

Değersiz Bir Hayat

Dünya Edebiyatı

HANYA
YANAGIHARA

“Dokunaklı, sıra dışı bir aşk hikâyesi... Ciddi, ömür boyu süren bir arkadaşlığa ağıt.”

The Financial Times

Üniversiteden tanışan dört erkek arkadaş: Nazik, yakışıklı ve oyunculukta kariyer yapmak isteyen Willem. Sanat dünyasına hızlı bir giriş yapmak isteyen, zeki ama bazen kalpsiz davranabilen JB. Hayallerini gerçekleştirememiş, aileden zengin mimar, Malcolm. Bu arkadaş grubunun merkezinde duran, tam bir kapalı kutu olan avukat Jude.

Yıllar içinde dörtlünün dostlukları bağımlılık, şöhret ve kibirle dönüşür ve derinleşir. Üç arkadaşın karşılaştıkları en büyük zorluk, hem bedensel hem de duygusal olarak ağır yaralı arkadaşları Jude'un yanında yer almak olacaktır. Jude'un üstesinden gelemediği çocukluk travmaları tüm yaşamını etkileyecek ve dostları onu hayatta tutmak için ellerinden geleni yapacaklardır.

Dostluk, aşk, kalp kırıklığına dair dokunaklı, müthiş bir hikâye...

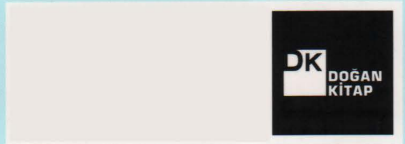
"Enfes... Bu romanı bir şaheser olarak adlandırmak hiç de mübalağa olmaz. Hatta bu kelime hafif bile kalır." *San Francisco Chronicle*

"Harikulade... Travma ve arkadaşlık öylesine zekice ve derin bir kavrayışla ele alınıyor ki bu roman bundan sonra bu konuda yazılmış tüm romanlar için bir ölçüt olacak." *The Wall Street Journal*

"Değersiz Bir Hayat başka hiçbir romana benzemiyor. Sınırı aşılıyor, çizgiden dışarı taşıyor, kısaca unutulmaz." *The Independent*

"İçinize işliyor. Yanagihara insanın davranışının en aşağı ve en yüce uç noktalarını can acıtıcı bir yoğunlukla sorgulayabilme yeteneğine sahip bir yazar." *The Times Literary Supplement*

Çeviren: Sıla Okur

Hanya Yanagihara'nın ilk romanı *People in the Trees* 2013'te yayımlandı. 2015'te basılan *Değersiz Bir Hayat* ABD'de büyük ses getirdi. Kirkus Ödülü'nü aldı ve Man Booker Ödülü'ne aday gösterildi. Romanın hakları 23 ülkeye satıldı.

Değersiz Bir Hayat

DEĞERSİZ BİR HAYAT

Orijinal adı: A Little Life

© Hanya Yanagihara, 2015

Yazan: Hanya Yanagihara

İngilizce aslından çeviren: Sıla Okur

Yayına hazırlayan: Aslı Tohumcu

Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Anatolia Telif Hakları Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır.

1. baskı / Şubat 2018 / ISBN 978-605-09-4988-9

Sertifika no: 11940

Kapak uygulama: Erbil Kargı

Kapak fotoğrafı: *Orgasmic Man* by Peter Hujar

© 1987 The Peter Hujar Archive LLC. Courtesy Pace/

MacGill Gallery, New York and Fraenkel Gallery, San Francisco

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kâğıt San. Tic. Ltd. Şti.

Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62 / C Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 11965

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Değersiz Bir Hayat

Hanya Yanagihara

Çeviren: Sıla Okur

Jared Hohlt'a
dostluk ve sevgiyle

İçindekiler

I / Lispenard Sokak.....	13
II / Postacı	109
III / Süsler püsler	261
IV / Eşitlik Aksiyomu	345
V / Mutluluk Yılları.....	511
VI / Sevgili yoldaş	751
VII / Lispenard Sokak.....	837
Teşekkür	859

I

Lispenard Sokak

Daire on birin tek dolabı vardı, ama sürgülü cam kapıyla çıkılan küçük balkonundan, sokağın karşısında ekim ayı olmasına rağmen şort ve tişörtle oturmuş sigara içen adamı görebiliyordu. Willem adamı selamlamak için elini kaldırdı ama adam selamına karşılık vermedi.

Willem yatak odasına girdiği sırada Jude dolabın kapısını açıp kapatıyordu. "Tek dolap var" dedi.

"Önemli değil" dedi Willem. "İçine koyacak bir şeyim yok zaten."

"Benim de." Birbirlerine gülümsediler. Emlakçı da peşlerinden içeri girdi. "Tutuyoruz" dedi Jude kadına.

Fakat emlakçının ofisine döndüklerinde, daireyi kiralayamayacakları anlaşıldı. "Niye ki?" diye sordu Jude.

"Altı aylık kirayı karşılayacak kadar geliriniz yok, birikiminiz de bulunmuyor" dedi bir anda tersleşen emlakçı. Kredi notlarına ve banka hesaplarına bakmış, çift olmadıkları halde Yirmi Beşinci Sokak'ın cansız (ama yine de pahalı) bir kesiminde tek odalı bir daire tutmak isteyen iki genç adamda bir tuhaflık olduğunu nihayet idrak etmişti. "Size kefil olabilecek kimse var mı? Patronunuz mesela? Aileniz?"

"Ailelerimiz hayatta değil" dedi Willem çabucak.

Emlakçı iç geçirdi. "O halde beklentilerinizi düşürmenizi tavsiye edeceğim. Buralarda sizin maddi durumunuzdaki kiracılara ev verecek yönetici bulamazsınız." Sonra sözünün

bitmiş olduğunu belli ederek ayağa kalktı ve uzun uzun kapıya baktı.

Fakat olanları JB'yle Malcolm'a anlatırken komediye vurular: Döşemede fare pisliğinden dövmeler olmuştu, sokağın karşısındaki adam az daha donunu indirecekti, emlakçı da Willem'e iş atmış fakat karşılık bulamadığı için işi yokuşa sürmüştü.

"Yirmi Beş'le İkinci Cadde arasında kim oturmak ister ki zaten" dedi JB. Chinatown'da, ayda iki kez buluşup akşam yemeği yedikleri Pho Viet Huong'daydılar. Pho Viet Huong pek iyi bir yer değildi –çorbası nedense şekerliydi, limon suyunda sabun tadı vardı, her yemekten sonra içlerinden biri illa ki hastalanırdı–, ama gerek alışkanlıktan, gerek zorunluluktan buradan vazgeçemiyorlardı. Pho Viet Huong'da beş dolara çorba veya sandviç almak ya da sekiz ila on dolar arasındaki ana yemeklerden birini ısmarlayıp yarısını ertesi gün yemek veya gece atıştırmak için paket yaptırmak mümkündü. Ama Malcolm ana yemeğin hepsini bitirmez, paket de yaptırmaz, doyunca tabağını masanın ortasına sürer, hep aç olan Willem'le JB'ye bırakırdı.

"Biz de orada oturmak için *can atmıyoruz* JB" dedi Willem sabırla, "ama başka seçeneğimiz de yok. Paramız olmadığını hatırlatırım."

"Niye taşındığınızı anlamıyorum ki" diyen Malcolm, o sırada tabağındaki mantarlarla tofuyu –her gittiklerinde koyu karamelli sos içinde istiridye mantarı ve ızgara tofu ısmarlardı– didikliyor, Willem ve JB de onu gözlüyordu.

"Mecburum ya" dedi Willem, "unuttun mu?" Son üç ayda belki on kere anlatmıştı bunu Malcolm'a. "Merritt'in erkek arkadaşı yanına taşınıyor, o yüzden benim çıkmam lazım."

"Onu biliyorum da niye *sen* çıkıyorsun?"

"Çünkü kontrat Merritt'in adına Malcolm!" dedi JB.

"Ha" dedi Malcolm. Sessiz kaldı. Kendine göre önemsiz

ayrıntıları unuttur, gelgelelim insanların onun unutkanlığına sinirlenmesine de aldırılmazdı. “Doğru.” Mantarları masanın ortasına sürdü. “İyi de sen Jude...”

“Seninle daha ne kadar kalacağım Malcolm? Bir noktada annenler gebertecek beni.”

“Annemler sana bayılıyor.”

“Çok incesin ama en kısa zamanda kendi evime çıkmazsam artık bayılmayacaklar.”

Dördünün arasında bir tek Malcolm aile evinde yaşıyordu, JB’nin de hep dediği bir şey vardı, onun da aile evi Malcolm’ınki gibi olsa, o da aile evinde yaşardı. Muhteşem bir ev değildi Malcolm’larınki; hatta gıcırdayan ve bakımsız bir evdi, bir keresinde de Willem’in eline tırabzandan kıymık batmıştı ama hiç değilse büyüktü; Yukarı Doğu Yakası’nın hakiki müstakil evlerindendi. Malcolm’un kendisinden üç yaş büyük ablası Flora bir süre önce bodrum kattaki daireden çıkmıştı, Jude da geçici olarak onun yerine yerleşmişti: Fakat Malcolm’un ailesi er ya da geç onun çıkmasını isteyecekti ki annesinin edebiyat menajerliği ofisi oraya taşınabilsin, bu da, (zaten merdivenlerde başına bir iş geleceğinden korkan) Jude’un kendine bir yer bulması gerektiği anlamına geliyordu.

Willem’le birlikte eve çıkmaları da gayet doğaldı; üniversite boyunca ev arkadaşı olmuşlardı. Birinci sınıftayken oturdukları evde, briketle çevrilip salon haline getirilmiş yere masalarını ve sandalyelerini, bir de JB’nin teyzelerinin kamyonetle getirdikleri kanepeyi koymuşlar, içerideki küçükük odaya da iki ranza atmışlardı. Bu oda o kadar dardı ki, alt katta yatan Malcolm’la Jude uzansalar elleri birbirine değiyordu. Ranzalardan birinde Malcolm’la JB, diğerinde ise Jude ve Willem yatmışlardı.

“Siyahlar beyazlara karşı” derdi JB.

“Jude beyaz değil ki” diye karşılık verirdi Willem.

“Ben de siyah değilim” diye eklerdi Malcolm; inandığından değil de, JB’yi sinir etmek için.

“Neyse” dedi JB çatalının ucuyla mantar tabağını önüne çekerken, “İkiniz de bende kalabilirsiniz diyeceğim ama hiç hoşunuza gitmeyecektir.” JB’nin Little Italy’de oturduğu devasa ve leş gibi çatı katı, kullanılmayan ve yamuk çıkmazlara, kabası bitmiş yarım odalara açılan koridorlarla doluydu; müteahhidi inşaatın ortasında kaçmış bu daire, üniversiteden bir başka arkadaşlarına aitti. Ezra ressamdı, kötü de bir ressamdı ama iyi olması da gerekmiyordu, çünkü JB’nin hep hatırlattığı gibi, adam hayatı boyunca bir tek gün çalışmak zorunda değildi. Sırf bununla kalsa neyse; torunlarının çocuklarının dahi çalışması gerekmeyecekti. Nesiller boyu kötü, satılamaz, değersiz tablolar üretseler dahi, canları istediği an en kaliteli yağlıboyalara alabilir, Manhattan’ın göbeğinde lüzumsuz büyüklükte daireler edinip berbat mimari kararlarla rezil edebilir, gün gelip ressamlık hayatından sıkıldıklarında –ki JB, Ezra’nın bir gün sıkılacağından emindi– fon yöneticilerini arayıp belki Malcolm dışında hiçbirinin ömürlerinde görmeyi hayal dahi edemeyecekleri tutarda bir paraya konabilirlerdi. O gün gelene kadar Ezra ile arkadaşlık edilmesi faydalıydı; çünkü evini JB ve okuldan başka arkadaşlarına açmakla –dairenin çeşitli köşelerinde dört beş kişi konaklıyor olurdu mutlaka– kalmıyordu, iyi huylu ve özünde cömert bir insandı, üstelik yemeğin, içkinin ve uyuşturucunun esirgenmediği partiler vermeyi de severdi.

“Bir dakika” dedi JB elindeki çubukları bırakıp. “Şimdi hatırladım da, dergiden biri teyzesinin evini kiraya veriyordu. Tam Chinatown’ın kıyısında bir yerde.”

“Kaç paraymış?” diye sordu Willem.

“Çok bir şey olamaz, kaç para isteyeceğini bilmiyordu bile. Tanıdığa vermek istiyorum diyordu zaten.”

“Bize referans olabilir misin dersin?”

“Daha iyisini yaparım, sizi tanıştıtırırım. Yarın ofise uğrayabilir misiniz?”

Jude iç geçirdi. “Ben işten çıkamam.” Willem’e baktı.

“Dert etme, ben çıkarım. Kaçta?”

“Yemek saatinde herhalde. Bir mesela?”

“Anlaştık.”

Willem hâlâ doymamıştı ama mantarların kalanını JB’ye bıraktı. Sonra bir süre beklediler; Malcolm lokantada lezzetli geleceği kesin tek şey olan dondurmadan isterdi bazen, iki kaşık alıp bırakır, kalanını JB’yle birlikte temizlerlerdi. Fakat bugün dondurma söylemedi, bunun üzerine hesabı isteyip kuruşu kuruşuna paylaşmak üzere incelemeye başladılar.

Ertesi gün Willem, JB’nin ofisine gitti. JB Soho’da, şehrin sanat hayatının nabzını tutan küçük fakat etkili bir dergide resepsiyon görevlisiydi. Stratejik bir işti bu onun için; bir gece Willem’e anlattığı planına göre, derginin editörlerinden biriyle arkadaşlık kuracak, sonra dergide kendisine de yer verilmesini sağlayacaktı. Bunun yaklaşık altı ay süreceğini tahmin ettiğine göre, daha üç ayı vardı.

JB yüzünde daimi bir şaşkınlık ifadesiyle çalışırdı; hem hakikaten çalışıyor olmasına, hem de kimsenin şimdiye kadar ondaki dehayı keşfetmemesine hayret eder gibiydi. Resepsiyoncu olarak başarılı değildi. Telefon neredeyse hiç susmadığı halde kolay kolay açmazdı; diğerleri ona ulaşmak istediklerinde (binada cep telefonu iyi çekmiyordu) aralarında belirledikleri şifreye göre iki kez çaldırır, kapatır, ardından bir daha ararlardı. O zaman bile açmadığı olurdu çünkü masanın altında elleri meşguldü; ayağının dibindeki siyah çöp poşetinden aldığı saç tellerini tarayıp örmekle uğraşırdı.

JB kendi deyimiyle saç döneminden geçiyordu. Bir süre önce resme ara vererek siyah saçtan objeler yapmaya baş-

lamıştı. Bir hafta sonu hep birlikte, JB'nin peşinde Queens, Brooklyn, Bronx ve Manhattan'da kuaför kuaför gezip JB sahiplerinden saç kırpıkları isterken dışarda beklemiş, giderek ağırlaşan bir saç torbasını sokakta sürüklemişlerdi. İlk eserlerinden biri olan *Gürz*'de bir tenis topunu tıraşladıktan sonra ikiye yarmış, içini kumla doldurmuş, sonra yapıştırıcıya bulayıp saçtan bir halıda gezdirerek deniz altındaki yosunlar gibi salınan bir iş çıkarmıştı ortaya. *Gün-delik* ise, her evde bulunan tel zimba, spatula, çay fincanı gibi şeylerin öbek öbek saçla kaplanmasını içeriyordu. Şimdi üzerinde çalıştığı geniş çaplı projeden hiçbirine uzun uzun söz etmemişti ama, anlaşıldığı kadarıyla kıvrır kıvrır siyah saçtan tek ve uzun bir halat örülmesi için pek çok parçanın taranıp örülmesi gerekiyordu. Geçen cuma örme işine yardımcı olsunlar diye pizza ve bira vaadiyle kandırıp evine çağırmıştı onları; saatler boyunca bıktırıcı işle uğraşıp pizzanın da biranın da gelmeyeceğini anladıklarında sinirlenmiş fakat pek de şaşırmamış bir halde evi terk etmişlerdi.

Saç projesinden hepsi sıkılmışlardı ama içlerinde bir tek Jude bu parçaları çok güzel buluyor ve bir gün değer kazanacaklarına inanıyordu. JB ona teşekkür mahiyetinde saçla kaplı bir saç fırçası vermiş fakat birkaç gün sonra, fırçaya Ezra'nın babasının bir arkadaşı talip olunca geri istemişti (Adam fırçayı almamış ama JB de Jude'a iade etmemişti). Saç projesinin başka zorlukları da vardı. Yine Little Italy'deki eve gidip saç örmeye kandırıldıkları bir başka gecede Malcolm, saçın koktuğunu söylemişti. Kokuyordu da; tiksiniç bir koku değildi ama yıkanmamış saç derisinin metalik rayihası sinmişti üzerine. Bunun üzerine JB, sıklaşan öfke nöbetlerinden birini geçirmiş, Malcolm'a zenciliğinden utanan zenci, Tom Amca ve ırkının haini demiş, kolay sinirlenmeyen fakat bu gibi suçlamalara köpüren Malcolm ise şarap kadehini ilk bulduğu saç torbasına döktükten sonra çıkıp gitmişti. Jude

elinden geldiği kadar aceleyle onun peşinden giderken, Willem kalıp JB'yi sakinleştirmişti. Her ne kadar ikisi ertesi gün barışsalar da, Willem ve Jude (haksızlıklarının bilincinde olarak) daha çok Malcolm'a sinirlenmişlerdi, çünkü ertesi hafta sonu Queens'de yine kuaförleri gezerek Malcolm'un berbat ettiği saçların yerine yenisini toplamaya uğraşmışlardı.

"Kara gezegende hayat nasıl?" diye sordu Willem JB'ye.

"Kara" dedi JB, çözmekte olduğu tutamı tekrar poşete tırkarken. "Hadi çıkalım, Annika'ya bir buçukta geliriz dedim." Masasındaki telefon çalmaya başladı.

"Açmayacak mısın?"

"Tekrar ararlar."

Merkeze doğru yürürlerken JB yakındı. Şimdiye kadar cazibesinin çoğunu, adı Dean olduğu halde aralarında DeeAnn dedikleri yayın yönetmenine yönlendirmişti. Üçü, Dakota'da, derginin genç editörlerinden birinin ailesine ait, odadan odaya sanat eserleri akan dairede verilen bir partiye katılmışlardı. JB mutfakta iş arkadaşlarıyla konuşurken, Malcolm'la Willem birlikte evi dolaşmışlar (O akşam Jude neredeydi? Çalışıyordu herhalde), misafir odasında asılı bir dizi Edward Burtynsky'ye, çalışma odasındaki masanın üzerine beşerli dört sıra halinde asılmış Becher su kulelerine, kütüphanenin yarısını işgal eden devasa bir Gursky'ye, ebeveyn yatak odasında ise duvarı üstte ve altta bir karış boşluk bırakacak şekilde kaplamış Diane Arbus'lara bakmışlardı. Çok dar, çok çocuksu mayoları içinde oyun oynarken objektife poz vermiş Down sendromlu iki tatlı kızın resmini incelerlerken Dean yanlarına gelmişti. Uzun boylu bir adamdı ama ufak, fareye benzer, çiçek bozuğu suratı, yabani ve güvenilmez görünmesine yol açıyordu.

Kendilerini tanıttılar, JB'nin vasıtasıyla geldiklerini söylediler. Dean onlara derginin yayın yönetmeni olduğunu, tüm sanat haberlerinin elinden geçtiğini anlattı.

“Öyle mi?” dedi Willem, nasıl tepki vereceğine güvenemediği Malcolm’a bakmamaya çalışarak. JB onlara derginin yayın yönetmenini hedef aldığını söylemişti, demek o buydu.

“Böylesini hiç gördünüz mü?” diye sordu Dean onlara, eliyle Arbus tablolarını göstererek.

“Hiç” dedi Willem. “Ben Diane Arbus’u çok severim.”

Dean doğruldu, kaşı gözü adeta küçük suratının ortasında toplandı. “DeeAnn diyeceksiniz.”

“Ne?”

“DeeAnn. Adı böyle telaffuz ediliyor.”

Gülmeden kendilerini zor atmışlardı odadan. “DeeAnn’miş!” dedi JB daha sonra, hikâyeyi anlattıklarında. “Ukala dümbeleşine bak.”

“Ukala mukala ama *senin* dümbeleşin” demişti Jude. O zamandan beri de Dean’e aralarında hep “DeeAnn” dediler.

Gelgelelim, JB’nin DeeAnn üzerindeki yılmaz çalışmalarına rağmen, dergide boy gösterme ihtimali üç ay öncesine göre yüksek değildi. Hatta JB spor salonundaki sauna da DeeAnn’ın ağzına bile vermişti ama nafile. JB her gün bir punduna getirip yazışları katına çıkıyor, gelecek üç sayının haber fikirlerinin küçük not kartlarına yazılı durduğu panoya gidiyor, yıldızı parlayanlar arasında kendi adını arıyor, her gün hayal kırıklığına uğruyordu. Kendi adı yerine yeteneksizlerin, abartılmışların, torpillilerin ve torpil sahiplerinin adları çıkıyordu karşısına.

“Bir gün orada Ezra’yı görürsem kendimi öldürürüm” dedi hep JB, diğerleri de endişelenme JB; görmezsin JB; günün birinde sen de çıkacaksın JB; hem çıkmazsan ne olur ki, başka bir yer bulursun JB diye cevap verirdi. JB de karşılık olarak, sırasıyla şöyle derdi; “Emin misin?”, “Çok şüpheliyim” ve “Ulan bu kadar zaman yatırıma yaptım, hayatımın tam üç ayını harcadım, olur da çıkamazsam hepsi bok olacak, diğer her şey gibi.” Diğer her şey dediği de, o gün içinde bu-

lunduğu nihilizmin şiddetine göre yüksek lisans, tekrar New York'a taşınma, saç serisi veya hayatın bütünü olabilirdi.

Lispenard Sokak'a geldiklerinde yakınması hâlâ bitmemişti. Willem şehrin yabancıları sayılırdı, sadece bir senedir burada oturuyordu, bu nedenle Kanal'ın bir sokak güneyindeki, iki cadde geçip biten bu küçük sokağı duymamış olması normaldi de, Brooklyn'de büyümüş olan JB de habersizdi böyle bir yer olduğundan.

Apartmanı bulup 5C'nin ziline bastılar. Diyafondan cızırtılı ve yankılı bir kız sesi geldi, kapı açıldı. Apartmanın dar ve yüksek tavanlı holü parlak parlak bir bok rengine boyanmış, yer yer de kabarmıştı; kendilerini bir kuyunun dibinde gibi hissettiler.

Kız onları dairenin kapısında bekliyordu. "Selam JB" dedi, sonra Willem'e bakıp kızardı.

"Annika, bu arkadaşım Willem" dedi JB. "Willem, Annika bizim resim bölümünde çalışıyor. Kafa kızdır."

Annika yere bakıp kolunu dümdüz ileri uzattı. "Tanıştığımıza memnun oldum" dedi yere. JB, Willem'in ayağına ayağıyla vurup sırtıttı. Willem görmezden geldi.

"Ben de memnun oldum" dedi.

"İşte daire burası. Teyzemin. Elli yıl burada oturdu ama yakında huzurevine taşındı." Annika çok hızlı konuşuyordu ve anlaşılan en makul stratejinin, Willem'e güneş tutulması muamelesi yapıp ona bakmamak olduğuna karar vermişti. Giderek artan bir hızla teyzesinden, onun mahallenin çok değiştiğini söyleyişinden, merkeze taşınana kadar Lispenard Sokak'tan haberi olmadığından, daha boya yaptıramadığı için üzgün olduğundan, teyzesinin daha geçen hafta taşındığından, hafta sonu ancak temizliğin yettiğinden söz etti. Willem'den başka her yere baktı: Tavana (çinko kaplamalı), zemine (çatlak ama parke), duvarlara (yıllarca asılı durmuş çerçevelerin hayaletlerini taşıyan); ta ki Willem sözü-

nü usturuplu bir şekilde kesip eve bakabilir miyim diye so-
rana kadar.

“Ah tabii, buyurun lütfen” dedi Annika, “Ben sizi yalnız bırakayım” da dedi ama peşlerinden gelerek JB’ye Jasper diye birinden, her ama *her yerde* Archer kullandığından yakındı; JB de onu gövde metni için fazla yuvarlak bulmuyor muydu? Willem arkasını döndüğü için gözünü ona dikmiş bakabiliyordu; konuştukça iyiden iyiye laf salatasına bağladı.

JB, Annika’nın Willem’i seyretmesini seyretti. Onu hiç böyle gergin ve kız çocuğu havasında görmemişti (genelde ofiste asık suratlı, sessiz, hatta masasının dayandığı duvara bistorilerden ayrıntılı bir kalp heykelciği yaptığı için biraz da korkulan biriydi) fakat pek çok kadının Willem’in yanında bu şekilde davrandığına tanık olmuştu. Hepsi olmuşlardı. Arkadaşları Lionel, Willem’in önceki hayatlarından birinde kesinlikle balıkçı olduğunu çünkü ne zaman olta atsa boş çekmediğini söyledi. Gelgelelim Willem çoğunlukla (ama her zaman değil) bu ilgiden habersiz görünürdü. JB bir keresinde Malcolm’a bunun sebebini sormuştu, o da Willem’in muhtemelen fark etmediğini söylemişti. JB karşılık olarak homurdanmakla yetinse de, aklından, tanıdığı en durgun insan olan *Malcolm* bile kadınların Willem’e ne tepki verdiğini fark ettikten sonra, Willem’in fark etmemesinin imkânsız olduğunu geçirmişti. Sonra Jude başka bir açıklama getirmişti: Willem bütün kadınlara mahsus tepki *vermiyordu* ki, çevresindeki erkekler kendilerini onun yüzünden tehdit altında hissetmesinler. Bu daha mantıklydı zira Willem’i herkes severdi ve o da insanları kasten rahatsız hissettirecek biri değildi, dolayısıyla bilinçdışı da olsa bir tür habersizlik tavrı takınıyor olması normaldi. Her halükârda izlemesi olağanüstü zevkli bir şeydi ve o genellikle gülümseyip suskun kalmakla yetinse de, üçü ne bunu izlemekten, ne de sonrasında Willem’le dalga geçmekten bıkmışlardı.

“Asansör düzgün çalışıyor mu?” diye sordu Willem ansızın dönerek.

“Pardon?” dedi Annika irkilerek. “Ha evet, pek arızalanmaz.” İnce dudaklarını birleştirip hafifçe tebessüm etmesinin, bir flört girişimi olduğunu kavrayınca onun adına utanan JB’nin karnına sancı girdi. Ah be Annika, dedi içinden. “Teyzemin dairesine ne taşımayı düşünüyorsun ki?”

“Arkadaşımızı” diye atıldı JB, Willem’den önce. “Merdiven çıkmakta zorlanıyor, asansör şart.”

“Ha” dedi Annika tekrar kızarak. Yere bakmaya devam etti. “Pardon. Asansör çalışıyor.”

Daire etkileyici değildi. Holü paspas kadardı, sağa doğru sıcak ve yağlı bir hücre şeklinde mutfak açılıyordu, soldaki yemek odasına ise ancak bir sehpa sığardı. Bu odadan yarım duvarla ayrılan salondaki parmaklıklı dört pencere, güney cephesindeki çöplüğe dönmüş sokağa bakıyordu; sağdaki kısa koridorun ucundaki banyoda beyaz camdan aplikler ve kaplaması dökülmüş emaye küvet göze batarken, uzun ve dar, tek pencereli yatak odasında iki ahşap karyola karşılıklı duvarlara dayanmış duruyordu. Karyolalardan birine eşek ölüsü gibi, sevimsiz ve şekilsiz bir döşek atılmıştı zaten.

“Şilte hiç kullanılmadı” dedi Annika. Aslında buraya taşınmaya niyeti olduğunu, hazırlık olarak da şilteyi satın aldığını, fakat sonra arkadaşı Clement’in yanına taşındığı için şilteyi hiç kullanmadığını, Clement ile sadece arkadaş olduklarını uzun uzun anlattıktan sonra, ay ne kadar da saçma bir laf ettiğini ekledi. Her neyse, Willem daireyi tutarsa, şilteyi de ücretsiz verecekti.

Willem teşekkür etti. “Sen ne düşünüyorsun JB?” diye sordu.

Ne düşünecekti? Fare deliğine benziyordu. Tabii kendisi de bir fare deliğinde oturuyordu, ama onunki tercihti, üstelik parasız oturuyor, böylece kiraya ayıracağı parayı boyaya,

malzemeye, uyuşturunca, arada bir taksiye verebiliyordu. Fakat Ezra günün birinde ondan kira almaya karar verirse hayatta orada kalmazdı. Kendi ailesi belki Ezra'nınki ya da Malcolm'unki kadar zengin değildi ama bir fare deliğine kira ödeyerek parasını ziyan etmesine de göz yummazlardı. Ya ona daha iyi bir yer bulur ya da destek niyetine harçlık bağ-larlardı. Ancak Willem'le Jude'un böyle bir seçeneği yoktu: Oturacakları yerin kirasını kendileri ödeyeceklerdi, paraları olmadığı için de fare deliğinde yaşamaya mahkûmlardı. Ma-dem mahkûmlardı, bundan iyi bir fare deliği bulamazlardı; hem ucuzdu, hem merkezdeydi, hem de müstakbel ev sahi-beleri hane halkının yarısına abayı yakmıştı.

Dolayısıyla, "Bence mükemmel" dedi Willem'e, o da onay-ladı. Annika küçük bir sevinç çığlığı attı. Alelacele bir ko-nuşma sonrası iş bağlanmıştı. Annika kiracı, Willem ve Ju-de ise oturacak ev bulmuşlardı ve bütün bunlar olup biter-ken JB, Willem'e artık ofise dönmesi gerektiğini, şurada bir tabak erişte ısmarlasa hiç fena olmayacağını hatırlatma za-manı dahi bulamamıştı.

JB iç hesaplaşmaların insanı değildi, fakat o pazar günü trende annesinin evine giderken, sahip olduğu hayat ve ai-le nedeniyle kendini kutlamaya, şükrana yaklaşan birtakım hislere kapılmaya engel olamadı.

New York'a Haiti'den göçen babası, JB üç yaşındayken öl-müştü ve her ne kadar JB onun yumuşak ve şefkatli yüzünü, ince bıyığını, gülümsediğinde erik gibi toplaşan yanaklarını hatırladığına inanmak istese de, gerçekten hatırlıyor muy-du, yoksa annesinin başucunda duran fotoğrafına baka baka büyüdüğü için hatırladığını mı zannediyordu, hiç bilemeye-cekti. Çocukluğundaki tek üzüntü bu olmuştu diğer yandan, o da zorunlu bir üzüntüydü. Babasız bir çocuktan ve babasız

çocukların bunun yokluğunu hayatları boyunca çektiklerini biliyordu. Fakat kendisi böyle bir yokluğu tecrübe etmemişti. Babasının ölümünden sonra, ikinci kuşaktan Haitili Amerikalı olan annesi eğitim bilimlerinde doktorasını vermiş, bu süre boyunca da evlerinin yakınlarındaki, JB'yi layık görmediği devlet okulunda öğretmenlik yapmıştı. Brooklyn'deki evlerinden neredeyse bir saat uzaktaki özel okulda burslu okuduğu lise yıllarında ise, annesi Manhattan'daki özel programlı bir devlet okulunun müdürü, aynı zamanda da Brooklyn College'da öğretim üyesiydi. Yenilikçi öğretim yöntemleriyle *The New York Times*'da adından söz ettirmiş, JB ise arkadaşlarına başka türlü gösterse de annesiyle gurur duymuştu.

O büyürken annesi hep yoğundu ama JB ihmal edildiğini, annesinin öğrencilerini ondan çok sevdiğini hiç hissetmemişti. Evde ona ne isterse pişiren, Fransızca şarkılar söyleyen, abartısız her gün onu karşısına alıp onun ne büyük bir cevher, nasıl bir dâhi olduğunu, hayatının erkeği olduğunu anlatıp duran anneannesi de vardı. Sonra Manhattan'da polis memuru olan teyzesi ve onun eczacı ve yine ikinci kuşak Amerikalı (ama Haiti değil Porto Riko asıllıydı) kız arkadaşı vardı, çocukları olmadığı için JB'ye kendi çocukları gibi muamele ederlerdi. Teyzesi sportif biriydi, ona top atıp tutmayı öğretmişti (daha o zaman bile hiç ilgisini çekmeyen bir şeydi ama daha sonra yararlı bir sosyal beceri olduğunu fark edecekti), teyzesinin kız arkadaşı ise resimle ilgilenirdi. İlk hatıralarından biri onlarla Modern Sanat Müzesi'ne gitmekti, orada *One: Number 31, 1950* adlı resmin önünde çakılıp kalmış, adeta dilini yutmuşçasına tabloya bakarken, teyzesinin ressam Pollock'tan bahsettiğini hayal meyal hatırlıyordu.

Kendini ayrı tutmak, özellikle de zengin beyaz sınıf arkadaşlarını huzursuz etmek için biraz revizyonizme başvurulması gereken lise yıllarında, içinde bulunduğu şartlara biraz yorum kattı: O da babasız zenci çocuklardan biriydi, anne-

si okulu o doğduktan sonra bitirebilmişti (bitirdiğinin doktora olduğunu söylemediği için insanlar lise olduğunu varsaydılar), teyzesi sokaklarda çalışıyordu (polis memuru olacağını akıllarına getirmedikleri için fahişe bellediler). En sevdiği aile fotoğrafını, lisedeki en iyi arkadaşı Daniel çekmişti, fakat ona gerçeği fotoğraf çekimi için eve girmelerinden hemen önce açıklamıştı. Daniel, kendi deyimiyle “uçurumdan dönmüş” ailelerin fotoğraflarını çektiği bir dizi üzerinde çalışıyordu ve JB de teyzesinin sokak fahişesi, annesinin de ortaokul terk olmadığını ayaküstü açıkladıktan sonra almıştı arkadaşını içeriye. Daniel ağzı açık kalmış fakat ses çıkaramaz vaziyette dururken, JB’nin annesi kapıya gelip soğukta kalmayın içeri girin demiş, Daniel de söyleneni yapmak durumunda kalmıştı.

Afallayan Daniel, salonda hizaya soktu onları. JB’nin anneannesi Yvette en sevdiği, yüksek sırtlı koltuğunda oturuyordu, arkasında ise bir yanında teyzesi Christine ile kız arkadaşı Silvia, diğer yanında annesi ile JB duruyordu. Ama tam Daniel deklanşöre basacakken, Yvette oturduğu koltuğa JB’nin geçmesini istedi. “Bu evin kralı o” dedi Daniel’a, kızlarının itirazına rağmen. “Jean-Baptiste! Otur bakalım!” JB oturdu. Fotoğrafta tombul elleriyle (o zaman bile tombuldu) koltuğun kollarını kavramış dururken, iki yanında kadınlar iftiharla ona bakıyordu. Kendisi gözünü objektife çevirmişti, anneannesinin oturması gereken koltukta ağzı kulaklarına varıyordu.

JB’ye ve sonunda başaracağına olan inançları öyle sarsılmazdı ki insanın şevkini kaçırıyordu. Günün birinde önemli bir sanatçı olacağına, eserlerinin büyük müzelerde sergileneneğine, ona henüz bu şansı tanımayanların yeteneğinin farkına varamadıklarına kalben iman etmişlerdi, kendi imanını defalarca darbe aldığı için JB bile bu kadar yürekten inanmıyordu artık. Bazen o da onlara inanır, ona duydukları

güven sayesinde başı bulutlarda gezerdi. Bazen de şüphelenirdi, zira onların görüşleri dünyanın geri kalanının görüşleriyle o kadar zıttı ki, JB'yi aşağıladıkları ya da düpedüz deli oldukları düşünülebilirdi. Belki de zevksizdiler sadece. Dört kadının yargıları, diğer herkesin yargısından nasıl bu kadar farklı olabiliyordu? Doğru görüşü savunanın onlar olması ihtimali yok denecek kadar azdı haliyle.

Fakat yine de her pazar gizli gizli aile evine dönmeyi, mükellef sofralara beş para ödmeden kurulmayı, çamaşırlarını anneannesine yıkatmayı, söylediği her söze ve çizdiği her eskize övgü ve hayranlık gösterilmesini izlemeyi severdi. Annesinin evi vatandı adeta; orada her zaman saygı görecekti, her gelenek ve görenek ona ve özel ihtiyaçlarına uyarlanmış olacaktı. Akşamları, yemek sonrasında tatlı arasındaki saatte, salona geçmiş hep birlikte televizyon seyrederek dinlenir, annesinin kedisi gelip kucığına çıkmış onu ısıtırken, kadınlarına bakar ve göğsü kabarırdı. O zamanlarda Malcolm'u, acımasızca akıllı babasını ve şefkatli fakat dalgın annesini; Willem'in ölmüş anne babasını (JB onları bir kez, üniversitenin birinci yılında taşınırlarken görmüş ve ne kadar ketum, mesafeli, Willem'den ne kadar *farklı* olduklarına inanamamıştı); son olarak da elbette Jude'u ve hiç bilinmeyen ailesini (onunki tam bir muammaydı; Jude'u neredeyse on yıldır tanıyorlardı ama anne babası hiç oldu mu, yoksa çok daha vahim ve ağza alınmayacak bir durum mu var, hâlâ emin değillerdi) düşünür, içine bir şükran ve mutluluk ılıkığı yayılır, sanki göğsünde dalgalar yükselip patlardı. Şanslıyım ben derdi içinden, ardından da rekabetçi bir kişiliği olup hayatın her alanında arkadaşlarına karşı ne pozisyonda olduğunun çetelesini tuttuğu için, hepsinden şanslıyım diye düşünürdü. Fakat hiçbir zaman bunu hak etmediğini, minnettarlığını dile getirmeye daha çok özen göstermesi gerektiğini düşünmezdi; onun mutluluğu ailesinin mutluluğuydu, do-

layısıyla ailesine karşı tek yükümlülüğü mutlu olmak, istediği hayatı tam olarak kendi istediği koşullarda yaşamaktı.

“Hak ettiğimiz ailelere doğmuyoruz” demişti Willem kafaların çok güzel olduğu bir gün. Elbette Jude’dan söz ediyordu.

“Katılıyorum” demişti JB. Katılıyordu da. Ne Willem, ne Jude, hatta ne de Malcolm hak ettikleri ailelere sahipti. Ama içten içe kendini müstesna tutmuştu, zira o hak ettiği aileye *sahipti*. Kelimenin tam anlamıyla muhteşem insanlardı, o da bunun farkındaydı. Üstelik sahip olduğu aileyi *hak ediyordu* da.

“Benim pırlanta oğlum gelmiş!” diye gönenirdi Yvette o eve her girdiğinde.

JB. annesinin sözlerinin her kelimesinin doğru olduğundan şüphelenmek durumunda kalmamıştı hiç.

Taşınacakları gün asansör bozuldu.

“Lanet olsun!” dedi Willem. “Annika’ya özellikle *sordum*. JB, sende numarası var mı?”

Ama yoktu. “Neyse” dedi Willem. Zaten Annika’ya mesaj atmak neye yarayacaktı ki? “Kusura bakmayın beyler” dedi ortaya. “Merdivenden çıkmak zorundayız.”

Kimse önemsememiş gibiydi. Soğukça, kuru ve rüzgârlı bir sonbahar günüydü, az sayıda koliyi ve üç-beş parça mobilyayı taşımak için sekiz kişi gelmişlerdi zaten; Willem, JB, Jude, Malcolm, JB’nin arkadaşı Richard, Willem’in arkadaşı Carolina ve dördünün ortak arkadaşları olan iki Henry Young, ama ikisini birbirinden ayırmak için birine Asyalı Henry Young, diğerine Zenci Henry Young derlerdi.

En beklenmediğiniz anlarda idareciliği tutan Malcolm, görev dağılımı yaptı. Jude yukarı çıkıp trafiği ve kolilerin nerelere yerleştirileceğini yönetecekti. Trafiği yönetmekten arta kalan zamanında büyük kolileri açıp boşaltmaya başlaya-

cak, kutuları dümdüz hale getirecekti. Kısa boylu fakat kuvvetli tipler olan Carolina ile Zenci Henry Young, tek kişinin kaldırabileceği kitap kolilerini taşıyacaklardı. Willem, JB ve Richard mobilyaları çıkaracaklardı. Kendisi Asyalı Henry Young'la birlikte kalan işlere bakacaktı. Kimse aşağı boş inmeyecek, Jude'un dümdüz ettiği kolileri alıp kaldırırmda çöp kovanının yanına bırakacaktı.

İnsanlar görev yerlerine dağılırken, Willem usulca "Yardım edeyim mi?" diye sordu Jude'a.

"Hayır" dedi Jude kısaca. Willem, gözden kaybolana kadar Jude'un dik ve yüksek merdivenlerden ağır aksak, dura kal-ka çıkışını izledi.

Kolay, hızlı ve telaşsız bir taşınma oldu; kitapları yerleştirip pizza yiyerek biraz takıldıktan sonra diğerleri partilere ve barlarına dağıldılar ve Willem ile Jude yeni evlerinde nihayet yalnız kaldılar. Ortalık darmadağındı ama eşyaları yerleştirme düşüncesi bile yorucu geliyordu. Havanın ne kadar çabuk karardığına, başlarını sokacak bir evi, bütçelerini sarsmayacak fiyata, hem de Manhattan'da bulduklarına şaşırarak oyalandılar. Daireyi ilk kez gören arkadaşlarının yüzlerindeki nazik ifadesizliği fark etmişlerdi (en çok yorumu, Willem'in Jude'a "Viktoryen tımarhaneleri gibi" diye tasvir ettiği iki tek yataklı, dar yatak odası almıştı) fakat ikisi de önemsemiyordu: Bu daire onların, kapı gibi iki yıllık sözleşmeleri vardı, kimse onları çıkaramazdı. Burada biraz para bile biriktirebilirlerdi, hem daha geniş bir evle ne yapacaklardı ki? İkisi de güzellik görmek isterdi elbette ama o iş bekleyecekti biraz. Daha doğrusu onlar bekleyecekti.

Konuşuyorlardı fakat Jude'un gözleri kapalıydı, Willem de gözkapaklarının sürekli ve hızlı hızlı kırışmasından, elini su yeşili damarlarını çıkaracak kadar sıkı yumruk yapmasından acı çektiğini anladı. Jude'un bir koliye uzattığı bacaklarını kaskatı germesinden, çektiği acının şiddetli olduğunu

da anlıyordu ancak yapabileceği hiçbir şey olmadığını da bilincindeydi. “Jude, bir aspirin getireyim mi?” diyecek olsa, Jude “İyiim Willem, istemiyorum” diye cevap verecekti, “Uzan istersen Jude” demeye kalksa “İyiim *dedim* ya Willem, merak etme” lafı gelecekti. Nihayet, zamanla öğrendikleri gibi, Jude’un bacakları ağrıdığında yapılacak en isabetli şeyi yapıp bir bahane bularak kalktı ve içeri gitti. Böylece Jude hiç kılmıdamadan durup bir şeyi yokmuş ve sadece yorulmuş veya kramp girmiş gibi yapmaya, o anda uydurduğu sudan bahaneleri sıralamaya enerji tüketmeden acının dinmesini bekleyebilecekti.

Willem odaya geçip yatak takımlarını koydukları çöp torbasını buldu, önce kendi yorganına, sonra Jude’un (Carolina’nın yakında terk edileceği kız arkadaşından çok ucuza aldıkları) yorganına nevresim geçirdi. Kıyafetlerini üst, alt, iç çamaşırı ve çorap olarak ayırıp kitaplardan boşalan kutulara koyarak yatağın altına tıktı. Jude’un kıyafetlerine dokunmadı, tuvalete geçip orayı iyice ovup temizledikten sonra diş macunlarını, sabunlarını, jiletlerini, şampuanlarını yerleştirdi. Arada iki kere sessizce salona geçtiğinde Jude’un aynı yerde, gözleri hâlâ kapalı, eli yine yumruk halinde ve Willem görmesin diye yüzünü çevirmiş olarak durduğunu gördü.

Jude’a karşı duyguları karışıkta. Onu seviyordu ki burası basit kısmıydı; onun için korkuyordu, bir yandan da arkadaşı olduğu kadar kendini onun ağabeyi ve koruyucusuymuş gibi hissediyordu. Jude’un onsuz da yaşadığını, yaşayabileceğini bilse de, Jude’da ara sıra gördüğü şeyler onu hem üzüyor, hem de çelişkili şekilde, ona daha da çok yardım etmeye itiyordu (her ne kadar Jude kolay kolay hiçbir konuda yardım istemese de). Hepsi seviyordu Jude’u, takdir de ediyorlardı, ama Willem, Jude’un ona diğerlerine gösterdiğinden azıcık daha fazla ilgi göstermiş olduğunu hissediyor, bu bilgiyle de ne yapacağını kestiremiyordu.

Mesela bacaklarındaki ağrı: Onu tanıdıklarından beri bacaklarının sorunlu olduğunu biliyorlardı. Bunu fark etmemek mümkün değildi zira üniversite boyunca baston kullanmış, gençliğinde ise –onu tanıdıklarında hakikaten gençti, hepsinden iki yaş küçüktü– kemiklerine dışarıdan çivilerle tutturulmuş protezler sayesinde dizlerini kıramasa da ayakta durabiliyor, koltuk değneği yardımıyla yürüyebiliyordu. Fakat bir kez olsun şikâyet etmemiş, kimsenin şikâyetini de çok görmemişti. İkinci sınıfta JB buzda kayıp bileğini kırduğunda ne büyük vaveyla koptuğunu, JB'nin nasıl teatral inlemeler ve ah-lamalar içinde yattığını, eli alçıya alındıktan sonra bir hafta reviri terk etmediğini, gelen ziyaretçinin bolluğu yüzünden okul gazetesinde haber yapıldığını hepsi hatırlıyordu. Yurtlarında daha önce menisküsünü koparmış olan futbolcu bir arkadaşları JB'ye gerçek acı nedir bilmediğini söyleyedursun, Jude, Willem ve Malcolm gibi JB'yi her gün ziyarete gitmiş ve ona istediği bütün anlayışı da göstermişti.

JB revirden taburcu olmaya tenezzül edip ilgi fırtınasının ikinci yarısını yaşamak üzere yurda döndükten kısa süre sonra bir gece, Willem uyandığında odanın boş olduğunu fark etti. Bu aslında garip değildi: JB erkek arkadaşının evindeydi, o dönem Harvard'da astronomi dersi alan Malcolm ise salı ve perşembe geceleri sabahladığı laboratuvar-da. Willem de sıklıkla başka yerde, genellikle kız arkadaşının odasında olurdu ama kız arkadaşı grip olduğu için o gece gitmemişti. Fakat Jude hep orada olurdu. Erkek veya kız arkadaşısı yoktu, her geceyi odalarında geçirirdi, Willem'in ranzasının altındaki varlığı deniz kadar tanıdık ve süreğendi.

Ranzasından inip sessiz odada bir dakika uyku sersemi dikilerek, Jude örümcek gibi tavandan mı sarkıyor acaba diye çevresine bakınmaya neyin ittiğinden emin değildi. Fakat sonra koltuk değneğinin olmadığını görünce Jude'u aramaya başladı; önce adını usulca söyleyerek salona gitti, ora-

da bulamayınca dairelerinden çıkıp koridordan ortak banyoya doğru yürüdü. Odalarının karanlığından sonra banyo baş döndürücü bir aydınlıktaydı, floresanları sürekli hafif bir vızıltı halindeydi ve öylesine sersemlemişti ki, son kabinin kapısının altından Jude'un ayağını, koltuk değneğin ucunu görünce olması gerekenden az şaşırıldı.

"Jude?" diye fısıldadı kabin kapısını tıklatırken, cevap alamayınca da "İçeri giriyorum" dedi. Kapıyı açtığında Jude'u yerde, bir bacağı göğsüne dayanmış halde buldu. Kusmuştu, kusmuğunun bir kısmı yerde, etrafında toplanmış, bir kısmı da kayısı renkli izler olarak dudaklarına ve çenesine sürülmüştü. Gözleri kapalıydı, ter içindeydi ve değneğin kıvrımlı tarafını, Willem'in sonraları ancak şiddetli acının sonucu olabileceğini öğreneceği bir kuvvetle sıkıyordu.

O esnada ise sadece korkmuş ve afallamış olduğundan, Jude'a birbiri ardına, hiçbirini cevaplayacak durumda olmadığı sorular yağdırdı ve ne zaman ki Jude'u ayağa kaldırmaya çalıştı, Jude o zaman bağırdı ve Willem de idrak etti acısının şiddetini.

Jude'u kah sırtlayıp kah sürükleyerek odalarına getirmeyi, ağzını yüzünü beceriksizce silip yatağa yatırmayı başardı. Bu sırada acısı biraz hafiflemiş gibiydi, Willem doktor çağırayım mı diye sorduğunda Jude başıyla hayır dedi.

"Ama Jude" dedi alçak sesle. "Çok acı çekiyorsun. Bir çaresini bulmamız lazım."

"Çaresi yok" dedi ve bir süre sessiz kaldı. "Sadece beklemek gerekiyor." Sesi fısıltı gibi, hafif ve yabancıydı.

"Ben ne yapabilirim?" diye sordu Willem.

"Hiç" dedi Jude. Sustular. "O değil de Willem; biraz yanımda kalır mısın?"

"Elbette" dedi. Jude yanında üşümüş gibi titriyor ve sarılıyordu, Willem yatağındaki yorganı indirip ona sardı. Bir ara yorganın altına uzanıp Jude'un elini buldu, yumruğunu

zorla açarak nemli, nasırlı avcunu tuttu. Yıllar önce ağabeyi ameliyat olduğundan bu yana bir başka erkeğin elini tutmamıştı; Jude'un kavrayışının sıkılığına, parmaklarının bu kadar kaslı oluşuna şaşırdı. Jude saatlerce dişleri takırdayarak titredi, Willem de sonunda onun yanına uzanıp uykuya daldı.

Ertesi sabah Jude'un yatağında uyandığı zaman eli zonk-luyordu, tersine baktığında Jude'un parmaklarının sıkıldığı yerde morluklar gördü. Sarsakça kalkıp salona geçtiğinde Jude'u masasında okurken buldu, sabah ışığında yüzü pek seçilmiyordu.

Willem yanına gelip bir an sessiz kaldığında başını kaldırdı, sonra bir süre sessizce bakiştılar.

"Çok özür dilerim Willem" dedi Jude sonunda.

"Jude" dedi, "özür dilenecek bir şey yok." Ciddiydi de; hakikaten yoktu.

Ama "Özür dilerim Willem, çok özür dilerim" diye tekrarladı Jude ve Willem ne kadar uğraşırsa uğraşsın onu avutmanın yolunu bulamadı.

"Malcolm'la JB'ye bir şey söyleme, olur mu?" dedi ona.

"Söylemem" diye söz verdi. Söylemedi de, fakat bunun bir faydası olmadı çünkü sonunda Malcolm ve JB de onu acı çekerken gördüler, hiçbir vaka Willem'in o gece tanık olduğu kadar şiddetli yaşanmasa da.

Jude'la bunu hiç konuşmadı ama sonraki yıllarda onu hafif ve şiddetli acılar çekerken, ansızın giren sancılarla yüzünü buruştururken, nöbet çok şiddetli olunca kusarken, yere yuvarlanırken, bazen de şimdi salonlarında olduğu gibi hayattan tamamen kopmuş cansız gibi yatarken gördü. Sözü-nün eri olsa da, içinden bir ses bu konuyu neden Jude'a hiç açmadığını, hissettiklerini anlatmasını neden hiç istemediğini, içgüdülerinin ona belki yüz kere emrettiği gibi yanına oturup bacaklarını ovarak tutukluk yapmış sinir uçlarını

yola getirmeye neden hiç çalışmadığını sordu durdu. Şimdi de o banyoda durmuş kendine uğraşlar çıkararak saklanırken en sevgili arkadaşlarından biri birkaç adım ötede berbat bir kanepeye tek başına uzanmış, bilince doğru, yaşayanların dünyasına doğru zorlu yolculuğu yanında kimse olmadan yapmak zorunda kalıyordu.

“Korkaksın sen” dedi banyo aynasındaki yansımasına. Yüzü ona iğrenmenin yorgunluğuyla baktı. Salonda sessizlik hâkimdi ama Willem görünmeden kapının eşiğine kadar giderek Jude’un ona dönmesini bekledi.

“Mekân fare deliği” demişti JB Malcolm’a, haksız da değildi –daha apartmana girince Malcolm’un tüyleri diken diken oluyordu– fakat evine dönerken kederlenmeden edemedi, ailesiyle birlikte oturmanın gerçekten de kendi fare deliğinde yaşamaya tercih edilir olup olmadığını bir kere daha sorguladı.

Mantiken bulunduğu yerde kalması gerekiyordu elbette. Çok az kazanıyor, çok uzun saatler boyu çalışıyordu; ailesinin evi de isterse ve teorik olarak hiç karşılaşmayabilecekleri kadar büyüktü. Dördüncü katın tamamına yayılmış olmak haricinde (ki aslında orası da pislik ve dağınıklık yüzünden fare deliğinden farksızdı; Malcolm annesine temizlikçi market evlerimi kırıyor diye çemkirince, kadın Inez’in kata çıkmasını yasaklamıştı) mutfak ve çamaşır makinesi elinin altındaydı, annesiyle babasının abone oldukları bir sürü gazete ve dergi vardı, kuru temizlemelik kıyafetlerini ise haftada bir gün şekilsiz çamaşır torbasına atıyor, annesi bunu işe giderken temizlemeciye bırakıyor, Inez de ertesi gün alıyordu. Bu şekilde yaşamaktan gurur duymuyordu elbette; yirmi yedi yaşında olduğu halde annesinin haftalık market alışverişi siparişi verirken onu işyerinden arayıp akşama somon mu

istersin levrek mi, çileği fazla alsam yer misin diye sorması da kanına dokunuyordu.

Halbuki ailesi de zaman ve mekân ayrılığına Malcolm kadar dikkat etse işler daha kolay olacaktı. Her sabah kahvaltıya, her pazar brunch'a beklemenin yanı sıra, katını da sık sık ziyaret ediyorlar, gelişlerini duyuran kapı tıklatma sesiyle aynı anda tokmağı çevirerek Malcolm'un hiç çalmasanız da olur diye kırk kere hatırlattığı şeyi yapıyorlardı. Büyük nankörlük ve vefasızlık olduğunun farkındaydı, ama kimi akşamlar ergen gibi odasına çekilmesine izin verilmenden önce iki satır laf etmek zorunda kalacak diye canı eve gitmek istemiyordu. Hele Jude olmadan hayat iyice gözünde büyüyordu; bodrumdaki dairenin mahremiyeti onun katındakinden iyiydi ama annesiyle babası Jude orada yaşarken uğramayı da alışkanlık edinmişlerdi ve Malcolm kimi zaman Jude'u görmek için aşağı indiğinde babasını da orada, Jude'a tuhaf bir konuda söylev verirken bulurdu. Özellikle babası Jude'u severdi –Malcolm'a ciğeri beş para etmez diğer arkadaşlarının aksine Jude'un gerçek bir entelektüel ağırlığı ve derinliği olduğunu söyler dururdu– o taşınınca piyasanın durumu, global finans ortamındaki değişiklikler ve Malcolm'un hiç ilgilenmediği diğer konularda karman çorman hikâyeleri dinleme sırası Malcolm'a gelecekti. Hatta bazen, babasının evlat olarak Jude'u tercih edeceğinden şüpheleniyordu. Jude ile aynı hukuk fakültesinden mezunlardı. Jude'un kâtipliğini yaptığı yargıç, babasının avukatlık stajındaki danışmanıydı. Üstelik Jude şimdi savcılığın ceza dairesinde savcı yardımcısı olarak görev yapıyordu ki babası da gençken savcı yardımcılığı yapmıştı.

Babası Jude'la konuştuktan sonra Malcolm'a ve annesine "Söylemedi demeyin, bu çocuk adam olacak" veya "Kendi emeğiyle parlayacak bir yıldız kariyerinin başında rastgelmek büyük şans" gibi demeçler verirdi, üstelik bir biçimde

Jude'un dehasından o sorumluymuş gibi de şişinirdi ve o anlarda Malcolm, annesinin yüzüne bakıp orada bulacağını çok iyi bildiği teselli ifadesini görmemeye çalışırdı.

Flora evde olsa yine işler daha kolay olacaktı. Taşınmaya hazırlanırken, Bethune Sokak'taki iki odalı yeni dairesinde ev arkadaşı olabileceklerini ima etmeye çalışmıştı Malcolm, fakat verdiği onca ipucunu Flora ya gerçekten anlamamış ya da anlamazdan gelmişti. Flora, anne ve babalarının onlardan bu kadar zaman talep etmesini önemsemediğinden, Malcolm odasında maket evleri üzerinde çalışarak daha çok zaman geçirebiliyor, televizyon odasında babasının bitmek bilmeyen Ozu filmleri kuşağına daha seyrek maruz kalıyordu. Malcolm küçükken, babasının Flora'ya çevredekilerin dikkatini çekecek kadar düşkün olmasından incinmiş, hınçlanmıştı. "Fevkalade Flora" derdi babası ona (ya da ergenliğinin çeşitli aşamalarına göre "Fevri Flora," "Fırtına Flora" veya "Fettan Flora" ama illa ki överek) ve bugün bile, Flora otuzuna merdiven dayadığı halde, hâlâ biricik kızıydı. "Fevkaladeciğim bugün bir laf etti ki ağzım açık kaldı" derdi mesela sofrada, sanki Malcolm'la annesi de Flora'yla düzenli konuşmuyorlarmış gibi; ya da Flora'nın evinin yakınlarında bir yerde brunch'tan sonra "Niye bu kadar uzağa taşındı ki?" derdi arabayla on beş dakika süren yol için. (Malcolm buna özellikle öfkeleniyordu çünkü babası çocuk yaşta Grenada Adaları'ndan Queens'e göçtükten sonra hep iki ülke arasında bölünmüş gibi yaşadığını, Malcolm'un da bir fırsatını bulup yurtdışına gitmesi gerektiğini çünkü bunun onu insan olarak çok zenginleştirip ufkunu açacağını söyler durur, fakat Flora değil ülke değiştirmek, Manhattan adasından taşınacak olsa herhalde kahrından ölürdü.)

Malcolm'un lakabı yoktu. Babası bazen ona ünlü adaşlarının soyadlarıyla, mesela "X" veya "McLaren" ya da "McDowell" veya "Muggeridge" diye hitap ederdi, bu sonuncusunun

adını taşıdığını da söylerdi ama bu hitabı sevecenlikten çok azar gibiydi, Malcolm'un olması gerektiği halde olamadığı şeyleri hatırlatırdı sanki.

Babası onu çok da sevmiyormuş gibi görüldüğü için endişelenmek, daha da fenası üzülmek, bazen –sık sık– saçma gelirdi Malcolm'a. Annesi bile söylemişti. "Babacığının kötü bir niyeti yok" derdi, babası Flora'nın genel muhteşemliğine ilişkin tiradının sonuna vardığında bazen, Malcolm da ona inanmak istediği halde babasına hâlâ "Babacığın" diyor olmasından hoşnutsuzlukla homurdanır veya bıyık altından bir şeyler söyler, önemsemez gibi yapardı. Bazen –yine sık sık– annesini ve babasını bu kadar düşünüyor olduğuna sinirlenirdi. Normal miydi bu? Bir zavallılık yok muydu bu işte? Yirmi yedi yaşına gelmişti yahu! İnsan aile evinden çıkmayınca böyle mi oluyordu? Yoksa ona özel bir durum muydu? Ayrı eve çıkmanın en sağlam argümanı da buydu zaten: Çocuk olmaktan çıkacaktı. Geceleri anne ve babası alt katında rutinlerini tamamlarken, yüzlerini yıkarken borulardan sesler gelirken, salonun radyatörlerini tüm saatlerden dakik bir şekilde on birde, on bir buçukta, on ikide kısıtıklarında içerisi aniden sessizliğe gömülürken, Malcolm da önümüzdeki yıl hızla çözmesi gereken meselelerin listesini çıkarırdı: İş (kıpırtı yok), aşk hayatı (namevcut), cinsel yönelimi (çözümленmemiş), istikbali (belirsiz). Bu dört madde aynı kalıyor, arada bir öncelik sırası değişiyordu. Bu sorunların teşhisinde son derece istikrarlıydı, fakat çözüm getirmekteki basiretsizliği de olağanüstüydü.

Böyle gecelerin sabahında kararlılıkla uyanırdı: Ayrı eve çıkacağı, ailesine düşün yakamdan diyeceği gün gelmişti. Fakat aşağı indiğinde annesini ona kahvaltı hazırlarken bulur (babası çoktan işe gitmiş olurdu), annesi ona yıllık olağan St. Barts tatilinin biletleri alınacağı için bu yıl annesiyle babasına kaç gün eşlik edeceğini sorardı. (Tatillerinin para-

sını hâlâ ailesi ödüyordu. Bunu arkadaşlarına anlatmayacak kadar kafası çalışıyordu neyse ki.)

“Düşüneyim anne” derdi. Sonra kahvaltısını eder, kimse-
nin onu tanımadığı, kim olmak isterse olabileceği dünyaya
adımını atardı.

Hafta içi her gün akşam beşte, hafta sonu ise sabah on birde, JB metroya binip Long Island City'deki stüdyosuna giderdi. Hafta içi yolculuklarını daha çok severdi; Kanal İstasyonu'nda trene binip trenin her durakta farklı etnik kimliklerden insanla dolup boşalmasını izlerken, vagon nüfusunun on sokakta bir dağılıp düşündürücü ve acayip takımyıldızlara ayrılmasına tanık olurdu: Polonyalı, Çinli, Koreli, Senegalli; Senegalli, Dominikli, Hindistanlı, Pakistanlı; Pakistanlı, İrlandalı, El Salvadorlu, Meksikalı; Meksikalı, Sri Lankalı, Nijeryalı, Tibetli –hepsini buluşturan tek şey, Amerika'ya yabancılıkları ve yüzlerinde birbirinin aynısı bitkinlik ve yalnız göçmenlerde görülen kararlılık ve bıkkınlık harmanından bir ifadeydi.

Bu anlarda hem kendi şansına minnet duyar hem de şehrine karşı duygusallaşırdı ki, ikisi de pek sık görülen şeyler değildi. Doğup büyüdüğü kenti muhteşem bir mozaik gibi görüp benimseyenlerden olmamıştı, bu tiplerle de dalga geçerdi hatta. Fakat o gün trende yoldaşlık ettiği kimselelerin hiç kuşkusuz harcamış oldukları *hakiki* emeği çok takdir ederdi, zaten nasıl etmesin insan? Fakat kendi görelî faydasızlığından utanmaz, aksine ferahlama hissederdi.

Bu duyguyu ne kadar dolambaçlı olursa olsun bir tek Asyalı Henry Young ile paylaşmıştı. Long Island City yönüne gidiyorlardı, zaten ona stüdyodaki yeri bulan da Henry'ydi. Za-

yıf, kemikleri çıkmış, taşıdığı turuncu naylon torbayı daha sahiplenerek tutmaya ne takati ne iradesi kalmış gibi sağ işaretparmağının ucuna geçirmiş Çinli bir adam karşılarındaki koltuğa oturmuş, bacak bacak üstüne atıp kollarını kavuşturur kavuşturmaz uykuya dalmıştı. Liseden tanıdığı ve kendi gibi burslu bir öğrenci olan, annesi Chinatown'da terzilik yapan Henry, JB'ye bakıp dudaklarıyla sessizce "İman kuvvetiyle ayakta duruyor" demiş, JB de onun nasıl suçluluk ve zevk karışımı bir duygu hissettiğini tam olarak kavramıştı.

Hafta içi akşamüstü yolculuğunun sevdiği diğer yanı ise ışığı, ışığın tren köprüden tangır tungur geçerken vagonları doldurup yol arkadaşlarının yüzündeki yorgunluğu yıkayışı, onları ülkeye ilk geldiklerinde, Amerika'yı yenme hayalleri kurdukları gençliklerindeki hallerine benzetişiydi. Işığın vagona şurup gibi yayılışını izler, alınlardaki kırışıkları silip kır saçları altınlaştırmasına, ucuz kumaşların kamaştırıcı parlamışlığını içten gelen bir ışıltıya çevirmesine bakardı. Sonra güneş alçalır, vagon umursamazca ışıktan uzaklaşır, bir büyücünün değneğinden çıkmış gibi acımasızca ve aniden, dünya olağan gamlı renklerine ve şekillerine, insanlar olağan kederli hallerine bürünürdü.

Onlardan biriymiş gibi yapmayı severdi ama olmadığını bildirirdi. Bazen trende Haitililer olurdu ve ansızın kurt gibi kabaaran kulakları çevresindeki uğultudan Creole dilinin şarkılı, şırıltılı sesini çekip çıkarır, bunun üzerine kendini yüzleri babasının gibi yuvarlak iki adama ya da burunları annesinin gibi basık ve ufak iki kadına bakarken bulurdu. Kendiliğinden bir sebep çıksa da konuşsam diye geçirirdi içinden –mese-la hangi durakta inceklerini konuşuyorlardır da araya girer yardımcı olur– ama çıkmazdı. Kimi zaman, aralarında konuşmayı kesmeden, koltuklarda oturan diğerlerine göz gezdirirlerdi, bunun üzerine gerilir, her an gülümsemeye hazır beklerdi ama bakanlar hiç kendilerinden biri gibi görmezlerdi onu.

Değildi de zaten. Kendisi de farkındaydı Asyalı Henry Young ile, Malcolm ile, Willem ile, hatta Jude ile ortak noktalarının onlarla olduğundan fazla olduğunun. Tipine bakmak yeter: Adliye Meydanı durağında inip üç sokak yürüyerek eski şişe fabrikasında üç kişiyle paylaştığı stüdyosuna yürüyor. *Gerçek* Haitililerin stüdyoları var mı? *Gerçek* Haitililer bedava oturdukları ve isteseler pekâlâ bir köşesine resim ve çizim yapabilecek bir tezgâh kurabilecekleri dairelerinden çıkar, metroya binip yarım saat yol çekerek (o yarım saatte yapılabilecek işleri bir düşünün!) güneşli ve kirli bir yere giderler miydi? Elbette hayır. Böyle bir lüks anlayışı ancak Amerikalı kafasından çıkar.

Her adımda zil gibi çınlayan bir demir merdivenden üç kat çıkılarak ulaşılan çatı katında duvarlar da beyazdı yerler de, fakat döşeme öylesine kıymık kıymık olmuştu ki bazı yerlerine kilim serilmiş gibi duruyordu. Her duvarda giyotin tipi bir yüksek pencere vardı ve dördü hiç değilse bunları temiz tutuyordu –her kiracı kendi duvarındaki pencerenin temizliğinden sorumluydu– çünkü ışık kire yem edilemeyecek kadar güzeldi, zaten bu mekânın bütün olayı da ışığıydı. İçeride ayrıca bir banyo (feci kötü) ve bir mutfak (daha az feci), bir de salonun tam ortasında üç testere tezgâhına oturulmuş ikinci sınıf mermerden geniş bir masa vardı. Burası ortak alan olduğundan projesi daha geniş alana yayılan herkese açıktı, zaman içinde mermer eflatun ve şebboy renkleriyle damarlanmış, pek değerli kırmızı kadmiyum boyasıyla noktalanmıştı. Bugün masanın üzerinde uzun şeritler halinde rengârenk el boyaması organze parçalar iki başlarında kâğıt ağırlıklarıyla sabitlenmiş duruyor, uçları tavan peranesinin esintisinde savruluyordu. Masanın ortasına bir kâğıt katlanıp bırakılmıştı: KURUYOR, HAREKET ETTİRMEYİN. YARIN AKŞAM TEMİZLEYECEĞİM. SABRINIZA TŞK. H.Y.

İçeriye bölen duvar yoktu ama mavi renkli elektrikçi bandı kullanılarak, tamı tamına ellişer metre karelik dört eşit parçaya ayrılmıştı mekân, üstelik bant sadece döşemeyi değil, duvarları ve tavanı da kullanarak sanatçıların mekânlarını belirliyordu. Birbirlerinin alanlarına saygı göstermek konusunda hepsi teyakkuz halindeydi; biri telefonda kız arkadaşıyla dalaşıyor ve her bir kelimesi işitiliyor bile olsa duymazdan gelinirdi, bir başkasının alanına girmek isteyen kişi mavi çizginin dibine gelip alçak sesle bir kez adını söyler, diğerinin çok derinlere dalmış olmadığını gördükten sonra içeri girmek için izin isterdi ancak.

Saat beş buçukta ışık şahaneydi; adeta yoğun, kıvamlı, dolgun haliyle treni doldurduğu gibi atölyeyi de genleşen, umut veren bir şekilde kaplardı. Tek başınaydı stüdyoda. Yan komşusu Richard geceleri barmenlik yaptığından stüdyoyu gündüz kullanırdı, karşı komşusu Ali de öyle. Çaprazına yerleşmiş Henry ise galerideki işinden çıkınca, yedi civarında gelirdi. Ceketini çıkarıp köşeye attı, tuvalinin örtüsünü kaldırıp önündeki tabureye çöktü, göğüs geçirdi.

JB'nin stüdyoda beşinci ayıydı ve tahmin ettiğinden de çok sevmişti burayı. Stüdyo arkadaşlarının gerçek ve ciddi sanatçılar olmasını seviyordu; Ezra'nın yerinde asla çalışmazdı çünkü hem en sevdiği profesörünün bir zamanlar dediği gibi insan seks yaptığı yerde resim yapmamalıydı, hem de Ezra'nın mekânında çalışmak sürekli yancılarla çevrili olmak anlamına geliyordu. O ortamda sanat, bir hayat tarzının aksesuarı olmaktan öteye geçemezdi. Resim yapılır, heykel yontulur, uyduruk enstalasyonlar dikilirdi çünkü taşlanmış tişört ve kirli kot gardırobuna, ironik ucuz Amerikan biraları içip ironik pahalı Amerikan sarma sigara tütürmeye çok yakışırdı. Burada ise insan sanat üretirdi çünkü gerçekten iyi yaptığı tek iş oydu ya da diğer insanların da düşündüğü seks, yemek, uyumak, arkadaşlar, para, şöhret gi-

bi şeyler arasında akli meşgul eden sadece sanattı. İster bir barda birini götürüyor ister arkadaşlarıyla yemek yiyor olsun, tuval sürekli içinde bir yerde durur, şekiller ve ihtimaller ilkel tasarılar halinde uçuşurdu. Her resmin veya projenin hayatında bir dönem olurdu ki –veya olmasını umardın ki– o resim veya proje sana gündelik hayattan daha gerçek gelsin, oturduğun yerde aklından tek geçen bir an önce stüdyoya dönmek olsun, sofraya bir öbek tuz döküp beyaz taneceklerini parmağının altında kum gibi karıştırarak desenler, projeler, çizimler oluşturduğunu fark bile etme.

Mekânın benzersiz ve beklenmedik yoldaşıklarını da se-viyordu. Hafta sonları bazen hepsi orada olduğunda, bir an gelir resminin sis bulutundan çıkar, hepsinin düzenli soluk aldığını hatta konsantrasyonun yoruculuğuyla nefes nefese olduğunu fark ederdi. O zaman topluca harcadıkları enerjinin yanıcı ve tatlı bir gaz gibi havayı doldurduğunu duyumsar ve ilhamın gelmediği, oturup tuvale saatlerce bakarsa kumaş parlayıp ihtişamlı ve çarpıcı bir şeye dönüşecekmiş gibi hissettiği günlerde koklamak üzere havayı şişelemek isterdi. Mavi bandın başında bekleyip Richard’a doğru boğazını temizlemenin seremonisini, sonra sınırı aşıp yaptıklarına bakmayı, yan yana durup sessizce eseri incelemeyi, çok az konuşulduğu halde hatasız anlamayı çok severdi. Yaptıklarını başkalarına *açıklamaya* –neden sanat, ne elde etmeye çalışıyorsun, neden elde etmeye çalışıyorsun, neden bu renk, neden bu konu, neden bu malzemeler ve teknik ve uygulama sorularına– o kadar çok zaman harcıyordu ki, hiçbir şeyi açıklamak zorunda olmadığı biriyle yan yana olmak huzur veriyordu. Uzun uzun bakarlar, soru sordukları zaman da kısa, düz ve teknik konuşurlardı. Konu motor aksamıymış, su tesisatıymış gibi mekanik ve dosdoğru irdelenir, her sorunun tek veya iki cevabı varmış gibi konuşulurdu.

Farklı mecralarda çalıştıkları için aralarında rekabet de,

komşu video sanatçısının kendisinden önce menajer bulacağı korkusu da, birinin işlerine bakmak için gelen küratörün asıl yandaki işlere bayılması tehlikesi de yoktu. Fakat asıl önemlisi, diğerlerinin yaptığı işlere de saygı duyuyordu. Henry kendi deyimiyle yapı sökümüne uğramış heykeller tasarlıyor, muhtelif ipek cinslerinden yapılmış çiçekler ve dallarla garip ve oyuncaklı ikebana aranjmanları üretiyordu. Fakat yaptığı parçayı bitirdikten sonra telden iskeletini çıkarır, heykeli yere yassı bir cisim gibi düşürüp soyut bir renk birikintisi haline gelmesini sağlardı; heykelin üçboyutlu bir nesne olarak neye benzediğini bir tek Henry bilirdi.

Fotoğrafçı Ali, “Amerika’daki Asyalıların Tarihi” isimli projesi için 1890’dan bugüne her on yıl için Amerika’daki Asyalıları temsil eden birer fotoğraf yaratıyordu. Her bir görüntü için, Richard’ın ona yaptığı birer metrelik kare çam kutulara o dönemin önemli bir olayını ya da temasını temsil eden farklı bir diorama kurar, kutunun içini elişi mağazasından alıp boyadığı küçük plastik figürlerle, kilden yapılmış yollar ve ağaçlarla doldurur, fonu ise kirpik seyrekliğinde görünen fırçalarla boyardı. Sonra bu dioramaların fotoğrafını çeker ve renkli bastırırdı. Dördü arasından bir tek Ali’nin menajeri vardı ve yedi ay kadar sonra sergisi de olacaktı ama diğer üçü ona sergiyi hiç sormazlardı çünkü lafı bile geçse heyecanla sızlanmaya başlardı. Ali kronolojik sırayla gitmiyordu; iki binleri tamamlamıştı (Broadway’in aşağı tarafında yürüyen çok sayıda çift ama hepsinde beyaz erkekler önde, Asyalı kadınlar iki adım arkada), ondan sonra bin dokuz yüz seksenleri bitirmişti (ufacık bir Çinli adam, elleri levyeli iki ufacık beyaz hayduttan dayak yiyor, kutunun tabanı yağmurda ıslanmış otopark asfaltına benzesin diye verniklenmiş), şimdi de bin dokuz yüz kırklar üzerine çalışıyordu, bunun için Tule Lake tehcir kampındaki tutsakları temsil etmek üzere elli kadın, erkek ve çocuk figü-

rü boyaması gerekiyordu. Ali'nin çalışmaları hepsininkinden çok emek gerektiriyordu; bazen kendi bölmelerinde vakit öldürdüklerini fark edince gidip Ali'nin yanına oturlarlardı ve başını büyüteç altında kırçılı etek ve iki renkli ayakkabı boyamakta olduğu üç parmaklık figürden hiç kaldırmayan Ali, işe yarasınlar diye, çalı topraklarına benzeyecek şekilde kırılması gereken ovma telini ya da düğümler atılarak dikenli tele benzetilmesi gereken ince teli ellerine tutuştururdu.

Fakat JB en çok Richard'ın işlerini takdir ediyordu. O da heykeltıraştı fakat sadece geçici malzemelerle çalışırdı. Müsvette kâğıtlarına imkânsız şekiller çizer; bunları buz, tereyağı, çikolata, içyağı gibi şeylerden vücuda getirir, daha sonra eriyip yok olmalarını filme çekerti. Kendisi eserlerinin yok olmasını izlemekten keyif alırken, JB daha geçen ay iki buçuk metrelik bir heykelin –pıhtılaşmış kan görünümlü donuk üzüm suyundan yelken gibi kabarmış bir yarasa kınadı– önce damlayarak, sonra parçalanarak ölüşüne tanıklık ettiğinde ağlamaklı olmuştu, fakat bu kadar güzel bir şeyin yok olmasına mı üzüldü, yok oluşun olağan gündelik derinliğinden mi duygulandı bilememiştir. Richard artık eriyen malzemelere ilgisini kaybetmiş, yıkıcı etkenleri çeken malzemelere eğiliyordu, özellikle de balı çok sevdikleri anlaşılan güvelere. JB'ye hayalindeki eserin, bütün yüzeyi kımıl kımıl güve kaplı olduğu için, tükettikleri şeyin ne olduğunun dahi anlaşılamadığı bir heykel olduğunu anlatmıştı. Penceresinin pervazına dizili bal kavanozlarında petekler formaldehidde basılmış ceninler gibi yüzüyordu.

Aralarındaki tek klasikçi JB'ydi. Resim yapıyordu. Daha da fenası soyut ressamdı. Yüksek lisansı sırasında soyut eserle kimse ilgilenmiyordu; video arttan performans, fotoğrafa kadar her şey tercih edilirdi resme, hele soyut resme tercih edilmeyecek şey bulmak mümkün değildi. JB bu konudan yakındığında “Bu ellilerden beri böyle” dedi hocala-

rından biri iç geçirerek. “Hani kel kartalların soyu tükeniyor ya... Biziz işte onlar, yapayalnız sefilleriz.”

Kendisi geçen yıllarda farklı şeyler, farklı mecralar denememiş değildi (ah o Meret Oppenheim çakması, aptal saç projesi! İstese bundan ucuzunu yapabilir miydi? Malcolm o seriye ‘Lorna Simpson’ın yandan yemişi’ deyince o güne kadarki en büyük kavgalarını etmişlerdi, işin vahimi Malcolm’un kesinlikle haklı olmasıydı), soyut ressamlığı efemine, adeta çocuksu, her halükârda hiç delikanlı olmayan bir durum gibi hissettiğini belki kimseye itiraf edemeyecekti ama yakın zamanda kendini ancak burada bulabildiğini kabullenmek zorunda kalmıştı. Boyayı seviyordu, portre ressamlığını seviyordu, sevdiği şeyi yapacaktı.

Peki sonra? Teknik açıdan kendisinden çok daha iyi ressam olan kişiler tanımıştı, *tanıyordu*. Daha iyi eskiz çizerler, kompozisyon ve rengi daha iyi anlarlar, daha disiplinli çalışırlardı. Fakat fikirleri yoktu. Bir ressamın da en az yazar veya besteci kadar temaya, fikre ihtiyacı olurdu. Kendisinin de uzun süre fikri olmadı. Sadece zencileri tasvir edeyim diye düşündü, fakat sadece zencileri tasvir eden çok insan vardı ve kendisinin ekleyecek bir şeyi yoktu. Bir süre sokak işçilerini çizdi, o da bir yerden sonra baydı. Kadın akrabalarını çizdi ama tekrar zenci sorununda buldu kendisini. Tente kitaplarından sahneleri, karakterleri insan gibi ve gerçekçi olarak resmederek boyamaya başladı ama fazla ironik ve fazla kof geldiğini çabuk algılayıp durdu. Tuvalleri sokaktaki insanlarla, metrodaki insanlarla, Ezra’nın partilerinden sahnelerle (en başarısız bunlardı; bu toplantılara gelen herkes her an gözlemlendiğini bilir gibi dolaştığından, eskiz defteri bakışlarını dikkatle ondan kaçırmış poz yapan kızlarla, üstlerine çekidüzen veren erkeklerle doldu taşı) harcayarak geçirdiği bir süreden sonra, bir gece Jude ve Willem’in bunaltıcı dairelerinin bunaltıcı kanepesinde otururken, ikisi-

nin küçücük mutfakta telaşlı bir lezbiyen çift gibi çevik hareketlerle yemek hazırlamasına tanık oldu. Anneannesi, annesi ve teyzeleri Akdeniz’de gemi seyahatine çıktıkları ve o da gitmeyi kendine yediremediği için, ailesiyle geçirmede eger pazar günlerinden biriydi. Fakat pazar günleri insanlarla görüşmeyi, kendisine ev yemeği hazırlanmasını öyle kanıksamıştı ki, hiç paraları olmadığından evde oturacaklarını bildiği Jude ve Willem’e davet ettirmişti kendini.

Eskiz defteri her zaman olduğu gibi yanındaydı ve Jude soğan doğramak için salondaki masaya geçtiğinde (mutfakta tezgâh olmadığı için bütün hazırlıkları salonda yapıyorlardı), hiç düşünmeden çizmeye başladı onu. Mutfaktan şiddetli bir takırtı ve tavada kızaran zeytinyağı kokusu gelince o tarafa geçti, Willem’i kemiği alınmış tavuğu bir sahanın dibiy-le döverken, kolunu kışına şaplak atacakmış gibi kaldırmış, yüzünde tuhafça huzurlu bir ifadeyle bulunca onu da çizdi.

O sırada bir hedefe doğru ilerlediğinden emin değildi ama ertesi hafta sonu hep birlikte Pho Viet Huong’a gittiklerinde Ali’nin eski fotoğraf makinelerinden birini yanında getirip üçünü yemek yerken, sonra karlı sokaklarda yürürken fotoğrafladı. Kaldırımlar buz kestiği için Jude’u dikkate alarak çok yavaş yürüyorlardı. Kadrajda yan yana gördü üçünü; Malcolm, Jude ve Willem; Jude’un bir yanında Willem diğerinde Malcolm, hem yuvarlanacak olursa tutabilecek kadar yakın (biliyordu çünkü kendisi de o pozisyonda bulunmuştu), hem de Jude’a her an düşmesini beklediklerini çaktırmayacak kadar uzak duruyordu. Bunu yapmayı aralarında hiç konuşmadıklarını, kendiliğinden yaptıklarını fark etti.

Deklanşöre bastı. “Ne yapıyorsun JB?” dedi Jude, aynı anda da Malcolm söylendi: “Çekinesene oğlum.”

O akşamki parti Centre Sokak’ta, ikiz kardeşi Phaedra’yı üniversiteden tanıdıkları Mirasol diye bir kadının çatı katındaydı. İçeri girince kendi alt gruplarına dağıldılar, JB sa-

lonun öbür tarafındaki Richard'a el sallayıp Mirasol'un bir masayı yiyeceklerle donattığını, dolayısıyla burada bedava yemek dururken Pho Viet Huong'da on dört dolarını israf ettiğini sinirle fark ettikten sonra, ayakları onu Jude'un Phaedra ve onun sevgilisi olabilecek şişman bir çocukla ve yine Jude'un iş arkadaşı olduğunu hatırladığı sıska ve sakallı biriyle konuştuğu köşeye götürdü. Jude kanepenin sırtına tünemişti, Phaedra onun yanındaydı, sıska ve şişman çocuklar karşılarındaydı ve dördü birden bir şeye gülüyorlardı. Resimlerini çekti.

Normalde partilerde birini yanına çeker veya birilerinin yanına çekilir, geceyi çeşitli üçlü ve dörtlülerin çekirdeği olarak geçirip bir gruptan diğerine sıçrar, dedikoduları toplar, muhabbeti harlar, sır veriyormuş gibi davranır, kendi nefretlerini açıklayarak gruptakileri nefretlerini paylaşmaya sevk ederdi. Ama bu gece salonu dikkatli, bilinçli ve çoğunlukla da ayık dolaştı, peşinde olduğunu fark etmeyen üç arkadaşını olağan hareketlerini yaparken fotoğrafladı. İki saat kadar sonra bir ara üçünü pencere kenarında baş başa buldu; Jude bir şey söylüyordu, diğerleri eğilip kulak kabartmışlardı, bir an sonra üçü birden kendilerini kahkahayla geri attılar; bir an içi gitse ve kısıksa da, aynı zamanda memnundu da, çünkü iki kareyi de yakalamıştı. *Ben bu gece bir objektifim dedi içinden, yarın yine JB olacağım.*

Bir bakıma hayatında en çok eğlendiği parti oldu, bilinçli turlamasını da Richard dışında kimse fark etmedi; bir saat sonra şehrin yukarısına gitmek için çıkarlarken (Malcolm'un annesiyle babası şehir dışındaydı, Malcolm da galiba annesinin ot zulasının yerini biliyordu) yanına gelip beklenmedik derecede babacan bir şaplak attı omzuna. "İş üstünde misin?"

"Galiba."

"Aferin."

Ertesi gün bilgisayarının başına oturup ekranda dün ge-

cenin resimlerine baktı. Çok iyi bir fotoğraf makinesi değildi; bütün resimlere dumanlı sarımtırak bir ışık vermişti, buna kendisinin objektifi odaklayamaması da eklenince, dolu bir viski kadehinin içinden çekilmiş gibi sıcak, doygun renklerde ve hafiften bulanık çıkmıştı fotoğraflar. Willem'in yüzüne yakın çekim bir karede durdu; kadraj dışında birine (kesin kız) gülümsüyordu; bir de kanepede oturan Jude ve Phaedra pozunda: Jude'un üzerindeki parlak lacivert kazağın ona mı Willem'e mi ait olduğunu bir türlü kestiremiyordu JB, çünkü ikisi de kazağı o kadar sık giyiyorlardı; Phaedra'nın üzerinde şarap rengi bir yün elbise vardı, başını Jude'a doğru eğmişti, saçlarının karanlığı sayesinde Jude'un yüzünün aydınlığı daha iyi ortaya çıkmıştı, altlarındaki taba kanepesi ise iki figürü parlak ve mücevherimsi, yeni boyanmış, ışıltılı, tenlerini kaymak gibi bir hale getirmişti. Herkesin resmetmek isteyeceği renklerde bunlar, o da kareyi önce eskiz defterine kurşunkalemle geçirdi, ardından levhaya suluboyayla uyguladı, son olarak da akrilikle tuvale aktardı.

Bu dört ay önceydi, geçen zamanda tümü arkadaşlarının hayat kesitlerinden on bir tabloyu tamamlamıştı; onun için görülmüş verim değildi. Birinde Willem seçmeye çağrılmayı beklerken bir ayağını arkasındaki yapış yapış kırmızı duvara dayamış, senaryoyu son kez çalışıyor; birinde Jude bir oyunda, yüzünün yarısı gölgede, tam gülümsediği anda (bu kareyi yakalayacağım diye az daha tiyatrodan atılıyordu JB); Malcolm kanepede babasından birkaç adım uzakta kaskatı oturuyor, dizlerini kavramış, ikisi kadrajın dışındaki televizyonda Buñuel filmi izliyorlar. Biraz deneyimlemeden sonra, bunların bir gün galerinin duvarlarını çepeçevre sardığını, her tablonun diğerine film şeridi gibi akarcasına geçtiğini hayal ederek, standart dijital baskı boyutu olan elliye altmış, yatay tuvalerde karar kıldı. Çizimleri gerçekçiydi, ancak fotoğraf gerçekçiliğindeydi; Ali'nin makinesinin yerine

daha iyi bir makine almamıştı ve objektifin bütün resimlere verdiği hülyalı havayı, biri üstteki berraklık katmanını silmiş de yerine çıplak gözün görebileceğinden daha yumuşak bir resim bırakmış hissini tuvale geçirmek için uğraşıyordu.

Güveninin kırıldığı anlarda proje acaba fazla mı uçarı, fazla mı içe dönük diye endişelenirdi –bir menajer burada devreye giriyordu, sırf onun eserlerinin de *bir seveni*, hiç değilse beğeneni olduğunu hissettirmek yoluyla da olsa– ama yaptığından aldığı zevki, sahiplenme ve memnuniyet duygusunu inkâr edemezdi. Bazen resimlerde yer almayışına üzü-lüyordu; arkadaşlarının hayatlarının önemli kesitlerini resmederken onun yokluğu büyük bir eksiklik olarak hissediliyordu, ama tanrı benzeri bir rol oynamaktan da hoşnuttu. Arkadaşlarına, kendi hayatının uzantıları gibi değil, başka başka öykülerin birbirinden ayrı kahramanları gözüyle bakabildi; bazen onları bunca yıldır tanıyor olmasına rağmen ilk kez gördüğünü hissetti.

Proje başladıktan bir ay kadar sonra, bu konuya yoğunlaşacağına dair kesin kararını verince, arkadaşlarına neden elinde makine peşlerinde dolaştığını, hayatlarının sıradan anlarını fotoğrafladığını elbette açıklamak zorunda kalmış, buna izin vermelerinin ve ona olabildiğince geniş imkân tanımalarının önemini vurgulamıştı. Orchard Sokak'ta, Pho Viet Huong'un yerini alabilir diye umdukları bir Vietnam lokantasında akşam yemeği yerlerken, pek rastlanmadık bir gerginlikle konuşmasını bitirdikten sonra, sorun kaynağı olacağını tahmin ettiği Jude'a baktılar. Diğer ikisi kabul ederdi ama bu onun işini görmüyordu. Hepsi kabul etmezse bu iş olmazdı, Jude da aralarında en utangaç olanıydı; üniversitede ne zaman biri fotoğrafını çekecek olsa başını çevirir ya da yüzünü kapatırdı, hepsini rahatsız eden gülerken ağzını kapatma tiki-ni de ancak son birkaç yılda yenebilmişti.

Korktuğu gibi, Jude işkillendi. "Neyin peşindesin ki?" diye

sorup durdu ısrarla ve JB de tüm sabrını toplayarak amacının elbette onu sömürmek ya da küçük düşürmek olmadığını, hayatın olağan akışı içinde fotoğraflı günlüklerini tutmak olduğunu anlattı. Diğerleri bir şey demeden sözü JB'ye bıraktılar, Jude da sonunda istemeye istemeye razı geldi.

“Ne kadar sürecek bu iş?” diye sordu Jude.

“Süresiz diye umuyorum.” Umuyordu da. Tek pişmanlığı daha erken, henüz gençliklerinde başlamamış oluşuydu.

Çıkarlarken Jude'un yanında yürüdü. Diğerlerine duyurmayacak bir sesle “Jude” dedi, “senin olduğun resimleri mutlaka önce sana göstereceğim. Sen istemezsen kullanmam.”

Jude ona baktı. “Söz mü?”

“Kitap çarpsın.”

Bu sözden daha verdiği anda pişman oldu çünkü işin aslı, üçünün arasında resmetmekten en hoşlandığı Jude'du. Bir kere en güzelleriydi, en ilginç yüz ve farklı renkler ondaydı; üstelik en çekingenleri olması sebebiyle, onun resimleri diğerlerininkinden daha değerli görünüyordu gözüne.

Ertesi pazar annesinin evine döndüğünde, eski odasında duran üniversite kolilerini karıştırarak varlığını bildiği bir fotoğrafı aradı. Sonunda bulabildi; Jude'un birinci sınıfta çekilmiş bir fotoğrafıydı, biri tab ettirmişti ve bir biçimde JB'nin eline geçmişti. Resimde Jude odalarının salonunda ayakta duruyordu, objektife yarım dönmüştü. Sol kolunu göğsüne kavuşturmuştu, böylelikle elinin arkasındaki dört köşe parlak yanık izi görünüyordu, sağ elinde ise yanmamış bir sigara tutuyordu acemice. Üzerindeki mavi-beyaz çizgili, uzun kollu tişört onun değildi herhalde, çünkü çok boldu (gerçi onun da olabilirdi çünkü o dönemde Jude'un bütün kıyafetleri çok boldu, sonradan anlaşılacaktı ki büyüyünce de giyebilmek için birkaç beden büyük alıyordu), yine o dönemde arkasına saklanabilmek için uzattığı saçları çenesine kadar inmişti. Fakat JB'nin bu fotoğrafla ilgili en iyi hatırladığı şey, Jude'un yü-

zünden o zamanlar hiç eksik olmayan tedirginlik ifadesiydi. Bu fotoğrafa yıllardır bakmamıştı ama şimdi bakmak, sebebinin tam dile getiremediği bir boşluk uyandırmıştı içinde.

İşte şimdi bu resim üzerinde çalışıyordu ve biçim değişikliğine de giderek, bir metrelik kare bir tuvale geçmişti. Jude'un gözlerinin yılan derimsi yeşil rengini yakalayabilmek için günlerce deneme yapmış, saçının rengini tutturana kadar defalarca değiştirmişti. Büyük bir eserdi, bunu insanın bazen içine doğduğu gibi kesinlikle biliyordu ve bir galerinin duvarına asılıp artık dönüşü olmayan yola girilinceye kadar Jude'a göstermeye hiç niyeti yoktu. Jude'un fotoğraftaki kırılğan, kadınsı, zayıf, *genç* halinden nefret edeceğini, bununla yetinmeyip nefret edilecek bir sürü hayali şey daha bulup çıkaracağını biliyor, ama bunların ne olacağını hiç kestiremiyordu çünkü JB, Jude gibi kendinden tiksinen delinin teki değildi. Fakat onun gözünde bu resim, serinin bürünmesini istediği karakterdi: Bir aşk mektubuydu, bir belgeydi, bir efsaneydi, *ona aitti*. Bu resim üzerinde çalışırken bazen havalandığını, galeriler, partiler, diğer ressamalar ve hırslar dünyasının altında küçüldüğünü, hatta o kadar küçüldüğünü ki, futbol topuymuş gibi bir şut çekerek yörünge dışına, kendinden tamamen uzağa gönderebileceğini hissedirdi.

Saat altıya geliyordu. Işık değiştirdi birazdan. Şimdilik stüdyo sessizdi ama uzaktan rayları titreten trenin sesi işitiyordu. Tuval karşısında onu bekliyordu. O da fırçasını alıp başladı.

Metroda şiir vardı. Plastik kalıptan koltuk sıralarının üzerinde, dermatolog ve uzaktan derece veren üniversite reklamları arasındaki boş reklam alanlarına, uzun lamine levhalar halinde şiirler asılmıştı; ikinci sınıf Stevens, üçüncü sınıf Roethke, dördüncü sınıf Lowell şiirleri; kimsenin kanını

kaynatmayan, öfke ve güzelliğin boş aforizmalara dönüştüğü manzumeler.

Yani JB hep böyle derdi. Şiire karşıydı. İlk kez ortaokuldayken karşılaşmıştı bunlarla ve geçtiğimiz on beş yıldır da şikâyet ediyordu. “*Gerçek* sanata ve *gerçek* sanatçıya destek vermek yerine gidip menopozlu kütüphaneci teyzele ve hırkahlı nonoş amcalara bunları sıcsınlar diye para veriyorlar” dedi Willem’e, F treninin fren gürültüsünü bastırmak için yüksek sesle. “Bir de hepsi Edna St. Vincent Millay özentisi boklar. Ya da hadım ettikleri düzgün şairler. Bir de fark ettin mi, hepsi beyaz. Bu ne demek abi?”

Ertesi hafta Willem bir Langston Hughes afişi görünce JB’ye telefon etti hemen. “Langston *Hughes* mu dedin?” diye inledi JB. “Sakın söyleme, ‘Ertelenmiş Rüya’ değil mi? O sayılmaz. Kaldı ki *hakikaten* bir patlama olursa iki saniyede indiriverirler onu.”

O akşamüstü Willem’in karşısında bir Thom Gunn şiiri var: “Var mı yok mu diye tartışmayı / İlişki sandılar da yaşadılar.” Biri altına siyah keçelikalemle “Takma birader, ben de abazayım” yazmış. Gözlerini kapatıyor.

Bunca yorgunluğuna rağmen saatin dört, mesaisinin de daha başlamamış olması hayra alamet değil. Dün gece JB’yle Brooklyn’e gitmemesi gerekirdi aslında da, gidecek başka kimse yoktu ve JB de geçen ay Willem’in arkadaşının berbat tek kişilik gösterisine gitiğinden kendisine borçlu olduğunu iddia etmişti.

O da gitmişti haliyle. “Kimin grubu bu?” diye sordu peronda beklerlerken. Willem’in paltosu çok inceydi, eldiveninin de teki kayıp olduğundan, ne zaman ayakta dikilmek zorunda kalsa kollarını kavuşturup ellerini koltuk altına sıkıştırarak, bir ileri bir geri sallanıp ısı tasarrufu duruşuna geçiyordu.

“Joseph’in” dedi JB.

“Ha” dedi. Joseph’i hiç duymamıştı. JB’nin geniş sosyal çev-

resini bir Fellini edasıyla yönetmesini, herkesin rengârenk kostümlü figüranlar, kendisiyle birlikte Malcolm ve Jude'un ise set amiri veya görüntü yönetmeni asistanı gibi önemli fakat düşük rütbeli, işin ağır aksak da olsa yürümesini sağlamaktan sorumlu set çalışanları şeklinde muamele görmesini takdir ediyordu.

"Hardcore çalıyorlar" dedi JB neşeyle, bu sayede Joseph'i çıkaracakmış gibi.

"Grubun adı ne?"

"Olay da o zaten" dedi JB sırtarak. "Grubun adı Smegmalı Pasta 2."

"Ne?" diye sordu gülerek. "İki ne be? Smegmalı Pasta 1'e ne olmuş?"

"Belsoğukluğu kapmış" diye bağırdı JB trenin istasyona giriş tangirtisini bastırarak. Yanlarında ayakta duran orta-yaşlı bir kadın kaşlarını çatarak baktı onlara.

Beklenen oldu ve Smegmalı Pasta 2 kötü çıktı. Aslında hardcore bile çalınıyorlardı, gerçekten; ska'dan bozma, hoplamalı zıplamalı, inişli çıkışlı bir müzikleri vardı. ("Soundları böyle değildi!" diye bağırdı JB kulağına, "Phantom Snatch 3000" adındaki en uzun parçalardan biri sırasında; "Bildğin rezalet canım!" diye cevap verdi). Her bir parçanın sanki yirmi dakika sürdüğü konserin ortalarına doğru hem grubun saçmalığından hem de mekânın sıkışıklığından başı döndü ve JB'yle acemice çarpışmaya başladı; birbirlerinden ve yabancılardan seke seke bütün salonu taytay duran bebekler gibi fakat neşeyle çarpıştırmaya başladıkları sırada JB onu omuzlarından tuttu, birbirlerine bakıp kahkahayı bastılar. İşte bu anlarda JB'yi ve onun zıpırıklar, saçmalıklar yapabilme kabiliyetini de isteğini de tüm kalbiyle seviyordu; Malcolm ve Jude'la yapamıyordu bunları çünkü Malcolm ne kadar aksini söylerse söylesin ağırbaşlılıktan hoşlanıyordu, Jude ise ciddiye.

Tabii acısı bu sabah çıkmıştı. Ezra'nın çatı dairesinde JB'nin köşesinde, JB'nin dağınık yatağında uyandı (JB ise yerde kirli çamaşırlara salyalar saçarak horluyordu), köprü-yü nasıl geçtiklerini hatırlamıyordu. Willem normalde sulu-ya kuruya pek meraklı değildi, ama JB'nin yanında bazen değiştiğini hissediyordu. Lispenard Sokak'a, sessizliğine ve temizliğine dönmek iyi geldi; saat on birle bir arasında yatak odasının onun tarafına vuran güneş içeriyi ısıtmış, Jude ise işe gitmişti. Saatini kurup anında uyudu, uyanınca alelacele bir duş yapıp aspirin içtikten sonra trene koşturdu.

Çalıştığı lokanta, hem karmaşık olmasına rağmen insanı zorlamayan yemekleriyle, hem de personelinin sürekliliği ve canayakınlığıyla nam yapmıştı. Ortolan'da onlara sıcak olup laubali olmamayı, canayakın davranıp sululaşmamayı öğretiyorlardı. "Burası Friendly's lokantası değil" derdi Willem'in amiri, restoranın genel müdürü Findlay. "Gülümseyin ama insanlara adınızı söylemeyin." Ortolan'da buna benzer çok kural vardı: Kadın çalışanlar, alyanstan başka takı kullanmazdı. Erkek çalışanların saçları kulakmemesi hizasını geçemezdi. Oje sürülmez, üç günlük sakal bırakılmazdı. Dövmeler ve bıyık duruma göre değerlendiriliyordu.

Willem, Ortolan'da iki yıllık garsondu. Bundan önce Chelsea'deki popüler ve gürültülü Digits lokantasında hafta içi öğlen ve hafta sonu brunch servisinde çalışırken, müşterilerin (neredeyse hep erkek ve kırk yaş üzeri müşteriler) menüde onun da olup olmadığını sorup, ardından kendilerinden çok memnun, hınzırca, sanki bu soru o vardiyada on birinci ya da on ikinci kez değil de tarihte ilk kez soruluyormuş gibi gülmelerine maruz kalırdı. Buna rağmen her defasında gülümser, "Ara sıcak olarak verebiliyoruz maalesef" derdi ve buna karşılık "Ama ben ana yemek istiyorum" cevabını alınca da gülümser, yemeğin sonunda sıkı bir bahşiş koparırdı.

Fakülteden arkadaşı, yine oyuncu olan Roman, bir pembe dizide düzenli misafir sanatçı rolü bulup işi bırakırken Findlay'e tavsiye etmişti onu. (Rolü alsa mı almasa mı emin olamadığını söylemişti Willem'e ama almayıp da ne yapacaktı, parası çok iyiydi.) Willem buna çok memnun olmuştu çünkü Ortolan'ın yemekler ve servis dışında –çok daha dar bir çevrede de olsa– nam saldığı diğer alan, saatlerinin esnekliğıydi, özellikle de Findlay'nin gözüne girince. Findlay, minyon tipli ve tahta göğüslü kumral kadınlardan ve uzun ince olmak, bir dedikoduya göre de Asyalı olmamak kaydıyla tüm erkeklerden hoşlanırdı. Willem bazen mutfak girişinde durup ufak tefek ve kara saçlı kızların, sıırım gibi erkeklerin birbirine uyumsuz, koreografisi acayip bir saray dansı halinde yemek salonunda salınmalarını izlerdi.

Ortolan'da garsonluk yapan herkes oyuncu değildi. Daha doğrusu, Ortolan'daki herkes *hâlâ* oyuncu değildi. New York'taki bazı restoranlarda insan garsonluk yapan oyuncu olmaktan, bir zamanlar oyunculuk yapmış garsona dönüşürdü. Restoran iyiye, prestijli bir yerse, bu kariyer değışikliği kabul edilebilir olmakla kalmaz, tercih sebebi haline gelirdi. İyi bir restoranın garsonu arkadaşlarına en kalabalık günlerde masa rezerve ettirebilir, mutfak personelini büyüleyebilirse aynı arkadaşlarına müesseseden ikramlar göndertebilirdi (fakat Willem'in de öğrendiğı gibi, mutfak personelini büyülemek düşündüğü kadar kolay değildi). Peki garsonluk yapan bir oyuncu arkadaşlarına ne verebilirdi? En fazla tiyatro bileti, o da Broadway dışının da dışı bir prodüksiyona, zombi olup olmadığı son ana kadar anlaşılmayan borsa simsarı rolünü oynadığı, kostüm bütçesi olmadığı için kendi takım elbisesini kendi getirdiğı bir oyuna. (Geçen sene tam olarak bunu yapmış, kendi takım elbisesi de olmadığı için Jude'dan ödünç almıştı. Jude'un bacakları ondan iki parmak uzundu, mecburen paçalarını içe katlayıp bantla tutturmuştu sahnede.)

Ortolan'da kimin eski oyuncu, kimin garsonluk kariyerinde olduğunu kestirmek kolaydı. Her şeyden önce kariyeriler daha yaşlıydı, Findlay'nin kurallarını uygulamakta daha dikkatli ve titizdi, personel gecelerinde şarap garsonunun asistanının servis ettiği şarabı kadehte şöyle bir dolaştırdıktan sonra "Geçen hafta servis ettiğin Linne Calodo Petite Sirah'ı andırıyor, değil mi sanki José?" veya "Hafif top-raksı bir bukesi var ama fıçısını çıkaramadım. Yeni Zelanda mıydı bu?" gibi laflar etmeyi severlerdi. Bu kişilerin oyuna çağrılmayacağı biliniyordu; sadece aktör-garson pozisyonundakiler çağrılabilirdi, onlardan birinden davet alınırsa, hiç değilse gidilmeye çalışılırdı; ayrıca kıdemlilerle menajerler, seçmeler, provalar gibi şeylerden konuşmak yakışık almazdı. Oyunculuk savaş ise onlar da gazileriydi ve savaştan konuşmak istemedikleri gibi kendilerini güle oynaya siperlere atan, memleketine sahip çıkmaktan hâlâ zevk alan naiflerle konuşmak istemezlerdi.

Findlay de bir eski oyuncuydu ama diğerlerinin aksine o eski hayatından ya da eski hayatının bir bölümünden bahsetmeyi severdi; severdi denemese de, bahsederdi. Findlay'ye bakılırsa, Public Theater'ın *A Bright Room Called Day* prodüksiyonunun ikinci başrolünü almayı kıl payı kaçırmıştı bir seferinde (daha sonra garsonlardan biri, oyundaki bütün önemli rollerin kadın olduğunu söylemişti). Broadway'de bir rolün yedeği olarak da çalışmıştı (hangi prodüksiyon olduğu hiç açıklanmadı). Findlay kariyer ölümünün canlı abidesi, gri yün takım elbiseli bir ibret hikâyesiydi ve henüz oyuncu olanlar ya laneti bulaşıcıdır diye ondan özellikle uzak duruyor ya da bağıışıklık kazanırız umuduyla onu çok yakından takip edip temas halinde kalıyorlardı.

Peki Findlay oyuncululuğu bırakmaya ne zaman karar vermişti ve nasıl olmuştu bu? Yaş haddinden miydi sadece? Ne de olsa yaşlıydı, kırk beş-elli vardı. İnsan vazgeçmesi gerek-

tiğini ne zaman idrak ediyordu? Otuz sekiz yaşına gelip hâlâ bir menajer bulamayınca mı (Joel'in bunu tecrübe ettiğini tahmin ediyorlardı)? Yoksa kırk yaşına gelip hâlâ ev arkadaşıyla kalıyorsan, yarı zamanlı garsonluktan kazandığın para, tam zamanlı oyuncu olmaya karar verdiğin yıl kazandığından fazlaysa mı (Kevin'in başına geldiği gibi)? Şişmanladığın, saçın döküldüğünde, şişmanladığını ve saçının döküldüğünü gizleyemeyen kötü estetikler yaptırdığında mı? He-deflerinin peşinden gitmek, cesareten aymazlığa ne zaman dönüşüyordu? Ne zaman duracağını nasıl biliyordun? Daha katı, daha şevk kırıcı (nihayetinde daha yardımcı) geçmiş yıllarda bu kararlar daha berraktı: Kırk yaşına bastığında veya evlendiğinde veya çocuğun olduğunda veya beş, on, on beş yıl içinde bırakırdın. Gidip gerçek bir işe girerdin, oyunculuk ve bu alanda bir kariyer, akşamları daldığın hayallerde kalırdı, sıcak küvete atılmış bir buz küpü sessizliğinde eriyerek tarihe karıştırdı.

Fakat içinde bulunduğumuz kendini gerçekleştirme çağında, insanın hayatındaki birinci tercihten başkasıyla yetinmesi iradesizlik olarak görülüyor, ayıplanıyordu. Kaderin sandığın şeye boyun eğmek, onurlu bir hareket olmaktan çıkıp korkaklığa dönüşmüştü bir yerlerde. Mutluluğa ulaşma baskısı bazen zulüm şeklini alıyordu, mutluluk herkesin ulaşabileceği ve ulaşması gereken bir şeymiş de, bu uğurda verilecek en küçük bir taviz dahi bireyin kendi kabahatiymiş gibi. Willem yıllarca Ortolan'da çalışacak, aynı trenlere binip provalara yeti-şecek, defalarca ve defalarca okumalar yapacak, belki yılın birinde tırtıl gibi iki santim ilerlese de mesafenin küçüklüğünden ötürü fark edilmeyecek miydi? Bir gün vazgeçecek cesareti bulacak ve o anın geldiğini fark edecek miydi, yoksa bir gün uyanıp aynaya baktığında oyuncu olamadığını, hiç olamaya-bileceğini kabullenmekten korktuğu için kendine hâlâ oyuncu diyen bir ihtiyarla mı karşılaşacaktı?

JB'ye göre Willem'in henüz başarıya ulaşamamasının nedeni yine kendisiydi. JB'nin en sevdiği söylevi "Sendeki tip bende olacak var ya" diye başlar, "Yediğin önünde yemediğin arkanda muamelesiyle öylesine şımarmışsın ki, kapılar sana kendiliğinden açılacak sanıyorsun. Ama ne var, biliyor musun Willem? Yakışıklısın ama burada *herkes* yakışıklı, zahmet edip biraz daha çok çalışacaksın" diye biterdi.

Bu lafları JB'nin etmesini ironik buluyordu (Şımarık mı? Şımarığın daniskası kendisiydi, evdeki kadınlar bir dediğini iki etmiyordu, yemeği önünde, ütülü gömleği sırtında, poh-pohlamanın yağlamanın bini bir para; bir gün JB'nin annesiyle telefonda konuşurken bana birkaç tane don al dediğini duymuştu, pazar günü yemeğe geldiğinde ondan alacaktı, ha bu arada yemekte de kaburga istiyordu) ama ne söylemek istediğinin de farkındaydı. Tembel olmadığını biliyordu fakat JB ve Jude'un kararlılığından, onları stüdyoda veya ofiste herkesten uzun tutan, yüzlerine hatlarını yalnız kendilerinin seçebildikleri hayali bir gelecekte kısmen de olsa yaşamaya başlamışlar gibi mesafeli bir irade veren azimden yoksun olduğunun da bilincindeydi. JB'nin hırslının arkasında o geleceğe ve bir an önce gelmesine duyduğu arzu varken, Jude'inkinin arkasında durursam düşerim, düşersem kimseye sözünü etmediğim o eski hayatıma dönerim korkusu olduğunu düşünüyordu. Bu özellik Jude'la JB'ye de has değildi ayrıca: New York'ta herkes azimliydi. İnsanların ortak paydası genellikle azim oluyordu.

Azim ve ateizm: "Ben bir tek azme iman ederim" demişti JB ona biralı bir gecede; Willem her ne kadar bu repliğin çok çalışılmış, umursamaz ve aldırışsız söylenişinin gün gelir bir mülakatta hakikaten söylenirse diye defalarca prova edildiğini hissetse de, JB'nin samimi olduğunu biliyordu. İnsan bir tek burada kariyerine kuduz köpek gibi saldırmanın dışında kalabilecek tutumları için özür dilemek zorunda ka-

lırdı; bir tek burada kendisinden başka şeye iman ettiği için yüzü kızarırdı.

Şehir ona hep hayati bir şeyi ıskalıyormuş, bunun farkında olmadığı için de Ortolan'da garsonluk yaparak ömür tüketecekmiş hissi veriyordu. (Bu duyguya üniversitede de kapılmıştı çünkü sınıftaki en aptal öğrenci olduğuna ve okula sırf pozitif ayrımcılığın fakir-beyaz-taşralı kontenjanından kabul edildiğine inancı tamdı.) Ona göre diğerleri de sezmişti bu durumu ama bir tek JB gerçekten rahatsız olmuştu.

"Bazerı senden emin olamıyorum Willem" demişti bir keresinde JB, emin olamadığı şeyin iyi bir şey olmadığını hissettiren bir sesle. Geçen yılın sonunda, Willem'in eski ev arkadaşı Merritt, *Vahşi Batı*'nın Broadway dışı bir prodüksiyonunda iki başrolde birini aldığı anda söylemişti bunu. Diğer başrol oyuncusu, övgüler kazanmış bir bağımsız filmde rol almıştı yakın zamanda, bu da hem şehrin sanat hayatında tanındığı, hem de ana akımda başarı vaat ettiği o kısacık anın tadını çıkarması demekti. Yönetmen (Willem'in çalışmayı çok istediği biri) diğer başrolü tanınmamış birine oynatacağına söz vermişti. Oynatmıştı da, gelgelelim tanınmamış biri Willem yerine Merritt olmuştu. Rol dağılımında ikisi finale kalmışlardı.

Arkadaşları onun adına isyan etmişlerdi. "Yahu Merritt oyunculuktan ne anlar?" diye homurdanmıştı JB. "Sahnedede durup ışıklar saçıyor, bu yeter sanıyor!" Üçü, Merritt'i son izledikleri prodüksiyon olan Broadway dışının dışı *La Traviata* uyarlamasından konuşmuşlardı. Oyun 1980'lerde Fire Island'da geçiyordu, bütün oyuncular erkeğe çevrilmişti, adı Victor olarak değiştirilmiş Violetta rolünü Merritt oynuyordu ve verem yerine AIDS'ten ölüyordu. Çekilecek dert olmadığına mutabık kalmışlardı.

"Adamın tipi *yerinde* şimdi" demişti eski ev arkadaşını gıyabında korumak için nafile bir çabayla.

“O kadar da yakışıklı değil” demişti Malcolm hepsini şaşırtan bir hiddetle.

“Olacak bir şekilde Willem” diyerek avutmuştu Jude onu yemekten eve dönerlerken. “Bu dünyada adalet diye bir şey varsa, olacak. O yönetmen gerizekâli.” Jude, başarısızlıklarından ötürü Willem’i hiç suçlamazken, JB suçlardı. Hangisi ona daha az yardımcı oluyordu, bunu da kestiremiyordu.

Sinirlendikleri için doğal olarak minnettardı ama kendisi Merritt’i onlar kadar kötü görmüyordu. Kendisinden kötü değildi bir kere, hatta muhtemelen daha iyiydi. Daha sonra bunu JB’ye anlattığında, kınama dolu uzun bir sessizliğin ardından söylev gelmişti, “Bazen senden emin olamıyorum Willem” diye başlamıştı. “Bazen bana oyuncu olmayı istemiyormuşsun gibi geliyor.”

“Ne alakası var?” diye itiraz etmişti. “Ben sadece her reddilişin anlamsız olmadığını düşünüyorum, bir de işi başkasına kaptırıyorsam bunun sadece şans olduğuna inanmıyorum.”

Bir sessizlik daha olmuştu. “Sen fazla iyi kalplisin Willem” demişti JB karamsarca. “Hayatta böyle hiçbir yere varamazsın.”

“Sağol JB.” Onun sözleri kalbini kırmazdı pek, genellikle de haklı olurdu, ama o anda JB’nin eksiklerine, kişiliğini değiştirmezse onu nasıl karanlık bir geleceğin beklediğine dair düşüncelerini işitmek istemiyordu. Telefonu kapatmış, yatağına uzanmış, sıkışıp kaldığını düşünerek kendisine acımişti.

Hem kişiliği değiştirmek kesinlikle imkânsızdı, bunun için çok geç değil miydi? Willem iyi yürekli bir adam olmaktan önce iyi yürekli bir erkek çocuğuydu. “Willem çok sevgi dolu bir çocuk” yazardı öğretmenleri karnesine, annesi veya babası da bu karnelere, geri dönüşüme götürecekleri boş zarfların ve eski gazetelerin arasına kaldırmadan önce, yorum yapmadan şöyle bir bakardı. Büyüdükçe insanların an-

ne ve babasına şaşırdığını hatta onlardan rahatsızlık duyduğunu fark etti; lisede bir öğretmeni, Willem'in haline tavrına bakarak ailesini farklı hayal ettiğini söyleyivermişti bir keresinde.

"Nasıl farklı?"

"Daha sıcak" demişti öğretmeni.

Kendini fazlasıyla cömert ya da olağandışı derecede iyi huylu görmüyordu. Spor, dersler, arkadaşlık, kızlar gibi şeyler kolay geliyordu ona. *İyi* olayım diye çırpınmazdı öte yandan; herkesle dostluk kurmaya uğraşmaz; sığırlardan, küçük hesapçılardan, gıcıklardan hoşlanmazdı. Mütevazı ve çalışkandı; zeki değilse de titiz olduğunun farkındaydı. "Haddini bil" derdi babası sık sık.

Babası haddini bilirdi. Willem ilkbaharın sonlarına doğru bir gün don yüzünden çevrede kuzuların telef olması üzerine, şartların çiftlikleri nasıl etkilediğini araştıran bir gazetecinin babasıyla röportaj yaptığını hatırlıyordu.

"Siz çiftçi olarak..." diye söze girmişti gazeteci, babası hemen müdahale etmişti.

"Çiftçi değil" demişti şivesi nedeniyle, diğer tüm sözcükleri olduğu gibi bunları da olduğundan sert telaffuz ederek, "tarım işçisi." Doğru söylüyordu aslında; çiftçi dendiği zaman akla toprak sahibi geliyordu ki, böyle düşünülürse o çiftçi değildi. Fakat çevrelerinde pek çok kişi çiftçi olmadıkları halde kendilerine çiftçi diyordu. Willem, babasından onlar da dememeli diye bir söz duymadı; babası kimsenin ne yaptığına yapmadığına karışmazdı, fakat kendisini ve karısını, yani Willem'in annesini, böyle bir büyüklenmeye muhtaç görmüyordu.

Belki de bu nedenle kim ve ne olduğunu hep bildiğini hissetti; yine bu nedenle, çiftlikten ve çocukluğundan önce mad-di sonra manevi olarak uzaklaştığı süreçte kendini değiştirmeye, yenilemeye dair bir baskıyı pek hissetmedi. Lisede mi-

safirdi, üniversitede misafirdi, şimdi de New York'ta misafirdi, zengin ve güzellerin hayatında misafir. Böyle şeylerin içine doğmuş gibi yapmamıştı hiç çünkü doğmadığını biliyordu; Wyoming'ın batısında tarım işçiliği yapan bir adamın oğluydu ve oradan ayrılmış olması geçmiş benliğinin silindiği, zaman, deneyimler ve paraya yakınlıkla yeniden yazıldığı anlamına gelmiyordu.

Ailesinin dördüncü ve hayattaki tek çocuğuydu. Willem'den çok önce doğan Britte adlı ablası, iki yaşında lösemiden ölmüştü. İzlandalı babasının bir balık çiftliğinde çalışırken Danimarkalı annesiyle tanışıp evlendiği İsveç'te olmuştu bu. Sonra Amerika'ya yerleşmişler, Hemming adlı erkek çocukları omurilik felciyle doğmuştu. Üç yıl sonra doğan Aksel isimli erkek, daha bebekken uykusunda sebepsiz ölmüştü.

Willem doğduğunda Hemming sekiz yaşındaydı. Konuşmıyor ve yürüyemiyordu ama Willem onu çok sevmiş ve yalnız ağabeyi olarak görmüştü, başka bir şey olarak değil. Fakat Hemming gülümseyebiliyordu ve gülümserken elini yüzüne yaklaştırıp parmaklarına ördek gagası şekli veriyor, dudaklarını açelya pembesi dişetlerinden çekiyordu. Willem emeklemeyi, yürümeyi, koşmayı öğrenirken Hemming hep sandalyesinde kaldı, iyice büyüüp güçlendikten sonra da Hemming'in kalın inatçı lastikli, ağır sandalyesini (çayırda çimende veya toprak yollarda dolaşmaktan çok sabit kalmak üzere düşünülmüş bir sandalyeydi) küçük ahşap bir evde yaşadıkları çiftlik arazisinde Willem gezdirmeye başladı. Karşılarındaki tepenin yukarısında uzun, alçak, geniş verandası çepeçevre dolaşan asıl ev vardı, aşağıda da anne ve babasının çalıştıkları ahır. Lise bitene kadar Hemming'in asıl bakıcısı ve yoldaşı Willem olmuş, sabahları ilk o kalkmış, annesiyle babasına kahve, Hemming'e yulaf ezmesi hazırlamıştı, akşamları da ağabeyini bir saat uzaktaki özel bakımevinde getiren minibüsü yolun kenarında o beklemişti. Willem

hep kardeş gibi göründüklerini düşünürdü; ikisi de anne ve babalarının parlak sarı saçlarını, babalarının gri gözlerini almıştı, ikisinin de ağızlarının kenarında uzun parantezleri andıran çukurlar vardı ve bu sebepten güleryüzlü duruyorlardı fakat kimse fark etmezdi bunu. Sadece Hemming'in terlekli sandalyesine, ağzının nemli kırmızı açıklığına, gözlerinin genelde gökyüzüne çevrilmiş, bir tek onun görebildiği bir buluta bakar olduğuna dikkat ederlerdi.

“Ne görüyorsun Hemming?” diye sorardı ona bazen gece yürüyüşlerinde, fakat Hemming hiç cevap vermezdi tabii.

Annesiyle babası Hemming konusunda becerikli ve pratiktiler, fakat şefkatli olduklarını söyleyemezdi. Willem futbol veya atletizm karşılaşmaları için okulda kaldığında ya da markette akşam vardiyasında çalışması gerektiğinde, Hemming'i yolun başında annesi bekler, onu banyoya sokar çıkarır, tavuklu pirinç lapasını yedirir, bezini değiştirip yıtırır. Fakat ona kitap okumaz, onunla konuşmaz, Willem gibi yürüyüşlere çıkarmazdı. Annesiyle babasını Hemming'in yanındayken görmek onu rahatsız ediyordu çünkü hiçbir olumsuz davranış sergilemeseler de, Hemming'i en fazla sorumlulukları olarak gördükleri, başka bir şey hissetmedikleri belliydi. Daha sonraları, annesiyle babasından bundan ötesini beklemenin makul olmayacağına, ancak şans eseri olacağına dair kendi kendine münakaşa etti. Ama olsun. Keşke Hemming'i biraz daha sevselerdi diye geçirdi hep içinden.

(Gerçi anne ve babasından sevgi istemek de fazlaydı. Kaç çocuklarını toprağa verdikten sonra, kendilerini kalan çocuklarına adamak istemiyorlar, buna yanaşmıyorlardı belki. Sonunda Willem de Hemming de belki isteyerek belki istemeden onları terk edecek, kayıpları tamamlanacaktı. Fakat olaya bu gözle bakabilmesi için daha onlarca yıl geçmesi gerekiyordu.)

Üniversitenin ikinci yılındayken, Hemming apar topar apan-disit ameliyatına alınmıştı. “Tam zamanında yakalamışlar”

dedi annesi telefonda. Sesi ruhsuz, duygusuzdu; rahatlama da içermiyordu, endişe de, öte yandan –istemediği, korktuğu halde bunu düşünmeye zorlamıştı kendini– hayal kırıklığı da yoktu. Hemming’in bakıcısı (Willem gittikten sonra geceleri ona bakması için tuttukları, köyden bir kadın) onun karnını tutup inlediğini fark etmiş, karnındaki sert ve şekilsiz yumruya doğru teşhis koymuştu. Hemming ameliyattayken doktorlar kalınbağırsağında birkaç santimlik bir yumru bulup biyopsi yapmışlardı. Röntgende başka yumrular da ortaya çıkmıştı, onlar da alınacaktı.

“Geliyorum o zaman” demişti.

“Hayır” diye cevap vermişti annesi. “Burada yapabileceğin bir şey yok. Ciddi bir şey olursa sana söyleriz.” Annesiyle babası, Willem’in üniversiteye kabul edildiğinde her şeyden çok şaşırmışlardı – ikisi de başvurduğunu bilmiyordu– fakat kapağı üniversiteye attıktan sonra, mutlaka mezun olup çiftliği en kısa sürede unutması gerektiği konusunda kararlı olmuşlardı.

Ama geceleyin, hastane yatağında tek başına yatan Hemming’i, korkup ağlamaya başlayacağını ve kendi sesine kulak vereceğini düşünmüştü. Hemming yirmi bir yaşında fitik ameliyatı geçirmiş, sonrasında Willem elini tutana kadar ağlamıştı. Dönmesi gerektiğini biliyordu.

Uçaklar beklediğinden çok pahalıydı. Otobüsü araştırmıştı fakat gitmesi ve dönmesi üçer gün sürüyordu, üstelik vize zamanıydı, sınavlara girmesi ve bursunun kesilmemesi için iyi not alması gerekiyordu, çalıştığı işler de vardı. Sonunda o cuma gecesi sarhoş kafayla sırrını Malcolm’a açtı, o da çek defterini çıkarıp bir çek yazdı.

“Alamam” dedi hiç düşünmeden.

“Neden?” diye sordu Malcolm. Alırdın alamazdın diye ağız dalaşından sonra Willem nihayet kabul etti.

“Borç olarak alıyorum, biliyorsun değil mi?”

Malcolm omuz silkti. “Tam bir öküz gibi konuşacağım ama başka türlü söylemem de mümkün olmayacak” dedi, “benim için hiç fark etmez Willem.”

Yine de, Malcolm’un kabul etmeyeceğini bilmesine rağmen, borcunu ödemek onun için önem kazandı. Jude’un önerisi üzerine, hafta sonları çalıştığı lokantadan maaş aldığı her iki haftada bir, Malcolm’un cüzdanına o uyurken gizlice iki üç yirmilik sıkıştırmaya başladı. Malcolm’un fark edip etmediğini bilmiyordu çünkü büyük bir hızla, genellikle de üçünü birden harcıyordu ama Willem yine de yaptığından tatmin ve gurur duydu.

Fakat o sırada aklında Hemming vardı. Eve döndüğüne memnundu (annesi geleceğini duyduğunda iç geçirmekle yetinmişti), Hemming’i gördüğüne de sevinmişti ama onun bir deri bir kemik kaldığını görünce telaşlanmış, hemşireler dikey yerlerine pansuman yaparken Hemming inildeyip ağladıkça, onlara bağırmmamak için koltuğunun kollarına sıkı sıkı tutunmak zorunda kalmıştı. Akşamları anne ve babasıyla suskun yemekler yiyordu; onların geri çekildiğini gözüyle görebiliyordu adeta, sanki iki çocuğa annelik ve babalık ettikleri bir hayattan kopuyor, kendilerini başka bir yerde başka bir kimliğe hazırlıyorlardı.

Üçüncü gecesinde, hastaneye gitmek için kamyonetin anahtarını aldı. Doğu yakasına ilkbahar gelmişti ama burada gecenin karanlığında buz tanecikleri sim gibi parılıyordu havada ve sabahları çimlere kırağı çökmüş oluyordu.

Merdivenden indiği sırada babası çıktı kapıya. “Uyuyordur” dedi.

“Yanında olmak istedim” dedi Willem ona.

Babası ona baktı. “Willem” dedi, “gelip gelmediğini fark etmeyecek bile.”

Kan beynine sıçradı. “Ona sikim kadar değer vermediğini biliyorum” diye şarladı. “Ben veriyorum.” Babasıyla ilk kez

küfürölü konuşmuştu, bir an babası tepki verir, kavga ederler diye korkuyla ve yarı heyecanla kımıldayamadı. Ama babası kahvesinden bir yudum aldıktan sonra dönüp içeri girdi, tel kapıyı ardından usulca kapattı.

Ziyaretinin geri kalanı olağan geçti; vardiyalar halinde gidip Hemming'in başını beklediler, Willem hastanede kalmadığı zamanlarda annesine defter tutma işlerinde yardımcı oldu veya atlara yeni nal çakılmasını denetleyen babasına yardım etti. Geceleri hastaneye dönüp derslerini yaptı. *Decameron*'dan hikâyeler okudu Hemming'e, o ise tavana bakıp gözlerini kırıştırdı. Kalkülüs problemlerinde ter döktü, hepsini yanlış yaptığından emin olmanın mutsuzluğuyla oturdu. Üçü de kalkülüs ödevlerini arpej gibi kolayca sıralayan Jude'a yaptırmaya alışmışlardı. Birinci sınıfta Willem konuyu gerçekten öğrenmek istemiş, Jude onunla geceler boyu oturarak tekrar tekrar anlattıysa da kafasının alması mümkün olmamıştı.

"Benim zekâm bunu anlamaya yetmiyor" demişti ona saatler gibi gelen bir çalışmanın sonunda, sabırsızlık ve bunaltıdan kendini sokaklara vurup kilometrelerce koşturacak hale geldiğinde.

Jude başını öne eğmişti. "Senin zekân değil mesele" demişti usulca, "ben iyi anlatamıyorum." Jude'un girdiği teorik matematik derslerine öğrencileri ancak özel davetle alıyorlardı, diğerlerinin orada anlatılanları kavramayı akıllarının ucundan geçirmesi bile mümkün değildi.

Geriye baktığında, bundan üç ay sonra annesi arayıp Hemming'in bitkisel hayata girdiğini söylediğinde şaşırması şaşırmıyordu sadece. Mayıs sonuydu, final dönemiydi. "Sakin buraya dönme" demişti annesi, buyurmuştu adeta. "Sakin, Willem." Ailesiyle İsveççe konuşurdu ve çok yıllar sonra, çalıştığı İsveçli bir yönetmen İsveççe konuşmaya başladığında sesinin duygusuzlaştığına dikkat çektiğinde anla-

mıştı, ailesiyle konuşurken onlarınkine karşılık duygusuz ve kunt bir tavra bürünmeyi istemsizce öğrendiğini.

Sonraki birkaç günü evham içinde geçirdi ve sınavlarında başarısız oldu. Fransızca, karşılaştırmalı edebiyat, Jakobin tiyatro, İzlanda efsaneleri, nefret ettiği kalkülüs birbirine karışıp bulamaç oldu. Son sınıfa giden, yakında mezun olacak kız arkadaşıyla kavga etti. Kız ağladı, o üzül-
dü ama durumu düzeltmeyeceğini de hissetti. Wyoming’i, Hemming’in ciğerlerine hayat üfleyen makineleri düşün-
dü. Eve dönmemeli miydi yani? Aksine, dönmeye *mecburdu*. Çok kalamayacaktı; haziranın on beşinde Jude ile yaz için kampüs dışında geçici olarak kiraladıkları bir daireye taşınacaklardı. İkisi de şehirde iş bulmuştu; Jude hafta içi bir klasik edebiyat profesörünün asistanlığını yapacak, hafta sonları da okul boyunca çalıştığı pastaneye gidecekti; Willem ise engelli çocuklara yönelik bir programda öğretmen asistanı olarak çalışacaktı, ama bunun öncesinde dördü birlikte Malcolm’un ailesinin Martha’s Vineyard’daki yazlığına gidecekler, ardından Malcolm ve JB arabayla New York’a dönecekti. Geceleri hastaneyi aradı, annesinden veya hemşirelerden telefonu Hemming’in kulağına tutmalarını isteyip duyamadığını bildiği halde ağabeyiyle konuştu. Konuşmayacaktı da ne yapacaktı?

Ertesi hafta bir sabah ise annesi aradı ve Hemming’in ölüm haberini verdi. Söyleyecek hiçbir şey bulamadı. Neden durumun ne kadar ciddi olduğunu söylemedin diye sormadı çünkü içten içe biliyordu ki zaten söylemezdi. Keşke orada olsaydım diyemedi çünkü buna da annesinin vereceği bir karşılık yoktu. Ne hissediyorsun diye sormadı çünkü söyleyebileceği hiçbir şey yeterli gelmeyecekti. Annesine babasına bağışlamak, vurmak, onlardan hiç değilse *bir* tepki almak istedi; keder içinde çözülsünler, metanetlerine darbe insin, önemli bir olayın meydana geldiğini, Hemming’in ölümüy-

le hayatları için değerli ve gerekli bir şeyi kaybetmişler gibi davransınlar istiyordu. Gerçekten öyle hissedip hissetmediklerini umursamıyordu, sadece söylemelerini arzuluyordu, bozulamaz dinginliklerinin altında bir şey yattığını, içlerinde bir yerde serin bir derenin hızla aktığını, minicik balıklarla ve çimlerle ve beyaz çiçeklerle bir hayatın, insanın kalbi sızlamadan bakamayacağı kadar narin, kırılgan, zarif bir canlılığın yeşerdiğini hissetmeyi istemekte içindeki duygu.

Arkadaşlarına Hemming'den bahsetmedi o gün. Malcolm'un evine gittiler –Willem'in kalmak şöyle dursun, gördüğü en güzel evdi– ve gece geç saatte arkadaşları özel banyolu özel odalarının özel yataklarında uyurken (bu kadar da büyüktü ev), kendisi dışarı sızıp bir sıvıdan şekil verilmiş de dondurulmuş kadar büyük ve parlak ayın altında sokaklarda saatlerce yürüdü. Bu yürüyüşlerde belli bir şey düşünmemeye çok gayret etti. Bunun yerine burnunun dibindekiler odaklandı, gündüz gözüne çarpmayanları gece fark etti: Toprağın kum kadar ince olup bastıkça toz bulutları saçtığını, ağaç kabuğu renkli incecik yılanların o yürürken çalıların arasında sessizce ilerlediğini. Okyanusa doğru yürürken tepesinde ay, parçalı bulutların arasına girerek kayboldu; birkaç saniyeliğine denizi sadece işitebildi fakat göremedi, gökyüzü ise ılık, nemli ve ağırdı, sanki hava burada daha yoğundu, varlığını daha çok hissettiriyordu.

Belki ölü olmak böyle bir şey diye geçirdi içinden, bunun çok da kötü bir şey olmadığını fark ederek kendini daha iyi hissetti.

Yaz tatilini, ona Hemming'i hatırlatabilecek insanlar arasında geçirmenin korkunç olacağını tahmin ediyordu ama iyi geldi, hatta yardımcı bile oldu. Sınıfındaki yedi öğrencinin hepsi sekiz yaş civarındaydı, ağır engelliydi, pek hareket edebileni yoktu, günün bir kısmı sözde onlara renkleri ve şekilleri öğretmeye ayrılmışsa da, zamanının büyük bölü-

münü onlarla oyunlar oynayarak, kitap okuyarak, çocukları bahçede gezdirerek, kuştüyleriyle gıdıklayarak geçiriyordu. Teneffüslerde okulun bütün sınıflarının kapıları avluya açılıyordu ve bahçeyi dolduran çocukların kullandığı tekerlekli aletler, mekanizmalar ve araçlar öylesine çeşitliydi ki, hepsi birden gıcırdayan, tıkırdayan ve hırıldayan aletler yüzünden ortalığı mekanik böcekler basmış gibi oluyordu ara sıra. Bazı çocuklar tekerlekli sandalyedeydi, diğerleri pot pot ses çıkararak kaplumbağa hızında ilerleyen minyatür mopedlerde, bazıları tekerlekli ve kısa sörf tahtalarına benzeyen yüzeylere yatmış şekilde bağlanmış, uzuvlarının kesik kısımlarıyla kendilerini yerde sürüyordu, kimilerinin ise hiçbir hareket olanağı yoktu ve bunlar bakıcılarının kucağında, enselerinden desteklenmiş halde oturuyordu. Ona Hemming'i en çok bu çocuklar hatırlatıyordu.

Motosiklet ve tekerlekli tahtalardaki çocuklardan bazıları konuşabildiği için bunlara iri, köpükten topları çok yavaşça atıyor, avluda yarışlar düzenliyordu. Bu yarışlara hep abartılı bir yavaşlıkla (ama mahsus yaptığını belli edecek kadar da değil; hakikaten yarışıyormuş gibi görmelerini isterdi) önden başlıyor, genellikle meydanın üçte birini dolaşmışken ayağı takılmış gibi yapıp yere düşerken çocukların yanlarından geçip gülmelerini izliyordu. Çocuklar “Kalk Willem, kalk!” diye bağırınca kalkıyordu ama diğerleri o sırada turu tamamlamış olduklarından sonuncu geliyordu. Bazen çocuklar kendisinin yere yuvarlanıp tekrar kalkabilecek kıvraklığa sahip olduğunu görüp gıpta ederler mi diye düşünerek bu yuvarlanma numarasından vazgeçecek olduysa da, müdürüne bunu sorduğunda, uzun bir bakışın ardından çocukların buna güldüğünü, dolayısıyla devam etmesini söylemişti müdürü ona. Böylece her gün yere yuvarlandı ve her öğleden sonra çocuklarla velilerinin gelmelerini beklerken, konuşabilenler ona ertesi gün de düşüp düşmeyeceğini sordular. “Ha-

yatta düşmem” dediği sırada kıkırdadı çocuklar. “Dalga mı geçiyorsunuz? Ben o kadar sakar mıyım?”

Birçok açıdan güzel bir yaz oldu. Ev MIT’ye yakındı ve sahibi Jude’un matematik profesörüydü, yaz dönemini Leipzig’de geçirdiği sırada onlardan o kadar cüzi bir kira alıyordu ki, minnetlerini göstermek için evde küçük onarımlar yaptılar: Jude, her yüzeyde dingildek, yıkıldı yıkılacak gökdelenler halinde duran kitapları düzenleyip duvarın rutubetten kabarmış kısmını alçıyla sıvadı; Willem kapı kollarını sıkıştırdı, akıtan musluğun contasını değiştirdi, rezervuarın iç takımını yeniledi. Kendisi gibi öğretmen asistanı olan Harvard’lı bir kızla takılmaya başladı, bazı akşamlar o da geliyordu eve, kocaman bir tencerede kum midyeli spagetti pişirip Jude’dan profesörün hikâyelerini dinliyorlardı. Profesör Jude ile yalnız Latince veya antik Yunanca konuşmaya karar vermişti ve “Birkaç tane kâğıt kısıkaçı getirir misin?” veya “Yarın sabah cappuccinoya bir ölçü daha soya sütü istiyorum” gibi komutları bile bu dillerde söylüyordu. Ağustos ayında liseden (ve Harvard’dan, MIT’den, Wellesley’den, Tufts’tan) arkadaşları ve tanıdıkları şehre dönüp kendi evlerine veya yurt odalarına geçene kadar birer ikişer gece onlarda kaldılar. Misafirliklerinin sonuna doğru bir akşam terasa elli kişi davet edip Malcolm’un mangalda muazzam bir midye dağı pişirmesine yardım ettiler, midyeleri ve koçan mısırları ıslatılmış muz yapraklarının altına gömerek pişirdiler, ertesi sabah ise yerden kabukları toplayıp çöp poşetlerine doldururken çıkan kastanyet takırtısı pek hoşlarına gitti.

Fakat yine o yaz anladı ki bir daha eve dönmeyecekti; Hemming olmadan, ne anne babasının ne de kendisinin birlikte yaşamak istiyorlarmış gibi yapmalarına lüzum yoktu. Onların da aynı şekilde hissettiğinden şüpheleniyordu, aralarında bunun konuşması hiç geçmedi fakat bir daha onları görmek için istek duymadı, onlar da gelmesini istemediler. Ara sıra konu-

tular, her zamanki gibi kibar, görev icabı ve bilgi aktararak. O onlara çiftliği sordu, onlar ona okulu. Son senesinde okulda-ki *Sırça Hayvan Koleksiyonu* prodüksiyonunda (elbette esas kızın talibi olarak) rol aldı ama bundan onlara hiç söz etmedi, mezuniyet için memleketin bir ucuna gelmeye hiç zahmet etmemelerini istediğinde ise itiraz etmediler. Zaten atların çiftleşme dönemine denk geliyordu, o izin verse dahi gelemeyebilirlerdi. Hafta sonu için Malcolm ve JB'nin aileleri evlat edinmişti Jude ile onu, aileler olmasa bile onları kutlama yemeklerine ve partilerine davet edecek pek çok kişi bulunurdu.

"İyi de *annen baban* onlar senin" diyordu Malcolm senede bir filan. "Görüşmüyorum deyip çıkamazsın işin içinden." Fakat görüşmeyebilirdi, işin içinden böyle çıkabilirdi; bunun bizzat yaşayan kanıtıydı. Herhangi bir ilişki gibi sürekli bakım, bağlılık ve dikkat gerektiriyordu; tarafların ikisi de buna gönüllü değilse neden solup gitmesindi? Hemming'in dışında tek özlediği, abartılı düzlüğü, maviye çalan koyulukta yeşile bürünmüş ağaçları, akşam için tımar edilmiş atların şeker ve dişkı, elma ve kömür kokusuyla Wyoming'in kendisiydi.

Yüksek lisansı sırasında ikisi aynı yıl öldü. Babası ocak ayında kalpten, annesi ise ekim ayında felçten. O zaman döndü *tabii* memlekete; annesiyle babasının yaşları hep ile-riydi ama ne kadar düşkün hale geldiklerini görene kadar, bir zamanlar nasıl canlı ve yorulmak bilmez olduklarını unutmuştu. Bütün miras ona kalmıştı ama borçlarını ödedikten sonra –ki bir sürpriz de orada bekliyordu onu, zira Hemming'in bakımının ve tedavilerinin çoğunluğunun sigorta kapsamında olduğunu zannederken, ölümünün üstünden dört yıl geçmesine rağmen hâlâ hastaneye büyük meblağlarda çekler yazdıklarını öğrenmişti– geriye pek bir şey kalmadı: Biraz nakit, biraz tahvil, çoktan ölmüş büyükbabasının kalın dipli gümüş maşrapası, babasının parlamış, aşınmış, solmuş yamuk alyansı, bir de Hemming'le Aksel'in hiç

görmediği siyah-beyaz portreleri. Bunlarla birlikte birkaç şeyi daha sakladı. Annesiyle babasına iş veren çiftlik sahibi çoktan ölmüştü fakat çiftliğin şimdiki sahibi oğluydu; onlara hep çok iyi davranmıştı, onları kendisinden makul olarak beklenebilecek sürenin çok üzerinde çalıştırmıştı, cenaze masraflarını da o karşıladı.

Willem ölümleri üzerine onları gerçekten sevmiş olduğunu, bilmeyi önemseydiği bazı şeyleri onlardan öğrendiğini, anne babasının ondan yapamayacağı veya başaramayacağı hiçbir şeyi talep etmediklerini anımsadı. Daha katı yürekli anlarında (birkaç yıl öncesinden bazı anlar), onların rahatlığını ve yaptığı ya da yapmadığı her şeyi itirazsız kabullenmelerini ilgisizliğe yormuştu. Hangi anne baba, diye sormuştu Malcolm yarı acıyarak yarı gıptayla, tek çocuklarının (sonra özür dileyecekti) oyuncu olmak istediğini öğrendiklerinde tek laf etmez? Fakat yaşı ilerledikten sonra, ailesine karşı başarı, yakınlık, şefkat, sadakat gibi borçları olduğunu ima dahi etmemelerinin anlamını kavradı. Babasının Stockholm’de birtakım belalara bulaştığını biliyordu fakat bunların ne olduğunu hiç öğrenenemeyecekti; Amerika’ya yerleşmelerinin altında da kısmen bu vardı. Willem’den hiç onlar gibi olmasını istememişlerdi; kendileri de hallerinden memnun sayılmazlardı.

Yetişkin hayatına böyle başlamış, son üç yılını dibi balçık bir su birikintisinde kıyıdan kıyıya vurarak, suyun üstünü örten ağaçlar yüzünden içinde bulunduğu göletin bir nehre mi açıldığını yoksa dört yanının çevrili olup yıllarını, belki bütün ömrünü bunun içinde, hiç olmamış ve olmayacak bir çıkışı arayarak mı geçireceğini kestiremeden yaşamıştı.

Bir menajeri, bir yol göstereni olsa nasıl kaçacağını, denize nasıl ulaşacağını söyleyebilirdi. Fakat yoktu, henüz bulamamıştı (“henüz” bulamıyor olduğunu düşünecek kadar iyimser davranmak zorundaydı), dolayısıyla kendisi gibi arayanlar arasında kalmıştı, hep birlikte aynı gizli su yolunun,

çok azının bulup kaçtığı, kaçanlardan hiçbirinin aynı yoldan dönmek istemediği o çıkışın peşindeydiler.

Beklemeye razıydı. Beklemişti *zaten*. Fakat son zamanlarda sabrının çapaklı ve kıymıklı bir hal aldığını, tel tel döküldüğünü hissediyordu.

Gelgelelim evhamlı bir insan değildi, kendine acıma eğilimi yoktu. Öyle ki, bazen Ortolan'dan dönerken ya da bir hafta çalışıp aynı lokantada fiks menü yiyebilecek kadar bile para kazanamayacağı bir oyunun provasından çıkmışken, evine bir başarmışlık duygusuyla giriyordu. Lispenard Sokak sadece ona ve Jude'a başarı gibi gelebilirdi; kendisi ne kadar uğraşmış, Jude ne kadar temizlemiş olursa olsun daire hâlâ bir şekilde gamını üzerinden atamamıştı ve kendini gerçek bir daire gibi görmekten utandığını hissettiren kaçamak bir hali vardı; işte o anlarda içinden *Bu kadarı yeter* diye geçirdiğini fark ederdi bazen, *Umduğumdan iyi üstelik*. New York'ta olmak, yetişkin olmak, iki kalasa bir hevesle çıkıp başkalarının yazdığı sözleri okumak absürt bir hayattı, hayat değildi, anne babasının, ağabeyinin kendileri için hayal dahi edemeyeceği fakat kendisi günbegün içinde yaşadığı bir hayaldi.

Sonra bu duygu dağılır, kendini tek başına gazetelerin sanat sayfalarını tararken, kendisinin hayal dahi edebilecek ufuk enginliğine, düşlem cüretkârlığına sahip olmadığı işleri yapan insanları okurken bulurdu ve o saatlerde dünya fazla büyük, gölet fazla boş, gece fazla karanlık gelir, tekrar Wyoming'de olup yolun sonunda Hemming'i beklemek ister, hayatında bulması gereken tek yolun, kapının önündeki lambanın geceyi balköpüğüne boyadığı aile evinin yolu olmasını arzulardı.

Önce gözün gördüğü ofis hayatı vardı: Kırk kişi birden ana salonda, her biri kendi masasının başında, salonun bir

ucunda, Malcolm'un masasına en yakın yerde Rausch'un cam duvarlı odası, diğer ucunda Thomasson'un cam duvarlı odası. Bunların aralarında boydan boya camlı iki duvar, biri Beşinci Cadde'nin Madison Square Park yönüne bakıyordu, diğeri Broadway'in neşesiz, gri, sakız puantiye kaldırımına. Bu hayat, pazartesten cumaya sabah ondan akşam yediye kadardı. Bu hayatta kendilerine söyleneni yaparlardı: Modelleri kurcalar, eskiz çıkarıp baştan çizer, Rausch'un okunmaz elyazısını çözer, Thomasson'un kitap harfleriyle verdiği açık ve net komutlarına uyarlardı. Konuşmazlardı. Toplanmazlardı. Müşteriler salonun ortasında duran uzun cam masada Rausch ve Thomasson'la toplantıya geldiklerinde başlarını kaldırmazlardı. Müşteri ünlüyse –ki son zamanlarda genellikle ünlüydü– masalarının altına doğru öyle bir araziye uyarlardı ki, Rausch bile fısıldamaya başlar, sesini –bir kez olsun– ofise göre ayarlardı.

Bir de ofisin ikinci ve gerçek hayatı vardı. Thomasson artık az uğruyordu, onlar da Rausch'un çıkmasını dört gözle bekliyorlardı, bazen bu bekleyiş çok uzun sürüyordu; çünkü Rausch bütün parti merakına, basın sevdasına, oraya buraya gidip fikir beyan etme tutkusuna rağmen gerçekte çalışan bir adamdı, çıkıp bir etkinliğe (bir yerin açılışı, bir konferans) katılsa dahi geri dönme ihtimali vardı, o zaman da ortalığın aceleyle toplanıp onun döneceği ofisin bıraktığı ofise benzemesine gayret edilirdi. Bir daha dönmeyeceği kesin olan geceleri beklemek en iyisiydi, bazen dokuza ona kadar sürse de. Rausch'un asistanını kahvelerle kruvasanlarla tavlamışlardı, ne zaman gelip çıkacağına dair istihbaratına güvenebileceklerini biliyorlardı.

Fakat Rausch'un bir daha gelmeyeceği kesinleştiğinde, ofis balkabağının arabaya dönüşmesi kadar ansızın değişiyordu. Müzik açılıyor (on beş kişi aralarından sırayla seçiyor), paket servis mönüleri çıkıyor, herkesin bilgisayarında

Ratstar Mimarlık dosyaları dijital klasörlere kaldırılıp o gelecek sevgisiz, ilgisiz uykuya bırakılıyordu. Kendilerine bir saatlik seraserilik izni tanıyıp Rausch'un garip Cermen aksanını (kimileri adamın aslen Paramus'lu olup Joop Rausch gibi sahte olduğu besbelli bir takma ad ve abartılı bir aksan kullanarak aslında New Jersey'li, sıkıcı, asıl adı da Jesse Rosenberg olan bir herif olduğunu saklamaya çalıştığına inanıyordu), Thomasson'un şirket için bir şey yapmak istediğinde kaşlarını çatıp ofis boyunca volta atarak ortaya (birilerinin mutlaka üzerine alınacağı şekilde) "Az laf çok iş beyler, az laf çok iş!" demesini taklit ediyorlardı. Firmanın en kıdemli yöneticisi Dominick Cheung'un dedikodusunu yapıyor, yeteneğine rağmen şirketten soğuduğunu söylüyorlardı (kendisi dışında herkes, Rausch ve Thomasson ne söz verirlerse versinler ortak yapılmayacağını farkındaydı), hatta yaptıkları projeleri bile çekiştiriyorlardı: Kapadokya'nın taşlarından inşa edilmesi planlanıp başlanamayan neo-Kıpti kilise; Karuizawa'da iskeleti hiç görünmeyen fakat şimdi çerçevesiz camlarında yol yol pasların aktığı ev; Sevilla'da ödöl kazanması beklenip kazanamayan gıda müzesi; Santa Catarina'da hiç ödöl kazanmaması gerekirken kazanan oyuncak bebek müzesi... Gittikleri okullarla –MIT, Yale, Rhode Island Tasarım Okulu, Columbia, Harvard– da dalga geçiyor, herkesin onlara yıllarca sürüneceklerini elbette söylediğini, fakat her birinin kendisinin istisna olacağına inandığını (hâlâ da her birinin gizli gizli buna inandığını) konuşuyorlardı. Az maaş almalarıyla, yirmi yedi, otuz, otuz iki yaşlarına gelip hâlâ aileleriyle, ev arkadaşıyla, bankacı kız arkadaşıyla, yayıncı erkek arkadaşıyla oturuyor olmalarıyla dalga geçiyorlardı (daha fazla kazandığı için yayıncı erkek arkadaştan geçmek en acınası durumdu). Bu bitik sektöre girmeseler neler yapacaklarından bahsediyorlardı böbürlenerek: Küratör olacaklardı (şimdikinden az kazanacakları tek meslek ola-

bilirdi bu); şarap garsonluğu yapabilirlerdi (iki oldu); galeri açabilirlerdi (hadi üç diyelim), yazar olabilirlerdi (peki tamam dört olsun – hiçbirinin herhangi bir şekilde para kazanamayacağı aşikârdı zaten). Bayıldıkları ve nefret ettikleri binalar hakkında münakaşaya giriyorlardı. Bilmemne galerisindeki resim sergisinden, bilmemhangi galerideki video enstalasyonundan söz ediyorlardı. Eleştirmenler, restoranlar, felsefeler, malzemeler konusunda laf atıyorlardı birbirlerine. Kafa kafaya vererek başarıya ulaşmış akranları hakkında birbirlerine dert yanıyor, mesleği tamamen bırakıp Mendoza’da lama üreticiliği, Ann Arbor’da sosyal hizmetler memurluğu, Chengdu’da matematik öğretmenliği yapan akranlarını düşünerek şişiniyorlardı.

Gün boyunca mimarcılık oynuyorlardı. Arada bir bakışları salonda ağır ağır gezinen bir müşteri, içlerinden birinin, genellikle en güzelleri Margaret veya en yakışıklıları Eduard’a dikkat kesilir, ilginin kendisinden uzaklaşmasına karşı şaşkıncu bir hassasiyeti olan Rausch da müşterinin gözdesini, büyüklerin sofrasına çocuk çağırır gibi yanlarına davet ederdi. “Evet, bu arkadaşımız Margaret” derdi birkaç dakika önce Rausch’un projesine (aslında Margaret’in çizdiği proje) baktığı ilgiyle onu süzen müşteriye. “Günün birinde boynuz kulağı geçecek, eminim.” Ardından üzgün, zorlama, fok bağırisini andıran kahkahasını atardı: “Ahı ahı ahı ahı!”

Margaret gülümser, merhaba der, arkasını döner dönmez de gözlerini devirirdi. Fakat hepsi onun içinden geçeni bilir, çünkü aynı şeyi onlar da düşünürlerdiler: Siktir Rausch. Bir de: Ne zaman? Ne zaman alacağım senin yerini? Sıra ne zaman bana gelecek?

Bu arada tek yapabildikleri oyundu: Münakaşalardan, bağışmalardan ve yemekten sonra ofise sessizlik çöker, etrafı fare tıklamaları kaplar, kişisel işleri klasörlerden çekilip açılır, kurşunkalemler kâğıtlarda cızırdardı. Hepsi aynı

anda ve aynı şirket kaynaklarını kullanarak çalışsalar da hiçbirisi diğerinin işini görmek istemezdi, sanki topluca böyle bir şey yokmuş gibi davranmaya karar vermişlerdi. Böylece çalışırlar, hayali yapıları çizip parabolleri hayali şekillere bükerek, gece yarısı da toplanıp çıkarlarken hep aynı bayaat espriyi yaparlardı: “On saate görüşürüz.” Belki de dokuz, hatta şanslıysan ve o gece çok iş çıkarıyorsan sekiz.

Bu akşam, Malcolm’un erken ve yalnız çıktığı akşamlardan biriydi. Biriyle çıkarsa bile aynı trene binemezlerdi çünkü onlar merkezde veya Brooklyn’de otururken, Malcolm yukarıda oturuyordu. Yalnız çıkmanın avantajı, kimseye görmeden taksiye binebilmesiydi. Ofiste ailesi zengin olan bir tek o değildi –Katharine’in de ailesi zengindi, Margaret ve Frederick’in de zengin ailelerden geldiğine kesin gözüyle bakıyordu– ama o zengin ailesiyle birlikte otururken, diğerleri oturmazdı.

Taksiye bindi. Sürücüyü “Yetmiş Bir’le Lex’in köşesi” dedi. Sürücü zenciyse mutlaka “Lexington” diye açık açık söyledilerdi. Değilse, biraz daha dürüst davranırdı: “Lex’le Park’ın arası ama Park’a yakın.” JB bunun iyi ihtimalle gülünç, kötü ihtimalle ayıp olduğunu düşünüyordu. “Park’ta değil de Lex’te oturuyorsun diye mahallenin delikanlısı mı sanacaklar seni?” derdi. “Malsın sen oğlum.”

Bu taksi meselesi, JB’yle yıllar içinde zencilik, daha özelinde kendisinin yeterince zenci olmaması konusunda ettikleri kavgalardan yalnız biriydi. Taksi konusunda bir başka kavga, Malcolm (bir salaklık yaparak; daha laf ağzından çıkarken pişman olarak) New York’ta taksi çevirmekte hiç zorlanmadığını, şikâyet edenlerin belki de abarttığını söylediğinde yaşanmıştı. Üçüncü sınıfta, JB’yle Zenci Öğrenci Birliği toplantısına ilk ve son defa katıldıklarında olmuştu bu. Şaşkınlıktan ve sevinçten JB’nin gözleri yuvalarından uğramıştı ama bir başkası, ben bilirim havalarında Atlantali bir

dallama, Malcolm'a bir, zenci bile sayılamayacağını; iki, melez olduğunu; üç, annesinin beyaz olması nedeniyle *gerçek* bir zenci olmanın güçlüklerini anlayamayacağını bildirdiğinde, savunmasına yine JB koşmuştu. JB hep dalga geçerdi onun görelî zenciliğiyle, ama başkalarının dalga geçmesini sevmezdi, hele ki insan içinde, yani JB'nin gözünde Jude ve Willem hariç herkesin, daha da doğrusu diğer siyahların yanında yapılmasına hiç dayanamazdı.

Yetmiş Birinci Sokak'taki (ama Park Caddesi tarafında) aile evine döndüğünde ikinci kattan aşağı seslenmek yoluyla yapılan gecelik sorgusunu geçti ("Sen mi geldin Malcolm?" "Evet!" "Yemek yedin mi?" "Evet!" "Aç mısın?" "Hayır!") ve üst kattaki inine çekilerek hayatının merkezindeki açmazları bir kez daha tartmaya başladı.

Her ne kadar JB o akşam taksiciyle yaşadığı konuşmaya kulak misafiri olmadıysa da, Malcolm'un duyduğu suçluluk ve kendinden tikslenme hali, ırk meselesini o akşamki gündemin ilk sırasına taşıdı. Irk, Malcolm için her zaman güç bir mesele olmuştu ama ikinci sınıftayken kendince çok parlak bir çözüm icat etmişti: O zenci değil, post-zenciydi. (Post-modernizmin Malcolm'un bilinç dünyasına girişi herkesinden geç olmuştu çünkü annesine karşı bir nevi pasif direniş olarak edebiyat derslerini kasten almamıştı.) Maalesef hiç kimse, hele ki JB bu açıklamaya yüz vermemişti, Malcolm da onun zenci değil *pre-zenci* olduğunu, zenciliği nirvana gibi idealleştirilmiş bir durum olarak görüp ona ermeye çalıştığını düşünmeye başlamıştı.

Kaldı ki JB üste çıkmanın yeni bir yolunu bulmuştu çünkü tam Malcolm postmodern kimliği keşfederken, JB performans sanatını öğrenmekteydi (aldığı Kimlik Olarak Sanat: Performans Dönüşümleri ve Bedenin Güncelliği dersine Malcolm'u ürküten, fakat bir sebepten JB'nin başına üşüşen bıyıklı lezbiyen tayfasından rağbet çoktu). Lee Lozano'nun

çalışmalarından o kadar etkilenmişti ki, dönem ödevi olarak ona saygı mahiyetinde *Beyazları Boykot Kararı* (Lee Lozano'nun *Ardından*) isimli bir projeye girerek tüm beyazlarla konuşmayı kesti. Planlarını onlara bir cumartesi günü yarı üzümlere ama daha çok gururlanarak anlattı: O geceyarısından itibaren Willem'le hiç konuşmayacak, Malcolm'la sohbetini ise yarı yarıya azaltacaktı. Jude'un ırkı tespit edilemediği için onunla konuşmaya devam edecek fakat etnik kökeninin bilinmezliğine göndermeyle, bunu sadece bilmece-ler veya Zen kıssaları aracılığıyla yapacaktı.

Malcolm, Jude'la Willem'in kısa, gülümsemeden, fakat onun sinirine dokunan manalı bakışmalarından çıkardığı kadarıyla (bu ikisinin arasında, kendisinin dışlandığı gizli bir arkadaşlık olduğundan şüphelenirdi hep), ikisinin bu durumdan hoşlandığını ve JB'nin suyuna gideceklerini anladı. Kendisi ise JB'den biraz nefes alma fırsatını sevinçle karşılamalıydı ama ne sevinmiş ne hoşlanmıştı: Hem JB'nin ırkı kolayca tiye alabilişinden, hem de bu saçmasapan ve uydurma (ve muhtemelen A alacağı) proje ile hiç üstüne vazife olmadığı halde Malcolm'un ırkı konusunda yorumlar yapabilmesinden rahatsızlık duymuştu.

JB'yle bu proje koşulları altında yaşamak (zaten hayatlarını ne zaman JB'nin kaprislerine ve şımarıklıklarına göre *yaşamıyorlardı* ki?), normal koşullar altında yaşamaktan farksızdı. Malcolm ile sohbetini asgariye indirmek, alışverişe gideceği zaman kendisine de bir şey istemesinin, hazır gitmişken çamaşırhane kartımı doldur demesinin, kendisinin-kini kütüphanenin bodrum katındaki erkekler tuvaletinde unuttu diye İspanyolca dersi için Malcolm'un *Don Kişot*'unu ödünç almasının önüne geçmemişti. Willem'le konuşmaması da sözlü olmayan iletişimin, özellikle kısa mesajların ve bir kâğıda çiziktirilip eline tutuşturulan notların ("Rex'te *Baba* gösterimi var, glr msn?") önüne geçmemişti ki, Malcolm bu-

nun Lozano'nun niyeti olmadığından emindi. Jude ile fakir Ionescu'su şeklindeki iletişimleri ise kalkülüs ödevini ona yaptırmaması gerektiğinde birden son buluyor, Ionescu ansızın Mussolini'ye dönüşüyordu, özellikle de Ionescu kütüphanedeki erkekler tuvaletinde takılırken hiç elini sürmediği bir grup daha problem olduğunu ve dersin kırk üç dakika sonra başlayacağını fark ettiğinde ("Ama sen iki dakikada halledersin değil mi Judy?").

JB'nin JB'liği, arkadaşlarının parıltılı boş laflara sazan gibi atlaması sayesinde JB'nin bu küçük deneyi okul gazetesinde, ardından yeni çıkan *Pişmanlık Var* adlı zenci edebiyat dergisinde yer buldu ve kısa, bıktırıcı bir süreyle kampüsün muhabbet konusu haline geldi. Gördüğü ilgi, JB'nin projeye karşı küllenmeye başlayan ilgisini tekrar harladı –daha sekiz gün önce başlamasına rağmen Malcolm onun Willem'le zaman zaman ağız ishali şeklinde konuşmayı arzuladığını görebiliyordu– ve kendisi iki gün daha direndikten sonra deneyin başarılı olduğunu, derdini anlattığını beyan ederek projeyi tamamladı.

"Neymiş derdin?" diye sormuştu Malcolm. "Beyazları onlarla konuşmadan da konuşuyormuş kadar gıcık edebileceğini kanıtlamak mı?"

"Bi siktir Mal" dedi JB ama tembelce, didişemeyecek kadar zafer sarhoşluğu içinde. "Anlayamazsın." Sonra da gidip suratı peygamberdevesine benzeyen, JB'ye hep coşkulu ve tapınır bir ifadeyle bakmasıyla Malcolm'un inceden midelerini bulandıran erkek arkadaşını görmeye gitti.

Malcolm o dönem hissettiği ırksal rahatsızlığın geçici bir şey, üniversitede herkesin içinde uyanan fakat uzaklaştıkça zayıflayan bağlama özgü bir his olduğunu sanmıştı. Siyah olmakla ilişkili bir ajitasyon ya da gurur duymamıştı hiç, en sili olanları dışında: Hayatta belli şeylere (mesela taksicilere) karşı belli duygular gütmesinin gerektiğinin bilincindey-

di fakat bu bilgisi teoride kalıyordu, kendi yaşadığı bir şey değildi. Fakat zencilik aile anlatısının hayati unsurlarından biriydi ve epriyip parlayana kadar anlatılmış da anlatılmıştı: Babasının yatırım şirketinin üçüncü zenci genel müdürü, Malcolm'un gönderildiği çok beyaz özel lisenin mütevelli heyetindeki üçüncü zenci, büyük bir bankanın ikinci zenci CFO'su oluşu gibi. (Malcolm'un babası herhangi bir şeyde *birinci* zenci olamayacak kadar geç doğumluydu ama hareket alanında—Doksan Altıncı Sokak'ın güneyi ile Elli Yedi'nin kuzeyi, Beşinci Cadde'nin doğusu ile Lexington'ın batısı arasında— hâlâ Park Caddesi'nin karşı yakasındaki apartmanların mazgallarına arada bir konan kızıl kuyruklu şahin kadar nadir bir örnekti.) Malcolm'un küçüklüğünde babasının (ve kısmen de olsa kendisinin) zenciliği, yaşadıkları New York City diliminde babasının ırkından daha geçer akçe olan özelliklerinin gölgesinde kalmıştı: mesela karısının Manhattan edebiyat dünyasında tanınmışlığı, yine mesela ve en önemlisi zenginliği. Malcolm ve ailesinin oturduğu New York, ırklara göre değil vergi dilimlerine göre bölgelere ayrılmıştı ve Malcolm paranın onu koruyabileceği her şeyden, buna gerikafahlık dahil, soyutlanarak büyümüşü, bunu şimdi bakınca anlıyordu. Hatta zenciliğin diğer insanlarca nasıl yaşandığı ile ancak üniversiteye girdiğinde yüzleşmiş ve daha da çarpıcı olarak ailesinin varlığının onu ülkenin geri kalanından nasıl ayırdığını idrak etmişti (gerçi bunun için sınıf arkadaşlarını ülkenin geri kalanını temsil eden bir grup olarak düşünmek gerekir ki elbette düşünemeyiz.) Tanışmalarının üzerinden neredeyse on yıl geçmesine rağmen Jude'un içinde büyüdüğü yoksulluğu idrak etmekte bugün bile zorlanıyordu; Jude'un üniversiteye ilk geldiğinde sırtında olan çantanın, onun bu dünya üzerindeki malvarlığının tamamını içerdığinin ayırdına varması o kadar sarsıcı olmuş, onu öylesine derinden, neredeyse fiziksel olarak etkilemişti ki bundan babasına söz etmişti, üstelik na-

ifliğı konusunda nutuk dinlememek için babasına naifliğini açığa vuran şeyler anlatmayı sevmezdi. Queens'te yoksulluk içinde –ama hem annesi hem babası çalışarak, her yıl yeni elbiseler alınarak– büyümüş babası bile şaşırmişti Malcolm'un hissettiği kadarıyla, fakat bunu gizlemek için kendi çocukluğunun nasıl yokluk içinde geçtiğini (Noel ağacını Noel'in ertesi günü almak zorunda olmaları mıydı neydi) anlatan bir hikâyeyeyle, yoksulluk ve yoksunluk bir başkasının apaçık zaferine rağmen onun mutlaka kazanması gereken bir karşılaşmaymış gibi üste çıkmaya çalışmıştı.

Fakat ırk, insanın üniversiteyi bitirmesinin üzerinden altı yıl geçince belirleyici özelliğini yitiriyordu ve bunu hâlâ kimliğinin nüvesi olarak tutanlar biraz çocuksu ve hafiften acınası geliyordu; gençlik hevesiyle Uluslararası Af Örgütü'ne girmek veya tuba çalmaya başlamak ve bunda diretme gibi, azami yoğunluğuna üniversite başvurusu döneminde ulaşmış bir meseleye saplanıp kalmaktı sanki. Onun yaşında kişinin kimliğinin önemli unsurları cinsel kabiliyet, mesleki başarı ve paraydı. Ve Malcolm bu üç unsurdan da çıkıyordu.

Parayı bir kenara bırakıyordu. Bir gün çok büyük miras kalacaktı nasılsa. Ne kadar olduğunu bilmiyordu; sorma ihtiyacı hissetmemişti, kimse de söyleme ihtiyacı hissetmediğine göre büyüktü demek ki. Ezra ayarında değildi ama –belli mi olur, belki de Ezra *ayarındaydı*. Malcolm'un ailesi, annesinin gösteriştten hoşlanmaması nedeniyle varlıklarından çok daha mütevazı yaşıyordu, bu yüzden Malcolm, paraları Park'la Beşinci Cadde arasında bir eve yetmediğinden mi Lexington'la Park arasında oturduklarını, yoksa annesi Madison'la Beş'in arasında oturmayı özenti bulduğundan mı Lexington'la Park arasında oturduklarını bilemiyordu. Kendi parasını kazanmak isterdi elbette. Fakat para kazanacağım diye çırpınan zengin çocuklarından da değildi. Kendi bildiği gibi kazanmaya çalışacaktı ama her şey onda bitmiyordu.

Öte yandan seks ve cinsel tatmin, sorumluluğunu *kendisinin* alması gereken bir meseleydi. Cinsel hayatı olmamasının suçunu, az para kazandıran bir sektör seçmesine ya da ailesinin ona gereken teşviki sağlayamamasına atamazdı. (Yoksa atabilir miydi? Malcolm çocukken annesiyle babasının, genellikle de kendisinin ve Flora'nın önünde uzun uzun elleşmelerine tahammül etmek zorunda kaldığından, onların gösteriş derecesinde becerikli oynaşmalarının kendisindeki rekabet şevkini kırıp kırmadığını düşünürdü.) Son gerçek ilişkisi üç yıl önce bitmiş, birlikte olduğu Imogene adlı kız onu terk edip lezbiyen olmaya karar vermişti. Malcolm bugün bile Imogene'e hakikaten fiziksel çekim duydu mu, yoksa sadece onun yerine verilen kararları uygulamaktan memnun mu oldu bilemiyordu. Geçende Imogene'e rastladığında (o da mimardı fakat deneysel dargelirli konut projeleri inşa eden bir sivil toplum kuruluşunda çalışıyordu – tam da Malcolm'un gizliden gizliye istemese de, istemesi gerektiğini hissettiği bir işte yani), ona yarı şaka yarı ciddi –yok yok, tümüyle şakacıktan– seni lezbiyen olmaya ben ittim gibi geliyor demişti. Imogene ise kabarmış, kendini *bildi bileli* lezbiyen olduğunu, onunla da cinsel kimliği konusundaki kafa karışıklığını görünce belki eğitebileceği düşüncesiyle ilişkiye girdiğini söylemişti.

Imogene'den bu yana ise kimse olmamıştı. Nerede hata yapıyordu yahu? Seks, cinsellik meselelerini ta üniversitede, bu güvensizliklerin hoşgörölmeğe şöyle dursun teşvik edildiği son ortamda halletmiş olması lazımdı. Yirmilerinin başında çeşitli kişilere –Flora'nın arkadaşlarına, sınıf arkadaşlarına, annesinin müşterilerinden, cinselliğini çözememiş bir itfaiye memurunun romanını yazmış genç bir yazara– âşık olup unutmaya çalışmıştı ama hâlâ kimlere çekim duyduğunu bilmiyordu. Eşcinselliğin sadece (bir yandan düşüncesine bile tahammül edemese de; ırk gibi üniversiteye ait bir

şey, belli süreyle benimsendikten sonra olgunlukla geride bırakılan bir kimlik olarak görüyordu) mütemmim cüzleri, siyasi fikirleri, estetiğe merakı nedeniyle cazip geldiğini hissediyordu. Siyah olmanın mağduriyet, yaralanmışlık, sürekli öfke duygularından mahrumdu anlaşılan, ama eşcinsel ol-
sa kendisinden beklenecekleri karşılayabileceğinden emindi.

Zaten kendini Willem'e yarı yarıya âşık görüyor, kimi zaman Jude'a da âşık olduğunu hissediyordu ve bazen de işy-
rinde Eduard'a bakarken buluyordu kendini. Arada bir Dominick Cheung'in de Eduard'a uzun uzun baktığını görünce kendine hâkim oluyordu çünkü hiç ortağı olamayacağı bir firmanın kıdemlisi olarak ömür çürüten kırk beş yaşındaki Dominick, en dönüşmek istemeyeceği kişiydi. Geçen hafta sonlarından birinde Willem'le Jude'un evine sözde onlara kitaplık çizmek için ölçü almaya gittiğinde, Willem hemen önünde eğilip kanepeden şerit metreyi alırken onun yakınlığı ansızın dayanılmaz hale gelmiş, Willem'in arkasından seslenmesine aldırmadan, ofise gitmesi gerektiğine dair bir bahaneyle alelacele çıkmıştı.

Willem'in mesajlarına bakmadan gerçekten ofise gitmiş, gözü önündeki dosyaya dalmış halde bilgisayarın başına oturmuş ve niye Ratstar'a girdiğini bir kez daha düşünmüştü. İşin kötüsü, cevabı o kadar belliydi ki sormasına bile gerek yoktu: Anne ve babasının gözüne girmek için. Mimarlık-taki son yılında Malcolm'un karşısına iki seçenek çıkmıştı: Sınıf arkadaşları Jason Kim ve Sonal Mars ile, Sonal'ın büyükbabasından kalan parayla kendi şirketlerini kurabilirlerdi veya Ratstar'a girebilirdi.

"Dalga mı geçiyorsun sen?" demişti Jason, Malcolm ona kararını söylediğinde. "Öyle bir firmanın maaşlı elemanı olursan nasıl bir hayat yaşayacağının farkında mısınız?"

"Gayet iyi bir firma" demişti annesi gibi kararlılıkla, Jason da gözlerini devirmişti. "Yani özgeçmişimde bulunması-

nın faydası büyük olacak.” Ama daha bu lafı ederken bile, asıl demek istediğinin, annesiyle babasının bu ismi kokteyllerde söylemekten çok zevk alacağını biliyordu (ve daha kötüsü Jason’ın da bunu bildiğinden korkuyordu). Hakikaten de bunu söylemekten zevk alıyorlardı. Annesinin bir müşterisinin onuruna verilen yemekte “İki çocuğumuz var” dediğini duymuştu Malcolm, babasının bir başka misafire. “Kızım FSG’de editör, oğlum Ratstar’da mimar.” Kadın beğendiğini belirten bir ses çıkarmış, babasına istifa etmek istediğini söylemenin bir yolunu aramakta olan Malcolm ise içinde bir şeylerin sararıp solduğunu hissetmişti. Böyle anlarda, zamanında acıyarak baktığı arkadaşlarına gıpta ediyordu; kimsenin onlardan hiçbir beklentisi yok, sıradan aileleri var (veya hiç yok), hayatlarını sadece kendi isteklerine göre yönlendiriyorlar diye.

Ya şimdi? Şimdilerde Jason’la Sonal’ın iki projesi *New York’ta*, biri ise *The New York Times*’da yer bulmuşken, kendisi iki özenti adamın bir Anne Sexton şiirinden özenti isimle kurdukları mimarlık şirketinde birinci sınıftan beridir yaptığı işi yapıyor, üstelik karşılığında üç kuruş maaş alıyordu.

Mimarlık fakültesini, binaları sevmek gibi akla gelebilecek en kötü sebepten tercih etmişti. Saygıdeğer bir meraklı ve çocukken ailesi bu merakını seyahatler sırasında önemli binaları, anıtları gezdirerek körüklemişti. Küçüktü ama hayalinden binalar çiziyor, hayali projeler inşa ediyordu. Hem sığınak hem konfor alanıydı bu binalar; dile getiremediği, karar veremediği her şeyi bir binanın içinde çözüme kavuşturabiliyordu sanki.

Özünde en çok utandığı da buydu: Cinselliği pek anlayamamasından değil, ırkına ihanet etme eğiliminden değil, kendisini ailesinden ayıramamasından, kendi parasını kazanamamasından, özerk bir canlı gibi davranamamasından değil. En fenası, iş arkadaşlarıyla gecelediğinde herkes başını kendi rüya-yapılarına, hiç olmayacak binalarına ve projele-

rine gömmüş çalışırken, hiçbir şey yapmıyor oluşuydu. Hayal edebilme kabiliyetini yitirmişti. Bu nedenle her gece başkaları yaratırken o kopyalıyor, seyahatlerinde gördüğü, içinde oturduğu veya önünden geçtiği, başka insanların tasarlayıp inşa ettiği binaları çiziyordu. Yapılanı tekrar tekrar yapıyor, iyileştirmeye bile gerek duymadan bire bir kopyalıyordu. Yirmi sekiz yaşındaydı, hayal gücü onu terk etmişti, kopyacılığa mahkûmdu.

Onu korkutuyordu bu. JB'nin serileri vardı. Jude'un işi vardı, Willem'in de. Ya Malcolm bir daha hiçbir şey yaratamazsa? Odasına çekilip önüne çizim kâğıdı, eline kalem almanın yeterli olduğu, kararlarını ailesinin verdiği, kendisinin sadece cetvelin dümdüz kenarına, kavislerin zarif açlarına odaklanabildiği kararlar ve kimlikler öncesi yılları çok özliyordu.

JB'nin kararıyla, Willem'le Jude evlerinde bir yılbaşı partisi verdiler. Bunun kararlaştırıldığı Noel ise üç bölüm halinde düzenlenmişti: Noel gecesini JB'nin annesinin Fort Greene'deki evinde geçirmişler, takım elbise şartı aranan gayet resmi Noel yemeğine Malcolm'un evinde katıldıktan sonraki gün ise JB'nin teyzesinin evinde rahat bir öğle yemeğiyle turu tamamlamışlardı. Bu ritüeli hep uygulamışlardı, fakat dört yıl önce Şükran Günü yemeğine Jude'un arkadaşları Harold ve Julia'nın Cambridge'deki evini ekledilerse de, yılbaşı gecesi açıkta duruyordu. Önceki yılbaşını, yani okuldan sonra aynı gün aynı şehirde bulundukları ilk yılbaşını ayrı ve mutsuz geçirdikleri için –JB, Ezra'nın evinde tatsız bir partinin yancısı; Malcolm aile dostlarının akşam yemeğinde tutsak; Willem, Findlay tarafından tongaya bastırılıp Ortolan'da yılbaşı vardiyasında; Jude grip olmuş Lispenard Sokak'taki yatağında– ertesi yıl kesin plan yapmaya karar vermişlerdi. Fakat tabii ki yapmamışlar, aralık ayı gelmiş çatmış ve hiçbir şey düşünmemişlerdi.

Bu nedenle JB'nin onlar adına karar vermesini bu olayda umursamadılar. Rahat rahat yirmi beş, sıkış tepiş kırk kişiyi ağırlayabileceklerini hesapladılar. "Kırk olsun o zaman" dedi JB hemen ve bekledikleri üzere; fakat sonra, evlerine döndüklerinde, kendi ve Malcolm'un arkadaşlarından oluşan yirmi kişilik bir liste hazırlayıp kalan konten-

janı JB'nin arkadaşları, arkadaşlarının arkadaşları, arkadaşları bile olmayan tanışları, işyerinden insanlar, barmenler ve tezgâhtarlarla şişirerek evi bütün pencereleri açsalar bile içerideki ısı ve duman yoğunluğunu dağıtamayacakları şekilde doldurmasına hazırlandılar.

“Çok da büyötmeyin” demişti JB, fakat Willem ve Malcolm bunu sadece Jude'un üzerine alınması gerektiğinin farkındaydı; olaylara gereğinden fazla ayrıntı katan, herkes pizzadan memnun olacakken oturup tuzlu kurabiyeler pişiren, kimse yerde toz var mı, lavaboda sabun lekeleri, önceki günün kahvaltısından tanecikler kalmış mı diye bakmayacakken kalkıp evi silen oydu.

Partiden önceki gece sıcaklık mevsim normallerinin üzerindeydi; öyle ki, Willem Ortolan'dan evine üç kilometrelik yolu yürüdü, vardığında evin havası tereyağı, peynir, hamur ve dereotu kokusuyla öyle ağırdı ki, lokantadan hiç çıkmamış gibi oldu. Bir süre mutfakta durup ur gibi dizilmiş milföy hamuru topaklarını yapışmasınlar diye soğudukları telden kaldırırken, baharatlı galetelerin, mısır unlu zencefilli kurabiyelerin durduğu saklama kaplarına bakıp inceden kederlendi, tıpkı Jude'un bütün uyarılara rağmen temizlik yaptığını fark ettiğinde kederlendiği gibi; çünkü bu hazırlıkların şüursuzca tüketileceğini, biranın yanında bütün bütün yutulacağını, gecenin sonunda bu güzel kurabiyelerin parçalarını minderlerin altına, parkelerin arasına dolup sıkışmış şekilde bulacaklarını pekâlâ biliyordu. Jude odaya çekilmiş ve uyumuştı bile, pencere açıldı; havanın ağırlığıyla Willem rüyasında ilkbahar mevsimini, dallarını sarı çiçekler basmış ağaçları, kanatları parıl parıl karataavukların deniz mavisi gökyüzünde sessizce süzöldüklerini gördü.

Fakat uyandığında hava dönmüştü, kendine gelince de titremekte olduğunu, rüyasında duyduğunun rüzgâr sesi olduğunu, sarsılarak uyandırıldığını ve adını söyleyen sesin kuş-

lardan değil bir insandan geldiğini fark etti. "Willem, Willem" diyordu biri.

Dönüp dirseklerinin üzerinde doğruldu fakat Jude'u ancak kısım kısım görebildi: Önce yüzünü, sonra sol kolunu sağ eliyle tuttuğunu ve bir şeyle –kendi havlusu olduğunu seçti– sarmış olduğunu algıladı ve havlu gecenin karanlığında öyle beyazdı ki aydınlanmış gibiydi adeta, gözü havlunun ışığına dalıp öylece kalakaldı.

"Çok özür dilerim Willem" dedi Jude ve sesi öyle sakindi ki birkaç saniyeliğine yine rüyadayım sandı, dinlemedi, Jude tekrarlamak zorunda kaldı. "Bir kaza oldu Willem, çok özür dilerim. Beni Andy'ye götürmen lazım."

Nihayet ayıldı. "Ne kazası?"

"Kolumu kestim. Kazayla." Durdu. "Götürür müsün beni?"

"Tabii götürürüm" dedi ama hâlâ uyku sersemiydi; ne olduğunu anlamadan giyinip holde Jude'un yanına geldi, çıkıp Kanal'a kadar yürüdüler, orada Willem metroya doğru dönerken Jude onu tutup çekti. "Taksiye binsek daha iyi olur."

Takside Jude sürücüye aynı ezik, alçak sesle adresi verirken bilinci yerine gelebildi ve Jude'un havluyu hâlâ tutmakta olduğunu gördü. "Havlunu niye getirdin?" diye sordu.

"Dedim ya, kolum kesildi."

"Tamam da... O kadar mı kötü?"

Jude omuz silkti ve Willem ilk defa dudaklarının renginin kaçtığını, renksizleştiiğini fark etti; gerçi belki de yüzüne mütemadiyen tokat gibi inen, tenini birbiri ardına sarıya, tabaya, hasta beyazına boyayan sokak lambalarından ötürüydü bu. Jude başını cama yaslayıp gözlerini kapatınca Willem ilk defa başının döndüğünü, korktuğunu hissetti; nede-nini dile getiremiyordu, tek bildiğı bir takside şehrin kuzeyine doğru ilerledikleri, kötü bir şey olduğı ama ne olduğunu kestiremediğıydi; önemli ve hayati bir şeyi idrak edemiyordu, birkaç saat öncesinin ılık rutubeti kaybolmuş ve dünya

buz sertliğine, yıl sonu acımasızlığına dönmüştü.

Andy'nin muayenehanesi Yetmiş Sekiz'le Park'ın köşesinde, Malcolm'ların evine yakındı ve Jude'un gömleğindeki koyu desenin kan olduğunu ve havlunun kanla sıırıslam, adeta vernikli gibi parlayıp havlarının keçeleşmiş olduğunu içeri girip gerçek ışığın altına geçtiklerinde fark etti. "Çok özür dilerim" dedi Jude kapıyı açıp kendisini içeri bu yur eden Andy'ye, sonra Andy havluyu aldığıında Willem adeta Jude'un kolunda bir ağız daha açıldığını ve kan kismakta olduğunu gördü, heyecanlıymış gibi patlayıp ortalığa dağılan kabarcıklar saçıyordu.

"Tanrım, Jude, ne yaptın sen?" dedi Andy ve onu muayene odasına götürdü, Willem ise oturup beklemeye başladı. Aman Tanrım deyip duruyordu içinden. Fakat aklı, dişli sıyırmış bir makine gibiydi, bir türlü o iki kelimedenden başka şey düşünemiyordu. Bekleme odası fazla aydınlıktı, gevşemek istedi fakat nabız gibi içinde atan, vücudunu ikinci bir kalbin atışı gibi dolanan iki kelime yüzünden gevşeyemedi: *Aman Tanrım. Aman Tanrım.*

Geçmek bilmeyen bir saatten sonra Andy onu çağırdı. Andy ondan sekiz yaş büyüktü; ikinci sınıftayken bir gün Jude çok ağır bir atak geçirince üçü onu zorla da olsa üniversite hastanesine götürmeye karar vermişler, Andy de o gün nöbetçi asistan olduğu için tanışmışlardı. Jude'un tekrar gitmeyi kabul ettiği tek doktor olmuştu ve bugün de Andy aslında ortopedi cerrahı olmasına rağmen Jude'un bacaklarından gribine, soğuk algınlığına kadar tüm hastalıklarına bakıyordu. Hepsi seviyordu Andy'yi, güveniyorlardı da.

"Onu eve götürebilirsin" dedi Andy. Sinirliydi. Kanla lekelenmiş eldivenlerini sertçe çıkarıp taburesini geri itti. Yerde, biri dökülenleri silmeye çalışmış ama yarı yolda havlu atmış gibi geniş, bulaşık bir kırmızılık vardı. Duvarlara da kızılık bulaşmıştı, Andy'nin kazağında kan kurumuştu. Muayene

masasında bitkin ve sefil halde oturan Jude'un elinde cam şişede portakal suyu vardı. Saçı topak topak olmuştu, gömleği ise adeta lake gibi, kumaştan değil de metalden yapılmış gibi duruyordu. "Bekleme odasına geç Jude" diye buyurdu Andy, Jude da başını öne eğip dediğini yaptı.

O çıktıktan sonra Andy kapıyı kapatıp Willem'e baktı. "Sana intihara eğilimli gibi geldi mi?"

"Nasıl? Hayır." Kaskatı kesildiğini hissetti. "İntihara mı kalıştı sence?"

Andy iç geçirdi. "Öyle bir şey yapmadığını söylüyor. Ama... Bilmiyorum. Hayır. Bilmiyorum, bilemiyorum." Lavaboya gidip ellerini hırsla ovuşturmaya başladı. "Öte yandan acile gitseniz –ki lanet olsun, kesinlikle bunu yapmanız gerekirdi– çok büyük ihtimalle hastaneye yatırılırdı. Herhalde o yüzden gitmedi." Sesli düşünüyordu artık. Avcuna gölet kadar sabun basıp ellerini bir daha yıkadı. "Kendini kestiğinden haberin var, değil mi?"

Bir süre cevap veremedi. "Yok" dedi.

Andy ağır ağır arkasını dönüp Willem'e sessizce bakarken parmaklarını teker teker kuruladı. "Depresyonda gibi bir hali var mı?" diye sordu. "Düzenli besleniyor mu, uyuyor mu? Kayıtsız, umursamaz halleri var mı?"

"İyi görünüyordu" dedi Willem ama aslında bilmiyordu. Jude yemeklerini düzenli *yi*yor muydu? Uykusunu *alı*yor muydu? Fark etmesi gerekir miydi? Daha dikkatli mi olmalıydı? "Yani her zamanki gibi bir hali vardı."

"Peki" dedi Andy. Şevki kırılmış gibiydi. Bir süre karşı karşıya fakat bakışmadan, konuşmadan durdular. "Bu seferlik sözüne güveneceğim" dedi. "Daha geçen hafta karşılaştık ve sana katılıyorum, olağandışı bir hali yoktu. Ama halinde tavrında en ufak bir gariplik görürsen –bak şaka yapmıyorum Willem– beni hemen ara."

"Söz" dedi. Andy'yi geçen yıllarda birkaç kez görmüş ve ay-

nı anda birçok kişiyle yaşadığı sıkıntısını sezmişti hep; kendisiyle, Jude'la, Jude'un ona bir türlü doğru dürüst bakamayan (ve her karşılaştıklarında bunu ustalıkla ima ettiği) arkadaşları konusunda huzursuzluğu belliydi. Her ne kadar onun hışmına uğramaktan çekinse ve bunu biraz haksızlık gibi görse de Andy'nin Jude konusundaki bu öfkesinden hoşlanıyordu.

Derken, azarı bitirdiğinde hep olduğu gibi, Andy'nin sesi değişip neredeyse şefkatli bir hal aldı. "Biliyorum, ararsın" dedi. "Geç oldu. Eve gidin artık. Uyandığında mutlaka bir şeyler yedir ona. Mutlu yıllar."

Eve dönerken konuşmadılar. Taksici Jude'a bir kere uzun uzun baktıktan sonra "Taksimetreinin üstüne ekstradan yirmi dolar alrının" demişti.

"Peki" diye cevap vermişti Willem.

Hava aydınlanmak üzereydi ama uyuyamayacağını biliyordu. Jude takside sırtını Willem'e dönüp camdan dışarıyı izledi, eve çıktıklarında kapıda tökezledi, ağır adımlarla banyoya yürümeye başladı. Temizlenmeye çalışacağını biliyordu Willem.

"Yapma" dedi. "Git yat." Jude bir kereliğine söz dinleyip yönünü değiştirdi ve yatak odasına geçip uzanır uzanmaz da uyudu.

Willem kendi yatağına oturup onu izledi. Bir anda vücudundaki her bir eklemin, kasın, kemiğin farkına vardı ve bunun peşi sıra kendini çok ihtiyarlamış hissetti, birkaç dakika sadece oturup baktı.

"Jude" diye seslendi, sonra biraz daha yüksek perdeden bir daha; Jude cevap vermeyince yatağına gidip onu usulca sırtüstü çevirdi ve bir an duraladıktan sonra gömleğinin sağ kolunu sıyırdı. Kumaş kırışmak yerine mukavva gibi katla-

nıp kırıldı ve dirseğinden yukarı çıkmasa da üç sütun halinde, bir parmak genişliğinde ve hafif kabarık beyaz yara izlerinin kolundan yukarıya çıkmakta olduğunu gördü. Parmagını gömleğin altına soktuğunda izlerin devam ettiğini anladı fakat pazusuna geldiğinde durdu, devam etmek istemedi, elini çekti. Sol koluna bakamıyordu çünkü Andy gömleğin kolunu kesip bütün önkolunu gazlı bezle sarmıştı, fakat ayısını orada da bulacağını biliyordu.

Andy'ye Jude'un kendini kestiğini bilmiyorum derken yalan söylemişti. Daha doğrusu gözüyle görmemişti ama gayet iyi biliyordu, uzun zamandır farkındaydı. Hemming'in ölümünden sonra yazın Malcolm'un evine gittiklerinde, Malcolm'la birlikte bir akşamüstü sarhoş olmuşlar, JB'yle Jude'un plajdan birbirlerine kum ata ata dönüşlerini izledikleri sırada Malcolm, "Jude'un hep uzun kollu giydiğini fark ettin mi?" diye sormuştu.

Karşılık olarak homurdanmakla yetinmişti. Farkındaydı elbette, özellikle yazın dikkatten kaçacak gibi değildi ama merakına yenik düşmemişti hiç. Jude ile arkadaşlığının hatırı sayılır bir kısmını, sorması gerektiğini bildiği bazı soruları, cevaplarından korktuğu için sormaması oluşturunuyordu.

O gün de sessizlik oldu, onlar gibi sarhoş JB'nin kumlara sırtüstü devrilmesini ve Jude'un seke seke gelip onu gömmeye başlamasını izlediler.

"Flora'nın bir arkadaşı vardı hep uzun kollu giyinen" dedi Malcolm. "Meryem'di adı. Kendini keserdi."

Sessizlik, neredeyse tınlamaya başlayacak kadar sündü aralarında. Yurtlarındaki bir kız da kendini keserdi. Birinci sınıfta birlikte okumuşlardı ama geçen yıl onu hiç görmediklerini fark etti.

"Neden ki?" diye sordu Malcolm'a. Kumlarda Jude, JB'yi yarı beline kadar gömmüştü. JB ise dili dolanarak ve ahenksizce şarkı söylüyordu.

“Bilmem ki” dedi Malcolm. “Bir sürü sorunu vardı.”

Bekledi ama Malcolm’un başka bir şey söyleyeceği yok gibiydi. “Ne oldu ona?”

“Bilmiyorum. Flora üniversiteye gidince koptular, bir daha da hiç bahsi geçmedi.”

Yine sustular. Aralarında bir süre önce vardıkları adı konmamış anlaşma ile Jude’un asıl sorumluluğunu üçü arasından onun alacağına karar verilmişti ve şimdiki konuşma da Malcolm’un ona çözüm gerektiren bir güçlüğü takdim etme biçimiydi; gelgelelim sorunun ne olduğunu, cevabın ne olabileceğini kestiremiyordu ve her iddiasına vardı ki Malcolm da bilmiyordu.

Sonraki birkaç gün Jude’dan uzak durdu çünkü başbaşa kalırlarsa laf lafı açacaktı; hem konuşmalı mı konuşmamalı mı emin değildi, hem de konuşmanın nereye gidebileceğini kestiremiyordu. Zor olmadı bu; gündüz dördü hep birlikteydiler, gece de ayrı odaları vardı. Fakat bir akşam Malcolm’la JB ıstakoz almaya gittiklerinde, mutfakta domates doğrayıp marul yıkarken Jude’la baş başa kaldılar. Uzun, güneşli, tembel bir gün geçirmişlerdi ve Jude’un keyfi yerindeydi, neredeyse umursamaz bir hali vardı. Willem daha söz ağzından çıkarken böyle mükemmel bir anı, gökyüzünün pembe ye bulanmış halinden bıçağın salatayı ktır ktır doğramasına kadar her şeyin bulunmaz bir uyum içinde ilerlediği dakikaları bozacağı için önceden hüzne kapıldı.

“Sana bir tişörtümü vereyim mi?” diye sordu Jude’a.

Elindeki domatesin çekirdeğini çıkarana kadar cevap vermedi, sonra da Willem’e uzun, boş bir bakış attı. “Hayır.”

“Sıcak gelmiyor mu?”

Jude hafifçe, uyarır gibi gülümsedi. “Birazdan soğuk çıkar.” Doğruydu da. Güneşin son damlası da söndüğünde ayaz çıkıyordu ve Willem’in de odasına gidip kazak alması gerekecekti.

“Ama” –derken nasıl saçma bir laf edeceğini, yüzleşmenin daha o başlatır başlatmaz nasıl kontrolünden çıkıverdiğini biliyordu– “kolların filan hep ıstakoz olacak.”

Bunun üzerine Jude bir ses çıkardı, gerçek bir kahkaha olamayacak kadar yüksek, genizden bir hırıltı, sonra da kesme tahtasına döndü. “Hallederim herhalde Willem” dedi ve sesi yumuşaktı ama Willem bıçağın sapını nasıl sıkı kavradığını, kemiklerinin üzerinde teninin içyağı rengine döndüğünü gördü.

Konuşmanın devam etmesine fırsat kalmadan Malcolm ve JB döndüğü için ikisi de şanslıydı, ama tam onlar içeri girmeden Jude’un “Bunu niye...” diye lafa başladığını duymuştu Willem. O cümle hiç tamamlanmadı (hatta Jude yemek boyunca bir kere bile Willem’le konuşmazken kollarının temiz kalıp sıyrılmamasına çok dikkat etti) fakat Willem sorunun tamamının “Bunu niye soruyorsun bana?” değil, “Bunu niye *sen* soruyorsun?” olacağını biliyordu çünkü Willem, Jude’un kendini kapattığı çok bölmeli dolaba fazla ilgi göstermemeye hep çok dikkat etmişti.

Başka herhangi biri olsa tereddüt etmezdim dedi kendi kendine. Cevap vermesini talep eder, ortak arkadaşları arar, karşısına oturtup bağırarak da, yalvararak da, tehditle de olsa itiraf ettirirdi. Fakat Jude ile arkadaşlığın fitratında vardı bu: O da biliyordu, Andy de biliyordu, herkes de biliyordu. İçgüdülerinin haykır dediği sözleri yutuyor, şüphelerinin etrafından dolanıyordun. Arkadaşlığın bedeli olarak mesafenı koruyor, sana söyleneni kabulleniyor, kapı suratına çarpılırsa tekrar zorlamak yerine sırtını dönüp gidiyordun. Dördünün başka insanlar hakkında yaptığı kozmik oda toplantıları –mesela Zenci Henry Young’ın kız arkadaşının onu aldattığını düşünüp bunu ona nasıl söyleyeceklerini, Ezra’nın kız arkadaşının ise onu aldattığından emin olup bunu ona nasıl söyleyeceklerini tartıştıkları buluşmalar– Ju-

de için asla yapılmayacaktı. Bunu ihanet addederdi, kaldı ki bir yardımını da olmazdı.

O gece birbirlerinden uzak durdular ama tam yatmaya giderken Jude'un kapısının önünde elini kaldırmış, tıklatmaya hazır buldu kendini, aklı yerine geldiğinde: Ne söyleyecekti? Ne duymak istiyordu? Gitti yattı, ertesi gün Jude gerçekleşmeyen konuşmanın hiç sözünü açmayınca o da üzerinde durmadı, gün geceye döndü, ertesi gün oldu, daha ertesi ve kendisinin sormaya cesaret edemediği bir soruyu Jude'a cevaplatma yönündeki başarısız girişiminden gitgide uzaklaştılar.

Fakat o soru hep vardı ve beklenmedik anlarda zorla bilincine giriyor, zihninin orta yerine kendini yerleştiriyor, inatçı keçi gibi asla bir adım geri atmıyordu. Dört yıl önce yüksek lisans yaparlarken JB'yle birlikte ev tutmuşlar, Boston'da hukuk okumaya devam eden Jude da onları ziyarete gelmişti. Yine bir akşam banyo kapısı kilitliken Willem anlamsız bir korkuya kapılıp aniden kapıyı yumruklamaya başlamış, Jude sınırlı ama aynı zamanda da (yoksa sadece hayalinde mi?) garip bir suçlulukla kapıyı açıp "Ne var Willem?" diye sormuş, o bir kez daha cevap verememiş fakat bir tuhafılık olduğunu bilmişti. İçeride keskin, paslı demir gibi bir kan kokusu vardı, çöpü bile karıştırıp bir topak kanlı sargı bezi bulmuştu ama JB'nin havucu elimde doğrayacağım diye parmağını kesince kullandığı, yemekten kalma sargı bezi miydi bu, (Willem, mutfak işlerinden uzak tutulmak için özellikle kabiliyetsizliğini abarttığından şüpheleniyordu), yoksa Jude'un gece gece kendini cezalandırmasından mı? Ama yine (yine!) bir şey yapmadı, salonunda kanepede uyuyan (veya uyur gibi yapan) Jude'un yanından geçerken bir şey demedi, ertesi gün de bir şey demedi; günler önünde beyaz sayfalar gibi açılırken demedi, demedi, demedi.

Şimdi de bu olmuştu. Üç yıl önce, sekiz yıl önce bir şey (ne?) yapmış olsa, bu noktaya gelinir miydi? *Bu nokta* neydi ki zaten?

Ama bu sefer bir şey diyecekti çünkü elinde kanıt vardı. Bu kez Jude'un olaydan sıyrılması, kendini ondan kurtarması demek, başına bir şey gelirse o da sorumlu olacak demektir.

Bu karara vardıldıktan sonra kendini yorgunluğun kucığına bıraktı, gecenin endişe, korku ve çaresizliğini silmesini bekledi. Yılın son günüydü ve yatağına uzanıp gözlerini kapatırken son hatırladığı, uykuya bu kadar hızlı dalıyor oluşuna duyduğu şaşkınlıktı.

Willem nihayet uyandığında saat iki oluyordu ve aklına ilk gelen, o sabaha karşı verdiği karar oldu. Girişkenlik duygusunu törpüleyecek bazı değişiklikler yaşanmıştı elbette. Jude'un yatağı topluydu. İçinde Jude yoktu. Girdiğinde banyoda çamaşır suyu kokusu hâkimdi. Masada ise Jude oturmuş, önündeki hamurdan Willem'i hem sinirlendiren hem rahatlatan bir metanetle halkalar çıkarıyordu. Jude ile yüzleşecekse bunu dağınıklığın yardımı, felaketin kanıtları olmadan yapacaktı anlaşılan.

Karşısındaki koltuğa çöktü. "Ne yapıyorsun?"

Jude başını kaldırmadı. "Yeni tuzlu kurabiye yapıyorum" dedi sakince. "Dün yaptıklarımın bir tepsi kötü çıktı."

"Ya kimse sallamayacak bile Jude" dedi gıcıklık olsun diye, ardından da battı balık diye devamını getirdi: "Marketten peynirli çubuk bile versek aynı şey."

Jude omuz silkince Willem içindeki sinirin kabarıp öfkeye dönüştüğünü hissetti. Jude, bandajlı kolunu kullanamadığı için masaya koymuş olsa da, artık itiraf edebileceği gibi korkunç bir gecenin ardından hiçbir şey olmamış gibi oturuyordu karşısında. Tam konuşacaktı ki Jude hamur kalıbı olarak kullandığı su bardağını bırakıp ona baktı. "Çok özür dilerim Willem" dedi güçbela duyabildiği kadar alçak sesle.

Willem'in eline baktığını görünce, elini kucağına çekti. "Aslında ben hiç... "Durdu. "Özür dilerim. Kızma bana."

Öfkesi dağıldı. "Jude" dedi, "ne yapıyordun sen?"

"Sandığın şeyi değil. Yemin ederim Willem."

Willem yıllar sonra bu konuşmayı –bire bir söylenenleri değilse de genel hatlarını– Malcolm'a kendi kabiliyetsizliğinin, kendi başarısızlığının kanıtı olarak aktaracaktı. Tek bir cümle söylese işler nasıl da değişirdi? O cümle de "Jude, intihar etmeye mi çalışıyorsun?" ya da "Bana olanları anlatman lazım Jude" veya "Bunu kendine niye yapıyorsun Jude?" olabilirdi. Bunlardan herhangi biri olurdu; hangisini söylese sohbet uzar ve belki bir onarım, hiç değilse bir önlem olurdu.

Olmaz mıydı?

Ama orada, o anda bıyık altından "Peki" demekle yetindi.

Uzun gelen bir süre sessizce oturup komşulardan birinin televizyonunun mırıltılarını dinlediler; Willem çok sonraları acaba Jude sözüne bu kadar kolay inandırdığına sevinmiş midir, üzülmüş müdür diye düşündü.

"Peki kızdın mı sen bana?"

"Hayır." Boğazını temizledi. Kızmamıştı da. Daha doğrusu "kızgın" değildi seçeceği sözcük fakat hangi sözcüğün doğru olacağını da bulup çıkaramıyordu. "Ama partiyi iptal etmemiz gerekecek elbette."

Jude bunun üzerine telaşa kapıldı. "Neden ki?"

"Neden mi? Dalga mı geçiyorsun sen benimle?"

"Willem" dedi Jude, Willem'in duruşma sesi olduğunu tahmin ettiği ses tonuyla. "İptal filan edemeyiz. İnsanlar yedi saate kapımıza dayanacaklar, belki o kadar bile değil. Üstelik JB kim bilir kimleri davet etti... Diğerlerine haber versek bile o insanlar gelecek. Hem ben" – solunum yolu enfeksiyonunun geçtiğini, öksürmediğini kanıtlamak ister gibi hızla nefes aldı– "gayet iyiyim. Son dakikada iptal etmek, partiyi yapmaktan daha zor olur."

Of, neden ve nasıl kurtulamıyordu Jude'un sözünü dinlemekten? Ama dinledi yine, saat az sonra sekiz oldu, pencereler yine ardına kadar açıldı, sanki geçen gece hiç yaşanmamış, bir yanılsamadan ibaretmiş gibi mutfak yine ekmek fırınına döndü; derken Malcolm'la JB geldi. Willem yatak odasının kapısında durup gömleğini iliklerken, Jude'un onlara kuru pastaları pişirirken kolunu yaktığını, Andy'ye gidip merhem sürdüklerini anlatmasını dinledi.

JB'nin neşeli bir sesle "Yapma demedik mi ulan sana şu kuru pastaları?" dediğini duydu. Çok severdi Jude'un hamur işlerini.

Hemen ardından çok şiddetli bir duygu geldi üzerine: Şimdi kapıyı kapatabilir, uykuya dalabilirdi; uyandığında yeni bir yıl başlamış ve her şeye temiz bir sayfa açılmış olurdu, içinin derinliklerinde kıvranan o derin huzursuzluktan da kurtulmuş olurdu. Malcolm'u ve JB'yi görme, muhabbet girme, gülümseyip espriler yapma fikri bir anda katlanılmaz gelmişti ona.

Ama elbette gördü onları ve JB hep birlikte çatıya çıkıp hava alalım, sigara içelim dediğinde de Malcolm'un çok soğuk diye gönülsüzce ve faydasızca yakınmasını müdahil olmadan dinledi, ardından teslim olup üçünün peşinden dar merdivenlere, oradan da ziftli kâğıt kaplı çatıya çıktı.

Surat astığının farkındaydı, binanın arka tarafına doğru geçip diğerlerini aralarında konuşmaya bıraktı. Gökyüzü çoktan kararmış, gece yarısı koyuluğuna gelmişti. Kuzeye bakarsa, JB'nin bir ay önce dergiden ayrıldığından beri yarı zamanlı çalıştığı resim malzemeleri dükkânını hemen altında görebiliyordu, uzakta ise Empire State Building'in çiğ ve kaba cüssesi, kulesini aydınlatan ve ona hep benzin istasyonlarını ve de yıllar önce Hemming'in hasta yatağından aile evine yaptığı uzun araba yolculuğunu çağrıştıran göz kamaştırıcı mavi ışığı duruyordu.

“Beyler” diye seslendi diğerlerine, “soğuk be.” Üzerinde paltosu yoktu, hiçbir giyinmemişti. “Gidelim hadi.” Ama merdiven boşluğuna açılan kapıya geldiklerinde, kapının kolu dönmedi. Bir daha zorladı, nafile. Kapıda kalmışlardı. “Siktir”i bastı. “Senin gibi kapıyı da, tokmağı da, çatıyı da...”

“Yavaş Willem” dedi onun öfkelenmesine hiç alışık olmayan Malcolm. “Jude? Sende var mı anahtar?”

Ama onda da yoktu. “Siktir!” Tutamadı kendini. Her şey yanlış geliyordu ona. Jude’a bakamıyordu bile. Onu suçluyordu ki haksızlıktı. Kendisini suçluyordu ki biraz daha haklıydı ama o zaman da kötü hissediyordu. “Kimin telefonu yanında?” Ama bir beyinsizlik eseri hepsinin telefonu evdeydi, şu gerizekâlı JB ve onun her dediğine, her uyduruk, başı sonu belirsiz fikrine sorgusuz sualsiz kucak açan gerizekâlı Malcolm olmasa kendilerinin de evde olması gerekirdi; tabii bir de gerizekâlı Jude ve geçen gece ve geçen dokuz yıl, kendini kesmesi, kendine yardım eli uzatılmasına izin vermesi, onu korkutması ve işkillendirmesi, faydasızlık duygusuna itmesi, her şey olmasa...

Bir süre bağııştıılar, altlarında hâlâ karşılaşmadıkları üç komşuları duyar diye çatıda tepindiler. Malcolm yandaki binanın camlarına bir şeyler atmayı önerdi ama atacak hiçbir şeyleri yoktu (cüzdanları bile evde, sıcacık palto ceplerindeydi), zaten bütün pencereler de karanlıktı.

“Beni dinleyin” dedi Jude sonunda, Jude’u dinlemek o an Willem’in isteyeceği son şey olsa da. “Aklıma bir şey geldi. Beni yangın merdivenine kadar indirirseniz yatak odasının camından girerim.”

Öyle salakça bir fikirdi ki ilk anda karşılık veremedi. Jude’un değil, JB’nin aklına gelecek türdendi. “Olmaz” diye kestirip attı. “Manyak mısınız?”

“Niye ki?” diye sordu JB. “Bence gayet iyi bir plan.” Yangın merdiveni güvenilmez, baştan savma, çoğunlukla fayda-

sız bir nesne, binanın ön cephesine üçüncü ve beşinci katlar arasında ciddi ciddi çirkin bir dekorasyon objesi gibi iliştilmiş bir paslı demir iskeletti. Çatıdan sahanlığa üç metre kadar mesafe vardı; Jude’u atak geçirtmeden veya bacaklarını kırmadan oraya kadar indirebilseler bile, yatak odasının penceresine ulaşmak için parmaklığın da üzerinden aşması gerekecekti.

“Hayatta olmaz” dedi JB’ye, ikisi bir süre tartışırken Willem giderek büyüyen bir kederle fark etti ki mümkün olan tek çözüm buydu. “Ama Jude olmaz” dedi. “Ben inerim.”

“Sen açamazsın.”

“Niyeymiş? Yatak odasından girmemize gerek yok ki zaten, salon penceresinden geçerim.” Salonun pencereleri demirliydi ama birinin çubuğu eksikti, Willem de kalan iki çubuğun arasından sığabileceğini düşünüyordu. Zaten sığmak zorundaydı.

“Yukarıya çıkmadan kapattım pencereleri” dedi Jude cılız bir sesle ve Willem anladı ki kapatmakla yetinmemiş bir de kilitlemişti; çünkü kapı, pencere, dolap, ne bulursa kilitlerdi. Onun için refleks olmuştu artık. Yatak odasındaki pencerenin kilidi bozuk olduğu için cıvatalardan tellerden kaba bir mekanizma yapmıştı, bununla açılmasının imkânsız olduğunu söylüyordu.

Jude’un aşırı temkinli oluşuna, her yerden bir facia çıkarabilmesine hep şaşardı –Jude’un yeni bir mekâna girer girmez en yakın çıkışı bulup onun yakınında ayakta dikilmesini çok önce fark etmiş, başta komik bulmuşsa da sonra nedense neşesi kaçmıştı– ve her fırsatta alabildiği tüm önlemleri alması da bunun doğal sonucuydu. Bir gece geç saatte odalarında oturmuş muhabbet ederlerken Jude ona (büyük bir itirafta bulunuyormuşçasına alçak sesle) pencere kilidinin aslında dışarıdan açılabilirdiğini ama nasıl çözüleceğini bir tek kendisinin bildiğini söylemişti.

“Neden anlatıyorsun ki bunu bana?” diye sormuştu.

“Bence tamir ettirmemiz lazım da ondan.”

“İyi de açmayı bir tek sen biliyorsan kilit olmuş olmamış ne fark eder?” Sorun bile olmayan bir arızayı düzeltsin diye çilingir çağırarak paraları yoktu. Apartman yöneticisine sora-mazlardı çünkü taşınmalarından sonra Annika aslında da-ireyi kiraya verme hakkının bulunmadığını ama mesele çı-karmadıkları sürece yöneticinin peşlerine düşmeyeceğini iti-raf etmişti. Dolayısıyla mesele çıkarmamaya çalışıyor, tami-rat, tesisat, boya badana işlerini kendileri görüyorlardı.

“Ne olur ne olmaz diye” demişti Jude. “Emniyette olduğ-u-muzu bileyim de.”

“Jude” demişti üzerine basa basa, “emniyetteyiz. Bir şey olmayacak. Hırsız filan girmeyecek.” Jude sessiz kalınca da teslim olmuştu. “Yarın ararım çilingiri” demişti.

“Teşekkür ederim Willem” demişti Jude da.

Ama sonunda aramamıştı.

Bu olay iki ay önceydi, şimdiyse soğuk havada çatıda mahsur kalmışlardı ve tek umutları o pencereydi. “Hasiktir, hasiktir” diye homurdandı. Başına ağrı girmişti. “Anlat nasıl yapacağımı da açayım.”

“Çok zor” dedi Jude. Bu arada Malcolm’la JB’nin yanların-da durduklarını, JB’nin bir kez olsun konuşmayıp olanları izlediğini unutmuşlardı. “Anlatamam ki sana.”

“Yahu tamam senin zekânla baş edemiyorum, gerizekâlıya anlatır gibi anlatırsan yaparım herhalde” diye tersledi.

“Willem!” dedi Jude şaşkınlıkla, peşinden sessizlik geldi. “Öyle demek istemedim.”

“Biliyorum” dedi. “Pardon, farkındayım.” Derin bir nefes aldı. “Bence yapmayalım ama hadi diyelim yaptık, seni aşağı neyle indireceğiz?”

Jude, dört yanı diz boyu düz duvarla çevrili çatının ucuna gidip aşağı baktı. “Ben yüzüm dışarı dönük duvara oturaca-

ğım, tam yangın merdiveninin hizasında. Siz JB'yle iki yanıma çökeceksiniz. Birer elinizle birer elimden tutup beni aşağı sarkıtacaksınız. Uzanabildiğiniz kadar uzandığınızda bırakacaksınız, ben merdivene atlayacağım.”

O kadar riskli ve saçmaydı ki güldü. “İndin diyelim, yatak odasının penceresine nasıl ulaşacaksın?”

Jude susup baktı. “Yapacağım artık bir şekilde.”

“Yok böyle bir şey.”

JB araya girdi. “Tek planımız bu Willem. Donuyoruz ulan burada.”

Donuyorlardı da; bir tek öfkesi sıcak tutuyordu onu. “Kolu boydan boya pansumanlı, görmüyor musun JB?”

“Ama iyiyim Willem” dedi Jude, JB cevap veremeden.

On dakika daha böyle didiştikten sonra Jude çatının ucuna bir kere daha gitti. “Sen yardım etmiyorsan Malcolm eder” dedi ama Malcolm da korku içindeydi.

“Tamam” dedi, “ben ederim.” JB'yle diz çöküp duvara dayandıktan sonra Jude'un birer kolunu iki elleriyle tuttular. Bu arada elleri artık o kadar üşümüştü ki parmaklarının Jude'un avcuna sarıldığını hissedemedi. Jude'un sol elini tutuyordu ve tek hissedebildiği pansumanın yumuşaklığıydı. Eli kavrarken gözünün önüne Andy'nin yüzü geldi ve suçluluktan öğürecek gibi oldu.

Jude kendini kenardan iterken Malcolm iniltiyle başlayıp çığlıkla biten bir ses çıkardı. Willem ve JB kendileri de dengelerini kaybetmeden mümkün olduğunca uzandılar, Jude bırakın deyince de bırakıp altındaki sac zemine tangırtıyla inmesini izlediler.

JB sevinç çığlığı attı, Willem onu yumruklamak istedi. “İyiyim ben!” diye bağırdı Jude onlara ve bandajlı elini bayrak gibi salladıktan sonra, yangın merdiveninin kenarına gidip tırabzana çıkarak pencerenin mekanizmasını kurcalamaya başladı. Bir bacağına tırabzana dolamıştı ama pozisyo-

nu çok dengesizdi; Willem, soğuktan uyuşmuş parmaklarıyla ağır ağır işini görürken birkaç kere sallandığını gördü.

“İndirin beni” dedi Malcolm’la JB’ye, Malcolm’un evhamlı itirazlarını dikkate almadan çatının kenarına yürüdü ve kendini aşağı sarkıttı, inmeden önce dengesi bozulmasın diye geldiğini Jude’a haber verdi.

Mesafe beklediğinden yüksek, düşüşü de beklediğinden sertti ama hızlı toparlanıp Jude’un yanına gitti, kollarıyla beline sarılıp bir bacağını tırabzanın demirine doladı. “Tut-tum seni” deyince Jude tırabzandan kendi başına ulaşamayacağı yere kadar sarktı, bu sırada Willem onu omurlarının başlarını kazağının altından hissedecek kadar sıkı tutuyor, her nefeste midesinin inip kalktığını duyuyor, pencereyi pervaza tutturan telleri büküp açarken parmak kaslarının hareketini ellerinde duyumsuyordu. Kilit açıldığında önce Willem tırabzana çıkıp odaya geçti, ardından uzanıp Jude’u bandajı sıkılamaya dikkat ederek kollarından içeri çekti.

İçeride harcadıkları gayretten nefes nefese durup birbirlerine baktılar. Pencereden dolan soğuk havaya rağmen içerisi öyle tatlı sıcaktı ki, nihayet dizlerinin bağını çözüldü. Güvendeydiler, kurtulmuşlardı. O zaman Jude ona sıırttı, o da sıırtarak karşılık verdi. Karşısındaki JB olsa zafer sarhoşluğuyla kucaklardı onu ama Jude kucaklaşmaktan hoşlanan bir tip değildi, dolayısıyla yapmadı. Derken Jude saçına takılan pas kırıntılarını silkelemek için elini kaldırdığında, Willem bileğinin iç tarafında pansumanın bordoya dönmüş olduğunu gördü ve neden sonra fark etti ki Jude’un soluk soluğa olması sadece hareketten değil, acıdandı da. Jude’un beyaz sargılı elini arkasına atarak ıskalamayacağından emin olduktan sonra kendini yatağa bırakışına baktı.

Willem yanında diz çöktü. Sevinci gitmiş, yerine başka bir şey gelmişti. Ağlamaklıydı ama sebebini bilemiyordu.

“Jude” diye lafa girdi, devamını nasıl getireceğini bilemeden.

“Git de al şunları” dedi Jude, her kelimesi nefes nefese çıksa da Willem’e bir daha gülümsedi.

“Siktirsinler” dedi, “yanında kalıyorum” ve Jude azıcık güldü, gülerken de suratı buruştu, sonra yan yatar pozisyon alana kadar kendini dikkatle geriye bıraktı, Willem de ayaklarını yatağa kaldırmasına yardımcı oldu. Kazağında da pas kırıntıları kalmıştı, Willem topladı bir kısmını. Yatakta yanına oturdu, lafa nereden gireceğini bilemeden. “Jude” diye denedi bir daha.

“Hadi git” dedi Jude ve tebessümünü bozmadan gözlerini kapattı, Willem de gönülsüzce kalktı, pencereyi kapatıp ışığı söndürdükten sonra kapıyı arkasından çekti, Malcolm’la JB’yi kurtarmak için çatıya yöneldi. O sırada sokak kapısının zili merdiven boşluğunda yankılanıyor, gecenin ilk misafirlerinin geldiğini ilan ediyordu.

II

Postaci

Cumartesileri iş günüydü, pazarlar yürüyüş. Yürüyüşlere beş yıl önce mecburiyetten, şehre yeni taşındığı ve etrafı bilmediği için başlamıştı: Her hafta farklı bir mahalle seçer, Lispenard Sokak'tan oraya kadar yürür, mahalleyi çepeçevre dolandıktan sonra eve dönerdi. Havadan ötürü imkânsız hale gelmediyse hiçbir pazarı sektirmede ve Manhattan'daki bütün mahalleleri, Brooklyn ve Queens'teki birçok mahalleyi gezdi; buna rağmen hâlâ her pazar onda çıkıp ancak rotasını tamamladıktan sonra dönüyordu. Yürüyüşler zevk için yaptığı bir şey olmaktan çoktan çıkmıştı ama hoşlanmadığı da söylenemezdi; alışkanlıktı işte. Bir süre yürüyüşlerin egzersizden ibaret olmadığını, sağaltıcı bir tarafı da olduğunu, mesela fizik tedavi işlevi gördüğünü düşünmek istedi, her ne kadar Andy ona katılmıyor hatta yürüyüşlerini tasvip etmiyorduyse da. "Bacaklarını çalıştırmak istemen güzel" demişti. "Ama bunun için yüzmen lazım, asfalt arşınlayarak olmaz." Yüzmekten şikâyeti olmazdı ama yüzebileceği kadar özel bir havuz yoktu, yüzmedi o da.

Willem de arada yürüyüşlerine katılıyordu, rotası tiyatro salonunun oradan geçiyorsa matineden sonra arka sokaktaki meyve suyu büfesinde buluşmak üzere sözleşiyorlardı. Meyve sularını içerken, Willem oyunun nasıl geçtiğini anlatır, akşamki oyundan önce yemek için salata alır, sonra o güne doğru devam edip eve dönerdi.

Birlikte Lispenard Sokak'ta oturuyorlardı hâlâ ama isteseler ikisi de ayrı eve çıkabilirdi; kendisi kesin çıkardı, Willem de muhtemelen. Fakat ikisi de ayrılmak istediklerini söylememişler, dolayısıyla ayrılmamışlardı. Fakat salonun sol tarafına alçıpandan yamuk yumuk bir duvarı beraberce örüp ikinci oda haline getirmişlerdi, yani artık eve girildiğinde dört değil iki pencereden gelen gri ışık karşılıyordu onları. Yeni odaya Willem geçmiş, eskisinde o kalmıştı.

Kulis ziyaretlerinden başka pek görüşemiyorlardı bugünlerde ve Willem ne kadar tembelliğinden dem vurursa vursun sürekli çalışır veya çalışmaya çalışır haldeydi sanki: Üç yıl önce, yirmi dokuzuncu yaş gününde, otuzuna basmadan Ortolan'dan ayrılacağına yemin etmiş, otuzuncu yaş gününe iki hafta kala ise, yeni bölünmüş daracık salonlarına sıkışmış otururlar ve Willem parasal açıdan işi bırakıp bırakamayacağına kafa yorarken bir telefon almıştı, yıllardır beklediği telefonu. O telefonun sonucunda ortaya çıkan oyun yeterince ses getirip Willem'e yeterince dikkat çekince, on üç ay sonra, kendi koyduğu tarihi bir yıl aşarak Ortolan'dan bir daha dönmek üzere ayrılmıştı. Willem'in oyununu *-Malamud Teoremi* diye bir aile dramıydı, başrollerde demansın erken safhalarında bir edebiyat profesörü ile görüşmediği fizikçi oğlu vardı— beş kere izlemişti, ikisi Malcolm ve JB'yle, biri de hafta sonu için şehre gelen Harold ve Julia'yla; hepsinde de sahnedekinin kaç yıllık dostu, ev arkadaşı olduğunu unutarak perde indiğinde hem gururlanmış hem de sahenin yükseltisi Willem'in başka bir âleme yükseldiğini duyuruyormuş, artık oraya kolay kolay erişemeyecekmiş gibi hasrete düşmüştü.

Kendisi otuz yaşına yaklaşırken herhangi bir panik su yüzüne çıkmamış, telaş baş göstermemiş, hayatına otuz yaşındaki bir insanın sahip olması gereken hayata göre çekidüzen verme ihtiyacı oluşmamıştı. Aynısı arkadaşları için söy-

lenemezdi, dolayısıyla yirmili yaşlarının son üç yılını onların otuz olduk ağıtlarını dinleyerek, neler yapıp neler yapmadıklarını, kendilerine verdikleri sözleri ve kendilerinden nefretlerini irdeleyerek geçirmişti. O zaman değişti bir şeyler. Mesela ikinci oda yapılmasının bir sebebi, Willem'in yirmi sekiz yaşına gelip hâlâ üniversiteden arkadaşıyla oda paylaşıyor olma korkusuydu; aynı telaşla, sanki radikal kararlar alıp önüne geçmezlerse kırkına bastıklarında masaldaki gibi kendilerinden başka, kontrollerinde olmayacakları bir şeye dönüşecekmişler korkusuyla, Malcolm alelacele eşcinsel olduğunu söyledi annesiyle babasına, ertesi yıl ise bir kadınla çıkmaya başlayarak sözünden döndü.

Arkadaşlarının huzursuzluğuna rağmen, otuz olmayı seveceğini biliyordu, tam da onların nefret ettiği sebepten: Otuz artık inkâr edilemeyecek bir olgunluk yaşıydı. (Otuz beşine basıp çocukluğumun iki katı kadar yetişkinliğim var demeyi ipe çekiyordu.) Küçüklüğünde otuz ona çok uzak, akla hayale sığmaz bir yaş gibi gelirdi. İlk gençliğine yeni adım atmışken –manastırda yaşadığı dönemdeydi bu– ona eski hayatında yaptığı yolculukları anlatan Michael Birader'e, kendisinin ne zaman seyahat edebileceğini sormasını dün gibi hatırlardı.

“Büyüdüğünde” demişti Michael Birader.

“Ne kadar büyüdüğümde? Önümüzdeki yıl mı?” O zaman bir ay bile sonsuz geliyordu.

“Çok yıl sonra” demişti Michael Birader. “Adam olduğunda. Otuzuna bastığında.” İşte birkaç hafta sonra olacaktı.

Yürüyüşe çıkmaya hazırlandığı bazı pazar sabahlarında mutfakın ortasında yalınayak durur, çevresini saran sessizlik içinde küçük ve çirkin daire ona bir nevi mucize gibi gelirdi. Burada zaman ve mekân ona aitti, her pencere ve her kapı kilitlenebilirdi. Koridordaki minicik kilerin –aslında çuval bezi gererek kapattıkları bir oyuk– önüne gider, içindeki-

lere hayran hayran bakardı. Lispenard Sokak'taki evde gece yarısı tuvalet kâğıdı bitti diye Broadway'deki büfeye koşturmak, buzdolabında ekşimiş sütün kokusunu alınca burun kıvrırmak yoktu. Devamı hep vardı burada. Gerektiğinde her şeyin yenisi alınırdı. Çok dikkat ediyordu buna. Lispenard Sokak'taki ilk yıllarında, yaşı çok daha ileri birine ve muhtemelen bir kadına yakışacak alışkanlıklarından utandığı için kâğıt havlu rulolarını yatağının altına saklar, indirim broşürlerini Willem evde değilken, çok acayip bir pornografi çeşidiymiş gibi incelemek üzere çantasına tıkarı. Fakat bir gün Willem, yatağın altına tıktığı çorabının tekini ararken zulasını patlattı.

Çok utanmıştı. "Neden?" diye sordu Willem. "Bence çok iyi yapıyorsun. İyi ki sen dikkat ediyorsun bu tür şeylere." Buna rağmen bu durum kendini biraz daha zayıf hissettirmiş, eli sıkı titizliğine, insanlara gösterdiği gibi bir kişi olmasının önündeki köklü ve onulmaz yetersizliğe dair kanıt dosyasına yeni bir sayfa eklenmiş gibi gelmişti.

Fakat diğer birçok konuda olduğu gibi elinden bir şey gelmiyordu. Burun kıvrılan Lispenard Sokak evinde, savaş çıkmış gibi yaptığı yığınakta, diplomasında ve işinde bulduğu aynı mutluluk ve güveni bulduğunu kime anlatabilirdi? Mutfakta yalnız geçirdiği dakikaların meditasyondan farklı, gerçekten gevşeyebildiği, aklının sürekli kendinden önde gidip dünyayla ve sakinleriyle her temasında yapılması gereken binlerce küçük hakikat ve olgu çarpıtmalarını, bulan-dırmalarını önceden planlamadığı yegâne zaman olduğunu kime anlatabilirdi? Kimseye, hatta Willem'e bile. Ama düşüncelerini kendine saklamayı öğrenmek için yılları olmuştu; arkadaşlarının aksine, tuhafliklarına ilişkin kanıtları kendini diğerlerinden ayırmak için paylaşmamayı öğrenmişti, öte yandan arkadaşlarının kendilerininkini onunla paylaşmasından mutlu ve gururluydu.

O gün Yukarı Doğu Yakası'na yürüyecekti: Batı Broadway'den Washington Square Park'a, oradan Üniversite'ye ve Union Square'e, tekrar Broadway üzerinden Beşinci Cadde'ye çıkıp Seksen Altıncı Sokak'a kadar oradan yürüyecek, sonra Madison'a dönüp Yirmi Dördüncü Sokak'a kadar inecek, doğuya dönüp Lexington'a girdikten sonra güneye ve bir daha doğuya dönüp Irving'e vararak tiyatronun önünde Willem'le buluşacaktı. Bu rotayı aylardır, belki bir yıldır yapmıyordu çünkü hem çok uzundu hem de zaten her cumartesi Yukarı Doğu Yakası'na, Malcolm'ların evine çok uzak olmayan bir eve gidip on iki yaşındaki Felix'e ders veriyordu. Fakat martın ortasında okullar bahar tatiline girince Felix ve ailesi Utah'a tatile gitmişlerdi, onlarla karşılaşma riski yoktu.

Felix'in babası, Malcolm'ların bir aile dostlarının arkadaşıydı, bu işi de ona Malcolm'un babası bulmuştu. "Sana savcılıkta fazla para vermiyorlar değil mi?" demişti Bay Irvine ona. "Seni bizim Gavin'le tanıştırmama niye karşı çıkıyorsun anlamıyorum." Gavin, Bay Irvine'ın hukuk fakültesinden arkadaşıydı, önde gelen hukuk bürolarından birinin patronuydu.

"Baba, çocuk kurumsal hukuk bürosunda çalışmak istemiyor ki" diye lafa girecek olmuştu Malcolm, fakat babası onu hiç duymamış gibi sözüne devam edince Malcolm tekrar koltuğuna sinmişti. O zaman üzülmüştü Malcolm adına ama sinirlenmişti de çünkü ders almak isteyen bir çocuk tanıyorlar mı diye *çaktırmadan yoklamasını* istemişti ondan, *dosdoğru* sormasını değil.

"Ama yine de" demişti Malcolm'un babası, "kendi yolunu kendin çizmek istemene çok saygı duyuyorum." (Malcolm koltuğunda iyice büzüldü.) "Paraya bu kadar çok mu ihtiyacın var peki? Memur maaşlarının *ne hale* geldiğini bilmiyordum, gerçi ben memuriyeti bırakalı da çok oluyor tabii." Sırıttı.

O da sırıttı karşılığında. "Yok" dedi, "maaşlar iyi." (İyiydi de. Bay Irvine'a iyi gelmezdi elbette, Malcolm'a da, fakat ken-

disinin hayal ettiğinden bile çok paraydı, üstüne üstlük iki haftada bir ödeniyor, sayılar bıkmaksızın artıyordu.) “Kredi peşinatı için para biriktirmem lazım, ondan.” Malcolm’un yüzünün ona döndüğünü gördü, Malcolm’un babasına söylediği bu yalanı Malcolm yetiştirmeden önce Willem’e söylemesi gerektiğini yazdı aklının bir köşesine.

“Ha, çok sevindim” dedi Bay Irvine. Bu onun anlayacağı cinsten bir hedefti. “Tasadüfe bak ki tam aradığın kişiyi tanıyorum.”

Bu kişi Howard Baker’dı ve onu on beş dakikada geçiştirdiği bir mülakatın ardından oğluna Latince, matematik, Almanca ve piyano öğretmek üzere tutmuştu. (Bay Baker’ın neden her ders için profesyoneliyle anlaşımadığını merak etti, parası da vardı halbuki. Ama sormadı.) Ufak tefek ve çirkin bir çocuk olan, işaretparmağını burun deliğine gidebildiği yere kadar sokup uzun uzun kurcalamak, yaptığının farkına varınca hızla çekip kotuna silmek gibi bir huyu bulunan Felix’e acımişti. Sekiz ay geçmesine rağmen Felix’in kabiliyet derecesini hâlâ kestiremiyordu. Aptal değildi fakat daha on iki yaşında hayatın bir hayal kırıklığından ibaret, kendisinin de çevresindekiler için hayal kırıklığı olacağını çözmüşçesine bezginlik içindeydi. Her cumartesi saat tam birde bütün ödevlerini bitirmiş olarak onu bekliyor, her soruya, ama en basitlerine bile verdiği cevabı kafadan atıyormuş gibi soru vurgusuyla, yükselterek bitiriyordu (“*Salve, Felix, quid agis?*” “Eee... *bene?*”) ama kendisi soru sormuyordu, iki dilden birinde tartışmak istediği bir konu olup olmadığını o Felix’e sorduğunda ise omuz silkiyor, lafı geveliyor, parmağını ufak ufak burnuna götürüyordu. Akşamüstü Felix’e el sallarken –Felix elini istemeyerek kaldırdıktan sonra koridorun bir köşesine çekilip gözden kaybolurken– çocuğun evden hiç çıkmadığını, hiç arkadaşının gelmediğini hissediyordu. Zavallı Felix’in adı bile dalga geçilmeye çok müsaitti.

Geçen ay Bay Baker dersten sonra konuşmak isteyince, Felix'le vedalaşıp hizmetçinin ardından çalışma odasına girmişti. O gün fena topallıyordu ve alışkanlığı olduğu üzere, bir Dickens dramında evin fakir mürebbiyesi rolünü oynuyor gibi hissettiğinden mahcuptu.

Felix'in notlarındaki iyileşmeye rağmen Bay Baker'da sabırsızlık, belki de öfkeyle karşılaşmayı bekliyordu ve gerekirse kendini savunmaya da hazırды –Bay Baker beklediğinden çok daha fazla para veriyordu ve oradan kazandığı parayla planları vardı– fakat sadece bir baş işaretiyle masanın önündeki sandalyeye oturması istendi.

“Sence Felix'in ne derdi var?” diye sordu Bay Baker.

Soru beklemediği yerden geldiği için cevap vermeden önce düşünmesi gerekti. “Ben bir derdi olduğunu düşünmüyorum efendim” dedi. “Bence tek sorunu...” *Mutsuzluk* diyecekti az daha. Fakat mutluluk denen şey de gösteriştense, sürdürülmesi imkânsız bir durumdan başka neydi, hele ki dile getirmesi bile bu kadar zorken? Çocukken mutluluğu tanımlayabildiğini hatırlamıyordu: Bir tarafta korku ve sefalet, diğer tarafta korku ve sefaletin yokluğu vardı ve tek isteği ya da ihtiyacı bu durum olmuştu. “Çekingen bir çocuk olması” diye bitirdi.

Bay Baker homurdandı (belli ki aradığı cevap bu değildi). “Ama sen onu seviyorsun değil mi?” derken o kadar tuhaf ve savunmasız bir çaresizlik içindeydi ki hem Felix hem de Bay Baker için muazzam keder duydu içinde. Baba olmak böyle bir şey miydi? Böyle bir babanın *çocuğu* olmak böyle bir şey miydi? Böylesi mutsuzluklar, kırgınlıklar, beklentiler dile getirilmeden ve karşılanmadan mı yaşayıp gidiyordu insanlar?

“Tabii ki seviyorum” dediğinde Bay Baker göğüs geçirip normalde kapıya giderken hizmetçinin eline tutuşturduğu çekini vermişti.

Ertesi hafta Felix, ödev olarak verdiği parçayı çalmak istemedi. Normalden de umursamaz bir hali vardı. “Başka bir

şey çalalım mı?” diye sordu. Felix omuz silkti. Düşündü. “Benim sana bir şey çalmamı ister misin?” Felix bir daha omuz silkti. Buna rağmen çaldı çünkü güzel bir piyanoydu ve bazen Felix’in parmaklarını kaymak gibi güzelim tuşlarında gezdirmesini izlerken enstrümanla baş başa kalmak, ellerini tüm yüzeyinde olanca hızıyla dolaştırmak geçiyordu içinden.

Haydn’ın 50 numaralı re majör sonatını çaldı, en sevdiği parçalardan biriydi, o kadar da canlı ve sevilesiydi ki hep birlikte neşeleneceklerini düşündü. Ama parçayı bitirip yanında oğlanın suskun oturduğunu görünce, hem Haydn’ın insanın gözüne soktuğu iyimserliğinden, hem de kendi zevkini tatmin için bu işe girişmiş olmasından utanç duydu.

“Felix” diye lafa girip sustu. Felix yanında, bekliyordu. “Neyin var?”

Felix onu hayrete düşürerek ağlamaya başlayınca, avutmaya çalıştı çocuğu. “Felix” dedi yine kolunu sarsakça omzuna atmaya çalışarak. Ne yapılacağını, ne söyleneceğini düşünmesine bile gerek olmayan Willem’miş gibi yaptı. “Her şey yoluna girecek. Sana söz veriyorum.” Fakat Felix daha şiddetli ağlamaya başladı.

“Hiç arkadaşım yok” dedi Felix hıçkırıklar arasında.

“Ah Felix” dediğinde, o zamana kadar uzak ve nesnel göstermeye çalıştığı sevgisi olduğu gibi ortaya çıktı. “Üzme kendini.” Felix’in nasıl bir yalnızlık içinde yaşadığını o zaman idrak etti; cumartesi günlerini otuzuna merdiven dayamış sakat bir avukatla, onun sırf para için geldiğini ve çıkıp geceyi sevdiği, hatta onu seven insanlarla geçireceğini bilirken kendisinin yalnız başına, annesi –Bay Baker’ın üçüncü karısı– hep bir yerlerde, babası bir sorunu, düzeltilmesi gereken bir arızası olduğundan emin yaşamasının ne demek olduğunu o zaman anladı. Olaydan sonra eve yürürken (hava güzelse Bay Baker’ın şoförle gönderme teklifini geri çevirip yürüyerek dönüyordu), yaşananların saçma adaletsizliğine şa-

şacaktı: Felix, Jude'un o yaşlarına göre her bakımdan iyi bir çocukken hiç arkadaşı yoktu, o ise bir baltaya sap olmadığı halde arkadaşlara sahipti.

"Senin de arkadaşların olacak Felix" demiş, Felix ise "İyi de *ne zaman?*" diye öyle canhıraş bağırırmıştı ki, tokat yemiş gibi olmuştu.

"Çok yakında" demişti kemikleri sayılan sırtını sıvazlarken, "bak göreceksin." Felix o sırada başıyla evet dediyse de, kapıda ayrıldıkları sırada gözyaşlarının daha da tuhaflaştırdığı kertenkele suratına bakınca, söylediklerinin yalan olduğunu bildiğini hissetmişti. Kim kesin bir dille söyleyebilirdi Felix'in arkadaşı olup olmayacağını? Arkadaşlık, dostluk genellikle o kadar mantık dışı ortaya çıkıyor, hak edenlerden kaçarken tuhaflara, kötülere, acayıplara, arızalılara konuyordu ki... Felix hemen içeri çekildiğinden küçücük sırtına el sallamış, bunu Felix'e asla söyleyemeyecek olsa da, çocuğun niye hep ezik durduğunu anlamıştı sanki: Çünkü meseleyi çözmüştü Felix, cevabı biliyordu zaten.

Fransızca ve Almanca biliyordu. Periyodik tabloyu biliyordu. İstemeyerek de olsa, Kitabı Mukaddes'in büyük kısmını ezberden okuyabilecek kadar biliyordu. İneği doğurtmayı, sigortaya tel sarmayı, tıkalı gideri açmayı, ağaçtan cevizi en hızlı toplamayı, hangi mantarın zehirli hangisinin zehirsiz olduğunu, saman balyalamayı, doğru yerine şaplak atarak karpuzun, kavunun, elmanın, kabağın iyisini anlamayı biliyordu. (Keşke bilmeseydim dediği, bir daha hiç kullanmamayı umduğu, düşündüğünde ya da gece rüyasına girdiğinde utanç ve nefretle büzüşmesine yol açan başka şeyler de biliyordu.)

Fakat hakikaten değerli veya kullanışlı hiçbir şey bilmediğini hissediyordu sık sık. Diller ve matematik tamam. Ama

her gün bir şeyler ne kadar şeyi bilmediğini hatırlatıyordu ona. Sürekli lafi edilen dizileri duymamıştı bile. Hiç sinemaya gitmemişti. Hiç tatile çıkmamıştı. Hiç yaz kampına gitmemişti. Hiç pizza veya çubuk dondurma veya peynirli makarna yememişti (Malcolm ve JB'nin aksine, kaz ciğeri veya suşi veya sakız kabak hiç yememişti). Hiç bilgisayarı ve telefonu olmamış, internete girme imkânını çok kısıtlı bulmuştu. Ashında hiçbir malı olmadığını fark etti: Onca gurur duyduğu kitaplarının, dike yamaya giydiği gömleklerinin esamisi dahi okunmazdı; onlara sahip olmaktan duyduğu gurur, hiçbir şeye sahip olamamaktan da ayıptı. En sağlam, kendini en güvenli hissettiği yer sınıflardı; başka nerede olsa sonu gelmez hayret çığları altında kalıyor, her bir şeye öncekinden daha fazla afallıyor, her gördüğüyle dipsiz cehaletinin farkına daha fena varıyordu. Yeni karşılaştığı şeyleri aklında bir yere yazdığını fark etti. Ama cevaplarını kimseye sormazdı. Sorması demek, akıl almaz ötekiliğini itiraf etmesi demekti ki bunun beraberinde başka sorular gelecek, iyice savunmasız düşecek, hiç hazırlıklı olmadığı konuşmalar yapmak zorunda kalacaktı. Kendini yabancı da değil —çünkü yabancı öğrenciler (hatta Ulan Bator'un dışındaki bir köyden gelen Odval bile) bu referansları çözebiliyordu— başka bir çağa aitmiş gibi hissediyordu. Ne kadar çok şeyden haberi olmadığını, bildiklerinin ise ne kadar faydasız ve lüzumsuz görüldüğüne bakılırsa, çocukluğunu yirmi birinci değil, on dokuzuncu yüzyılda geçirmiş olması mümkündü. Akranları, doğum yerleri ister Lagos olsun ister Los Angeles, aynı kültür coğrafyası içinde aşağı yukarı aynı deneyimleri nasıl yaşamışlardı? Onun kadar az bilen birileri daha vardı mutlaka. Yoksa da, o nasıl yetişecekti diğerlerine?

Akşamları birilerinin odasına serilmiş (bir köşede mum, birinin elinde joint yanar halde) yatarlarken konu sık sık sınıf arkadaşlarının çocukluklarına gelir, daha doğru dürüst

geride bırakmamış olmalarına rağmen nedense hasret ve ta-kıntıyla anarlardı o dönemi. Bütün ayrıntılarını sayıp dök-tükleri sırada, amaçları birbirlerine ne kadar benzer olduk-larını göstermek mi, farklılıklarıyla böbürlenmek mi bile-mezdi çünkü ikisinden de eşit zevk alır gibilerdi. Akşam izin-lerinden, isyanlarından, cezalardan (bazıları anne babasın-dan dayak yemişti ve bunları gurura yakın bir duyguyla an-latırlardı ki bu da ilginçti), hayvanlarından, kardeşlerinden, giyip annelerini babalarını deli ettikleri kıyafetlerden, lisede kimlerle takıldıklarından ve bekâretlerini kime, nerede, na-sıl kaybettiklerinden, çarptıkları arabalardan ve kırdıkları kemiklerden, yaptıkları sporlardan ve çaldıkları gruplardan konuşurlardı. Felakete dönen aile tatillerini ve garip, renk-li akrabalarını, deli yan komşularını, sevilen ve nefret edi-len öğretmenlerini anlatırlardı. Bu açıklamalar beklediğin-den de çok hoşuna gitmişti –ne de olsa bunlar hep merak et-tiği gerçek, sıradan hayatları yaşamış *gerçek* gençlerdi– ve geceleyin orada oturup onları dinlemek hem rahatlatıcı, hem de öğretici bir şey olmuştu. Suskunluğu hem mecburiyetten-di hem de korunma amaçlı, üstelik onu olduğunu bildiğinden ilginç ve gizemli göstermek gibi bir faydası da vardı. “Sen de anlatsana Jude” diye soranlar olmuştu dönemin başında, fa-kat o zamana kadar da omuz silkip “Aman, anlatılacak bir şey yok” demeyi öğrenmişti; hızlı öğrenirdi. Bu bahaneyi hiç uzatmadan kabullenmelerine şaşırmış ama uğraştırmama-larından rahatlamış, benmerkezciliklerine şükran duymuş-tu. Hiçbiri başkasının hikâyesini dinlemek istemiyordu za-ten, kendilerininkini anlatmak istiyorlardı.

Fakat suskunluğunu fark eden yok değildi ve lakabına da yine suskunluğu yol açtı. O yıl Malcolm postmodernizmi keş-fetmişti ve bu ideolojiye çok geç ulaştığı için JB’nin ağzına öyle sakız olmuştu ki, Jude kendisinin de haberi olmadığını itiraf edememişti.

“Post-siyah olmak senin *kararına kalmış* bir şey değil Malcolm” demişti JB. “Hem önce bir *siyah olacaksın* ki, sonra siyahlığın *ötesine* geçebilesin.”

“Çok gıcıksın JB” demişti Malcolm.

“Ya da” diye devram etmişti JB, “hakikaten kategoriler ötesi bir durumda bulunacaksın ki olağan kimlik kavramları sana uygulanamasın.” JB bunun üzerine ona dönmüş, o da bir anlığına korkudan kaskatı kesilmişti. “Judy gibi işte. Onu kimseyle görmüyoruz, hangi ırktan olduğu belli değil, hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Post-seksüel, post-ırksal, post-kimliksel, post-tarihsel.” Gülümsemişti ona, şaka yollu söylediğini belli etmek için herhalde. “Postluğun ustası Postacı Jude.”

“Postacı Jude” diye tekrarlamıştı Malcolm; ne de olsa, dikati üzerinden uzaklaştırmak için başkasının rahatsızlığını didiklemeden hiç çekinmezdi. Lakap pek tutulmamıştı – Willem gelip duyduğunda tek tepkisi gözlerini devirmek olmuş, bu da JB’nin hevesini kaçırmıştı– ama uyum sağladığına kendini ne kadar inandırmaya çalışırsa çalışsın, kişiliğinin sivri ve tuhaf yönlerini ne kadar gizlemeye uğraşırsa uğraşırsın, kimseyi kandıramadığını hatırlatmıştı. Acayip olduğunun farkındaydılar, üstelik onları acayip olmadığına inandırdığına kendisi inanarak salaklıkta aşama kaydettiği hissine kapılmıştı. Yine de gece toplantılarına katılmaya, sınıf arkadaşlarının odalarına gitmeye devam etti. Yanlarında kalarak kendini tehlikeye attığını bildiği halde onlara doğru çekiliyordu.

Bazen bu seanslar sırasında (kendi kültürel defolarını düzeltebileceği hızlandırılmış kurslar olarak görmeye başlamıştı bunları), Willem’i ona yüzünde çözülmesi olanaksız bir ifadeyle bakarken yakalar, Willem’in ona dair neleri tahmin etmiş olduğunu merak ederdi. Bazen zor tutardı kendini ona bir şey dememek için. Bazen de yanlış yolda olduğunu düşünürdü. Bazen, anlatılanların hiçbirleriyle bağlantı kuramadığını, diğerlerinin çocukluk antikalıkları ve bunaltılarıyla örül-

müş ortak diline katılamayacağını birine itiraf etmenin iyi geleceğini hissederdi. Fakat sonra engel olurdu kendisine; çünkü o dili bilmediğini itiraf ederse, bu kez *bildiği dilden* konuşmak zorunda kalacaktı.

Fakat birine söyleyecek olursa, Willem'i seçeceğini biliyordu. Üç oda arkadaşını da severdi ama güvendiği Willem'di. Yurt yıllarında çabucak kavramıştı üç tip erkek çocuk olduğunu: Biri kavga çıkarırdı (bu JB oluyordu). İkincisi çıkan kavgaya karışmaz ama ayırmaya da kalkmazdı (bu Malcolm'du). Üçüncüsü ise yardım etmeye çalışırdı (en nadir tür buydu ve belli ki Willem bu tiptendi). Belki aynısı kızlarda da vardı ama bunu öğrenecek kadar zaman geçirmemişti kızların yanında.

Bir yandan da, Willem'in bir şeyler bildiğine giderek emin oluyordu. (*Ne biliyor ki?* diye kendi kendine tartışırdı aklının başında olduğu zamanlarda. *Sen ona anlatmak için bahane arıyorsun yalnızca, sonra ne düşünecek senin hakkında? Akıllı ol. Anlatma. Kendine hâkim ol biraz.*) Ama tabii mantıksızdı bu. Olağandışı bir çocukluk geçirdiğini daha üniversiteye girmeden biliyordu –iki üç kitap okumak yeterdi bu sonuca varmak için– fakat ne kadar olağandışı olduğunu daha yeni yeni idrak ediyordu. Tuhaflığı hem soyutluyor hem koruyordu onu; bu garipliğin şekline şemaline dair tahminlerde bulunabilmeleri imkânsıza yakındı, yani olur da tahmin ederlerse, ortaya manda boku gibi ipuçları saçtığı için olacaktı bu, pisliğiyle gözden kaçmayacak ilgi istekleri bıraktığı için.

Olsun. Şüphe, bazen acıtıcı bir yoğunluğa ulaşarak varlığını sürdürüyordu; sanki bir şeyler söylemesinin artık kaçarı yoktu ve verilen mesajlara kulak asmamaya çalışmak, isteneni yapmaktan daha çok enerji harcatıyordu ona.

Bir gece dördü oturuyorlardı. Üçüncü sınıfın ilk aylarıydı, baş başa kalmış olmanın değişikliğiyle kendilerini salmışlar,

kurdukları çete hakkında duygusallaşmışlardı. Hakikaten bir çeteydiler ve daha da ilginç, o da bu çetenin bir üyesiydi: Yurtlarının adı Hood Binası olduğu için Hood Çetesi olarak anılıyorlardı. Hepsinin başka arkadaşları da vardı (en çok JB'yle Willem'in) ama en büyük bağlılığı öncelikle birbirlerine karşı duydukları biliniyordu (bilinmiyorduydu da varsayıyordu ki aynı kapıya çıkar). Kimse bunun adını koymamıştı ama bu varsayımı sevdiklerini, üzerlerine kalmış bu arkadaşlık raconundan memnun olduklarını hepsi biliyordu.

O akşam yemekte pizza vardı, JB sipariş etmiş ve Malcolm ödemişti. JB ot getirmişti; yağmur ve dolu pencereleri tıkırdatıyordu, rüzgârın eski ahşap doğramaları gıcırdatması ise mutluluklarının son unsuruydu. Ot elden ele dolaşıyordu, kendisi hiç içmese de –kontrolünü kaybederse neler söyleyip yapacağından endişe ettiği için ağzına sürmezdi – dumanın gözlerini doldurduğunu, sıcak ve tüylü bir hayvan gibi gözkapaklarına bastırıldığını hissediyordu. Başkası ısmarladığında hep yaptığı gibi mümkün olduğunca az yemeye özen göstermişti; karnı doymamıştı (kalan iki dilim pizaya gözünün takıldığını fark edince kararlılıkla sırtını dönmüştü) fakat halinden alabildiğine memnundu. Şuracıkta kestireyim diye düşünüp kanepeye uzandı, Malcolm'un bataniyesini üzerine çekti. Mutlu bir halsizlik içindeydi ama o günlerde hep halsizdi zaten, sanki normal görünmek için gün boyu harcadığı çaba başka bir şeye enerji bırakmıyordu. (Bazen insanlara yavan, soğuk, sıkıcı geldiğinin farkındaydı ama olduğu gibi görünmesine kıyasla ehveni şer olduğunu düşünüyordu.) Fonda, sesleri çok uzaktan gelen Malcolm'la JB, kötülük hakkında ağız dalaşına girmişlerdi.

“Ben diyorum ki, Platon okumuş olsan şimdi bu tartışmayı yapmıyorduk.”

“İyi de *hangi* Platon?”

“Sen hiç Platon okudun mu ki?”

“Ya ne alakası var...”

“Okudun mu okumadın mı?”

“Okumadım da...”

“Bak! Bak, gördün mü?” Malcolm olsa gerekti bu, parmağını JB’ye doğrultmuş yerinde zıplarken Willem gülüyordu. Malcolm ot içince hem daha sersem hem de daha ayrıntıcı oluyor, üçü onunla sersem sepelek felsefî tartışmalara girmeye bayılıyorlardı, üstelik sabah kalkınca hiçbirini hatırlamıyordu.

Derken bir ara Willem’le JB bir şeyler konuştu –uyukladığı için söylenenleri anlamıyordu ama seslerini ayırt edebiliyordu– ardından da JB’nin sesi esrar perdesini yırttı: “Jude!”

“Ne?” dedi gözlerini açmadan.

“Bir şey soracağım sana.”

İçinde bir şeylerin aniden alarma geçtiğini hissetti. Kafası güzelken hem kırıncı hem de huzur kaçırıcı sorular sormakta JB’nin üzerine yoktu. Kötü niyetle yapmadığını *zannediyordu* ama insan JB’nin bilinçaltında neler döndüğünü de merak etmiyor değildi. Gerçek JB, yurttan tanıştıkları Tricia Park’a ikizlerin çirkini olarak büyümek nasıl bir şey diye soran mıydı (zavallı Tricia odadan koşarak kaçmıştı), yoksa onu bilincinin boşluğa düşer gibi bir hisle bir açılıp bir kapandığı çok şiddetli bir nöbetin pençesinde kıvranırken izledikten sonra, esrarkeş erkek arkadaşıyla yurttan kaçıp gün ağarırken avludan gizli gizli kopardıkları tomurcuklu manolya dallarıyla dönen JB miydi?

“Neymiş?” dedi tedirginlikle.

“Şöyle” deyip bir nefes daha çekti JB, “burada hepimiz bir-birimizi bir süredir tanıyoruz...”

“Hadi canım!” dedi Willem şaşırmış gibi yaparak.

“Sus be Willem” diye devam etti JB. “Ve hepimiz bacaklarına ne olduğunu neden anlatmadığını merak ediyoruz.”

“Ya JB, yok öyle bir...” diyecek oldu Willem ama kafası gü-

zelken yüksek perdeden JB'nin tarafını tutma huyu olan Malcolm onun sözünü kesti: "Hakikaten duygularımız inciniyor ama Jude. Güvenmiyor musun bize?"

"Çüş Malcolm" dedi Willem, ardından da kız sesiyle Malcolm'un taklidini yaptı, " 'Hakikaten duygularımız inciniyor ama...' Ne bu be, karı gibi? Jude'un bileceğı iş o."

Onu Willem'in, ama hep Willem'in savunması bir biçimde daha kötüydü. Hem de Malcolm ve JB'ye karşı! O anda üçünden de nefret etti ama hiçbirinden nefret edecek durumda değildi tabii. Onlar arkadaşları, hem de ilk arkadaşlarıydı ve dostluk denen şeyin sevgi, zaman, bazen para, her zaman bilgi alışverişı gerektirdiğini biliyordu. Kaldı ki onun parası yoktu. Onlara verebileceğı, teklif edebileceğı hiçbir şey yoktu. Willem'den ödünç aldığı gibi ona kazak ödünç veremezdi; Malcolm'un bir keresinde eline sıkıştırdığı yüz doları ödeyemezdi; JB ona yardım etmiş olduğu halde, JB'ye taşınırken yardım etmesi bile mümkün değildi.

"Peki" dedi ve Willem dahil hepsinin çıt çıkarmadan kulak kabarttığını fark etti. "İlginç bir olay değil." Gözlerini açmadı çünkü hem onlara bakmadan anlatması daha kolaydı, hem de şimdi göz göze gelmeyi kaldıramayacağını hissediyordu. "Trafik kazası geçirdim. On beş yaşında. Buraya gelmeden bir yıl önce."

"Ha" dedi JB. Bir sessizlik oldu; ortamın adeta söndüğünü hissediyor, yaptığı açıklamayla kafalarının açılıp keyiflerinin kaçtığını hissediyordu. "Kusura bakma kardeşim. Çok kötü olmuş."

"Ondan önce yürüyebiliyor muydun?" diye sordu Malcolm, şimdi yürüyemiyormuş gibi. Bunun üzerine üzüldü de utanı da; demek ona yürümek gibi gelen şey diğerlerinin gözünde yürümek değildi.

"Evet" dedi; ardından, onların yorumlayacağı şekilde olmasa da doğru olduğu için, "uzun mesafe koşucusuydum."

“Hadi be” dedi Malcolm. JB, üzüldüğünü belirten bir ses çıkardı.

Bir tek Willem’in tepki vermediğini fark etti. Ama yüzüne bakmak için gözlerini açmaya cesaret edemiyordu.

Nihayet laf yayıldı, biliyordu zaten yayılacağını. (Belki insanlar *gerçekten* merak ediyordu bacaklarına ne olduğunu. Tricia Park daha sonra gelip hep omurilik felci geçirdiğini sanmıştım dedi. *Buna* ne buyurulur?) Fakat kulaktan kulağa yayılırken önce arabayı çarpmış oldu, sonra sarhoşken arabayı çarpmış.

Matematik hocası Dr. Li hep “En kolay açıklamə genellikle doğru açıklamadır” derdi, belki aynı kural burada da geçerliydi. Ama olmadığını biliyordu. Matematik başka bir konuydu. Hiçbir şey matematik kadar indirgemeci bir şey olmazdı.

Öte yandan şöyle bir gariplik oldu: Hikâyenin trafik kazası yapmış olduğu halini alması, ona bir açılım fırsatı sunmuştu. Tek yapması gereken hikâyeyi üstlenmekti. Ama yapmadı. Kazaydı diyemiyordu çünkü değildi. Önünde açılan kaçış yolunu kullanmaması gurur muydu, enayilik mi? Bilmiyordu.

Sonra bir şey daha fark etti. Kötü bir nöbet geçiriyordu, üstelik tam kütüphanedeki mesaisi biterken ve Willem de kendi mesaisine birkaç dakika erken geldiği sırada yakalandığından iyice utanıyordu ki, çok bilgili, kibar ve sevdiği bir kadın olan kütüphaneci, bu nöbetlerin neden geldiğini sordu. Bayan Eakeley’le Willem onu arka taraftaki dinlenme odasına taşımışlardı, içerideki acı yanık kahve kokusu o kadar keskin ve iç kaldıracıydı ki kusacaktı az daha.

“Trafik kazası geçirmiş” dediğini duydu Willem’in, kapkara engin bir gölün karşısından gelir gibi gelen sesinin.

Fakat Willem’in bunu söylerken seçtiği kelimeleri o gece idrak edebildi: “Yapmış” değil “geçirmiş” demişti. Acaba bi-

lerek mi yaptı diye geçirdi içinden. Ne biliyordu Willem? Öyle dertlenmişti ki odada olsa soracaktı Willem'e, ama değildi, kız arkadaşında kalıyordu.

Odada kimsenin olmadığını fark etti. Odanın tamamı onundu. İçindeki yaratığın –çevik, hızlı, kara ıslak gözleriyle etrafını hep inceleyen, cılız, hırpani, lemür benzeri bir hayvan gibi canlandırırđı onu gözünde– gevşeyip yere doğru sarktığını hissetti. Üniversiteyi en çok bu zamanlarda seviyordu: Sıcak bir odadaydı, ertesi gün üç öğün dilediğı kadar yiyecek, arada derslerine girecekti ve kimse ona zarar vermeye, onu istemediğı bir şeye zorlamaya kalkmayacaktı. Oda arkadaşları –dostları– civardaydı, bir günü daha sırlarından hiçbirini vermeden atlatmış, eski kendisiyle şimdi ki kendisi arasına bir gün daha sıkıştırmıştı. Bu başarıyla iyi bir uykuyu hak ettiğine inanıyordu hep, gözlerini kapatıp dünyada bir yeni güne daha hazırlıyordu kendisini.

İlk ve tek sosyal hizmetler görevlisi ve ona ihanet etmeyen ilk insan olan Ana, onunla üniversite –şimdi okuduğı üniversite– konusunu ciddi olarak konuşmuş, gireceğine de inanmıştı. Bunu ilk söyleyen o değildi ama en ısrarcısı oydu.

“Niye olmasın ki?” demişti. En sevdiği sözlerden biriydi bu. İkisi Ana'nın arka bahçesinde, Ana'nın kapı önüne oturmuş, Ana'nın kız arkadaşının yaptığı muzlu ekmekleri yiyorlardı. Ana doğadan hoşlanmazdı (fazla vıcık vıcık, fazla *kıml kıml* derdi) fakat o dışarı çıkma teklifinde –henüz ona tahammül sınırlarından emin olamadığı için çekinerek– bulununca, Ana koltuğunun koluna bir şaplak indirip ayağına kalkmıştı. “Neden olmasın? Leslie!” diye seslenmişti mutfakta limonata yapan Leslie'ye. “Bahçeye getirebilirsin!”

Hastanede gözünü açtığında ilk onun yüzünü gördü. Bir süre nerede olduğunu, kim olduğunu, neler olduğunu hatırla-

layamadı, derken bir anda onun yüzünü gördü başında, ona bakarken. “İşte kendine geldi” dedi.

Ne zaman uyansa başındaydı sanki. Bazen gündüz uyanıyor, ayılana kadarki mahmur anlarda hastanenin seslerini –hemşire sabolarının fare ciyaklamasını, arabaların tangrıtısını, anonsların mırıltısını– uzaktan duyuyordu. Ama geceleri uyandığında çevresindeki sessizlikten, nerede olduğunu, neden orada bulunduğunu anlaması daha uzun sürüyordu; bir şekilde aklına geliyordu yine, başka fark edişlerin aksine, her hatırladığında biraz daha kolaylaşmıyor, bulanıklaşmıyordu. Bazen de ne gece ne gündüz, arada bir yerde uyanınca, tozlu ve esrarlı ışığa baktığında, belki cennet gerçekten var ve ben de kapağı oraya attım diye düşünüyordu. Sonra Ana’nın sesini duyuyor, neden orada olduğunu yine hatırlayıp gözlerini yine kapatmak istiyordu.

O anlarda hiçbir şeyden konuşmazlardı. Ana aç mısın diye sorardı, cevabına bakmadan sandviç verirdi yesin diye. Ağrın var mı, varsa ne kadar diye sorardı. İlk nöbetini onun yanında geçirmişti ve acı o kadar kötü, biri omurgasını yılan gibi ortasından tutmuş da silkeleye silkeleye sinirlerinden koparıyormuş gibi dayanılmazdı ki, sonrasında cerrah ona geçirdiği yaralanmanın “beden bütünlüğünü bozduğunu” ve hiçbir zaman tam iyileşmeyeceğini anlattığında, neden bu kelimeleri seçtiğini anlamış, ona hak da vermişti.

“Ne yani, hayatı boyunca böyle mi yaşayacak?” diye sormuştu Ana ve Jude bunu öfkeyle yapmasına minnet duymuştu çünkü kendisi öfkelenemeyecek kadar korkmuş ve yorgundu.

“Keşke hayır diyebilsem” demişti cerrah. Sonra ona dönüp: “Ama ileride bu kadar şiddetli yaşanmayabilir. Daha gençsin. Omurganın kendini onarma kabiliyeti şaşırtıcıdır.”

“Jude” demişti ona ilkinden üç gün sonra gelen ikinci nöbetin ardından. Sesi bir an çok uzaklardan geliyor, hemen

ardından kafasının içinde bomba gibi patlıyordu. “Elimi tut” dediğinde de sesi bir kabarıp bir sönmüştü, ama o sırada elini tutup öyle bir kuvvetle sıkılmıştı ki işaretparmağıyla yüzükparmağını üst üste bindirmiş, her bir kemiğinin avcundaki hareketini hissetmiş, Ana’nın görünüşünde de tavrında da narinlikten eser bulunmadığı halde avcunun içindeki hisle narin ve hassas bir varlıkmış gibi duyumsamıştı onu. “Say!” emrini vermişti üçüncü nöbet geldiğinde, o da defalarca yüze kadar sayıp acıyı küçük lokmalara üleştirmeye çalışmıştı. O günlerde, hareketsiz durmanın daha iyi olduğunu öğrenmeden önce, yatağında güverteye fırlamış balık gibi çırpınır, bir eliyle kendini çekeceği kurtarma ipini ararken, hastane şiltesi olana bitene kulak asmadan onun rahatsızlığını azaltabilecek bir pozisyon arardı kendine. Sessiz kalmaya çalışsa da acayip hayvan sesleri çıkardığını işitiyordu bazen, öyle olunca da gözkapaklarının altına bir orman seriliyor, içine baykuşlar, ayılar, geyikler yerleşiyor, kendini onlardan biri olarak hayal edip çıkardığı seslerin ormanın sonsuz müziği olduğuna inanmaya çalışıyordu.

Bittiğinde, Ana ona başını kaldırmamasın diye pipetle su verirdi. Altında zemin eğilir bükülür, sık sık da midesi bulanır kusardı. Hiç açık denize çıkmamıştı ama okyanusta fırtınaya tutulmanın, kabaran suların muşamba zemini dalgalandırmasının böyle bir şey olduğunu tahmin ediyordu. “Aferin oğlum” derdi Ana o içtikçe. “Biraz daha iç bakalım.”

“İyileşeceksin” derdi Ana, Jude da başını sallardı çünkü *iyileşmezse* hayatının nasıl olacağını hayal dahi edemiyordu. Günler değil saatler halinde yaşıyordu artık; sancılı saatler vardı ve sancısız saatler vardı fakat bunların dönüşümüne ve vücudunun –diyordu ama sadece ismen ona aitti vücudu, kalanını hiçbir şekilde kontrol edemiyordu– programına alışmamak tüketiyordu onu; ara vermeksizin uyuyor, bazı günler hiç yaşanmadan geçiyordu.

Zaman içinde, insanlara bacaklarının acıdığını söylemek daha kolayına geldi ama doğru değildi; mesele sırtıydı aslında. Bazen spazma ve omurgasından bacağına kadar alevli bir kazık sokulmuş gibi gelen sancıya neyin yol açacağını kestirebilirdi; bazen ters bir hareket, fazla ağır kaldırmak, çok yükseğe uzanmak, belki sadece yorgunluk. Ama bazen de kestiremezdi. Bazen acının öncesinde bir uyuşukluk, neredeyse zevkli diyeceği bir karıncalanma baş gösterir, omuriliğinde elektrik akımı dolaşır gibi olduğunda uzanarak asla kaçamayacağı, kaçınamayacağı bu azabın bitmesini beklerdi. Kimi zaman da çat kapı gelirdi ve en kötüsü de buydu. En olmayacak zamanda, büyük bir toplantı öncesinde, önemli bir mülakata giderken başına geleceğine inandıkça kendine çekidüzen versin, onu birkaç saat daha olaysızca taşıyın diye kendi sırtına yalvarmaya başlardı. Fakat bunların hepsini gelecekte yapabilecekti ve nöbetlerin pençesinde geçirdiği saatler boyunca öğrenecekleri aylara, yıllara yayılacaktı daha.

Haftalar geçerken Ana ona kitaplar getirdi, istediği bir kitap varsa adını yazmasını, kütüphaneden ödünç alıp getireceğini söyledi, ama o çekindi. Onun sosyal hizmetler memuru olduğunu, kendisinin dosyasına atanmış olduğunu biliyordu ama neler olduğunu ona ancak bir aydan sonra, doktorlar alçının birkaç haftaya çıkarılabileceğini konuşmaya başladığında sordu.

“Hatırlamıyorum” dedi Jude. O zamanlar her şeye otomatik cevabı buydu. Yalandı da: Davetsiz anlarda arabanın farlarını, çifte beyaz parıltının ona doğru yaklaştığını görür, kaçınılmazı engelleyebilecekmiş gibi başını bir yana çevirdiğini hatırlardı.

Ana bekledi. “İçin rahat olsun Jude” dedi. “Olanlara dair bir fikrimiz var zaten. Ama bir ara bana anlatman lazım ki üzerinde konuşabilelim.” Daha önce konuşmuşlardı zaten, hatırlıyor muydu? İlk ameliyattan sonraki saatlerde ber-

rak bir zihinle uyanmış, onun tüm sorularına, sadece o gece olanlarla değil öncesinde de yaşananlara ilişkin sorularına cevap vermişti anlaşılan, ama bu olayı hiç hatırlamıyordu ve neler söylediğinden, bunları duyunca Ana'nın yüzünün ne ifade aldığından endişe ediyordu.

Ne kadarını anlattığını sordu bir gün ona.

"Cehennem diye bir yerin varlığına ve bu heriflerin orada olması gerektiğine ikna olacağım kadarını" diye cevap verdi Ana. Sesi öfkeli çıkmamıştı ama sözcükleri öfke doluydu; kendi gibi birinin başına gelenlerin onda bu kadar duygu ve feveran uyandırmasından etkilenmiş, biraz da ürkmüş halde gözlerini kapattı.

Yeni ve son evine, Douglass'ların yanına geçişini o ayarladı. Koruyucu ailesi oldukları iki çocuk daha vardı, iki küçük kız; Down sendromlu, sekiz yaşındaki Rosie ve spina bifida hastası dokuz yaşındaki Agnes. Evin içi rampalardan sevimsiz fakat engelsiz ve sağlam bir labirent halindeydi, üstelik Agnes'in aksine Jude yardım olmadan tekerlekli sandalyeyele dolaşabiliyordu.

Douglass'lar koyu Evanjelistti ama onu zorla kiliseye götürmediler. "İyi insanlardır" dedi Ana. "Seni rahatsız etmezler, üstelik orada emniyette olursun. Kendi odan ve güvenliğin karşılığında sofrada da dua ediver artık." Ona bakıp gülümsedi. Jude başıyla evet dedi. "Hem günah konuşmak istersen her zaman beni arayabilirsin."

Hakikaten de ona Douglass'lardan çok Ana bakıyordu. Onların evinde kalıyor, yemeklerini yiyordu; koltuk değneği kullanmayı yeni yeni öğrenirken Bay Douglass banyonun kapısında sandalyeye oturmuş, küvete girip çıkarken kayıp düşerse diye teyakkuzda beklemişti (yürüteç yardımıyla bile duşa giremeyecek kadar dengesizdi daha). Ama doktor randevularının çoğuna onu Ana götürmüş, ilk ürkek adımlarını atarken bahçenin öbür tarafında ağzında sigarayla Ana bek-

lemiş, duruşmaya çıkmak zorunda kalmasın diye Dr. Traylor hakkındaki yazılı ifadesini nihayet Ana almıştı. Duruşmaya çıkabileceğini iddia etmişse de Ana henüz hazır olmadığını, kaldı ki o ifade vermese dahi Dr. Traylor'ı yıllarca hapsedirecek kadar kanıt bulunduğunu söyleyince rahatladığını itiraf etmişti: Nasıl telaffuz edeceğini bilmediği kelimeleri mahkeme huzurunda söylemekten, Dr. Traylor'ı tekrar görmekten kurtulduğu içindi bu rahatlama. Olabildiğince sade bir dille yazdığı, yıllar önce tanıdığı ama ne zamandır görüşmediği biri hakkında yazıyormuş duygusuyla kaleme aldığı ifadesini nihayet teslim ettiğinde Ana kâğıdı bir kere duygusuzca okumuş, sonra ona başını sallamıştı. Hızlıca "Aferin" deyip kâğıdı katlayarak zarfına koymuştu. "Güzel yazmışsın" da dedikten sonra aniden ve şiddetle, kendisine hâkim olamayarak gözyaşlarına boğulmuştu. Bir şeyler söylüyordu ama sarsılmalarından, hıçkırıklarından ne dediğini anlamak mümkün değildi, sonunda kalkıp gitmiş, aynı akşam telefon ederek özür dilemişti.

"Kusura bakma Jude" demişti. "Profesyonelliğe hiç sığmadı. Yazdıklarını okuyunca bende böyle..." Bir süre sessiz kalmış, sonra derin bir nefes almıştı. "Bir daha olmayacak."

Doktorlar okula gidecek kadar güçlenemeyeceğine karar verdiğinde, liseyi bitirebilmesi için ona dışarıdan öğretmen bulan, üniversite konusunu gündeme getiren de Ana olmuştu. "Çok akıllı bir çocuksun, biliyor muydun?" dedi ona. "Nereye istersen gidersen aslında. Montana'daki öğretmenleriyle de konuştum, onlar da öyle düşünüyor. Sen hiç düşündün mü? Evet mi? Nereye gitmek istersin?" Söyledi, atacağı kahkahalara kendini hazırlarken Ana baş sallamakla yetindi. "Niye olmasın ki?"

"Ama" dedi, "benim gibi birini alırlar mı sence?"

Yine gülmedi Ana. "Doğruya doğru" dedi, "olağan bir eğitim süreci geçirdiğin söylenemez" -gülümsedi- "ama sınav

sonuçların çok iyi ve sana öyle gelmeyebilir ama yemin ederim ki yaşlıtlarının çoğundan, hatta belki hepsinden daha çok şey biliyorsun.” İç geçirdi. “Luke Birader’in sana bir hayrı dokunmuş demek ki.” Jude’un yüzüne dikkatle baktı. “O yüzden niye olmasın ki diyorum.”

Her konuda yardımcı oldu ona: Tavsiye mektuplarından birini o yazdı, başvuru için özgeçmişini yazmak üzere bilgisayarı kullandırdı (geçen yılı yazmadı; Montana’daki hayatını ve orada hardal filizi ve zehirsiz mantar aramayı nasıl öğrendiğini anlattı), hatta başvuru ücretini bile cebinden ödedi.

Ana’nın tahmin ettiği gibi tam bursla kabul edildiğinde, hepsi senin sayende dedi ona.

“Hadi be” dedi Ana. Hastalığı o kadar ilerlemişti ki, fısıltıyla çıktı sesi. “Sen kendin başardın.” Daha sonra, geçen ayları hafızasında geriye sardığında, onun hastalığına dair belirtileri handiyse spotların altında tek tek seçti; aptallığından, kendinden başkasına odaklanamamaktan ötürü ne aşırı kilo kaybını, ne gözlerdeki sararmayı, ne de bitkinliğini fark ettiğini anladı. Neye yormuştu ki bunları? “Sigara içmemelisin” demişti ona daha iki ay önce, buyruk verdiği ilk yetişkin olarak onun yanında kendine güveni geldiğinde. “Doğru söylüyorsun” demiş, gözlerini kısarak sigarasından derin bir nefes çekerken Jude’un iç geçirmesine karşılık sırtmıştı.

O zaman dahi vazgeçmedi. “Konuşmamız lazım Jude” diyordu birkaç gün aralıkla, Jude başıyla hayır deyince sessiz kalıyordu. “O zaman yarın” diyordu. “Söz mü? Yarın konuşacağız.”

“Neden konuşmam gerekiyor anlamıyorum” dedi bir kere bıyık altından. Montana’dan gelen kayıtlarını okuduğunu, onun kim olduğunu bildiğini biliyordu.

Ana sessiz kaldı önce. “Öğrendiğim bir şey varsa” dedi, “böyle konuları hatırası tazeyken konuşmak lazım. Yoksa hiç konuşmazsın. Ben sana nasıl anlatacağını öğreteceğim çünkü sen bekledikçe daha zor olacak, içinde rahatlatıcı bir yara-

ya dönüşecek, suç sende sanacaksın hep. Aslında öyle olmayacak elbette ama sen hep öyle zannedeceksin.” Buna ne cevap vereceğini bilememişti ama ertesi gün konuyu tekrar açtığı anda yine başını sallamış, arkasından seslenmesine aldırmadan dönüp uzaklaşmıştı. “Jude” demişti Ana bir seferinde, “Bunu çözmen için çok beklettim seni. Bu da benim hatam.”

“Hatırım için yap Jude” dedi bir başka gün. Ama yapamamıştı, Ana’ya dahi olsa anlatacak kelimeleri bulamamıştı. Hem o yılları tekrar yaşamak istemiyordu. Unutmak, başkasının yıllarınıymış gibi yapmak istiyordu.

Haziran geldiğinde Ana oturamayacak kadar güçsüz düşmüştü. Tanışmalarından on dört ay sonra hasta yatağında o yatıyor, başında Jude duruyordu. Leslie hastanede gündüz vardiyasında çalıştığı için evde ikisi oluyorlardı genelde. “Dinle beni” dedi. Aldığı ilaçların biri boğazını kurutuyordu, konuşurken yüzünü buruşturdu. Jude sürahiye uzanacak oldu ama Ana sabırsızca elini sallayarak geçiştirdi. “Leslie gitmeden seni alışverişe götüreceğim; ihtiyacın olacak şeylerin listesini verdim ona.” İtiraz etmek istedi ama engel oldu Ana. “Tartışma benimle Jude. Halim yok zaten.”

Ana yutkundu. Jude bekledi. “Üniversitede çok başarılı olacaksın” dedi. Gözlerini kapattı. “Diğer çocuklar sana nerede, nasıl büyüdüğünü soracaklar, düşündün mü bunu?”

“Sayılır” dedi. Başka bir şey düşündüğü yoktu.

“Hmm” dedi genizden. O da inanmamıştı söylediğine. “Ne anlatacaksın peki?” Gözlerini açıp Jude’un gözlerine baktı.

“Bilmiyorum” diye itiraf etti.

“Öyle olsun” dedi. Sessiz kaldılar. “Jude” dedi, sonra durdu. “Başından geçenleri anlatmanın gönlüne uygun bir yolunu bulacaksın. Birileriyle yakınlaşmak istiyorsan bulman şart. Ama sen ne düşünürsen düşün, hayatında utanacağın hiçbir şey yok ve olanların hiçbirisi senin suçun değil. Hatırlayacak mısın bunu?”

Sadece önceki yılı değil, ondan öncekileri de konuşmaya hiç bu kadar yaklaşmamışlardı. “Evet” dedi Ana’ya.

Ana öfkeli gözlerle baktı. “Söz ver.”

“Söz veriyorum.”

Ama yine de inanamıyordu ona.

Ana iç geçirdi. “Seni daha çok konuşturacaktım” dedi. Ona son sözleri bunlar oldu. İki hafta sonra, temmuzun üçünde öldü. Cenazesi ertesi hafta kaldırıldı. Jude bu arada bir pastanede iş bulmuş, arka tarafta oturup pastalara fondan ile dekor yapıyordu; cenazeden sonra gece yarılarna kadar çalışma yerinde dimdik oturup gelen pastalara birbiri ardına karanfil pembesi kremadan süsler yaparken onu düşünmemeye çalıştı.

Douglass’lar temmuzun sonunda taşındı. Bay Douglass, San Jose’de yeni iş bulmuştu, Agnes’i yanlarında götürüyorlardı, Rosie ise başka bir aileye verilecekti. Douglass’ları sevmişti ama irtibatı koparma dediklerinde, koparacağını içten içe biliyordu. Bulunduğu hayattan, yaşadıklarından kopmayı o kadar arzuluyordu ki, hiç kimsenin tanımadığı, hiç kimseyi tanımadığı bir hayatın hayalini kuruyordu.

Sığınma evine yerleştirildi. Devlet bu yurtlara sığınma evi adını takmıştı. Yalnız kalabilecek kadar büyüdüğünü öne sürdü (aynı mantıksızlıkla pastanenin arka odasında yatıp kalkabileceğini düşünüyordu), iki ay sonra zaten sistemden tamamen çıkıp gideceğim dedi ama kimse onu dinlemedi. Sığınma evi dedikleri bir yatakhaneydi; devletin yaptıkları, başlarına gelenler ya da yaşlarından ötürü koruyucu aile yanına veremediği diğer çocuklarla dolu, köhne ve boz renkli bir kovandı adeta.

Ayrılma günü geldiğinde, okul malzemesi için biraz para verdiler ona. Onunla gurur duyar gibi bir halleri olduğunu fark etti; sistemde uzun süre kalmamıştı belki ama üniversiteye, hem de önemli bir üniversiteye gidecekti ve bundan sonra hep başarıları arasında sayılacaktı. Leslie onu askeri

ihtiyaç fazlası mağazasına götürdü. İhtiyacım olur diye düşündüğü iki kazak, üç gömlek, bir pantolon, yurdun lobisindeki kanepenin kustuğu dolgu renginde bir battaniye seçerken doğru şeyleri mi alıyorum, bunlar Ana'nın listesinde var mı diye merak etti. O listede bir şey daha olduğunu, Ana'nın elzem olduğunu düşündüğü bir şey eklediğini ama bunu artık hiç öğrenemeyeceğini düşünmeden edemedi. Geceleri bazen Ana'dan çok o listeyi özlüyor, gözünün önüne getiriyor, kelimeyi bir küçük bir büyük harfle yazışını, hep kullandığı uçlu kalem, avukatlık yıllarından kalma sarı bloknotu düşünüyordu. Bazen harfler bütünleşip kelimeye dönüşüyordu ve rüya hayatında muzaffer hissediyordu kendisini, tabii ya, diyordu, işte buna ihtiyacım var benim. Ana'nın aklına gelmiş elbette! Fakat sabah olunca o şeyleri bir türlü hatırlamıyordu. O anlarda inadına keşke hiç tanışmamış olsaydık diye geçirirdi içinden; onunla bu kadar kısa birlikte olabilmektense hiç olmamayı tercih ederdi sanki.

Kuzeye otobüs biletini aldılar, Leslie onu geçirmeye otogara geldi. Eşyalarını çift katlı siyah bir çöp poşetine doldurmuş, bunu da ordu mağazasından aldığı sırt çantasına tıkmıştı; böylece tüm malvarlığı tek pakete sığmış oluyordu. Otobüste camdan bakarken hiçbir şey düşünmedi. Yolda sırtının azizliğine uğramamayı umdu, uğramadı da.

Yurt odasına önce o yerleşti, ikinci öğrenci –Malcolm'du bu ailesiyle ve valizleriyle ve kitaplarıyla ve hoparlörüyle ve televizyonuyla ve telefonlarıyla ve bilgisayarlarıyla ve buzdolabıyla ve dijital cihazlar ordusuyla sökün ettiğinde, içindeki ilk korku belirtileri ve mantıksızca Ana'ya yöneltilmiş öfke uç verdi: Nasıl inandırabilmişti onu buna hazır olduğuna? Kim söyleyebilirdi hazır olduğunu? Hayatının ne kadar düşkün, kirli, kanlı, çamurlu bir paçavra olduğunu niye anlatmamıştı ona? Neden burada rahat hissedeceğine inandırmıştı?

Aylar geçtikçe bu duygu küllendi ama hiç kaybolmadı; in-

ce bir küf tabakası gibi üzerinde yaşadığı hep. Fakat bu bilgiyi kabullenmesi kolaylaştıkça, bir başkasını kabullenmesi zorlaştı: Ana'nın hayatında hiçbir şey açıklamak zorunda kalmadığı tek ve son insan olduğunu fark etmişti. Ana, onun hayatını üzerinde taşıdığını, yaşamöyküsünün etine kemiğine kazındığını biliyordu. En sıcak havada bile neden uzun kollu giyiyorsun diye sormaz, neden dokunulmaktan hoşlanmıyorsun demez, en önemlisi bacaklarına, sırtına ne olduğunu kurcalamazdı; zaten biliyordu. Onun yanındayken ne sürekli tedirginlik ne de teyakkuz hissedirdi başkalarıyla olduğu zamanki gibi; bu tetikte olma hali çok yorucuydu ama zamanla dik duruş gibi bir alışkanlık haline geldi. Bir keresinde Ana ona sarılmak için uzanmış (bunu sonradan anlamıştı), o ise refleksle kollarıyla başını kapatıp savunma pozisyonuna geçmişti; sonrasında utanmıştı utanmasına ama, Ana da onu küçümsememiş, fevri davranmakla suçlamamıştı. "Salaklık bende Jude" demişti aksine. "Özür dilerim. Bir daha yanında ani hareketler yapmayacağım, söz."

Ama artık Ana yoktu ve onu kimse tanıımıyordu. İlk Noel'inde Leslie öğrenci işleri üzerinden ona bir kart göndermiş, Ana'yla olan bu son bağını günlerce sakladıktan sonra atmıştı. O karta cevap yazmamış, Leslie'den de bir daha haber almamıştı. Yeni bir hayattı bu. Rezil etmemeye kararlıydı.

Yine de bazen son konuşmalarına döner, birbirlerine söylediklerini içinden tekrarlardı. Geceleri olurdu bu, oda arkadaşları –kimin odada bulunduğuyla bağlı olarak– üzerinde ve yanında yatarken. "Bu sessizliği alışkanlık haline getirme" diye uyarmıştı onu ölümünden kısa süre önce. Bir de: "Öfkeli olmak doğaldır Jude, saklamana gerek yok." Beni yanlış tanımış diye düşünürdü hep, onun zannettiği kişi değildi halbuki. "Büyük işler senin kaderinde yazılı oğlum" demişti bir gün, o da inanmak istemesine rağmen inanamamıştı. Fakat bir konuda doğru söylemişti Ana: *gerçekten* giderek zorlaş-

yordu. *Gerçekten* suçu kendisinde buluyordu. Ona verdiği sözü tutmayı her gün tekrar tekrar aklına koysa da sözleri gideyerek uzaklaşıyor, hatıraya dönüyor, bunların yanında Ana da çok zaman önce okuduğu bir kitapta sevdiği bir karakter olarak kalıyordu.

“Dünyada iki tür insan vardır” derdi Yargıç Sullivan. “İnanmaya meyilli olanlarla olmayanlar. Bu duruşma salonunda biz inanca değer veririz, *neye* inanılırsa inanılsın.”

Bu açıklamayı sık sık yapar, ardından homurdanarak ayağa kalkıp –çok şişmandı– sallana sallana duruşma salonundan çıkardı. Genellikle mesainin –yani Sullivan’ın mesaisinin– sonunda olurdu bu, makamından çıkıp memurlarının yanına gelir, birinin masasının kenarına ilıştikten sonra, karşısındakiler mahkeme memuru değil yazıcıymış, ağzından çıkan her sözü kayda geçiriyormuş gibi sık sık duraklayarak manasız nutuklar atardı. Fakat kimse kayda geçirmezdi söylediklerini, gerçek bir dindar ve aralarındaki en muhafazakâr kişi olan Kerrigan bile.

Yargıç çıktıktan sonra odanın diğer tarafındaki Thomas’a sırtır, o ise gözlerini çaresizlik ve özür babında yukarı çevirirdi. Thomas da muhafazakârdı ama “*kafası çalışan muhafazakârim*” diye hatırlatırdı ona, “şu ayrımı yapıyor olmak bile canımı sıkıyor anlatamam.”

Thomas’la memurluğa aynı yıl başlamışlardı; yargıcın gayriresmi arama komitesi –Jude’un Şirketler Hukuku hocası ve yargıcın eski arkadaşı olan tek kişiden ibaretti aslında– ikinci yılın bahar döneminde ona teklifle geldiğinde, kabul etmesi için üsteleyen de Harold olmuştu. Sullivan, memurlarından birinin siyasi fikirlerinin kendininkine ters olmasında ısrar eden, hatta ne kadar ters olursa o kadar iyi olduğunu düşünen biri olarak tanınırdı yargıçlar arasında. (Li-

beral görüşlü son memuru, işi bırakıp Hawaii'nin Amerika Birleşik Devletleri'nden ayrılmasını savunan bir gruba katıldığında yaşadığı zevkten az daha kriz geçiriyordu yargıç.)

"Sullivan benden nefret ediyor" dedi o zaman Harold hoşnut bir şekilde. "Sırf bana gıcıklık olsun diye seni işe alır." Söylediklerini düşünerek gülümsedi. "Bir de şimdiye kadar ki en parlak öğrencim olduğun için."

İltifat üzerine başını yere çevirmişti: Harold'ın övgüleri ona başkalarının ağzından gelir, doğrudan söylenmezdi genellikle. "Ben o kadar liberal değilim ama" diye cevap verdi. Harold'ın gözünde yeterince liberal olmadığı kesindi; aralarında tartışma çıkaran şeylerden biriydi görüşleri, yasayı yorumlama ve hayata uygulama şekli.

Harold tısladı. "Güven bana" dedi. "Öylesin."

Ama ertesi yıl mülakat için Washington'a gittiğinde, Sullivan hukuk ve siyaset felsefesi hakkında beklediğinden çok daha az şevkle ve genel konuşacaktı. Aldığı derslere (yargıç da aynı fakülteden mezundu), içtihatlar dergisinde editörlük yapmasına (yargıç da zamanında bu pozisyonda bulunmuştu), yakın zamandaki davalar hakkındaki görüşlerine dair bir saatlik mülakatın ardından ona tutup "Şarkı söylüyor-muşsun diye duydum" dedi.

"Doğrudur" dedi yargıcın bunu nereden öğrendiğini merak ederek. Şarkı söylemek onun mutluluğuydu ama başkalarının önünde kolay kolay yapmazdı. Acaba Harold'ın ofisinde söylerken biri mi duymuştu? Bazen de gece yarısı hukuk kütüphanesinde raflardan çıkarılmış kitapları yerine dizerken, içerisinde kilise sessizliği ve dinginliğinde söylerdi, o zaman mı duyulmuştu?

"Söyle bakalım bir şeyler" dedi yargıç.

"Ne söylememi isterdiniz efendim?" diye sordu. Normalde fazlasıyla telaşlanırdı ama yargıcın görüştüğü herkesten bir tür performans istediğini öğrenmişti (iddialara göre bir ada-

ya jonglörölük yaptırmıştı), ayrıca Sullivan'ın opera sevgisi de biliniyordu.

Yargıç tombul parmaklarını tombul dudaklarına götürüp düşündü. "Hmm" dedi. "Seni anlatan bir parça söyle."

Biraz düşündü, sonra parçaya girdi. Kendi seçtiğini kendi duyup şaştı: Mahler'ın "Ich bin der Welt abhanden gekommen" şarkısını seslendiriyordu ama hem Mahler'ı o kadar sevmeydi, hem de seçtiği bu parça ağır, kederli, nüanslı, tenor için bestelenmemiş bir şarkıydı. Fakat üniversitedeki şan hocasının "ikinci sınıf romantizm" diye kestirip attığı şiiri seviyordu, kötü çeviri mağduru olduğunu düşünüyordu. İlk dizeyi "Anlamıyor dünya beni" diye okumak gelenektir ama o "Anlamaz oldu dünya beni" derdi, bu şekilde kendini acındırmadığını, daha az melodramatik, daha teslimiyetçi, akli daha karışık olduğunu hissederek. *Anlamaz oldu dünya beni / Ben ona bunca zamanımı harcadıktan sonra.* Şarkı bir ressamın hayatını anlatıyordu ve kendisi kesinlikle ressam değildi. Fakat kaybetmeyi, kendini dünyadan koparmayı, inziva ve emniyet dünyasına çekilmeyi, kaçış ve keşif arzularını aynı anda tatmayı derinden, adeta hayvani bir dürtüyle sezinliyordu. *Hiçbir anlamı yok benim için / Dünyanın beni ölü bilmesinin / Hayattayım diye bağırırsam ne çare / Ben geçmişim artık bu dünyadan.*

Bitirip gözlerini açtığı anda yargıcı alkışlayıp gülerken gördü. "Bravo" dedi. "Bravo! Fakat sen galiba yanlış meslek seçmişsin, farkında mısın?" Tekrar güldü. "Nerede öğrendin böyle şarkı söylemeyi?"

"Keşif biraderlerimden efendim" diye cevapladı.

"A, Katolik misin?" diye sordu yargıç, tombul gövdesini sandalyede düzeltip sevinmeye hazırlanarak.

"Katolik manastırında büyüdüm" cevabını verdi.

"Yani şimdi değil misin?" diye sordu yargıç kaşlarını çatarak.

"Hayır" dedi. Bu cevabı verirken sesinden özür tonunu uzaklaştırması çok zamanını almıştı.

Sullivan anlamı belirsiz bir homurtu çıkardı. “Yine de, Harold Stein’in yıllardır beynine doldurduklarına karşı bir nebze aşılamlıdır seni” dedi. Özgeçmişine baktı. “Asistan mısın Harold’ın?”

“Evet” dedi. “İki yıldan fazladır.”

“Yazık olmuş pırıl pırıl beyne” buyurdu Sullivan (onu mu kastediyordu Harold’ı mı belli değil). “Geldiğin için teşekkür ederim, sana döneceğiz. Şarkı için ayrıca teşekkür ederim, uzun zamandır dinlediğim en iyi tenorlardan birisin. Hukukçuluk yapmak istediğinden *emin* misin?” Bunu derken gülümsedi; Sullivan’ı son kez böyle zevkle ve içtenlikle gülümserken görecekti.

Cambridge’e döndüğünde, Harold’a toplantısını anlattı (“Aa, sen şarkı söyleyebiliyor musun?” demişti Harold, sanki uçabildiğini söylemiş gibi), fakat seçilmeyeceğinden de emin olduğunu söyledi. Bir hafta sonra Sullivan aradı, işi ona teklif etti. Jude şaşırdı ama Harold şaşırmamıştı. “Sana söylemiştim” dedi.

Ertesi gün yine Harold’ın ofisine gitti ama Harold’ın üzerinde palto vardı. “Bugün dosyalara bakmıyoruz” dedi. “Benimle birkaç iş halletmen lazım.” Bu garipti ama Harold da garipti zaten. Arabanın yanına gelince anahtarları uzattı. “Sen kullanır mısın?”

“Tabii” dedi ve direksiyona geçti. Araba kullanmayı daha bir yıl önce yine bu koltukta öğrenmişti; sağında oturan Harold, sınıftakine kıyasla çok daha sabırlıydı. “Güzel” demişti, “biraz daha kaldır ayağını debriyajdan, evet. Aferin Jude, çok güzel.”

Harold tadilata verdiği gömleklerini alacaktı; Willem’in son senesinde çalıştığı meydanın köşesindeki pahalı terziye gittiler. “Sen de gel” dedi Harold ona, “taşımak için yardıma ihtiyacım olacak.”

“Tanrım, Harold, kaç tane gömlek aldın?” diye sordu. Ha-

rold'ın gardırobu birbirinin aynısı mavi gömlekler, beyaz gömlekler, kahverengi kadife pantolon (kışlık), keten pantolon (baharlık ve yazlık) ve muhtelif yeşillerde ve mavilerde süveterlerden oluşurdu.

“Sus bakayım” dedi Harold.

İçeri girdiklerinde Harold gidip görevliyi ararken, Jude vitrinde rulo halde duran pasta kadar parlak kravatların üzerinde elini gezdirerek bekledi. Malcolm'un verdiği iki eski keten takımı yaz stajlarında giymişti ama Sullivan'ın mülakatı için oda arkadaşının takımını ödünç almak durumunda kalmış, giydiği süre boyunca da bedenine büyüklüğünü, yününün inceliğini yoklamaktan rahat hareket edememişti.

Harold'ın “İşte şuradaki” dediğini duydu, döndüğünde onu yanında mezurayı boynuna yılan taşır gibi atmış ufak tefek bir adamla dururken buldu. “Bir gri, bir lacivert takım yapalım, on iki gömlek, birkaç süveter, çoraptır ayakkabıdır... Hiçbir şeyi yok.” Jude'a bakıp başını sallayarak “Bu beyefendi Marco” dedi. “Ben bir iki saate gelirim.”

“Bir dakika” dedi. “Ne yapıyorsun Harold?”

Harold, “Sana kıyafet lazım Jude” dedi. “Tamam, ben de konunun uzmanı değilim ama Sullivan'ın makamına bu üst başla gidemezsin.”

Kılığından utandı, kifayetsizliğinden utandı, Harold'ın cömertliğinden utandı. “Farkındayım” dedi. “Ama bunu kabul edemem Harold.”

Devam da edecekti ama Harold Marco'yla aralarına girip Jude'un sırtını çevirdi. “Jude” dedi, “lütfen kabul et. Hakkındır. Üstelik ihtiyacın da var. Beni Sullivan'ın karşısında rezil mi edeceksin? Hem parasını ödedim bile. Satılan mal geri alınır mı Marco?” dedi arkasına doğru.

“Alınmaz”ı yapıştırdı Marco.

“Ah, hadi Jude” dedi Harold yine ağzını açtığını gördüğünde. “İşim gücüm var.” Arkasına bakmadan dükkândan çıktı.

Böylece kendini üç kanatlı aynanın önünde, paçalarıyla uğraşan Marco'nun yansımasını izlerken buldu, fakat Marco bacak içinin ölçüsünü almak için uzandığında refleks olarak irkildi. "Sakin, sakın" dedi Marco gergin bir atla konuşur gibi, bacağına yine at sakinleştirircesine pat pat vurdu; öbür bacağının ölçüsünü alırken yine çifteleyecek gibi olduğunda ise "Evladım, ağzımda iğne var!" diye payladı.

"Pardon" deyip kendine hâkim oldu.

Marco'nun işi bittiğinde, aynada yeni takımına baktı; büyük bir anonimlik ve koruma kalkanı vardı karşısında. Biri kazara sırtına sürtecek bile olsa, kat kat giyindiği için altındaki yara izlerini hissedemezdi. Her şey örtülmüş, her şey gizlenmişti. Hareketsiz durduğu zaman herhangi biriydi; kimliksiz ve görünmez biri.

"Bir parmak daha alacağız galiba" dedi Marco ceketin belini parmağıyla sıkarak. Koluna yapışmış iplik parçalarını silkeledi. "Şimdi bir de güzel saç tıraşı lazım sana."

Harold'ı kravat bölümünde, dergi okuyarak beklerken buldu. "Bitti mi işin?" diye sordu buraya gelmeyi o istemiş de Harold gönlü olsun diye ses çıkarmamış gibi.

Erken oturdukları yemekte Harold'a tekrar teşekkür etmeye çalışsa da, Harold giderek sabırsızlaşan müdahalelerle durdurdu onu. "Bazı şeyleri olduğu gibi kabul etmen gerektiğini söyleyen olmadı mı sana?"

"Sen hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etme dersin hep" diye hatırlattı Harold'a.

"O dediğin sınıfta ve mahkeme salonunda" dedi Harold. "Hayat öyle bir şey değil. Şimdi Jude, hayatta bazen iyi insanların başına güzel şeyler gelir. Ama sen endişelenme çünkü o kadar da sık gelmez. Geldiği zaman, bu iyi insanların teşekkür edip yollarına devam etmeleri, iyiliği yapan kişinin de belki bundan mutluluk duyduğunu düşünmeleri, iyiliği yaptığı kişinin neden bu iyiliğe layık olmadığına dair bin de-

reden su getirmesini dinlemek istemeyebileceğini akıllarında tutmaları gerekir.”

Bunun üzerine çenesini kapattı, yemekten sonra Harold’ın onu arabayla Hereford Sokak’taki evine bırakmasına da ses çıkarmadı. “Ayrıca” dedi Harold tam o arabadan inerken, “çok da yakıştı. Sen enikonu yakışıklı bir çocuksun ha, söyleyen olmuştur umarım.” Tam itiraz edecekti ki bir daha, “Kabul edeceksin Jude.”

O da lafını yuttu. “Teşekkür ederim Harold. Her şey için teşekkür ederim.”

“Rica ederim Jude” dedi Harold. “Pazartesi görüşürüz.”

Kaldırımında durup Harold’ın arabasının uzaklaşmasını seyrettikten sonra, bir MIT erkekler yurdunun bitişiğindeki taş binanın ikinci katındaki dairesine çıktı. Ev sahibi emekli sosyoloji profesörü giriş katında oturuyor, diğer üç katı yüksek lisans öğrencilerine kiraya veriyordu: Üst katta, MIT’de elektrik mühendisliği doktorası yapan Santosh’la Federico; üçüncü katta Harvard’da biyokimya doktorası yapan Janusz’la Yakınoğu dinleri doktorası yapan Isidore; altlarında ise Jude ve oda arkadaşı Charlie Ma vardı ki, asıl adı Chien-Ming Ma’ydı ama herkes ona CM derdi. CM, Tufts Üniversite Hastanesi’nde stajyer hekimdi ve çalışma programları birbirinin tam tersiydi: Sabah uyandığında CM’in kapısını kapalı bulur, hırıltılı horlamasını duyardı; Harold’la çalışmasının ardından akşam sekizde eve döndüğünde ise CM çıkmış olurdu. CM’i karşılaştıkları kadarıyla sevmişti. Taipei’liydi, Connecticut’ta yatılı okumuştı, hıncır ve uykulu tebensümü insanda karşılık verme isteği uyandırıyor ve Andy’nin arkadaşaydı, zaten böyle tanışmışlardı. Kafası sürekli dumanlı gibi gezmesine rağmen CM tertipli biriydi ve yemek yapmayı severdi: Kimi zaman eve geldiğinde sofranın ortasında bir tabak kızarmış mantıyı altında YE BENİ diye bir notla beklerken buluyor, bazen yatmadan önce buzdolabındaki ta-

vuğu çevir, akşam eve gelirken kişniş kap diye mesajlar alıyordu. Dediğini hep yapar, o tavuk daha sonra karşısına yahni olarak çıkar, kişniş ise doğranmış halde kum midyeli omletin içinde boy gösterirdi. Üç dört ayda bir programları kesiştiğinde, altısı birden Santosh'la Federico'nun dairesinde toplanır –en geniş daire onlarinkiydi– yemek yiyip poker oynarlardı. Janusz ve Isidore, hep birlikte takıldıkları için kızlar arasında adları geye çıkacak diye yakınırdı (CM ona hızlı bir bakış atardı çünkü aslında gey olduklarına ama değıllermiş gibi yaptıklarına dair 20 dolarına iddiaya girmişti, ama kanıtlaması imkânsızdı); Santosh'la Federico öğrencilerinin aptallığından, onların okuduğu döneme göre MIT'nin öğrenci kalitesinin yerlerde süründüğünden şikâyet ederdi.

CM'le paylaştıkları daire en küçükleriydi çünkü ev sahibi kadın yarısını ardiye yapmıştı. Kiranın büyük bölümünü CM ödediğı için yatak odası onundu. Jude, salonun cumbalı köşesine yerleşmişti. Uzunlamasına kesilmiş izolasyon süngerini döşek niyetine kullanıyordu, kitaplarını pencerenin altına dizmişti, bir lambası, azıcık özeli olsun diye kâğıttan paravanı da vardı. CM'le ortaklaşa büyükçe bir masa alıp yemek odası işi gören girintiye yerleştirmişler, yanına biri Janusz'un diğeri Federico'nun eskisi iki katlanır metal sandalye koymuşlardı. Masanın bir yarısı ona diğeri yarısı CM'e aitti, iki tarafında da tomarla kitapları, kâğıtları, gece gündüz biplemeler mırıltılar çıkaran bilgisayarları duruyordu. Dairenin boşluğu insanları şaşırtıyordu fakat o artık tümüyle değilse de büyük ölçüde alışmıştı. Mesela şimdi kıyafetlerinin bulunduğu üç karton kolinin önünde yere oturup yeni süveterlerini, gömleklerini, çoraplarını, ayakkabılarını beyaz pelür kılıflarından çıkarıp tek tek kucağına koydu. Hayatında sahip olduğu en güzel şeylerdi ve klasör konsun diye yapılmış kolilere tıklımları haksızlıktı. O da nihayet hepsini tek tek kâğıda sarıp poşetlerine dikkatle geri koydu.

Harold'ın hediyesindeki cömertlik huzurunu kaçırmıştı. Her şeyden önce hediyenin kendisi: Bu kadar büyük bir hediyeyi almak şöyle dursun, yakından bile görmemişti. İkinci olarak, Harold'a bunun karşılığını ödeyebilmesinin imkânsızlığı vardı. Üçüncü olarak da bu jestin arkasındaki anlam: Harold'ın ona saygı duyduğunu, hatta birlikte zaman geçirmekten hoşlandığını anlamıştı zaten. Ama Harold için daha önemli biri olması, Harold'ın onu bir öğrenci gibi değil de gerçek bir arkadaş gibi seviyor olması mümkün müydü? Mümkünse, neden utanıyordu bundan?

Harold'ın yanında, ama ofiste veya sınıfta değil de dışarıdayken, Harold'ın deyimiyle hayatın içindeyken, onun yanında kendini rahat hissetmesi aylar almıştı. Harold'ın evinde akşam yemeğinden sonra odasına döndüğünde derin bir nefes alırdı. Sebebini de, kendine itiraf etmek istemiyor olmasına karşın, gayet iyi bilirdi: Erkekler –yani yetişkin erkekler, kendisini öyle görmüyordu– onunla tek bir amaç için ilgilenmişlerdi ömrü boyunca, o da erkeklerden korkmayı öğrenmişti. Fakat Harold o erkeklere benzemiyordu. (Ona bakılırsa Luke Birader de hiç benzemiyordu.) Bazen her şeyden korkuyormuş gibi hissediyordu ve bu tarafından nefret ediyordu. Korku ve nefret; korku ve nefret... Bazen hayatında bir tek bu ikisi varmış gibi geliyordu. Kendinden başka herkesten korku, kendinden nefret.

Harold'la tanışmadan adını duymuştu çünkü Harold adı duyulmuş biriydi. Sorgulamakta sınır tanımazdı: Sınıfında söylenecek her lafın üzerine atlar, o lafı sonu gelmek bilmeyen "Neden?"lerle didik didik ederdi. Uzun boylu, yapılı biriydi; özellikle heyecanlandığında veya ilgisi yoğunlaştığında göğsünü öne çıkararak kısa kısa volta atma huyu vardı.

Harold'ın birinci sınıftaki sözleşmeler hukuku dersinden pek bir şey hatırlayamadığına üzülüyordu. Mesela Harold'ın ilgisini çeken, sınıf dışında sohbetlerle devam eden ve asis-

tanlığının kapısını açan ödevinin ayrıntılarını hatırlayamıyordu. Derste söylediği ve dikkatini çeken bir şey de hatırlayamıyordu. Ama Harold'ın dönemin ilk dersinde, alçak sesi ve hızlı konuşmasıyla, volta atarak söylediği ilk sözleri *hatırlayabiliyordu*.

“Sizler, Hukuk 1’siniz” demişti Harold. “Hepinizi tebrik ederim. Hukuk 1’ler olarak sözleşme ve borçlar hukuku, medeni hukuk, muhakeme usulü gibi gayet olağan dersler alacaksınız. Önümüzdeki yıl da anayasa ve ceza hukuku göreceksiniz. Ama bunları biliyorsunuz.

Bilmiyor olabileceğiniz ise, bu ders yükünün toplumumuz özelinde toplum yapısını, toplum mekaniğini işler tutmak için gerekenleri güzel ve sade bir şekilde yansıttığıdır. Bir toplum olması için önce kurumsal çerçeve gerekir: Anayasa hukuku budur. Bir ceza sistemi gerekir: Ceza hukuku bunun için vardır. Diğer sistemlerin çalışmasını sağlayan bir sisteminiz olması gerekir, bu da anayasa hukukudur. Kimin malı hangisi, ondan sonra kime kalacak, bunlara medeni hukuk bakar. Başınıza gelen zararlardan birinin maddi olarak sorumlu tutulmasını istersiniz; borçlar hukuku budur. Son olarak da insanların sözlerini tutacağını, dediklerini yapacağını bilmek istersiniz: İşte *buna da* sözleşme hukuku denir.”

Durakladı. “İndirgemecilik gibi olmasın ama, her iddiasına varım ki bu sınıfın yarısı bir gün insanlardan para sızdırabilmeyi umuyor –borçlar hukukuna saygımız sonsuz–, diğer yarısı ise dünyayı değiştirebileceğini düşünerek buraya gelmiş. Yüksek Mahkeme’de hukuk mücadelesi vermeyi hayal ettiğiniz için, hukukun özünün yazılı kanunlarda değil Anayasa’nın satır aralarında yattığına inandığınız için buradasınız. Maalesef öyle değil. Hukukun en gerçek, entelektüel açıdan en yoğun, hatta en *zengin* alanı sözleşme hukukudur. Sözleşme dediğiniz, size bir iş, bir ev, bir miras vaat eden kâğıt parçalarından ibaret değildir. Sözleşmeler en

saf, en hakiki, en geniş anlamıyla hukukun tüm alanlarını kontrol eder. Bir toplum içinde yaşamayı seçtiğimizde, bir sözleşme altına girmeyi ve o sözleşmenin bize dayattığı kurallara uygun hareket etmeyi kabullenmiş oluruz. Anayasa da bir sözleşmedir ama esnek bir sözleşmedir ve bu sözleşmenin ne ölçüde esnetilebileceği, tam da hukukun siyasetle kesişim noktasıdır. Bu açık ve örtülü kurallar bütünü bize öldürmeme, çalmama, vergilerimizi ödeme görevlerini yükler. Ama bu durumda bizim hazırladığımız sözleşme yine bizi bağlıyor. Bu ülkenin vatandaşları olarak, doğduğumuz andan itibaren buranın hükümlerine uymayı taahhüt ettik ve her gün buna göre davranıyoruz.

“Bu derste elbette sözleşmelerin mekanik tarafına da bakacağız; nasıl yazılır, nasıl bozulur; ne kadar bağlar, nasıl kurulunur işleyeceğiz. Ama sizden, hukuku bir sözleşmeler dizisi olarak düşünmeniz de istenecek. Bunlardan bazıları –sadece bir seferlik böyle bir laf etmenize izin veriyorum– diğerlerinden daha adildir. Fakat adalet, hukukta tek kaygı değildir, hatta en önemli kaygı da değildir: Hukuk her zaman adil değildir. Sözleşmeler de her zaman adil değildir. Ama bazen bu adaletsizlikler, toplumun düzgün işleyebilmesi için gereklidir. Bu derste adil ile hakkaniyetli arasındaki farkı, yine bu kadar önemli olan bir başka şeyi, adil ile gerekli arasındaki farkı öğreneceksiniz. Toplumun bireyleri olarak birbirimize karşı ödevlerimizi öğrenecek, toplumun bu ödevleri yaptırmak için ne kadar ileri gidebileceğini tartışacaksınız. Hayatınızı, hepimizin hayatlarını bir sözleşmeler dizisi olarak görmeyi öğreneceksiniz, bu da size sadece hukuku değil, bu ülkenin bütünü ve içindeki yerinizi sorgulatacak.”

Önce Harold’ın konuşması başını döndürmüştü, sonraki haftalarda da farklı düşünceleri, sınıfın önünde orkestra şefi gibi durup bir öğrencinin argümanını akla hayale gelmeyecek garip şekillere sokuşu. Bir gün, mahremiyet hakkına –yaptığı

sözleşme tanımıyla klasik sınırları aşır hukukun diğer alanlarına dalmaktan hiç çekinmeyen Harold'a göre anayasal hakların hem en değerlisi hem de en bulanığı- dair yumuşak bir tartışma, ikisinin arasında kürtaj konulu bir münakaşaya dönüşmüştü; Jude'a göre kürtaj ahlaken kabul edilemez fakat sosyal açıdan gerekli bir olguydu. "Hah!" demişti Harold; sadece hukuki argümanları değil ahlaki argümanları da tartan ender hukukçulardandı. "Peki Sayın St. Francis, hukukta sosyal yönetim uğruna ahlaki bir kenara atarsak ne olur? Bir ülkenin ve insanların sosyal denetimi ahlaktan üstün tutacakları nokta neresidir? Var mıdır öyle bir nokta? Ben olduğunu düşünmüyorum." Fakat Jude direnmiş, sınıf da susup ikisinin atışmasını seyre dalmıştı.

Harold üç kitap yazmıştı ama tanınmasını sağlayan *Amerikan Antlaşması: Bağımsızlık Bildirgesi'nin Vaatleri ve Başarısızlıkları* adlı sonuncu kitabıydı. Harold'ı tanımadan önce okuduğu kitap, Bağımsızlık Bildirgesi'ni hukuki açıdan yorumluyordu: Hangi vaatleri yerine getirilmiş, hangileri getirilmemişti; bugün yazılacak olsa güncel hukuk trendlerine karşı ayakta kalabilir miydi? ("Kısacası: Hayır" diyordu *Times*'daki inceleme.) Şimdi dördüncü kitabı için araştırma yapıyordu ve *Amerikan Antlaşması*'ndakine benzer bir yaklaşımla Anayasa'yı ele almayı planlıyordu.

"Ama sadece Haklar Bildirgesi ve yasa değişikliklerin seksi olanları" demişti Harold asistanlık mülakatı sırasında.

"Bazı değişikliklerin diğerlerinden daha seksi olduğunu bilmiyordum" dedi.

"*Tabii ki* bazıları diğerlerinden daha seksi" dedi Harold. "En ele avuca gelenleri on bir, on iki, on dört ve on altıdır. Geri kalanı geçmiş siyasetin artığı."

"On üçüncü de çöp mü?" diye sordu kendinden memnun.

"Çöp demedim" diye cevap verdi Harold, "seksi değil dedim sadece."

“Ama artık dediğiniz şey bence çöptür.”

Harold göstere göstere poflayarak masasında duran sözlüğü açtı, kısa bir süre inceledi. “Öyle olsun” deyip kâğıtlarının arasına attı tekrar, kâğıtlar masanın kenarına doğru kaydı. “Üçüncü anlamı öyle. Ama ben birinci anlamıyla, yani fazlalığı, bakiyesi gibi kullanıyorum. İstersen geçmiş siyasetin *kalıntısı* diyelim, memnun oldun mu?”

“Evet” dedi gülümsememeye çalışarak.

Harold’ın ofisinde pazartesi, çarşamba ve cuma öğle sonraları ve akşamları çalışmaya başladı çünkü dersleri o günler hafifti. Salı ve perşembe öğle sonraları, yüksek lisans yaptığı MIT’de derslere giriyor, akşamları da hukuk kütüphanesinde çalışıyordu; cumartesileri sabahtan kütüphanede, öğleden itibaren tıp fakültesine yakın Batter diye bir pastanedeydi. Lisans döneminden beri çalıştığı bu pastanede kurabiye süslemek, pastaların üzerine şekerden çiçekler çizmek gibi fantezi işlerin yanında kendi tariflerini de deniyordu, on fıstıklı pastası, dükkânın en çok sattığı çeşitlerinden olmuştu. Pazarları da pastanede çalışıyordu; dükkân sahibi Allison, ona pek çok karmaşık proje de emanet ettikten sonra bir gün çeşitli bakterilere benzetilmesi gereken üç düzine kurabiye siparişi iletti. “Bunu yapsan yapsan sen yaparsın” dedi. “Müşterinin karısı mikrobiyologmuş, kadına ve laboratuvarına sürpriz olarak istiyor bunları.”

“Araştırma yapayım” deyip sipariş kâğıdını alırken müşterinin adına da dikkat etti: Harold Stein. Yaptı da; CM ve Janusz’tan fikir alarak su damlası, hıyarcık, gürz şeklinde kurabiyeler yapıp sitoplazmalarını, plazma zarlarını, ribozomlarını farklı renklerde şekerli süslemeden hazırladı, flagellum olarak da meyankökü tiftikleri kullandı. Bakterilerin adını bilgisayarda yazıp çıktı aldı, katlayıp kurabiyelerin kutusuna yerleştirdi, sonra da kutuyu kendirle bağladı. O zamanlar Harold’ı iyi tanıımıyordu ama onun için bir şey

yapma, adını bilmeyecek olsa bile gözüne girme fikri hoşuna gitmişti. Kurabiyelerin neyin kutlaması olduğunu da merak etti. Yayın mı? Yıldönümü mü? Yoksa sırf hoşluk mu? Harold Stein, bir sebebi olmadan karısının laboratuvarına uğrayıp kurabiye götürecek bir insan mıydı? Öyle olabileceğini düşündü.

Ertesi hafta Harold ona Batter'dan aldığı muhteşem kurabiyeleri anlattı. Derste daha birkaç saat önce Ticaret Kanunu'na yönelmiş olan şevki şimdi kurabiyelerde kendini bulmuştu. Oturup gülümsememek için yanağının içini ısırarak Harold'ın kurabiyelerin nasıl bir deha eseri olduğunu, ayrıntısı ve gerçeğine yakınlığı ile Julia'nın laboratuvarında nasıl herkesin nefesini kestiğini, bir süreliğine de olsa onu laboratuvarın kahramanı yaptığını anlatmasını dinledi. "Bu insanların gözünde kahraman olmak da kolay değildir ha; beşeri bilimlerle uğraşan herkese ebleh diye bakarlar."

"Kurabiyeleri hazırlayan ciddi takıntılı bir arkadaşmış" dedi. Harold'a Batter'da çalıştığını söylememişti, söylemeyi de düşünmüyordu.

"Takıntılıysa da tanışmak isterim" dedi Harold. "Üstelik lezzetliydi de."

"Hmm" demekle yetindi ve Harold kurabiyelerden konuşmasını diye ona sorabileceği bir soru düşündü.

Harold'ın başka asistanları da vardı tabii; ikinci sınıftan iki kişiyi, üçüncü sınıftan bir kişiyi simaen tanıyordu, ama programları hiç çakışmayacak şekilde ayarlanmıştı. Bazen birbirlerine yazdıkları not veya mesajlarla iletişim kuruyorlar, diğeri kaldığı yerden devam edebilsin diye araştırmayı nerede bıraktıklarını söylüyorlardı. Fakat birinci sınıfın ikinci döneminde Harold onu sadece beşinci değişiklik üzerinde çalışmakta görevlendirdi. "İyi bir değişikliktir o" dedi, "inanılmaz seksi." İkinci sınıftaki asistanlarına dokuzuncu değişiklik, üçüncü sınıf asistanına ise onuncu değişiklik düş-

müştü; gülünç olduğunun farkındaydı ama sanki diğerlerinin erişemediği bir ikbale kavuşmuş gibi kabarmasına engel olamıyordu.

Harold'ın evine ilk yemek daveti, soğuk ve karanlık bir mart akşamı kendiliğinden gerçekleşmişti. "Emin misin?" diye sormuştu temkinli temkinli.

Harold ona şaşkınlıkla baktı. "Elbette" dedi. "Alt tarafı bir yemek. Sen de yiyorsundur herhalde, değil mi?"

Harold, Cambridge'de, lisans kampüsünün yakınındaki üç katlı bir evde oturuyordu. "Burada oturduğunu bilmiyordum" dedi Harold garaj yoluna girdiği sırada. "Burası en sevdiğim sokaklardan biridir. Kampüsün diğer tarafına kestirme diye her gün geçiyordum buradan."

"Herkes öyle kullanır" diye karşılık verdi Harold. "Boşanmadan hemen önce aldığım da bütün bu evlerde yüksek lisans öğrencileri otururdu, hepsinin panjurları dökülüyordu. Buram buram esrar kokardı, arabayla geçerken bile kafan dumanlanırdı."

Kar serpiştiriyordu, yine de kapıya iki basamakla ulaşılıyor olması hoşuna gitti, böylece kayıp düşmekten, Harold'ın yardımına ihtiyaç duymaktan korkmasına gerek yoktu. Evin içi tereyağı, biber ve nişasta kokmuştu, makarna diye düşündü. Harold çantasını yere bırakıp evi şöyle bir gezdirdi: "Salon, arkasında çalışma odası, solda mutfakla yemek odası." Ardından da Julia'yla tanıştı, o da Harold gibi uzun boy-luydu, kısa kahverengi saçlıydı, hemen kanı ısındı.

"Jude!" dedi. "Adını o kadar duydum ki, nihayet tanışabildiğimize çok sevindim." Gerçekten de sevinmiş olduğunu düşündü Jude.

Yemek boyunca sohbet ettiler. Julia Oxford'lu akademisyen bir aileden geliyordu; Stanford'da doktora başladı-ğından beri Amerika'da yaşıyordu; Harold'la beş yıl önce ortak arkadaşları vasıtasıyla tanışmışlardı. Laboratuvarın-

da H5N1'nin bir türevi gibi görünen yeni bir virüsün genetik kodunu çıkarmak üzerinde çalışıyorlardı.

"Mikrobiyolojideki en büyük endişelerden biri, bu genomların silah olarak kullanılma potansiyeli değil mi?" der demez Harold'ın ona döndüğünü görmedi ama hissetti.

"Evet, öyle" dedi Julia ve ona kendisiyle laboratuvar ekibinin dahil olduğu tartışmaları anlatırken Jude Harold'a bir bakış attı, Harold'ın onu izlediğini ve bir kaşını kaldırdığını gördü, bunu neye yoracağını bilemedi.

Ama sonra konu değişti; sohbetin Julia'nın laboratuvarından çıkıp ona yöneldiğini adeta gözleriyle gördü ve istese Harold'ın ne kadar iyi bir avukat olabileceğini, mevki ve istikamet değiştirmekteki ustalığını anladı; sanki sohbetleri sıvı bir nesneydi ve onu kanallarla, göletlerle kaçınılmaz sonuna doğru yönlendiriyor, hiç çıkış şansı bırakmıyordu.

"Ee Jude" diye sordu Julia, "sen nerede büyüdün?"

"Çoğunlukla Güney Dakota ve Montana" derken, içindeki yaratığın tehlikenin kokusunu alıp dikildiğini ama kaçacak yerinin olmadığını hissetti.

"Ailen çiftçi mi?" diye sordu Harold.

Yıllar içinde bu tür soruları geçiştirmeyi de, nasıl geçiştireceğini de öğrenmişti. "Hayır" dedi, "ama tam bir tarım ülkesi tabii. Doğası çok güzeldir, hiç gittiniz mi batıya?"

Normalde bu yeterdi ama Harold'a değil. "Vay!" dedi. "Böyle yumuşak direksiyon kıvrıranı da uzun zamandır görmüyorum." Harold gözlerini dikip uzun uzun bakınca, Jude bakışlarını tabağına indirmek zorunda kaldı. "Bize aileden bahsetmeyeceğini anlatmanın yolu bu herhalde."

"Rahat bıraksana çocuğu Harold" dedi Julia, ama Harold'ın bakışlarını yine de üzerinde hissediyordu ve yemek bitince rahat bir nefes aldı.

Harold'ın evindeki ilk geceden sonra ilişkileri hem derinleşti, hem zorlaştı. Harold'ın uyanık, gözleri çakmak çakmak

bir köpeğe –terrier gibi inatçı ve ısrarcı bir türe– benzeyen merakını uyandırdığını hissediyordu, bu da iyi bir şey olmayabilirdi. Harold’ı daha iyi tanımak istiyordu ama o yemekte hatırlamıştı ki birini yakından tanıma süreci sandığından daha zorluydu. Hep unutuyordu, hem hatırlamak zorunda kalıyordu. Özel meseleleri açmak, geçmişleri kurcalamak gibi olayların ileri sarılmasıyla kendini ikinci safhada, tarafların sınırlarının anlaşılıp bunlara saygı gösterildiği yumuşak ve rahat bölümde bulmak istiyordu.

Başkaları olsa birkaç soru daha sormaya çalışır, sonra onu rahat bırakırlardı. *Bırakmışlardı da*; sınıf arkadaşları olsun, diğer arkadaşları olsun, hocaları olsun; ama Harold’ın gözü kolay yılmıyordu. Olağan stratejileri, mesela soranlara kendi hayatını anlatmaktan çok onlarınkini dinlemeyi merak ettiğini söylemesi –etkili olduğu kadar doğruydu da– Harold’a karşı işe yaramıyordu. Harold’ın bir daha ne zaman üstüne çullanacağını hiç kestiremiyordu, her seferinde hazırlıksız yakalanıyordu ve birbirleriyle daha çok zaman geçirdikçe, çekingenliğinin azalacak yerde arttığını hissediyordu.

Harold’ın ofisinde, diyelim Yüksek Mahkeme önündeki Virginia Üniversitesi pozitif ayrımcılık davasını konuşurlarken Harold “Peki senin etnik kökenin nedir Jude?” diye sorardı.

“Çok çeşitli” diye cevaplar, sonra yere bir tomar kitap düşürme pahasına da olsa konuyu değiştirmeye çalışırdı.

Fakat bazen sorular bağlamdan kopuk, rastgele, habersiz, dolayısıyla kestirilemez bir şekilde gelirdi. Bir gece geç saatte Harold’la ofisinde çalışırken, Harold dışarıdan yemek söylemişti. Tatlı olarak da kurabiye ve brownie almıştı, bunların durduğu kâğıt torbayı ona doğru itti.

“Sağol, almayayım” dedi Jude.

“Ciddi misin?” dedi Harold kaşlarını kaldırarak. “Oğlum bayılırdı bunlara. Evde yapmaya da çalıştık ama tarifini bir türlü tutturamadık.” Brownielerden birini ikiye böldü. “Se-

ninkiler çocukken çok kek börek yaptılar mı sana?" Bu soruları, Jude'a adeta tahammül edilemez gelen kasıtlı bir rahatlıkla sordu.

"Hayır" dedi tuttuğu notları gözden geçirir gibi yaparak.

Harold'ın çığnerken çıkardığı sesleri dinlerken, geri mi çekilse sorguyu devam mı ettirse diye düşündüğünün farkındaydı.

"Aileni sık ziyaret ediyor musun?" diye damdan düşer gibi sordu Harold bir başka gece.

"Vefat ettiler" dedi gözlerini sayfadan ayırmadan.

"Üzgünüm Jude" dedi Harold bir sessizlikten sonra, sesindeki içtenliği duyunca Jude başını kaldırdı. "Benimkiler de öldü. Yakın zamanda. Tabii sen benden çok gençsin."

"Başın sağ olsun Harold" dedi. Sonra da bir tahminle: "Yakındınız herhalde."

"Evet" dedi Harold. "Hem de çok. Sen yakın mıydın ailenle?"

Başını iki yana salladı. "Yok, pek değil."

Harold sessiz kaldı. "Ama eminim seninle gurur duyuyorlardı" dedi sonunda.

Harold hayatına dair sorular sorduğunda içinde soğuk bir şeylerin dolaştığını, sanki organlarının ve sinirlerinin kalın bir buz tabakasının korumasına alındığını hissedirdi. O anlarda kırılabileceğini de hissedirdi ama, sanki bir şey derse buz parçalanacak, kendisini de ortadan ikiye ayıracaktı. Haliyle, sesinin normal çıkacağından emin olana kadar bekleyip Harold'a makalelerin kalanını şimdi mi bulayım, sabaha mı bırakayım diye sordu. Fakat Harold'a bakmadı, defterine konuştu.

Harold uzun süre sessiz kaldıktan sonra alçak sesle "Yarın" dedi, o da başını sallayarak eve gitmek üzere toparlanırken, topallayarak kapıya giderken Harold'ın gözlerini üzerinde hissetti.

Harold nasıl yetiştirildiğini, kardeşi olup olmadığını, kim-

lerle arkadaşlık ettiğini, neler yaptığını bilmek istiyordu; bilgiye gözü doymuyordu. Son iki soruyu cevaplayabilirdi hiç değilse; ona arkadaşlarını, nasıl tanıştıklarını, nerelerde olduklarını anlattı: Malcolm, Columbia'da yüksek lisans yapıyordu, JB ve Willem ise Yale'de. Harold'ın onlara dair sorularını seviyor, onlardan söz etmekten hoşlanıyor, başlarından geçenleri anlatınca Harold'ın gülmesinden mutluluk duyuyordu. Ona CM'i anlattı, Santosh'la Federico'nun yandaki yurttaki kalan mühendislik öğrencileriyle kapıştığını, bir sabah uyandığında penceresinin önünde, prezervatiflerden yapılmış motorlu balonların ucunda uçuşan SANTOSH JAIN İLE FEDERICO DE LUCANIN ÇÜKLERİ BAMYA KADAR pankartları gördüğünü anlattı.

Fakat Harold öbür konulara geçtiğinde, soruların ağırlığı ve sıklığı ve kaçınılmazlığından bunalıyordu. Bazen Harold'ın sorabileceği ama *sormadığı* sorular üzerine öyle çöküyordu ki sorsa daha iyi olacak gibi geliyordu. İnsanlar ne çok merak ediyor, ne kadar çok şey öğrenmek istiyordu. Anlıyordu da bunu, sahiden anlıyordu; o da cevaplar arıyordu, o da her şeyi bilmek istiyordu. O zaman arkadaşlarıyla kıvanıyor, ondan görece az bilgi sızdırmış olmalarına, onu kendi haline bırakıp sararmış toprağın altında solucanların, böceklerin kıvrandığı, kemik kırıklarının taşlaştığı bir bozkır olmasına izin vermiş olmalarına minnet duyuyordu.

“Bunu da amma merak ettin” diye tersledi bir keresinde Harold'ı, çıktığı biri var mı diye sorduğunda. Ardından kabalık ettiğini fark ederek durup özür diledi. Neredeyse bir yıldır tanışıyorlardı.

“*Bunu mu?*” dedi Harold özüre kulak asmayarak. “Ben seni merak ediyorum. Bunun neresi garip anlamıyorum. Arkadaşlar aralarında bu gibi şeyleri konuşur.”

Fakat rahatsızlığına rağmen Harold'a dönüyor, yemek davetlerini kabul ediyordu, her ne kadar bütün buluşmaların-

da bir an gelip keşke kaybolabilsem dese veya onları utan-
dırdığından endişe etse de.

Bir akşam Harold'a yemeğe gittiğinde, Harold'ın hukuk fakültesinden en iyi arkadaşı, Boston'da temyiz mahkemesi hâkimi Laurence ile Simmons'da İngilizce bölümünde öğretim görevli karısı Gillian'la tanıştı. "Jude" dedi sesi Harold'inkinden de alçak Laurence, "Harold bana MIT'de yüksek lisans da yaptığını söyledi. Hangi dalda?"

"Salt matematik" diye cevapladı.

"Bunun düz matematikten" derken güldü Gillian, "farkı ne?"

"Düz matematiğe bir bakıma uygulamalı matematik denebilir" cevabını verdi. "İster ekonomi, ister mühendislik, ister muhasebe olsun tüm konularda problem çözmekte, çözüm getirmekte kullanılır. Ama salt matematiğin amacı hemen uygulanabilecek, bariz çözümler getirmek değildir. Bir biçim ifadesi gibi de düşünebilirsiniz; tek kanıtladığı matematiğin sonsuz esnekliğidir, tabii sonsuz derken, bizim tanımladığımız kabul edilmiş varsayımlar kümesi dahilinde."

"Hayali geometriler gibi şeyler mi yani bunlar?" diye sordu Laurence.

"Tabii, o da olabilir. Ama bundan ibaret değil. Genellikle, matematiğin imkânsız fakat tutarlı iç mantığının kanıtları şeklinde tezahür eder. Salt matematik içinde de branşlar vardır: Mesela sizin dediğiniz geometrik salt matematik, ayrıca cebirsel salt matematik, algoritmik matematik, kriptografi, bilişim teorisi, bir de benim çalıştığım salt mantık."

"O nedir?" dedi Laurence.

Düşündü. "Matematiksel mantık veya salt mantık, esasında doğrular ve yanlışlar arasında bir sohbettir. Mesela size 'Tüm pozitif sayılar gerçektir. İki pozitif sayıdır. Dolayısıyla iki gerçektir' derim. Ama bu *aslında* doğru değil. Bu bir çıkarsama, bir doğruluk varsayımı. İkinci gerçekte bir sayı olduğunu *aslında kanıtlamadım* ama mantık itibariyle doğru

olması gerekir. Siz de bir kanıt yazarak özünde bu iki ifadenin gerçek olduğunu ve sonsuz uygulanabileceğini öne sürersiniz.” Duraksadı. “Anlatabiliyor muyum?”

“*Video, ergo est*” dedi Laurence ansızın. *Görüyorum, öyleyse var.*

Gülümsedi. “Uygulamalı matematik tam da budur. Ama salt matematik daha çok” –yine düşündü– “*Imagino, ergo est* şeklindedir.”

Laurence da ona gülümseyip başıyla onayladı. “Çok güzel” dedi.

“Benim *de* bir sorum olacak” dedi sessizce onları dinleyen Harold. “Nasıl ve neden hukuk fakültesine düştün?”

Herkesle birlikte o da güldü. Bunu soran çok olmuştu (Dr. Li umarsızlıkla, tez danışmanı Dr. Kashen şaşkınlıkla), o da cevabını karşısındakine göre uyarlardı; çünkü gerçek cevap –kendisini koruma imkânı bulmak, hiç kimsenin ona ulaşmamasını sağlamak– fazlasıyla bencil, sığ, açık açık söylemeyecek kadar küçük bir cevap gibi geliyordu (hem bunun üzerine soruların ardı arkası kesilmezdi). Ayrıca hukukun çok uyduruk bir koruma olduğunun artık farkındaydı; *gerçekten* emniyette olmak istiyorsa dürbününden bakan bir keskin nişancı veya laboratuvarında pipetleriyle zehirleriyle oynayan bir kimyager olmalıydı.

O akşam ise “Aslına bakarsanız hukukun salt matematikten çok farkı yok” dedi; “ikisi de teoride her soruyu cevaplayamaz mı? Her neyin yasası olursa olsun yaslanılmak, esnetilmek üzere yapılmıştır ve kapsadığını iddia ettiği alandaki her soruna çözüm getiremezse buna yasa denemez, öyle değil mi?” Durup dediklerini tarttı. “Bence aradaki fark, hukukta birçok cevaba birçok farklı yoldan ulaşılması, matematikte ise birçok farklı yoldan tek cevaba ulaşılmasıdır. Bir de bence hukukun konusu gerçeklik değil, yönetimdir. Matematğin kolay, pratik veya idari olması gerekmez; doğru olması yeter.

Bence *benzedikleri* bir başka yön ise, hukukta olduğu gibi matematikte de önemli olanın –daha doğrusu, akılda kalanın– dava ya da kanıtın kazanılması veya çözülmesi değil, bunun yapılışının güzelliği, ekonomisidir.”

“Ne demek istiyorsun?” diye sordu Harold.

“Hukukta güzel bir özetten ya da güzel bir sonuçtan söz ederken bununla sadece mantığının değil ifadesinin de şahaneliğini kastediyoruz. Matematikte de güzel bir kanıttan söz ederken onun sadeliğini, basitliğini, bir nevi kaçınılmazlığını takdir etmiş oluyoruz.”

“Fermat’ın son teoremi gibi bir şeye ne diyeceksin?” diye sordu Julia.

“O güzel olmayan kanıt mükemmel örnektir. Çünkü çözülmesi önemli olmasına önemliydi, ama danışmanım dahil pek çok kişi için hayal kırıklığı oldu. Kanıt yüzlerce sayfa yazılmış, matematiğin alakasız her türlü dalından derlenmişti; uygulaması o kadar zorlama, o kadar *yapboz* gibiydi ki, kanıtlanmış olmasına rağmen daha zarif bir şekilde ifade edebilmek için hâlâ çalışanlar var. Güzel bir kanıt, güzel bir karar gibi kısa ve özdür. Bütün bir matematik evreninden derlenmiş olsalar da en fazla bir avuç kanıt, görece az sayıda adımla gönderme yapar, bunun sonucunda matematikte büyük ve genelleşmiş bir hakikat ortaya çıkarır. Yani az sayıda sarsılmaz mutlak ile inşa edilmiş bir dünyada bütünüyle kanıtlanabilir, sarsılmaz bir mutlak doğurur.” Durup bir nefes aldığı sırada konuştukça konuştuğunu, diğerlerinin sessizce bakakaldığını fark etti. Yüzünün kızardığını, tanıdık nefretin içini yine kirli su gibi doldurduğunu hissetti. “Affedersiniz” dedi sonra. “Lafı bu kadar sündürmek istememiştım.”

“Dalga mı geçiyorsun?” dedi Laurence. “Jude, bu galiba on yıldır Harold’ın evindeki ilk aydınlatıcı muhabbet oldu; teşekkür ederim.”

Yine gülüşüler ve Harold memnuniyetle arkasına yaslan-

dı. Harold'ın masanın karşısındaki Laurence'a dudaklarıyla "Gördün mü?" dediğini yakaladı, Laurence'ın baş salladığını da görünce kendisi üzerine çalıştıklarını anladı ve istemeyerek de olsa pohpohlandığını, utandığını hissetti. Harold arkadaşına ondan söz etmiş miydi? Gireceğinden habersiz olduğu bir sınav mıydı bu? Geçtiği için rahatlamıştı, Harold'ı utandırmadığına seviniyordu, bir de verdiği bütün rahatsızlığa rağmen Harold'ın konuğu olmayı hak ettiği, ileride yine davet edileceği için mutluydu.

Her geçen gün Harold'a biraz daha güveniyor, bazen aynı hatayı tekrarlıyor muyum diye endişeleniyordu. Güvenmek mi daha iyiydi, çekinmek mi? İnsan bir tarafıyla hep ihanet beklerken gerçek bir dostluk yaşanabilir miydi? Bazen Harold'ın cömertliğini, ona memnuniyetle inanışını süiistimal ediyormuş gibi hissediyor, bazen bu kadar temkinli davranmasının doğru tercih olup olmadığını merak ediyordu; çünkü sonu kötüye varırsa kendinden başka kabahatli olmayacaktı. Fakat Harold'a güvenmemek de kolay değildi: Hem Harold zorlaştırıyordu, hem de Jude kendi işini zorlaştırıyordu; Harold'a güvenmeyi, kendini ona teslim etmeyi, içindeki yaratığın hiç uyanmayacağı bir uykuya dalmasını yürekten *istiyordu*.

İkinci senesinde bir gece Harold'ın evinden çıkarken, kapıyı açtıklarında basamakları, sokağı, ağaçları kara gömülmüş buldular, kar taneleri hortum halinde üzerlerine gelince ikisi de gerilediler.

"Ben taksi çağırayım" dedi Harold onu eve bırakmak zorunda kalmasını diye.

"Çağır mıyorsun" dedi Harold. "Burada kalıyorsun."

Böylece ikinci kattaki, Harold'la Julia'nın odasından kitaplık olarak kullandıkları geniş, pencereci bir bölüm ve kısa bir koridorla ayrılan misafir odasında kaldı. "Al bu tişörtü" dedi Harold ona gri ve yumuşak bir şey atarak, "diş fir-

çası da var.” Kitaplığın üzerine koydu. “Banyoda temiz havlu var. Başka bir şey ister misin? Su filan?”

“Hayır” dedi. “Çok teşekkür ederim Harold.”

“Ne demek. İyi geceler Jude.”

“İyi geceler.”

Yumuşak şilteye gömülüp kuştüyü yorgana sarılarak bir süre yattı, pencerenin beyaza kesmesini izledi, tesisatın gurgultusunu dinledi, Harold’la Julia’nın mırıltıyla konuşmasını, birinin odada gezinmesini, sonunda sessizliği duydu. O dakikalarda, hafta sonunda annesiyle babasına ziyarete gelmiş, kendi odasındaymış, ertesi sabah kalkıp yetişkin çocuklar aileleriyle ne yaparsa onu yapacakmış gibi hayaller kurdu.

İkinci yılın yazında Harold onu Cape Cod’a, Truro’daki yazlıklarına davet etti. “Çok seversin” dedi. “Arkadaşlarını da çağır, onların da hoşuna gidecektir.” Bunun üzerine, İşçi Bayramı’ndan önceki perşembe günü, kendisinin ve Malcolm’un stajları bittikten sonra hep birlikte, New York’tan arabayla yazlığa gittiler ve hafta sonuyla birleşen o tatil boyunca Harold’ın ilgisi JB’ye, Malcolm’a ve Willem’e kaydı. Onları da dikkatle izledi, Harold’ın her bir salvosuna cevap verebilmelelerini, kendi hayatlarını cömertçe paylaşmalarını, başlarından geçenleri anlatıp gülebilmelerini ve Harold’la Julia’yı da güldürebilmelerini, Harold’ın yanında ne kadar rahat olduklarını ve Harold’ın da onların yanındaki rahatlığını takdir etti. Sevdiklerinin, diğer sevdiklerini sevmelerinin tarifsiz mutluluğunu tattı. Evin özel patikasından inilen özel bir sahili vardı, sabahları dördü yokuşu inip denize girer —Jude bile, şortu, atleti ve kimsenin takılmadığı eski keten gömleğiyle—, sonra kumlara yatıp güneşlenirdi, ıslak giysilerinin kurudukça vücudundan ayrılışını hissederdi. Bazen Harold gelip onlara bakar, kimi zaman o da yüzerdi. Akşamüstü Malcolm’la JB kum tepelerinde bisikletle dolaşırken o ve Willem onları yayan takip eder, Willem ona ayak uydurur, midyelerin kav-

lamış, yengeçlerin çoktan didiklenmiş hüzünlü kabuklarını toplarlardı. Akşamları hava yumuşayınca JB ve Malcolm eskizler yapar, o ve Willem ise kitap okurdu. Temiz hava bol gıdadan, tuzdan ve mutluluktan uyuşmuş gibi olur, geceleri erkenden ve hızla uykuya dalar, sabahları herkesten erken uyanıp arka balkona çıkarak tek başına denize bakardı.

Ne olacak bu halim? diye sorardı denize. *Neler oluyor bana?*

Tatil bitti, güz dönemi başladı ve kısa süre sonra anladı ki o tatilde arkadaşlarından biri Harold'ın kulağına bir şeyler fısıldamıştı, ama bunu yapanın, geçmişine dair nihayet bir şeyler paylaştığı Willem olmadığından emindi, zaten çok bir şey de söylenmemişti: Her biri diğerinden zayıf üç bilgi, kendi başlarına anlamsız, toplandıklarında bir hikâyenin giriş cümlesi bile etmeyen bilgiler. Masalların başları bile onun Willem'e anlattıklarından çok ayrıntı içeriyordu: *Bir varmış bir yokmuş, soğuk bir ormanın derinliklerinde ormancı babaları ve üvey anneleriyle yaşayan bir kız bir de erkek çocuğu varmış. Ormancı yoksulmuş ama çocuklarını çok severmiş...* Yani Harold'ın öğrendiği her neyse, onların gözlemleriyle, teorileriyle, tahminleriyle, uydurmalarıyla destekledikleri spekülasyonlardan ibaretti. Fakat her ne ise, Harold'ın ailesi ve nereden geldiğiyle ilgili sorularının arkası kesilmişti.

Aylar ve yıllar geçtikçe, hayatının ilk on beş yılının bahsinin açılmadığı ve anlatılmadığı, hiç yaşanmamış da kendisi paketten lise çağında çıkmış, ensesindeki düğme açılınca titreyerek vücuda gelmiş kabul edildiği bir arkadaşlık kurdular. Bu boş yılları Harold'ın hayal gücünün doldurduğunu, hayallerden bazılarının gerçekte olanlardan bile kötü, bazılarının daha iyi çıkabileceğini biliyordu. Ama Harold onu neye yordüğünü hiç söylemedi, o da bilmek istemedi.

Arkadaşlıklarını hiç bulundukları ortamla sınırlı görmemişti ama Harold ve Julia'nın böyle görmesi ihtimaline de hazırlıklıydı. Memuriyet için Washington'a taşındığında onu

unutacaklarını varsaydı ve kendini bu kayba hazırlamaya çalıştı. Fakat unutulmadı. Yazıştılar, telefonlaştılar, aynı şehirde olduklarında yemekte buluştular. Yazları arkadaşlarını alıp Truro'ya gitti, Şükran günlerinde Cambridge'de toplandılar. İki yıl sonra savcılıktaki görevine başlamak üzere New York'a taşınacağı sırada, Harold onu işkillendirecek kadar çok heyecanlanmıştı. Hatta Yukarı Batı Yakası'ndaki dairelerine yerleşmesini de teklif ettiler ama orada sık kaldıklarını biliyordu, teklifin sahiciliğinden de emin olamadığı için reddetti.

Harold her cumartesi arayıp işini soruyor, o da amiri, başsavcı vekili Marshall'ın koca koca Yüksek Mahkeme kararlarını ezberden okurken gözlerini kapatıp hafızasında sayfayı canlandırmak, robotumsu cansız bir sesle konuşmak ama tek kelime eksik veya fazla olmaksızın aktarmak gibi ürkütücü huylarından bahsediyordu. Kendi hafızasını da güçlü bulurdu ama Marshall'a hayranlık duymuştu.

Savcılık ona bazı açılardan evi anımsatıyordu. Erkekler çoğunluktaydı; birbirine denk vasıfları olan fazlasıyla rekabetçi insanların dar bir alana tıklıp içlerinden sadece birkaçının göze gireceğinin bildirilmesinden kaynaklanan saldırgan gerilim havada tıslıyordu adeta. (Fakat buradaki denk vasıflar başarılar, evdekiler açlık ve muhtaçlıktı.) İki yüz savcı yardımcısının tümü aynı beş altı hukuk fakültesi mezunuydu ve her biri okullarının hukuk dergilerinde, eğitim mahkemelerinde yer almıştı. Menkul kıymetler dolandırıcılığı davalarına bakan dört kişilik bir ekibin içindeydi ve tüm ekip arkadaşlarının başkalarına fark atmayı umdukları bir özelliği, bir çıkıntılığı mevcuttu: Onun elinde, MIT'de yüksek lisans yapması (kimsenin aradığı bir şey değildi ama dikkat çekiyordu) ve Marshall'ın arasının iyi olduğu Sullivan'ın kalemindeki memuriyeti vardı. Dairedeki en yakın arkadaşı Citizen, hukuk diplomasını Cambridge'den alıp New York'a taşınmadan önce iki yıl Londra'da avukatlık yapmıştı. Ekiplerinde-

ki üçüncü kişi olan Rhodes, üniversiteyi Fulbright Bursuyla Arjantin’de okumuştı. (Dördüncü takım arkadaşları Scott alabildiğine tembel bir herifti ve söylentiye bakılırsa babası başkanla tenis arkadaşı olduğu için buraya atanmıştı.)

Zamanının çoğunu ofiste geçiriyordu, bazen Citizen ve Rhodes’la geç saate kaldıklarında yemek söylüyorlardı, bu da ona Hood’da oda arkadaşlarıyla geçirdiği günleri hatırlatıyordu. Citizen ve Rhodes’un arkadaşlığından, zekâlarının keskinliği ve derinliğinden memnundu ama o anlarda kendisinden çok farklı düşünen, onu da farklı düşünmeye sevk eden arkadaşlarını özlerdi. Citizen ve Rhodes’la mantık hakkında bir sohbetin ortasında, onlara Dr. Li’nin birinci yılın başında, salt matematik dersine kabul mülakatında sorduğu soruyu sordu: *Kanalizasyon kapakları neden yuvarlaktır?* Kolay bir soruydu, cevabı da basitti ama eve dönüp Dr. Li’nin sorusunu arkadaşlarına sorduğunda, sessiz kalmışlardı. Neden sonra JB, gezgin bir hikâye anlatıcısı gibi hülyalı bir sesle “Uzun yıllar önce, dünyada mamutlar yaşarken, ayak izleri toprakta derin çukurlar açtı...” deyince kahkahayı basmışlardı. Bunu hatırlayıp gülümsedi; aklının JB’ninki gibi çalışmasını isterdi bazen, doğru olmasına rağmen en ufak bir romantizm, zekâ pırıltısı, hayal gücü barındırmayan açıklamalar bulmak yerine herkesi büyüleyen hikâyeler uydurabilecek şekilde.

“Koy bakalım emaneti masaya” diye fısıldardı Başsavcı bizzat zuhur edip yüzlerce savcı yardımcısı gri takım elbiseli güveler gibi başına üşüştüğünde. Rhodes’la birlikte onlar da katılırlardı sürüye ama o kaynaşmalarda dahi, sadece Marshall’ın değil Başsavcı’nın da durup ona yakından bakmasını sağlayacak o sözü sarf etmezdi. Bu işe girdikten sonra Harold, adını çok eski dostu olan Başsavcı Adam’a vermek için izin istemişti. Fakat Harold’a kendi başına becerebileceğini görmek istediğini söylemişti. Bu doğrudu ama asıl sebebi tanıdık olarak Harold’ın adını kullanmak istememesiy-

di çünkü onu kendisine kefil olmaya pişman edeceğinden çekiniyordu. Bu nedenle bir şey dememişti.

Yine de Harold hep yanındaymış gibi hissediyordu. Hukuk fakültesini (ve mütemmim cüzü olan hukuk fakültesindeki başarılarla böbürlenmeyi) hatırlamak, ofiste zaman öldürmenin en sevilen şekliydi ve iş arkadaşlarının önemli bir kısmıyla aynı okuldan mezun olduğu için de Harold'ı tanıyanlar (ya da adını duymuş olanlar) çoktu; bazen ondan aldıkları dersleri, o dersler için ne kadar çalışmaları gerektiğini anlatırlar, Jude da Harold'la kıvanır, hatta saçma olduğunu bilse de onu tanıdığı için kendisiyle gurur duyardı. Ertesi yıl Harold'ın Anayasa kitabı çıkacaktı; herkes kitabın teşekkürler bölümünü okuyup orada adının geçtiğini görünce Harold'la bağlantısı ortaya çıkacak, herkes şüphelenecekti, insanların onun yanında Harold hakkında neler söylediklerini hatırlamaya çalışırkenki endişeli ifadelerini izleyecekti. Fakat o zamana kadar savcılıkta kendine bir yer edineceğini, Citizen ve Rhodes ile varlık göstereceğini, Marshall ile kendi bildiği gibi bir ilişki kurmuş olacağını tahmin ediyordu.

Ne kadar canı çekerse çeksin, Harold'ın arkadaşı olduğunu ilan etmeye hep ihtiyatla yaklaşıyordu: Bazen aralarında ki yakınlığın hayal ürünü olduğunu, kendi kafasında anlamsızca şişirdiğini hissediyor, bunun üzerine utana sıkıla *Umutlu Vaatler* kitabını raftan indirip teşekkürler kısmını açarak Harold'ın sözlerini bir daha, bir sözleşme okur gibi okuyor ve bunları Harold'a karşı hissettiklerinin bir derece de olsa karşılıklı yaşandığının beyanı gibi algılıyordu. Ama hep hazırlıklıydı: *Bu ay bitecek*, derdi kendine. Ayın sonunda ise: *Önümüzdeki ay kesin. Önümüzdeki ay benimle konuşmak istemeyecek.* Kendini sürekli teyakkuzda tutmaya çalışıyor, yanılmak için can atsa da büyük hayal kırıklığına kendisini hazırlıyordu.

Buna rağmen arkadaşlıkları, uzun bir nehir gibi çağlayıp onu sürükleyerek göremediği bir yerlere doğru götürdü. İlişki-

lerinin bir sınıra dayandığını hissettiği her anda Harold veya Julia bir başka kapı açıp onu içeri davet ettiler. Bir Şükran Günü için İngiltere'den geldiklerinde Julia'nın emekli göğüs hastalıkları mütehassısı babasıyla ve sanat tarihi profesörü ağabeyiyle tanıştılar; Harold'la Julia New York'a geldiklerinde ise Willem'le Jude'u adını hep duydukları ama bütçelerinin yetmeyeceği yerlere yemeğe götürdüler. Lispenard Sokak'taki daireyi gördüler –Julia kibarlığını korudu, Harold şaşkına döndü– ve kaloriferin tuhaf bir şekilde arıza yaptığı hafta kendi dairelerinin anahtarını bıraktılar. Öylesine sıcaktı ki içerisi, Willem'le birlikte içeriye adım atar atmaz koltuğa çöktüler ve vücutlarına ansızın taarruz eden ısıya karşı ne yapacaklarını bilemeden bir saat kadar kıpırtısız oturdular. Harold bir nöbetine tanık olduktan sonra da –New York'a taşınmasından sonraki ilk Şükran Günüydü; yukarıya kadar çıkamayacağını bildiğinden ocaktaki ısıpanağın altını kapatmış, kilere sığınarak yere uzanıp geçmesini beklemişti– evin şeklini değiştirmişler; bir sonraki ziyaretinde misafir odasının salonun bitişiğine, Harold'ın eski çalışma odasına taşındığını, Harold'ın masası, koltuğu ve kitaplarının ikinci kata çıkarıldığını görmüştü.

Ama bütün bunlara rağmen, bir gün gelecek kapının kulbunu yoklayacak ve kilitli olduğunu görecekmış gibi hissetmekten kurtulamıyordu. En büyük derdi bu değildi aslında; hiçbir yasağın konulmadığı, kendisine her şeyin sunulduğu ve hiçbir karşılık beklenmediği bir yerde olmanın korkutucu, işkillendirici bir tarafı vardı çünkü. O da elinden ne gelirse yapmaya çalışıyor, pek bir şey veremediğini biliyordu. Üstelik Harold'ın ona kolaylıkla verdiği cevap, şefkat gibi şeyleri Jude ona veremezdi.

Tanışmalarının üstünden yedi yıl kadar geçmişken ilkbaharda bir gün evlerine misafir olmuştu. Julia'nın elli birinci yaşgünüydü; ellinci yaşgününde konferans için Oslo'da olduğundan büyük kutlamayı bir yıl ertelemişlerdi. Harold'la

birlikte salonu temizliyorlardı, daha doğrusu salonu Jude temizliyor, Harold ise raflardan rastgele kitaplar seçip nasıl edindiklerini anlatıyor veya kapaklarını açıp kimin adının yazdığına bakıyordu. *Leopar*'ın künye sayfasına "Bu kitap Laurence V. Raleigh'ye aittir, almayınız. Sana diyorum Harold Stein!" yazılmıştı mesela.

Jude, Laurence'a söylemekle tehdit etmeye kalkmış, Harold'dan benzer bir karşılık almıştı: "Azıcık aklın varsa yapma Jude."

"Yaparsam ne olurmuş?" dedi damarına basmak için.

"Şu olur..." deyip üzerine atıldı Harold ve bunun şaka olduğunu, Harold'ın numaradan yaptığını anlayana kadar öyle bir şiddetle irkildi, temas etmemek için vücudunu öyle bir büktü ki, kitaplığa çarpıp Harold'ın oğlu Jacob'ın yaptığı kaba seramik fincanı yere düşürdü, fincan üç parçaya ayrıldı. Harold o arada geri çekilmişti, aralarındaki ani ve berbat sessizliğe gözyaşı dökecekti az daha.

"Harold" dedi yere çömelip parçaları toplarken, "çok özür dilerim. Lütfen affet beni." Kendini yerlere vurmak istiyordu; biliyordu ki bu fincan Jacob'ın hastalığa yakalanmadan önce Harold'a elleriyle yaptığı son hediye idi. Tepesinde Harold'ın soluk alıp vermesinden başka ses duyamıyordu.

"Lütfen affet beni Harold" dedi tekrar, parçaları avuçlarında tutarak. "Sanırım tamir edebilirim, hatta eskisinden de iyi olur." Bakışlarını fincandan, sırlı parlaklığından kaldıramıyordu.

Harold'ın yanına çömeldiğini hissetti. "Jude" dedi Harold, "üzme kendini. Bir kazadır oldu." Sesi çok alçaktı. "Ver bana kırıkları" dedi ama yumuşak sesle konuşuyordu, sinirli gibi değildi.

Jude dediğini yaptı. "Gideyim ben" dedi üzerine.

"Ne gitmesi canım?" dedi Harold. "Sorun yok, Jude."

"Ama Jacob'ındı o" sözlerinin ağzından döküldüğünü işitti.

“Evet” dedi Harold. “Hâlâ da öyle.” Ayağa kalktı. “Gözlerime bak Jude” dedi, o da nihayet bakabildi. “Üzülme bakalım. Gel hadi” deyip elini uzattı Harold, o da tutunarak ayağa kalktı. Harold’ın sunduğu onca şeyin gönül borcuna karşılık, onun için en değerli kişinin elinden çıkmış çok değerli bir şeyi yok ettiği için uluyarak ağlamak istiyordu.

Harold fincan kırıklarını alıp çalışma odasına çıktı, Jude ise güzel güne karanlık çökerken sessizlik içinde temizliği bitirdi. Julia eve geldiğinde Harold’ın ona nasıl salakça ve sakarca davrandığını anlatmasını bekledi ama yapmadı bunu. O akşam yemekte her zamanki gibiydi Harold; Jude yine de Lispenard Sokak’a döndüğünde Harold’a elyazısıyla gerçek bir özür mektubu döşenip postaya verdi.

Birkaç gün sonra yine elyazısıyla yazılmış bir mektupla cevabını aldı, bu mektubu ömrü boyunca saklayacaktı.

“Sevgili Jude” diye yazmıştı Harold, “güzel mektubun için teşekkür ederim fakat hiç gereği yoktu. Yazdığın her şeyi anlıyorum. O fincanın benim için çok önemli olduğu konusunda haklısın. Ama sen daha önemlisin. Lütfen kendine eziyet etme artık.

Başka tür bir insan olsam, bu olayın genel haliyle hayatı eğretilmediğini söylerdim sana. Birtakım şeyler kırılır, bazen kırılanlar onarılır, fakat çoğu durumda fark edersin ki kırılan ne olursa olsun hayat o kaybı telafi etmek için yeniden şekillenir, bazen de muhteşem olur bu şekilleniş.

Ashına bakarsan ben o tür bir insanmışım galiba.
Sevgiler, Harold.”

* * *

Daha birkaç yıl öncesine kadar –öyle olmadığını bilmesine, on yedi yaşından beri Andy’nin ona söylediklerine rağmen–, iyileşebileceğine dair küçük ve kararlı bir umut besliyordu

içinde. İyice kötülediği günlerde Philadelphia'daki cerrahın "Omurganın kendini onarma kabiliyeti şaşırtıcıdır" sözlerini zikir gibi tekrarlıyordu adeta. Andy'yle karşılaştıktan birkaç yıl sonra, hukuk fakültesinde okuduğu sırada cesaret bularak, bunca değer verdiği kehaneti, Andy'nin başıyla onaylayarak "Doğrudur, biraz zaman alır sadece" demesini umarak ona açıklamıştı.

Andy ise homurdanarak cevap vermişti. "*Böyle* mi dedi sana?" diye sormuştu. "İyiye gitmeyecek Jude; hatta yaşın ilerledikçe kötüleşecek." Andy konuşurken ayak bileğine bakıyor, nedensiz oluşan bir yaradaki ölü dokuları cımbızla temizliyordu ki Jude kaskatı kesildi ve o anda Andy'nin yüzünü göremese de sözlerinden pişman olduğunu hissetti. "Özür dilerim Jude" derken ayağını elinden bırakmadan başını kaldırdı. "Ama aksini söylemem mümkün değil." Jude cevap veremeyince de iç geçirdi. "Canın sıkıldı."

Elbette sıkılmıştı. "Yok bir şeyim" diyebilirdi ama Andy'yle göz göze gelemedi.

"Üzgünüm Jude" dedi Andy tekrar alçak sesle. O zaman bile iki ayarı vardı: biri sert, biri yumuşak; bazen bir muayene sırasında ikisine birden tanık olurdu.

"Ama bir konuda sana söz verebilirim" dedi tekrar ayağına dönerek. "Ben her zaman yanında olup sana bakacağım."

Dediğini yaptı da. Hayatındaki insanlar arasında bazı bakımlardan hakkında en çok şeyi bilen Andy'ydi. Çocukluktan sonra bir tek onun önünde çırılçıplak durmuştu, vücudunun tüm fiziksel boyutlarını bilen tek kişi oydu. Andy tanıştıklarında asistan hekimdi; ihtisasını da Boston'da tamamlamıştı, sonra birkaç ay arayla New York'a taşınmışlardı. Andy ortopedi cerrahıydı ama soğuk algınlığından sırt ve bacak sancılarına kadar her şeyine o bakardı.

Bir gün Andy keyifsiz bir sesle "Vay be" dedi Jude muayenehanesinde oturmuş balgam sökerken (geçen ilkbahardı bu,

yirmi dokuza basmasından birkaç hafta önce; ofisteki bronşit salgınından o da nasibini almıştı), “iyi ki ortopedide uzmanlaşmışım. Bana çok iyi pratik oluyor bu. Senelerce dirsek çürütürken tam da bu işi yapacağımı hayal etmiştim.”

Gülmeye başladı ama yine öksürük tuttu, Andy de sırtına vurdu. “Adam gibi dahiliyeci tavsiye etseler, belki ben de her işimi fizik tedavi uzmanına gördürmeyeceğim” dedi.

“Hmm” diye karşılık verdi Andy. “Aslında bir dahiliyeciye görünmeye başlasan hakikaten çok iyi olacak. Bana ne kadar zaman kazandırır, beni ne kadar baş ağrısından kurtarır Tanrı bilir.” Fakat Andy’den başka doktora gitmezdi, bunu açıkça konuşmamış olsalar da Andy de gitmesini istemezdi.

Andy onun hakkında bir sürü şey biliyordu ama onun Andy hakkında bildikleri sınırlıydı. Andy’yle aynı üniversiteye gittiklerini, ondan on yaş büyük olduğunu, babasının Gujaratlı ve annesinin Galli olduğunu, Ohio’da büyüdüğünü biliyordu. Andy üç yıl önce evlenmişti ve gelinin ailesinin Yukarı Doğu Yakası’ndaki evinde aile arasında yapılan düğün yemeğine davet edildiği için şaşırılmıştı. Willem’i zorla yanında götürmüş, Andy’nin çiçeği burnunda karısı Jane’in tanıştırdıklarında ona sarılıp “Şu meşhur Jude St. Francis! Adını çok duydum!” demesine daha da şaşırılmıştı.

“Sahi mi?” demişti korku yarasa sürüsü gibi zihnine üşüşürken.

“Korktuğun gibi değil” demişti Jane gülümseyerek (o da doktordu; kadın-doğumcu). “Ama Andy seni çok seviyor Jude; gelmene çok sevindim.” Andy’nin ailesiyle de tanışmıştı, gecenin sonunda ise Andy boynuna sarılıp yanağına okkalı bir öpücük kondurunca utanıp sıkılmıştı, üstelik artık her görüştüklerinde yapıyordu bunu. Andy de bu öpüşme faslından rahatsız gibiydi ama kendini mecbur hissediyordu, bu da Jude’a komik ve dokunaklı geliyordu.

Andy’nin pek çok özelliğini takdir ederdi ama en çok sü-

kûneti onu etkiliyordu. Tanışmalarından bir süre sonra, iki kontrol randevusuna gelmediği (unutmamıştı; bilerek gitmemişti), üç telefona ve dört mesaja cevap vermediği için Hood'a kadar gelip kapısına dayanınca, Andy'den kaçmanın mümkün olmadığını anlamış, insanın doktoru olmasında kötü bir şey yok diye düşünmeye başlamış ve Andy'ye güvenebileceğini hissetmişti. Üçüncü muayenede Andy epikriz istemiş, söylediği kadarını yorum yapmadan, tepki göstermeden kaydetmişti.

Sahiden de Andy ilk kez yıllar sonra –daha dört yıl olmamıştı– doğrudan çocukluğunu sormuştu. Andy'yle ilk büyük kavgaları sırasında olmuştu bu. Daha önce de kapışmışlardı elbette; Andy yılda bir iki kere uzun nutuklar çekerek (altı haftada bir –son zamanlarda daha sık– muayeneye gidiyordu ve Andy'nin onu karşılamasındaki, muayenesindeki su-ratsızlığına bakarak hangisinin Nutuk Randevusu olacağını artık kestirebiliyordu) kendine iyi bakmamaktaki inadına şaşkınlığını ve öfkesini, terapistle gitmeyi reddetmesinin saçmalığını, hayat kalitesini iyileştirecek ağır kesicileri almakta diretmesinin lüzumsuzluğunu dile getiriyordu.

Kavganın konusu, Andy'nin sonradan intihar girişimi olduğuna kanaat getirdiği bir olaydı. Yılbaşından bir gün önce kendini keserken yanlışlıkla damara denk getirmiş, ortaya çıkan büyük ve kanlı rezillğe Willem'i de dahil etmek zorunda kalmıştı. Andy o gece muayene odasında sinirinden onunla hiç konuşmamış, hatta dantel gibi ince ince dikişler atarken kendi kendine homurdanmıştı.

Bir sonraki randevuda daha Andy ağzını açmadan ne kadar öfkeli olduğunu anlamıştı. O kontrole hiç gitmemeyi düşündüyse de, gitmezse Andy'nin onu getirene kadar arayacağını, daha da kötüsü Willem'i, en fenası Harold'ı taciz edeceğini biliyordu.

“Seni hastaneye kapattırmam gerekirdi”ydi Andy'nin ilk sözleri; ardından da “kafama sıçayım” dedi.

“Abartıyorsun bence” diyecek oldu ama Andy kulak asmadı.

“İntihara kalkıştığına inanmıyorum yoksa seni öyle bir hızla tımarhaneye yollardım ki başın dönerdi” dedi. “Yollamadıysam tek sebebi, senin kadar sık ve uzun süredir kendini kesen birinin intihar olasılığının, kendini nadiren kesen birine göre istatistiksel açıdan daha düşük olması.” (Andy istatistiği çok severdi. Jude bazen bu istatistikleri uydurduğunu düşünürdü.) “Ama Jude, saçmasapan bir huyun var ve bu kez az daha ölüyordun. Ya derhal terapiye gitmeye başlarsın ya da kapattırırım seni.”

“Böyle bir şey yapamazsın” dedi; o da sinirlenmişti artık ama Andy’nin isterse yapabileceğini de biliyordu. New York Eyaleti’nde kişinin rızası olmadan hastaneye yatırılmasıyla ilgili yasaları okumuştı, aleyhinde olduklarını görmüştü.

“Pekâlâ da yapabilirim, biliyorsun” dedi Andy. Neredeyse bağırma raddesine gelmişti. Çalışma saatlerinden sonrasına randevulaşıyorlardı çünkü sonrasında Andy’nin zamanı varsa, keyfi de yerindeyse sohbet ediyorlardı.

“Dava ederim seni” dedi, Andy de bağırarak “Etmezsen şerefsizsin” diye cevapladı. “Ne bok yediğinin farkında mısın Jude? Beni nasıl zor durumda bıraktığını anlamıyor musun?”

“Sıkma canını” dedi alaycı bir üslupla, “kimim kimsem yok benim. Doktor hatası diye şikâyet eden çıkmaz.”

Andy, Jude kendisine vurmaya çalışmış gibi geri çekildi bunun üzerine. “Ne hakla böyle konuşursun?” dedi ağır ağır. “Onu demek istemediğimi sen de biliyorsun.”

Elbette biliyordu. Ama “Her neyse” dedi, “ben gidiyorum.” Muayene masasından indi (neyse ki Andy girer girmez nütuk çekmeye başlamış, soyunmaya fırsatı olmamıştı) ve kapıya yöneldi ama onun yürüme hızıyla odadan çıkmak dramatik gerilim yaratacak bir olay değildi, zaten Andy iki adım atıp kapıyla arasına geçti.

“Jude” dedi yine ruh hali aniden değişmiş olarak, “gitmek

istemediğini biliyorum. Ama artık bu iş korkutucu bir hal alıyor.” Bir nefes aldı. “Çocukluğunda olanlarla ilgili herhangisi biriyle konuştun mu hiç?”

“Bunun konumuzla alakası yok” dedi duygusuzca. Andy, ona anlattıklarını hiç gündeme getirmemişti ve şimdi ortaya atmasıyla kendisini ihanete uğramış gibi hissetmişti.

“Ne demek alakası yok?” dedi Andy ve televizyon dizilerinde laf uzatmak dışında kullanılmayan bu sözün gülünçlüğü Jude’u istemese de güldürdü; gülümsemesini dalga geçmek zanneden Andy ise yine yön değiştirdi. “İnadında muazzam bir kibir de var Jude” diye devam etti. “Sağlığın veya iyiliğinle ilgili hiçbir lafa kulak asmama konusundaki kesin kararlılığın ya patolojik derecede şiddetli bir kendine kıyma vakası, ya da hepimize siktir çekiyorsun.”

Kırıldı buna. “Yalnız sana her karşı çıktığımda beni *hastaneye kapattırmakla* tehdit etmen de manipülasyonun daniskası, hele ki bu olayın kaza olduğunu sana söyledikten sonra” diye giydirdi Andy’ye. “Andy bak seni gerçekten çok seviyorum. Sen olmasan ne yapardım bilmiyorum. Ama koca adam oldum. Bana bunu yap şunu yapma diye emir veremezsin.”

“Biliyor musun Jude?” dedi Andy (yine bağırarak). “Aslında haklısın. Kararlarına müdahale edemem. Ama onları kabul etmek zorunda da değilim. Git başka dallama yapsın doktorluğunu. Benden buraya kadar.”

“Keyfin bilir” dedikten sonra çıkıp gitti.

Daha çok öfkelendiği bir olay hatırlayamıyordu. Birçok şeye öfkelenirdi, haksızlıktan beceriksizliğe, Willem’e istediği rolü vermeyen yönetmenlere kadar, ama geçmişte başından geçmiş veya şu an başından geçen olaylara kolay kolay sinirlenmezdi. Acılarını, geçmişini ve bugününü kafasına takmak istemiyor, günlerini bu soruların cevabını arayarak geçirmekten kaçınıyordu. Neden olduğunu biliyordu bir kere: Başına ne geldiyse müstahaktı.

Fakat öfkesinin haksız olduğunu da biliyordu. Andy'ye bağımlılığı yüzünden ne kadar hınçlansa da gönül borcu ağır basıyordu, davranışlarının Andy'ye mantıksız geldiğinin de farkındaydı. Öte yandan Andy'nin mesleği insanları iyileştirmekti: Andy'nin ona bakışı, onun kötü yazılmış bir vergi kanununa bakışı gibi, karşısındakini çözmeye ve düzeltmeye dayalıydı ve bu şartlar altında düzeltilip düzeltilemeyeceğine dair *kendi* inancı neredeyse önemsiz kalıyordu. Düzeltmek istediği şeyin, yani sırtına engebeli bir topoğrafya görüntüsü veren, derisini yer yer kızarmış ördek gibi gerip parlatan yaraların, bir başka deyişle para biriktirme sebebinin, Andy'nin tasvip edeceği bir şey olmadığını biliyordu. "Jude" diyecekti Andy planlarından haberdar olsa, "sana yemin ederim ki sonuç alamayacaksın ve paranı sokağa atmış olacaksın. Yapma."

"Ama iğrenç görünüyorum" diye mırıldanacaktı Jude.

"Görünmüyorsun Jude" diyecekti Andy. "Neyin üzerine istersen yemin ederim ki görünmüyorsun."

(Ama zaten söylemeyecekti Andy'ye, dolayısıyla aralarında böyle bir konuşma geçmeyecekti.)

Günler geçti; ne o Andy'yi aradı ne Andy onu. Bileği cezalandırır gibi geceleri sızlayıp uykusundan uyandırdı, ofiste bir şeyler okurken yarasını unutup ritmik bir şekilde masanın kenarına vurdu; bu, bir türlü kurtulamadığı kötü bir tikt. Bunun üzerine dikişler kan sızdırmaya başladı, tuvalet lavabosunda yalapşap temizlemeye çalıştı.

"Neyin var?" diye sordu Willem bir gece.

"Yok bir şeyim" dedi. Willem'e anlatabilirdi elbette, o da dinler ve gayet Willem'ce "Hmm" derdi, ama Andy'ye hak verdiğini biliyordu.

Kavgalarından bir hafta sonra pazar günü, batı Chelsea boyunca yürüyüp Lispenard Sokak'a döndüğünde Andy'yi kapıda beklerken buldu.

Şaşırdı onu gördüğüne. "Selam" dedi.

“Selam” diye karşılık verdi Andy. Öylece durdular. “Telefonumu açmazsın diye düşündüm de.”

“Tabii ki açardım.”

“Dinle” dedi Andy. “Senden özür dilerim.”

“Ben de senden özür dilerim Andy.”

“Ama sahiden biriyle görüşmen gerektiğini düşünüyorum.”

“Böyle düşündüğünü biliyorum.”

Olayı bir şekilde tedirgin, tarafların ikisini de tatmin etmeyen bir ateşkese vardırıp terapist konusunu aralarında geniş ve boz bir tampon bölge gibi tutarak kapatmayı başardılar. Uzlaşma olarak (gerçi bunu nasıl kararlaştırdıklarını artık çözemiyordu) her muayenenin sonunda Andy’ye kollarını gösteriyor, Andy de yeni kesik var mı diye bakıyordu. Bulursa dosyasına yazıyordu. Andy’de yeni bir patlamaya neyin yol açacağını kestiremiyordu: Bazen çok sayıda yeni kesik olmasına rağmen Andy homurdanıp yazmakla yetiniyor, bazen çok az yeni kesik olmasına rağmen celalleniveriyordu. “Sıçtın içine kollarının, farkında mısın?” diye soruyordu. Ama o cevap vermiyor, Andy’nin söylevinin dalga gibi patlamasını bekliyordu. Bir tarafıyla, Andy’nin işini yapmasına –onu iyileştirmesine– izin vermeyerek saygısızlık ettiğini, Andy’yi kendi makamında küçük düşürdüğünü fark ediyordu. Andy’nin tuttuğu çetele –bazen belli bir puana ulaşınca ödül verecek misin diye sormak istiyordu ama sinirleneceğini biliyordu– durumu yönetemiyorsa dahi yönetebiliyormuş gibi hissetmesine yardımcı oluyordu. Gerçek bir tedavi değildi, sadece veri toplamaktan ibaretti.

Derken bir gün, iki yıl sonra, daha sıkıntılı olan sol bacağında yeni bir yara açıldı ve kolundaki kesiklerin pabucu bir süre dama atıldı. Bu yaralardan ilki, kazanın üstünden bir yıl geçmeden açılmış ve hızla kapanmıştı. “Ama son olmayacak” demişti Philadelphia’daki cerrah. “Senin gibi yaralanmalarda, dolaşım sisteminden cilde kadar her şey ağır hasar

gördüğünden böyle yaralar arada bir ortaya çıkabilir.”

Bu on birinci yara olduğundan, yaşayacağı hissiyata hazırlıklı olsa da, yaranın sebebini hiç kestiremiyordu (Bir sinek ısırığı mı? Çelik dosya dolabının kenarına çarpma mı? Her zaman minnacık bir şey oluyordu ama cildini hep kâğıttanmış gibi yırtabiliyordu) ve midesi de bir türlü kaldırmıyordu: Cerahati, iç kaldıran balıksı kokusu, cenin ağzı gibi açılıp koyu, karışık sıvılar püskürten kesigi... İnsanın vücudunda kapanmayan, kapatılamayan bir yarayla dolaşması korku filmlerine, mitlere konu olacak kadar doğaüstü bir şeydi halbuki. Andy’yi her cuma görmeye başladı; yara-daki iltihabı alıyor, temizliyor, ölü dokuları ayıklıyor, çevresini inceleyip deride yenilenme var mı diye bakarken, Jude da masanın kenarına sımsıkı tutunup dişlerini sıkıyordu.

“Canın yandığı zaman bana söylemen lazım Jude” demişti Andy o derin nefesler alıp terler, içinden sayarken. “Acı hissedebilmen kötü değil, iyi bir şey. Sinirlerin hayatta ve iş görüyor demektir.”

“Çok acıyor” diyebildi zar zor.

“Birden ona kadar kaç?”

“Yedi. Sekiz!”

“Pardon” diye karşılık verdi Andy. “Bitmek üzere, gerçekten. Beş dakikası kaldı.”

Gözlerini kapatıp ağır ağır üç yüze kadar saydı.

İşlem bittiğinde koltuğa oturur, Andy de karşısına geçer ona içecek bir şeyler verirdi; soda ya da şekerli bir şey ve etrafındaki dünya parça parça netleşirdi tekrar. “Yavaş ol” derdi Andy, “yoksa miden bulanır.” Andy’nin pansuman yapmasını izlerken –en sakın olduğu anlar dikiş ve sargı işleriydi– o kadar zayıf ve kırılgan hissedirdi ki, Andy ne söylese kabul edecek hale gelirdi.

“Bacaklarını kesmeyeceksin” derdi Andy dilek değil emir kipiyle.

“Kesmeyeceğim.”

“Kesersen senin için bile manyaklık olur.”

“Biliyorum.”

“Anatomin o kadar zayıf düşmüş durumda ki çok fena enfeksiyon gelişir.”

“Andy. *Biliyorum.*”

Bazı olaylar üzerine, Andy’nin gizli gizli arkadaşlarıyla konuştuğundan şüphelenmişti çünkü tam Andy’nin edeceği türden laflar ediyorlardı ve Andy’nin deyimiyle “Vahim Olay”ın üzerinden dört yıl geçmesine rağmen, Willem’in sabahları banyo çöpünü karıştırdığını düşündüğü için jiletlerini atarken büyük dikkat sarf ediyor, kat kat tuvalet kâğıdına sarıp koli bandıyla yapıştırdıktan sonra işe giderken yol üzerindeki çöplere bırakıyordu. “Senin ekürü” diyordu Andy onlar için: “Ekürinle neler yapıyorsun bakalım?” (keyfi yerindeyse) ve “O ekürin olacak hıyarlara söyleyeceğim, göz kulak olsunlar sana” (keyfi bozuksa).

“Sakın böyle bir şey yapma Andy” derdi. “Kaldı ki onların sorumluluğu değil.”

“Elbette onların sorumluluğu” diye karşılık verirdi Andy. Diğer konularda olduğu gibi bunun üzerinde de anlaşıyorlardı.

Ancak son yaranın açılmasının üzerinden yirmi ay geçmiş fakat yara bir türlü iyileşmemişti. Daha doğrusu kapanmış, tekrar açılmış, yine kapanmıştı ve son olarak da cuma günü uyandığında baldırında, bileğinin biraz yukarısında bir ıslaklık ve yapışkanlık hissedince açılıp kanadığını anlamıştı. Henüz Andy’yi aramamıştı, pazartesi arayacaktı, fakat bir süre, belki birkaç ay boyunca son yürüyüşü olduğunu bildiği bu yürüyüşe çıkması önemliydi.

Madison’la Yetmiş Beş’in kavşağındaydı, Andy’nin muayenehanesine çok yakındı ve bacağı öyle acıyordu ki, Beşinci Cadde’ye geçip park duvarının önündeki banklardan biri-

ne oturdu. Yerleşir yerleşmez o tanıdık baş dönmesi ve mide bulantısı hücum etti, öne eğilip yerdeki beton tekrar sertleşene, ayağa kalkabilecek gibi olana kadar bekledi. O dakikalarda vücudunun ihanetini, hayatındaki en merkezi ve biktırıcı çabanın, vücudunun ona tekrar tekrar ihanet edeceğini kabullenmeyi reddetmek olduğunu, vücudundan hiçbir beklentisi olmasa da bakımını sürdürmeyi üstlendiği gerçeğini hissetti. Gerek kendisi gerek Andy, yıllar önce kömürleşmiş halde cüruf yığınının atılması gereken, onarılamaz bir şeyi iyileştirmek için sonsuz zaman harcıyorlardı. Neyin uğruna? Zihni uğruna denebilirdi belki. Ama bunun –Andy’nin muhtemelen diyeceği gibi– akıl almaz derecede kibirli bir tarafı da vardı, sırf teybiyle duygusal bağın var diye külüstür bir arabayı yaşıtmak gibi.

Birkaç sokak daha yürürsem muayenehanesine varırım diye düşündü ama gitmeyecekti. Günlerden pazardı. Andy’nin de bir nefes almak hakkıydı, üstelik daha önce hissetmemiş olduğu bir şeyi hissediyordu şimdi.

Birkaç dakika daha bekleyip zorlanarak ayağa kalktıktan sonra yarım dakika öylece durdu, ardından tekrar banka çöktü. Nihayet ayakta kalabildi. Henüz hazır değildi ama yolun kenarına kadar gidip elini kaldırarak bir taksi çevirdiğini, kafasını siyah suni deri koltuğa yasladığını hayal edebiliyordu. Banktan kaldırıma kaç adım olduğunu sayacaktı, tıpkı taksiden apartman kapısına, apartman kapısından asansöre, asansörden daire kapısına, daire kapısından odasına adımlarını sayacağı gibi. Yürümeyi üçüncü öğrenişinde –protezleri çıkarıldıktan sonra– fizyoterapi uzmanına Andy talimat vermiş (kadın bundan hoşlanmadıysa da sesini çıkarmayıp dediğini yapmıştı) ve tıpkı dört yıl önce Ana’nın yaptığı gibi Andy onun önce on, sonra yirmi, sonra elli, nihayet yüz adım yürümesini izlemişti. Sol bacağının yerle neredeyse doksan derece açı yapıp dikdörtgen şeklinde beyaz

bir boşluk bıraktığı, sağ bacağının hafif yana yattığı yürüyüş şeklini bizzat Andy geliştirmiş, kendi başına uygulayacak hale gelene kadar saatlerce pratik yaptırmıştı. Bastonsuz yürüyebileceğine inandığını söyleyen Andy'ydi, sonunda başardığında ise teşekkür ettiği kişi yine Andy olmuştu.

Pazartesiye şurada ne kaldı dedi içinden, ayakta durmaya çabalarken; Andy de her zamanki gibi yoğunluğuna bakmadan mutlaka görecekti onu. "Yaranın açıldığını ne zaman fark ettin?" diye soracaktı bir parça gazlı bezle hafifçe dörterken. "Cuma" diyecekti. "Neden o zaman aramadın Jude?" diyecekti Andy sinirlenip. "Üstüne yürüyüşe çıktım deme de bana." "Hayır, elbette çıkmadım" karşılığını verecekti ama Andy inanmayacaktı. Bazen Andy onu sadece bir virüsler ve arızalar toplamı olarak mı görüyor diye meraklanıyordu. Bunlar çıkarsa ne kalırdı ondan geriye? Andy ona bakmak zorunda olmasa da ilgisini korur muydu? Bir gün mucize eseri şifa bulmuş olarak, Willem'inki kadar çalışımlı bir yürüyüşle, JB gibi çekinmek bilmeden, sandalyesinde gömleğinin belinden kurtulmasına aldırmadan gerinerek, olmadı Malcolm'un uzun ve kadife tenli kollarıyla karşısına çıksa, Andy'nin gözünde ne anlam ifade ederdi? Diğerleri için nasıl biri olurdu? Onu daha mı az severlerdi? Daha mı çok? Ya da hep korktuğu gibi, aralarındaki arkadaşlık ilişkisinin acımadan kaynaklandığını mı anlardı? Kişiliğinin ne kadarı, yapamadıkları ile ayrılmaz bir bütündü? Yaralar, kesikler, sancılar, kırıklar, enfeksiyonlar, ateller, akıntılar olmadan kimdi, kim olabilirdi?

Ama hiç öğrenemeyecekti tabii. Altı ay önce yarayı kontrol altına alabilmişler, Andy defalarca muayene ettikten sonra yara bir daha açılırsa ne yapması gerektiğine dair bir sürü uyarıda bulunmuştu.

Yarım kulakla dinlemişti. O gün akıllı bir karış havadaydı nedense, fakat Andy'de bir mızızmızlık vardı, ayağıyla ilgi-

li nutkunun üzerine kendini kesmesi (Andy'ye göre çok fazla) ve kilosunu (Andy'ye göre çok zayıf) hakkında da laf işitti.

Çevire çevire bacağına bakıp yaranın nihayet kapanmış olmasını beğeniyle izlerken Andy konuştu da konuştu. "Sen beni dinliyor musun Jude?" diye sordu nihayet.

"İyi görünüyor" dedi Andy'ye sorusunu cevaplamak için değil, onayını almak için. "Öyle değil mi?"

Andy iç geçirdi. "Ben burada..." Sonra durdu, devamını getirmede, Jude başını kaldırıp Andy'ye baktığında, Andy'nin kafasını toplamak ister gibi gözlerini kapatıp tekrar açtığını gördü. "İyi görünüyor Jude" dedi usulca. "Sahiden."

O zaman büyük bir minnet duymuştu çünkü Andy'nin yaranın iyi görüldüğünü düşünmediğini, hiçbir zaman da düşünmeyeceğini biliyordu. Andy'nin gözünde onun bedeni, ikisinin sürekli tetikte olmasını gerektiren bir felaketler silsilesiydi. Andy'nin onda kendine zarar verme, hayal dünyasında yaşama, inkârda ısrarcılık gibi sorunlar gördüğünü biliyordu.

Ama Andy'nin bir türlü anlayamadığı şeydu: İyimserdi o. Her ay, her hafta, gözlerini bu dünyada bir gün daha yaşamak için açardı. Acının her şeyi, hatta unutmak için bunca çabaladığı geçmişini bile bulandırdığı, sildiği günlerde dahi yapıyordu bunu. Anıları diğer bütün düşüncelerini kovaladığında, mevcut hayatına tutunmak, çaresizlik ve utançla öfke krizine kapılmamak için olağanüstü gayret ve konsantrasyon sarf ettiği günlerde dahi. Çabalamaktan yorulduğu, uyanık ve canlı kalmanın muazzam enerji gerektirmesi yüzünden yattığı yerde kalkıp bir daha denemek için sebepler aradığı, tuvalete gidip lavabonun altına zulaladığı kilitli naylon poşetten pamuğunu, jiletlerini, alkollü mendillerini, sarğı bezini alıp teslim olmanın çok daha kolay geldiği günlerde bile. En kötü günleri bunlardı.

Yılbaşı gecesinden önce tuvalette oturup koluna jileti çekerken sahiden eli kaymıştı: Daha uyku sersemydi, normal-

de o kadar dikkatsiz davranmazdı. Ancak hatasını anlayınca bir dakika, iki dakika –saymıştı– ne yapacağını gerçekten bilemeden oturmuş, bıraksa bu kaza kendi sonucunu getirse, sanki kendisini de aşır Willem’i, Andy’yi, aylar sürecektir dertleri çağırarak karardan daha kolay olacakmış gibi hissetmişti.

Nihayet onu neyin ayağa kaldırıp havluyu askısından alarak koluna sarmaya, gidip Willem’i uyandırmaya sevk ettiğini bilemedi. Ama geçen her dakikada, diğer seçenekten giderek daha çok uzaklaşıyor, olaylar kontrol edemediği bir hızda geliyordu ve yaralanmasından sonraki ilk yıla, henüz Andy’yi tanımadığı, her şeyin düzelebilecekmiş gibi görüldüğü, gelecekte parlak ve temiz bir insana dönüşeceğini sandığı, çok az bilgisi, fazla fazla umudu olduğu ve bu umudun bir gün karşılığını alacağını düşündüğü günlere özlem duyuyordu.

New York’tan önce hukuk fakültesi, ondan önce lise, ondan önce Philadelphia ve ülkenin bir ucundan diğerine uzun ve yavaş bir seyahat, ondan önce Montana ve erkekler yurdu, Montana’dan önce Güneybatı ve motel odaları ve kimse-siz yollarda bitmeyen otomobil yolculukları vardı. Onun da öncesinde Güney Dakota ve manastır. Peki onun öncesinde? Bir anne ve baba herhalde. Veya daha gerçekçi konuşacak olursak bir erkekle bir kadın. Sonra da muhtemelen yalnız bir kadın. Ardından kendisi.

Ona matematik öğreten ve ne kadar talihli olduğunu hep söyleyen Peter Birader anlatmıştı çöp kovasında bulunduğunu. “Bir çöp torbasının içinde yumurta kabukları, pörsümüş marul yaprakları, küflenmiş spagetti ve sen vardın” dedi Peter Birader. “Hani eczane var ya, onun arkasında bulduk seni.” Var mıydı öyle bir eczane emin değildi çünkü manastırdan pek çıkmazdı.

Daha sonra Michael Birader bunun doğru olmadığını iddia

etti. “Çöpün içinde değildin” dedi ona. “Çöp kutusunun *yanındaydın.*” Olay yerinde bir çöp torbası da bulunduğunu kabul etti ama torbanın içinde değil üzerinde olduğunu söyledi, hem ayrıca kim biliyordu o poşetin içinde ne olduğunu, kim bakmıştı? Büyük ihtimalle eczanenin çöpüydü, karton koliler, köpük, bağlama telleri, kâğıtlar filan. “Peter Birader’in söylediği her şeye inanma” diye uyardı onu sık sık yaptığı gibi, bir de: “Kendi mitolojini uydurma eğilimine düşme” derdi manastıra nasıl geldiğini her sorduğunda. “Geldin ve artık buradasın, geçmişin yerine geleceğine odaklanman lazım.”

Geçmişini elbirliğiyle oluşturmuşlardı. Çıplak bulunduğu söyledi Peter Birader (sadece altın bağlıydı, dedi Michael Birader), ama her halükârda kaderine terk edilmişti çünkü nisanın ortasıydı ve hava hâlâ buz gibiydi, yeni doğmuş bir bebeğin uzun süre hayatta kalması beklenemezdi. Hepi topu birkaç dakika beklemiş olacaktı çünkü bulunduğu tene hâlâ sıcaktı, arabanın lastik izlerini ve çöp kutusuna kadar gelip tekrar uzaklaşan ayak izlerini (spor ayakkabı, 38 numara) kar henüz örtememişti. Bulduğu için çok şanslıydı (bulunması kaderin bir oyunuydu). Sahip olduğu her şeye –adına, doğum gününe (yaklaşık), başını sokacak bir dama, hayatına– onlar sayesinde kavuşmuştu. Şükran duyması lazımdı (kendilerine değil, Rab’be şükran duymasını bekliyorlardı).

Neye cevap verip neye vermeyeceklerini hiç kestiremedi. Basit bir soruyu (Bulduğunda ağlıyor muydu? Not yazılmış mıydı? Onu bırakanı aramışlar mıydı?) geçiştirebilir, bilmiyoruz diyebilirlerdi, daha karmaşık sorulara ise etraflıca cevap getirebilirlerdi.

“Devlet seni alacak kimseyi bulamadı.” (Yine Peter Birader.) “Biz de sana geçici olarak bakalım dedik, aylar yılları kovaladı, bugüne geldin. Hepsi bu. Hadi bitir artık şu denklemleri, sabahtan beri uğraşıyorsun.”

Peki *neden* kimseyi bulamamıştı devlet? Birinci teori (Pe-

ter Birader'in tercihi): Ne kökeni, ne ebeveyni, ne doğum kurları, hiçbir şeyi bilinmiyordu. Nereden gelmişti? Bilen yoktu. Civardaki hiçbir hastanede ona uyan bir canlı doğum vakası kaydedilmemişti. Bu da koruyucu aile olabilecekleri endişelendiriyordu. Teori iki (Michael Birader'inki): Fakir bir eyaletin fakir bir yöresinde fakir bir kasabaydı burası. Kasaba sakinlerinin ilgisine ve merhametine rağmen –gerçekten de anlayışlı ve ilgili davrandıklarını unutmamalıydı– kimse geçim sıkıntısına bir boğaz daha eklemek istememişti. Teori üç (Peder Gabriel'inki): Burada kalacağı yazılmıştı. Rab'bin takdiri bu yöneydi. Evi burasıydı. Artık böyle sorular da sormasındı.

Dördüncü bir teori ise, yaramazlık yaptığında neredeyse herkesçe dile getirilirdi: Kötü bir çocuktı, ta en başından beri. “Seni terk edip gitmeleri için çok kötü bir şey yapmış olman gerek” derdi Peter Birader cetveli kışına indirdikten sonra, Jude bir köşede hıçkırıklar içinde özür dilerken. “Belki o kadar çok ağladın ki tahammül edemediler sana.” Peter Birader'in doğru söylediği endişesiyle daha da çok ağlardı.

Tarihle o kadar ilgililerdi ama Jude kendi tarihiyle ilgilendiği zaman topluca bozuluyorlardı, bir türlü büyüüp geride bırakmadığı bıkırtıcı bir hobisi varmış gibi. Bir süre sonra doğrudan soru sormamayı öğrendi ama beklenmedik anlarda beklenmedik kaynaklardan alabileceği bilgi kırıntılarına da kulaklarını hep açık tuttu. Michael Birader'le *Büyük Umutlar*'ı okuduktan sonra, çeşitli yönlendirmelerle on dokuzuncu yüzyılda Londra'da –ona alt tarafı 150 kilometre mesafedeki Pierre kadar yabancı bir yerde– öksüz yetimle-ri nasıl bir hayatın beklediğini uzun uzadıya anlattırdı ona. Ders uzayıp söyleve dönmüştü, döneceğini de biliyordu, ama sonuçta Pip gibi kendisinin de mevcut olsaydı ya da bulunabilseydi bir akrabasına emanet edileceğini öğrendi. Demek ki hiç akrabası yoktu.

Sahiplenme dürtüsü de düzeltilmesi gereken kötü bir alışkanlıktı. Sadece kendisine ait, başka hiç kimsenin kullanamayacağı bir şeye sahip olma arzusunun ne zaman başladığını hatırlamıyordu. “Burada hiç kimsenin malı mülkü yoktur” demişlerdi ona ama doğru muydu ki bu? Peter Birader’in bağa tarağı vardı mesela, taze akıtılmış reçine renginde ve reçine kadar ışıklıydı, gurur duyduğu bu eşyasıyla her sabah bıyıklarını tarıyordu. Bir gün tarak kayboldu ve Peter Birader, Matthew Birader ile yapmakta oldukları matematik dersini bölerek onun yakasına yapışıp silkeledi, tarağı onun çaldığını ve azıcık aklı varsa hemen geri getirmesini bağıra bağıra söyledi. (Peder Gabriel daha sonra bu tarağı biraderin masası ile radyatörün arasına düştüğü yerde bulacaktı.) Matthew Birader’in ise orijinal, bez ciltli, yeşil sırtlı bir *Bostonlular* nüshası vardı, bir keresinde elinde tutarak kapağına bakması için göstermişti (“Sakın dokunma! *Dokunma* dedim!”) Biraderlerden en sevdiği, az konuşan ve onu hiç azarlamayan Luke’un bile baktığı, diğerlerinin gözünde onun olan bir kuş vardı. Teknik olarak, demişti David Birader, kuş kimsenin değildi; ama onu Luke Birader bulmuştu, o bakıyordu besliyordu, yani istiyorsa Luke’un kuşu olabilirdi.

Luke Birader manastırın bahçesiyle serasına bakıyordu, bahar ve yaz aylarında Jude da ufak işlerde ona yardımcı oluyordu. Başka biraderlere kulak misafiri olarak, Luke Birader’in manastıra gelmeden önce zengin olduğunu öğrenmişti. Ama sonra başına bir işler gelmiş veya bir işlere karışmış (bu konuda teyitli bilgi yoktu), bunun sonucunda parasını ya kaybetmiş ya dağıtmıştı, şimdi o da burada ve diğerleri kadar yoksuldu, gerçi serayı Luke Birader’in parasıyla inşa ettirmişler, böylece manastırın bazı işletme giderlerini epeyce azaltmışlardı. Diğer biraderlerin Luke’tan uzak durması sebebiyle içinden bir ses Luke Birader’in kötü olduğunu söylüyordu ama kendisi hiçbir kötülüğünü görmemişti.

Peter Birader onu tarağını çalmakla suçladıktan kısa süre sonra ilk hırsızlığını yaparak mutfaktan bir paket kraker çaldı. Bir sabah sınıf olarak kullandıkları odaya yürürken mutfağı boş, paketi tezgâhta görmüş, bir anlık dürtüyle uzanıp biraderlerin giydiğinin küçüğü olan yün mintanının altına sokuşturarak koşmuştu. Yastığının altına saklamak için yolu uzattığından, Matthew Birader'in dersine geç kalmış, ceza olarak zeytin dalıyla sopa yemiştir de ganimetinin varlığı için ısıtmış, neşeyle doldurmuştu. O gece yalnız kaldığında yatağa çekilip krakerlerden birini (aslında sevmezdi bile) dişleriyle sekize bölüp dilinde iyice yumuşatarak çiğneme-den yutacağı hale gelene kadar bekletmiş, ağır ağır yemiştir.

Gitgide daha çok hırsızlık yapmaya başladı. Manastırda gerçekten arzuladığı, sahip olmak istenecek hiçbir şey bulunmadığı için, plan yapmadan ve istek duymadan önüne ne gelirse onu çalmaya başladı. Bulursa yiyecek; bir sabah kahvaltı sonrası ava çıktığında Michael Birader'in odasında yerde bulduğu iri siyah düğme; Peder Gabriel dersin ortasında bir kitap aramak için arkasını dönünce masasındaki kalem; Peter Birader'in tarağı (gerçi bu planlıydı ama diğerlerinden daha fazla zevk vermemiştir). Kibrit, kurşunkalem, kâğıt parçaları gibi çerçöpü –ama başkasına ait çerçöpü– çalıyor, donuna tıkıyor, koşturup, geceleri sırtında her bir yayı hissettirecek kadar ince dölşeginin altına saklıyordu.

“Koşuşturup durma, dayağı yersin!” diye bağıırdı Matthew Birader koşaradım odasına giderken.

“Başüstüne Birader” deyip adımlarını ağırlaştırarak yürürdü.

En büyük ganimetini indirdiği gün yakalandı: Peder Gabriel'in gümüş çakmağını, ders sırasında telefona bakması gerekince yürütmüştü. Peder Gabriel önündeki klavyeye eğildiği sırada uzanıp çakmağı almış, ders bitene kadar avcunda soğukluğunun ve ağırlığının tadını çıkarmıştı. Pederin oda-

sından çıkınca çakmağı aceleyle donuna sokmuş, telaşlı adımlarla odasına yürüyordu ki köşeyi dönerken dikkat etmeyince Pavel Birader'le çarpışmıştı. Birader ağzını açamadan o gerisingeri yere yuvarlanmış, çakmak düşüp taşlarda sekmişti.

Elbette dayağını yedi, azarını işitti, herhalde son ceza olarak da Peder Gabriel onu odasına çağırıp insanların eşyalarını çalmak konusunda ders vereceğini söyledi. Olanları anlamadan ama korkudan ağlamayı bile düşünemeden izlerken, Peder Gabriel mendilini katlayıp zeytinyağı şişesinin ağzına kapattı, gelen yağı onun sol elinin tersine sürdü. Sonra çakmağı –çaldığı çakmağı– alıp eline tuttu, yağlı kısım nihayet alev aldı ve bütün elini beyaz, hortlağımsı bir parıltı sardı. Bunun üzerine avazı çıktığı kadar bağırdı ve pederden okkalı bir tokat yedi. “Kes bağırma!” diye bağırdı peder. “Hırsızlığın hakkı budur! Bir daha hiç unutmazsın hırsızlık yapmamayı.”

Kendine geldiğinde yatağındaydı ve eli sarılmıştı. Bütün eşyaları alınmıştı; çaldıkları neyse de, kendi buldukları da gitmişti: Etrafta bulduğu taşlar, tüyler, ok başları; Luke Birader'in beşinci yaşgünü armağanı ve aldığı ilk hediye olan fosil bile.

Bu olaydan sonra, yakalandıktan sonra her gece Peder Gabriel'in ofisine gidip çırılçıplak soyundu, peder çalıntı var mı diye her tarafını yokladı. Daha sonra işler iyice kötüye gittiğinde, o bir paket krakeri düşündü hep: Keşke onu çalmasaydı. Keşke başını bu kadar derde sokmasaydı.

Sinir krizleri, Peder Gabriel'la gece aramalarına Peter Birader'le öğlen aramaları da eklendikten kısa süre sonra başladı. Nöbet geçirerek kendini manastırın taş duvarlarına atıyor, gırtlığı elverdiğince haykırıyor, (üstünden altı ay geçmesine rağmen derinden zonklamaları süren) yaralı, çirkin sol elinin tersini yemek masalarının sert, sivri köşelerine çarpıyor, ensesi, dirsekleri, yanakları, hassas neresi varsa çalışma ma-

sasına vuruyordu. Gündüz de geliyordu krizler gece de; kontrol edemiyordu, sis gibi üzerine çöktüğünü ve gevşeyip ona kapıldığını hissediyordu, vücudunun ve sesinin aldığı haller onu tiksindirdiği kadar heyecanlandırıyordu da, çünkü sonrasında canı ne kadar yanarsa yansın, biraderlerin bu öfkeden, gü-rültüden ve şiddetten korktuklarını biliyordu. Elllerine geçir-dikleri her şeyle dövmeye başladılar onu, sınıfın duvarına çi-vi çakıp bir kayış astılar, sandaletleriyle ertesi gün kışının üs-tüne oturamayacak hale gelene kadar vurdular, canavar dedi-ler ona, geber de kurtulalım dediler, keşke seni çöp torbasında bıraksaydık dediler. Enerjisini tüketmesine yardımcı oldukla-rı için minnet duyuyordu onlara, çünkü içindeki canavarı tek başına alt etmesi mümkün değildi; onu tekrar çıkana kadar kafesine sürmek için onların yardımına ihtiyacı vardı.

Yatağını ıslatmaya başladı, pederin odasına muayene için daha çok çağrıldı, daha çok muayene edildikçe de yatağı da-ha çok ıslattı. Peder geceleri odasına gelmeye başladı, ardın-dan Peter Birader, sonrasında da Matthew Birader; o ise gi-derek kötüleşti, onu ıslanmış geceliğiyle yatırdılar, gün boyu üzerinden çıkarttırmadılar. Leş gibi kan ve sidik koktuğu-nun farkındaydı; haykırarak, uluyarak, köpürerek dersle-ri böler, kitapları masalardan savurur, biraderlerin dersi bı-rakıp tekme tokat kendisine girişmesine neden olurdu. Ba-zen bayılacak kadar sert vurduklarından canı bu karanlığı, ona hissettirmeden bir şeyler yapıldığı, zamanın fark etme-den geçtiği boşluğu arzulamaya başladı.

Bazen öfke nöbetlerinin sebepleri oluyordu ama bunları yalnız kendisi biliyordu. Kendini hep o kadar kirletilmiş, o kadar pislenmiş hissediyordu ki, çürümüş bir binanın için-deydi sanki, manastırdan çıktığı sayılı günlerden birinde gö-türdükleri metruk kilise gibi: Kirişlerinde küf lekeleri, döse-mesi tahtakurularından delik deşik, çatının dökülen yerle-rinden üçgenler halinde gökyüzü kendini teşhir ediyor. Ta-

rih dersinde geçmişte sülüklerin insandaki hasta kanı çektiklerine inanıldığını, hastalığı açgözlülük ve enayilikle tom-bul solucanımsı vücutlarına çektiklerini öğrenmiş, derslerinin bitişiyle ayak işlerinin başlaması arasındaki serbest saatinde manastır arazisinin sınırındaki dereye gidip sülük aramıştı. Bulamayınca, o dereye sülük olmadığını öğrenince haykırmaya başlayıp sesi onu terk edene kadar duramamıştı; sesi gittiğinde, boğazı sıcak kanla doluyormuş gibi olduğunda dahi duramamıştı.

Odasına çekilip Peder Gabriel ve Peter Birader de geldiğinde, sessiz kalırsa daha çabuk biteceğini bildiğinden bağır-mamaya çalışırken, kapının önünden Luke Birader'in pervane hızıyla geçtiğini zannedince aşağılandığını hissetti ama henüz aşağılanmak diye bir kelime bilmiyordu. Ertesi gün boş saatinde Luke Birader'in bahçesine gidip bütün fulyaların kafalarını koparmış, kıvrımlı taçyaprakları gaga gibi göğ-e açılır halde bahçıvan kulübesinin kapısına yığmıştı.

Sonra gündelik işlerini yaparken yine yalnız kaldığında pişman olmuş, üzüntüden kollarındaki derman çekilince odanın bir ucundan diğerine taşıdığı su kovağını düşürmüş, öfke ve pişmanlıkla kendini de yere atmıştı.

Akşam ağzına lokma koyamadı. Luke'a bakındı, ne zaman ve nasıl cezalandırılacağını merak etti, biraderden ne zaman özür dilemesi gerekeceğini düşündü. Ama o ortada yoktu. O telaşla süt sürahisini devirdi, soğuk beyaz sıvı taşlara yayılırken yanında oturan Pavel Birader onu ensesinden tutup kaldırdı, yere yuvarladı. "Temizle şunu" diye çemkirip bulaşık bezini suratına fırlattı. "Ama cumaya kadar da başka yemek yok sana." Günlerden çarşambaydı. "Defol git odana." Birader fikrini değiştirmeden koştu.

Gömme dolaptan bozma, penceresiz, tek somyanın sığabildiği, yemekhanenin ikinci katının bir ucundaki odasının kapısı genellikle açık olurdu, biraderlerden biri veya peder içe-

rideyse de genellikle kapalı. Ama daha merdivenin köşesini dönerken kapısının kapalı olduğunu gördü, bir süre sessiz ve boş koridorda durup odada onu neyin beklediğini düşündü: Muhtemelen biraderlerden biri. Ya da belki bir canavar. Dere olayından sonra bazen köşeleri kaplayan gölgelerin devasa sülükler olduğunu, yağlı gibi parıldayan kara, kesik kesik derilerini gererek uzandıklarını, onu ıslak ve sessiz ağırlıkları altında boğacaklarını düşlerdi gündüzleri. Sonunda cesaretini toplayıp hızlı adımlarla kapıya yürüdü, ardına kadar çarpıp açtı ve içeride sadece yatağını, çamur rengi yün battaniyesini, mendil kutusunu, rafta duran ders kitaplarını buldu. Sonra yatağının baş ucunda gördü onu: Cam kavanoz içinde bir demet fulya, yapraklarının kenarları kıvrır kıvrır.

Yere oturup bir çiçeğin kadife başını parmaklarının arasında okşarken üzüntüsü o kadar büyük, o kadar şiddetliydi ki kendini paralamak, elinin arkasındaki yarayı koparmak, Luke Birader'in çiçekleri gibi lime lime olmak istedi.

Neden yapmıştı ki Luke Birader'e bunu? Luke, ona iyi davranan tek kişi değildi; cezalandırmak zorunda bırakılmadığında David Birader onu hep över, ne kadar zeki olduğunu söylerdi, hatta Peter Birader bile ona kasaba kütüphanesinden aldığı kitapları getirir, sonrasında gerçek bir insanmış gibi karşısına alıp fikirlerini sorar, onunla tartışır, ama Luke onu hiç dövmemenin yanı sıra, sırtını sıvazlayan ve yanında olduğunu söyleyen biriydi. Geçen pazar günü yemek duasını okuyacaktı, Peder Gabriel'in masasının başında dururken ansızın çok şiddetli bir serserilik yapma, mesela önündeki tabakta duran patatesleri avuçlayıp etrafa saçma dürtüsü hissetti. Kemer sırtında şaklayınca atacağı çığlığın boğazını nasıl yakacağını, içine dalacağı karanlığı, uyanacağı günün baş döndüren aydınlığını içinde yaşadı bile. Kolunun havaya kalktığını, parmaklarının çiçek gibi açılıp kâseye doğru uzandığını gördü. Tam o anda başını kaldırıp Luke Birader'le

göz göze geldi ve Luke ona göz kırptı, ama deklanşör hızında bir kırpmaydı bu ve başta yanlış gördüğünü zannetti. Derken Luke bir daha göz kırptı ve bu nedense onu sakinleştirdi; aklını başına topladı, duasını edip oturdu, yemek olaysız bitti.

Şimdi de bu çiçekler çıkmıştı karşısına. Ama ne anlama geldiklerini düşünmeye fırsat bulamadan kapı açıldı, Peter Birader geldi, kendisini hazırlamasının bir türlü mümkün olmadığı, başına her yerden her şeyin gelebileceği o feci anı yaşadı.

Ertesi gün dersleri biter bitmez, Luke'la konuşmaya kararlı bir şekilde seranın yolunu tuttu. Fakat yaklaştıkça kararlılığı azaldı; oyalanmaya, taşları tekmelemeye, eğilip yerden dallar aldıktan sonra manastır arazisine bitişik ormana atmaya başladı. Ne diyecekti ki zaten? Tam dönecek, arazinin kuzey sınırında kovuğuna yeni koleksiyonunu –ama sadece ormanda yürürken bulduğu ve kimseye ait olmadığı kesin şeyler; mesela küçük taşlar, sıçramış bir tazıyı andıran bir dal parçası filan– gizlemiş olduğu, zamanının çoğunu geçirdiği, eşyalarını yerinden çıkarıp elinde tuttuğu ağaca doğru gidecekti ki, birinin seslendiğini duyup döndü, ona doğru yürürken elini kaldırıp selam veren Luke'u gördü.

“Sen olduğunu tahmin etmiştim” dedi Luke Birader yaklaşırken (sonra düşündüğünde bunu bilmeyecek ne var dedi kendi kendine, başka kim gidecekti oraya? Manastırdaki tek çocuk oydu), Jude ise ne kadar uğraşsa da Luke'tan özür dileyecek sözcükleri, hatta herhangi bir şey diyecek yüzü bulamadı, aksine kendini ağlarken buldu. Ağlarken hiç utanmazdı ama bu sefer utanmıştı, Luke Birader'e sırtını dönüp yaralı elinin tersini gözlerine kapattı. Bir anda açlığını hissetti ve o günün perşembe olduğunu, yiyecek bir lokmayı en erken yarın bulacağını hatırladı.

“Bak sen” dedi Luke ve biraderin iyice yaklaşıp yanına çömeldiğini hissetti. “Ağlama bakalım, ağlama.” Ama sesi öyle yumuşaktı ki daha çok ağladı.

Ardından Luke Birader ayağa kalktı, tekrar konuştuğunda sesi daha neşeliydi. “Bak ne diyeceğim Jude” dedi. “Sana bir şey göstereceğim. Gel benimle.” Seraya doğru yürürken, Jude geliyor mu diye arkasına baktı. “Jude” dedi tekrar, “gel benimle,” o da istemeyerek ayak uydurdu, çok iyi bildiği seraya daha önce hiç görmemiş gibi bir yabancı heves duyarak yürüdü.

Büyüdüğünde ara sıra kafayı her şeyin ters gitmeye başladığı anı bulmaya taktı; sanki o anı donduracak, bir agarın içinde koruyup amfide sınıfın önüne çıkaracaktı: *Dananın kuyruğu burada koptu. Burada başladı her şey.* Düşünürdü: Krakerleri çaldığımda mı? Luke’un fulyalarını parçaladığımda mı? İlk sinir krizini geçirdiğimde mi? Hiç olacak şey değil ama, beni o eczanenin arkasına terk etmesine yol açacak şey her neyse onu yaptığımda mı? Hem neydi ki o?

Ama aslında biliyordu. O akşamüstü seraya girdiği andı. İçeri buyur edildiği, her şeyden vazgeçip Luke Birader’in peşine düştüğü an. Ondan sonra da hiçbir şey yoluna girmemişti.

Beş adım sonra daire kapısına varıyor ama elleri titrediği için anahtar deliğini tutturamıyor, elinden düşürecek gibi olduğunda küfrü basıyor. Nihayet daireye giriyor, daire kapısından yatağına on beş adım var ama yarı yolda durup ağır ağır yere çöktükten sonra kalan adımları dirseklerinin üzerinde sürünerek aşıyor. Odada her şey hareket ederken bir süre yatıyor, sonra son bir kuvvetle battaniyeyi üzerine çekiyor. Güneş gökten inip içerisi kararana kadar orada yatacak, sonra nihayet kalkıp kollarıyla kendini yatağına çekecek ve karnını doyurmadan, yıkanmadan, üstünü değiştirmeden, dişleri ağrıdan birbirine vurarak uykuya dalacak. Yalnız kalacak çünkü Willem oyundan sonra kız arkadaşıyla buluşacak, eve döndüğünde ise saat geç olacak.

Çok erken uyanacak ve kendini daha iyi hissedecek ama

geceleyin yarasından akıntı gelmiş, pazar günü meşum yürüyüşe çıkmadan önce yaptığı pansumanı ıslatmış olacak, pantolon paçasını bacağına yapışmış bulacak. Andy'ye mesaj yazacak, bir de telesekreterine not bırakacak, ardından duşa girip pansumanı dikkatle sökerken çürümüş et parçaları, sümük kıvamında kara kan pıhtıları da beraberinde gelecek. Bağdırmamak için hızla soluk almaktan başı dönecek. Bunu son yaşadığında Andy'yle yaptığı konuşmayı, Andy'nin ne olur ne olmaz diye bir tekerlekli sandalye edinmesini önerişini hatırlayacak, tekrar tekerlekli sandalyeye düşme fikrinden ne kadar tiksinsinse de şimdi yokluğunu hissedecek. Andy'nin haklı olduğunu, bu yürüyüşlerin açıklanamaz kibrinin işareti olduğunu, sanki her şey yolundaymış, sakat değilmiş, onlarca yıldır hiçbir sebep yokken ona cömertlik ve iyilik gösteren insanların pahasına bencillik yapmıyormuş gibi davrandığını düşünecek.

Suyu kapatıp kendini küvete bırakacak, yanağını fayansa yaslayıp daha iyi hissetmeyi bekleyecek. Nefret ettiği bir bedene, nefret ettiği bir geçmişle kısıtılmış olduğunu ve ikisini de asla değiştiremeyeceğini hatırlayacak. Daralarak, nefretle, acıyla ağlamak isteyecek ama Luke Birader'le olanlardan ve bir daha ağlamamaya yemin etmesinden sonra hiç ağlamadı. Hiçbir varlığı olmadığı, meyvesinin çoktan kuruyup çekildiği, şimdi lüzumsuzca tangırdayan bir gövdeden ibaret olduğu dank edecek kafasına. En mutlu anlarında da, en feci dakikalarda da vücudunu saran tiksinti titremesini, ona sen kimsin ki bu kadar insana rahatsızlık veriyorsun, kendi bedeninin dur dediği halde ne hakla devam etmeye yelteniyorsun diye soran ürpertiye hissedecek.

Oturup düzenli soluk alıp vererek bekleyecek, saat erken olduğu için şükredecek çünkü Willem'in onu bulması ve yine kurtarmak zorunda kalması söz konusu olmayacak. Sonradan hatırlayamadığı bir şekilde ayağa kalkacak, küvetten

çıkacak, birkaç aspirin yutup işe gidecek. İşyerine vardığında sayfada kelimeler bulanıp dans edecek, Andy saat yedi olmadan arayacak, bunun üzerine Marshall'a hasta olduğunu söyleyecek, Marshall'ın arabayla bıraktırma teklifini reddedecek ama onun yardımıyla taksiye binmeye razı gelecek; durumu da bu kadar kötü işte. Dün salak gibi yürüdüğü yolu taksiyle alacak. Andy kapıyı açtığı anda ise metin davranmaya çalışacak.

"Judy" diyecek Andy müşfik ruh haliyle, bugün nutuk çekmeyecek; Andy'nin peşine düşüp boş bekleme salonundan, henüz açmadığı ofisinin önünden geçerek o güne kadar kim bilir kaç saat oturduğu muayene masasına Andy'nin yardımıyla çıkacak, hatta Andy'nin soyunmasına yardım etmesine de izin verecek, sonra gözlerini kapatıp Andy'nin bacağındaki bandajı çekerek altındaki cılk yarayı da deştiği an patlayacak acı fişegini bekleyecek.

Ömrüm, diyecek içinden, ömrüm. Ama bundan ilerisini düşünemeyecek ve bu sözcüğü zikir gibi, lanet gibi, telkin gibi tekrarlarlarken, büyük acılarda yolu düştüğü, hiç uzakta olmadığını bildiği fakat sonrasında hiç hatırlayamadığı dünyaya dalecek: Ömrüm.

Bir gün, onun bana göre olduğunu ne zaman anladığımı sordun, ben de hep biliyordum dedim. Ama doğru değildi bu, daha ağzımdan çıkarken biliyordum; söyledim çünkü kulağıma hoş geldi, bir roman veya film karakterinin diyeceği gibi bir laftı, üstelik ikimiz de alabildiğine bezgin ve çaresizdik, bir de böyle söylersem karşımızdaki duruma, belki engelleyebileceğimiz belki engelleyemeyeceğimiz ama her halükârda engel olmadığımız duruma karşı hislerimizi düzeltirdi. Hastanedeydi bu, ilk seferinde bir de. Hatırladığınızı biliyorum çünkü o sabah Colombo'dan gelmiştin; ülkeler, şehirler ve saat dilimleri arasında seksek oynayarak uçtuğundan, kalkıştan bir tam gün önce inmiştin.

Ama şimdi doğru bilgi vermek istiyorum. Doğru bilgi vermek istiyorum çünkü hem vermemek için bir sebep yok, hem de vermem lazım, hep vermeye çalıştım, çalışıyorum.

Nereden başlayacağımı bilemiyorum.

Belki güzel sözlerle, bir o kadar da doğru sözler bunlar: Seni görür görmez sevdim. Tanıştığımızda yirmi dört yaşındaydın, demek ben de kırk yediydim. (Vay anasını.) Senin olağandışı biri olduğunu düşündüm; o daha sonra senin iyiliğinden bahsedecekti bana ama anlatmasına gerek yoktu çünkü zaten biliyordum. Topluca bana geldiğiniz ilk yazdı, benim için olduğu kadar onun için de tuhaf bir hafta sonu olmuştu. Benim için, siz dördünüzde Jacob'ın nasıl biri olabileceğini gördüğümünden; onun içinse beni o güne kadar hocası olarak

tanımanın ardından ansızın şortlu önlüklü, mangalda midye çevirirken ve siz üçünüzle her konuda tartışmaya girerken gördüğünden. Fakat size bakıp Jacob'ı görmekten kurtulunca ben de eğlendim o hafta sonu, bunda en büyük pay da üçünüzün ne kadar eğlendiğine tanık olmamdı. Durumda hiçbir anormallik sezmiyordunuz: İnsanların sizi hep seveceğini varsayan çocuklardınız, bunu da kibrinizden değil, insanlar o güne kadar hep sevmiş olduğu için, karşınızdakine kibar ve sıcak davranırsanız kibarlığın ve sıcaklığın karşılık görmemesi için bir sebep aklınıza gelmediği için yapıyordunuz.

Tabii onun böyle düşünmemek için bin türlü sebebi vardı ama bunu sonra öğrenecektim. Sofrada onu dikkatle inceledim, özellikle sert tartışmalarda sandalyesine yaslanıp kendini ringden dışarı atmak istermiş gibi gerileyerek sizin sinirlendirir miyim diye endişe etmeden bana meydan okuyuşunuzu, teklifsizce uzanıp sofradan önünüze patates, kabak, et alışınızı, canınızın çektiğini rahatça söyleyip elde edişinizi izlemesine baktım.

O hafta sonuna dair en net hatırladığım şey aslında küçük bir mesele. O, sen, Julia ve ben, tepeye giden ağaçlık yolda yürüyorduk. (O zamanlar dar bir geçitti, hatırlıyor musun? Ağaçlar sonradan sardı çevresini.) Ben onunla birlikteydim, sen Julia ile arkamızda. Bir şeylerden bahsediyordunuz ama böcekler miydi, yaban çiçekleri mi, bilmiyorum. Konuşacak bir şey illa ki bulurdunuz, ikiniz de doğada olmayı, hayvanları çok severdiniz: Anlamasam da, bu özelliğiniz çok hoşuma giderdi. Derken sen onun omzuna dokundun, önüne geçip diz çökerek ayakkabısının çözülmüş bağcığını tekrar bağladın, sonra da Julia'nın yanına geri döndün. Düşünmeden yapılmış akıcı bir hareketti; bir adım ileri çık, bir diz üzerine çök, yerine dön. O kadar alışkın olduğun bir hareketti ki, sohbete ara bile vermedin. Gözün hep onun üzerindeydi (gerçi hepinizin öyleydi), bir sürü ufak tefek şekilde onu gözeti-

yordunuz, o birkaç gün içinde gözlemledim bunları fakat sözünü ettiğim olayı hatırlamazsın muhtemelen.

Ama sen bunu yaparken o bana baktı ve yüzündeki ifadeyi tarif edemeyeceğim şimdi, o anda içimde bir şeylerin yıkıldığını hissettim, sanki fazla yüksek yapılmış kumdan bir kale çöküyordu; onun için de, senin için de, benim için de. Onun yüzünde benimkinin yansımasını göreceğimi biliyordum. Bir kişiye bunu böylesine aldırıışsız, böylesine zarif yapabilecek bir başkasını bulmanın zorluğu! Ona baktığım zaman, Jacob'ın ölümünden bu yana ilk kez idrak ettim insanın nasıl içinin parçalanabileceğini. Hep aşırı duygusal geldirdi bu laf bana ama o anda fark ettim ki, yine aşırı duygusaldı belki, fakat doğruyduda.

İşte herhalde o zaman anladım.

Baba olacağımı hiç düşünmemiştim, kendi anne babam kötü olduklarından da değil. Aslına bakarsan çok da iyi bir ailem vardı: Annem ben çok küçükken meme kanserinden öldü, sonraki beş yılı babamla baş başa geçirdik. Pratisyen hekimdi; hastalarıyla birlikte yaşlanabilmeyi dileyen bir adamdı.

Batı Yakası'nda, Seksen İkinci Sokak'ta oturuyorduk; muayenehanesi apartmanın giriş katındaydı, okuldan dönünce uğrardım. Tüm hastaları beni tanırdı; doktorun oğlu oluktan, herkese selam vermekten, eline doğan bebeklerin büyüyüp beni örnek almasından gurur duyardım; çünkü anneleri babaları Dr. Stein'in oğlu olduğumu, şehrin en iyi okullarından birine gittiğimi, çok çalışırlarsa onların da gidebileceğini söylerdi çocuklarına. "Hayatım" derdi babam bana, elini enseme koyup boyum onunkini geçtiğinde bile şakağımdan öperek. "Hayatım" derdi, "nasıl geçti okulun?"

Ben sekiz yaşındayken, ofis müdürü Adele ile evlendi. Çocukluğumda Adele'nin varlığının farkında olmadığım bir an

bile yoktur: Bana üst baş gerektiğinde alışverişe onunla giderdik, Şükran Günü'nde yemeğe o gelirdi, doğum günü hediyelerimi o paketlerdi. Adele annem gibi değildi de, anne denen insan Adele gibiydi.

Babamdan büyüktü ve erkeklerin sevdiği, muhabbet etmekten hoşlandığı ama evlenmeyi düşünmediği kadınlardandı; çok güzel değildi demenin kibarcası. Ama insan bir annede güzellik aramaz ki... Bir keresinde ona kendi çocuğunun olmasını isteyip istemediğini sordum, sen benim çocuğumsun, senden iyi bir çocuğum da olamaz dedi, bu da sana babamla Adele hakkında bütün bilmen gerekeni, onlara dair hislerimi, bana nasıl davrandıklarını etraflıca anlatır; öyle ki, onun bu söylediklerini otuzlu yaşlarıma gelip o zamanki karımla bir çocuk daha yapsak mı, Jacob'ın boşluğunu doldursak mı diye münakaşa edene kadar hiç sorgulamadım.

O tek çocuktu, ben tek çocuktum, babam da tek çocuktu: Bir tekler ailesi. Fakat Adele'nin ailesi hayattaydı –babamınkiler değildi– ve hafta sonları Brooklyn'e, şimdilerde Park Slope'un yuttuğu mahalleye onları ziyarete giderdik. Neredeyse elli yıldır Amerika'da yaşadıkları halde İngilizce-leri çok kıttı, babası çekinerek, annesi elleri kollarıyla konuşurdu. Onun gibi tıknaz, onun gibi kibar insanlardı; Adele onlarla Rusça konuşurdu, tanıştığımdan beri Dede dediğim babası ise tombul avuçlarından birini açıp içinde sakladığını gösterirdi bana: ahşap bir kuş düdüğü ya da bir topak pembe sakız. Büyüyüp hukuk fakültesine girdikten sonra bile bana hediyeler vermeye devam etti, gerçi artık dükkânını devretmişti, demek ki bunları bir yerden satın alıyordu. Ama nereden? Yıllar önce modası geçmiş oyuncakların satıldığı, tek sadık müşterisi ihtiyar göçmen adamlara ve kadınlara renkli topaclar, kurşun askerler, daha ambalajı açılmadan plastik topları kir tutmuş futbol sahaları satarak ayakta duran gizli bir dükkân olduğuna inanırdım.

Yok yere uydurduğum bir teoriye göre, babalarının ikinci evliliğini görecektir yaşa gelen (dolayısıyla bir yargıya varacak kadar olgunlaşmış) erkekler, anneleriyle değil üvey anneleriyle evlenirler. Ama ben Adele gibi biriyle evlenmedim. Karım, ilk karım, rahat ve kendisiyle barışık biriydi. Tanıdığım diğer kızların aksine Liesl kendisini –başta zekâsını ama aynı zamanda da arzu, öfke ve iradesini– hiç küçümsemezdi. Üçüncü randevumuzda, MacDougal Sokak'taki bir kafeden çıkmış yürüyorduk ki, adamın biri içerlek kalan bir kapıdan fırladığı gibi üzerine kustu. Havuç rengi kustumuk öbek öbek kazağına yapıştı, özellikle de o akşam taktığı pırlanta yüzüğüne sıçrayan iri bir parça dikkatimi çekti, taşın içinden tümör çıkmış gibiydi. Etrafımızdakiler nefeslerini tutup beklediler ya da çığlığı bastılar ama Liesl gözlerini kapatmakla yetindi. Başka bir kadın olsa yaygarayı koparırdı (*ben de olsam koparırdım*) ama onun sadece derinden sarsıldığını, bir yandan tiksiniirken bir yandan kendini olaydan uzaklaştırdığını hatırlıyorum; gözlerini açtığında da toparlanmıştı. Kazağını dikkatle çıkardı, ilk gördüğü çöp kutusuna attı. “Hadi gidelim” dedi bana. Ben dilimi yutmuş, şoka girmiştik ama o anda onu istedim ve peşinden beni götürdüğü yere gittim; evine gitmiştik, Sullivan Sokak'ta bir fare deliğine. Yol boyunca sağ elini vücudundan uzak tuttu, kustumuk parçası hâlâ yüzüğündeydi.

Babam da Adele de onu pek sevmediler ama bana söylemediler; nezaketle tercihime saygı gösterdiler. Buna karşılık ben de onlara sormadım, yalan söylemek zorunda bırakmadım onları. Yahudi olmamasından kaynaklandığını sanmıyorum, ikisi de dindar değillerdi, ama bence ona fazla hayranlık duyduğumu düşündüler. Ya da hayatımın ileriki aşamalarında buna ben karar verdim. Belki benim yetkinliğe yordüğüm şeyi onlar sevimsizlik, soğukluk olarak görüyorlardı. Kabul etmek gerekir ki başkaları da böyle düşündü.

Ona hep kibar davrandılar, o da makul ölçüde karşılık verdi ama bence gelinleri onlarla biraz cilveleşsin, ona çocukken yaptığım rezillikleri anlatsınlar, Adele geliniyle yemeğe çıksın, babam satranç oynasın isterlerdi. Senin gibi biri mesela. Ama Liesl böyle biri değildi ve olmayacaktı; bunu anladıklarında onlar da geri çekildiler; memnuniyetsizliklerini belirtmek için değil, onun bazı sınırları olduğunu ve bunu gözetmeleri gerektiğini kendilerine hatırlatmak için. Ben onun yanındayken nedense bir gevşeklğe kapılırdım, böyle büyük bir kararlılığın karşısında kaderin bile bize taş koyamayacağını düşünerek.

New York'ta ben hukuk, o tıp okurken tanışmıştık; mezun olduktan sonra ben Boston'da memuriyete başladım, o ise (benden bir yaş büyüktü) stajyer hekimliğe. Onkoloji ihtisası yapıyordu. Bende uyandırdığı his nedeniyle buna da hayranlık duyuyordum: Bulutlar gibi apak önlüğüyle, anaç halleriyle hastasının üzerine eğilmiş, şifa dağıtmaya çalışan bir kadından daha rahatlatıcı bir şey olamaz. Ama Liesl hayran olunmak istemiyordu: Daha çok mantığa dayalı, daha zor branşlardan biri olduğu için onkolojiyle ilgileniyordu. Diğer onkoloji stajyerleriyle birlikte burun kıvırdıkları arasında radyologlar (kokmaz bulaşmaz), kardiyologlar (burunları havada, kibirli), pediatristler (fazla duygusal) ve özellikle cerrahlar (burunlarından kıl aldırılmazlar) ve dermatologlar (muhatap dahi olunmaz ama mecburen sık sık konsültasyon yapılır) vardı. Beğendikleri ise anesteziistler (tuhaf, meraklı, titiz, bağımlılığa yatkın) ve patologlar (kendilerinden bile mantıklı) ile sınırlıydı. Bazen grup halinde bizim eve gelirler, yemekten sonra oturup vakalarını ve tahlillerini anlatırlardı, biz eşler ise –hukukçu, tarihçi, edebiyatçı, sözde aydın, ne ararsan– bir süre kenara itilmiş bekledikten sonra kalkar oturma odasına geçer, o günlerde bizi meşgul eden önemsiz, lüzumsuz şeyleri konuşurduk.

İki yetişkindik, enikonu da mutluyduk. Görüşemiyoruz diye sızlanmazdık ikimiz de. Asistanlığı boyunca Boston'da kaldık, sonra o uzmanlığı için New York'a taşındı. Ben gitmedim. Bir hukuk bürosunda çalışıyordum, üniversitede de sözleşmeli ders veriyordum. Bir hafta sonu Boston'da, diğer hafta sonu New York'ta görüşmeye başladık. Sonra o uzmanlığını alıp Boston'a döndü; evlendik; ev satın aldık, ama şimdi oturduğum ev değil, Cambridge'in bir ucunda küçük bir evdi.

Babamla Adele (ve Liesl'in anne babası ki, her nasılsa ondan çok daha canayakın insanlardı, arada bir Santa Barbara'ya uğradığımızda babası şakalar yapar, annesi bahçeden topladığı domatesleri hıyarları dilimleyip önüme koyarken, o biraz uzaktan ve kapalı bir ifadeyle, bu genişliklerinden utanır, utanmasa da olanlara şaşırırmış gibi izlerdi) bize hiç çocuk yapacak mısınız diye sormadılar; bana öyle geliyor ki, sormadıkları sürece bir ihtimal yapacağımıza inandılar. İşin doğrusu ben böyle bir ihtiyaç hissetmiyordum; bir çocuğum olacağını hiç hayal etmemiştim, çocuklara karşı kayıtsızdım. Bu da bence çocuk yapmamak için yeterdi; bence insanın çocuk yapması için gerçekten istemesi, hatta can atması gerekirdi. Kararsızlar, duygusuzlar için çıkılacak macera değildi bu. Liesl da öyle hissediyordu, ya da biz öyle sanıyorduk.

Derken bir akşam –genciz daha, ben otuz bir, o otuz iki– eve geldiğimde mutfakta beni beklerken buldum onu. Normal değildi bu çünkü mesaisi benden uzundu, akşam sekizden dokuzdan önce eve dönmezdi.

“Seninle konuşmam gerek” dedi ciddi bir sesle, o an korktum. Bunu fark edince gülümsedi; merhametsiz değildi Liesl, şefkat ve sevecenlik barındırmadığı izlenimini de uyarırmak istemem çünkü ikisi de içinde vardı. “Kötü bir şey değil Harold.” Sonra kısacık güldü. “Yani herhalde.”

Oturdum. Derin bir nefes aldı. “Hamileyim. Nasıl oldu bilmiyorum. Herhalde bir iki hap almayı unuttum. Sekiz haf-

talık olmuş. Bugün Sally baktı.” (Sally tıp fakültesinden oda arkadaşı, en iyi dostu ve jinekologuydu.) Bunları kısa, sindirilebilir cümlelerle anlattı. Sonra sustu. “İlaç yüzünden âdet görmüyorum ya, fark etmedim.” Ben karşılık vermeyince de, “Bir şey söylesene” dedi.

Önce bir şey diyemedim. “Nasıl hissediyorsun?” diye sordum. Omuz silkti. “İyi.”

“İyi” dedim salak gibi.

“Harold” deyip karşıma oturdu, “ne yapmak istiyorsun?”

“Sen ne yapmak istiyorsun?”

Yine omuz silkti. “Ben ne yapmak istediğimi biliyorum. Senin ne yapmak istediğini merak ediyorum.”

“Doğurmak istemiyorsun yani.”

Karşı çıkmadı. “Senin ne düşündüğünü duymak istiyorum.”

“Ben doğurmanı istersem ne olacak?”

Hazırlıklıydı. “O zaman ciddi ciddi düşüneceğim.”

Bunu da beklemiyordum. “Leez” dedim, “sen ne istiyorsan onu yapmalıyız.” Bunu bütünüyle iyilikten söylemiyordum, hatta daha çok korkaklıktan söylemiştim. Birçoğu gibi bu durumda da kararı ona bırakmaya razıydım.

İç geçirdi. “Bu akşam karar vermemiz gerekmiyor zaten. Hâlâ zamanımız var.” Dört hafta, diye eklemesine gerek yoktu.

Yatınca düşündüm. Bir kadın hamileyim deyince bütün erkeklerin aklına gelen şeyleri düşündüm. Bebek kime benzeyecek? Onu sevecek miyim? Bunlardan ezici olarak ise, babalık. Sorumluluklarıyla, tatminleriyle, biktırmıcılığıyla, başarısızlık ihtimalleriyle.

Ertesi sabah bu konudan bahsetmedik, sonraki gün de. Cuma akşamı yatarken bana “Yarın bu meseleyi konuşmamız gerekiyor” dedi, “Kesinlikle” diye karşılık verdim. Ama konuşmaya konuşmaya dokuzuncu hafta geçti, sonra onuncu, on birinci, on ikinci derken kolay ve kuralına uygun şekilde müdahale edilebilecek zamanı geçirmiş olduk ve bence

ikimiz de rahatladık. Karar bizim adımıza verilmişti, daha doğrusu kararsızlığımız bizim adımıza karar vermişti, çocuğumuz olacaktı. Evliliğimizde ilk kez bu kadar karşılıklı kararsız kalmıştık.

Kız olacağını düşünüyorduk, adını annem için Adele, Sally için de Sarah koyacaktık. Ama erkek oldu, biz de bir ismini vermeyi Adele'ye bıraktık (o kadar sevindi ki ağlamaya başladı, onu ağlarken gördüğüm ender anlardan biriydi), diğerini Sally seçti: Jacob More. (Niye More diye sorduk Sally'ye, Thomas More'un anısına dedi.)

Çocuk sevgisinin diğer tüm sevgilerden üstün, daha anlamlı, önemli ve büyük olduğunu hissedenlerden olmadım hiç, sen de değilsin biliyorum. Jacob'dan önce bunu hissetmiyordum, ondan sonra da hissetmedim. Ama benzersiz bir sevgi olduğunu da kabul etmek lazım çünkü temelinde fiziksel çekim, zevk, mantık yok, korku var. İnsan çocuğu olmadan korku nedir bilemezmiş ve belki bu korku nedeniyle daha muhteşem bir şey sanıyoruz çocuk sevgisini, çünkü korkunun kendisi de muhteşem. Her gün ilk aklına gelen "Onu seviyorum" değil "acaba nasıl?" oluyor. Dünya bir gecede korku tüneli halini alıyor. Onu kucağıma almış karşıya geçmek için beklerken çocuğumun, bütün çocukların bu dünyada hayatta kalmalarını beklemenin nasıl saçma olduğunu düşündüm. İlkbaharın sonunda çıkan kelebekler kadar –hani şu ufak beyaz kelebekler var ya– çaresizdir çocuk, hızla gelen arabaların ön camına yapışmaktan kıl payı kurtulur.

Sana öğrendiğim iki şeyi daha anlatacağım. Birincisi, çocuğun yaşı, nasıl ve ne zaman senin olduğu önemli değildir. Bir kişiyi çocuğun olarak görmeye başladığında bir şeyler değişiyor ve daha önce ondan aldığın bütün mutluluğun, ona karşı bütün hislerinin önüne bu korku geçiyor. Biyolojik değil, biyoloji ötesi bir korku; kişinin genetik kodlarını sürdürmek konusunda kararlılığından çok, evrenin tuzaklarına ve

imtihanlarına meydan okuma, sana ait olanı yok etmek isteyen kuvvetlere karşı savaşıma duygusu.

İkincisi de şu: Çocuğun öldüğü zaman, hissedeceğini düşündüğün her şeyi, başkaları uzun uzadıya sayıp döktüğü için burada tekrarlamakla uğraşmayacağım şeyleri hissediyorsun evet; fakat şunu diyebilirim ki yas tutma konusunda yazılan her şey aynı ve bunun da bir sebebi var. Metne bağlı kalınıyor da ondan. Bazen bir şeyi daha az, bir şeyi daha çok hissediyorsun; bazen hislerinin sıralaması değişiyor; bazen daha uzun, bazen daha kısa sürüyor. Ama duygulanımlar hep aynı.

Kimsenin dile getirmediği bir şey daha var oysa. Çocuğunu kaybettiğinde içinde küçücük fakat yok sayılamaz bir parça, rahatlama da hissediyor. Korkuyla beklediğin, çocuğun olduğu günden beri hazırlandığın o an gelip çatıyor çünkü.

Ah, diyorsun kendine, işte geldi. Burada.

Bundan sonra da korkacak hiçbir şeyin kalmıyor.

Yıllar önce, üçüncü kitabımın yayımlanmasının ardından bir gazeteci bana öğrencide hukuka yetenek olduğunu bir bakışta anlamak mümkün müdür diye sordu, bazen dedim. Ama genelde yanlış çıkarsınız; dönemin başında parlayan öğrenci yıl sonuna doğru giderek söner, başta hiç dikkatini çekmeyen bir öğrenci ise göz kamaştıran bir ışıltıya bürünür, sesli düşünse de dinlesem dersin.

Hukuk fakültesinin birinci sınıfında en çok kendiliğinden zeki öğrenciler zorlanır; hukuk fakültesi, özellikle de birinci yılında, yaratıcılığı, soyut düşünmeyi ve hayal gücünü ödüllendirilmez çünkü. Bu bakımdan hukuk fakültesini –gördüklerimden değil duyduklarımdan yola çıkarak– güzel sanatlara benzetiyorum.

Julia'nın, küçüklüğünde muazzam yetenekli bir ressam

olan Dennys diye bir arkadaşı vardı. Çocukluklarından beri tanışıyorlardı, bana onun on on iki yaşlarında yaptığı çizimleri göstermişti bir keresinde Julia: yerleri eşeleyen kuşlar, kendi yuvarlak ve ablak yüzü, babası, mahalledeki veterinerin kendisine diş gösteren bir terrierin sırtını okşayan eli... Fakat resim dersi aldirmek Dennys'in babasının aklına yatmadığı için bu konuda eğitim almamış. Büyüdüklerinde Julia üniversiteye giderken, Dennys de çizim öğrenmek için güzel sanatlar okuluna girmiş. İlk hafta ne isterlerse çizebileceklerini söylemişler, hocası hep Dennys'in çizimlerini tahtaya asmış eleştiri ve övgü için.

Fakat sonra *nasıl* çizim yapılacağını öğretmeye başlamışlar, sıfırdan başlatır gibi. İkinci hafta sadece elips çizmişler, kalını, geniş, incesi... Üçüncü hafta boyunca iki boyutlu, üç boyutlu daireler çizdirmişler. Sonra çiçek. Ardından vazo. Derken el. Sonra kafa. Onun üstüne vücut. Formel eğitim aldığı her hafta Dennys giderek kötüleşmiş. Dönemin sonuna gelindiğinde, duvara asılan resmi kalmamış. Resim yapamayacak kadar utanmaya başlamış kendisinden. Karnındaki uzun tüyleri yerleri süpüren bir köpekle karşılaştığında karşısında bir hayvan değil bir dikdörtgen üzerinde bir daire görür olmaya başlamış, çizerken de akli fikri orantıya kaymış, hayvanın köpekliğini tasvir etmeye değil.

Hocasıyla konuşmaya karar vermiş. Bizim işimiz sizi bozmak Dennys, demiş hocası. Sadece gerçek istidadı olanlar tekrar toparlanabilir.

"Ben gerçek istidadı olanlardan değildim herhalde" derdi Dennys. Londra'ya yerleşip avukat oldu, partneriyle yaşamaya başladı.

"Yazık oldu sana Dennys" derdi Julia.

"Böylesi daha iyi" derdi Dennys ama hiçbirimiz inanmazdık.

Hukuk fakültesi de bir zihni böyle bozar işte. Yazarlar, şairler, ressam (kötü yazar, şair, ressam değillerse) hukuk

fakültesinde başarılı olamazlar ama matematikçiler, mantıkçılar, bilim insanları da olacak diye bir şey yoktur. Birinci grup kendine has mantıkları olmasından ötürü başarısız olur, ikinci grup ise has mantıkları olduğu için.

O ise başından beri iyi –iyi ne kelime, harika– bir öğrenciydi fakat bu harikalık ezici bir sıradanlık altına gizlenmişti. Derste verdiği cevapları dinleyince olağanüstü bir avukat mayasına sahip olduğunu anlamıştım: Hukuk nafile bir nevi zanaat olarak nitelenmez, tüm zanaatlar gibi en çok engin bir hafıza ister, onda da vardı. Yine birçok zanaat gibi, sorunu bir bütün olarak önünde görebilmeyi, bunun hemen ardından da açılacak sorunlar yumağın kestirebilmeyi gerektirir. Tıpkı bir inşaat ustası için evin dört duvardan ibaret olmayıp kışın donan borular, yazın nemden kabaran kaplamalar, ilkbaharda taşan kanalizasyon, sonbaharın ilk soğuklarında çatlayan beton silsilesi olması gibi, avukatın gözünde de ev farklıdır. Ev, içi sözleşmelerle, hacizlerle, gelecek davalarla, muhtemel ihlallerle dolu, kilitli bir kasadır: Malına, mülküne, canına, mahremiyetine yapılması muhtemel saldırıları temsil eder.

Sürekli böyle düşünemezsin tabii, yoksa delirirsin. Dolaşısıyla avukatların çoğu için ev, nihayetinde bir evdir; tefriş ve tamir ve badana ve tahliye edilecek bir şey. Ama her hukuk öğrencisinin –her iyi hukuk öğrencisinin– hayatında, bakış açılarının kaydığı, hukukun kaçınılmaz hale geldiği, gündelik hayatın hiçbir unsurunun onun uzun parmaklarından kurtulamayacağını anlaşıldığı bir dönem gelir. Sokaklar afet sahasına, ihlaller ve kamu davaları yuvasına dönüşür. Evliliğe bakınca boşanma görürsün. Dünya bir süre katlanılmaz bir hal alır.

O bunu yapabilirdi. Bir davayı ele alıp sonucunu görebilirdi ki bu çok zor bir şeydir; çünkü bütün olasılıkları, bütün muhtemel sonuçları aklında tutman, hangilerinden çekinip hangilerini gözardı edeceğini seçmen gerekir. Fakat o aynı

zamanda davanın ahlaki yansımalarını da düşünür, düşünmeye engel olamazdı. Bunun da hukuk fakültesinde faydası yoktur. Bazı meslektaşlarım, öğrencilerinin *doğru* ve *yanlış* kelimelerini ağızlarına almalarına bile tahammül edemezlerdi. “*Doğruya* kimsenin baktığı yok” diye gürlerdii hocalarımdan biri bize. “*Kanun* ne diyor *kanun*, asıl ona bakmak lazım.” (Biz hukukçular teatral olmayı pek severiz.) Bir başkası ise bu kelimeleri duyduğunda hiçbir şey demez, söyleyenin yanına gidip ceketinin cebinde tomar halinde tuttuğu not kâğıtlarından birini verirdi. Üzerinde *Drayman 241* yazardı. *Drayman 241*, felsefe bölüm başkanlığının ofisiydi.

Al sana bir faraziye: Bir futbol takımı deplasman maçına gidecek fakat kullandıkları minibüslerden biri arıza yapıyor. Oyunculardan birinin annesinden arabasını ödünç istiyorlar. Kadın olur diyor fakat ben götüremem. Arabayı antrenörün kullanmasını rica ediyor. Gelgelelim yolda giderlerken feci bir şey oluyor: Araba şarampole yuvarlanıyor, kurtulan olmuyor.

Burada bir ceza davasından söz edilemez. Yol kaygandı, sürücünün kanında alkole rastlanmadı. Kazaydı. Derken takımdakilerin aileleri, hayatını kaybeden oyuncuların anneleri ve babaları minibüsün sahibini mahkemeye veriyor. Minibüs ona aitti diyorlar, ama daha önemlisi aracın sürücüsünü o tayin etti. Sürücü vekâleten o koltukta bulunuyordu, dolayısıyla sorumluluk annededir. Ne olacak bu davanın sonucu? Davacılar davayı kazanmalı mı?

Öğrenciler sevmez bu örneği. Ben de çok anlatmam, abartılı olması nedeniyle öğretmekten çok dikkat çektiğine inanırım, ama ne zaman anlatsam amfiden “Ama haksızlık bu!” sesi gelirdi. *Hak* belki insanın sinirine dokunan bir kelimedir ama öğrencilerin bu kavramı akıllarından hiç çıkarmamaları önemlidir. “Haklılık” bir cevap olamaz derdim onlara. Ama her zaman irdelenmesi gereken bir konudur.

Fakat o bir konunun haklılığından hiç söz etmedi. Hak-

kaniyet pek ilgilendiği bir şey değil gibiydi ki, özellikle gençler haklılığa ve haksızlığa çok duyarlı olduklarından, çok şaşırtıcı geliyordu bu bana. Hakkaniyet, uslu çocuklara öğretilen bir kavramdır halbuki; anaokullarının, yaz kamplarının, oyun parklarının, futbol sahalarının amir hükmüdür. Okula gidebildiği, öğrenebildiği, düşünebildiği, konuşabildiği dönemde Jacob, hakkaniyetin ne olduğunu bilir, önemli ve değerli olduğunu anlardı. Hakkaniyet mutlu insanlar içindir, belirsizliklerle değil kesinliklerle çizilmiş hayatları yaşama şansına erişenler için.

Doğru ve yanlış ise... Tamam, mutsuz insanlar için değilse de yaralı, korkmuş insanlar içindir.

Yoksa şimdi mi uydurdum bunu?

“Davacılar davayı kazandı mı peki?” diye sordum. Birinci sınıfa başladığı o yıl, bu vakayı anlatacağım tutmuştu.

“Evet” dedi ve sebebini açıkladı: Neden kazanacaklarını içgüdüleriyle biliyordu. Bunun üzerine sufle verilmiş gibi “Ama haksızlık!” sesi geldi arkalardan. Ben dönemin ilk söylevine –“haklıdır” diye bir cevap olamaz vs. vs.– hazırlanırken, o alçak sesle “Öyle ama doğrusu bu” dedi.

Bununla ne kastettiğini hiç sormadım. Ders bitti, öğrenciler yangından kaçır gibi çantalarını toplayıp koştu. O hafta, bir sonraki derste ona bunu sorayım dedim kendi kendime, ama unuttum. Sonra yine unuttum, yine unuttum. Yıllar boyunca bu konuşmayı ara sıra hatırladım, her seferinde ne kastettin diye soracağım dedim. Ama hiç sormadım. Neden bilmiyorum.

Bu bir örüntü haline geldi: Kanunu biliyordu. İnsiyaki olarak hem de. Fakat tam artık sus dediğim anda, ortaya ahlaki bir argüman atar, etik konusuna girerdi. Yapma derdim içimden, girme işte şu konuya. Kanun basittir. Sandığından çok daha az nüans barındırır. Etik ve ahlakın gerçekte hukuk içinde yeri vardır ama yargıda yoktur. Bize kanun-

ları yapmakta ahlak yardımcı olur ama uygulamakta olmaz.

Kendi işini zorlaştıracığından, sahip olduğu yeteneği –mesleğim adına bunu söylemeye dilim varmasa da– düşünerek berbat edeceğinden korkardım. *Dur!* demek isterdim ona. Ama hiç demedim çünkü fark ettim ki, düşünce zincirini takip etmekten hoşlanıyorum.

Boşuna uğraştığım sonunda anlaşıldı çünkü bunu kontrol altına almayı, doğru ve yanlış ortaya atmamayı öğrendi. Bildiğimiz gibi de bu eğilimi harika bir avukat olmasının önüne geçmedi. Ama sonraları hem onun adına hem kendi adıma üzüldüm. Keşke hukuk fakültesini bırakmaya yönlendirseydim onu, keşke bizim felsefe bölüm başkanlığına yollasaydım. Ona kazandırdığım beceriler, ihtiyaç duyduğu beceriler değildi. Keşke onu zihninin istediği kadar kabarebileceği, kendini mantık fasit dairesine hapsetmek zorunda kalmayacağı bir alana doğru iteleseydim. Bir zamanlar köpek çizebilen bir insanı alıp sadece geometrik şekiller çizebilen bir insan haline getirmişim gibi hissettim.

O söz konusu olduğunda pek çok kabahatim var. Ama bazen, mantıksız da olsa, en büyük kabahatim buymuş gibi hissediyorum. Minibüsün kapısını açtım, onu içeri çağırdım. Belki şarampole yuvarlamadım ama göz alıcı renkleriyle, gökyüzünde patlayan fişekleriyle capcanlı bir yerden alıp renksiz, ruhsuz, soğuk bir yere götürdüm, ağzı şaşkınlıkla bir karış açık kaldı.

Şükran Günü için Boston'a gitmeden üç hafta önce, işyeri adresine büyük, yassı, biçimsiz, her yanına keçelikalemle adı ve adresi yazılmış tahta bir kasa geldi, bütün gün masasında bekledi, ancak akşamına açabildi.

Gönderenin adresinden ne olduğunu anlamıştı ama insanın istenmeyen bir şey dahi olsa paket açarken refleks olarak hissettiği meraka kapıldı. Kutunun içinde kat kat ambalaj kâğıdı, onun altında kat kat baloncuklu naylon, onun da altında pelür kâğıtlarına sarılmış halde tablo duruyordu.

Arkasını çevirdi. "Jude'a sevgi ve özürlerimle, JB" yazmıştı JB tuvale, tam "Jean-Baptiste Marion" imzasının üzerine. Çerçevenin arkasına galerinin bantladığı zarfta, resmin tarihini ve gerçekliğini doğrulayan, Jude'a yazılmış ve galerinin kayıt memuru tarafından imzalanmış bir yazı vardı.

Tiyatrodan çıkmış eve gidiyor olacağını bildiği Willem'i aradı. "Bil bakalım kargo ne getirdi bana?"

Willem kısacık bir an duraklayıp cevap verdi: "Tabloyu."

"Evet" deyip iç geçirdi. "Senin başının altından çıktı değil mi?"

Willem öksürdü. "Ben sadece, hayatı boyunca bir daha yüzüne bakmasını istiyorsa artık başka şansı kalmadığını söyledim." Willem sustu, rüzgârın uğultusu duyuldu. "Eve götürmene yardım edeyim mi?"

"Sağol" dedi. "Şimdilik burada bırakacağım, sonra alırım."

Resmi tekrar kâğıtlarına sardı, kutusuna koyup konsolun altına tıktırdı. Bilgisayarını kapamadan JB'ye bir not yazmaya başladı ama vazgeçti, yazdıklarını sildi, çıkıp evine gitti.

JB'nin tabloyu göndermesine hem şaşırmış hem şaşırmamıştı (aklına girenin Willem olduğunu öğrendiğinde ise hiç şaşırmamıştı). Bundan on sekiz ay önce, Willem tam *Malamud Teoremi*'nin ilk temsillerine başlamışken, JB de Aşağı Doğu Yakası'ndaki bir galeriyle sözleşme imzalamış ve ilk bireysel sergisi "Elemanlar"ı geçen ilkbaharda açarak üçünün kendi çektiği fotoğraflarından oluşan yirmi dört tabloyu sergilemeye başlamıştı. Yıllar önce söz verdiği gibi, tabloya geçirmeyi düşündüğü fotoğraflarını önce Jude'a gösterdi, Jude çoğuna onay vermesine rağmen (istemeye istemeye olur dedi, midesine kramplar giriyordu ama serinin JB için öneminin farkındaydı), iş ilerledikçe JB onaylanmış resimlerden çok onaylanmamış olanlarla ilgilenmeye başladı, üstelik bunların bazılarını –mesela birinde yatakta dertop olmuştu, gözleri açıksa da ürpertici bir boşlukla bakıyordu, sol eli pençe gibi sonuna kadar açılmıştı– JB'nin ne ara çektiğini bile hatırlamıyordu. İlk kavga buradan çıktı. JB önce yıkayıp yağladı, sonra surat astı, ardından tehditler savurdu, baktı fikrini değiştiremiyor, Willem'i destek vermeye ikna etmek için uğraştı.

"Benim bir mecburiyetim yok aslında" dedi bir keresinde JB, Willem'le müzakerelerin çıkmaza girdiği zaman. "Teknik olarak senden izin istemek zorunda değilim. Ne bok çizmek istersem çizerim, kimse de karışamaz. Ben bunu sadece sana saygımdan yaptım."

JB'nin üstüne argümanlar yağdırabilirdi ama öfkeden dili tutulmuştu. "Sen bana söz verdin JB" dedi. "Daha ne mecburiyet istiyorsun?" Bunun üzerine "İnsan arkadaşına kazık atmaz" da diyebilirdi ama birkaç yıl önce JB'nin arkadaşlık ve getirdiği sorumluluklar tanımının kendisininkinden farklı olduğunu ve değiştirilemeyeceğini, değiştirilmesinin teklif

dahi edilemeyeceğini öğrenmişti. Kabullenmeye karar vermişse de son yıllarda JB'yi ve kırmızı çizgilerini kabullenmek gereğinden fazla bıktırıcı, yorucu ve sinir bozucu bir uğraş haline gelmişti.

Sonunda JB boyun eğmek zorunda kalmışsa da, sergi hazırlığı sürecinde Jude biraz daha az katı, az çekingen, az utanç, (ve Jude'un en sevdiği argüman olarak) az süfli olsa tuvale dökebileceği "kayıp tablolar"ını anmaktan geri durmamıştı. Fakat daha sonra kendi saflığından utanacak, isteklerine saygı duyulacağını zannettiği için yerin dibine girecekti.

Açılış nisan sonlarında, otuzuncu doğum gününden kısa süre sonra bir perşembe günüydü ve gece sıcaklık mevsim normallerinin o kadar altındaydı ki çınarların taze yaprakları donup çatlamıştı; köşeyi dönüp Norfolk Sokak'a çıktığında galerinin uzaktan donuk ve ruhsuz kara geceye inat ışıltılı bir aydınlık ve sıcaklık yuvası gibi görünmesi etkilemişti onu. İçeriye girer girmez Zenci Henry Young ve hukuk fakültesinden bir arkadaşlarıyla karşılaştı, sonra karşısına üniversiteden ve Lispenard Sokak'taki partilerden tanıdıkları, JB'nin teyzeleri, Malcolm'un anne ve babası, JB'nin yıllardır görmediği arkadaşları gibi o kadar çok tanıdık çıktı ki, kalabalığı yarıp tablolara bakabilmesi biraz zaman aldı.

JB'nin yetenekli olduğunu eskiden beri biliyordu. Hepsi, herkes farkındaydı. JB'nin kişiliğine ne kadar olumsuz yaklaşacak olursa olsun, eserlerinde insanı yanıltığına ikna eden, ona atfettiği karakter eksikliklerinin aslında kendi kıskançlığı ve çekemezliğinden kaynaklandığını düşündüren, JB'nin içinde muazzam anlayış, düşünce ve derinliğe sahip birinin yattığını çağrıştıran bir şeyler gizliydi. O gece de tabloların şiddetini ve güzelliğini duyumsamakta hiç zorlanmadı, JB'ye karşı duyguları katışıksız gurur ve minnetle sınırlı kaldı, hem bu eserleri vücuda getirebildiği için, hem de diğer tüm renkleri ve imgeleri soluk ve sevimsiz bı-

rakacak renk ve imgeler yaratabildiği, insanı dünyaya baştan baktırabildiği için. Tablolar tek sıra halinde, bütün galeriyi dolaşan bir çember gibi sıralanmıştı ve JB'nin yarattığı morarmış maviler, burbon sarıları o kadar kendilerine hastı ki, sanki JB sıfırdan bir renk dili icat etmişti.

Durup daha önce gördüğü, hatta satın aldığı tablolardan biri olan *Willem ve Kız*'ı inceledi. JB bu tabloda Willem'i sadece gözleriyle dönüp objektife bakarken resmetmişti ama gözleri izleyiciye bakıyor gibi görünse de, aslında tam karşısında bulunan bir kıza bakıyordu. Willem'in yüzündeki ifadeyi çok seviyordu; tam gülümsemeden önce, dudakları henüz kıvrılmamışken göz çevresindeki kasların gözlerini parlatmaya başladığı o anı aktarmıştı tuvale. Tablolar tarih sırasında olmadığından, bundan sonra kendisinin henüz birkaç ay önce yapılmış bir tablosu vardı (kendisinin olduğu tabloları hızla geçti), ardından da Malcolm'la ablasının tablosu geliyordu, mobilyalardan hatırladığı kadarıyla Flora'nın West Village'da çoktan boşalttığı dairesinde çekilmiş bir fotoğraftandı (*Malcolm ve Flora, Bethune Sokak*).

JB'yi bulmak için etrafına bakınınca onu galeri müdürüyle konuşurken gördü, JB de tam o anda başını kaldırıp onunla göz göze geldi ve elini salladı. İnsanların üzerinden JB'ye dudaklarıyla "Muhteşem" dedi, JB de sırtıp "Sağol" diye cevap verdi aynı şekilde.

Ama ardından üçüncü ve son duvara geçtiğinde, JB'nin kendisine hiç göstermemiş olduğu iki resmiyle karşı karşıya geldi. Birinde çok gençti, elinde sigara vardı; ikincisi ise iki yıl kadar önce çekilmiş bir fotoğraftan yapılmış gibiydi, yatağın kenarına oturmuş, bağdaş kurup kollarını kavuşturmuş, alnını duvara dayamıştı, tıpkı bir nöbetten çıkıp ayağa kalkacak takati bulana kadar beklemeyi alışkanlık edindiği şekilde. JB'nin bu fotoğrafı çektiğini hatırlamıyordu ve perspektife bakılırsa —objektif kapının pervazından gizlice bur-

nunu uzatmış gibiydi– hatırlamaması normaldi çünkü fotoğrafın çekildiğinden haberi olmaması gerekiyordu. Bir an etrafındaki bütün sesler dindi ve resimlere dalıp gitmekten başka bir şey gelmedi elinden. O buhran halinde dahi serinkanlılığını koruyarak, verdiği tepkinin tabloların kendisinden çok resmedilen anın çağrıştırdığı hatıra ve duygulanımlara yönelik olduğunu, hayatının en sefil anlarından ikisinin bu şekilde tasvir edilmesiyle kapıldığı kirlenmişlik hissinin ise bireysel bir tepki, kendine özgü bir huzursuzluk olduğunu çıkarabildi. Başkaları için bağlamdan kopuk, kalkıp anlamını kendisi ifşa etmezse anlamsız kalacak iki tabloydu bunlar. Ama bakması dahi ona çok ağır gelmişti ve o anda birdenbire ve şiddetle yalnız olmayı diledi.

Açılış sonrasında bitmeyecek gibi gelen, Willem'in yokluğunu çok hissettiği yemeği de sağ salim atlattı; Willem o gece oyunu olduğu için gelememişti. Hiç değilse, bütün gece konsomasyon yapan JB'yle ya da gelip kendi olduğu iki tablonun (sanki bunda bir payı varmış gibi) serginin en iyi eserleri olduğunu söyleyen, biri galerinin sahibi olmak üzere onlarca kişiyle konuşmak durumunda kalmamış, gülümseyip JB'nin sahidan olağanüstü bir yetenek olduğunu söylemekle yetinmişti.

Ama sonra eve dönüp kendini toparladı ve uğradığı ihaneti nihayet Willem'e anlatabildi. Willem de hiç tereddütsüz ondan yana olup onun adına büyük öfkeye kapılınca, bir anlığına da olsa yatıştı ve JB'nin ikili oyununun Willem'i de şaşırtmış olduğunu fark etti.

Bununla açılan ikinci perdenin ilk kavgasında, evinin yakınlarında bir kafede JB'yle yüzleşmiş, JB de özür dileme engelli olduğunu delirtici bir kararlılıkla ortaya koymuştu: Özür dileyecek yerde resimlerin güzelliğini, bir gün başındaki sorunları çözdükten sonra resimlerin değerini anlayacağını, esasında olayın o kadar da önemli olmadığını, asıl kendi güvensizlikleriyle yüzleşmesi gerektiğini, kaldı ki bunla-

rın da bir dayanağı olmadığını, hem belki resimlerin bu sürece yardımcı olacağını, inanılmaz yakışıklılığını kendisi dışında herkesin bildiğini, bunun da ona bir şey anlatması gerektiğini, mesela kendisi hakkında yanılıyor olabileceğini – hayır, *kesinlikle* yanıldığını–, üstelik resimlerin yapılp bitirilmiş olduğunu anlatmıştı. Ne yapsındı bu saatten sonra? Yırtılıp atılsalar daha mı mutlu olacaktı? Duvardan indirip ateşe mi verseydi? Bir kere görüldükten sonra artık görülmemiş gibi yapılamayacağına göre olanları kabullenip hayatına devam etse daha iyi olmaz mıydı?

“Sana resimleri imha et diyen yok JB” dedi; JB’nin saçma mantığından ve küfürden farksız umursamazlığından öyle başı dönmüştü ki haykırmak istiyordu. “Benden özür dilemeni istiyorum sadece.”

Ama JB özür dileyemedi, dilemedi, sonunda o da kalktı gitti ve JB de arkasından koşmadı.

Bunun üzerine JB’yle konuşmamaya başlamıştı. Willem de şansını denemiş, girişimi (Willem’in anlattığına göre) sokakta bağırışmakla sonuçlanmış, bunun üzerine Willem de JB’yle selamı kesince onun haberlerini çoğunlukla Malcolm’dan almaya başlamışlardı. Tipik kokmaz bulaşmazlığı içinde Malcolm, bu konuda JB’yi haksız bulduğunu kabul etmekle birlikte, beklentilerinin gerçekçi olmadığını da ileri sürdü: “Özür dilemeyeceğini sen de pekâlâ *biliyorsun* Judy” dedi. “JB’yi tanımıyor musun? Boşa nefes tüketiyorsun.”

“Ben mantıksız mı davranıyorum?” diye sordu Willem’e bu konuşmadan sonra.

“Hayır” dedi Willem hiç düşünmeden. “Gayet sıçık bir durum Jude. Kendisi sıçtı, kendisi özür dileyecek.”

Sergideki tüm parçalar satıldı. Willem’in satın aldığı *Willem ve Kız* ile *Willem ve Jude*, *Lispenard Sokak – II* işyeri adresine teslim edildi. *Jude*, *Hastalıktan Sonra* (tablonun adını öğrendiğinde silbaştan öfkelenmiş ve aşağılandı-

ğını hissetmiş, öfkeden gözü dönmenin ne demek olduğunu birinci elden yaşamıştı) satın aldığı her tablo bir lütuf, gelecekteki başarının işareti olan bir koleksiyoncuya satılmıştı. Bu adam sadece ilk sergilerden eser alırdı ve eserini aldığı ressamların neredeyse hepsi ileride büyük kariyer sahibi olmuştu. Satılmayan tek tablo, serginin gözdesi *Jude ve Sigara* olmuştu, bunun da sebebi şaşırtıcı derecede amatörce bir hataydı: Aynı tabloyu galerinin müdürü Britanya'dan önemli bir koleksiyoncuya, galerinin sahibi ise Modern Sanat Müzesi'ne satmıştı.

“Mükemmel işte” dedi Willem Malcolm'a, sözlerinin JB'ye taşınacağını bilerek. “JB galeriye bu tablo bende kalıyor desin, sonra da Jude'a hediye etsin.”

“Olur mu canım öyle şey?” dedi Malcolm; sanki Willem tabloyu kaldırsın çöpe atsın demiş gibi afallayarak. “*MoMA* diyoruz burada.”

“Ne fark eder?” diye sordu Willem. “Herif sahiden bu kadar iyiye, başka eserini sokar *MoMA*'ya. Ama bir tek bu tablo Jude'la barışmasını sağlayabilir.” Biraz durakladıktan sonra, “Benimle de.”

Malcolm mesajı taşıdı, Willem'i kaybetme korkusu tek başına yetti JB'nin Willem'i arayarak toplantı talep etmesi için; buluştuklarında JB gözyaşı dökerek Willem'i ona ihanetle, hep Jude'un tarafını tutmakla, JB hep onun kariyerini düşündüğü halde onu aynısını yapmamakla suçladı.

Bunlar olup biterken aylar geçti, bahar yaza döndü; Jude'la Willem Truro'ya JB'siz (ve JB'yi yalnız bırakmayı gözü kesmeyen Malcolm'suz) gitti; JB, Irvine'ların Aquinnah'daki evine Anna Günü tatilinde giderken onlar Dört Temmuz'da gittiler; Jude ve Willem ne zamandır planladıkları Hırvatistan ve Türkiye tatiline beraber gittiler.

Mevsim sonbahara döndü; Willem'le JB ikinci buluşmayı yapana kadar Willem ansızın ve beklenmedik bir şekil-

de ilk film rolünü kaptı ve *Külkedisi*'nin bir uyarlamasında prensi canlandırmak üzere ocak ayında Sofya'da yapılacak çekimlere hazırlanmaya başladı; Jude işyerinde terfi etmenin yanı sıra şehrin en iyi hukuk bürolarından Cromwell Thurman Grayson ve Ross'un bir ortağı tarafından takibe alındı, bu arada Andy'nin o Mayıs ayında aldığı tekerlekli sandalyeyi sık sık kullanır oldu; Willem bir yıllık kız arkadaşından ayrılıp Philippa diye bir kostüm tasarımcısıyla çıkmaya başladı; eski iş arkadaşı Kerrigan, adres defterinde kim var kim yoksa bir mesaj yazıp hem eşcinselliğini açıkladı hem de muhafazakârlığı yerden yere vurdu; o yıl Şükran Günü'nde kimlerin geleceğini tekrar tekrar soran Harold, davet ettiği kişiler gittikten sonra bir gece daha kalabilirse Julia ile birlikte bir şey konuşmak istediklerini söyledi; kendisi Malcolm'la oyunlara ve Willem'le sergilere gidip, konuşsalar grubun diğer okuma meraklısı JB ile tartışabileceği romanlar okudu; eskiden dördünün baş başa verip yapacağı şeyleri, ikişerli üçerli gruplar halinde yaptılar. Başlarda, bunca yıl dörtlül hareket ettikten sonra biraz dengesi bozulduysa da uyum sağladı; JB'yi ve kıvrak zekâsından gelen bencilliğini, dünyadaki her şeyi kendi üzerindeki etkisine bakarak değerlendirmesini özledi ama onu affedemeyeceğinin farkındaydı, aynı zamanda da onsuz bir hayatı gözünde canlandıramıyordu.

Şimdi ise küslüklerinin son bulduğunu düşünüyordu, tablo da ondaydı. O cumartesi Willem'le birlikte ofise gittiler; tabloyu çıkardı, duvara dayadı, hayvanat bahçesinde ender bulunan uyuşuk bir türe bakar gibi sessizce incelediler onu. *Times*'daki incelemede, sonrasında *Artforum*'da çıkan haberde bu tabloya yer verilmişti ama ilk kez kendi ofisinin güvenli ortamında hakkını verebiliyordu resmin; süjenin kendisi olduğunu unutabilse, imgenin güzelliğini ve JB'nin neden bu fotoğrafa karşı bir çekim duyduğunu idrak edebilecekti: Resimdeki tuhaf kişi ürkek ve dikkatli bakıyordu; ka-

dın mı erkek mi olduğunu ilk bakışta anlamak mümkün değildi, kıyafetler üstünde ödünç duruyordu, yetişkinliğin jestlerini ve duruşlarını taklit etmeye çalışırken bunlardan hiçbir şey anlamadığı belliydi. Artık o kişiye karşı hiçbir şey hissetmiyordu ama bilinçli bir çabanın sonucuydu bu; her gün sokakta karşılaştığı birini görmezden gelmek için uğraşa uğraşa bir gün gerçekten göremez olmak ya da kendini görmediğine inandırmak gibi.

“Ne yapacağım bu tabloyu bilmiyorum” dedi Willem’e itiraf yollu ve pişmanlıkla; çünkü bir yandan tabloyu istemiyordu ama diğer yandan da Willem’in onun uğruna JB’yi hayatından çıkarmış olmasından, üstelik bunun bir daha bakmak bile istemediği bir tablo yüzünden yaşanmasından suçluluk duyuyordu.

“Yani” dedi Willem, sonra bir sessizlik oldu. “Harold’a hediye edebilirsin, bence çok beğenecektir.” O zaman kavradı ki Willem onun tabloyu istemediğinin başından beri farkındaydı ve buna önem vermemiştir, onu JB’ye tercih etmekten pişmanlık duymamıştır ve bu kararı vermek zorunda bıraktığı için onu suçlamıyordu.

“Olabilir” dedi ağır ağır ama yapmayacağını biliyordu: Harold sahiden de çok beğenirdi tabloyu (sergiyi gezdiğinde beğenmişti zaten), evinin en görülecek yerine asardı, her ziyarete gittiğinde bakmak zorunda kalırdı. “Özür dilerim Willem” dedi sonunda, “seni buraya kadar boşuna getirdim. Ne yapacağıma karar verene kadar burada kalsın daha iyi.”

“Nasıl istersen” dedi Willem ve birlikte tabloyu tekrar sarıp konsolun altına sürdüler.

Willem gittikten sonra telefonunu açtı ve bu sefer JB’ye mesaj yazdı. “Selam JB” diye başladı, “Tablo için de, özür mesajın için de teşekkür ederim, ikisinin de önemi çok büyük.” Durup sonraki cümlesini düşündü. “Seni özledim, hayatında neler olup bitiyor öğrenmek istiyorum” diye devam etti. “Mü-

sait olduğunda ara beni.” Yazdıklarının hepsi de doğruydı.

O anda tabloyu ne yapacağını buldu. JB’nin menajerinin adresini bulup kadına bir not yazdı, *Jude ve Sigara*’yı gönderdiği için teşekkür etti, tabloyu Modern Sanat Müzesi’ne bağışlamak istediğinden hareketle işlemde yardımcı olmasını rica etti.

Daha sonraları bu olaya bir dönüm noktası veya ilişkide bir kapıyı kapatıp diğerini açan bir menteşe gibi bakacaktı; ilişkiden kastı JB’yle olduğu kadar Willem’le de arkadaşlığıydı. Yirmili yaşlarında bazen arkadaşlarına bakar ve muazzam bir hoşnutluk hissine kapılır, etraflarında dünya dursun, her şeyin hassas dengede kaldığı ve onlara karşı sevgisinin mükemmel olduğu o andan hiçbir bir yere kıyılamasın isterdi. Ama tabii asla olmazdı bu: Göz açıp kapayınca kadar her şey değişir, o an sessizce yok olurdu.

JB’nin bu olay üzerine gözünden tamamıyla düştüğünü söylemek fazla melodramatik gelecek, büyük konuşmak olacaktı. Ama zaman içinde güvendiği insanların da ona ihanet edebileceğini ilk kez idrak edebildiği doğruydı ve bu her ne kadar üzücü olsa da aynı şekilde kaçınılmazdı, üstelik hayat onu ileri götürmeye devam edecekti çünkü onu bir biçimde yolda bırakan herkese karşı, hiç yolda bırakmayacak en az bir kişi vardı.

Harold’ın Şükran Günü’nü gereğinden tantanalı bir hale getirdiğinde Julia ile hemfikirlerdi. Bu tatilde Harold ve Julia’nın evine davet edildiği ilk günden beri her yıl –genellikle kasım ayı başlarında, henüz projenin heyecanı kaçmamışken– Harold ona Amerika’nın sofra geleneklerinden en bayağısını altüst ederek aklını başından alacağına söz veriyordu. Harold hep büyük hedeflerle başlıyordu işe: Birlikte kutladıkları ilk Şükran Günü’nde, yani fakültedeki ikinci yıl-

lında, Harold portakallı ördek yapacağını, portakal yerine de kamkat kullanacağını ilan etmişti.

Ama akşamdan fırına verdiği cevizli pastayı alıp kapılarına geldiğinde, Julia onu yalnız karşıladı. Öpüşükleri sırada “Sakin ördek lafı açma” diye fısıldadı. Mutfakta perişan bir Harold, fırından irice bir hindi çıkarıyordu.

“Tek kelime etme” diye uyardı onu Harold.

“Ne diyeceğim ki?” diye sordu.

Bu yıl ise Harold alabalık hakkındaki düşüncelerini sordu.

“Bir şeylerle doldurulmuş alabalık mesela” diye de ekledi.

“Alabalığı severim sevmesine” diye cevapladı temkinli. “Ama biliyorsun hindiyi de *severim* Harold, bir şikâyetim yok yani.” Bu konuşmanın türevlerini her sene yaşıyorlar, Harold hindiyi ikame edecek çeşitli hayvansal proteinler öneriyordu: Buharda paçalı Çin tavuğu, fileminyon, kestane mantarlı to-fu, arpa pilavı üzerinde sazan buğulama gibi şeyler.

“Hindiye kimse *sevmez* Jude” dedi Harold sabırsızlıkla. “Senin niyetini anladım ben. Elimden başka yemek gelmeyeceğini düşünüyorsun diye hindiye severmiş gibi yapma. Alabalık yiyoruz, bu kadar. Sen de geçen yıl yaptığın pastadan yap yine. Bir şarabım var, o pastayla çok iyi gider diye düşünüyorum. Benden ne malzeme istiyorsun yaz yeter.”

Hep aklını karıştıran şey ise, Harold’ın aslında yemekle (veya şarapla) o kadar ilgili olmamasıydı. Hatta enikonu zevksizdi, onu uyduruk yemeklere bir dolu para istenen lokantalara götürür, kömür olmuş eti hamur olmuş makarnanın yanında hapır hupur da yutardı. Yine yemeğe pek ilgi duymayan Julia ile her yıl konuşurlardı Harold’ın bu acayip takıntısını. Harold’ın takıntı bakımından eksigi yoktu, birçoğu da açıklanamaz şeylerdi, ama bu yemek takıntısı özellikle dayanıklılığı nedeniyle dikkat çekiyordu.

Willem’e göre, Harold’ın Şükran Günü macerası yıllar önce espri olsun diye başlamış, zamanla daha ciddi bir şeye dö-

nüsmüştü ve şimdi hiç başaramayacağını bildiği halde kendine engel olamıyordu.

“Ama farkındasın” demişti Willem, “aslında hepsi senin için.”

“Ne demek istiyorsun?” diye sormuştu.

“Senin için bir performans sergiliyor” demişti Willem. “Seni etkilemeye çalışacak kadar çok sevdiğini, açık açık söylemeden ifade etme biçimi bu.”

Bunu derhal inkâr etmişti: “Bana öyle gelmiyor Willem.” Fakat zaman zaman kendi kendine Willem doğru söylüyor-muş gibi yapıyor, kendini kandırarak mutluluk bulduğu için de aptal ve zavallı hissediyordu.

Bu yıl Şükran Günü’ne sadece Willem geliyordu: JB’yle barışmaları gerçekleşene kadar JB Malcolm’la teyzelerine gitme planını kesinleştirmişti, iptal etmeye kalktığında kadınların hışmına uğrayınca da, daha fazla zorlamamaya karar vermişti.

“Bu yıl ne var?” diye sordu Willem. Şükran Günü’nden önceki çarşamba trenle gideceklerdi. “Yaban geyiği mi? Süt dana mı? Tosbağa mı?”

“Alabalık.”

“Alabalık mı?” diye tekrarladı Willem. “E kolaymış. Belki gerçekten alabalık yeriz bu sefer.”

“Ama içini bir şeylerle dolduracağını söyledi.”

“Ha, sözümü geri aldım o zaman.”

Yemekte sekiz kişiydiler: Harold ve Julia, Laurence ve Gillian, Julia’nın arkadaşı James ve onun erkek arkadaşı Carey, bir de Willem’le o.

“Alabalık yıkılıyor Harold” dedi Willem tabağına bir parça daha hindi alırken, herkes güldü.

Harold’ın yemeklerinde huzursuz olup istenmediğini hissetmeyi ne zaman bırakmıştı acaba? Arkadaşlarının yardımı olmuştu kesinlikle. Harold onlarla dalaşmayı, JB’yi çarpıcı ve ucundan ırkçı laflar etmeye kıskırtmayı, Willem’le

ne zaman çoluk çocuğa karışacaksın diye dalga geçmeyi, Malcolm'la yapı ve estetik akımlarını tartışmayı severdi. Harold'ın onlarla sohbeti sevdiğini biliyordu, arkadaşlarının duyguları da karşılıklıydı ve bu durum ona sohbete katılma ihtiyacı hissetmeden arkadaşlarının kendi hallerinde konuşmalarını dinleme fırsatı veriyordu; pasparlak tüylerini birbirlerine kabartan, kendilerini akranlarına korku veya çekince olmadan sergileyen papağanlar gibiydiler.

Yemekteki ana konu, James'in yazın evlilik hazırlığı yapan kızıydı. "İhtiyarladım artık" diye söylenip durdu James; kızları henüz üniversitede olan ve tatili arkadaşlarının Carmel'deki evinde geçiren Laurence ve Gillian da anladıklarını belirten sesler çıkardılar.

"Evlenme konusu açılmışken" dedi Harold, ona ve Willem'e bakarak, "siz ikiniz ne zaman evleneceksiniz bakalım?"

"Sana soruyor" dedi Willem'e gülümseyerek.

"Harold, otuz iki yaşındayım ben daha!" diye itiraz etti Willem, herkes gülerken Harold birbiri ardına soruları yapıştırdı: "O ne demek Willem? Açıklama mı yaptın? Yoksa savunma mı? On altı yaşındasın diyen mi var?"

Yemekten keyif almasına aldı ama, aklının bir köşesi Harold'la Julia'nın ertesi gün konuşacakları meseleyi düşünüp endişelenmekten geri durmadı. Durumu nihayet tren yolculuğu sırasında Willem'e açmıştı; baş başa çalıştıkları anlarda (hindiye doldurmak, patates haşlamak, sofrayı kurmak gibi işler) Harold'ın ona ne diyebileceğini düşündüler. Yemekten sonra paltolarını giyip arka bahçede otururlarken yine aynı konuya kafa yordular.

Kötü bir şey olmadığını biliyordu hiç değilse; ilk önce bunu sormuştu, Harold da kendisinde veya Julia'da bir yaramazlık olmadığını söylemişti. O zaman konu ne olabilirdi ki?

"Belki yanlarında fazla takıldığımı düşünüyorlardır" dedi Willem'e. Belki Harold kısaca bıkmıştı ondan.

“Mümkün değil” karşılığını öyle hızlı ve kesin verdi ki Willem, rahatladı. Sessiz kaldılar. “Belki birine bir iş teklifi gelmiştir, taşınıyorlardır.”

“Onu da düşündüm ama bence Harold Boston’dan ayrılmaz. Julia da.”

Sonuçta, onunla konuşulmasını gerektirecek fazla bir mesele olamayacağı anlaşıldı: Belki Truro’daki yazlığı satıyorlardı (evi çok seviyordu filan ama bunu neden onunla konuşsunlardı ki?). Belki Harold’la Julia ayrılıyordu (ama birlikteyken hallerinde tavırlarında bir değişiklik yoktu). Belki New York’taki daireyi satılığa çıkarmadan önce ona teklif edeceklerdi (zayıf ihtimal –o daireyi kolay kolay satmayacaklarından emindi). Belki dairede *tadilat* yaptırıyorlardı da başında duracak birine ihtiyaç vardı.

Bunları tüketince daha uçuk ve zayıf ihtimaller üretmeye başladılar: Belki Julia eşcinsel olduğunu açıklayacaktı (ya da Harold). Belki Harold dine dönüyordu (ya da Julia). Belki işlerini bırakıp New York’un kuzeyinde inzivaya çekileceklerdi. Belki Keşmir’in ıssız bir vadisinde keşiş hayatı sürecektiklerdi. Belki birlikte estetik operasyon yaptıracaktı. Belki Harold Cumhuriyetçi olmaya karar vermişti. Belki Julia Tanrı’yı bulmuştu. Belki Harold’a adalet bakanlığı teklif edilmişti. Belki Julia, sürgündeki Tibet hükümeti tarafından Pançen Lama’nın son reenkarnasyonu olarak tespit edilmişti, Dharamsala’ya yerleşecekti. Belki Harold sosyalist başkan adayı olacaktı. Belki meydana sadece hindi dolması satan bir lokanta açacaklardı. Geçen zamanda bilgisizliğin tedirgin fakat uyuşturucu çaresizliğinden, tahminlerinin saçmalığından sınırları bozulmuş, paltolarının yakalarını ağızlarına bastırarak katıla katıla gülüyorlardı, gözyaşları buz kesip yanaklarını ısıırıyordu.

Fakat yatınca, zihninin karanlık köşelerinden parmak parmak sızıp bilincine cılız bir asma gibi yerleşen düşünce-

ye döndü yine: Belki ikisinden biri, onun geçmişte nasıl biri olduğuna dair bilgiler edinmişti. Belki önüne doktor raporu, fotoğraflar veya (kâbus senaryosu olarak) filmler konacaktı. İnkâr etmeyeceğine, karşı argüman getirmeyeceğine, kendini savunmayacağına karar vermişti. Doğruluğunu onaylayacak, özür dileyecek, hiçbir zaman onları kandırma niyetiyle hareket etmediğini söyleyecek, kendileri istemezlerse bir daha aramayacağını belirterek huzurlarından ayrılacaktı. Onlardan sadece sırrını saklamalarını, kimseye söylememelerini rica edecekti. *Çok özür dilerim Harold. Çok özür dilerim Julia. Sizi mahcup duruma düşürmeyi hiç istememiştim* sözlerini defalarca prova etti. Fakat bu nafîle bir özürdü tabii. İstememiş olması bir şeyi değiştirmezdi; onları bir kere mahcup duruma düşürmüş olacaktı, düşürmüştü.

Willem ertesi sabah gitti, akşamına oyunu vardı. “Öğrenir öğrenmez beni ara, tamam mı?” diye sordu, Jude da başıyla evet dedi. “Her şey yolunda gidecek Jude” dedi. “Mesele her neyse halledeceğiz. Sen kafanı takma, olur mu?”

“Yine de takacağım kafama, biliyorsun” dedi ve Willem’e gülümsemeye çalıştı.

“Evet, biliyorum” dedi Willem. “Sen yine de bir dene. Beni habersiz bırakma.”

Gün boyunca temizliğe verdi kendini; Harold’la Julia’nın temizlikle pek arası olmadığından evde yapılacak iş eksik olmuyordu. Akşam yemeğine hindi yahnisiyle pancar salatası hazırladı, erkenden sofraya oturduklarında endişeden başı dönecek hale geldiği için yermiş gibi yapmakla yetindi, tabağındakileri bir o tarafa bir bu tarafa iterken Harold’la Julia’nın fark etmeyeceğini umdu. Yemekten sonra tabakları toplayıp mutfığa götürüyordu ki, Harold durdurdu onu. “Bulaşıklar kalsın Jude” dedi. “Şu meseleyi konuşalım mı artık?”

Telaştan eli ayağı birbirine dolaştı. “Şu tabakları bir akı-

tayım da kuruyup kalmasın” dedi ama nasıl salakça bir şey söylediğini kendi de fark etti.

“Siktir et bulaşıkları” dedi Harold ve her ne kadar tabaklarda bulaşığın kuruyup kurumamasının umurunda olmayacağını bilse de, Harold’daki rahatlık biraz *aşırıya* mı kaçıyor, gerçek bir gevşeklik değil de gevşekliğin taklidi mi diye düşünmekten kendini alamadı. Fakat nihayetinde tabakları bırakıp Harold’ın peşine düşerek oturma odasına geçmekten başka bir şey gelmedi elinden. Julia, kendisiyle Harold’a kahve koymuştu, ona ise çay.

Kanepeye yerleşti, Harold solundaki sandalyeye oturdu, Julia ise karşılarındaki kilim desenli basık pufa. Ortalarına sehpayı alarak hep oturdukları yerlerdi bunlar ve bu an sonuza kadar sürsün istedi çünkü kitapları, sıkma elma suyunun mayhoş kokusu, sehpanın altında kırışmış lacivert-kırmızı Türk halısı, koltuk döşemesinin epridiği yerde altından görünen beyaz muslin kılıf ve Harold’la Julia’ya ait olduğu için, onların evini kendi evi gibi görmeye alıştığı için bunca yakınlık hissettiği her şeyiyle bu ılık ve loş odada son kez oturuyor olabilirdi.

Bir süre sessizce içeceklerini yudumlarken göz göze gelmediler, sıradan bir akşamış gibi davranmaya çalıştı ama sıradan bir akşam olsa hiçbirisi bu kadar sessiz kalmazdı.

“Şimdi” diye lafa girdi Harold nihayet, o da fincanını sehpayı bırakarak kendini hazırladı. *Ne söylerse söylesin*, dedi kendi kendine, *sakın bahaneler sıralamaya başlama. Ne söylerse söylesin kabullen ve ona yaptığı her şey için teşekkür et.*

Uzun bir sessizlik daha oldu. “Söylemesi zor ama” diye devam etti Harold, sonra kahve fincanını elinde çevirdi, o ise zorlanarak bekledi Harold’ın tekrar konuşmaya başlamasını. “Aslında bir metin hazırlamıştım, değil mi?” diye sordu Julia’ya, o da başıyla onayladı. “Ama böyle dilimin dolanacağını bilemedim.”

“Farkındayım” dedi Julia. “Ama iyi gidiyorsun.”

“Hah!” diye karşılık verdi Harold. “Bana yalan söylemen çok tatlı tabii” deyip gülümsedi ona ve Jude odada ikisi yalnız oturuyorlarmış, o anlığına kendisinin varlığını unutmuşlar gibi hissetti. Ama sonra Harold yine sessiz kalıp baklayı ağzından çıkarmaya uğraştı.

“Jude, seni neredeyse on senedir tanıyorum, tanıyoruz” dedi sonunda; o sırada gözlerinin önce onu bulup ardından Julia’nın başının üstünde bir yerlere döndüğünü gördü. “Geçen yıllarda bize kendini çok sevdirdin, ikimize de. Arkadaşımızsın elbette, ama biz seni arkadaştan öte, daha özel biri gibi görüyoruz.” Julia’ya baktı, o da bir kez daha başıyla doğruladı. “Şimdi bu söyleyeceklerimi kibirlilik gibi algılamazsan, acaba diyorum, iznin de olursa, seni evlat edinebilir miyiz?” Tekrar Jude’a dönüp gülümsedi. “Kanunen oğlumuz olursun, vârisimiz haline de gelirsin ve günün birinde varımız yoğunumuz...” derken alaycı bir hareketle kolunu açıp etrafı gösterdi “...sana kalır, istersen.”

Suskun kaldı. Konuşamıyordu, tepki veremiyordu, hatta yüzünü hissedemiyor, nasıl bir ifade aldığını kestiremiyordu ki, Julia yardımına koştu. “Jude” dedi, “sebebi her ne olursa olsun istemiyorsan bunu anlarız. Senden istediğimiz büyük bir şey. Hayır dersen sana karşı duygularımız değişmeyecek, öyle değil mi Harold? Bizim evimiz her zaman senin de evin, her zaman hayatımızda yer almanı isteriz. Samimi söylüyorum Jude: Sana kızmayız, sen de kendini kötü hissetme.” Göz göze geldiler. “Biraz düşünmek ister misin?”

Nihayet uyuşukluğun çekilmeye başladığını hissetti ama bu kez de, sanki durumu dengelemek için elleri titremeye başladı, kanepedeki yastıklardan birini kollarının arasına alarak durumu saklamaya çalıştı. Birkaç denemeden sonra ancak başlayabildi konuşmaya, konuşurken ikisine de bakmadı. “Düşünmeme gerek yok” derken sesi kulağına tiz ve

yabancı geldi. "Harold, Julia... Şaka mı yapıyorsunuz? Hayatta bundan çok istediğim bir şey yok, olamaz. Ömrüm boyunca. Ama hiç aklıma..." Kopuk kopuk konuştuğunu fark edip sustu. Bir dakika sessiz kaldılar, ardından nihayet ikisinin de gözlerine bakabildi. "Ben, artık benimle arkadaşlık etmek istemediğinizi söyleyeceksiniz sanmıştım."

"Of Jude" dedi Julia, Harold ise şaşkındı. "Neden böyle bir şey düşündün ki?" diye sordu Harold.

Fakat açıklayamayacaktı, başını salladı.

Bir sessizlik daha oldu, hepsi birden gülümsemeye başladılar; Julia Harold'a, Harold ona, o yastığa, ne diyeceklerini, ne yapacaklarını bilemeden. Julia nihayet elini çırpıttı ve ayağa kalktı. "Şampanya!" deyip odadan çıktı.

Harold'la o da ayağa kalkıp birbirlerine baktılar. "Emin misin?" diye sordu Harold alçak sesle.

"Sen ne kadar eminsen, o kadar eminim" dedi bir o kadar alçak sesle. İlk aklına gelen, "evlilik teklifi gibi oldu" türünden bayat bir espriydi ama yapacak yüreği bulamadı.

"Ömrün boyunca bize bağlı olacağının farkındasın değil mi?" dedi Harold gülümseyerek ve elini omzuna koydu, o ise başıyla evet dedi. Harold'ın bir kelime daha etmeyeceğini umuyordu çünkü ederse ağlayabilir, kusabilir, bayılabilir, çığlık atabilir veya alev alabilirdi. Sadece son birkaç haftanın merakından ve içini kemirmesinden değil, otuz yılın yok-sunluğu, muhtaçlığı, kendini umursamıyorum diye telkin ederken bile bir yandan köpüren arzularıyla ne kadar yorgun ve bitap düştüğünü o anda fark etti ve kadeh kaldırmanın ardından önce Julia sonra Harold ona sarılıp -Harold'ın ona dokunması hissi o kadar yabancı ve mahrem geldi ki yüzünü buruşturacaktı az daha- akabinde Harold bulaşıkları bırakıp yatmasını söyleyince, rahat bir nefes aldı.

Odasına vardığında, telefonunu eline almayı akıl edene kadar yarın saat uzanması gerekti. Karyolanın varlığını al-

tında, pamuklu nevresimin yumuşaklığını yanağında, şiltenin tanıdık esneyişini sırtında hissetmek istedi. Bunun kendi dünyası olduğu ve hâlâ o dünyada olduğu, az önce yaşadıklarının gerçek olduğu konusunda telkinde bulundu kendine. Aniden aklına Peter Birader'le yaptığı, ona evlat edinilir miyim diye sorduğu, biraderin de güldüğü konuşma geldi. "Hayır" diye kestirip atınca da bir daha hiç sormamıştı. Yaşı çok küçük olmasına rağmen, biraderin o aldırıışsızlığının kendi hıncını bilemediğini hatırlıyordu ama tabii üzerinde en ufak bir kontrolü bulunan bir durum değildi bu.

O kadar sersemlemişti ki Willem'in sahnede olduğunu unutarak aradı, antrakta Willem onu aradığında ise hâlâ yatağın aynı yerinde, aynı kıvrık pozisyonda, telefonu avcunun içinde yatıyordu.

"Jude!" dedi Willem haberi duyduğunda, onun adına katışksız bir sevinç duyduğunu sezebildi. Çocukluğunu, manastır yıllarını, yurt dönemini, Douglas'larla geçen günlerini bir Willem, bir Andy, bir de sınırlı ölçüde Harold biliyordu. Diğer herkese gücünün yettiğince kaçamak cevaplar vermiş, köşeye sıkıştığında ise annesinin babasının o çok küçükken öldüğünü, koruyucu aile yanında büyüdüğünü söylemişti ki bu da genellikle soruların sonu oluyordu. Ama Willem gerçeğin daha büyük bir kısmını biliyordu ve kendisi de bunun en imkânsız, en ateşli arzusu olduğunu Willem'in bildiğini biliyordu. "Harika bir şey bu Jude. Ne hissediyorsun?"

Gülmeye çalıştı. "Elime yüzüme bulaştıracığım gibi."

"Daha neler?" Sessiz kaldılar. "Reşit bir insanın evlat edinebileceğini bilmiyordum bile."

"Çok yaygın bir şey değil ama mümkün. Tarafların rızası gerekiyor. Genellikle miras davasından yapılır." Bir sahate kahkaha daha atmaya çalıştı. (*Zorlama işte olmuyor*, diye azarladı kendini.) "Aile hukuk dersinde okumuştuk ama aklımda pek bir şey kalmadı. Bir tek şeyi hatırlıyorum, üze-

rinde adlarının yazdığı yeni bir doğum belgesi çıkarıyorlar.”

“Hadi canım!” dedi Willem.

“Evet, acayip” diye karşılık verdi.

Arkadan biri sertçe Willem’e seslendi. “Hadi git sen, çağırıyorlar” dedi Willem’e.

“Öf be” dedi Willem. “Ne diyeceğim Jude... Tebrik ederim. Bunu senden çok hak eden yoktur.” Arkadan seslenene cevap verdi. “Kapatmam gerekiyor” dedi. “Harold’la Julia’ya yazmamın sakıncası var mı?”

“Yok elbette” dedi. “Ama diğerlerine söyleme olur mu Willem? Önce biraz sindirebilmek istiyorum.”

“Tek kelime etmem. Yarın görüşürüz. Ha, Jude...” Ama devamını getirmedi veya getiremedi.

“Biliyorum” dedi. “Biliyorum Willem. Ben de öyle hissediyorum.”

“Seni seviyorum” dedi Willem, o cevap veremedi de telefonu kapattı. Willem ona böyle söyleyince ne cevap vereceğini hiç bilemezdi ama söylesin diye can atardı. Olağanüstü şeylerin üst üste geldiği bir geceydi; bir ömür boyu dilediklerinin tümünün birkaç saat içinde gerçek oluşunu tekrar tekrar hatırlamak, yeniden yaşamak için uykuyla mücadele vererek uyanık kalmaya çalıştı.

Ertesi gün eve döndüğünde Willem’den beni bekle diyen bir not buldu ve Willem eve dondurmayla, havuçlu kekle döndü, ikisi de tatlıdan hoşlanmadıkları halde yediler, ertesi gün erken kalkması gerektiği halde şampanya da içtiler. Sonraki birkaç hafta telaş içinde geçti: Formalitelerle Harold uğraşıyordu, ona imzalaması için evlat edinilme talebi, doğum belgesinde değişiklik formu, sabıka kaydı talep formu gibi belgeler gönderdi, o da öğlen tatilinde noter tasdiki için bankaya götürdü bunları; haberi verdiği Marshall, Citizen ve Rhodes dışında kimse bilmesin istiyordu. JB’yle Malcolm’a söyledi, bir yandan tam beklediği tepkileri verir-

lerken –JB tik gibi bir hızla ardı ardına soğuk espriler yapıp güldürenini bulmaya çalıştı adeta, Malcolm ise çeşitli faraziyeler üzerine cevaplayamayacağı kadar ayrıntıya inen sorular sordu–, bir yandan da onun adına sahiden heyecanlanmışlardı. Üniversitede Harold'ın iki dersini alan ve onu çok takdir eden Zenci Henry Young'a söyledi, bir de geçen yıl Ezra'nın evindeki uzun ve bıktırıcı bir partide, yarı ayk iki kişi olarak Fransa'daki refah devletinden başlayıp çeşitli konulara geçen bir sohbetin ardından yakınlaştıkları JB'nin arkadaşı Richard'a anlattı. Phaedra'ya anlattığında çığlıklarla karşılandı, yine üniversiteden arkadaşı Elijah da aynı tepkiyi verdi.

Ve tabii Andy'ye söyledi, o ise ilk anda sadece bakmakla yetinip biraz daha gazlı bez verir misin, evde pansumanı değiştireyim demiş gibi başıyla onayladı. Ama ardından foklurın çıkardığına benzer, havlamayla hapsırma arası sesler çıkarmaya başladığında, Andy'nin ağlamakta olduğunu fark etti. Bu manzara karşısında hem dehşete kapıldı, hem de ne yapacağını bilemeyerek telaşlandı. “Git buradan” diye emretti Andy hıçkırıklar arasında. “Ciddiyim Jude, defol git buradan” deyince, çıktı o da. Ertesi gün işyerine çelenk iriliğinde bir gül aranjmanı ile Andy'nin sinirli kitap harfleriyle yazdığı bir not geldi:

ÇOK UTANIYORUM BE JUDE, YANI O KADAR UTANIYORUM KI BU NOTU BILE ZOR YAZIYORUM. DÜNKÜ DAVRANIŞIM İÇİN BENİ AFFET. SENİN İÇİN DELİ GİBİ SEVİNİYORUM, AKLIMDAKİ TEK SORU DA O HAROLD'IN NE BOK YEMEYE BU KADAR BEKLEDİĞİ? YALNIZ SENİN DE BUNDAN SONRA KENDİNE DAHA İYİ BAKMAN LAZIM KI HAROLD BİN YAŞINA GELİP ALTINA İŞEMEYE BAŞLADIĞI ZAMAN BEZİNİ DEĞİŞTİREBİLESİN ÇÜNKÜ O HERİF VAKİTLİCE GEBERİP GİTMEK GİBİ BİR İYİLİK YAP-

MAYACAK SANA. ANNEN BABAN VAR MI DİRDİN VAR,
İNAN BANA. (AMA BİR YANDAN DA PAHA BİÇİLEMEZ İN-
SANLAR.) SEVGİLER, ANDY

Okudukları en iyi mektuplardan biri olduğu konusunda Willem'le hemfikir kaldılar.

Ama bu coşkun ay geçti, ocak geldi, Willem çekimler için Bulgaristan'a gitti ve eski korkular, yenilerinin eşliğinde geri döndü. Harold 15 Şubat'ta duruşmaya çıkacaklarını, bazı takvim değişiklikleriyle kürsüde Laurence'ın olacağını söyledi. Tarih bu kadar yaklaşıncaya, bir çuval inciri berbat edebileceğini yakıcı ve kaçınılmaz bir şekilde hissetmeye başladı ve önceleri bilinçsizce, ardından kararlılıkla Harold ve Julia'dan uzak durmaya başladı; neye bulaştıkları sık sık ve üstüne basarak hatırlatılırsa vazgeçeceklerinden emindi çünkü. Bu sebeple, ocak ayının ikinci haftasında tiyatroya geldiklerinde Washington'da iş gezisinde olacağı yalanını uydurdu, haftalık telefonlarda da çok az şey söyleyip konuşmayı kısa tuttu. Her geçen gün durumun imkânsızlığı kafasında büyüyor ve beraklaşıyordu; sokakta camların önünden geçerken iki büküm, zombi gibi yürüyüşünün yansımasına her denk geldiğinde midesi bulanıyordu. Gerçekten, kim isterdi ki *böyle* bir şeyi? Kendisinin bir başkasına ait olabileceği fikri gitgide gü-lünçleşiyordu ve Harold da onu bir kez daha görecektiyorsa nasıl aynı duyguya kapılmayabilirdi? Bu kadar önemse-mesi gerektiğinin bilincindeydi; ne de olsa yetişkindi ve evlat edinilmesi sosyolojik bakımdan önemli olmaktan çok bir formaliteden ibaretti aslında, ama bunu mantığa meydan oku-yan sürekli bir şevkle arzuluyor, sevdiği herkes onun adına bu kadar sevinmişken, amacına bu denli yaklaşımışken elin-den alınmasına dayanamayacağını hissediyordu.

Daha önce de yaklaşımıştı. Montana'ya geldikten bir yıl sonra, on üç yaşındayken, üç komşu eyalet genelindeki ev-

lat edinme şenliğine katılmıştı. Kasım ayı Evlat Edinme Ayı olarak kutlandığından, soğuk bir sabah kaldırılıp cici giyinmeleri söylenmiş, iki okul otobüsüne tıktırılarak iki saat uzaktaki Missoula'ya götürülmüş, aceleyle otobüslerden indirilip bir otelin konferans salonuna sürülmüşlerdi. Son gelen otobüs onlarınkiydi, girdiklerinde içerisi çocukla dolmuştu bile, kızlar bir yanda erkekler öbür yanda. Salonun ortasına uzunlamasına masalar dizilmişti, kendi tarafına doğru yürürken masalarda duranların etiketli klasörler olduğunu gördü: Erkek Bebek, Erkek Küçük, Erkek 4-6 Yaş, Erkek 7-9 Yaş, Erkek 10-12 Yaş, Erkek 13-15 Yaş, Erkek 15 Yaş Üstü. Bu dosyalarda resimlerinin, adlarının, bilgilerinin olduğu söylendi onlara: Nereliler, hangi etnik kökene sahipler, dersleri nasıl, hangi sporları seviyorlar, yetenekleri, ilgi alanları neler... Kendi dosyasında neler yazdığını merak etti. Hangi yetenekler uydurulmuştu ona, hangi ırk, hangi memleket?

Yüzleri ve adları 15 Yaş Üstü dosyasında bulunan büyük çocuklar evlat edinilmeyeceklerini bildiklerinden, rehberler sırtlarını döner dönmez arka kapıdan sıvışıp, herkesin bildiği gibi, ot içmeye gittiler. Bebeklerin ve küçük çocukların tek meziyetleri bebek ve küçük olmaktı; ilk onlar seçilecekti, hiçbiri farkında bile değildi. Ama çekildiği köşeden ortamı izlerken, daha önce şenliklere katılmış olacak kadar büyük, umudunu yitirmeyecek kadar küçük çocukların stratejileri olduğunu anladı. Asık suratlıların güleçleştiğine, saldırganların neşeli ve şakacı olduğuna, yurttan birbirinden nefret eden oğlanların dışarıdan bakılınca gayet samimi bir oyundaşlığa büründüğünü gördü. Yurt görevlilerine kötü davranan, koridorda birbirlerine küfür eden çocukların, muhtemel ebeveynleri salonu doldururken büyükleriyle tatlı sohbetlere girdiğini işitti. Çocukların en kötü kalplisi ve kavgacısı, bir keresinde tuvalette onu yere yatırıp dizleriyle kürekke-

miklerine çöken on dört yaşındaki Shawn, demin konuştuğu adamla kadın dosyalara doğru yürürken isimliğini göstererek "Shawn!" diye seslendi arkalarından, "Shawn Grady!" Kısık sesinde saklamaya çok uğraştığı, çok didindiği umudun tınısını duyduğunda ilk defa Shawn için üzüldü ve "Erkek 7-9 Yaş" klasörüne baktıklarını seçebildiği kadınla adama kızdı. Fakat bu duygular çabuk geçti çünkü o günlerde açlık, acı, öfke, keder gibi hiçbir şey hissetmemeye çalışıyordu.

Onun bir marifeti, bir kabiliyeti, bir cazibesi yoktu. Yurda geldiğinde o kadar donuktu ki geçen kasım onu getirmemişlerdi, üstünden bir yıl geçmesine rağmen iyileştiğini sanmıyordu. Luke Birader'i gitgide daha az düşünüyordu doğruya doğru; fakat ders dışındaki bütün günleri birbirine karışıyordu, dünyaya ayak basmıyormuş, yaşadığı hayata katılmıyormuş gibi davranıyor, fark edilmemekten başka bir şey istemiyordu. Başına bir şeyler geldiğinde eskiden olduğu gibi mücadele vermiyordu; bazen acı çekerken, bilincini koruduğu kadarıyla biraderlerin onun hakkında ne düşüneceğini merak ediyordu, ne öfke nöbetleri kalmıştı, ne sinir krizleri, ne mücadelesi. Hep istedikleri gibi bir çocuktuk artık. Hiçbir iz bırakmadan süzülerek geçen, adeta uzayda hiç yer kaplamayan biri olmak istiyordu.

Dolayısıyla, Leary çiftinin seçtiği çocuklardan biri olduğunu öğrendiğinde rehberleri kadar şaşırdı. Bir kadınla bir adamın ona baktıklarını, hatta belki gülümsediklerini fark etmiş miydi? Belki. Ama o gün de diğerleri gibi bir sis perdesinin ardında geçti ve yurda dönmek için otobüse bindiklerinde unutma çalışmalarına başlamıştı bile.

Şukran Gününden önceki hafta sonunu deneme amaçlı olarak Leary'lerle geçirecek, birbirlerine uygun olup olmadıklarını tartacaklardı. O perşembe günü Leary'lerin evine Boyd adında bir rehber arabayla götürdü onu; tesisatçılık ve marangozluk eğitmeniydi, çok iyi tanı mıyordu onu. Diğer

rehberlerin ona ne yaptığını Boyd'un bildiğini biliyordu, onlara engel olmaya kalkışmamıştı ama katılmamıştı da.

Ama Leary'lerin dört tarafı çorak tarlalarla çevrili tek katlı evlerinin önünde arabadan inerken, Boyd onu kolundan yakalayıp kendine çekerek irkiltti.

"Sıçıp batırma St. Francis" dedi. "Büyük bir şans geçti eline, anlıyor musun beni?"

"Evet efendim" diye cevap verdi.

"Hadi o zaman" deyip bıraktı kolunu, o da kapıda bekleyen Bayan Leary'ye doğru yürüdü.

Bayan Leary tombuldu fakat kocası komple iriydi; kocaman kırmızı elleri silah gibi duruyordu. İki kızları vardı, ikisi de yirmili yaşlarındaydı ve evlenmişlerdi, evde bir oğlan çocuğu bulunmasının, Bay Leary'ye büyük tarım makineleri tamirâtı işinde ve kendi tarlalarında yardım etmesinin faydalı olabileceğini düşünmüşlerdi. Sessiz ve kibar görüldüğü için onu seçtiklerini, kavgacı çocuk istemediklerini; çalışkan, bir evi ve yuvası olmasının kıymetini bilecek birini aradıklarını söylediler. Dosyasında iş ve temizlik yapmayı bildiğini, yurdun çiftliğinde de iyi çalıştığını okumuşlardı.

"Yalnız ismin ne kadar garip" dedi Bayan Leary.

Hiç garip olduğunu düşünmemişti ama "Öyle efendim" dedi.

"Sana başka bir isimle hitap etsem ne dersin?" diye sordu Bayan Leary. "Cody mesela? Cody ismini çok severim. Biraz daha az—yani işte bize biraz daha yakın gibi."

"Cody'yi beğendim" dedi ama aslında bir fikri yoktu; adı ha Jude olmuş ha Cody, onun açısından fark etmezdi.

"İyi o zaman" dedi Bayan Leary.

O akşam yalnız kaldığında ismini içinden tekrarladı: Cody Leary. Cody Leary. Acaba bu eve bir kişi olarak girmiş de, evin büyüyle başka bir kişiye dönüşmüş olabilir miydi? Bu kadar çabuk ve kolay mıydı? Jude St. Francis'e elveda dedi mi onunla birlikte Luke Birader, Peter Birader, Pe-

der Gabriel, manastır, yurttaki rehberler, utancı, korkuları, pisliği de gidecek ve bir annesi-babası, kendine ait bir odası olan, istediği gibi şekillendirebileceği Cody Leary gelecekti yerine sanki.

Hafta sonunun geri kalanı olaysız geçti, hatta öyle olaysızdı ki her geçen gün, her geçen saat içinde bir şeylerin uyandığını, etrafına topladığı bulutların dağılıp yok olduğunu, geleceği ve gelecekteki yerini görebildiğini hissetmeye başladı. Kibar ve çalışkan olabilmek için elinden geleni yaptı, zor da değildi: Sabah erken kalkıp Leary'lere kahvaltı hazırladı (Bayan Leary sevinç nidalarıyla övgüler yağdırınca mahcubiyetinden başını öne eğdi), bulaşıkları yıkadı, Bay Leary'nin aletlerini temizlemesine ve bir lambaya yeni hat çekmesine yardım etti; hoşlanmadığı işler olsa da –pazar günü kiliseye gidip sıkıntıdan patlamak, gece yatmadan önce başında durup dua ettirmeleri gibi– yurttaki hoşlanmadığı şeylerden kötü denemezdi ve bu tür şeyleri nankör, kindar görünmeden halledebileceğini biliyordu. Leary'lerin kitaplarda okuduğu, hasretini çektiği anne babalar gibi davranacak insanlar olmadıklarını seziyordu ama kendisi sıkı çalışmayı, onları memnun etmeyi iyi bilirdi. Bay Leary'nin iri kırmızı ellerinden hâlâ korkuyordu ve ahırda onunla yalnız kaldığında üzerine bir ürkeklik, titreklik geliyordu; fakat hiç değilse burada korkacağı bir tek Bay Leary vardı, eskiden olduğu gibi ya da yurttaki gibi bir sürü Bay Leary değil.

Boyd pazar akşamı onu almaya geldiğinde, çıkardığı işten memnundu, hatta kendine güveniyordu bile. “Nasıl geçti?” diye sordu Boyd, o da yalan söylemesine gerek kalmadan “İyi” diye cevapladı.

Bayan Leary'nin veda sözlerinden ötürü –“Seninle çok yakında tekrar bir arada olacağımızı düşünüyorum Cody” demişti– pazartesi günü arayacaklarından, kısa zaman içinde de, belki cumaya kadar Cody Leary kimliğini alıp yetiştirme yur-

dunu mazisine katacağından emindi. Ama pazartesi geçti, salı geçti, çarşamba oldu, hafta bitti, müdürün odasına çağırılmadı, Leary'lere yazdığı mektuba cevap yazılmadı, yatakhaneinin önündeki uzun ince yol boş kaldı, kimse onu almaya gelmedi.

Ziyaretinden iki hafta sonra, perşembe akşamları geç saatte kadar atölyede kaldığını bildiği Boyd'a gitti nihayet. Akşam yemeğini bitirmesini dışarda, karları gıcırdata gıcırdata soğukta bekledi, nihayet Boyd kapıda belirdi.

"Tanrım!" dedi Boyd onu az daha ezecek gibi olduğunda. "Senin yatakhaneinde olman gerekmiyor mu St. Francis?"

"Lütfen" dedi yalvararak. "Lütfen söyleyin, Leary'ler alacak mı beni?" Ama daha Boyd'un yüzünü görmeden cevabı bildi.

"Vazgeçmişler" dedi Boyd ve gerek rehberler gerek çocuklarca şefkatiyle bilinen bir kişi olmasa da, neredeyse müşfik davranmıştı. "Buraya kadarmış St. Francis. Olmadı o iş." Elini ona doğru uzattı ama o eğilerek sıyrıldı, Boyd ise başını sallayıp yoluna devam etti.

"Durun!" diye seslendi toparlandıktan sonra, karda gücü yettiğince Boyd'un peşinden koştu. "Bir daha denememe izin verin" dedi. "Nerede hata yaptığımı söyleyin, bir daha deneyeyim." Eski histerinin içinde kabardığını, geçirdiği sinir krizleriyle, attığı çığlıklarla insanlara buz kestiren çocuğun başını dikelttiğini hissediyordu.

Ama Boyd bir daha başını salladı. "İşler öyle yürümüyor St. Francis" dedi, sonra durup gözlerinin içine baktı. "Bak" dedi, "birkaç seneye çıkacaksın buradan. Şimdi sana uzun bir süreymiş gibi geliyor biliyorum ama uzun değil. Çıktığında yetişkin olacaksın, o zaman ne istersen yaparsın. Dışını sık, şu yılları atlat." Sonra da konuşmanın bittiğini gösterircesine döndü ve uzaklaştı.

"Ama nasıl?" diye bağırdı Boyd'un arkasından. "Boyd, söylemene bana, nasıl? Nasıl Boyd, nasıl?" Ona ismiyle hitap etmemesi gerektiğini unutmuştu.

O gece, yıllar sonra ilk öfke nöbetini geçirdi ve buradaki ceza manastırdakiyle aşağı yukarı aynı olsa da, cezanın bir zamanlar ona verdiği kurtuluş ve uçma hissi değişmişti: Artık kendisini daha iyi tanıyor, çılgınlıklarının bir şey değiştiremeyeceğini biliyordu; haykırmasının tek etkisi onu kendine getirmek olmuştu, bu nedenle de bütün acılar, hakaretler eskisinden daha vurucu, daha yakıcı, daha incitici, daha sarsıcı geliyordu.

O hafta sonu Leary'lerin evinde neyin ters gittiğini hiç öğrenemeyecekti. Kontrol edebileceği bir şey olup olmadığını dahi bilmiyordu. Manastıra, yurda dair unutmak istedikleri için gösterdiği çabadan fazlasını o hafta sonunu, olmadığını bildiği bir kişiymiş gibi hissedebileceğini sanmasının utancını unutmak için harcadı.

Ama duruşmaya altı hafta, beş hafta, dört hafta kala hiç aklından çıkmıyordu artık. Willem gidip kendisini saat kaçta ne yapıyor diye izleyen kalmayınca, gün ağarana kadar oturup diş fırçalarıyla buzdolabının altına, banyo fayanslarının derzlerine varana kadar temizledi. Kendini kesmemek için temizliğe sarmıştı, çünkü öyle çok kesiyordu ki ne büyük bir delilik yaptığının, kendine nasıl kastettiğinin farkındaydı; yaptığı şeyden olduğu kadar, kontrol altına alamadığı için de kendisinden de korkuyordu. Bulduğu yeni bir yöntemle jileti tenine yastıyor, sonra gücü yettiğinde bastırıyordu, kütüğe saplanmış balta gibi duran jileti çektikten sonraki yarım saniye içinde yaranın iki tarafını ayırarak tertemiz, beyaz haline bakabiliyor, zaten sonra kan dolduruyordu içini. Vücuduna helyum basılmış gibi akıllı bir karışık havadaydı, yediği her şey leş tadı veriyordu, mecbur kalmadıkça yemeden kesildi. Geceleri temizlikçiler fare tıkırtılarıyla koridorlarda dolaşmaya başlayana kadar ofiste duruyor, evde uyumadan bekliyordu; uykuya dalacak olsa, feci bir çarpıntıyla uyanıyor, sakinleşene kadar derin derin nefes alıyordu.

Onu normalliğe zorlayan sadece işi ve Willem'in telefonlarıydı, aksi halde evden hiç çıkmaz, kolundan bacağından parça parça etler koparıp tuvalete atacak hale gelene kadar keserdi kendini. Hayalinde kollarından başlayıp bacakları, göğsü, boynu, yüzüyle devam ederek bütün etlerini kestğini, sırf kemikten ibaret kaldığını, hayatını kemikten ayakları üzerinde dolaşan, nefes alan, göğüs geçiren bir iskelet gibi sürdürdüğünü canlandırıyordu.

Andy'ye yine altı haftada bir uğruyordu, son randevuyu ise iki kere ertelemişti çünkü Andy'nin diyeceklerinden korkuyordu. Ama duruşmaya dört haftadan az kala nihayet muayenehaneye gidip odalardan birine geçti, derken Andy köşeden başını uzatıp biraz gecikeceğini söyledi.

"Acelem yok" dedi.

Andy gözlerini kısarak bir süre süzdü onu. "Uzun sürmez" dedi sonunda, ardından kayboldu.

Birkaç dakika sonra hemşiresi Callie geldi. "Merhaba Jude" dedi. "Doktor bey kilona bakmamı istedi, basküle çıkar mısın?"

İstemiyordu ama Callie'nin tercihi veya kabahati olmadığını bildiğinden zorlanarak masadan indi, basküle çıktı, Callie'nin dosyaya yazdığı rakama bakmadı, sonra da Callie teşekkür edip çıktı.

"Ee" dedi Andy dosyasına bakarak içeri girdikten sonra. "Önce hangisini konuşalım, aşırı kilo kaybını mı, aşırı yaralama alışkanlığını mı?"

Ne cevap vereceğini bilemedi. "Aşırı yaralama durumunu nereden çıkardın ki?"

"Anlaşıyor" dedi Andy. "Gözlerinin altı hafiften morarıyor. Farkında bile değilsin muhtemelen. Hem muayene önlüğünün üstüne kazak giymişsin. Durum çok kötüyse yaparsın bunu."

"Ah" dedi. Farkında değildi.

Sessiz kaldılar, sonra Andy taburesini muayene masasının yanına çekip sordu, "Duruşma kaçında?"

“Şubat’ın 15’inde.”

“A, yakınmış” dedi Andy.

“Evet.”

“Nedir seni endişelendiren?”

“Beni endişelendiren...” diye lafa girdi, durdu, baştan aldı. “Harold benim gerçekte ne olduğumu öğrenirse vazgeçer mi...” Sustu. “Hangisi daha kötü onu da bilmiyorum; önce öğrenip bütün hazırlıkların suya düşmesi mi, sonra öğrenip onu aldattığımı fark etmesi mi?” İç geçirdi; bunu daha önce dile getirememişti ama şimdi söylemesiyle birlikte korkusunun bu olduğunu anlamıştı.

“Jude” dedi Andy dikkatle, “sende ne gibi bir kötülük olduğunu düşünüyorsun ki seni evlat edinmesin?”

“Söyletme bana Andy” diye yalvardı.

“Ama gerçekten bilmiyorum, yemin ederim!”

“Yaptığım şeyler” dedi, “onlardan kaptığım hastalıklar.” Dili dolanarak, kendinden tiksiniyerek devam etti. “İğrenç bir şey, iğrencim ben.”

“Jude” dedi Andy, sonra her iki üç kelimede bir durup düşünerek konuştuğundan, mayın tarlasında dolaşır gibi olduğunu hissetti. “Çocuktun, bebektin. Başına gelenlerin *mağdurusun* sensin. Kendini suçlayabileceğin hiçbir şey ama *hiçbir şey* yok, bu dünyada da öteki dünyada da, hiçbir şartta ve durumda.”

Andy gözlerine baktı. “Farz edelim ki çocuk *değildin*, gördüğün her deliğe yapıştırmak isteyen azgın hayvanın tekiydin de bir sürü zührevi hastalık kaptın, *yine* utanılacak bir şey yok.” İç geçirdi. “Bana inanmayı denesen?”

Başını iki yana salladı. “Bilmiyorum.”

“Biliyorum” dedi Andy. Sessiz kaldılar. “Keşke bir terapist gitsen Jude” diye ekledi kederli bir sesle. Karşılık veremedi, birkaç dakika sonra Andy ayağa kalktı. “Evet” dedi kararlı bir sesle, “görelim bakalım şunları.” Kazağını çıkarıp kollarını uzattı.

Andy'nin ifadesinden, beklediğinden kötü bir şeyle karşılaştığını anladı ve başını eğip kendine yabancı gözüyle baktığında, Andy'nin gördüklerini gördü parlayıp sönen şekilde: Taze kesiklere ve cildin teğel teğel birbirine tutunduğu az iyileşmiş kesiklere topak topak bastırılmış gazlı bezler, üstünde iltihaptan kabuk olmuş cerahatli bir kesik.

"Peki" dedi Andy uzun bir sessizlikten, iltihaplı yarayı temizleyip diğerlerine antibiyotik krem sürdükten sonra, "aşırılı kilo kaybına ne diyeceğiz?"

"Aşırı demesek mesela?"

"Jude" dedi Andy, "sekiz hafta dolmadan altı kilo vermek aşırıdır, kaldı ki senin kilo fazlan da yoktu."

"Karnım acıkmıyor ki" dedi sonunda.

Andy diğer kolunu da bitirene kadar bir şey demedi, sonra iç geçirip masasına oturarak kâğıda bir şeyler yazmaya başladı. "Günde üç öğün eksiksiz besleneceksin Jude" dedi, "bir de *üzerine* bu listedekilerden birini yiyeceksin. Her gün. Bak normal öğününe *ek olarak* diyorum, anladın mı beni? Yoksa arayacağım seninkileri, her gün her öğünde başında oturup seni izlemelerini isteyeceğim, o da hoş bir şey değil." Kâğıdı koparıp uzattı. "Ayrıca önümüzdeki hafta kontrole geliyosun. Bahane istemem."

Listeye baktı –FISTIK EZMELİ SANDVIÇ. PEYNİRLİ SANDVIÇ. AVOKADOLU SANDVIÇ. 3 YUMURTA (SARILARIYLA!!!!). MUZLU SÜT– ve pantolonunun cebine attı.

"Bir şey daha yapmanı istiyorum" dedi Andy. "Gece yarısı uyanıp kendini kesmek istediğinde, onun yerine beni ara. Saat kaç olursa olsun arayacaksın beni, anlaşıldı mı?" Başıyla evet dedi. "Ciddi söylüyorum Jude."

"Çok üzgünüm Andy" dedi.

"Biliyorum üzgün olduğunu" dedi Andy. "Ama üzülme. Hele bana karşı hiç üzülme."

"Harold'a karşı?" diye sordu.

“Hayır” diye düzeltti Andy. “Harold’a da üzülme. Üzülecek- sen kendine üzül.”

Eve dönüp ağzında çamur olana kadar bir muz kemir- di, sonra üzerini değiştirip dün gece silmeye başladığı salon camlarına döndü. Kanepeyi yakına çekip koluna çıkarak ca- mın her yerini ovalaya ovalaya temizledi, kirli suyu banyo- ya, temiz suyu salona taşıırken sırtındaki sancılara kulak as- madı. Salonu ve Willem’in odasını bitirdikten sonra canı öy- le çok yanmaya başladı ki emekleyerek banyoya gitti, ken- dini kestikten sonra kolunu başının üzerine kaldırıp paspa- sı üzerine örterek dinlendi. Telefonu çaldığında sersemliğini atamadan dikildi, inleyerek yatak odasına geçip saatin üç ol- duğunu gördükten sonra alabildiğine huysuz (fakat ayık) bir Andy ile konuştu.

“Aramakta geç kaldım değil mi?” diye tahmin yürüttü Andy. Cevap vermedi. “Bana bak Jude” diye devam etti Andy, “bu işe bir son vermezsen seni gerçekten hastaneye kapattırırım. Ay- rıca Harold’ı arar sebebini söylerim. Zerre kadar şüphesiz ol- masın.” Durakladı. “Hem zaten bıkmadın mı Jude?” diye ek- ledi. “Kendine bunu yapmak zorunda değilsin ki. Yok böyle bir mecburiyetin.”

Sebebini kestiremedi ama belki Andy’nin sesindeki sükû- net, sözlerini büyük bir kararlılıkla söyleyerek bu kez eski- den olmadığı şekilde ciddi olduğunu hissettirmesi, belki de gerçekten bıktığını, yorgun düştüğünü kabullenmekle gelen emre itaat duygusu ile ertesi hafta ona ne söylendiyse yaptı. Yiyeceklerin saçma bir simyayla çamura, sakatata dönmesi- ne aldırmadan yemeklerini yedi; çiğnedi çiğnedi yuttu zor- la. Fazla yemedi ama öğün de atlamadı. Andy her gece ya- rısı aradı, Willem ise her sabah altıda (Andy’nin onu arayıp aramadığını Willem’e sormadı, Willem de bir şey söyleme- di). Asıl aradaki saatler zor geçiyordu ve kendini kesmeyi ta- mamen bırakamadıysa da sınırladı: İki kesikte durdu. Kes-

me olmayınca daha eski cezalandırma yöntemlerine çekim duymaya başladı: Kendini kesmesi öğretilmeden önce bir dönem, Luke Birader ile paylaştıkları motel odasının dış duvarına çarpardı kendini, sol tarafı yaralar, bereler, morluklar içinde bitkinlikten yere çökene kadar, defalarca. Şimdi bunu yapmadı ama vücudunun duvara çarpmasıyla yaşadığı tatmini, kendini yerinden kımıldatamayacağı bir şeye çarpmanın feci zevkini hatırladı.

Cuma günü görüştüğü Andy sevinmedi (kilo almamıştı) ama nutuk da çekmedi (kilo da vermemişti), ertesi gün de o Boston'a uçtu. Geleceğini Harold dahil kimseye söylememişti. Julia'nın Costa Rica'da konferansta olduğunu biliyordu ama Harold'ın evde olacağından emindi.

Julia'nın ona altı yıl önce, Şükran Günü için geldiğinde ikisinin de bölüm toplantıları olacağı için verdiği anahtarla kapıyı açıp bir bardak su aldı, arka bahçeye bakarak içti. Öğlen olmak üzereydi, Harold tenisten dönmemişti, onu beklemek için salona geçti. Ama uyuyakaldı, uyandığında ise omzundan sarsarak üst üste adını söyleyen Harold ile karşılaştı.

"Harold" dedi doğrularak, "Özür dilerim, çok özür dilerim, gelmeden aramam lazımdı."

"Tanrım" dedi Harold nefes nefese; soğuk hava kokusu geliyordu üzerinden. "İyi misin Jude? Bir şey mi oldu?"

"Yok yok" dedi, yaptığı açıklamanın saçmalığını daha ağzından çıkmadan işitti: "Geçiyordum uğradım."

"E iyi." Harold bir an sessiz kaldı. "Seni görmek güzel." Koltuğuna oturup ona baktı. "Kaç haftadır sesin soluğun çıkmıyordu pek."

"Biliyorum" dedi. "Özür dilerim."

Harold omuz silkti. "Özür dilenecek bir durum yok. İyi olduğuna sevindim."

"Evet, iyiyim" dedi.

Harold başını yana yatırdı. "Pek iyi görünmüyorsun."

Gülümsedi. "Grip oldum." Replikleri orada yazılıymış gibi tavana baktı. "Bahçedeki altınçanak devriliyor, farkında mısın?"

"Evet. Çok fırtına oldu bu kış."

"İstersen yardım edeyim, kazık çakalım."

Harold bir süre, konuşmak istiyormuş da konuşamıyormuş gibi dudaklarını oynatarak ona baktı, sonunda, "İyi hadi çakalım" dedi.

Dışarının soğuğu tokat gibi çarptı suratlarına, ikisi de burunlarını çekmeye başladılar. Jude kazığı tuttu, Harold yere çaktı ama toprak donuktu, çömlek kırıklarına benzer parçalar saçtı etrafa. Yeterince derine çaktıktan sonra Harold ona bir top kendir uzattı, o da çalının gövdesini kazığa devrilmeyeceği kadar sıkı, daralmayacağı kadar gevşek bağladı. Ağır ağır yaptı işi, düğümlerin açılmamasına dikkat etti, eğilip kırılmış dalları kopardı.

"Harold" dedi çalının yarısına vardığında. "Seninle konuşmak istediğim bir mesele var da... Nereden başlayacağımı bilemiyorum." *Sersem*, dedi kendine. *Yaptığın sersemlik değil de ne! Aklından geçtiği gibi olur mu sandın?* Devamını getirmek için ağzını açtı, tekrar kapattı, sonra bir daha açtı; nefes alan balık salaklığında görünüyordu, keşke hiç gelmeseydim, konuşmaya hiç başlamasaydım diye dertlenmeye başladı.

"Jude" dedi Harold, "anlat. Her ne ise, anlat." Durdu. "Vazgeçmek mi istiyorsun?"

"Hayır" dedi, "öyle bir şey yok." Sessiz kaldılar. "Sen?"

"Elbette hayır."

Son düğümü de atıp doğruldu, Harold bilerek yardım etmedi. "Sana bunları anlatmak istemiyorum" dedi çiçeksiz altınçanağın kuru çirkinliğine bakarak. "Ama anlatmak zorundayım çünkü... Çünkü seni aldatmış olmak istemiyorum. Harold ben... Sen beni farklı tanıyorsun, ben aslında farklı biriyim."

Harold hemen cevap vermedi. "Nasıl tanıyormuşum seni?"

“İyi bir insan gibi” dedi. “Düzgün biri gibi.”

“Haklısın” dedi Harold, “öyle tanıyorum.”

“Ama değilim” dedi ve soğuğa rağmen gözlerini ateş bastığını hissetti. “İyi insanların yapmayacağı şeyler yaptım” dedi anlamsızca. “Bunu bilmen gerektiğini düşünüyorum. Öğrenince belki sen de, beni nüfusuna almak şöyle dursun, beni tanıdığından utanacaksın.”

“Jude” dedi Harold sonunda. “Yaptığın için sana dair duygularımı değiştirecek bir şey olabileceğine inanmıyorum. Daha önce ne yaptığınla ilgilenmiyorum. Daha doğrusu ilgileniyorum aslında, seninle tanışmadan önceki hayatını öğrenmek isterim. Ama bunu hiç konuşmak istemediğine dair gayet de kuvvetli bir izlenim edindim başından beri.” Durup bekledi. “Şimdi konuşmak istiyor musun? Bana anlatmak istiyor musun?”

Başını iki yana salladı. Hem istiyordu, hem istemiyordu. “Yapamam” dedi. Bel çukurunun altında sancı tohumu çatlamış, kara dikenli dallarını yaymaya başlamıştı. *Yapma şimdi*, diye yalvardı kendine, *şimdi olmasın*; aklından asıl geçen kadar imkânsız bir yakarıştı: *Hiç olmasın*.

“Eh” dedi Harold iç geçirerek, “somut bilginin eksikliğinde ben de sana somut güvence veremeyeceğim, bunun yerine genel ve kapsayıcı bir teminat vereyim, umarım inanırsın. Jude: Yaptığın her ne olursa olsun, bana günün birinde ister anlat ister anlatma, sana söz veriyorum ki ailemin bir ferdi olmanı istememden ve sağlamamdan pişman ettirecek bir şey olmayacak bu.” Derin bir nefes aldı, sağ elini tutup “Jude St. Francis” dedi, “müstakbel baban olarak, bağışlanmayı dilediğin her şeyden seni bağışlıyorum.”

İstedigi de bu muydu gerçekten? Bağışlanmak mı? Harold’ın yüzüne dikkatle baktı; öyle tanıdıktı ki gözlerini kapatınca bile tüm kırışıklarını hatırlayabiliyordu, gözleri ise demin söylediklerindeki şakacı, abartılı tavra rağmen ciddiydi ve

gölümsemiyordu. Harold'a inanabilir miydi? *En zoru bilgiyi bulmak değil* demişti Luke Birader, Jude tanrıya inanmakta zorluk çektiğini itiraf ettiğinde. *En zoru, öğrendiğine inanmak.* Yine başaramadığını hissediyordu: Doğru düzgün bir itirafı başaramamıştı, karşılık olarak ne duymak istediğini önceden belirlemeyi başaramamıştı. Harold ona hak verse ve bu evlat edinme olayını bir daha düşünelim dese, bir bakıma daha kolay olmaz mıydı? Yıkılırdı elbette ama tanıdık bir duyguydu bu, alışkındı. Harold'ın onu bırakmamasında hayal dahi edemediği bir gelecek yatıyordu; o gelecekte biri onu temelli isteyebilirdi, bu da daha önce hiç yaşamadığı bir gerçeklikti, hiçbir hazırlığı, hiçbir tedariki yoktu. Harold rehberlik edecek, o da peşinden gidecekti, ta ki bir gün uyanıp Harold'ın olmadığını, yabancı topraklarda tek başına nâçar kaldığını, evin yolunu gösterecek kimsesi olmadığını görene dek.

Harold cevabını bekliyordu fakat acı artık geçiştirilemez şiddetteydi ve dinlenmesi gerekiyordu. "Harold" dedi. "Özür dilerim ama... Gidip biraz yatsam iyi olacak."

"Tabii" dedi Harold gönül koymadan. "Git."

Odasına girip yorganı kaldırmadan üzerine yatıyor, gözlerini kapatıyor ama nöbet geçtikten sonra bile kımıldayacak hali yok, biraz kestireyim kalkarım, Harold'ın mutfağında ne var ona bakarım diyor kendine. Esmer şeker varsa fırına bir şeyler atar; mutfakta bir çanağın içinde olgun hurmalar gördü, belki hurmalı kek yapar.

Ama uyanmıyor. Harold bir saat sonra gelip baktığında, eliyle ateşini yoklayıp sonra üzerine battaniye örttüğünde de, akşam yemeğinden hemen önce tekrar kontrole geldiğinde de. Cep telefonu gece yarısı çaldığında da, sabah altıda çaldığında da uyanmıyor, on iki otuzda ve altı buçukta ev telefonu çaldığında, Harold telefonda önce Andy'yle, sonra Willem'le konuştuğunda da. Akşamüstüne doğru Harold'ın

elini omzunda hissedinceye, Harold birkaç saate uçağının kalkacağını bildirene kadar uyumaya devam ediyor.

Uyanmadan biraz önce, rüyasında bir tarlanın ortasında duran bir adam görüyor. Yüzünü seçemiyor ama uzun ince yapılı bir adam; daha yaşlı bir adamın pulluğu kamyonetin kancasına takmasına yardım ediyor. Gökyüzünün çanak gibi kıvrımlı engin beyazlığından, hiç nem olmadığı için daha önce hissettiği tüm soğuklardan daha saf gelen ayazından Montana'da olduğunu anlıyor.

Adamın yüzünü hâlâ seçemiyor ama kim olduğunu tahmin edebiliyor; uzun adımlarını tanıyor, diğerini dinlerken kollarını kavuşturması tanıdık geliyor. "Cody" diye sesleniyor rüyasında, adam dönüyor ama çok uzakta, o nedenle şapkasının siperliğiyle gizlenen yüzünün kendi yüzü olup olmadığını seçemiyor.

Ayın 15'i cumaya geldiğinden işten izin alıyor. Perşembe akşamı yemeğe çıkalım diye konuşmalar oldu ama sonrasında (JB'nin deyimiyle) tören günü erken bir öğle yemeğiyle kutlama kararı aldılar. Duruşma saat onda, sonrasında herkes eve gelip yemeğe katılacak.

Harold catering çağırmak istediye de o yemeği kendi yapmakta ısrarcı olduğundan perşembe akşamını mutfakta geçiriyor. Fırında pişecekleri –Harold'ın sevdiği çikolatalı ve cevizli kek, Julia'nın sevdiği tarte tatin, ikisinin de sevdiği ekşi maya ekmeği– o gecedен hallediyor; dört kilo yengeci ayıklayıp etini yumurta, soğan, maydanoz ve galeta unuyla karıştırarak şekil veriyor. Patatesleri soyup havuçları kazıyor, brüksel lahanalarının uçlarını kesip sebzeleri yağa bulandıktan sonra fırına atılacak hale getiriyor. İncirleri kâseye boşaltıyor, daha sonra fırında pişirecek, dondurmanın üzerine alıp bal ve balzamik sosla servis edecek. Bun-

lar Harold ve Julia'nın en sevdiği yemekler ve ne kadar küçük olursa olsun onlara verebileceği bir şeyi olduğu için hoşnut. Akşam boyunca Harold'la Julia mutfağa uğrayıp zahmet etmeyin demesine rağmen kirlenen tencereleri tavalarını yıkıyor, ona su ve şarap koyuyor, keyfinize bakın diye üstelemesine aldırmadan yardım edip edemeyeceklerini soruyorlar. Sonunda yatmaya gidiyorlar ve kendisi de yatacağını söylediği halde oturuyor, sessiz ve aydınlık mutfakta usul usul şarkı söylerken manik halini kontrol etmek için ellerini bir şeylerle meşgul tutuyor.

Son günler çok zor geçti, hayatının en zor günleriydi belki, hatta o kadar zordu ki bir gece yarısı olağan konuşmalarından sonra tekrar Andy'yi aradı, Andy'nin gecenin ikisinde açık bir lokantada buluşma teklifini kabul etti çünkü kendini evden atmak için fırsat kolluyordu, direnemeyeceği cazibelerle doluydu ev: elbette jiletler, ama aynı zamanda bıçaklar, makaslar, kibritler, kendini atabileceği merdivenlerle... Şimdi odasına giderse doğrudan banyoya yönelmesine engel olamayacağını, lavabonun altına bantladığı, içeriği Lisenard Sokak'takiyle aynı olan poşetten uzak duramayacağını biliyor. Kolları arzuyla sızlıyor fakat o yenilmemeye kararlı. Hem hamur hem yumurtalı harç kaldığından çamfıstıklı, kızılıklı turta ile portakal dilimleri ve balla süslenmiş kek pişirmeye karar veriyor; bunlar pişene kadar gün ağarmış olur, o da tehlikeden sıyrılıp kendini kurtarmış.

Malcolm ve JB yarın sabah uçağıyla mahkemeye gelecekler. Fakat başta gelmeyi planlayan Willem, geçen hafta arayıp çekimlerin uzun sürdüğünü, on dördünde değil on sekizinde dönebileceğini söyledi. Yapılabilecek hiçbir şey olmadığının farkında ama Willem'in yokluğuyla adeta yas tutuyor. Willem olmadan böyle bir gün hiç yaşanmamış gibi olacak. "Biter bitmez beni ara" dedi Willem. "Yanında değilim diye içim içimi yiyor."

Fakat gece yarısı sohbetlerinden birinde Andy'yi davet etti. Giderek hoşlanmaya başladığı bu sohbetlerde gündelik, yatıştırıcı, normal şeylerden konuşuyorlar; Yüksek Mahkeme'nin yeni hâkim adayları, yeni sağlık yasası (kendisi desteklerken Andy karşıydı), Rosalind Franklin'in biyografisi (o beğendi, Andy beğenmedi), Andy'yle Jane'in tadilat-taki daireleri gibi şeyler. Andy'nin normalde kendini kesmesi ya da beceriksizce pansuman yapması gibi durumlarda sahiden öfkelenerek söylediği "Sen benimle dalga mı geçiyorsun?" cümlesini filmler, kitaplar, belediye başkanı, hatta boya renkleri konusunda duymanın yeniliği ilgisini çekiyordu. Andy'nin bu sohbetleri azarlama veya nutuk atma fırsatı olarak kullanmayacağını anladıktan sonra rahatladı, hatta Andy hakkında yeni şeyler öğrenmeye başladı: Andy ona kalp cerrahı olup San Francisco'da yaşayan, erkek arkadaşından tiksindiği için aralarını bozmaya uğraştığı ikizi Beckett'tan söz etti, Jane'in ailesinin Shelter Adası'ndaki evi onlara vereceğini anlattı, lisede Amerikanlığıyla ailesini korkutan futbol takımında oynadığından, üniversitenin üçüncü senesini Siena'da okuyup Lucca'lı bir kızla çıktığından ve on kilo aldığından bahsetti. Andy'nin özel hayatından hiç söz etmemiş değillerdi o güne dek; her muayeneden sonra bir süre konuşturlardı, ama telefondayken dili çözülüyordu ve Andy'yi doktoru gibi değil arkadaşı gibi görebiliyordu, her ne kadar telefon konuşmasının sebebi bu düşüncesini yalancı çıkarsa da.

"Gelmek zorunda hissetme kendini tabii" diye ekledi hızla, Andy'yi duruşmaya davet ettikten sonra.

"Çok isterim" dedi Andy. "Ne zaman davet edeceksin diye bekliyordum."

Üzerine kendini kötü hissetti. "Hayatını bu kadar zorlaştıran deli bozuk hastanın peşinde daha da fazla zaman harcamak zorunda hissetme istedim" dedi.

"Sen sadece benim deli bozuk hastam değilsin Jude" dedi

Andy. "Aynı zamanda deli bozuk arkadaşımın da." Durakladı. "En azından öyle olduğunu umuyorum."

Telefona gülümsedi. "Elbette öyleyim" dedi. "Senin deli bozuk arkadaşın olmaktan şeref duyarım."

Böylece Andy de geliyordu: Aynı gün geri dönecekti, Malcolm ve JB ise bir gece kalacaktı, cumartesi birlikte döneceklerdi.

Eve vardığında Harold'la Julia'nın evi dip köşe temizlediklerini, eserleriyle gurur duyduklarını görüp önce şaşırıldı, sonra duygulandı. "Şuna bak!" diyordu ikisinden biri normalde kitapların, dergilerin yığılı durduğu fakat şimdi temizlenmiş olan bir masayı, sandalyeyi, yerde bir köşeyi göstererek. Her tarafı kış çiçekleriyle süslemişler, tatlı ve hafif çürük kokuları içeriye sarmıştı, kitaplık baştan aşağı düzeltilmiş, kanepenin eprilmiş yeri bile tamir edilmişti.

"Bir de şuna bak Jude" dedi Julia koluna girip koridordaki masanın üzerinde, onları tanıdığından beri kırk, parçaları içinde toz tutmuş halde duran yeşil sırlı tabağı göstererek. Tamir edilmiş, yıkanmış, parlatılmıştı.

"Vay be" dedi gördüğü her yeni şeye, onların mutluluğundan mutlu olup salakça sırtarak. Evlerinin temiz olup olmadığı umurunda değildi, hiç olmamıştı; ister eski *New York Times* sayılarından sütunlar arasında yaşasınlar, ister sıçan kolonileriyle birlikte. Fakat onun önemsedğini düşünüyorlardı ve öyle bir niyeti olmadığını ne kadar söylerse söylesin, her şeyi soluk almadan ve kılı kırk yarararak temizleme huyunu, iğneleme olarak algılıyorlardı. Şimdi kendini durdurmak, başka bir şeyle meşgul olmak için temizlik yapsa da üniversitedeyken temizlik, onun teşekkür etme şekliydi. Elinden geliyordu, eskiden beri yapıyordu, ona verilenlerin yanında çok küçük bir karşılıktı. Pislik içinde yaşamayı seven JB hiç fark etmemişti. Evinde temizlikçiyle büyümüş Malcolm ise hep fark etmiş, hep de teşekkür etmişti. Bir tek

Willem sevmemişti bu huyunu. “Yapma Jude” demişti bir gün, tam yerden JB’nin kirli gömleğini alacakken bileğinden tutarak, “hizmetçimiz değilsin sen bizim.” Fakat kendine engel olamamıştı, şimdi de olamıyordu.

Tezgâhı son sildiğinde saat dört buçuğu bulduğundan, sendeleyerek odasına gidiyor, Willem’e mesaj atarak aramasını rica ediyor, sonra kısa süreyle fakat hunharca uyuyor. Uyandığında yatağını toplayıp duşa girdikten sonra giyiniyor, mutfığa indiğinde Harold’ı tezgâhın başında kahve içip gazete okurken buluyor.

“Vay” diyor Harold başını kaldırarak, “bu ne yakışıklılık?”

Refleks olarak başıyla hayır diyor ama aslında yeni kravat aldı, önceki gün de saçını kestirdi, dolayısıyla yakışıklı değilse bile temiz ve tertipli olduğunu düşünüyor ki amacı da hep böyle görünmek. Harold’ı takım elbiseyle görmeye pek alışık olmadığından durumun ciddiyeti bir anda içe kapanmasına neden oluyor.

Harold gülümsüyor ona. “Dün gece boş durmamışsın belli ki. Hiç uyuyabildin mi bari?”

O da gülümseyerek karşılık veriyor. “Yeterince.”

“Julia hazırlanıyor, ben de sana bir hediye vermek istiyorum” diyor Harold.

“Hediye mi?”

“Evet” diyen Harold, kahve kupasının yanında duran deri kaplı, yumruk kadar kutuyu alıp ona uzatıyor. Açtığında, içinde Harold’ın yuvarlak beyaz kadranlı, net ve ciddi rakamlı saatini görüyor. Kayışı yeni değiştirilmiş, siyah timsah derisi.

“Bu saati otuzuma bastığımda babam hediye etmişti” diyor Harold, o sessiz kalınca. “Kendi saatiydi. Sen de hâlâ otuz yaşında olduğuna göre simetrisini bozmadım hiç değilse.” Kutuyu elinden alıp saati çıkarıyor, arkasını çevirip işlenmiş baş harfleri gösteriyor: *SS/HS/JSF*. “Saul Stein” di-

yor Harold. “Babamdı. HS benim ilk harflerim, JSF de senin.” Saati tekrar ona veriyor.

Başparmağını harflerin üzerinde gezdiriyor. “Bunu kabul edemem Harold” diyor sonunda.

“Nasıl edemezmişsin?” diyor Harold. “Senin oldu bir kere. Kendime yeni saat aldım, onu bana geri veremezsin.”

Harold’ın gözlerini üzerinde hissediyor. “Çok teşekkür ederim” diyor sonunda. “Teşekkür ederim.” Başka söz çıkmayacak sanki ağzından.

“Benim için zevk” diyor Harold ve ikisi de bir süre susuyorlar, sonra Jude kendine gelip kolundaki saati çözüyor, Harold’ın saatini –artık kendi saati– takıp kolunu kaldırarak Harold’a gösteriyor, o da başını sallıyor. “Güzel” diyor. “Yakıştı sana.”

Tam bir karşılık verecek (ne?) ki, takım elbiselerini kuşanmış JB ve Malcolm’u karşısında buluyor.

“Kapı açıldı” diyor JB, Malcolm ise göğüs geçiriyor. “Harold!” deyip kucaklıyor onu, “tebrik ederim, nur topu gibi bir oğlun oldu!”

“Bu espriyi Harold’a ilk yapan sensindir mutlaka” diyor Malcolm, o sırada mutfağa giren Julia’ya el sallayarak.

Ardından Andy geliyor, son olarak da Gillian; Laurence ile adliyyede buluşacaklar.

Kapı tekrar çalıyor. “Birini bekliyor muyduk?” diye soruyor Harold’a, o ise omuz silkiyor: “Sen bakabilir misin Jude?”

Kapıyı açıyor, karşısında Willem. Bir saniye bakakalıyor, sonra kendisine sakın ol demesine fırsat kalmadan Willem kedi gibi üzerine sıçrayıp onu öyle sıkı kucaklıyor ki, devrileceğini sanıyor bir an. “Şaşırdın mı?” diyor Willem kulağına; gülümsediğini sesinden anlıyor. Bu sabah ikinci kez dili tutuldu.

Üçüncüsü duruşmada olacak. İki arabayla gidiyorlar; Harold’ın kullandığı ve Malcolm’un önde oturduğu arabada

Willem, seyahatinin gerçekten geciktiğini, ama sonra tekrar öne alınınca sürpriz olsun diye diğerlerine haber verip ona söylemediğini anlatıyor. “Sağol ya Willem” diyor Malcolm, “Ağzından laf kaçırmasın diye CIA gibi peşinde dolaştım JB’nin.”

Aile mahkemesine değil, Pemberton Meydanı’ndaki istinaf mahkemesine gidiyorlar. Laurence’ın duruşma salonunda –cüppesini giyince Laurence bile yabancı görünüyor, bugün herkes kostümlü– Harold, Julia ve kendisi karşılıklı yemin ederken Laurence’ın ağzı kulaklarına varıyor, sonra herkesin herkesle çeşitli kombinasyonlar halinde poz verdiği bir fotoğraflaşma silsilesi yaşanıyor. Bir tek kendisi fotoğraf çekmiyor çünkü bütün pozlarda o var.

Harold ve Julia’nın yanında durmuş, Malcolm’un karma-karışık dev makinesini ayarlamasını beklerken JB ona sesleniyor, üçü birden baktıklarında deklanşöre basıyor. “Çektim” diyor JB. “Sağolun.”

“Bana bak JB, sakın bunu...” diye başlıyor ama Malcolm hazırım deyince üçü birden uslu uslu objektife dönüyorlar.

Öğlene doğru eve dönüyorlar, birazdan da insanlar gelmeye başlıyor: Gillian ve Laurence, James ve Carey, Julia’nın işyerinden arkadaşları, Harold’ın okulda ders aldığından beri karşılaşmadığı meslektaşları. Eski şan öğretmeni geliyor, matematik hocası Dr. Li de, tez danışmanı Dr. Kashen ve Batter’daki eski patronu Allison da, ayrıca Hood Hall’dan hepsinin ortak arkadaşı, Wellesley’de fizik hocası Lionel geliyor. Bütün gün gelip gidenler oluyor, kimileri toplantılarına, derslerine, duruşmalarına gidip geri dönüyorlar. Başta bu kadar büyük bir toplantı olmasını istememişti; Harold ve Julia’nın evladı haline gelmesi, gerçek anne babasının neden olmadığı sorularını akıllara düşürmez, hatta dile getirmez miydi? Ama saatler geçip kimse soru sormadıkça, neden ebeveyn değiştirdiğini sorgulamadıkça korkularını unutma-

ya başladığını fark ediyor. İnsanlara evlat edinme konusunu anlatmanın bir tür böbürlenme olduğunu, bunun da bazı sonuçlar doğuracağını biliyor ama kendine engel olamıyor. *Sırf bu seferlik*, diyor dünyada kim onu yaramazlıkları nedeniyle cezalandırmaktan sorumluysa. *Sırf bu seferlik başıma gelen bu şeyi kutlamama izin ver.*

Bu tür partilerin bir adabı olmadığından misafirler kendi kurallarını koymuş: Malcolm'un ailesi, Montalcino'nun dışında ortak oldukları bağdan bir magnum şampanya ve bir kasa muhteşem Toskana şarabı göndermiş. JB'nin anesi, Harold ve Julia'ya iletmesi için, bir bez çuvala nergisler doldurup yanına vermiş, ona da bir kart yazmış; teyzeleri ise orkide göndermişler. Savcı koca bir kasa meyve yollamış, kartta Marshall'ın yanında Citizen ve Rhodes'un da imzaları var. Diğer gelenler şarap ve çiçek getiriyor. Bakteri kurabiyelerin yaratıcısı olduğunu yıllar önce Harold'a açıklayan Allison, onun tasarımıyla hazırlanmış dört düzine kurabiye getirince Jude kızarıp bozuyor, Julia ise sevinç çığlıkları atıyor. Günün geri kalanı bir tatlı krizi halinde geçiyor; o gün ne yaptıysa mükemmel, ne söylediysse doğru. İnsanlar ona uzanıyor ama o kaçmıyor, çekilmiyor; sarılmak istiyorlar, izin veriyor. Gülümsemekten yüzü ağrıyor. Yılların takdiri, yılların sevgisi bu öğle sonrasına doluyor ve o da tika basa doyuruyor açlığını, yaşananların acayipliğine şaşırarak. Andy'nin Gurgaon'daki yeni çöp depolama sahası konusunda Dr. Kashen'le tartışmasına kulak misafiri oluyor, Willem'in eski borçlar hukuku hocasını sabırla dinlemesini izliyor, JB'nin Dr. Li'ye New York sanat çevresinin neden geri dönülemez biçimde sıttığını anlatmasını duyuyor uzaktan, Malcolm'la Carey'nin yengeç köftelerinden en büyüğünü, tümünü devirmeden almaya çalışmalarını gözetliyor.

Akşama doğru herkes gitti; kendisi, Harold, Julia, Malcolm, JB ve Willem salona yayıldılar. Ev yine darmadağın.

Julia akşam yemeği diyor ama herkes –kendisi bile– çok yemiş ve kimse –JB bile– yemek lafı etmiyor. JB, Harold’la Julia’ya onun bir resmini armağan etti, verirken de “Fotoğraftan değil, eskizlerimden” dedi. JB’nin sert kâğıda suluboya ve mürekkeple yaptığı resimde yüzü ve boynu tasvir edilmiş, üslubu JB’nin olağan işlerinden farklı; daha yalın, daha hareketli, daha ağırbaşlı ve karanlık renklerde. Resimde sağ eli boğazının çevresinde kendi kendini gırtlaklayacakmış gibi, ağzı aralık, gözbebekleri irileşmiş karanlıktaki bir kedi gibi. Kendisi olduğuna hiç şüphe yok; bu jestin ona ait olduğunun kendisi bile farkında ama o anda neyi simgelediğini, hangi duyguya eşlik ettiğini çıkaramıyor. Normalinden büyük yüzüne hepsi sessizce bakıyorlar.

“Çok güzel bir parça” diyor JB sonunda, kendinden memnun bir sesle. “Satmayı düşünürsen haberim olsun Harold.” Herkes gülüyor.

“Çok güzel bir resim bu, çok teşekkür ederim JB” diyor Julia, Harold da tekrarlıyor. JB’nin onu çizdiği resimlerine bakarken hep olduğu gibi, sanatın güzelliğini kendi suretine duyduğu eğretilikten ayıramasa da, kıymet bilmez olmamak için o da övgülerini sunuyor.

“Dur benim de bir hediyem var” diyen Willem, yatak odasına gidip yarım metrelik ahşap bir heykelle dönüyor; sakallı bir adamın heykeli bu, üzerinde ortanca mavisi bir urba var, kıvıll saçlarını kobranın boynu gibi alevler sarmış, sağ kolu çaprazlamasına göğsünde duruyor, sol kolu yanında.

“Bu herif kim dostum?” diyor JB.

“Bu herif” diye cevaplıyor Willem, “Ermiş Jude, bir diğer adıyla Judas Thaddeus.” Sehpaya koyup Julia ve Harold’a doğru çeviriyor. “Bükreş’te bir antikacıdan aldım” diyor onlara. “On dokuzuncu yüzyıl sonu dediler ama bilemiyorum; köy yerinde yapılmış gibi bir hali var. Hoşuma gitti ama. Yakışıklı ve oturaklı, aynı bizim Jude.”

“Katılıyorum” diyen Harold heykeli alıp elinde tutuyor. Figrürün pilili urbasını, ateşten tacını okşuyor. “Kafası niye yanıyor?”

“Pentekost’ta bulunduğunu ve kutsal ruhun üzerine çöktüğünü simgeliyor” dediğini işitiyor; aklının tavan arasını dolduran eski bilgiler hiç uzak değil. “Havarilerden biridir bu.”

“Nereden biliyorsun?” diye soruyor Malcolm ve yanında oturan Willem koluna dokunuyor. “Herhalde bilecek” diyor Willem sessizce. “Hep unutuyorum.” İçinde Willem’e şükran dalgaları kabarıyor, hatırladığı için değil, unuttuğu için.

“Kaybedilmiş davaların koruyucu azizi” diye ekliyor Julia heykeli Harold’dan alırken, o anda da sözler aklına geliveriyor: *Çaresizlerin yardımcısı, koruyucusu Ermiş Jude, duaların üzerimize olsun* – çocukken gece yatma duası buydu, büyüdükten sonra da adından, onu dünyaya böyle ilan etmekten hep utandı, biraderlerin bu ismi alay olsun, teşhis olsun, kehanet olsun diye mi seçtiklerini merak etti; çünkü başkalarının böyle gördüğünden emindi. Diğer zamanlarda ise adını benimsediğini hissediyordu ve değiştirebileceği, hatta değiştirmesi gereken zamanlar geldiği halde değiştirmeyi hiç düşünmemişti. “Teşekkür ederim Willem” diyor Julia. “Çok beğendim.”

“Ben de” diyor Harold. “Hepiniz çok nazıksınız çocuklar.”

O da Harold’la Julia’ya bir hediye aldı ama saatler geçtikçe hediyesi gözüne daha küçük ve saçma göründü. Yıllar önce Harold, Julia’yla balaylarında Viyana’da Schubert’in erken dönem şarkılarını dinlediklerini söylemişti. Ama Harold hangilerini beğendiğini hatırlayamadığı için o kendince bir liste hazırlamış, araya Bach ve Mozart’tan sevdiği eserleri serpiştirmiş, sonra bir stüdyo tutup bu parçaları diske okumuştı. Harold birkaç ayda bir şarkı söylemesini ister, o da hep utanırdı çünkü. Ama şimdi hediyesi isabetsiz, uyduruk, aynı zamanda da fazlasıyla mağrur geliyor ve bu işe kalkış-

maya cüret etmesinden utanıyor. Fakat kaldırıp atamıyor da. Bu nedenle, herkes kalkıp gerinerek birbirine iyi geceler dilerken o uzaklaşıp diski ve ikisine yazdığı mektupları alçak raflardan birinde, *Sağduyu* ve *Beyaz Ses* adlı iki kitabın arasına sıkıştırıyor, belki onyıllarca bulunmamak üzere.

Normalde üst kattaki çalışma odasında JB'yle Willem kalır çünkü JB'nin horlamasına bir tek o katlanabilir, Malcolm ise alt katta onunla birlikte kalır. Ama o akşam yatarlarken Malcolm JB'nin yanında kalmayı teklif ediyor, Willem ile muhabbet edebilsinler diye.

"İyi geceler âşıklar" diye sesleniyor JB üst kattan.

Yatmaya hazırlanırlarken Willem ona setten başka hikâyeler anlatıyor: Kadın başrol oyuncusunun çok terlediği için iki sekansta bir pudrasının tazelenmesi; erkek başrol oyuncusunun, ki şeytanı oynuyor, set ekibine yaranmak için bira ısmarlaması ve futbol maçına çağırması, sonra repliklerini hatırlayamayınca sinir krizi geçirmesi; baş aktrisin oğlunu oynayan dokuz yaşındaki İngiliz'in ikram masasında başına gelip yeme şu krakerleri, boşa kalori hepsi, şişmanlamaktan korkmuyor musun demesi... Willem konuştuğu konuşuyor, o da dişlerini fırçalayıp yüzünü yıkarken gülüyor.

Ama ışıklar sönüp (yatağını Willem'e vermek için münakaşa ettikten sonra) kendisi yatağına, Willem ise kanepeye uzandıklarında, Willem usulca, "Evi pırl pırl yapmışsın" diyor.

"Farkındayım" diyor yüzünü buruşturarak. "Çok üzgünüm."

"Üzülme" diyor Willem. "Çok mu kötüydü, onu merak ettim."

Bunun üzerine, Andy'nin olanları kısmen de olsa Willem'e anlattığını anlayıp dürüstçe cevap vermeyi seçiyor. "Çok hoş değildi" kısmını rahatça söylüyor, ama Willem'in suçluluk duymasını istemediği için "ama korkunç da olmadı" diye çeviriyor.

Sessiz kalıyorlar. "Keşke yanında olabilseydim" diyor Willem.

"Yanımdaydın zaten" diyor. "Ama Willem, seni özledim."

Willem çok usulca, "Ben de özledim" diyor.

"Geldiğin için teşekkür ederim."

"Herhalde gelecektim Judy" diyor Willem odanın öbür tarafından. "Ne olursa olsun gelecektim."

Susup bu sözün tadını çıkarıyor ve en çok ihtiyaç duyduğunda hatırlamak için kafasına kazıyor. "Sence iyi geçti mi?" diye soruyor.

"Ciddi misin sen?" diyor Willem, doğrulduğunu işitiyor. "Harold'ın yüzünü *görmedin* mi? Aynı gün içinde hem Yeşiller Partisi başkan adayı seçilmiş, hem İkinci Değişiklik ilga edilmiş, hem de Red Sox şampiyon olmuş gibi bir hali vardı."

Gülüyor. "Sahiden mi?"

"Eminim diyorum. Çok ama çok mutluydu Jude. Seni seviyor."

Karanlıkta gülümsüyor. Willem'in böyle şeyleri, sözleri ve yeminleri defalarca tekrarlamasını istiyor ama bu dileğinin şımarıklık olduğunu bildiğinden konuyu değiştiriyor, havadan sudan, lüzumsuz şeylerden konuşuyorlar, nihayet önce Willem sonra kendisi uykuya dahyor.

Üzerinden bir hafta geçince baş dönmesinin yerini bir sükûnet ve hoşnutluk durumu aldı. Geçen hafta boyunca deliksiz uyurken rüyalarında sadece geçmiş değil, geleceği de yaşadı; işiyle ilgili saçma rüyalar, arkadaşlarıyla ilgili neşeli absürt rüyalar gördü. Kendini kesmeye başladığından beri geçen yirmi yıla yakın zamanda ilk kez tam bir hafta boyunca gecenin yarısında uyanmadı çünkü jilete ihtiyaç duymadı. Belki de iyileştin diye düşünüyor temkini elden bırakmadan. Belki ihtiyacı baştan beri buydu, karşılandığına göre durumu düzeldi. Harika hissediyor kendini, farklı bir insan gibi: bütün, sağlıklı, sakın. Birinin oğlu artık ve bu bilgi bazen öyle dolduruyor ki benliğini, fiziksel bir tezahürü olmuş, göğsüne altın yaldızlı harflerle kazınmış gibi geliyor.

Evine döndü. Willem yanında. Bir Ermiş Jude heykeli da-

ha getirip mutfağa koydular ama bu daha büyük, seramik-ten, içi boş; ensesine bir yarık açmışlar, her gün sonunda bo-
zuk paralarını oradan atıyorlar, dolduğunda içindeki parayla
iyi bir şarap alıp içmeyi, sonra tekrar doldurmaya başlama-
yı planlıyorlar.

Henüz bilmiyor ama gelecek yıllarda Harold'ın ona bağ-
lılık yeminini defalarca sınavacak, sözlerinin sağlamlığı-
nı yoklamak için kendini kaldırıp kaldırıp çarpacak. Yaptığı-
nın farkında bile olmayacak çünkü içinde bir parça Harold'la
Julia'ya hiç inanmayacak; inanmak istese de, istediğini san-
sa da inanmayacak ve günün birinden ondan sıkılacaklarına,
bu işe bulaştıklarına pişman olacaklarına emin yaşayacak.
Bu sebeple onları zorlayacak çünkü ilişkileri kaçınılmaz ola-
rak son bulduğunda geriye bakarak buna kendisinin yol aç-
tığından emin olabilecek, üstelik hangi olayın sonucunda ol-
duğunu dahi bilebilecek, böylece de nerede hata yaptım, ne-
leri farklı yapabilirdim diye düşünmesine gerek kalmayacak.
Ama bu sonraki bir mesele. Şimdilik mutluluğu kusursuz.

Boston'dan döndüğü hafta sonu, her cumartesi olduğu gibi
Felix'in evine, fakat bu kez Bay Baker'ın isteği üzerine bir-
kaç dakika erken gidiyor. Kısaca konuşuyorlar, sonra aşağı
inip piyanonun tuşlarına tek tek basarak onu bekleyen
Felix'in yanına gidiyor.

"Ee, Felix" diyor piyano ve Latince dersinden sonra, Alman-
ca ve matematik dersinden önce mola verdiklerinde, "baban
önümüzdeki yıl yatılı okula gideceğini söyledi."

"Evet" diyor Felix önüne bakarak. "Eylülde başlıyor. Ba-
bam da orada okumuş."

"Öyleymiş" diyor. "Ne hissediyorsun?"

Omuz silkiyor Felix. "Bilmem" diyor nihayet. "Babam bu
baharla yazın beni çalıştırıp yetiştireceğini söyledi."

"Çalıştıracam" diye söz veriyor. "O okula öyle bir hazır-
layacağım ki seni, neye uğradıklarının şaşıracaklar." Felix'in

başı hâlâ önde ama yanaklarının üst kısımlarının kabardığını görüyor, hafif de olsa tebessüm ettiğini anlıyor.

Sonra söyledikleri ağzından neden çıkıyor bilmiyor; umduğu gibi empatiden mi, yoksa hayatının son bir ayında karşısına çıkan olanaksız ve mucizevi dönemeçlere açık açık göndermede bulunarak böbürlenmekten mi? “Bak ne diyeceğim Felix” diye söze giriyor, “benim de çok uzun süre arkadaşım olmadı, ilk kez arkadaşım olduğunda senden büyüktüm.” Felix’in kulak kabarttığını görmekten çok hissediyor. “Ben de arkadaşım olmasını istiyordum” diyor artık ağır ağır, kelimelerini tartarak. “Hiç arkadaşım olacak mı, olacaksa nasıl, ne zaman diye çok merak ettim.” Parmağını koyu vernikli ceviz masada, Felix’in matematik kitabının sırtında, önündeki su bardağının soğuk camında gezdiriyor. “Sonra üniversiteye girdim, her nedense benimle arkadaş olmaya karar veren insanlarla tanıştım ve bana bildiğim her şeyi onlar öğrettiler, ciddi söylüyorum. Beni olduğumdan daha iyi bir insan haline getirdiler, getirmeye devam ediyorlar.

Ne demek istediğimi şimdi değilse de bir gün kavrayacaksınız. Bence arkadaşlığın bütün numarası, senden daha iyi insanlar bulmak; daha akıllı, daha karizmatik değil, daha sevgi dolu, cömert ve bağışlayıcı insanlar bulup onlara sana öğretebileceklerinden ötürü saygı duymak, senin hakkında ne kadar iyi veya kötü şeyler söylerse söylesinler kulak vermek, bir de onlara güvenmek, ki en zoru budur. Ama en güzeldir de.”

Uzun süre sessiz kalıp durdurulduktan sonra bile bazen kendiliğinden çalışan ayarsız metronomun tıkırdamasını dinliyorlar. “Sen de arkadaş edineceksin Felix” diyor sonunda. “Emin ol. Arkadaşlığını sürdürmek, arkadaş edinmekten de zor olacak ama sana yemin ederim ki harcadığın emeğin karşılığını alırsın. Mesela Latinceye harcadığının karşılığından çok alırsın hem de.” Felix başını kaldırıp gülümsüyor, o da karşılık veriyor. “Anlaştık mı?” diye soruyor.

“Anlaştık” diyor Felix hâlâ gülümseyerek.

“Şimdi Almanca mı çalışalım, matematik mi?”

“Matematik” diyor Felix.

“İyi bir seçim” deyip Felix’in matematik kitabını önlerine çekiyor. “Geçen hafta kaldığımız yerden başlayalım.” Felix sayfayı çeviriyor, başlıyorlar.

III

Süsler püsler

Hood'daki ikinci yıllarında yan komşuları olan dördüncü sınıf öğrencisi üç lezbiyen, Kuyrukyağı diye bir müzik grubunda çalışıyorlardı ve bir sebepten JB'yi sevmişlerdi (sonrasında Jude'u, ardından Willem'i ve nihayet, gönülsüzce Malcolm'u da). Dördünün mezuniyetinin üstünden on beş yıl geçmişken, kızlardan ikisi birlikte olmaya başlamış ve Brooklyn'e yerleşmişlerdi. Dördünden bir tek JB düzenli haberleşiyordu onlarla: Marta sendika avukatlığı yapıyordu, Francesca ise set tasarımı.

"Çok heyecan verici haberlerim var!" dedi JB onlara ekim ayında bir cuma günü akşam yemeğinde. "Bushwick Karıları aradı, Edie şehrimizi teşrif etmiş!" Lezbiyenlerin üçüncüsü olan Edie, Kore asıllı tombul ve duygusal bir kızdı, San Francisco'yla New York arasında mekik dokuyordu ve lüzumsuz işler müdürlüğünde engin deneyimi vardı: Son görüşmelerinde degüstasyon eğitimi için Grasse'a gitmeye hazırlanıyordu, ondan sekiz ay öncesinde ise Afgan mutfağı kursunu başarıyla tamamlamıştı.

"Niye çok heyecan verciymiş bu haber?" diye sordu kızların anlaşılmasız bir şekilde onu sevmemiş olmasını hiç içine sindiremeyen Malcolm.

"Şöyle" deyip sırtıttı JB, "Dönüyormuş!"

"Erkeğe mi?" diye sordu Malcolm. "Ya yürü git JB! Onca senedir tanıyoruz, en ufak bir cinsiyet sapması uyumsuzlu-

ğu göstermemiştir.” Malcolm’un eski iş arkadaşlarından biri geçen yıl cinsiyet değiştirdiğinden bu yana Malcolm konunun uzmanı kesilmiş, her fırsatta cehaletleri ve hoşgörüsüzlükleri yüzünden üçüne nutuk çekmeyi görev bildiyse de, JB bir gün “Ulan bu Dominic trans ise ben transın daniskasıyım!” diye bağırınca pes etmişti.

“Her neyse, sonuçta dönüyormuş” diye devam etti JB, “Karılar da evlerinde parti veriyorlar, hepimiz davetliyiz.”

Homurdandılar. “Beş hafta sonra Londra’ya gidiyorum JB, yapacak bir sürü işim var” diye itiraz etti Willem. “Bütün bir gece Bushwick’te oturup Edie Kim’in ondan bundan şikâyet etmesini dinleyemem.”

“A sen gelmezsen *olmaz!*” diye bastı yaygarayı JB. “Seni özellikle çağırdılar! Francesca’nın davet ettiği bir kız seni bir yerden tanıyor muymuş neymiş, tekrar görmek istiyormuş. Sen gelmezsen, artık burnu büyüdü, bize bakmaz derler. Zaten kaç zamandır görüşmediğimiz bir sürü insan da olacak...”

“E görüşmüyorsak belki bir sebebi vardır” dedi Jude.

“...hem sen Brooklyn’de bir saat geçirsen de geçirmesen de seni bekleyen hazır Willem. Dünyanın bir ucu da değil. Alt tarafı *Bushwick*. Judy götürür bizi.” Jude geçen yıl araba almıştı, lüks bir model olmasa da JB o arabayla dolaşmayı seviyordu.

“Ne alaka? Ben gelmiyorum ki” dedi Jude.

“O niyeymiş?”

“Tekerlekli sandalyeyi ne yapacağım JB? Marta’yla Francesca’nın apartmanında asansör yoktu yanlış hatırlamıyorsam.”

“Ohoo” dedi JB sevinçle. “Kim bilir ne zamandır görüşmüyorsun? Çoktan taşındılar. Yeni evlerinde var, hatta yük asansörü.” Arkasına yaslanıp parmaklarıyla masayı tıkırdatarak diğerlerinin sessiz yılgınlığını izledi. “Anlaştık o zaman!”

Haftaya cumartesi, Jude’un Greene Sokak’taki çatı katın-

da buluştular, arabayla Bushwick'e gittiler, Marta'yla Francesca'nın sokağının çevresini dolanarak park yeri aramaya başladılar.

"Şurada bir yer vardı" dedi JB on dakika kadar sonra.

"İndirme-bindirme alanıydı" dedi Jude ona.

"Şu engelli kartını assan istediğimiz yere park ederiz" dedi JB.

"Kullanmayı sevmiyorum, kaç kere de söyledim sana."

"Kullanmayacaksan araba almanın ne anlamı var ki?"

"Şurası park yeri galiba Jude" dedi Willem, JB'yi duymazdan gelerek.

"Evden yedi sokak ötede" diye homurdandı JB.

"Kapa çenenin JB" dedi Malcolm.

Partiye dahil olduklarında her birini bir başkası çekip salonun farklı bir köşesine götürdü. Willem'in gözünün önünde Jude'u Marta kaptı: *İmdat*, dedi ona Jude dudaklarıyla, o da gülümseyip el salladı. *Ha gayret*, diye dudaklarıyla cevap verince, Jude gözlerini devirdi. Jude'un gelmeyi hiç istemediğini, neden tekerlekli sandalyede olduğunu defalarca anlatmayı istemediğini biliyordu ama yine de yalvarmıştı ona: "Lütfen yalnız gönderme beni."

"Yalnız olmayacaksın ki, JB'yle Malcolm'la birlikte olacaksın."

"Anladın sen beni. Kırk beş dakika kalalım, çıkarız. JB'yle Malcolm kalmak istiyorlarsa başlarının çaresine bakarlar."

"On beş dakika."

"Yarım saat."

"Peki."

Bu arada Willem'i ise Edie Kim ağına düşürmüştü, aynı okul zamanında olduğu gibi görünüyordu, belki biraz daha toparlaklaşmıştı o kadar. Sarıldı ona, "Edie" dedi, "tebrik ederim."

"Sağol Willem" dedi Edie. Gülümsedi. "Şahane görünüyorsun. Gerçekten, gerçekten şahane." JB hep Edie'nin ona giz-

liden gizliye âşık olduğunu söylerdi ama inanmazdı. “*Lacuna Dedektifleri*’ne bayıldım. Harika oynamışsın.”

“Ah” dedi. “Sağol.” *Lacuna Dedektifleri*’nden nefret etmişti kendisi. İki metafizik dedektifin amnezi hastalarının kapalı bilinçlerine girmesini konu alan hikâyesi çok güzeldi ama prodüksiyon berbattı; yönetmen o kadar zalimdi ki, çekimler başladıktan iki hafta sonra Willem’in rol arkadaşı kız kaçmış yerine yenisinin bulunması gerekmişti, set ekibinden birinin gözyaşlarıyla çekimi terk etmediği gün de olmamıştı, o yüzden Willem filmin son halini izlememişti bile. “E söyle bakalım” dedi konuyu değiştirmek için, “ne zaman...”

“Jude niye tekerlekli sandalyede?” diye sordu Edie.

İç geçirdi. Jude iki ay önce sandalyeyi dört yıl aranın ardından ilk kez sürekli kullanmaya başladığında, hepsine bu sorunun cevabını belletmişti. “Kalıcı değil” dedi. “Bacağında enfeksiyon oluştu, çok uzun mesafeleri yürüyemiyor.”

“Ah canım” dedi Edie. “Marta savcılıktan ayrıldığını, kurumsal bir büroda çok iyi bir işe girdiğini söyledi.” JB, Edie’nin Jude’a da âşık olduğundan şüpheleniyordu ve Willem’e göre bir hayli mümkündü bu.

“Evet, birkaç yıl oldu” dedi Jude’un adına cevap vermeyi hiç sevmediğinden konuyu başka yere çekmeye can atarak; Jude hakkında konuşmaktan çok hoşlanırdı, onun hakkında neleri söyleyip neleri söyleyemeyeceğini de bilirdi ama insanların Jude’u sorarken takındıkları sinsî, sırdaş tavırdan rahatsız olurdu, sanki aklını çelip veya tongaya bastırıp ağzından Jude hakkında laf alacaklarmış gibi. (Sanki verirdi de...) “Neyse Edie, çok sevindim senin adına.” Durdu. “Pardon ya. Sormam lazımdı; sana hâlâ Edie dememizi istiyor musun?”

Edie kaşlarını çatı. “Niye istemeyeyim ki?”

“Yani...” Tereddüt etti. “Sürecin hangi aşamasındasın bilemedim, o yüzden...”

“Hangi sürecin?”

“Ee, dönüş işte.” Edie’nin afalladığını görünce susması lazımdı ama susmadı. “JB döneceğini söyledi de bize.”

“Ha evet, Hong Kong’a dönüyorum” dedi Edie hâlâ kaşlarını çatık. “Butik otellere serbest vegan beslenme danışmanlığı yapacağım. Bir dakika... Sen dönüyor deyince cinsiyet değiştirdiğimi mi sandın?”

“Hass...” dedi ve birbirinden ayrı fakat eşit kuvvette iki düşünce çarpıştı zihninde. *JB’yi geberteceğim.* Diğeri ise: *Bu konuşmayı Jude’a kesin anlatmam lazım.* “Çok, çok özür dilerim Edie.”

Edie’nin dengesiz bir tip olduğunu üniversiteden hatırlıyordu: En ufak, çocukça şeylerden rahatsız olurken (kültürdeki dondurmasının bir topu yeni ayakkabılarına düştü diye hıçkırarak ağlarken görmüştü onu bir keresinde), büyük olaylarda (kız kardeşinin ölümü; o dönemki kız arkadaşından Meydan’ın ortasında, bağırmalı çağırmalı, kartopu fırlatmalı ayrılışı ve Hood’daki herkesin pencerelerden sarkıp seyretmesi) istifini bozmayabilirdi. Bu gafın hangi kategoriye girdiğini bilemiyordu, Edie de kestiremiyor olacaktı ki küçük ağzı şekilden şekle giriyordu şaşkınlıkla. Fakat sonunda gülmeye başladı ve salonun diğer ucundaki birine seslendi: “Hannah! Hannah! Gel bak ne anlatacağım!” Bunun üzerine tuttuğu nefesini bırakarak tekrar özür dileyip tebrik etti, sonra da uzaklaştı.

Salonda Jude’a doğru yürümeye başladı. Partilerde geçirdikleri yıllardan –yirmi yıl oluyordu neredeyse– sonra aralarında bir işaret dili geliştirmişlerdi; her ne kadar tüm jestler “*kurtar beni!*” anlamına gelse de şiddetleri değişiklik gösteriyordu. Genellikle uzaktan göz göze gelip dertlerini anlatabilirlerdi ama içeride tek ışığı mumların verdiği, Edie’yle kısa sohbeti sırasında misafirlerin katlanarak artmış olduğu böyle partilerde vücut diline biraz daha ağırlık vermek gerekirdi. Ensesini tutarsa beni derhal ara demekti; kol saa-

tinin kayışıyla oynuyorsa gel beni bu muhabbetten kurtar, hiç olmazsa sen de katıl demek istiyordu; sol kulakmemesini çekiştiriyorsa da *ölüyorum yetiş*. Jude'un temiz on dakikadır kulakmemesini çekiştirmekte olduğunu göz ucuyla yakalamıştı, şimdi baktığında ise Marta'nın yanına önceki partilerden birinde tanıştıkları (ve sevmedikleri) asık suratlı bir kadının gelmiş olduğunu gördü. İkisi birden Jude'un üzerine sorgular gibi eğilmişlerdi, mum ışığıyla gölgelenen yüzlerine dikkatli bakınca, Jude kurabiyeden evlerinin bir köşesini koparıp ağzına attı diye onu erik kurusu eşliğinde fırına mı versek, şalgamla haşlasak mı diye karar vermeye çalışan iki kötü kalpli cadı gördü.

Çok uğraştığını söyleyecekti daha sonra Jude'a, hakikaten de uğraşmıştı ama kendisi bir ucundaydı salonun Jude diğer ucunda, her adımında önünü yıllardır görüşmediği biri kesmişti, daha da fenası iki üç hafta önce gördükleri. Kalabalığı yararken Malcolm'a el sallayıp Jude'u işaret etti ama Malcolm omuz silkip dudaklarıyla "Ne var?" deyince, "*boşver*" hareketiyle geçiştirdi.

İnsan seliyle boğuştuğu sırada çıkmam lazım buradan diye düşündü, ama aslında bu partilerden pek rahatsız olmuyordu, hatta çoğunlukla tadını bile çıkarıyordu. Jude'un da kendisi kadar olmamakla birlikte aynı durumda olduğunu tahmin ediyordu; partilerde pekâlâ başının çaresine bakabilirdi ve insanlar onunla konuşmayı severdi, birbirlerine JB'den, onları bir partiden diğerine sürüklemesinden yakınsalar da gerçekten gitmek istemeseler reddedebileceklerini biliyorlardı, üstelik nadiren reddediyorlardı, başka nerede konuşacaklardı dünyada yalnız iki kişinin bildiği işaret dilini?

Son yıllarda hayatı üniversiteden ve eski halinden uzaklaştıkça, o dönemden kalan insanları görmek onu rahatlatıyordu. JB'yle Hood'dan bir türlü mezun olamadı diye dalga geçerdi ama gerçekte onun, dolayısıyla da kendilerinin, bu

ilişkileri korumuş olmasından ve birçoğuna hayatlarında yer açabilmesinden memnundu. JB eskilere dayanan arkadaşlıklarına rağmen hayatı hep şimdiki zamanda görür ve yaşırdı, onun yanındayken en inançlı nostaljikler bile eski defterleri karıştırmak yerine karşılarındaki insanı bugünkü haliyle tartmaya eğilimli olurdu. JB'nin arkadaşlığını sürdürmeyi seçtiği kişilerin, onun geldiği mevkiden (hangi mevkiye geldiyse artık) etkilenmeyecek kişiler olmasını da takdir ediyordu. Özellikle son bir yılda bazıları onun çevresindeyken farklı davranmaya başlamıştı ama çoğunun hayatları, ilgileri, amaçları o kadar kendine has, kimi zaman da marginaldi ki, Willem'in başarılarını kendilerinininkinden az veya çok önemli görmüyorlardı. JB'nin arkadaşları şair, performans sanatçısı, akademisyen, modern dansçı, felsefeci gibi insanlardı –Malcolm'un bir tespitine göre üniversitede para kazanma ihtimali en düşük kim varsa onları arkadaş edinmişti– ve geçimlerini burslarla, hibelerle, ödüllerle, misafir öğretim üyelikleriyle sağlıyorlardı. JB'nin Hood Hall tayfası arasında başarı, gişe rakamlarıyla (menajerinin aksine) veya rol arkadaşları ve eleştirilerle (yüksek lisanstan arkadaşlarının aksine) tanımlanmıyor, sadece ve sadece çıkan işin ne kadar iyi olduğuna, kişinin işiyle gurur duyup duymadığına bakılıyordu. (Partilerde ona aynen böyle söyleyenler olmuştu: “Ah, ben *Kara Merkür 3081*'i izlemedim. Sen gurur duydun mu yaptığın işle?” Hayır, duymamıştı. Suratsız bir uzay bilginirken aynı zamanda jujitsu dövüşçüsü olan ve tek başına devasa bir uzay canavarını yenen bir adamı oynamıştı. Fakat işinden *tatmin olmuştu*: Çok çalışmış, işini ciddiye almıştı; bundan farklı bir şey de aramıyordu zaten.) Bazen aldatılıyor muyum acaba diye düşünürdü; JB'nin çevresi de kendi içinde bir performans sanatıydı da para, hırs ve haset üzerine dönen gerçek dünyanın rekabetleri ve endişeleri ve arzuları, iş yapıyor olmanın salt zevkine kıyasla ikinci

planda mı kalıyordu? Ona zaman zaman bir iksir gibi gelirdi bu durum. Hood tayfasıyla katıldığı bu partilerin arındırıcı ve sağaltıcı yanını keşfeder, üniversitenin tiyatro kulübünün *Gürültü Kesildi* prodüksiyonunda rol bulduğu için seven, oda arkadaşlarına her akşam kendisiyle birlikte çizgiler çektiren eski haline dönüş fırsatı olarak görürdü.

“Kariyerine buz banyosu” dedi Jude gülümseyerek, hikâyeyi anlattığında.

“Serbest piyasa duşu” diye karşılık verdi.

“Hırs lavmanı.”

“Aa, bak güzel oldu bu.”

Ama bu geceki gibi bazı partiler tam ters etkiye yol açıyordu. Bazen insanların ona yapıştırdığı indirgemeci ve değiştiremez yaftalara siniri bozuluyordu: O ebediyen Hood Hall Daire Sekiz’den, matematikte kötü, kız tavlama da başarılı Willem Ragnarsson olarak kalacak, basit ve anlaşılır kimliği iki fırça darbesiyle resmedilmiş olacaktı. Yanlış değildi bunlar esasen –sırf belli dergileri ve web sitelerini okumadığı, mezun olduğu üniversiteye gitmiş olduğu için entelektüel sayıldığı bir sektörde yer almanın bunaltıcı bir tarafı vardı elbette– ama zaten küçük olduğunu bildiği hayatını iyice ufaltıyordu.

Kimi zaman da, eski akranlarının onun kariyerine dair cehaletinde inat, kasıt ve haset seziyordu. Mesela geçen yıl ilk büyük stüdyo filminin gösterime girmesinden sonra Red Hook’ta bir partiye katılmış, Hood tayfasından olup bu tür toplantılardan hiç çıkmayan, okuldayken eziklerin mekânı Dillingham Hall’da kalıp şimdilerde dijital haritacılık üzerine adı duyulmamış fakat saygın bir dergi çıkaran Arthur’la sohbet etmişti.

Nihayet “Ee Willem, sen neler yapıyorsun?” diye sormuştu Arthur, *Tarih* dergisinin son sayısında 1839-1842 arasındaki Hindiğin afyon güzergâhlarının üçboyutlu modelini yayımladıklarını on dakika kadar anlattıktan sonra.

Tam o anda, bu toplantılarda arada bir yaşadığı sersemleme hissi geldi üzerine. Bazen bu soruyu ironik, şakacı bir şekilde, kutlamanın bir biçimi olarak sorarlardı, o da gülümseyip oyunu sürdürürdü: “Ne olsun, bildiğin gibi. Hâlâ Ortolan’dayım. Bu hafta bir dülgerbalığı var, tobiko kaplamalı, parmaklarını yersin.” Ama kimi zaman insanlar gerçekten bilmezdi. Gerçekten bilmeme durumu giderek daha sereker karşısına çıkıyordu, failleri ise ya kültür endüstrisinden *The New York Times* okumanın dahi revizyonistlik sayılacağı kadar kopuk yaşıyorlardı, ya da onun hayatına ve işine dair hoşnutsuzluklarını –hayır, küçümsemelerini– onu kasten takip etmeyerek dile getiriyorlardı.

Arthur’u hangi kategoriye girdiğini bilecek kadar iyi tanı-mıyordu (hoş, sevmeyecek kadar iyi tanıyordu, hatta üzerine gele gele duvara sıkıştırarak derecede yakın durması özellikle sinirine dokunuyordu), o yüzden de kısaca “Oyunculuk yapıyorum” diye cevap verdi.

“Hadi ya” dedi Arthur duygusuzca. “Duymuş muyumdur acaba?”

Bu soru, sorunun kendisi de değil, Arthur’un tonundaki umursamazlık ve aşağılama, onu tepeden tırnağa sinirlendirdiyse de renk vermedi. “Yani” dedi uzata uzata, “genellikle bağımsız filmler. Geçen yıl *Günlük Ağacı Krallığı* diye bir filmde oynadım, önümüzdeki ay da *Yenilmezler*’in çekimlerine gideceğim. Hani şu romanın uyarlaması?” Arthur boş boş bakıyordu. Willem iç geçirdi; *Günlük Ağacı Krallığı* ile ödül almıştı halbuki. “İki yıl önce oynadığım bir film de yeni gösterime girdi, *Kara Merkür 3081*.”

“İlginçmiş” dedi Arthur sıkılmış görünerek. “Duymamışım ama bir bakayım internetten. Senin adına sevindim Willem.”

Kimilerinin boş beleş işlerle uğraşıyormuş, başta kendisini sonra milleti kandırıyormuş, gerçekte bir iş yapmıyormuş gibi “Senin adına sevindim Willem” demesinden tiksiniyor-

du. Özellikle de o gece tiksinimişti çünkü en fazla elli metre uzakta, Arthur'un arkasında kalan pencerede tam çerçeveye oturmuş halde bir ışıklı afiş vardı, üzerinde yarım metrelik harflerle *Kara Merkür 3081 – Çok Yakında* yazıyordu ve her ne kadar eflatun renkli bir bilgisayar uzaylısıyla dövüştüğü andan bir kare olduğu için yüzü buruşmuş olsa da, afişin neredeyse tümünü Willem'in yüzü kaplıyordu. Böyle zamanlarda Hood tayfası hayal kırıklığı olurdu onun için. *Kimseye bir laf söyleyecek durumda değiller*, sonucuna varırdı. *Sonuçta beni çekemiyorlar ve kendimi kötü hissettirmeye çalışıyorlar. Ben de salak olduğum için kötü hissediyorum.* Daha sonra kendine kızardı: *Sen istedin bunu*, diye hatırlatırdı kendisine. *O zaman başkalarının ne düşündüğüne neden bu kadar takılıyorsun?* Fakat oyunculuk denen şey tam da başkalarının ne düşündüğüne takılmaktı (bazen bütün numarası buymuş gibi gelirdi) ve her ne kadar kendini başkalarının görüşlerine bağışık sansa ve bir şekilde elalem ne der endişesini geride bıraktığına inansa da, öyle olmadığı besbelliydi.

"Böyle söyleyince küçüklük belirtisiymiş gibi geliyor, biliyorum" dedi Jude'a o partiden dönerlerken. Bu kadar sinirlenmiş olmasından utanıyordu, başka kimseye de itiraf edemezdi.

"Hiç de küçüklük belirtisi değil" diye cevap verdi Jude. Arabayla Red Hook'tan şehre dönüyorlardı. "Ama Arthur ahmağın tekidir Willem. Hep öyleydi. Senelerce Herodot okumak da daha az ahmak yapmadı onu."

Gönülsüzce gülümsedi. "Bilemiyorum" dedi. "Bazen yaptığım işin çok ama çok... lüzumsuz bir yanı varmış gibi geliyor."

"Nasıl dersin bunu Willem? Harika bir oyuncusun sen, ciddi söylüyorum. Hem sen..."

"*Sakın o kadar insana neşe kaynağı olduğumu söyleme!*"

"Söylemeyecektim. Senin filmlerin kimseye neşe kaynağı olacak yapımlar değil." (Willem karanlık ve karmaşık, genel-

likle sessizce şiddet eğilimli, ahlakı bozuk karakterleri oynamak konusunda ustalaşmıştı. ‘Kazıklı Ragnarsson’ adını takmıştı Harold ona.)

“Uzaylılar hariç tabii.”

“Doğru, uzaylılar hariç. Gerçi onlar da hariç değil, sonunda hepsini öldürüyorsun. Ama ben senin filmlerini izlemeyi seviyorum Willem, seven başka birçok insan da var. Bunun da bir ağırlığı olmalı, değil mi? Kaç kişi insanları gündelik hayatlarından çekip çıkarabildiğini söyleyebilir?” Cevabı gelmeyince devam etti: “Ashında bu partilere gitmeyi bıraksak iyi olacak belki; ikimiz için de gereksiz mazoşizm ve kendinden tiksine egzersizleri oluyor, hiç sağlıklı değil.” Jude ona dönüp sırıttı. “Sen hiç değilse sanatla uğraşıyorsun. Ben silah ticareti yapsam bu kadar ezilmem. Bu akşam Dorothy Wharton bana, her sabah uyandığında dün ruhunun bir parçasını daha kurban ettiğini hissetmek nasıl bir şey diye sordu.”

Nihayet güldü. “Yok artık daha neler.”

“Yemin ederim. Harold’la sohbet ediyormuşum gibi oldum.”

“Harold, rasta saçlı beyaz bir kadın olsaydı bu dediğin olurdu.”

Jude gülümsedi. “Dedim ya, Harold’la sohbet ediyormuşum gibiydi.”

Ama gerçekte, ikisi de bu partilere neden katıldıklarının farkındaydı: Dördünün birlikte olabileceği sınırlı fırsatlardan biriydi, kimi zaman da dördünün paylaşabileceği anılar yaratmanın tek olanağı, iyiden iyiye küllenmiş ateşe bir top kav bırakmanın yegâne yolu gibi hissediyorlardı. Her şey eskisi gibi yapmanın bir şekliydi.

Aynı zamanda, JB’nin bir derdi yokmuş gibi yapmalarına bahane oluyordu, oysa üçü de bir derdi olduğunun farkındaydı. Willem sorunun nerede yattığını anlayamıyordu çünkü belirli konularda neredeyse Jude kadar ketum olabilirdi JB, fakat yalnız, mutsuz ve kararsız olduğu kesindi ve bu duygu-

lar ona yabancıydı. Çok sevdiği üniversiteyi, yapılarını ve hiyerarşilerini, mikro-topluluklarını çok iyi tanıyarak bunların arasında yolunu bulmayı iyi bilen JB'nin her partide, mesleki kimliklerinin henüz berraklaşmadığı, gündelik gerçeklikleriyle ayrılmak yerine hayalleriyle birleştikleri o rahat ve teklifsiz arkadaşlık ruhunu tekrar canlandırmak istediğinin farkındaydılar. Dolayısıyla etkinlikleri JB düzenliyor, onlar da hep yaptıkları gibi uysalca peşinden gidiyorlardı, ona lider olma, kararları verme hazzını yaşatarak bir incelik yapıyorlardı.

JB'yle birebir, baş başa görüşmeyi isterdi ama JB bugünlerde üniversiteden arkadaşlarıyla birlikte değilken başka bir tayfayla takılıyor, sanat dünyasının yancılarından oluşan bu güruhun tek derdi bol bol uyuşturucu kullanıp sapıkça seks yapmak olduğundan, ona hiç hitap etmiyordu. New York'ta giderek daha az zaman geçiriyordu –son üç yılda toplam sekiz ay– ve orada olduğu zamanlarda da arkadaşlarıyla anlamlı vakit geçirmek ve hiçbir şey yapmadan oturmak gibi iki eşit ve zıt baskı arasında kalıyordu.

Fakat şimdi hedefi Jude'a yaklaşmaktı; neyse ki Marta'yla sevimsiz arkadaşı yakasını bırakmışlardı, ortak arkadaşları Carolina ile konuşuyordu (bunu görünce tekrar suçluluğa kapıldı çünkü Carolina'yı aylardır arayıp sormamıştı, ona kırgın olduğunu biliyordu), gelgelelim Francesca yolunu kesti ve onu dört yıl önce *Dokuzuncu Bulut*'un kadrosunda yardımcı dramaturg olarak çalışırken tanıştıkları Rachel adlı bir kadınla tekrar tanıştırdı. Onu tekrar gördüğüne sevinmişti, ilk karşılaştıklarında da sevmiş ve güzel bulmuştu, ama daha ilk andan sohbetin ötesinde bir şey çıkmayacağını da kavramıştı. Abartmıyordu üstelik; beş hafta sonra çekimleri başlayacaktı. Yeni ve karışık bir ilişkiye takılmanın zamanı değildi, bir gecelik ilişkiye atılacak gücü de kendinde bulamıyordu çünkü bu ilişkiler de bir biçimde uzun ilişkiler kadar yorucu bir hal alabiliyordu.

Rachel'la on dakika kadar sohbet etmişti ki telefonu titredi, özür dileyerek Jude'un mesajını okudu: *Ben gidiyorum. Müstakbel hanımınla muhabbetini bölmeyeyim dedim. Evde görüşürüz.*

"Hasiktir" dedi, sonra Rachel'a dönüp "Pardon" diye ekledi. Partinin büyüğü bir anda bozulmuştu, gitmeye can atıyordu. Bu partilere katılmaları, dördünün arasında kendileri için sergiledikleri konusunda anlaştıkları bir müsamerre gibiydi ve oyunculardan biri sahneyi terk ettikten sonra diğerlerinin durmasının bir anlamı kalmıyordu. Gerçekten gittiğini ve onu davet etmediğini anlayınca ifadesi şaşkıncıdan saldırgana dönen Rachel'a veda etti, ardından da Marta, Francesca, JB, Malcolm, Edie, Carolina ve diğerlerine; en az yarısı ciddi ciddi sinirlendi bu insanların. Kendini daireden ancak yarım saatte kopardıktan sonra merdivenden inerken Jude'a bir umut, *Burada mısın hâlâ? Şimdi çıktım*, diye mesaj yazdı, cevap alamayınca da, *Trene biniyorum. Evden bir şey alıp geleceğim, görüşürüz.*

L hattıyla Sekizinci Cadde'ye gidip birkaç sokak güneye yürüyerek evine vardı. Şehrin en sevdiği mevsimiydi ekim sonu, kaçırdığına hep üzülürdü. Perry Sokak'la Dördüncü Cadde'nin kesiştiği yerde, pencereleri mabet ağaçlarının tepesine bakan bir üçüncü kat dairesinde oturuyordu. Taşınmadan önce, hafta sonları geç saate kadar yatakta kalıp sarı yaprakların rüzgârla dallarından koparken oluşturdukları hortumu izleyeceğini hayal etmişti. Ama hiç yapmamıştı.

Daireye özel bir bağ duymuyordu; kendisinin olması ve satın almış olması yeterliydi, öğrenim kredisini ödedikten sonra satın aldığı ilk ve en büyük varlıktı. Bir buçuk yıl önce ev aramaya başladığında, merkezde oturmak ve Jude'un ziyaret edebilmesi için asansörlü olması dışında hiçbir kistası yoktu.

"Bir nevi bağımlılık değil mi bu?" diye sordu o dönemki kız arkadaşı Philippa, yarı şaka yarı ciddi.

“Öyle mi?” diye karşılık verdi, dediğini anlayıp anlamazdan gelerek.

“Willem” dedi Philippa sinirlendiğini gizlemek için bir kahkaha atarak. “Elbette öyle.”

Bozulmadan omuz silkti. “Onun gelemeyeceği bir evde oturamam” dedi.

Philippa iç geçirdi. “Biliyorum.”

Philippa’nın Jude ile bir alıp veremediği olmadığını biliyordu; o Jude’u severdi, Jude da onu seviyordu, hatta bir keresinde Willem’e şehirde olduğunda Philippa’yla daha fazla zaman geçirmesini usturuplu bir dille söylemişti. Çoğunlukla tiyatrolarda çalışan kostüm tasarımcısı Philippa’yla ilk çıkmaya başladıklarında, arkadaşları onu eğlendirmiş, hatta etkilemişti. Arkadaşlarını onun sadakatının, güvenilirliğinin ve tutarlılığının kanıtları olarak gördüğünün farkındaydı Willem de. Fakat ilişkileri sürüp yaşları ilerledikçe, bir şeyler değişti; onun JB ve Malcolm’la, özellikle de Jude’la geçirdiği zaman, bir türlü çocukluktan kurtulamayışının, onlarla paylaştığı hayatın konforunu bırakıp onunla bir başka hayatın belirsizliklerine yelken açamayışın göstergesi oldu. Onlarla hiç görüşmemesini istemedi –zaten en sevdiği yönlerinden biri, kendi arkadaş grubundan hiç kopmaması, böylece ayrı ayrı, kendi arkadaşlarıyla, kendi lokantalarında, kendi sohbetleri içinde geceler geçirdikten sonra buluşup iki ayrı geceyi ortak kapatmalarına imkân vermesiydi– ama sonunda ondan teslim olmasını, kendisini ona ve ilişkilerine adanmasını istedi.

İçinden gelmedi bunu yapmak. Ona, fark ettiğinden fazlasını verdiğini düşünüyordu üstelik. Birlikte geçirdikleri son iki yılda, Harold ve Julia’nın Şükran Günü davetine de, Irvine’ların Noel davetine de gitmemiş, Philippa’nın ailesinin yanına Vermont’a gitmişti; Jude ile her yıl çıktığı tatillerden vazgeçmişti; onun arkadaşlarının partilerine, düğünlerine,

yemeklerine, gösterilerine katılmıştı; şehirde bulunduğu zaman onda kalmış ve bir *Fırtına* prodüksiyonu için çizim yapmasını izlemiş, o uyurken pahalı boya kalemlerinin ucunu açmış, akli bir başka saat diliminde takılı kaldığından evde dolaşmış, kitaplara başlayıp bırakmış, dergileri açıp kapatmış, kilerdeki tahıl ve makarna kavanozlarını düzenlemişti. Bunların tümünü mutlulukla, hınçlanmadan yapmıştı. Ama yine de yetmemişti; dört yıllık beraberliğin ardından geçen yıl, sessizce ve Willem'in gözünde kavgasız ayrılmışlardı.

Ayrılık haberini Flora'nın bebek partisinde alan Bay Irvine, başını salladı. "Sizin aklınız bir karış havada oğlum" dedi. "Kaç yaşına geldin Willem? Otuz altı mı? Derdiniz ne evladım sizin? Paranızı kazanıyorsunuz. Başarılısınız. Birbirinize yapışık yaşamayı bırakıp adam olmanın vakti gelmedi mi?"

Fakat adam nasıl olunurdu ki? Tasvip görecektik seçenek, çift olarak yaşamak mıydı? (Tek seçenek de aslında seçenek sayılmazdı zaten.) "On binlerce yıllık evrimin, sosyal gelişimin bize sunduğu tek seçenek bu mu?" diye sormuştu Harold'a geçen yaz Truro'da, o da gülmüştü. "Bence Willem" demişti, "senin durumun gayet iyi. Yerleşik düzene geç diye başının etini yediğimi biliyorum; insanın bir eşinin olmasının harika olduğu konusunda da Malcolm'un babasıyla hemfikirim, fakat asıl önemlisi senin iyi bir insan olman –ki zaten öylesin– ve hayatının tadını çıkarman. Daha gençsin. Hayatında ne yapacağına, nasıl yaşayacağına karar vermek için uzun yılların var."

"Peki ya ben böyle yaşamak istiyorsam?"

"O da olur" dedi Harold. Willem'e gülümsedi. "Siz her erkeğin, hatta muhtemelen John Irvine'in bile hayalindeki hayatı yaşıyorsunuz."

Son zamanlarda, karşılıklı bağımlılığın o kadar kötü olup olmadığını tartıyordu. Arkadaşlıklarından zevk alıyordu, kimseye de bir zararı yoktu, dolayısıyla bağımlı olsa kime

neydi? Hem bir ilişki içinde olmak, arkadaşlıktan daha hafif bir bağımlılık değildi. Neden bu yirmi yedi yaşında normaldi de, otuz yedi yaşında tuhaflaşıyordu? Neden bir arkadaşlık, ilişki kadar muteber değildi? Daha bile iyi bir şey olmasının önündeki engel neydi? İki insan ömürleri boyunca yan yana durmayı cinsellik, fiziksel çekim, para, çocuk, mal mülk bağları olmadan, sadece karşılıklı olarak istedikleri ve hiçbir kipta yazmayacak bir birlikteliğe gönül verdikleri için tercih ediyorlardı. Arkadaşlık, karşıdakinin gıdım gıdım acılar çekmesine, uzun uzun sıkılmasına, arada bir başarı kazanmasına tanık olmaktı. Bir insanın en kötü anlarında yanında olma ayrıcalığından şeref duymak ve karşılığında kendi kötü gününde onun yanında olmasını beklemektir.

Onu olgunlaşmama ihtimalinden çok, arkadaşlık kabiliyeti dertlendiriyordu. İyi bir arkadaş olmasından hep gurur duymuş, dostluğu hep önemsemişti. Fakat becerebiliyor muydu acaba? Çözülemedi bir JB meselesi vardı mesela; iyi bir arkadaş, bir yolunu bulurdu. İyi bir arkadaş, Jude konusunda daha iyi bir yol çizebilir, kendisinin yaptığı gibi bundan iyi yol olamaz diye telkinlere başvurmaz, daha iyi bir yol varsa da, biri (Andy mi? Harold mı? Kim?) daha iyi bir öneri getiriyorsa ona uyardı. Fakat bunları düşünürken bile kendine bahaneler uydurduğunun farkındaydı.

Andy de farkındaydı. Beş yıl önce, Andy onu Sofya'dayken arayıp fırçalamıştı. İlk film çekimiydi, gecenin çok geç bir saatiydi, telefonu açıp "Sen o kadar iyi arkadaşım diye geçiniyorsun ama yanında olup arkadaşlığını yaptın mı ki?" lafını yediği andan itibaren savunmaya geçmişti çünkü Andy'nin haklı olduğunu biliyordu.

"Ne diyorsun sen?" diyerek doğrulduğunda, öfke ve korku kalan uykusunu silip süpürmüştü bile.

"Herif evde oturmuş kendini lime lime doğruyor, baştan aşağı yaralarla kaplanmış, bakınca kemikleri sayılıyor, peki

sen neredesin Willem?” diye sordu Andy. “Çekimdeyim deme sakın. Niye göz kulak oluyorsun ona?”

“Her gün arıyorum onu!” dedi kendisi de bağırarak.

“Bunun onun için zor olacağını *biliyordun*” dedi Andy sözünü keserek. “Evlat edinme sürecinin onu iyice kırılğanlaştıracığının pekâlâ *farkındaydın*. Niye önlem almadın Willem? Neden diğer sözde arkadaşların olacak herifler hiçbir şey yapmıyor?”

“Kendini kestiğini bilmelerini istemiyor da ondan! Hem onun bu kadar zorlanacağını ben de bilmiyordum Andy” dedi. “Bana hiçbir şey anlatmıyor ki! Nereden bilecektim?”

“Kafanı çalıştırsan bulurdun Willem!”

“Bağırma ulan bana!” diye bağırırdı. “Hastanı iyileştirmeyi beceremiyorsun diye hıncını benden çıkarma Andy!”

Laf ağzından çıkar çıkmaz pişman oldu; o anda ikisi de sustular, karşılıklı solumaları duyuldu. “Andy” diyecek oldu.

“Yok” dedi Andy. “Haklısın Willem. Özür dilerim. Çok özür dilerim.”

“Hayır” dedi, “asıl ben özür dilerim.” Jude’u Lispenard Sokak’taki çirkin banyoda düşününce bir anda çökmüştü. Yola çıkmadan önce Jude’un jiletlerini her yerde aramış, rezervuar kapağının altına, ecza dolabının arkasına, hatta dolaptaki çekmeceleri tek tek çıkarıp her taraflarına bakmaya kadar didik didik etmiş fakat bulamamıştı. Ama Andy haklıydı, bu onun sorumluluğuydu. Daha iyi bir iş çıkarması gerekirdi ama başaramamıştı.

“Hayır” dedi Andy. “Senden çok özür dilerim Willem; bahanesi yok. Hem dediğin de doğru, ne yapacağımı bilmiyorum.” Sesi bitkin çıkıyordu. “Benim tek derdim... Bok gibi bir hayat yaşadı Willem. Ve sana güveniyor.”

“Biliyorum” diye mırıldandı. “Biliyorum güvendiğini.”

Bir plan geliştirdiler, eve döndüğünde Jude’u eskisinden yakın takibe aldı ve tek başına bu, onu ele verecek bir durum

değildi. Hatta mahkemeden sonraki bir ay boyunca Jude tanıdığından farklıydı. Tam olarak tanımlayamıyordu: Ender durumlar haricinde, Jude'un hangi günler mutlu, hangi günler mutsuz olduğunu anlayamıyordu. Normalde asık suratla dolaşır, olana bitene kayıtsız kalırken bir anda tavrı değişmiyordu; temel davranışları, temposu ve jestleri eskisinden farklı değildi. Fakat bir değişiklik *vardı* ve kısa bir süreliğine, tanıdığı Jude'un yerine başka bir Jude geldiğini ve bu yeni Jude'un her şeyin istenebileceği, kedisini köpeğini, çocukluk maceralarını anlatarak çevresini güldüren, bir şey saklamak için değil sadece üşüdüğü için uzun kollu giyinen biri olduğunu sandı. Jude'un sözüne her fırsatta ve mümkün mertebe güvenecekti: Ne de olsa doktoru değildi onun, arkadaşındı. Onun görevi, Jude'a kendisinin istediği gibi davranmaktı, gözetlenecek bir denek gibi muamele etmek değil.

Böylece bir süre sonra gardını indirdi ve sonunda yeni Jude büyüler ve masallar diyarına yol alıp yerine eskiden tanıdığı Jude'u bıraktı. Ama o zaman bile Jude hakkında bildiklerinin ancak Jude'un izin verdiği kadarıyla sınırlı olduğunu hatırlatacak şeyler oluyordu: Çekim için şehir dışındayken Jude'u her gün, genellikle kararlaştırdıkları zamanda arıyordu ve geçen yıl bir gün aramış, olağan konuşmalarını yapmışlar, Jude'un sesi hiç farklı gelmemiş, Willem'in anlattığı bir hikâyeye gülmüşlerdi ki, Willem fonda hastane anonsu olduğuna hiç şüphe bırakmayan bir ses duymuştu: "Dr. Nesarian, üç numaralı ameliyathanede bekleniyorsunuz; Dr. Nesarian."

"Jude?" dedi bunun üzerine.

"Endişelenme Willem" diye cevap verdi. "İyiyim ben. Hafif bir enfeksiyon geçiriyorum galiba, Andy de haddinden fazla büyüttü."

"Ne enfeksiyonu? Ne diyorsun Jude?"

"Kan enfeksiyonu ama önemli değil. Yemin ederim Willem. Ciddi bir şey olsa söylerdim."

“Hayır söylemezdin Jude. Kan enfeksiyonu dediğin ciddi bir şey bir kere!”

Sessiz kaldı. “Söyledim Willem.”

“Harold’ın haberi var mı?”

“Hayır” dedi, “sen de söylemeyeceksin.”

Böyle konuşmalar onu sarsıp huzursuz ediyordu; gecenin geri kalanını, geçen haftaki konuşmaları didikleyerek, bir şeylerin ters gittiğine dair bazı ipuçları vardı da salaklığından mı yakalayamadı diye düşünerek geçirdi. Gönlünü daha ferah tuttuğu anlarda Jude’u tek numarası bir şeyleri yok etmek olsa da her geçen yıl işinde ustalaşan bir sihirbaz gibi düşünüyordu; artık üzerindeki ipek pelerinin bir köşesini gözlerine tutmasıyla birlikte anında görünmez oluyor, en yakınındakiler bile onu seçemiyordu sanki. Diğer zamanlarda ise bu numara kin kusuyor, Jude’un sırlarını saklarken karşılığında en ufak bilgi kırıntıları dışında hiçbir şey alamamanın, ona yardım etme fırsatı dahi tanınmamasının yıldan yıla şiddetlenen bıkkınlığı ağır basıyordu. Haksızlık bu diye düşünürdü o anlarda. Arkadaşlık bu değil. Bir şey ama arkadaşlık değil. Hiç istemediği halde bir suç ortaklığı oyununa çekildiğini hissediyordu. Jude’un onlara verdiği her mesaj, yardım edilmesini istemediğinin altını çiziyordu. Ama bunu kabullenemiyordu. İnsan arkadaşlığını bozma pahasına bir kişinin rahatsız edilmeme talebine nasıl kulak asmazdı, asıl mesele buydu. Berbat bir açmazdı bu: İnsan yardım edilmek istemeyen birine, yardım etmeye *çalışmazsa* arkadaşlık görevini yerine getirmemiş olacağını bile bile nasıl yardım edebilirdi? *Konuş benimle*, diye bağırarak istiyordu bazen Jude’a. *Bana bir şeyler söyle. Benimle konuşmanı sağlamak için ne yapmam gerektiğini söyle.*

Bir keresinde bir partide Jude’un her şeyi ona, yani Willem’e anlattığını söylediğine kulak misafiri olmuş, hem gönenmiş hem de şaşırmıştı; çünkü aslında hiçbir şey bilmiyordu. Arkadaşların birbiriyle paylaştığı hiçbir şeyi –tanış-

malarından önceki hayatını, korkularını, arzularını, çekici bulduklarını, gündelik hayatın üzüntülerini ve yıkımlarını— anlatmayan birini bu kadar sevmesine bazen inanamıyordu. Jude’la konuşamadığında bazen Harold’la Jude hakkını konuşmayı istiyor, onun neler bildiğini öğrenirse, kendi bildikleriyle —bir de Andy’nin bilgileriyle— harmanlarsa bir sonuca varabileceğini hayal ediyordu. Ama hayalden ibaretti bu: Jude onu asla affetmezdi, aralarındaki mevcut bağ da kopar, geriye hiçbir şey kalmazdı.

Evine döndüğünde postadan gelen zarfları hızla taradı; pek önemli bir şey gelmezdi zaten: İşle ilgili konularda menajerinin veya avukatının adresini veriyordu, özel yazışmaları Jude’a giderdi. Geçen hafta spordan çıkıp uğradığında evde unuttuğu senaryoyu bulduğu gibi tekrar evden ayrıldı, paltosunu bile çıkarmaya gerek görmemişti.

Bu daireyi geçen yıl aldığından bu yana içinde toplam altı hafta geçirmişti. Yatak odasında bir döşek, salonda Lisenard Sokak’taki sehpa ve JB’nin sokakta bulduğu çizik, çarpık Eames fiberglas koltuk ile koliler halinde kitapları duruyordu. Başka da bir şey yoktu. Sözde Malcolm burayı tadilattan geçirecek, mutfığa bitişik havasız çalışma odasını bir yemek bölmesi haline getirecek ve başka meselelerle de ilgilenecekti ama Malcolm da Willem’in ilgisizliğini sezmış olacaktı ki, dairenin tadilatını öncelik sırasının en dibine atmıştı. Bazen bundan yakınsa da kabahatin Malcolm’da olmadığını biliyordu: Malcolm’un döşeme ve fayans rengi, gömme kitaplığın ölçüleri, marangoza verilecek masa ölçüleri gibi mesajlarına cevap vermemişti. Neden sonra avukatı üzerinden Malcolm’a tadilata başlaması için gerekli evrakı göndertmişti, önümüzdeki hafta karşılıklı oturup bazı kararlar vereceklerdi, ocak ortasında döndüğünde ise daire baştan aşağı değişmiş olmayacaksa da bir hayli iyileşmiş olacaktı, Malcolm söz vermişti.

Bu süre içinde, neredeyse sürekli, Philippa'dan ayrılır ayrılmaz Jude'un yerleştiği Greene Sokak'taki dairesinde kalıyordu. Jude'un misafir odasına kök salmasının bahanesi olarak evinde tadilatın bitmemesini ve Andy'ye verdiği sözü kullansa da, gerçekten Jude'un arkadaşlığına ve varlığının değişmezliğine ihtiyaç duyuyordu. İngiltere'ye, İrlanda'ya, California'ya, Fransa'ya, Tanca'ya, Cezayir'e, Hindistan'a, Filipinler'e, Kanada'ya gittiği zamanlarda onu memleketi New York'ta neyin beklediğini hayalinde canlandırabilmek istiyordu ve Perry Sokak bu resmin parçası olamıyordu. Onun evi Greene Sokak'tı ve uzakta, yalnız olduğunda Greene Sokak'ı ve oradaki odasını düşünüyor, hafta sonları Jude'un işi bittikten sonra geç saatlere kadar oturup muhabbet edişlerini, zamanın ağırlaşıp genleştiğini, gece sonsuza dek sürecekmış gibi hissettiğini hatırlıyordu.

Artık nihayet evine dönüyordu. Merdivenlerden koşar adım inip apartman kapısından Perry Sokak'a fırladı. Akşam olunca hava soğumuştı, aynı hızla ilerlemeye devam ederken tek başına yürümenin, bunca kalabalık bir şehirde yalnız olmanın tadını çıkardı hep yaptığı gibi. En özlediği şeylerden biriydi bu. Film setinde yalnız kalmak mümkün değildi. Karavanla setin arası elli metre bile olsa yönetmen asistanları eşlik ediyordu ona. Set ortamına alışırken önce garipsemiş, sonra komik bulmuş, sonunda sinemacılığın oyuncularını çocuklaştırma kültürüne sinirlenir olmuştu. Bazen bir yük arabasına dik vaziyette bağlanmış, oradan oraya taşındığını hissediyordu: Önce makyaj masasına uğranıyor, oradan kostüme götürülüyordu. Sonra sete taşınıyor, çekim bitince karavanına götürülüyor, bir iki saat sonra karavanından alınıp yine sete sürülüyordu.

"Sakın buna alışmama izin verme" talimatını iletmişti Jude'a, adeta yalvararak. Anlattığı her hikâyenin gelip dayandığı nokta buydu: Yemeklerde insanların rütbe ve sınıflara

ayrılması –bir masada yönetmen ve oyuncular, diğerinde kameramanlar, üçüncüsünde ışıkçılar, dördüncüsünde set işçileri, beşincide kostümcüler şeklinde– ve laf olsun diye egzersiz programlarından, gitmek istedikleri restoranlardan, spor hocalarından, sigaradan (nasıl canının çektiğinden), yüz bakımından (nasıl iyi geleceğinden), oyuncuların nefret ettikleri halde onların ilgisine mazhar olmaya karşı garip bir zaaf duyan set ekibinden, kostümcü ve makyözlerin cazgırlığından, oyuncuların hayatlarına dair sersemletici miktarda bilgi edindikleri halde koltukta oturup telefonda erkek arkadaşlarını fırçalayan veya kısık sesle gece buluşmaları ayarlayan oyuncuların peruklarını ayarlama ve fondötenlerine rötuş yapma bilinciyle hiç ses çıkarmadan görünmezmiş gibi hareket etmelerinden konuşulurdu. Bu setlerde fark etti sandığından daha çekingen olduğunu ve her şeyin ayağına getirildiği, gerekirse güneşin tam tepesinde parlatılacağı set yaşantısının gerçek hayat olduğuna inanmanın kolaylığını, cazibesini.

Bir keresinde işaretlenmiş yerde beklerken görüntü yönetmeni son ayarları yapmış, gelip başını usulca ellerinin arasına alıp –birinci asistanın “Saça dikkat!” diye böğürmesine aldırmadan– önce iki parmak sola, sonra iki parmak sağa, sonra bir daha sola yatırmıştı şömine üstündeki vazoyu düzeltir gibi.

“Kımıldama Willem” diye uyarmış, o da nefes almaya bile kalkışmadan kımıldamayacağım demişse de, aslında kıkırdamalara boğulacak gibi olmuştu. Ansızın anne ve babasını düşündü –onları, yaşı ilerledikçe daha çok düşünmeye başlamasına bozuluyordu– ve Hemming’i getirdi aklına, yarım saniyeliğine de olsa sol tarafta setin bittiği yerde, yüzlerini seçemeyeceği kadar uzakta durduklarını sandı, zaten yüzlerini görse bile ifadelerini hayalinde canlandıramazdı.

Jude’a bunları anlatmayı, setteki günlerini komik ve hareketli bir hale getirmeyi seviyordu. Oyunculuğun böyle bir

şey olacağını düşünmemişti ama oyunculüğün ne olacağına dair bilgisi var mıydı ki? Hep hazırlıklıydı, hep dakikti, herkese kibar davranıyordu, görüntü yönetmeni ne derse yapıyordu, yönetmenle de ancak mecbur kaldığında tartışıyordu. Fakat son beş yılda on iki film çevirmesine, bunlardan sekizini son iki yılda çekmesine, onca absürtlük yaşamasına rağmen onun için en gerçeküstü an, “motor” komutundan hemen önceki dakika. Birinci işarette duruyor, ikinci işarette duruyor, kameraman hazırım diyor.

“Süsler püsler!” diye bağıyor birinci asistan ve süs-püs görevlileri –saç, makyaj, kostüm– alıcı kuşlar gibi üstüne çullanıyor, saçını didikleyip gömleğini düzeltiyor, gözkapaklarını yumuşak fırçalarla gıdıklıyor. Otuz saniye ya sürüyor ya sürmüyor ama pudra kaçmasın diye gözlerini kapattığı o sürede başkalarının elleri vücudunda ve başında başkasına aitlermiş gibi rahatlıkla dolaşüyor ve o anda kendisinin kaybolduğunu, varlıkla yokluk arasında gidip geldiğini, hayatının bir hayalden ibaret olduğunu sanıyor. O saniyelerde gözlerinin önünden seçemeyeceği hızla ve telaşla görüntüler geçiyor: Az sonra çekeceği sahne elbette, az önce çektiği sahne de, fakat asıl geceleri uyumadan gördüğü ve duyduğu ve işittiği şeyler –Hemming, JB, Malcolm, Harold ve Julia. Jude.

Mutlu musun? diye sordu bir kere Jude’a (sarhoştular herhalde).

Mutluluk bana göre değil galiba, dedi Jude nihayet, sanki Willem canının çekmediği bir yemek teklif etmiş gibi. *Ama tam sana göre Willem.*

Süsler Püsler onu itip çekiştirirken, Jude’a bu sözle neyi kastettiğini sorması gerektiğini düşünüyor: Neden Jude’a göre değil de kendisine göre? Fakat çekim bitene kadar soruyu da, bu soruyu ortaya çıkaran konuşmayı da unutacak.

“Ses kayıt!” diye bağıyor birinci asistan ve Süsler Püsler kaçıyor.

“Kayıtta” diyor sesçi, ses kaydının başladığını bildirerek.

“Motor” diyor kameraman, ardından sahnenin numarası okunuyor, klaketin sesi geliyor.

Nihayet gözlerini açıyor.

Otuz altı yaşına bastıktan hemen sonra bir cumartesi sabahı, gözlerini açıyor ve arada bir kapıldığı o yabancı ve güzel hisse kapılarak hayatının bulutsuzluğunu duyumsuyor. Harold'la Julia'nın Cambridge'deki evlerinde uyku sersemliği içinde kırık ve lekeli kahve fincanlarını doldurup sabah gazetesinin poşetindeki çiy damllarını silkelediklerini, Willem'in de Cape Town'dan ona doğru uçmakta olduğunu hayalinde canlandırıyor. Malcolm'un Brooklyn'deki yatağında Sophie'ye yaslanmış uyuduğunu ve içindeki iyimserlikten olsa gerek, JB'nin Aşağı Doğu Yakası'ndaki evinde huzur içinde horuldayarak uyumakta olduğunu düşünüyor. Greene Street'te ise radyatör tıslayarak iç geçiriyor şimdi. Nevresimi sabun ve gökyüzü kokuyor. Tepesinde, Malcolm'un bir ay önce taktığı demir borulardan bir avize var. Altında ise parıltıya dayan siyah ahşap döşeme. Büyüklüğü, olanakları ve potansiyeline hâlâ inanmadığı bu daire, sessiz ve onun.

Ayak parmaklarını önce yatağın ucuna doğru indiriyor, sonra baldırlarına doğru kaldırıyor, bir şey olmuyor. Sırtını kımıltatıyor yatakta, bir şey olmuyor. Dizlerini göğsüne doğru çekiyor, bir şey olmuyor. Hiçbir tarafı ağrıtmıyor, hatta ağrıyacak gibi durmuyor bile: Vücudu yine ona ait, aklından ne geçerse şikâyet ya da sabotaj olmaksızın yapabilecek durumda. Gözlerini kapatıyor ama yorgunluktan değil, mükemmel bir anı yaşadığının farkında olduğundan ve tadını nasıl çıkaracağını bildiğinden.

Bu anlar asla uzun sürmez; bazen yatakta doğrulması bile onun vücuduna değil, vücudunun ona hükmettiğini tokat gibi vurur yüzüne, fakat son yıllarda durumu kötüye gittikçe bir gün iyileşebileceği düşüncesini kafasından atmak için büyük uğraş verdi ve vücudunun ona bahsettiği huzur anlarına nerede, ne zaman olursa olsun minnet duymaya odakladı kendini. Nihayet ağır ağır doğruluyor, sonra da ağır ağır ayağa kalkıyor. Hâlâ çok iyi hissediyor kendini. Güzel bir gün olacağını düşünerek yatak odasının bir köşesinde somurtarak fırsat kollayan tekerlekli sandalyenin önünden geçerek banyoya gidiyor.

Hazırlandıktan sonra ofisten getirdiği bazı belgeleri alıp oturuyor ve beklemeye başlıyor. Cumartesi günlerinin çoğunu ofiste geçiriyor genelde; yürüyüşlere çıktığı günlerden biri değişmeyen az şeyden biri bu. Ah o yürüyüşler! Evinden çıkıp Yukarı Doğu Yakası'na, oradan tekrar evine on sekiz kilometre yolu keçi gibi tepen kendisi miydi gerçekten? Fakat bugün Malcolm'la buluşup onu terzisine götürecek çünkü Malcolm evleniyor ve damatlık diktirmesi lazım.

Malcolm gerçekten evleniyor mu emin değiller. Evleneceğini *tahmin ediyorlar*. Geçen üç yılda Sophie'yle ayrıldılar, barıştılar, tekrar ayrıldılar, tekrar barıştılar. Fakat geçen yıldan bu yana Malcolm Willem'le düğünler, düğünü gerekli bulup bulmadığı ve müsriflik olduğunu düşünüp düşünmediği konusunda konuştu; JB'ye mücevherat konusunu danıştı ve bir kadının tektaş yüzük sevmediğini söylerken bunu gerçekten mi kastettiğini yoksa karşısındakini mi sınıadığını sordu; ondan da evlilik sözleşmelerine dair fikir aldı.

Malcolm'un sorularını elinden geldiğince cevaplamış, sonra hukuk fakültesinden tanıdığı, aile avukatlığı yapan bir arkadaşının adını vermişti. "Ha" demişti Malcolm bir adım gerileyerek, sanki bir kiralık katil adı vermiş gibi. "Şimdilik ihtiyacım olmaz herhalde Jude."

“Peki” demişti Malcolm’un dokunmak bile istemez gibi göründüğü kartviziti geri çekerek. “İhtiyacın olursa haber ver o zaman.”

Bir ay önce ise Malcolm takım elbise seçmesi konusunda kendisine yardım edip edemeyeceğini sormuştu. “Bir tane bile takım elbisem yok, ne manyaklık” demişti. “Artık bir tane edinmem lazım, ne dersin? Biraz adama benzemenin vakti gelmedi mi? İş meselesinde de daha iyi olmaz mı sence?”

“Bence senin tarzın gayet güzel Mal” dedi. “İş konusunda yardıma ihtiyacın olduğunu da sanmıyorum. Ama madem takım istiyorsun, seve seve gelirim seninle.”

“Sağol” dedi Malcolm. “Bence bir tane bulunması gerekiyor dolabımda, giyilmesi gereken bir durum çıkar, belli mi olur?” Durakladı. “Bu arada terzin olduğuna inanamıyorum.”

Gülümsedi. “*Benim* terzim değil canım” dedi. “Adam terzi, takım elbise diyor, bazılarını da ben alıyorum.”

“Vay be” dedi Malcolm, “Harold gerçekten de bir canavar yaratmış.”

Öyle gerektiği için güldü. Gerçekte, takım elbisenin onu normal gösteren tek kıyafet olduğunu hissediyor sık sık. Terlekli sandalyede geçirdiği aylarda o takım elbiseler, müvekkillerinin onu güvenilir bir avukat olarak görmesinin, aynı anda da kendisini diğer avukatlarla bir tutabilmesinin, hiç değilse aynı şeyleri giyebildiğini düşünmesinin yollarından biriydi. Kendini gösterişçi değil de özenli buluyor: Çocukken, yurttakilerin beysbol takımıyla civardaki okulun takımı ara sıra maç yapardı, onlar sahaya çıkarken okul takımı alay etmek için burunlarını tıkar, “Banyo yapın be! Leş gibi kokuyorsunuz!” diye bağırırlardı. *Yıkanyorlardı* oysa: Her sabah zorla duşa sokulur, yağlı pembe sabunu saçlarına ve keselelerine döküp ciltlerini kazırken ağabeyler aralarında dolaşıp yaramazlık yapanlara havlu şaklatır, iyi temizlenmeyenlere bağırırdı. Bugün bile tiksindirici olmaktan, bakımsız ve kirli

kalmaktan, göze hoş görünmemekten çok çekinir. “Hep çirkin kalacaksın ama pasaklı olmak zorunda değilsin” derdi Peder Gabriel ona ve her ne kadar pek çok konuda haksızdıysa da, bu konuda doğru söylediğinin farkındaydı.

Malcolm geliyor, sarılarak selam veriyor ve hep yaptığı gibi etrafı incelemeye, uzun boynunu kıvıra kıvıra olduğu yerde dönüp denizfeneri gibi bakışlarla içeriye taramaya başlıyor, arada da yargı belirten sesler çıkarıyor.

Malcolm’un sormasına fırsat vermeden cevabı yapııştırıyor. “Önümüzdeki ay.”

“Üç ay önce de öyle demiştin.”

“Biliyorum ama bu sefer kesin tamam. Parayı topladım. Daha doğrusu ay sonuna toplamış olacağım.”

“Ama konuştuk bunu.”

“Biliyorum. Hem teklif etmen dahi çok büyük bir cömertlik Malcolm ama bedavaya yapmanı kabul edemem.”

Dört yıldan fazladır bu dairede oturuyor ama tadilat yaptırmaya hiç fırsat bulamadı çünkü parası olmadı, parası olmadı çünkü ev kredisi ödüyordu. Bu süre zarfında Malcolm projeler çizdi, yatak odalarını ayırdı, salonun ortasında gri bir uzay aracı gibi duran kanepeyi seçmesine yardımcı oldu, döşemeler gibi ufak tefek sorunları giderdi. “Ama çok saçma” dedi Malcolm’a o zaman. “Tadilata başladığımızda bunların hepsi sökülüp atılacak.” Fakat Malcolm buna rağmen yapacağını söyledi; zemin boyası yeni bir üründü ve denemek istiyordu, tadilata sıra gelinceye kadar da Greene Sokak deneyler yapacağı laboratuvarı olabilirdi onun için bir mahzuru yoksa (elbette yoktu). Ama bunun dışında daire taşındığı günkü gibi duruyor çoğunlukla: Soho’nun güneyinde bir binanın altıncı katında uzun ince bir dikdörtgen, batıyla doğuya bakan iki ucunda, bir de otopark manzaralı güney cephesinde boydan boya pencereler. Kendi yatak odası ve banyosu doğu cephesinde, Mercer Sokak üzerindeki alçak bir binanın çatısına bakı-

yor; Willem'in odası ve banyosu –yani Willem'inmiş gibi düşünmeye devam ettiği oda ve banyo– batı cephesinde ve Greene Sokak'a bakıyor. Ortada mutfak ve üçüncü banyo var. İki yarı daire arasında ise piyano tuşu siyahlığında döşemeleriyle hektarlarca arazi uzanıyor.

Bu kadar geniş bir alanda yaşamak, üstelik buna sahip olacak kadar para kazanmak ona hâlâ yabancı geliyor. *Ama kazanıyorsun*, diye kendi kendine hatırlatması gerekiyor bazen, tıpkı marketin orta yerinde durmuş, dudaklarını büzdürüp gözlerini sulandıracak kadar tuzlu siyah zeytinlerden alsam mı diye düşünürken hatırlattığı gibi. Şehre ilk geldiğinde ciddi lükstü zeytin; ancak ayda bir, bir kaşık kadar satın alabilirdi. Her akşam oturup tek bir zeytin yerken, ağzında etini çekirdeğinden dikkatle sıyrırken notlarını okurdu. *Satın alabilirsin*, diyor kendi kendine. *Paran var o kadar*. Ama yine de bunu hatırında tutmakta zorlanıyor.

Greene Sokak'taki evin ve buzdolabındaki zeytin kavanozunun müsebbibi, şehrin en büyük ve saygın hukuk bürolarından biri olan Rosen Pritchard ve Klein'da bir süredir avukat, geçen yıldan beri de ortak olması. Bundan beş yıl önce, Citizen ve Rhodes'la birlikte Thackery Smith adlı büyük bir kurumsal bankanın menkul kıymetler sahteciliği davasıyla ilgilendikten ve dava anlaşmayla sonuçlandıktan bir süre sonra, Rosen Pritchard ve Klein'in anlaşmazlık davalarından sorumlu yönetim kurulu üyesi olduğunu bildiği, müzakerelerde Thackery Smith'in vekilliğini üstlenmiş Lucien Voigt kendisiyle temasa geçti.

Voigt onu bir içki içmeye davet etti. Özellikle mahkeme salonundaki başarısından çok etkilendiğini söyledi. Thackery Smith'in de gözüne girmişti. Zaten daha önceden adını duymuştu –Hâkim Sullivan'la birlikte hukuk dergisinde makaleleri yayımlanmıştı– ve hakkında araştırma yapmıştı. Savcılıkteki görevinden ayrılp karanlık tarafa geçmeyi düşünür müydü?

Düşünmem dese yalan söylemiş olurdu. Çevresindekiler birer ikişer ayrılıyordu. Citizen'ın Washington D.C.'de uluslararası bir büroyla görüşüğünü biliyordu. Rhodes ise banka avukatlığı yapıp yapmamayı değerlendiriyordu. Kendisine iki firmadan teklif gelmiş, ikisini de geri çevirmişti. Hepsi savcılıktaki görevlerinden çok memnunlardı aslında. Ama Citizen ve Rhodes ondan büyüktü, Rhodes'la karısının çocuk sahibi olmak gibi bir planları vardı ve bunun için para kazanması gerekiyordu. Para, para, para: Bazen tek konuları bu oluyordu.

O da düşünüyordu parayı, düşünmemek elde değildi. JB'nin veya Malcolm'un arkadaşlarının evindeki partilerden her dönüşünde Lispenard Sokak biraz daha dökük, biraz daha katlanılmaz geliyordu. Asansör her bozulup merdiven çıkmak zorunda kaldığında, kata vardığında içeri girmeden önce daire kapısına sırtını verip yerde dinlenmek zorunda kaldığında, daha bakımlı ve güvenilir bir yerde oturmanın hayalini kuruyordu. Metro merdivenlerinin başında durup tırabzanı iyice sıkarak, ağzından solumaya başlayarak kendini inişe hazırladığı her defasında taksiye binebilecek durumda olmayı istiyordu. Başka ve daha büyük korkular da vardı: En karanlık anlarında ihtiyarladığını, bir deri bir kemik kaldığını ve hâlâ Lispenard Sokak'ta, artık yürüyemediği için dirseklerinin üzerinde banyoya kadar süründüğünü tahayyül ediyordu. Bu hayallerinde yalnızdı; Willem, JB, Malcolm veya Andy yoktu, Harold'la Julia da. Çok ihtiyar ve çok kimsesiz bir adamdı, ona bakacak kimsesi yoktu.

"Kaç yaşındasın?" diye sordu Voigt.

"Otuz bir" diye cevapladı.

"Daha gençsin" dedi Voigt, "ama bu hep böyle gitmez. Savcılıkta yaşlanmayı mı istiyorsun gerçekten? Savcı yardımcılarını için söylenen şeyden haberin var mı? En verimli çağı geride kalmışlar ordusu derler size." Maaşlardan, ortaklığa

giden yolu hızlandıracığından söz etti. “Bana düşüneceğini söyle” dedi sonunda.

“Düşüneceğim” dedi.

Düşündü de. Citizen ve Rhodes’la konuşmadı –ne diyeceğini bildiği için Harold’la da– ama Willem’le paylaştı düşüncesini, işin bariz yararlarını bariz sakıncalarıyla karşılaştırdılar: Uzun çalışma saatleri (ama zaten işyerinden pek çıkmıyorsun dedi Willem), bir sürü gıcık insanla çalışma mecburiyeti (ama zaten Citizen ve Rhodes dışında gıcık insanlarla çalışıyorsun dedi Willem). En önemlisi de, geçen altı yılda sanık sandalyesine oturttuğu insanları, mağdur pozu kesen iktidar sahibi yalancı, hırsız ve katilleri savunacak olmasıydı. O Harold veya Citizen gibi biri değildi; pragmatik bir insandı, avukatlıkta kariyer yapacaksa paradan veya ahlaktan ödün vermesi gerektiğini biliyordu ama yine de adil bulduğundan vazgeçecek olmak onu huzursuz ediyordu. Hem ne uğruna? Hasta ve yalnız bir ihtiyar olmayacağını garantilemek için mi? Korktuğu için, sefil olmaktan çekindiği için doğru bildiğinden dönmek en feci bencillik, en fena benmerkezcilik gibi geliyordu ona.

Voigt’le toplantısından iki hafta sonraki cuma günü akşam eve çok geç döndü. Bitkindi; sağ bacağındaki yara çok acı verdiği için o gün tekerlekli sandalye kullanmak zorunda kalmıştı ve evine, Lispenard Sokak’a döndüğü için o kadar rahatlamıştı ki gevşeyiverdi; birkaç dakika sonra içeride olacak, mikrodalgada ısıttığı nemli havluyu baldırına sarıp sıcaklığın keyfini çıkaracaktı. Ama asansörün düğmesine bastığında dişlilerin gıcırtısı ve asansör bozulduğunda çıkan hafif iniltiden başka ses duymadı.

“Hayır!” diye bağırdı “Hayır!” Sesi lobide yankılanırken avcunun içiyle asansör kapısına defalarca vurdu. “Hayır ya, hayır, hayır!” Evrak çantasını alıp yere fırlattı, açılan çantadan kâğıtlar sağa sola dağıldı. Apartman sessizliğini ve umursamazlığını koruyordu.

Sonunda utanarak ve kızarak durdu, saçılan kâğıtları tekrar toplayıp çantasına koydu. Saatine baktı, on bir olmuştu. Willem o gece *Dokuzuncu Bulut*'ta oynuyordu ama bu saate temsilin bitmiş olacağını biliyordu. Willem'i aradı ama açmadı. O zaman paniklemeye başladı. Malcolm, Yunanistan'da tatildaydı. JB bir sanat kolonisine gitmişti. Andy'nin geçen hafta Beatrice adında bir kızı olmuştu, onu arayamazdı. Ona yardım etmesine izin vereceği, tembel hayvan gibi tutunmakta tümüyle değilse de kısmen beis görmeyeceği, o kadar merdiveni sırtlanıp çıkarmalarına katlanabileceği bir avuç insan vardı hayatında.

Fakat o anda evine girebilmeyi akıl almaz bir çaresizlikle arzuluyordu. Ayağa kalktı, evrak çantasını sol kolunun altına alıp holde bırakmaya kıyamadığı pahalı tekerlekli sandalyesini sağ eliyle katladı. Sol tarafını duvara yaslayıp sağ eliyle sandalyenin jant tellerini tutarak merdivenleri tırmanmaya başladı. Sağ bacağına sandalyeyi çarpmamaya ve ağırlık vermemeye dikkat ederek sol ayağının üzerinde seke seke çıktı. Üç basamakta bir soluklanmak için durarak çıktı. Holden beşinci kata kadar olan yüz on basamaktan ellincisine geldiğinde öyle kötü titriyordu ki oturup yarım saat dinlenmek zorunda kaldı. Willem'i defalarca aradı, bir sürü mesaj çekti. Dördüncü arayışında telesekretere hiç istemediği o mesajı bıraktı sonunda: "Willem, fena halde yardıma ihtiyacım var. Lütfen ara beni. Lütfen." Hayalinde Willem'in hemen aradığını, fırlayıp geleceğini söylediğini görüyordu ama onca beklemesine rağmen Willem aramayınca zar zor tekrar ayağa kalktı.

Bir şekilde içeri girebildi. Fakat o gecenin kalanına dair hiçbir şey hatırlamıyor da; ertesi gün uyandığında, Willem'i yatağının yanındaki kilimde, Andy'yi ise salondan odaya getirdikleri koltuğun üstünde uyur buldu. Dili şişmişti, kafası dumanlıydı, midesi bulanıyordu, Andy'nin ağrıkesici yapmış

olduğunu anladı ve bundan hiç hoşlanmadı çünkü günlerce sersemlik ve kabızlık çekecekti.

Tekrar uyandığında Willem yoktu fakat Andy uyanıktı ve ona bakıyordu.

“Jude, kurtulman lazım bu apartmandan” dedi alçak sesle.

“Farkındayım” diye cevapladı.

“Ya sen neye kalkıştığının farkında mısın?” diye sordu Willem marketten döndükten sonra, Andy onu yürüyemediği için banyoya taşıyıp dünkü kıyafetleriyle tekrar yatağına yatırmasının ardından gidince. Willem oyundan sonra bir partiye gitmiş, telefonunun çaldığını duymamıştı; neden sonra mesajlarını dinlediğinde hemen eve dönmüş, onu yerde nöbet geçirirken bulmuş ve Andy’yi aramıştı. “Andy’yi niye aramadın? Niye bir lokantaya gidip dönmemi beklemedin? Niye Richard’ı aramadın? Niye Philippa’yı arayıp beni bulmasını istemedin? Niye Citizen’ı, Rhodes’u, Eli’yı, Phaedra’yı ya da Henry Young’ları aramadın...”

“Bilmiyorum” dedi inleyerek. Sağlıklı insanlara, hastaların mantığını anlatmak imkânsızdı, onun da deneyecek mecali yoktu.

Ertesi hafta Lucien Voigt’i arayarak teklifi son haline getirdi. Sözleşmeyi imzaladıktan sonra da Harold’ı aradı; haberi verdiğinde beş saniyelik bir sessizlikten sonra derin bir nefes alıp başladı.

“Anlamıyorum Jude” dedi. “Gerçekten anlamıyorum. Seni paragöz biri olarak görmemiştim hiç. Öyle misin? Yani öylesin herhalde. Savcılıkta harika bir kariyerin vardı, var. Orada önemli bir iş yapıyorsun. Bundan vazgeçip kimi savunacaksın? Hırslıları. Öyle kibirli, öyle muktedir insanlar ki, yakalanma korkusu dahi taşımıyorlar içlerinde. Milyardlere kanun işlemedin diyen insanlar bunlar. Kanunun ırka ve vergi dilimine göre uygulanmasını isteyenler.”

Karşılık vermedi, Harold’ın giderek sinirlenmesine göz

yummakla yetindi çünkü haklı olduğunu biliyordu. Hiç konuşmamışlardı ama Harold'ın ondan kariyerine hep kamu hizmetinde devam etmesini beklediğini biliyordu. Harold yıllar boyu yetenekli eski öğrencilerinin savcılıkta, Adalet Bakanlığı'nda, baroda, hukuki yardım programlarındaki işlerini bırakıp kurumsal firmalara geçmelerini üzüntü ve hayal kırıklığıyla anlatmıştı. "Bir toplumun gereği gibi işleyebilmesi için, parlak hukukçularının kendilerini o düzeni işletmeye adanmaları şarttır" derdi sık sık, Jude da hep onaylardı. Hâlâ da öyle düşünüyordu, zaten bu nedenle kendini savunamıyordu.

"Senin söyleyecek bir sözün yok mu?" diye sordu Harold sonunda.

"Çok üzgünüm Harold" dedi. Harold karşılık vermedi. "Bana çok kızdın" diye mırıldandı.

"Kızmadım Jude" dedi Harold. "Hayal kırıklığına uğradım. Ne kadar özel biri olduğunu biliyor musun? Kalsan ne büyük bir fark yaratabileceğinin ayırında mısın? Hâkim olurdun isteseydin. Yüksek Mahkeme'ye bile girerdin. Ama artık girmeyeceksin. Bir sürü hukuk bürosunda çalışan bir sürü avukattan biri olacaksın, üstelik kalsan yapabileceğin bütün iyiliklere karşı mücadele vereceksin. Çok yazık Jude, çok yazık."

Yine sustu. İçinden Harold'ın sözlerini tekrarlıyordu: *Çok yazık, çok yazık*. Harold göğüs geçirdi. "Asıl mesele nedir peki?" diye sordu. "Para mı? Bütün derdin para mı? Niye bana söylemedin paraya ihtiyacın olduğunu Jude? Verebilirdim sana. Bütün olay para mı yani? Ne kadar lazımsa söyle vereyim, lafı mı olur?"

"Harold" dedi, "ben çok, çok teşekkür ederim teklifin için ama kabul edemem."

"Hadi ordan" dedi Harold, "kabul etmezsin! Sana işinde kalman için bir imkân sunuyorum Jude, çalışmak istemediğin bir firmada nefret *edeceğin* işler –bak belki demiyorum,

kesin nefret edeceksin— yapma diye, hiçbir beklentim olmadan bir teklifte bulunuyorum. Sana bunun için gereken parayı vermekten *mutluluk* duyarım diyorum.”

Ah be Harold dedi içinden. “Harold” dedi perişan bir sesle, “bana lazım olan parayı sen bana veremezsin. Yemin ederim.”

Harold sustu, tekrar konuştuğunda sesi değişmişti. “Bashın belaya mı girdi Jude? Bana anlatabileceğini biliyorsun değil mi? Mesele her neyse yardım ederim.”

“Hayır” dedi ama ağlamak istiyordu. “Yok öyle bir şey Harold, iyiyim.” Sağ elini, biteviye acıyan baldırındaki pansumana bastırdı.

“İyi bari” dedi Harold. “Peki o zaman bu kadar paraya niye ihtiyacın var? Ev alacağım diyorsan Julia’yla ben sana yardım edeceğiz zaten, anlatabiliyor muyum?”

Bazen Harold’ın hayal gücünden yoksunluğu karşından hem şaşkınlığa uğruyor hem de büyüleniyordu: Harold’ın kafasında herkesin evladıyla gurur duyan bir annesi babası vardı, sadece ev almak ve tatile çıkmak için para biriktirirdi, bir şey isteniyorsa da açık açık söylenirdi; bunların verili olmadığı, herkesin aynı geçmişi ve geleceği paylaşmadığı bir evrenin varlığından her nasılsa haberdar değil gibiydi. Fakat bu nankörce düşüncelere ender kapılır, çoğunlukla Harold’ın sarsılmaz iyimserliğini, kötüyü görememe ve her durumdan mutsuzluk çıkaramama kabiliyetsizliğini takdir ederdi. Harold’ın masumiyetine hayrandı, hele ki öğrettikleri ve kaybettikleri düşünülünce. Şu durumda ona birkaç yılda bir değiştirilmesi gereken ve sigortanın tamamını karşılamadığı tekerlekli sandalye ihtiyacını nasıl anlatacaktı? Sigortayla anlaşması olmayan, bugüne kadar da ondan hiç para almayan Andy olur da bir gün para isterse, ona ödeyeme durumunun olamayacağını nasıl anlatacaktı? Son açılan yarayı gören Andy’nin, hastaneye yatması gerektiğini ve ileride bacağının kesilebileceğini söylediğini nasıl anlatacak-

tı? Bacağı kesilirse uzun süre hastanede yatacağını, fizik tedavi ve protez gerekeceğini nasıl anlatacaktı? Sırtındaki yara izlerinden kamburunu yok etmek için girmek istediği lazer ameliyatını nasıl anlatacaktı? Harold'a en derin korkularını, sondayla dolaşan, ciğeri çökmüş yapayalnız bir ihtiyar olma endişesini anlatmanın yolu neydi? Hayalindeki evlenip çocuk sahibi olmak değil de, gerektiğinde kendisine biraz mahremiyet ve haysiyet tanıyacak bir bakıcıyı karşılayacak kadar para kazanmak olduğunu nasıl anlatacaktı? Hem sonra istediği başka şeyler de vardı: Asansörü çalışan bir apartmanda oturmak istiyordu. Aklına estiğinde taksiye binebilmek istiyordu. Tek başına yüzebileceği bir havuz istiyordu çünkü yüzmek sırtına iyi geliyordu ve artık yürüyüş de yapamıyordu.

Ama Harold'a bunları anlatamazdı. Ne kadar kusurlu olduğunu, nasıl da defolu birine bel bağladığını Harold'ın bilmesini istemiyordu. Dolayısıyla bir cevap vermedi, Harold'a kapatması gerektiğini söyleyerek konuşmayı bitirdi.

Daha Harold'la konuşmadan bile, yeni işini sadece görev icabı yapmaya hazırlamıştı kendini; ama önce ürpererek, sonra şaşırarak, ardından sevinerek, nihayet biraz da tiksinecek işi sevdiğini fark etti. Savcılıkta ilaç şirketleriyle deneyimi olduğundan ilk dosyalarının çoğu bu sektörden geldi: Asya'da bağlı kuruluş açacak bir şirketin yolsuzlukla mücadele politikası üzerinde çalışırlarken kıdemli ortaklardan biriyle Tokyo'ya gidip geldi; küçük, derli toplu ve çözümü olan bir işti, haliyle de değişikti. Diğer dosyalar daha karışık, daha uzun, bazen sonsuzdu: En çok zamanı, şirketin başka bir ilaç şirketi müvekkilinin tüketiciyi koruma kanunu kapsamındaki suçlamalara karşı savunmasını hazırlamaya harcadı. Rosen Pritchard ve Klein'daki hayatının üçüncü yılında, Rhodes'un çalıştığı yatırım danışmanlığı şirketi yolsuzluk soruşturmasına alınınca ondan yardım istediler, bu da

ortaklığı getirdi. Firmadaki çoğu avukatın aksine duruşma deneyimi vardı olmasına ama bir noktada yeni müvekkil getirmesi gerektiğinin de farkındaydı, ilk müvekkili bulmak da en zoruydu.

Harold'a asla itiraf edemezdi ama şirket içindeki muhbirlerin yol açtığı soruşturmaları takip etmeyi, Yurtdışı Yolsuzlukla Mücadele Yasası'nın sınırlarına dayanmayı, kanunu bir paket lastiğinin doğal esneme sınırlarını aşıp kopartarak eline çarptırır gibi zorlamayı seviyordu. Gündüzleri kendisine bunun entelektüel bir mücadele olduğunu, kanunun özünde plastik olan yapısının ifade şekli olduğunu söylüyordu. Ama geceleri, yaptığı işleri dürüstçe anlatsa Harold ne derdi diye düşünüyor, sözleri yine kulağında çınliyordu: *Çok yazık, çok yazık*. O anlarda ne yapıyorum ben sorusu geliyordu aklına. Bu iş mi onu paragöz yapmıştı, yoksa hep paragözdü de kendini başka türlü mü sanıyordu?

Her şeyin kanunda yeri var, diye bir argüman ileri sürerdi aklındaki Harold'a.

Bir şeyi yapabiliyor olman, yapman gerektiği anlamına gelmez, diye cevabı yapıştırırdı aklındaki Harold.

Harold bütünüyle haksız da sayılmazdı çünkü savcılığı özlüyordu. Haklı pozisyonda olmayı, çevresinde kararlı, tutkulu, mücadeleci insanlar bulunmasını özlüyordu. Londra'ya dönen Citizen'ı, ara sıra buluştuğu Marshall'ı, daha sık fakat hep ruhsuz, mutsuz gördüğü Rhodes'u özlüyordu, o Rhodes ki, bazen geceler geç saate kadar çalışıp keyifleri kaçtığında elektro-tango müzik çalıp ofisin ortasında hayali bir kadınla dans ederdi, sırf Citizen'la başlarını bilgisayarlarından kaldırıp gülsünler diye. Yaşlanıyorlardı, hepsi. Rosen Pritchard'ı seviyordu, oradaki insanlardan da memnundu ama onlarla gece yarlarına kadar oturup davalardan, kitaplardan konuşmuyordu; öyle bir ofis değildi onlarınki. Onun yaşındaki avukatların mutsuz erkek veya kız arkadaşları

bekliyordu evlerinde (ya da kendileri mutsuz erkek veya kız arkadaşları), büyük olanlar ise evlilik telaşındaydı. Elleri-
deki işten konuşmadıkları ender anlarda ise nişan, hamile-
lik, emlak fiyatları gibi konular açılıyordu. Hukuktan hiç ko-
nuşmuyorlardı, ne eğlencesine ne coşkuyla.

Firma, avukatlarının kamu yararına işler yapmasını teş-
vik ediyordu, o da sanatçılara hukuk danışmanlığı yapan,
kâr amacı gütmeyen bir kuruluşa gönüllü yazıldı. Örgüt her
akşam, sanatçıların avukatlara danışabilecekleri “stüdyo sa-
atleri” düzenliyordu, o da çarşamba günleri işten erken –ye-
dide– çıkıp örgütün Soho’daki Broome Sokak üzerindeki dö-
şemesi gıcırdayan ofisinde üç saat boyunca oturuyor, kâr
amacı gütmeyen kuruluş statüsüne girmek isteyen radikal
manifesto yayıncılarına, fikir ve sanat eserleri davaları süren
ressamlara, hiçbir anlam ifade etmeyecek kadar usulsüz (me-
sela kurşunkalemle kâğıt havluya yazılmış bir tane gördü) ya
da çözemeyecekleri –kendisinin *bile* çözemediği– kadar kar-
maşık olduğu halde sözleşme imzalamış dans grupları, fotoğ-
rafçılar, yazarlar ve sinemacılara hukuki görüş bildiriyordu.

Harold bu gönüllü çalışmasından da o kadar memnun de-
ğildi; onun bunu nafile bulduğunu hissediyordu. “İyi olanı
var mı bari bu sanatçıların?” diye sordu Harold. “Muhteme-
len yok” dedi. Ama bu sanatçılar iyidir veya kötüdür diye hü-
küm vermek ona düşmezdi, bunu yapan haddinden fazla in-
san vardı zaten. O sadece ihtiyaçları olan pratik yardımı sun-
mak için orada bulunuyordu, pratikliğe ne kadar kapalı bir
dünyada yaşadıklarını unutmuyarak. Romantik olduğunu bil-
mekle birlikte takdir ediyordu onları: Yıllar yılı hızla tükenen
umutlarıyla, her geçen gün ihtiyarlayıp görünmezliğe karış-
tıklarını bilerek yaşayan insanlara saygı duyuyordu. Bunun
kadar romantik diğer bir duygu da, hayranlık beslediği ha-
yatlar süren arkadaşlarına bir selam gönderdiği düşüncesi-
di: Onları büyük birer başarı olarak görüyor ve bununla gu-

rur duyuyordu. Kendisinin aksine arkadaşlarının takip edeceği açık bir yol yoktu önlerinde, yine de inatla kendilerine yol açmışlardı. Günlerini güzel şeyler üreterek geçiriyorlardı.

Örgütün yönetim kurulunda olan arkadaşı Richard, bazı çarşambalar eve dönerken –daha yeni Soho’ya taşınmıştı– uğruyor, danışanı yoksa oturup iki laf ediyor, meşgulse kapıdan el sallamakla yetiniyordu. Bir akşam stüdyo saatinden sonra Richard onu evine davet edince Broome Sokak üzerinde yürüyerek Centre’ı, Lafayette’i, Crosby’yi, Broadway’yi ve Mercer’ı geçip Greene Sokak’tan aşağı döndüler. Richard’ın oturduğu dar binanın taşları kuruma bulanmıştı, birinci katını yüksek bir garaj kapısı kaplıyordu, bunun yanında da göz hizasında bir karış penceresi olan demir bir apartman kapısı vardı. Apartmanın lobisi yoktu, kapının açıldığı gri badanalı, fayans döşemeli koridor ise kordondan sallanan üç çıplak ampulle aydınlatılmıştı. Sağa dönen koridorun ucundaki sanayi tipi kafesli asansör, Lispenard Sokak’taki salon ve Willem’in odasının toplam alanı kadardı, düğmesine basınca kapılar tangırdayarak kapansa da sıvasız asansör boşluğundaki yükselişi sarsıntısızdı. Üçüncü katta durdu, Richard kafesi açtı, anahtarını çıkarıp karşılarına dikilmiş demirden duvarı da araladığında doğruca evine girdiler.

“Vay be” dedi daireye girip Richard ışıkları açınca. Zemin beyaz ahşapla kaplanmıştı, duvarlar da beyaz badanalıydı. Tavan adım başı asılmış çeşit çeşit –eski, kristal, yeni, metal– avizeyle ışıldıyordu, avizelerin yükseklikleri de farklı olduğundan içeriye doğru yürüdükçe cam boruları saçına sürünmeye başlamıştı, hatta ondan uzun olan Richard, alnını çarpmamak için başını eğiyordu. İçeride hiç duvar yoktu ama dairenin bir ucunda sokak kapısı kadar yüksek ve geniş bir camekân tek başına duruyordu; yaklaştıkça camekânın içinde mercan gibi yayılmış devasa bir bal peteği olduğunu gördü. Camekânın gerisinde battaniye örtülü bir yatak, yer-

de pulları ışıkta pırıldayan uzun havlı bir Berberi kilimi, bu kuraklığın ortasında bir evcimenlik vahası gibi de beyaz kanepe ile televizyon sehpası vardı. Gördüğü en büyük apartman dairesiydi.

“Gerçek değil” dedi onun peteğe baktığını gören Richard. “Balmumundan ben yaptım.”

“Muhteşem” dedi, Richard da başını sallayarak teşekkür etti.

“Gel evi gezdireyim” dedi.

Eline bir bira tutuşturup buzdolabının bitişişindeki kapının sürgüsünü açtı. “Yangın merdiveni” dedi. “Cehenneme iniş havası veriyor, çok beğeniyorum.”

“Öyle gerçekten” dedi basamakların karanlığa karıştığı boşluğa doğru bakarak. Sonra bir anda huzursuzlanıp bir de huzursuzlandığı için utanarak geri çekildi, fark etmemiş gibi görünen Richard da kapıyı kapatıp sürgüledi.

Asansöre binip ikinci kattaki stüdyosuna indiler, Richard ona üzerinde çalışmakta olduğu eseri gösterdi. “Yanlış temsil-ler adını taktım ona” dedi ve kavak dalı gibi görünen ama seramikten yapılmış bir nesneyi, yuvarlak ve pürüzsüz duran, ağırlık hissi veren fakat ponza taşından yontulup zımparalanmış bir kayayı, yüzlerce küçük porselen parçasından yapılmış bir kuş iskeletini tutması için ona uzattı. Yukarıdakinden küçük fakat yine de binanın cumbalı pencereleri kadar iri, yedi camekân, salonu boylamasına ikiye bölmüştü, bunların içinde de yarı lastikten yarı etten yapılma gibi duran, çöküp yığın haline gelmiş, iltihap sarısı nesneler vardı. “Bunlar gerçek bal peteği” diye açıkladı Richard, “yani eskiden petektiler. Bir süre arıların yaşamasına izin verdim, sonra onları serbest bıraktım. Her birinin altında ne kadar kullanıldıkları, ne süreyle yuva ve sığınak işlevi gördükleri yazıyor.”

Richard’ın çalışırken kullandığı deri kaplı ofis sandalyelerine oturup biralarını içerken Richard’ın işlerinden, altı ay

sonra açılacak ikinci sergisinden, JB'nin yeni tablolarından konuştular.

“Sen görmedin değil mi tabloları?” dedi Richard. “İki hafta önce stüdyosuna uğradığımda gördüm ben de, şimdiye kadar en güzel tabloları olabilir.” Ona gülümsedi. “Senin çok resmin var aralarında.”

“Biliyorum” dedi yüzünü ekşitmemeye çalışarak. “Richard ya” dedi konuyu değiştirmek için, “nereden buldun bu binayı? İnanılmaz bir mekân.”

“Mal sahibiyim.”

“Hadi canım! Satın mı aldın? Bu yaşta bu öngörü, inanılmaz.”

Richard güldü. “Öyle değil, miras kaldı.” Açıkladı sonra: Büyükbabası ithalat işiyle uğraşıyormuş, babasıyla halası doğduklarında şehir merkezinde, depo niyetine kullanmak için, üçü Soho’da, altısı Tribeca’da, dördü Chinatown’da olmak üzere on altı eski fabrika binası satın almışlar. Dört torunlarından her birine otuz yaşına girdiklerinde birini vermişler. Otuz beş yaşlarında –Richard geçen yıl girmişti– ikinci binayı vermişler, kırkta ve ellide birer tane daha vereceklermiş.

“Seçtirdiler mi peki?” diye sordu böyle hikâyeleri her duyduğunda kapıldığı baş dönmesi ve inanamama harmanı duygular içinde: Ne böyle bir zenginliğin var olduğuna ve böyle rahatça konuşulabilmesine, ne de bunca zamandır tanıdığı birinin elinde olmasına inanabiliyordu zira. Bir şekilde hâlâ naif, yontulmamış kaldığının göstergesiydi böyle zenginlikler, tanıdıklarının böyle zenginliklere sahip olduğunu hayal dahi edememesi. New York’ta geçirdiği onca yıl ve özellikle yaptığı işlerden öğrendiklerine rağmen, zenginleri kafasında Ezra veya Richard veya Malcolm gibi değil, karikatürlerde resmedildikleri şekilde, camları karartılmış arabalardan inen dolma parmaklı, kel, karlıları incecik, döşemeleri cilalı konaklarında oturan ihtiyarlar olarak canlandırabiliyordu ancak.

“Hayır” derken sırttı Richard, “kişiliklerimize en uygun ol-

duğunu düşündüklerini verdiler. Suratsız kuzenime Franklin Sokak'taki eski sirke deposunu verdiler mesela."

Güldü. "Burası ne için kullanılmış?"

"Göstereyim."

Böylece tekrar asansöre binip dördüncü kata çıktılar, Richard ışığı açtığında da karşılarında tavana kadar istiflenmiş paletler halinde tuğlalar belirdi. "Ama öyle *sıradan* tuğla değil" dedi Richard, "dekoratif ateş tuğla, Umbria'dan ithal edildi." Açılmış paletlerden bir tuğla alıp ona verdi, o da parlak yeşil sırlı tuğlayı elinde çevirirken parmaklarıyla çıkıntılarını yokladı. "Beşinci ve altıncı katlar da dolu" dedi Richard, "Chicago'da bir toptancıya satmakla meşguller, anlaşma tamamlanınca o katlar da boşalacak." Gülümsedi. "Şimdi anladın mı asansör niye canavar gibi?"

Richard'ın dairesine döndüler, avizeler bahçesinden geçtiler, Richard ona bir bira daha verdi. "Seninle konuşmak isteğim önemli bir mesele vardı" dedi.

"Dinliyorum" dedi bira şişesini masaya bırakıp öne eğilerek.

"Mallar büyük ihtimalle yıl sonuna kadar taşınacak" dedi Richard. "Beşinci ve altıncı katlar da aynen bunun gibi, duvarlar aynı yerlerde, üç banyosu var, en önemlisi de, bu katlardan birine yerleşmek ister misin?"

"Çok isterim Richard" dedi. "Ne kadar kira isteyeceksin peki?"

"Kıralamayı düşünmüyorum Jude" dedi Richard. "Satın alır mısın diyorum." Richard, büyükbabasının avukatı da olan babasıyla konuşmuştu zaten: Binada kat irtifakı tesis edeceklerdi, bir bağımsız bölümü de o satın alacaktı. Richard'ın ailesinin tek şartı, satmak istemesi durumunda önce Richard'a veya vârislerine teklif etmesiydi. Ona makul bir fiyat teklif edeceklerdi, o da Richard'a kira gibi aydan aya ödeyecekti. Goldfarb ailesi daha önce de yapmıştı bunu –suratsız kuzenin kız arkadaşı bir yıl önce sirke deposunun bir katını sa-

tın almıştı— ve herhangi bir sorun çıkmamıştı. Binalarda kat irtifakı tesis edip en az bir hissedara daha sattıklarında bir vergi avantajı doğduğu için Richard'ın babası tüm torunlara bunu yaptırmaya çalışıyordu.

“Niye yapıyorsun bunu?” diye sordu Richard'a, toparlandıktan sonra alçak sesle. “Neden ben?”

Omuz silkti Richard. “Sıkılıyorum burada” dedi. “Her dakika kapını çalabilirim anlamına gelmesin. Ama binada bir başkasının da yaşıyor olması iyi bir şey. Arkadaşlarım arasında en sorumluluk sahibi sensin, gerçi fazla rakibin de var sayılmaz. Hem muhabbetini seviyorum. Ayrıca...” Durdu. “Söz ver kızmayacağına.”

“Eyvah eyvah” dedi. “Ama kızmayacağım, söz.”

“Willem geçen yıl asansörün bozulduğunda merdivenden çıkmaya kalkınca olanları anlattı. Utanılacak bir şey değil bu Jude. Senin için endişeleniyor sadece. Ben zaten sana teklif edecektim burayı, ona da söyledim. O da dedi ki burası senin uzun süre —ömür boyu— oturabileceğin gibi bir yer. Asansörü de bozulmaz. Oldu da bozuldu diyelim, iki kat aşağıdayım zaten. Elbette nereyi istersen orayı satın alırsın ama buraya taşınmayı da bir düşünmeni isterim.”

O an öfke değil eziklik hissediyor, sırf Richard'a değil, Willem'e karşı da. Bunu Willem'den elinden geldiğince saklamak istiyor, ona güvenmediğinden değil de, Willem'in onu bir arkadaş gibi değil, bakıma muhtaç bir düşkün gibi görmesini istemediğinden. Gerek Willem'in gerek diğerlerinin onu güvenilir, gözüpek, bir sorunları olduğunda başvurulacak biri olarak düşünmelerini istiyor, her sorununda onlara başvuran biri gibi değil. Willem'le Andy'nin, Willem'le Harold'ın (ki bunun korktuğundan da sık yaşandığından emin) konuşmalarının öznesi olmaktan utandığı yetmezmiş gibi buna bir de Willem'le Richard'ın konuşmaları eklendi, üstelik Willem'in hayatında bu kadar büyük bir dilimi onun için endişelenme-

sine ayırmasından, yaşasaydı Hemming'i düşüneceği gibi onu düşünmesinden üzüntü duyuyor; bakıma muhtaç, kararlarının onun adına alınmasına muhtaç biri olmaktan. Yine ihtiyarlık hayali geliyor gözlerinin önüne: Willem'in de gözünde canlanan da aynı şey olabilir mi, aynı korku? Bu son, onun kadar Willem'e de mi kaçınılmaz geliyor yoksa?

Sonra aklına, Willem ve Philippa'yla yaptığı bir sohbet geliyor: Philippa, yaşlılıklarında Vermont'un güneyinde, şimdi ailesine ait olan meyve bahçeleri ve çiftlik evine taşınacaklarını anlatıyordu. "Kafamda gayet net" dedi. "Çocuklarımız kendi başlarına tutunamadıkları için yanımıza taşınmış olacaklar, yanlarında Buster gibi, Carrot gibi, Vixen gibi tuhaf tuhaf isimleri olan en az altı torun, yalınayak başı kabak koşturacaklar, okula falan da gönderilmeyecekler, bütün masrafları Willem'le başımıza kalacak."

"Peki çocuklarınız ne iş yapacak?" diye sordu dalga geçerken bile mantığı elden bırakmayarak.

"Oberon, sadece gıda maddeleri kullanarak yerleştirmeler yapacak, Miranda ise tel yerine iplik geçirilmiş bir cins kanun çalacak" dedi Philippa, o da gülümsedi. "Yüksek lisansı hiç bitiremeyecekler, Willem de elden ayaktan düşünceye kadar çalışmak zorunda kalacak, öyle ki onu sahneye tekerlekli sandalyeyle çıkarmam" -gaf yaptığını anlayıp durdu, kızardı, devam etti- "gerekecek araştırmalarını, projelerini desteklemek için. Ben borçlarımızı ödemek ve evi geçindirmek için kostüm tasarımcılığını bırakıp organik elma püresi işine gireceğim, ev başımıza yıkılacak hale gelecek, bütün doğramaları kurtlanacak, içeride de on ikimizin birden sığılabileceği ham ahşaptan bir masa olacak."

"On üç" dedi Willem aniden.

"Neden on üç?"

"Çünkü Jude da bizimle oturacak."

"Ha öyle mi?" diye sordu umursamamış gibi ama aslında

Willem'in yaşlılık hayallerine dahil olmaktan memnundu, rahatlamıştı.

"Elbette. Sana müstemilatı ayıracağız, her sabah suratımızı görmekten sıkıldığın için Buster karabuğdaydan wafflelerini getirecek, kahvaltıdan sonra ben gelip seninle takılacağım çünkü Oberon'la Miranda'nın son çalışmalarına dair akıllı ve destekleyici yorumlar yapacak halim olmayacak." Willem sırttı, o da gülümsedi ama Philippa'nın artık gülümsemediğinin, gözlerini masaya çevirdiğinin farkındaydı. Sonra Philippa başını kaldırdı, yarım saniye göz göze geldiler, ardından hemen bakışlarını çevirdi.

Bu olaydan kısa süre sonra Philippa'nın ona yönelik tavrının değiştiğini düşünüyordu. Kendisi dışında kimse farkında değildi, belki Philippa bile, ama eskiden evlerine geldiğinde onu masada çizim yaparken görünce ikisi sohbet eder, o bir bardak su içip Philippa'nın çizimlerine bakarken, artık Philippa sadece başını sallamakla yetiniyor, daha o sormadan "Willem markete gitti" veya "Birazdan gelir" diyordu (Willem olsa da olmasa da Lispenard Sokak'a istediği zaman gelebilirdi), o da biraz takılıp Philippa'nın sohbet etmek istemediğini anladıktan sonra çalışmak üzere odasına çekiliyordu.

Philippa'nın neden ondan hoşlanmayabileceğini anlıyordu: Willem onu her yere çağırıyor, bütün programlarına dahil ediyordu; Philippa'nın emeklilik hayallerine bile. Bundan sonra Willem'in Philippa'yla baş başa olmayacağı durumlarda bile davetlerini geri çevirmeye özen gösterdi; Malcolm'ın evinde bir partiye gidiyorlarsa ve o da davetliyse ayrı gitti, Şükran Günü'nde gelmeyeceğini bile bile Philippa'yı da Boston'a çağırdı. Hatta hissettiklerini Willem'e açmayı, Philippa'nın bu duygularını ona da sezdirmeyi bile denedi.

"Hoşlanmıyor musun ondan?" diye sordu Willem endişeyle.

"Biliyorsun severim Philippa'yı" diye cevapladı. "Ama ben-
ce, yani biraz daha baş başa zaman geçirseniz daha iyi olur

Willem, benim de sürekli sizle olmam daraltıyordur onu bir yerden sonra.”

“O mu söyledi bunu sana yoksa?”

“Elbette söylemedi Willem. Tahmin ediyorum sadece. Kadınların kitabını yazmış adamım ben, biliyorsun.”

Gün gelip Willem’le Philippa ayrıldığında, bütün kabahat kendisindeymiş gibi suçluluk duyacaktı. Ama ondan önce, Willem’in hayatındaki sürekli varlığını hiçbir ciddi kız arkadaşın kabullenemeyeceğini Willem’in de anlayıp anlamadığını merak etti; günün birinde Willem’in karısıyla oturacağı çiftlik evinin müstemilatında yaşamasın, çoktan geride kalmış çocuksu hayatının müzmin bekâr kalıntısı haline gelmesin diye başka planlar yapıp yapmadığını düşündü. *Yalnız kalacağım*, sonucuna vardı. Willem’in mutluluk ihtimalini yok eden o olmayacaktı: Willem’in meyve bahçelerinin, kurtlu çiftlik evinin, torunlarının ve ona gösterilen ilgiyi kıskanan bir karısının olmasını *istiyordu*. Willem’in hak ettiği, arzuladığı her şeye sahip olabilmesini istiyordu. Hayatının her gününde endişeden, sorumluluktan, görevden ari olsun istiyordu, söz konusu sorumluluk ve görev kendisi olsa dahi.

Ertesi hafta Richard’ın babası –Richard’ın üç yıl önceki ilk sergisinde tanışmışlardı; uzun boylu, güler yüzlü, hoş bir adamdı– ona binanın sağlamlık raporunu ve satış sözleşmesini gönderdi, o da gayrimenkul alım satımı üzerine çalışan bir sınıf arkadaşına gösterdi sözleşmeyi, birlikte üzerinden geçtiler, raporu da Malcolm’a verdi. Fiyatı görünce az daha uçuk çıkaracaktı ama sınıf arkadaşı kaçıramayacağını söyledi: “Bu inanılmaz bir sözleşme Jude. O mahallede bu büyüklükte bir evi bu fiyata bulman imkân ihtimal dahilinde değil.” Malcolm da raporu inceleyip mekânı gördükten sonra aynı şeyi söyledi: Kaçırma.

O da kaçırmadı. Her ne kadar Goldfarb’larla on yıllık, faizsiz, kira öder gibi bir ödeme planı hazırladıysa da borcu-

nu bir an önce kapatmaya kararlıydı. İki haftada bir aldığı maaş çekinin yarısını borca, yarısını birikimlerine ve gündelik harcamalarına ayırıyordu. Haftalık telefon konuşmaları sırasında taşındığını söyledi Harold'a ("Çok şükür!" dedi Harold; Lisenard Sokak'ı hiç sevmemişti zaten), ama ev satın aldığını söylemedi çünkü Harold'ın kendini para tekليف etmek zorunda hissetmesini istemiyordu. Lisenard Sokak'tan yatağını, lambasını, masayla sandalyeyi alıp geldi, mekânın bir köşesine dizdi. Bazı geceler çalışırken başını kaldırıp bakar, ne kadar saçma bir karar verdiğini düşünürdü. Nasıl dolduracaktı bu koca daireyi? Nasıl kendisine ait gibi hissedecekti? Aklına Boston ve Hereford Sokak geliyor, orada kapısını kapatıp içeri çekilebileceği tek bir odası olması hayalleri kurduğu günleri düşünüyordu. Washington'da Sullivan'ın özel kalemlliğini yaparken bile, pek karşılaşmadığı bir kalem memurunun tek odalı evini paylaşmış, salonda yatmıştı. Hayatında ilk kez Lisenard Sokak'ta kapısı penceresi bulunan, sadece ona ait bir odası olmuştu. Fakat Greene Sokak'a taşındıktan bir yıl sonra Malcolm duvarları yapınca mekân biraz daha rahat gelmeye başladı ona, ertesi yıl da Willem taşındığında iyice rahatladı. Richard'la sandığından da az karşılaşıyordu –ikisinin de seyahat programları yoğundu– ama bazı pazar akşamları stüdyoda yanına inip ona yardım ediyor, ince dalları bir parça zımpara kâğıdı alıp parlatıyor ya da tavuskuşu tüylerini damarından tek tek ayırıyordu. Richard'ın stüdyosu, çocukken görse bayılacağı bir yerdi: Her tarafta kâseler ve kavanozlar, içlerinde de çalı çırpı, taşlar, kurumuş böcekler, kuş tüyleri, küçücük ve rengârenk doldurulmuş kuşlar, yumuşak ve açık renkli ahşaptan oyulmuş çeşitli iriliklerde küpler vardı. Bazen keşke bütün işi gücü bıraksam, yere oturup bunlarla oynasam diye geçirirdi içinden, çocukluğunda yapamamıştı ne de olsa.

Üçüncü yılın sonunda dairenin borcunu bitirir bitirmez

tadilat için para biriktirmeye başlamıştı. Bu sandığından kısa sürdü, bir sebebi de Andy'yle yaşadığı bir olaydı. Bir gün randevusuna gitmiş, Andy asık suratla fakat her nedense vakur bir havayla içeri girmişti.

“Ne oldu?” diye sorunca, Andy bir şey demeden eline dergiden kestiği bir makaleyi tutuşturdu. Okudu: Doku hasarına yol açmadan keloid giderme vaadiyle geliştirilen yarı deneysel lazer ameliyatının orta vadede olumsuz yan etkileri olduğunu kanıtlayan bir akademik rapordu. Keloidler gideriliyordu ama hastalarda yanık yarasına benzer yeni yaralar oluşuyordu, cilt ise sağlamlığını önemli ölçüde yitirdiğinden çatlaklar ve açılmalar meydana geliyor, bu da enfeksiyona sebep oluyordu.

“Yaptırmayı düşündüğün şey buydu, değil mi?” diye sordu Andy, o sayfalara bakakalmış otururken. “*Tanıyorum* seni Judy. O Thompson denen sahtekârdan randevu aldığını da biliyorum. Sakın inkâr etme, arayıp dosyanı istediler. Göndermedim. Lütfen yapma bunu Jude. Çok ciddiylim. Bacaklarından sonra bir de sırtında açık yaralarla baş edemezsin.” O cevap vermeyince de “Konuşsana benimle” dedi.

Başını iki yana salladı. Haklıydı Andy: Bunun için de para biriktiriyordu. Yıllık ikramiyeleri ve tüm birikimi gibi, yıllar önce Felix'e ders vererek arttırdığı paraların tamamı da daireye gitmişti ama borcunu bitireceğini anladığı son aylarda, ameliyat için de kenara para koymaya başlamıştı. Kafasında planlamıştı zaten: Önce ameliyat olacak, sonra tadilatın parasını biriktirecekti. Sırtındaki damar damar biçimsiz yaralar saniyeler içinde buhar olacak, teni evin döşemeleri kadar pürüzsüz hale gelecek, böylece yurdun, Philadelphia'da geçirdiği yılların tüm izleri bedeninden silinecekti. Unutmaya çok uğraşıyor, her gün uğraşıyordu ama ne kadar çabalarsa çabalasın, olmamış gibi yaptığı şeyin olduğunun kanıtı sırtındaydı.

“Jude” dedi Andy muayene masasında yanına otururken.

“Hayal kırıklığına uğradığını biliyorum. Sana söz veriyorum, hem etkili hem güvenli bir tedavi bulunur bulunmaz sana haber vereceğim. Canını sıktığının farkındayım, hep bir çaresi var mı diye araştırıyorum. Ama şu anda yok ve kendine bunu yapmana vicdanım elvermiyor.” Sustu, bir süre sessiz kaldılar. “Daha sık sormalıydım bu soruyu sana ama, canın çok yanıyor mu Jude? Rahatsızlık veriyor mu yaralar? Cildin geriliyor mu?”

Başıyla evet dedi. “Bak Jude” dedi Andy biraz durduktan sonra. “Sana ağrıyı giderecek kremler yazabilirim ama her akşam birinin masajla sürmesi gerekecek yoksa etkili olmaz. Birinin bunu yapmasını kabul eder misin? Willem’in? Richard’ın?”

“Olmaz” dedi elindeki dergi sayfalarına.

“Peki” dedi Andy. “Ben yine de bir reçete yazacağım sana, nasıl sürüleceğini de göstereceğim. Merak etme, dermatoloğa sordum, kafadan uydurduğum bir yöntem değil bu, ama kendi kendine uygulaman ne kadar etkili olacak bilmiyorum.” Masadan indi. “Önlüğü açıp duvara döner misin?”

Döndü ve Andy’nin ellerinin önce omuzlarında gezindiğini, sonra ağır ağır sırtına indiğini hissetti. Andy’nin arada bir söylediği gibi “O kadar kötü görünmüyor Jude” veya “Utanacağın bir şey yok” demesini bekledi ama bu defa bir şey demedi; ellerini teninde gezdirdi sadece, sanki avuçlarından lazer çıkıyormuş da bütün sırtını iyileştiriyormuş, ellerinin geçtiği yerde cildi sağlığına kavuşuyor, yaralarından kurtuluyormuş gibi. Sonunda Andy giyinebileceğini söyledi, o da giyindi ve önüne döndü. “Gerçekten çok üzgünüm Jude” dedi ve bu kez başını yerden kaldıramayan Andy’ydi.

“Bir şeyler yemek ister misin?” dedi Andy muayene bittikten sonra Jude giyinirken, fakat Jude başını hayır anlamında salladı. “Ofise dönmem gerek.” Andy o zaman sessiz kaldı ama tam çıkarken onu durdurdu. “Jude” dedi, “gerçek-

ten üzüldüm. Umutlarını paramparça eden insan olmak hiç hoşuma gitmiyor.” Başıyla evet dedi, Andy’nin doğru söylediğini biliyordu, ama o anda yanında olmaya tahammül edemiyor, sadece uzaklaşmak istiyordu.

Gelgelelim, diye hatırlatıyor kendine –daha gerçekçi olmaya, iyileşebileceğini düşünmekten vazgeçmeye kararlı– ameliyat olamaması, Malcolm’un tadilata bir an önce girişebilmesi demek. Daireye taşındığından bu yana Malcolm’un tasarımlarında daha iddialı ve yaratıcı hale geldiğine tanık oldu; ilk taşındığında çizilen projeler defalarca gözden geçirilip iyileştirildi: Şimdi bu projelerde estetik özgüvenin, güvenden gelen kendine haslığın gelişimini o dahi görebiliyor. Kendisi Rosen Pritchard ve Klein’a başlamadan kısa süre önce Malcolm Ratstar’daki işinden ayrılmış, iki eski iş arkadaşı ve mimarlık fakültesinden tanıdığı Sophie ile Bellcast adında bir firma kurmuşlardı, ilk işleri de Malcolm’un aile dostlarından birinin şehirdeki ikinci evlerinin tadilatı olmuştu. Bellcast daha çok konut işinde çalışıyordu ama geçen yıl ilk önemli kamu ihalelerini almışlar, Doha’daki bir fotoğraf müzesinin tasarımını üstlenmişlerdi ve Malcolm da Willem ve kendisi gibi sık sık seyahat ediyordu.

JB’nin partilerinden birinde hıyarın teki, Bellcast’in savaş sırasında tutsak edilen Japon asıllılar adına Los Angeles’ta tasarlanacak bir anıt için açılan konkurda finale kaldığını öğrendiğinde, “Zengin çocuğu olmanın önemini hafife almayacaksın arkadaş” diye homurdanmıştı da, henüz o ve Willem ağızlarını açamadan JB herifin üstüne çullanmış, onlar da JB’nin tepesinden birbirleriyle bakışarak onun Malcolm’a bu kadar sahip çıkmasından gurur duymuşlardı.

Böylece Greene Sokak’ın tadilat projesi her yenilendiğinde, gözlerinin önünde duvarlar belirip kayboldu, mutfak bir büyüdü bir küçüldü, kitaplıklar penceresiz kuzey duvarı boyunca da uzandı, pencereli güney duvarında da, sonra tekrar

kuzeyde de. Projelerden birinde hiç duvar yoktu. “*Çatı dairesi* burası Judy, bütünlüğüne saygı göstermen lazım” diyecek oldu Malcolm ama o taviz vermedi: Bir yatak odası, kilitleyebileceği bir kapısı olması şarttı. Bir başkasında da Malcolm, güneye bakan pencereleri komple ördürmeyi teklif etti ki onun altıncı katı seçmesinin sebebi o pencerelerdi; sonra Malcolm da fikrinin saçmalığını kabul etti zaten. Fakat Malcolm’un işini izlemekten hoşlanıyor, onun nasıl yaşayacağına dair kendisinden de fazla düşünmesi onu duygulandırıyor. Artık gerçekleşebilecek üstelik. Biriktirdiği parayla Malcolm en abartılı mimari fantezilerini dahi hayata geçirebilir. Malcolm’un önerdiği tüm mobilyaları, bütün halıları vazoları alabilecek kadar parası var.

Bugünlerde Malcolm’la son projesi hakkında didişiyor. Üç ay önce taslağa son baktıklarında, ebeveyn banyosundaki klozetin çevresinde ne olduğunu anlamadığı bir nesne görmüştü. “Bu ne?” diye sormuştu Malcolm’a.

“Tutamak onlar” demişti Malcolm hızla, sanki böyle söylerse önemsiz bir şey haline gelecekmiş gibi. “Biliyorum ne diyeceğini ama...” Ama projeye dikkat kesilmişti bile, Malcolm’un minicik yazılarla küvetin ve duşun çevresine çelik tutamaklar eklediğini, mutfakta bazı tezgâhların yüksekliğini azalttığını görmüştü.

“Tekerlekli sandalye kullanmıyorum ki” dedi kırgınlıkla.

“Evet de Jude” diye söze girmiş, gerisini getirememişti Malcolm. Ne söylemek istediğini biliyordu: *Bir ara kullan-dın. Ve yine kullanacaksın.* Fakat bunu demedi. “Mevzuatta yazan şeyler bunlar” dedi yalnızca.

“Malcolm” dedi bu kadar bozulmuş olmasına dertlenerek. “Anlıyorum ama buranın sakat evi gibi olmasını istemiyorum.”

“Olmayacak Jude. Senin evin olacak. Ama ben yine de diyorum ki önlem olarak...”

“Hayır Malcolm. Kaldır bunları. Ciddiyim.”

“Sadece pratik bir şey olarak da düşünmez misin?..”

“Şimdi mi aklına geldi pratiklik? Dört yüz metre kare daireye duvar bile koydurmayan sen değil miydin?” Durdu. “Affedersin Malcolm.”

“Ne demek Jude” dedi Malcolm. “Seni anlıyorum. Sahiden.”

Şimdi Malcolm sırtarak karşısında duruyor. “Sana bir şey göstereceğim” diyor elindeki proje rulosunu değnek gibi sallayarak.

“Sağol Malcolm da” diyor, “Sonra baksak olmaz mı?” Terziyle randevu ayarladı, geç kalmak istemiyor.

“İki dakikada biter” diyor Malcolm, “sonra da sana bırakacağım zaten.” Yanına oturup kâğıtların kıvrımlarını açıyor, bir ucunu ona tutturuyor, değiştirdiği ve iyileştirdiği şeyleri anlatmaya başlıyor. “Tezgâhlar standart boya çıkarıldı” diyor Malcolm mutfağı göstererek. “Dušta tutamak yok ama belki oturmak istersin diye şöyle bir çıkıntı yaptım. Çok şık görünecek, sana söz. Klozetin çevresindekilere dokunmadım, sen bir düşün de öyle karar verelim. En son onları takarız, kesinlikle istemem dersin de takmayız ama... Yerinde olsam kullanırdım Judy.” İstemeye istemeye olur diyor. Henüz farkında değil ama yıllar sonra, Malcolm’ın, o istemediği halde geleceğine hazırlık yapmış olmasına minnet duyacak: Dairede koridorların normalden geniş olduğunu, banyoda mutfakta tekerlekli sandalyeyle tam tur atmanın mümkün olduğunu, kapı pervazlarının da geniş tutulup menteşeli yerine sürgülü kapı tercih edildiğini, ebeveyn banyosundaki lavabonun altında dolap olmadığını, gömme dolaptaki üst rayın bir düğmeye basınca hidrolik kol yardımıyla indiğini, küvette bank gibi bir oturak olduğunu bir bir görecektir, sonunda da klozet çevresindeki tutamaklar konusunda tartışmayı Malcolm’un kazandığına sevinecek. Hayatında Andy, Willem ve Richard’dan sonra Malcolm’un da geleceğini görmüş, kaçınılmazlığını anlamış olmasına buruk bir şaşkınlık duyacak.

Malcolm'un bir lacivert, bir fûme takım ölçüsü verdiği, terzi Franklin'in onu karşılarken iki yıldır neden ortalarda olmadığını sorduğu –Malcolm gülümseyerek “Muhtemelen benim yüzümdendir” diyor– randevudan sonra öğle yemeğine oturuyorlar. Franklin'in dükkânının yanındaki tikiş tikiş İsrail lokantasında zahterli fırın karnabaharın yanında gulsuyundan limonata içerken, bir cumartesi izin yapmak da güzel bir şey diye geçiriyor içinden. Malcolm da kendisi kadar heyecanlı tadilata başlamak konusunda. “Zamanlaması mükemmel oldu” deyip duruyor. “Pazartesi günü ofisten projeyi göndertirim belediyeye, izin çıkana kadar da Doha'daki işim bitmiş olur, hemen başlarız, sen de o arada Willem'de kalabilirsin.” Malcolm, Willem'in evindeki tadilatın rötuşlarını bitirmek üzere; zaten işin başında Willem'den çok durdu, sonuna doğru duvar renklerine onun adına karar vermeye başladı. Malcolm çok güzel iş çıkardı, diyor içinden; bir sene filan orada kalmak hiç koymayacak.

Yemekten kalktıklarında saat henüz erken, kaldırımda duruyorlar. Bütün hafta yağmurluydu ama bugün hava açık; gücü kuvveti yerinde hatta kıpır kıpır, Malcolm'a biraz yürümek ister mi diye soruyor. Malcolm'un tereddüt ettiğini, kaldırabilir mi gibisinden vücudunu süzdüğünü fark ediyor, fakat sonra olur diyor, birlikte önce batıya, ardından kuzeye doğru yürüyerek Village'a yaklaşıyorlar. JB'nin doğuya taşınmadan önce Mulberry Sokak'ta oturduğu binanın önünden geçiyorlar ve bir sessizlik oluyor; biliyor ki ikisinin aklından JB'nin neler yaptığı geçiyor; ikisinden başka Willem'in de telefonlarına ve mesajlarına neden cevap vermediğini hem biliyorlar hem bilmiyorlar. Üçü kendi aralarında, ayrıca Richard'la, Ali'yle, Henry Young'larla ne yapabiliriz diye defalarca konuştular fakat JB'ye ulaşmak için tüm çabalarında JB ya kaçtı, ya görmezden geldi, ya engelledi onları. “Dibe vurana kadar bekleyeceğiz herhalde” dedi Richard bir noktada, Richard'ın haklı

olduğundan endişe ediyor. Sanki artık JB onlara çok uzak ve ellerinden hiçbir şey gelmiyor; bir tek onların çözebileceği bir kriz yaşayana kadar bekleyecek, o gün geldiğinde ise JB'nin hayatına yine zembille iniverecekler.

“Artık sormam lazım Malcolm” diyor Hudson Sokak’ın hafta sonları تنها, ağaçsız, insansız kesiminden geçerlerken, “Sophie’yle evleniyor musunuz, nedir durum? Bilmek istiyoruz.”

“Tanrım, bilmiyorum ki Jude” diye lafa giriyor Malcolm ama sesinde bir rahatlama var, ne zamandır bu soruyu bekliyormuş gibi. Belki de bekliyordu. Önce olumsuzluklarını sıralıyor (evlilik çağıdışı bir kurum; hayat boyu katlanılır mı; o düğün istemiyor ama Sophie istiyor maalesef; annesi babası da işe karışacak; hayatını yine bir mimarla geçirecek olmak içini daraltıyor; firmada Sophie’yle ortaklar, araları bozulursa Bellcast’in başına ne gelir?) ardından da olumlu yönlerini, ama onlar da olumsuzluk gibi (teklif etmezse Sophie ondan ayrılacak galiba; ailesinden bu konuda işitmediği laf kalmadı, çenelerini kapatmak istiyor; Sophie’yi gerçekten seviyor ve ondan iyisini bulamayacağını biliyor; yaş oldu otuz sekiz, *bir şeyler* yapmak lazım artık). Malcolm’u dinlerken gülümsememeye çalışıyor: Malcolm’un proje ve kâğıt üzerinde çalışırken son derece kararlı olup konu hayatına geldiğinde muallakta kalmasını, bunu da hiç sıkılmadan paylaşabilmesini çok seviyor. Malcolm kendini olduğundan daha karizmatik, daha güvenli, daha albenili göstermeye çalışmadı hiç, yaşları ilerledikçe de onun bu tatlı masumiyeti, arkadaşlarına ve görüşlerine koşulsuz güveni daha takdir edilesi geliyor.

“Sen ne diyorsun Jude?” diye soruyor Malcolm sonunda. “Aslında ben de bunu konuşmak istiyordum ne zamandır. Otursak mı bir yere? Zamanın var mı? Willem eve dönüyor biliyorum.”

Biraz daha Malcolm’a benzeyebileceğini geçiriyor içinden;

arkadaşlarından yardım isteyebilir, onların yanında gardını düşürebilir. Üstelik eskiden böyleydi, her ne kadar kendi tercihi olmasa da. Fakat arkadaşları hep iyi davrandılar ona, hiç utandırmaya çalışmadılar onu; buradan çıkaracağı bir ders yok mu? Mesela Willem'den sırtına sürülecek krem konusunda yardım isteyebilir hakikaten; görüntüsü içini kaldıracak olsa bile Willem bir şey söylemez. Hem Andy haklıydı, kremleri kendi kendine sürmesi çok zordu, o da sonunda bıraktı zaten, ama ilaçları çöpe de atmadı.

Willem'le bu konuşmaya nasıl başlayacağını düşünüyor ama hayalinde bile ilk kelimeden –*Willem*– öteye geçemiyor. O zaman da anlıyor ki Willem'den hiç isteyemeyecek bunu: *Sana güvenmediğimden değil*, diyor bu konuşmayı hiç yapmayacağı hayalindeki Willem'e. *Beni olduğum gibi görmene katlanamayacağım için*. Yaşlılığını hayal ettiğinde yine yalnız, ama Greene Sokak'ta yaşıyor, bu hayallerde Willem'i ise yemyeşil, ağaçlarla kaplı bir yerde –Adirondack olabilir, Berkshire olabilir– görüyor; mutlu ve onu seven insanlarla çevrili, belki yılda birkaç kez şehre gelip Greene Sokak'ta onu ziyaret ediyor, akşama kadar laflıyorlar. Bu hayallerinde kendini hep oturur pozisyonda gördüğü için ayaklarının tutup tutmadığı belli değil fakat Willem'i gördüğüne hep çok sevindiğini biliyor, her buluşmalarının sonunda ona endişe etmemesini, kendine bakabildiğini söylüyor ve bunu bir lütufmuş gibi aktarıyor, Willem'in münzevi hayatını kendi ihtiyaçları, yalnızlığı, istekleriyle bozmayacak kadar kuvvet bulabilmesinden mutluluk duyuyor.

Fakat bu yıllar sonranın hikâyesi, diyor içinden. Şimdi yanımda Malcolm var ve umutlu, sabırsız suratından cevabımı duymak istediği okunuyor.

“Akşama gelir o” diyor Malcolm'a. “Ne kadar istersen otururuz Malcolm.”

JB'nin uyuşturucuyu bırakmayı son denemesi –ciddi denemesi– Dört Temmuz hafta sonuna denk gelmişti. Kimse şehirde değildi. Malcolm, Sophie'yle birlikte Hamburg'a aile ziyaretine gitmişti. Jude, Harold ve Julia'yla Kopenhag'daydı. Willem'in Kapadokya'da çekimi vardı. Richard, Wyoming'de bir sanat kolonisine gitmişti. Asyalı Henry Young, Reykjavík'teydi. Bir tek o kalmıştı geriye, büyük bir kararlılık göstermese o da bir yerlerde alabilirdi soluğu. Richard'ın Beacon'daki evine, Ezra'nın Quogue'daki evine, olmadı Ali'nin Woodstock'taki evine giderdi ama, o kadar. Ona evini açacak fazla kimse kalmamıştı son günlerde, zaten o da çoğuyla konuşmaktan hoşlanmıyordu, sinirini bozuyorlardı. Fakat yaz günü New York'tan da nefret ediyordu. Tüm şişmanlar nefret eder New York'ta yaz geçirmekten: Et ete, et kumaşa yapışır. Nemden her şey sıırılsıklamdır. Gelgelelim o buradaydı, Kensington'daki beyaz taş binanın üçüncü katındaki stüdyosunun kapısını açıyor, karşı komşusu Jackson'ın stüdyosuna doğru ister istemez baktıktan sonra içeri giriyordu.

Bağımlı değildi JB. Evet, uyuşturucu kullanıyordu. Evet, çok da kullanıyordu. Ama bağımlı değildi. Başkaları bağımlıydı. Jackson bağımlıydı mesela. Zane de bağımlıydı, Hera da. Hele Massimo ve Topher, tam müptelaydı. Bazen sınırı geçmemiş bir tek kendisi kalmış gibi hissediyordu.

Fakat çoğu kişinin onun da sınırı geçtiğini düşündüğünü biliyordu, zaten tatile gitmek yerine şehirde kalmasının sebebi de buydu: Dört gün hiç uyuşturucu kullanmadan sadece işine bakacaktı, sonra da kimsenin söyleyecek sözü kalmayacaktı.

O gün, yani cuma, birinci gündü. Stüdyosundaki klima çalışmadığı için önce bütün pencereleri açtı, sonra Jackson'ın kapısını hafifçe tıklatıp içeride olmadığını anlayınca kapıyı da açtı. Normalde hem Jackson yüzünden hem de gürültüden kapıyı açık tutmazdı. Stüdyosu, beş katlı bir binanın üçüncü katındaki on dört odadan biriydi. Odalar sadece stüdyo olarak kullanılabiliyordu güya, fakat kiracıların beşte biri kadarının gizlice ev olarak da kullandıklarını tahmin ediyordu. Stüdyoya sabah ondan önce geldiği nadir durumlarda insanları donla koridorda dolaşırken görür, koridorun sonundaki tuvalete gittiğinde süngerle silinen, tıraş olan, dişlerini fırçalayan birine mutlaka denk gelir, "Naber abi?" derdi kısaca, onlar da başlarıyla selam verirdi. Fakat bu durum üniversite yurdundan çok hapishane havası yaratıyor, bu da canını sıkıyordu. JB başka bir yerde daha iyi, daha tenha stüdyolar bulabilmişti ama burayı (söylemeye dili varmıyordu) yurda benzediği için tutmuştu çünkü üniversitede gibi hissedeceğini düşünmüştü. Ama olmamıştı.

Bina aynı zamanda "gürültü yoğunluğu düşük" bir mekândı sözde -ne demekse-, ama ressamların yanı sıra "ironik" trash, folk, akustik ve benzeri müzik yapan gruplar da oda tutmuştu, dolayısıyla koridorlar sürekli gümbürtü halindeydi, bütün enstrümanların sesleri birbirlerine karışıp uzun bir akustik parazit haline geliyordu. Grupların orada olması yasaktı, binanın sahibi Bay Chen üç dört ayda bir habersiz teftişe geldiğinde zemin kattan başlayarak koridorları geçen, kapalı kapısından ona kadar ulaşan, duyanın hemen tekrarlayarak beşinci kata kadar taşıdığı "Chen geldi!"

“Chen geldi!” alarmı sayesinde adam kapıda belirmediği sırada bina öyle bir garip sessizliğe bürünürdü ki, yan komşusunun tarama ucunu bileylediğini, diğer komşusunun kaleminin tuvalde cızırdamasını işitebilirdi. Bay Chen arabasına binip uzaklaştıktan sonra alarm bu kez tersten “Chen gitti!” “Chen gitti!” diye yayılır ve kakafoni kaldığı yerden, cırcırböceği sürüsü gibi devam ederdi.

Katta yalnız olduğunu anladıktan sonra (nereye gitmişti millet yahu? Gerçekten dünyada kalan son insan mıydı?) gömleğini çıkardı, bir an düşündükten sonra pantolonunu da çıkarıp aylardır yapmadığı temizlik işine girişti. Yük asansörünün yanındaki çöp kovalarına gidip gelirken pizza kutuları, boş bira kutuları, üzerine çiziktirdiği kâğıt parçaları, temizlemediği için püsküle dönmüş fırçalar, kuruttuğu için taş kesilmiş suluboyalar taşıdı.

Temizlik sıkıcı bir işti, hele ayıkken hiç çekilmiyordu. Ara sıra, insanların meth kullanırken yaşaması gereken sözde olumlu şeylerin hiçbirinin başına gelmediğini düşünüyordu. Millet deli gibi kilo veriyor, durmaksızın önüne gelenle ya-tıyor, saatlerce kriz halinde evini, stüdyosunu temizliyordu. Ama o hâlâ şişmandı. Seks dürtüsü ortadan kaybolmuştu. Evi de stüdyosu da savaş alanı gibiydi. Çok uzun süre –on iki, on dört saat– aralıksız çalıştığı oluyordu olmasına ama bunu meth kullanımına yoramazdı; hep çalışkan bir tip olmuştu o. Konu çizim veya resim olduğunda dikkat süresi çok uzundu.

Bir saat kadar çöp attıktan sonra stüdyo aynen temizliğe başladığı zamanki gibi görünüyordu ve canı çok sigara istiyordu ama yoktu, içkiyi de çok canı çekiyordu ama o da yoktu, olmasındı zaten, saat daha öğlendi. Pantolonunun cebine bir sakız attığını bildiğinden arayıp buldu, hafif yumuşamıştı sıcaktan, ağzına attı, beton zemine sırtüstü yatıp bacaklarında ve sırtında serinliği hissederken temmuz ayında otuz

beş derece sıcakta Brooklyn’de değil de başka yerlerde olduğunu hayal etti.

Nasıl hissediyorum? diye sordu kendisine.

Idare eder, diye cevapladı kendisini.

Gitmeye başladığı ruh doktoru tavsiye etmişti kendisine böyle sormasını. “Ses kontrol gibi” demişti. “Kendini yokluyorsun. Nasıl hissediyorum? Kullanmak istiyor muyum? *İstiyorsam, neden* istiyorum? Kendinle iletişim kurmanın, dürtülerine boyun eğmek yerine onları incelemenin bir yolu bu.” Mal bu herif diye geçirmişti JB içinden. Hâlâ da öyle düşünüyordu. Ama birçok mallık gibi bunu da belleğinden silip atamıyordu. Şimdi tuhaf ve hiç istemediği anlarda kendisine nasıl olduğunu sorduğunu fark ediyordu. Bazen cevabı “Uyuşturucu kullanmak istiyorum” oluyordu, terapistin yönetiminin nasıl bir mallık olduğunu kanıtlamak istercesine gidip kullanıyordu. *N’oldu?* diyordu içinden Giles’a ki, psikiyatr bile değil, alt tarafı psikologdu Giles. *Öz muayene teorisini buraya kadar. Şimdi ne yapıyoruz Giles? Ne var sırada?*

Giles’a gitmek JB’nin fikri değildi. Bundan altı ay kadar önce, ocak ayında, annesi ve teyzelerinin başlattığı düşük yoğunluklu müdahalede, annesi JB’nin ne parlak ve burnu havada bir çocuk olduğundan girip bir de şu haline bak diyerek sözü Christine teyzesine devretmiş, o ise kötü polisi oynatarak ablasının saçını süpürge edip ona sunduğu fırsatları elinin tersiyle iten, işe yaramaz asalağın teki olduğunu suratına haykırmış, son olarak söz alan ve hep üçünün en yumuşak olan Silvia teyzesi ise çok yetenekli olduğunu, onu geri kazanmak istediklerini söylemiş, tedaviyi düşünmez mi diye sormuştu. Tüm rahatlığına ve samimiliğine rağmen (annesi en sevdiği cheesecake’i yapmıştı, konuşurlarken hep birlikte yemişlerdi), böyle bir müdahaleye hiç hazır değildi çünkü her şey bir yana, hâlâ öfkeliydi onlara. Bir ay önce anne-annesi ölmüş, annesi bir tam gün sonra aramıştı onu. Ulaşa-

madığını, telefonunun kapalı olduğunu söylüyordu ama anneannesinin öldüğü gün ayık olduğunu da, telefonunun bütün gün açık olduğunu da gayet iyi *biliyordu*, annesinin neden ona yalan söylediğini anlayamıyordu.

“JB, anneannen senin şu halini görse vicdan azabından ölürdü zaten” dedi annesi.

Annesinin titremelerinden, sızlanmalarından bıkmış halde “Ya bi siktir git anne” dediğinde, Christine koltuğundan fırlayıp ağzının orta yerine tokadı bastı.

Bu olaylar üzerine, Christine’den ve tabii annesinden özür dileme maksadıyla Giles’a (Silvia’nın bir arkadaşının arkadaşıydı) gitmeyi kabul etti. Fakat Giles süzme salaktı ve randevularında (parasını annesi ödüyordu; terapiyi, hele de kötü terapiyi kendi cebinden karşılayacak değildi) Giles’ın bir sürü bayat sorusunu –*Neden uyuşturucuya bu kadar çekim duyuyorsun JB? Sana ne kattığını hissediyorsun? Son yıllarda neden giderek daha çok kullanmaya başladın? Neden Malcolm, Jude ve Willem’le eskisi gibi görüşmüyorsun?*– onu heyecanlandıracağını bildiği şekilde cevaplıyordu. Babasının ölümünü, bunun üzerine içinde yaşadığı büyük boşluk ve kayıp hissini laf arasına sokuşturuyor, sanat dünyasının sığlığından ve vaat ettiklerini hiç gerçekleştirememeye korkusundan söz ediyor, Giles’ın kalemini not defterinde neşeyle sekerken izleyip hem Giles’ın aptallığına üzülüyor, hem kendi çocuksuluğundan tiksiniyordu. Terapist bunu ne kadar hak etmiş olursa olsun, insan terapistiyle on dokuz yaşında taşak geçirdi, otuz dokuzunda değil.

Giles salak olmasına salaktı ama JB sorduğu sorulara akıllının takıldığını fark ediyordu, çünkü bunlar kendine de sorduğu sorulardı. Giles her birini bağımsız açmazlar olarak konumlandırırsa da, o birini diğerinden ayırmanın mümkün olmadığını biliyordu ve farkındaydı ki bütün soruları tek bir cümle halinde sormak dilbilgisi ve üslup açısından mümkün

olsa, şu halde olmasının sebebini en gerçek şekliyle ifade etmiş olurdu.

Öncelikle, derdi Giles'a, uyuşturucuyu bu kadar seveceğini düşünmemişti. Malumu ilam sayılırdı bu ama gerçekte JB'nin tanıdığı bazı insanlar –çoğunlukla zengin, çoğunlukla beyaz, çoğunlukla sıkıcı, çoğunlukla aile sevgisi görmemiş– uyuşturucuyu daha ilginç, daha korkutucu, daha ilgi çekici insanlar olabilmek için ya da sadece zaman daha hızlı akıyor diye kullanmaya başlamışlardı. Örneğin arkadaşı Jackson bunlardan biriydi. Ama o değildi. Tabii ki çeşitli uyuşturucular kullanmıştı –herkes gibi– ama üniversitede ve yirmili yaşlarında uyuşturucuyu yine çok sevdiği tatlı gibi görüyordu: Çocukken alması yasak olan, artık istediği gibi tüketebileceği bir madde. Uyuşturucu kullanmak da, yemekten sonra sütü bile şeker kamışı suyu tatlılığına getirecek kadar şekerli mısır gevreğini kâseye doldurup yemek gibi yetişkinliğin ayrıcalıklarındandı ve sonuna kadar kullanacaktı.

İkinci ve üçüncü sorular: Uyuşturucu ne zaman ve neden bu kadar önem kazanmıştı onun için? Bunların da cevaplarını biliyordu. İlk sergisini otuz iki yaşında açmıştı. Bu sergiden sonra başına iki şey gelmişti: Birincisi, ciddi ciddi yıldız olmuştu. Hakkında çıkan yazılar sanat çevreleriyle sınırlı kalmamış, Sue Williams'la Sue Coe'yu ayıramayacak insanların okuduğu gazetelere dergilere de taşmıştı. İkincisi de, Jude ve Willem'le arkadaşlığı mahvolmuştu.

“Mahvolmak” fazla iddialı bir kelimeydi belki ama değiştiği kesindi. Kötü bir şey yapmıştı –bunu itiraf edebiliyordu– ve Willem de Jude'un tarafını tutmuştu (neden şaşırıyordu ki Willem'in Jude'dan yana olmasına; çünkü gerçekten de, arkadaşlıklarını gözden geçirdiğinde, Willem'in arkadaşlıkları boyunca her defasında Jude'dan yana olduğunu görüyordu), sonrasında ikisi de onu affettiklerini söylemelerine rağmen ilişkilerinde taşlar yerinden oynamıştı. İkisi, yani Jude

ve Willem, herkese karşı, hatta ona karşı birlik olmuşlardı (neden daha önce görememişti bunu?): *Biriz ama çokuz*. Halbuki o hep kendisiyle Willem'i bir görmüştü.

Peki madem, değıllerdi. Kim kalıyordu ona? Malcolm değil çünkü Malcolm bir süre sonra Sophie'yle çıkmaya başlamış, onunla bir olmuştu. Onun bir olacağı eşi kim olacaktı? Kimse gibi geliyordu çoğunlukla. Terk etmişlerdi onu.

Her geçen yıl daha da yalnız bırakıyorlardı. Dördünün arasında ilk kendisinin başarıya ulaşacağını başından beri biliyordu. Burnu büyüklük değildi bu; hakikatti sadece. Malcolm'dan daha çalışkan, Willem'den daha hırslıydı. (Bu yarışta Jude'u saymıyordu çünkü onun mesleğinin başarı ölçütleri tümüyle farklıydı, ilgisini de çekmiyordu.) Gruplarındaki zengin arkadaş, ünlü arkadaş, itibarlı arkadaş olmaya hazırды ve zenginliğin, şöhretin hayallerini kurarken bile onlarla arkadaşlığını sürdüreceğini, cazibesi ne kadar kuvvetli olsa da bir başkası uğruna onlardan vazgeçmeyeceğini biliyordu. Seviyordu onları, kendine ait görüyordu.

Fakat *onların kendisini* terk edeceğini, kendi başarılarıyla onu gölgede bırakacaklarını düşünmemiştir. Malcolm kendi şirketinin sahibiydi. Jude yaptığı işi artık ne kadar iyi yapıyorsa, ilk tablolarından birini daha sonra geri alabileceği şartıyla satın alan sonra da yan çizen bir koleksiyonerin avukatıyla tartıştığı sırada, avukatı Jude St. Francis'le görüşmesini söylediğinde karşı taraf avukatının kaşları kalkmıştı. "St. Francis mi?" diye sormuştu avukat. "*Onu* nasıl tuttunuz siz?" Bunu Zenci Henry Young'a anlattığında şaşırmamıştı. "Ha evet" demiştir. "Jude duygusuzluğu ve acımasızlığıyla ün saldı. Kurtarır tablonu JB, sen merak etme." Afallamıştı buna. Benim Jude mu bu? Üniversitenin ikinci yılına kadar başını kaldırıp göz göze gelmeyi dahi başaramayan çocuk mu? Acımasız hem de? Hayal dahi edemiyordu. "Bence de" demiştir Zenci Henry Young buna inanmadığını

söylediğinde. “Ama konu iş olduğunda başka birine dönüşüyor JB. Bir duruşmasına gittim, görsen nasıl saldırgan, nasıl acımasız. Adamı tanımasam götün önde gideni derdim.” Sonuçta Zenci Henry Young’ın dediği çıkmış, koleksiyoner tablosunu bir de özür mektubu yazarak iade etmişti.

Sonra bir de Willem vardı tabii. İçindeki kindar, hesapçı tarafı, Willem’in bu kadar başarıya ulaşmasını hiç ama hiç beklemediğini itiraf etmek zorundaydı. Başarıya ulaşmasını istemediğinden değil, bunun olabileceğini hiç düşünmediğinden. Rekabetten anlamaz Willem, plancı programcı Willem, üniversitedeyken hastalanan ağabeyine bakmak için *Öfkeli Hesaplaşma*’da başrolü reddeden Willem... Hak vermişti bir yandan, diğer yandan ise –ağabeyi o dönemde ölüm döşeginde değildi, hatta annesi bile gelme demişti– vermemiştii. Arkadaşları bir zamanlar ona renk için, heyecan için ihtiyaç duyarken artık duymuyorlardı. Arkadaşlarının başarısız değilse de ona hürmet eden insanlar olmasını isteyecek türden biri olmadığına inandırmak istiyordu kendini, ama belki de öyleydi.

Başarı konusunda gafil avlandığı nokta, başarının insanları sıkıcılaştırdığını fark edememesiydi. Başarısızlık da sıkıcılaştırıyordu insanları ama farklı bir şekilde: Başarısız insanlar hayatta tek bir şey için mücadele ediyorlardı, o da başarıydı. Ama başarılı insanlar da sadece başarılarını sürdürmek için mücadele veriyordu. Koşmak ve yerinde saymak arasındaki fark gibiydi bu ve koşmak her halükârda bıktırıcı bir iş olsa da, koşan insan hiç değilse hareket eder, farklı yerlerden geçer, manzaralar görürdü. Anlaşılan o ki, Jude ve Willem’de onda olmayan bir şey, onları başarının bunaltıcı tekdüzeliğinden, her sabah kalkıp başarılı olduğunu, seni başarıya götüren her neyse onu yine yapmak zorunda olduğunu, aksi halde başarısızlığa doğru adım atacağını idrak etmenin yavanlığından koruyan bir özellik vardı. Bazen kendisiyle Malcolm’u, Jude ve Willem’den ayıran şeyin ırk ve-

ya zenginlik değil, Jude ve Willem'in sınırsız şaşkınlık kapasiteleri olduğunu düşünürdü: Çocuklukları onunkine kıyasla öylesine yoksun, öyle renksiz geçmişti ki, koca adam oldukları halde hâlâ hayret ediyorlardı. Mezun oldukları yılın haziranında Irvine'ların aldığı biletlerle Paris'e gitmişler, yedinci mahallede varlığını yeni öğrendikleri dairelerinde –“ama bakın *küçücük* bir daire” diye açıklama getirmişti Malcolm savunma amaçlı– konaklamışlardı. Paris'e ortaokulda annesiyle, ardından lisede sınıfça, son olarak da üniversite ikinin yazında gitmişti ama Jude'la Willem'in yüzlerini görünceye kadar sırf şehrin güzelliğini değil, vaat ettiği sihirleri de tam kavrayamamış olduğunu anlamıştı. Onların hâlâ şaşkına dönebilme kabiliyetlerini (gerçi Jude'un durumunda bu çok uzun ve sancılı bir çocukluğun ödülüydü), yetişkin hayatı sürerken baş döndürücü deneyimler yaşayabileceklerine, en güzel günlerinin henüz yaşamadıkları olduğuna inançlarını kısıkanıyordu. Denizkestanesi yumurtasını ilk tattıklarındaki hallerini de hatırlıyordu; sanki Helen Keller'dılar da yaşadıkları bu şeyin bir adı olduğunu, bu adı bilebileceklerini yeni idrak ediyorlardı. Hem daralıyor, hem de alabildiğine kısıkanıyordu. Büyüdüğü halde dünya nimetlerini yeni yeni keşfediyor olmak nasıl bir duyuydu?

Kimi zaman da, dumanlı kafa dolaşmayı bu kadar sevmesinin sebebi olarak bunu görüyordu: Birçoklarının sandığı gibi gündelik hayattan kaçış sağladığı için değil; gündelik hayatın sıradanlığını azalttığı için. Her geçen hafta kısalan sürelerle, bilinmedik ve muhteşem bir dünyayı yaşıyordu.

Başka zamanlarda ise, rengini kaybeden arkadaşları mı yoksa dünya mı diye düşünüyordu. İnsanlar ne ara bu kadar benzemişlerdi birbirlerine? En son üniversitede, belki yüksek lisansta gerçekten ilginç bulmuştu çevresindekileri. Daha sonra yavaş yavaş ama durdurulamaz bir şekilde diğerlerine benzemişlerdi. Backfat'in üyeleri mesela: Okulday-

ken üstlerini çıkarıp bingıl bingıl bir vaziyette Charles boyunca yürüyerek aile planlaması bütçesinde yapılan kesintileri protesto etmişler (üstsüzlüğün konuyla ne alakası vardı kimse çözememişti ama olsun), Hood Hall'un bodrumunda muhteşem konserler vermişler, anti-feminist senatörlerden birinin kuklasını meydanda yakmışlardı. Ama şimdi Francesca'yla Marta çocuk sahibi olmayı, Bushwick'teki çatı dairesinden Boerum Hill'de müstakil bir eve taşınmayı düşünüyorlardı, Edie ise sonunda ve gerçekten bir iş kurmak peşindeydi; geçen yıl Backfat'i bir daha toplasanıza dediğinde üçü de gülmüşlerdi, halbuki o şaka yapmamıştı. İnatçı nostaljisi onu bunaltıyor, ihtiyarlatıyorduydu da en şaşaalı yıllarının, her şeyin fosforlu kalemle çizilmiş gibi durduğu dünyanın geçmişte kaldığını hissetmekten alamıyordu kendini. Herkes çok daha eğlenceliydi o zaman. Ne olmuştu ki?

Yaş herhalde. Beraberinde de iş, para, çocuk. Ölümü geciktirecek, hayata anlam kazandıracak, huzur getirecek, bağlam ve içerik sağlayacak şeyler. Biyolojinin ve göreneklerin öncülüğünde, en aldırıışsız zihinlerin bile direnemediği bir yürüyüş.

Ama bunlar akranlarıyla ilgili şeylerdi. O asıl, arkadaşlarının ne ara bu kadar sıradanlaştığını ve bunu neden daha önce fark edemediğini çözmek istiyordu. Malcolm hep sıradan olmuştu da, o nedense Willem ve Jude'dan daha başka şeyler beklemişti. Bunun kulağa ne feci geldiğini bildiğinden yüksek sesle dile getirmemişti hiç, ama kendisinin mutlu bir çocuklukla lanetlendiğini düşünüyordu. Ya bunun yerine başına gerçekten ilginç bir şey gelmiş olsaydı? Halihazırda yaşadığı en büyük ilginçlik, çoğunlukla beyazların gittiği bir liseye devam etmiş olmasıydı ama bu ilginç bile değildi. Çok şükür ki yazar olmamıştı çünkü olsa, yazacak konu bulamazdı. Sonra bir de Jude gibi, diğerlerine benzer şekilde *yetişmemiş*, tipi bile diğerlerine *benzemeyen*, ama gayet iyi bildiği üzere diğerlerine benzemek için yırtınan biri vardı. Ti-

pinin Willem'inki gibi olmasını zaten isterdi de, Jude'a ben-
zemek için, onun gibi süzölmeyi andıran bir aksaklığa sahip
olmak, onun yüzünde ve bedeninde yaşamak için küçük ve
sevimli bir hayvanın canını alması gerekse gözünü kırpmaz-
dı. Gelgelelim Jude çoğunlukla hareketsiz durup başını öne
eğiyor, böyle yaparsa kimse varlığını fark etmeyecekmiş gi-
bi davranıyordu. Üniversitedeyken, Jude'un gelişmemiş cılız
bedenine bakmak bile JB'nin eklemlerine ağırı verirken, bü-
tün üzücülüğüne rağmen anlaşılır bir şeydi, ama geçen yıl-
larda tipi yerine oturduğu halde bunu sürdürmesi öfkelen-
diriyordu JB'yi, özellikle de Jude'un utangaçlığı yüzünden
kendi planları sekteye uğrarken.

"Hayatın boyunca sıkıcı, sıradan, özelliksiz mi olmak isti-
yorsun?" diye sormuştu bir keresinde Jude'a (kabul etmesi-
ne imkân ihtimal olmadığını bile bile Jude'a çıplak poz ver-
mesini teklif ettiğinde yaşadıkları ikinci büyük kavga sıra-
sındaydı bu).

"Evet JB" demişti Jude, arada bir takındığı, insanı ürkü-
ten, hatta hafiften korkutan boşluktaki ifadesiyle. "Tam ola-
rak da bunu istiyorum."

Bazen Jude'un hayatta tek beklentisinin Cambridge'de
Harold ve Julia'yla evcilik oynamak olduğunu düşünüyordu.
Mesela geçen yıl, akıl almaz derecede zengin ve önemli ko-
leksiyonerlerinden biri JB'yi Yunan adaları arasında mekik
dokuyan ve dünyada herhangi bir müzenin baş köşede sergi-
lemekten memnun olacağı şaheserleri tuvalet duvarlarında
taşıyan yatında geziye davet etmişti.

Malcolm Doha'da mı, bir yerde proje peşindeydi, fakat
Willem'le Jude şehirdeydi, o da arayıp Jude'u davet etmişti
geziye, yol parası da koleksiyonerdendi. Uçağını gönderecekti.
Yatta beş gün geçireceklerdi. Neden bunun muhabbetini yap-
maları gerektiğini bile anlamamıştı. "Teterboro'da buluşalım"
diye mesaj çekecekti aslında. "Güneş kremi alın yanınıza."

Ama hayır, o sormuştu, Jude da teşekkür etmişti. Sonra, “Ama Şükran Günü’ne denk geliyor” demişti.

“Yani?” diye sormuştu.

“Davetin için çok teşekkür ederim” demişti Jude o kulaklarına inanamazken. “Muhteşem bir plan ama Harold’la Julia’ya söz verdim.”

Ağzı bir karış açık kalmıştı. Tabii o da çok saygı duyuyordu Harold’la Julia’ya, diğerleri gibi o da görebiliyordu Jude’a ne kadar iyi geldiklerini ve arkadaşlıklarının yükünü biraz olsun omzundan aldıklarını ama yapma arkadaş, al tarafı *Boston*! Ne zaman istese gider görürdü, ama Jude hayır demiş, kestirip atmıştı. (Jude hayır deyince haliyle Willem de hayır demişti, nihayetinde ikisiyle ve Malcolm’la birlikte Boston’da almıştı o da soluğu, sofradaki manzaraya bakarak köpürmüştü –üvey aile, üvey ailenin arkadaşları, bol miktarda orta halli yemek, Demokrat Parti’nin politikalarına ilişkin girilen tartışmalarda *hemfikir oldukları konularda* birbirlerine bağırıp çağıran liberaller... Her şey o kadar klişe ve sıradandı ki çığlık atmak istemiş, bir yandan da Jude ve Willem’e duyduğu tuhaf hayranlıktan sıyrılamamıştı.)

Peki hangisi önceydi; Jackson’la yakınlaşması mı, arkadaşlarının ne kadar sıkıcı olduklarını fark etmesi mi? Jackson’la ilkinden neredeyse beş yıl sonra açtığı ikinci sergisi için verilen kokteylin sonunda tanışmıştı. Serginin adı “Tanıdığım, Sevdiğim, Sövdüğüm, Yattığım Herkes”ti ve içeriği tam olarak buydu: Elli beşe kırk santim ince kontrplak üzerine yüz elli portre; hayatında tanıdığı herkes. Serinin ilham kaynağı, Jude’u resmettiği ve evlat edinildiği gün Harold’la Julia’ya hediye verdiği bir tabloydu. (Ne sevmişti ama o resmi! Hiç vermeyecekti aslında. Ya da değiş tokuş edecekti. Öznesi Jude olduktan sonra Harold’la Julia o kadar muhteşem olmayan bir resmi de seve seve alırlardı. Cambridge’e son gittiğinde tabloyu çalmayı, koridor-

daki askısından indirip çantasına sokuşturmayı ciddi ciddi geçirmişti aklından.) “Tanıdığım Herkes” de çok başarılı olmuştu ama asıl yapmak istediği seri o değildi; asıl istediği, şimdi üzerinde çalıştığı seriydi.

Jackson da galerinin sanatçılarından biriydi ve JB adını duymuşsa da onunla tanışmamıştı; açılıştan sonraki yemekte tanıştırıldıklarında onu bu kadar sevmesine, beklemediği kadar komik bulmasına şaşırmıştı çünkü Jackson normalde çekim duyacağı biri değildi. Öncelikle Jackson’ın işlerinden ciddi ciddi nefret ediyordu: Buluntulardan heykel yapıyordu ama yaptıkları en çocuksu, akla ilk gelen şeylerdi, Barbie bebeğin bacaklarını ton balığı tenekesinin altına yapıştırmak gibi. Aman Tanrım, demişti bu heykeli galerinin web sitesinde gördüğünde. Benimle aynı galeri mi temsil ediyor bunu? Sanat olarak görmemişti bile. Bir provokasyondur belki ama bununla en fazla bir lise öğrencisi –lise de değil, ortaokul öğrencisi– galeyana gelebilirdi. Jackson, eserlerini “Kienholzvari” görüyordu ki bu JB’yi rahatsız ediyordu, üstelik Kienholz’u sevmezdi bile.

İkincisi, Jackson zengindi; öyle zengindi ki, hayatında tek bir gün çalışmamıştı. Öylesine zengindi ki, galeri sahibi onu babasının ricasını kırmamak için bünyesine katmıştı (diyordu herkes ve o da doğru olmasını herkesten çok istiyordu). O kadar zengindi ki, sergilerindeki tüm parçalar satılıyorsa sebebi, annesinin –uçakların bilmemhangi çok önemli parçasını üreten bir şirket sahibi babasını Jackson küçükken boşadıktan sonra, kalp cerrahisi için çok önemli bilmemne cihazının mucidiyle evlenmişti– tüm eserlerini satın aldıktan sonra mezatlarda satarak fiyatlarını yükseltmesi, ardından yine kendisi satın alarak Jackson’ın satış sicilini kabartmasıydı. Malcolm, Richard ve Ezra dahil tanıdığı tüm zenginler arasında bir tek Jackson zengin değilmiş gibi yapmaya tenezzül etmezdi. JB diğerlerinin cimrilliğini yapmacık ve sinir bozu-

cu bulsa da, Jackson'ın bir gece üçte kafaları çok kıyakken iki tane gofrete yüz doları basıp kasiyere üstü kalsın demesi üzerine kafası açılmıştı. Jackson'ın paraya dair umursamazlığı müstehcenlik sınırına varırken, JB'ye kendisi ne düşünürse düşünsün onun da sıkıcı, sıradan, anasının kuzusu biri olduğunu hatırlatırdı.

Üçüncüsü, Jackson yakışıklı bile değildi. Heteroseksüeldi herhalde; çevresinde mutlaka birtakım kızlar olur, Jackson onlara köpek gibi davransa da ifadesiz ve makyajlı suratlarıyla dibinden ayrılmazlardı, ama JB'nin tanıdığı en az seksi insandı diğer yandan. Jackson'ın saçları beyazlık derecesinde açık renkteydi, suratı sivilce doluydu, dişleri ise zamanında çok paraya yaptırılmış gibi dursa da toz rengine bürünmüştü ve aralarını sarı sarı diştaşları doldurmuştu, gördükçe içi kalkıyordu JB'nin.

Arkadaşları Jackson'dan nefret ediyordu ve Jackson'la onun arkadaş grubunun –Hera gibi yalnız ve zengin kızlar, Massimo gibi sözde sanatçılar ve Zane gibi sözümona sanat yazarları ki, New York'taki bütün özel okullardan tasdikname aldıktan sonra mezun olduğu uyduruk liseden tanışıyorlardı çoğuyla– hayatında kalıcı olacağını anladıklarında, hepsi Jackson konusunda aklını başına getirmek istemişlerdi.

“Sen hep Ezra'nın sahteliğinden şikâyet etmez misin?” demişti Willem. “Jackson'ın Ezra'dan ne farkı var söyler misin, götün önde gideni olmak dışında?”

Jackson hakikaten *de* göttü ve onun yanındayken JB de götlük ediyordu. Birkaç ay önce, dördüncü veya beşinci uyuşturucuyu bırakma denemesi sırasında Jude'u aramıştı. Akşam beşe doğru uyanmış, kendini o kadar berbat, öyle ihtiyar ve bitkin ve *tükenmiş* hissetmişti ki teninin yapışıklığı, ağzındaki pas tadı, gözlerine kıymık kıymık batan kuruluk nedeniyle, ilk kez ölmek ve bu sürekli mücadeleden kurtulmak istemişti. *Bir şeylerin değişmesi lazım*, demişti kendi

kendine. *Jackson'la takılmayı bırakmam lazım. Bitmesi lazım bu işin. Her şeyin bitmesi lazım.* Arkadaşlarını özlüyor, onların masumiyetini ve temizliğini özlüyor, içlerindeki en ilginç insan olmaya, yanlarındayken rol yapma ihtiyacı hissetmemeye hasret duyuyordu.

Bunun üzerine Jude'u aramış (Willem elbette yine şehir dışındaydı, Malcolm'un da eline yüzüne bulaştırmadan yapabileceğine güven olmazdı) ve ondan işten sonra uğramasını rica etmiş, hatta yalvarmıştı. Kristalin kalanının nerede olduğunu (yatağın sağındaki gevşek döşeme tahtasının altında) ve piposunun yerini anlatmış, klozete atıp sifonu çekerek hepsinden kurtulmasını istemişti.

"JB" demişti Jude. "Beni dinle. Clinton'daki kafe var ya, oraya git. Eskiz defterini al. Bir şeyler ye. İlk fırsatta, şu toplantı biter bitmez geleceğim. İş hallettiğimde de sana mesaj atarım, eve dönersin, tamam mı?"

"Peki" demişti. Kalkmış uzun uzun duş yapmış, vücudunu sabunlamak yerine suyun altında durmakla yetinmiş, sonra da tam Jude'un dediği gibi hareket etmişti: Eskiz defterini ve kalemlerini almış, kafeye gitmiş, tavuklu sandvicin bir kısmını yemiş, biraz kahve içmiş, beklemişti. Beklerken, camın önünden yağlı saçları ve ince hatlı çenesiyle iki ayak üstüne dikilmiş tarlafaresi gibi geçen Jackson'ı görmüştü. Kendinden emin, zengin çocuğu edasıyla yürümesini izlemiş, her gün gördüğü çirkin biri gibi değil de, sokakta öylesine karşılaştığı çirkin biri gibi ağzına vurma hissi uyandıran sırtısına bakmıştı. Tam gözden kaybolmadan önce ise Jackson dönmüş, kafenin vitrinine bakmış, onunla göz göze gelmiş, çirkin çirkin sırtıarak yolunu değiştirip kafeden içeri girmişti. JB'nin orada olduğunu baştan beri biliyormuş, sırf JB'ye ona ait olduğunu hatırlatmak, ondan asla kaçamayacağını, Jackson ne isterse ve ne zaman isterse yapmak zorunda olduğunu, hayatının artık başkasının elinde olduğunu bil-

dirmek için o anda vücuda gelmiş gibi. İlk kez Jackson'dan korkmuş ve paniğe kapılmıştı. *Ne oldu böyle?* diye düşündü. Jean-Baptiste Marion'du o; planları o yapardı, insanlar onu takip ederdi, o insanları değil. Jackson'ın onu asla bırakmayacağını anladı ve korktu. Başka birine aitti, bir sahibi vardı artık. Nasıl sahipsizleşecekti? Eski haline nasıl dönecekti?

"N'aber?" dedi Jackson onu gördüğüne hiç şaşırمامış, sanki JB'yi irade gücüyle kendisi var etmiş gibi.

Ne diyebilirdi? "N'olsun" dedi.

Sonra telefonu çaldı: Jude'du arayan, işlem tamam diyor-du, geri gelebilirsin. "Ben gideyim" deyip ayağa kalktı, çıkar-ken Jackson da peşinden geldi.

Jackson'ı yanında görünce Jude'un suratının değiştiğine tanık oldu. "JB" dedi sakince, "gelebildiğine çok sevindim. Çıkalım mı?"

"Nereye çıkalım?" diye sordu sersemce.

"Benim eve" dedi Jude. "Şu indiremediğim koliyi alırım demiştin ya."

Ama öyle afallamıştı, hâlâ o kadar şaşkındı ki anlamamıştı. "Ne kolisi?"

"Hani dolabın üstünde duran, uzanamadığım koli" demişti Jude, Jackson'a hâlâ aldırmayarak. "Yardıma ihtiyacım var, tek başıma merdivene tırmanıp indiremem onu."

O zaman anlamalıydı çünkü Jude bir şeyin elinden gelmediğini kesinlikle söylemezdi. Ona bir çıkış kapısı açmıştı ama o aptallığından fark edemiyordu.

Fakat Jackson etmişti. "Bence arkadaşın seni benden uzaklaştırmak istiyor" dedi pis pis sırıtarak. Hepsiyle tanışmış olmasına rağmen Jackson hep böyle bahsediyordu onlardan: *Arkadaşların. JB'nin arkadaşları.*

Jude ona baktı. "Haklısın" dedi aynı alçak ve sakin sesle. "İstiyorum." Sonra tekrar JB'ye dönerek "Gelmeyecek misin benimle?" dedi.

Çok istiyordu. Ama o anda gelemeyecekti. Sebebini hiç bilemeyecekti ama gelmeyeceği belliydi. “Gelemem” diye fısıldadı Jude’a.

“JB” dedi Jude ve Jackson’ın yüzündeki alaycı sırıtışa aldırmadan onu kolundan tutup yola doğru çekti. “Gel benimle. Burada kalmak zorunda değilsin. Hadi gel JB.”

O zaman ağlamaya başladı; bağıra çağıra, uzun uzadıya değil ama ağladı. Tekrar “JB” dedi Jude iyice alçak sesle. “Gel benimle. Eve dönmeye mecbur değilsin.”

Ama “Gelemem” dediğini işitti kulakları. “Olmaz. Yukarı çıkmak istiyorum. Evime gitmek istiyorum.”

“O zaman ben de seninle kalırım.”

“Hayır. Olmaz Jude. Yalnız kalmak istiyorum. Çok teşekkür ederim ama eve dön sen.”

“JB” diyecek oldu Jude ama o arkasını dönüp koştu, apartman kapısına anahtarını sapladığı gibi Jude’un onu takip edemeyeceğini bilerek merdivenleri tırmandı; Jackson ise hemen peşindeydi, kötü kahkahalarını yakından duyuyordu, Jude’un “JB! JB!” diye seslenmesi de daireye girip (Jude yokluğunda temizlik yapmıştı; mutfak lavabosu boştu, tabaklar bulaşıklıkta süzülüyordu) kapıyı kapattığında kayboldu. Jude’un aradığı telefonunu kapattı, Jude’un çaldırdığı zilin de sesini kesti.

Sonra Jackson yanında getirdiği kokaini çıkarıp kesti, çektiler ve gece daha önce yaşadığı yüzlerce gecenin aynısı oldu; aynı ritimler, aynı çaresizlik, aynı berbat kopukluk hissi.

“Güzel oğlan aslında senin arkadaşın” dediğini duydu Jackson’ın gecenin bir yarısında. “Gel gör ki...” deyip ayağa kalktı ve hiç benzetemediği bir gülünçlük, ağzı zekâ özür-lü gibi açık, elleri önünde sallanarak, Jude’un yürüyüşünü taklit etti sözde. İtiraz edemeyecek, hiçbir şey diyemeyecek kadar güzeldi kafası; Jackson’ın odada gezinmesini izlerken Jude’u savunacak bir şeyler demeye çalıştı, gözleri doldu.

Ertesi gün geç saatte, mutfağın önünde yüzükoyun yattarken uyandı. Kendi gibi yerde, kitaplığın önünde sızmış Jackson'ın yanından dolaşıp odasına gitti, Jude'un yatağını da toplamış olduğunu gördü ve yine ağlamaklı oldu. Yatağın sağ yanındaki tahtayı dikkatle kaldırıp elini aralığa uzattı: boştu. Böylece yorganın üzerine uzandı, diğer ucunu çocukluğundaki gibi tepesine kadar çekti.

Uykuya dalmaya çalışırken, neden Jackson'la takılmaya başladığını hatırlamaya zorladı kendini. Sebebini bilmiyor değildi, hatırlamaya utanıyordu. Arkadaşlarına bağımlı olmadığını, hayatının içine sıkışıp kalmadığını, kötü dahi olsa kendi kararlarını verebileceğini ve vereceğini kanıtlamak için Jackson'a yanaşmıştı. İnsan o yaştan sonra yeni arkadaş edinemezdi. Arkadaşlarının arkadaşlarını bile tüketmiş olurdu, hayat giderek küçülürdü. Jackson salak, toy, acımasız bir adamdı; değer vereceği, mesai harcayacağı bir tip değildi. Biliyordu bunu. Bu yüzden üstüne gitmişti zaten; arkadaşlarını üzme, beklentilerinin onu bağlamadığını göstermek için. Aptallığın, aymazlığın, kibrin daniskasıydı. Üstelik bundan ötürü acı çeken de bir tek oydu.

"Bu herifi *gerçekten* seviyor olamazsın" demişti Willem bir defasında. Willem'in neyi kastettiğini pekâlâ bildiği halde, piçlik olsun diye anlamazdan gelmişti.

"Niye *sevemezmişim* Willem?" diye sormuştu. "Bir kere çok kafa herif. *Gerçekten* bir şeyler yapmak istiyor. İhtiyacım olduğunda *gerçekten* yanımda duruyor. Niye sevmeyecekmişim? Ha?"

Uyuşturucu da aynı hesaptı. Madde kullanmak büyüklük değildi, delikanlılık değildi, onu daha ilginç biri yapmıyordu. Ama yapmaması gereken bir şeydi. Artık sanat konusunda ciddiye alınmak isteyenler uyuşturucudan uzak duruyordu. Sefahat bir kavram olarak ortadan kalkmış, Beat kuşağının, eski nesillerin, geçmişin hatırası olarak kalmıştı. Günümüz-

de en fazla ot içilirdi, o da *belki. Hadi bilemedin*, çok ironik bir anına denk gelirse, bir çizgi kokain, ama o kadar. Disiplin ve yoksunluk çağıydı bu, ilham çağı değil; ilham gelse de maddeyle gelmeyecekti. Tanıdığı ve saygı duyduğu hiç kimse –Richard, Ali, Asyalı Henry Young– maddeye bulaşmıyordu; şeker de yok, kafein de, tuz da, et de, gluten de, nikotin de. Sanatçı keşişlerdi onlar. Aykırılığa kapıldığı anlarda, madde kullanmanın o kadar modası geçmiş, bayatlamış olduğu için yine şık bir şeye dönüştüğüne inandırmaya çalıştı kendini. Ama böyle olmadığını biliyordu. Jackson'ın Williamsburg'deki yankılı dairesinde ara sıra yapılan seks partilerinde yumuşak ve sıska insanların birbirini körlemesine yoklamalarından hoşlanmadığını bildiği gibi. Bu partilerden birinde JB'nin tipi olmayacak kadar sıska, genç, tüysüz bir oğlan kendini kesip kanını emmesini izlemesini teklif ettiğinde kahkahayı basacaktı. Ama basmamıştı, oğlanın kolunu kesip boynunu bükerek kendini yalayan kedi yavrusu gibi kanını dillediğini izlerken kederlenmişti. “Ya JB, ben sadece efendi bir beyaz çocuk istiyorum” diye inlemişti eski sevgilisi, şimdiki arkadaşı Toby bir seferinde, bunu hatırlayınca gülümsedi. O da isterdi. Tek istediği efendi bir beyaz çocuktur; kireç beyazlığında teni neredeyse ışık geçiren, dünyanın en az erotik hareketiyle kendi kanını emen bu kertenkele kılıklı değil.

Birçok soruya cevabı vardı ama birine yoktu: Nasıl kurulacaktı? Nasıl duracaktı? Resmen stüdyosuna kapanmış, Jackson'ın olmadığını kontrol etmek için gizli gizli koridoru gözetliyordu. Nasıl kaçacaktı Jackson'dan? Nasıl geri alacaktı hayatını?

Jude'a zulasını temizlettikten sonraki akşam nihayet onu aradığında, Jude onu evine davet etmiş, o istemeyince kalıp kendisi gelmişti. Oturup duvara bakarken Jude mutfığa girip karidesli risotto yapmış, tabağını eline tutuşturup karşısına geçerek tezgâha yaslanmış, yemesini izlemişti.

“Daha var mı?” diye sordu tabağını bitirdiğinde, Jude devamını koydu. Ne kadar aç olduğunu fark etmemişti, kaşığı kaldırırken eli titriyordu. Anneannesini öldüğünden beri gitmediği aile yemekleri geldi aklına.

“Nutuk çekmeyecek misin bana?” diye sordu sonunda ama Jude başıyla hayır dedi.

Yemeği bittikten sonra kanepeye oturup sesini kısarak televizyon izledi, ekrana dikkat ettiğinden değil de birbiri ardına çakan görüntülerde huzur bulduğundan, bu sırada Jude da bulaşıkları yıkadı, ardından kanepede yanına oturup bir dosya üzerinde çalışmaya başladı.

Willem’in İrlanda’nın küçük bir kasabasında yaşayan, sol yanağı yara izi içinde bir dolandırıcıyı canlandırdığı filmi oynuyordu televizyonda. Kanalda durdu, filmi izlemediyse de Willem’in yüzüne, sessiz oynayan ağzına baktı. “Özledim Willem’i” dedi, sonra dediğinin nankörlük olduğunu düşündü. Ama Jude kalemini bırakıp ekrana bakmıştı bile. “Ben de özledim” dedi ve ikisi kendilerinden çok uzaktaki arkadaşlarına baktılar.

“Gitme” dedi Jude’a uyuklarken. “Bırakma beni.”

“Bırakmam” dedi Jude, bırakmayacağını biliyordu.

Ertesi sabah erkenden uyandığında hâlâ kanepedeydi, yorganının altındaydı, televizyon kapalıydı. Kanepenin diğer ucunda minderlere gömülmüş yatan Jude daha uyuyordu. Bir yanı, Jude’un onlara kendi hakkında hiçbir şey anlatmamasından, kaçak oynamasından ötürü hep hakarete uğramış hissetse de, o anda sadece takdir ve şükran hisleriyle doluydu; sandalyeye geçip yanına oturdu, resmini yapmaya bayıldığı yüzüne, her gördüğünde rengini tutturmak için ne kadar uğraştığını, bir sürü boyayı karıştırdığını hatırladığı saçlarına baktı.

Yaparım ben bu işi, dedi Jude’a içinden. *Yapabilirim.*

Ama yapamayacağı ortadaydı. Stüdyosundaydı, saat daha

birdi, canı o kadar çekiyordu ki içmeyi, gözünün önünde bir tek beyaz kalıntılarla kaplanmış piposu geliyordu, üstelik uyuşturucu kullanmama denemesinin daha ilk günündeydi ve şimdiden rezil oluyordu; hep *kendisi* yüzünden. Etrafı değer verdiği tek şeyle, “Saniyeler, Dakikalar, Saatler, Günler” serisindeki tablolarıyla çevriliydi. Bunlar için Malcolm, Jude ve Willem’i bir gün boyunca takip etmiş, yaptıkları her şeyi fotoğraflamış, sonra her birinin gününden sekiz ila onar poz seçip resme dökmüştü. Her birinin aynı yıl, aynı ay içindeki sıradan bir işgününü belgelemek hedefiyle, tablolara resmin çekildiği günü, saati, yeri ve isimlerini yazmıştı.

Willem’in serisi en dağınık olandı: Willem *Davetsiz Misafirler* diye bir filmin çekimleri için Londra’dayken yanına gitmişti, seçtiği resimler de set içindeki ve dışındaki fotoğraflardan oluşuyordu. Her birinin resimleri arasında en sevdikleri vardı; Willem’inkilerden en sevdiği ise *Willem, Londra, 8 Ekim, 09:08*’di. Bu resimde Willem makyaj sandalyesine oturmuş aynadaki yansımasına bakarken, makyöz sol parmaklarının ucuyla çenesini yukarı kaldırmış, sağ eliyle yanaklarına pudra sürüyordu. Willem’in gözleri kısıktı ama kendini izlediği belli oluyordu, sandalyenin ahşap kolçaklarını ise lunapark trenine binmiş de her an düşebilecekmiş gibi sımsıkı kavramıştı. Önündeki makyaj masası dantel kırpıklarına benzeyen kaş kalemi yongalarıyla kaplıydı, açık makyaj paletlerinin tüm renkleri kırmızıydı, akla hayale gelmeyecek kırmızılar vardı, pamuk topaklarına ise yine kırmızı bulaşmıştı kan gibi. Malcolm için gecenin geç saatlerinde mutfak masasında oturmuş, pirinç kâğıdından hayali binalarından birini yaparken uzun pozlamalı bir fotoğraf çekmişti. *Malcolm, Brooklyn, 23 Ekim, 23:17* adlı fotoğrafı kompozisyonundan ötürü değil, şahsi bir sebepten çok seviyordu. Üniversitede Malcolm’un o minicik binaları yapıp pencere pervazında sergilemesiyle hep dalga geçmişse de gizli-

den gizliye buna hayranlık duymuş, Malcolm'un bunları yapışını izlemekten çok hoşlanmıştı: Soluk alıp verişleri yavaşlar, üzerine kesin bir sessizlik çöker, bazen kuyruğa benzer bir uzantısıymış gibi hissedilen sürekli telaşı sıyrılıp giderdi.

Tüm resimler üstünde bir sıra gözetmeden çalışsa da, Jude'un serisi için düşündüğü renkleri tam istediği gibi yakalayamamış, dolayısıyla onun resimleri en az sayıda ve en zayıf kalmıştı. Fotoğrafları tararken arkadaşlarının günlerinin tonlama bakımından bir istikrar gösterdiğini fark etmişti: Willem'i Belgravia'da geniş bir apartman dairesinde çekim yapıldığı günlerde takip etmişti ve altın renkli, mumlu bir ışık hâkimdi ortama. Daha sonra Willem'in Notting Hill'de tuttuğu dairede koltuğa oturmuş okurken de resimlerini çekmişti, orada da ışık sarıydı ama şurupsu değil de, sonbahar elmalarının kabuğu gibi daha keskin bir sarıydı. Buna karşın Malcolm'un dünyası mavimtıraktı: Yirmi İkinci Sokak'taki beyaz mermer yüzeyli ofisi de, Sophie'yle evlendikten sonra Cobble Hill'de aldıkları ev de öyleydi. Jude'un ki ise griydi ama gümüşü bir gri; jelatin baskılara özgü, akrilikte yakalanması çok zor bir tondu, renkleri bir hayli incelterek o parıltılı ışığı yakalamaya çalışmıştı. Başlamadan önce griyi parlak ve temiz bir görünüşe kavuşturacak bir yol araması gerekmiş, bu da canını sıkıyordu çünkü tek isteği resim yapmaktı, renklerle cebelleşmek değil.

Fakat insanın kendi tablolarından sıkılması –ki yaptığı işi meslektaş ve yoldaşı gibi, bir gün suyuna gidip yardımcı olan, ertesi gün huysuz bir çocuk gibi aksilikler, arızalar çıkaran eserekli bir çocuk gibi görmemek imkânsızdı– kaçınılmaz bir durumdu. Bıkmadan usanmadan devam etmek gerekirdi, günün birinde de istediği olurdu.

Gelgelelim kendine verdiği söz misali –*Beceremeyeceksin!* diye ötüyordu kafasının içindeki iblis damarına basmak için, *Beceremeyeceksin!*–, tabloları da onunla alay ediyordu. Bu

seride kendi günlerinden birinin de tablosunu yapmaya karar vermişti ama üç senedir belgelenmeye layık tek bir günü olmamıştı. Denememiş değildi; haftalar boyunca yüzlerce fotoğrafını çekmişti kendi kendine. Fakat incelediğinde hepsinin sonu aynı yere varıyordu: kafasının güzelleşmesine. Ya da fotoğraf serisi akşamüstüne doğru son buluyordu, bu da kafasının artık fotoğraf çekemeyecek kadar gittiği anlamına geliyordu. Fotoğraflarda hoşlanmadığı başka şeyler de vardı: Hayatına dair belgelere Jackson'ın da girmesini istemiyordu fakat Jackson hep oradaydı. Uyuşturucu kullandıktan sonra suratına yerleşen sersem tebessümden hoşlanmıyordu, gün geceye dönerken suratının tombul ve umutlu halinin tombul ve haris bir hale dönmesinden hoşlanmıyordu. Resmetmek istediği hali bu değildi fakat gitgide resmetmesi *gerken* halinin bu olduğunu düşünmeye başlamıştı: Ne de olsa hayatı buydu işte. Bazen uyandığında etraf karanlık olur ve neredeyim, günlerden ne, saat kaç gibi sorulara cevap bulamazdı. Gün kavramı bile başlı başına espri malzemesiydi artık. Bir gün ne zaman başlar, ne zaman biter kestiremiyor-du. *İmdat*, derdi o anlarda, yüksek sesle. *İmdat*. Ama yardım çağrısı kimi muhatap alıyor, bunun karşılığında ne olmasını bekliyor, bilemezdi.

Artık yorulmuştu. Denemişti. Dört Temmuz hafta sonu tatilinin cuma gününde, saat on üç otuzdu. Üstünü giyindi. Stüdyosunun pencerelerini kapatıp kapısını kilitledi, sessiz binanın merdivenlerinden indi. "Chen" dedi merdiven boşluğunda yüksek sesle, sanatçı arkadaşlarına alarm verir, yardımına ihtiyacı olan birine seslenir gibi. "Chen, Chen, Chen." Eve gidiyordu, kafayı bulmaya.

Korkunç bir sesle, makine gürültüsüyle, metalin metale sürtme cayırtısıyla uyanıp sesi bastırmak için yastığına azacı çıktığı kadar bağırırken, sesin apartman kapısının zilden geldiğini anladı, ağır ağır doğrulup ayaklarını sürüyerek

kapıya gitti. “Jackson?” diye sordu düğmeyi basılı tutarak ve sesinin ne kadar korkulu, tedirgin çıktığını fark etti.

Bir sessizlik oldu. “Yok, biziz” dedi Malcolm. “Açsana.” Açtı.

Malcolm, Jude ve Willem hep birlikte, tiyatro yapacakmış gibi, karşısına dikildiler. “Willem” dedi. “Kapadokya’da değil miydin sen?”

“Dün döndüm.”

“Ama sen ayın” –biliyordu– “altısında dönmeyecek miydin? Öyle demiştin bana.”

“Bugün ayın yedisi” dedi Willem sessizce.

Bunun üzerine ağlamaya başladı ama vücudu susuz kaldığından gözyaşı dökülmüyordu, sadece ağlama sesleri çıkıyordu. Yedi Temmuz demek: Onca gün boşa gitmişti. Hiçbir şey hatırlamıyordu.

“JB” dedi Jude ona yaklaşarak. “Kurtaracağız seni bundan. Gel bizimle. Bir çaresini bulacağız.”

“Peki” dedi ağlamaklı. “Tamam, peki.” Çok üşüdüğü için battaniyesine sarılı durduysa da Malcolm’un onu kanepeye götürmesine ses çıkarmadı, Willem kazak alıp geldiğinde ise çocukluğunda annesi onu giydirirken yaptığı gibi uysalca kollarını kaldırdı. “Jackson nerede?” diye sordu Willem’e.

“Jackson seni rahatsız edemeyecek” dediğini duydu Jude’un tepesinde. “Sen onu düşünme JB.”

“Willem” dedi, “sen ne zaman vazgeçtin arkadaşım olmaktan?”

“Hiç vazgeçmedim JB” dedi Willem ve yanına oturdu. “Seni sevdiğimi biliyorsun.”

Kanepeye yaslanıp gözlerini yumdu; Jude’la Malcolm’un fısıfısıf konuştuklarını, sonra Malcolm’un yatak odasına doğru yürüdüğünü, döşeme tahtasının kaldırılıp tekrar yerine bırakıldığını, ardından sifonun çekildiğini duydu.

Jude “Hazırız” deyince kalktı, Willem de onunla beraber doğruldu, Malcolm yanına gelip kolunu omzuna attı ve grup-

ça kapıya yürüdükleri sırada üzerine bir korku geldi: Dışarı çıkarsa Jackson'la karşılaşacağını, o gün kafede olduğu gibi ansızın belireceğini biliyordu.

“Çıkamam” dedi durup. “Gitmek istemiyorum, zorlamayın beni.”

“JB” dedi Willem ama sesinin tonu, hatta sırf varlığı bile o anda akıl almaz bir öfkeye sevk etti onu; Malcolm'un kolundan sıyrıldığı gibi dönüp karşılarına dikildi; bir anda canlanmıştı. “Sen bana ne yapacağımı söyleyemezsin Willem” dedi. “Hiç yanımda yoksun, bana hiç destek olmadın, bir telefon bile etmedin, şimdi canın öyle istiyor diye gelip, sıçıp battırdın salak JB, Kahraman Willem olarak seni bataktan kurtaracağım pozlarında alay edemezsin benle, tamam mı? Bu laşma bana, rahat bırak.”

“Kızdığını biliyorum JB” dedi Willem, “ama kimse seninle dalga geçmiyor, hele ki ben” fakat o ağzını açmadan önce JB, Willem'in Jude'a –kendince– kaçamak bir bakış attığını görmüştü, daha da coştı. Ne olmuştu birbirlerini şıp diye anladıkları, Willem'le her hafta dışarı çıktıkları, ertesi gün dönüp Malcolm'a ve hiç dışarı çıkmayan, hiçbir şey söylemeyen Jude'a maceralarını anlattıkları günlere? Nasıl olmuştu da tek başına kalan o olmuştu? Neden Jackson'ın onu didikleyip mahvetmesine izin vermişlerdi? Neden daha çok mücadele etmemişlerdi onun için? Neden kendisi berbat etmişti her şeyi? Neden buna göz yummuşlardı? Yıkamak, yok etmek istiyordu onları; kendisi kadar insanlıktan çıktıklarını hissetsinler istiyordu.

“Ya sen?” dedi Jude'a dönerek. “Nasıl bir boka battığımı bilmek hoşuna mı gidiyor? Milletin tüm sırlarını öğrenip kendine dair hiçbir şey anlatmamak çok mu güzel? Neyin peşindesin Jude? Kulübe gireceksin ama ağzını hiç açmayacaksın, hiçbir şey anlatmayacaksın, öyle mi? Bu işler böyle yürümüyor; bıktık usandık senin bu halinden.”

“Yeter JB” dedi Willem sertçe ve omzunu tuttu ama bir anda üzerine güç gelmişti, kendini Willem’den kurtarıp beklenmedik bir çeviklikle, bir boksör gibi kitaplığa doğru çekildi. Jude’a baktı, sessizce duruyordu, yüzü ifadesiz gözleri iri iriydi, sanki devam etmesini, JB’nin canını daha çok yakmasını istiyordu. Jude’un gözlerini ilk resmettiğinde, rengi çok benziyor diye evcil hayvan dükkânına gidip yeşil bir yılanın resmini çekmişti. Ama o anda ot yılanları gibi daha koyu yeşildi gözleri ve saçmasapan bir şekilde boyalarının yanında olmasını istedi; olsaydı, biliyordu ki zahmetsizce yakalayabilecekti tam istediği rengi.

“Yok öyle” dedi yine Jude’a. Sonra ne olduğunu anlamadan Jackson’ın Jude taklidini yapmaya başladı; Jackson gibi ağzını bir karış açık tutarak sol bacağına taş kesmişçesine sürükleyip inlemeye koyuldu. “Ben Jude” dedi ağzını çarpıtarak. “Jude St. Francis ben.” Birkaç saniyeliğine odadaki tek ses, tek hareket onunkiydi ve durmak istedi ama durmadı. Sonra Willem’in üstüne yürüdüğünü hatırlıyordu, son gördüğü de Willem’in yumruğunu kaldırdığı oldu; duyduğu son ses kemik sesiydi.

Uyandığında nerede olduğunu bilemedi. Zor nefes alıyordu. Burnunda bir şey olduğunu fark etti. Eliyle yoklamak istedi ama kolunu kaldıramadı. Bakınca bileklerinde kayış olduğunu gördü ve hastanede olduğunu anladı. Gözlerini kapatıp olanları hatırladı: Willem yumruk atmıştı ona. Sonra sebebi aklına geldi ve gözlerini sımsıkı kapatıp içinden acıyla uludu.

O an geçti ve gözlerini bir daha açtı. Başını sola çevirdiğinde çirkin mavi bir perde yüzünden kapıyı göremediğini fark etti. Sonra sağa dönüp sabah güneşine doğru baktı ve yatağın yanındaki sandalyede uyuyan Jude’u gördü. Sandalye ufacıktı, o da korkunç bir pozisyona sokmuştu kendini: Dizlerini göğsüne çekmiş, yanağını dizlerine yaslamış, kollarını baldırlarına sarmıştı.

Jude, biliyorsun böyle uyumaman gerektiğini, dedi ona içinden. Uyandığında belin çok ağrıyacak. Ama uzanıp onu uyandırabilecek olsaydı bile bunu yapmazdı.

Tanrım, dedi. Tanrım. Ne yaptım ben?

Çok özür dilerim Jude, dedi içinden ve bu kez gerçekten ağlayabildi, gözyaşları dudaklarına değdi, silemediği sümükleri kabardı. Ama içinden ağladı, hiç ses çıkarmadı. Özür dilerim Jude, çok özür dilerim, diye içinden defalarca tekrarladı, sonra ancak dudaklarının açılıp kapandığını işitebileceği kadar alçak bir sesle fısıldadı. Beni affet Jude. Beni affet.

Beni affet.

Beni affet.

Beni affet.

IV

Eşitlik Aksiyomu

Arkadaşları Lionel'ın düğünü için Boston'a doğru yola çıkmadan önceki gece, Dr. Li'den gelen bir mesajla Dr. Kashen'in ölüm haberini alıyor. "Kalp krizinden, bir anda gidiyor" yazıyor Dr. Li. Cenaze cuma akşamüstü kaldırılacak.

Ertesi sabah arabayla doğrudan mezarlığa gidiyor, oradan da Dr. Kashen'in yüksek lisans öğrencilerine her yıl dönem sonu yemeği verdiği, Newton'daki iki katlı ahşap evine. Bu partilerin yazılı olmayan kuralı, matematik konuşulmamasıydı. "Başka ne isterseniz konuşabilirsiniz" derdi konuklarına, "ama matematik duymayayım." Sadece Dr. Kashen'in partilerinde ortamdaki en asosyal insan olmazdı (aynı zamanda en az zeki insan da olurdu ki tesadüf değildi) ve hoca sohbeti başlatacak kişi olarak mutlaka onu seçerdi. "Ee, Jude" derdi. "Nelerle ilgileniyorsun bugünlerde?" Dönem arkadaşlarından en az ikisinde –ikisi de doktora öğrencisiydi– hafif otizm belirtileri mevcuttu ve onların sohbet etmekte nasıl zorlandıklarını, sofrada ne kadar dikkat ettiklerini görür, yemeklerden önce çevrimiçi oyunlardan son çıkanları (birinin ilgi alanı buydu) ve tenisteki son gelişmeleri (diğeri de buna meraklıydı) takip ederek onlara cevap verebilecekleri sorular hazırlardı. Dr. Kashen öğrencilerinin günün birinde iş bulabilmelerini de istediğinden, onlara matematik öğretmenin yanında öğrencilerini sosyalleştirmeyi, başkalarının yanında nasıl davranacaklarını anlatmayı görev bilirdi.

Bazı yemeklere, Dr. Kashen'in Jude'dan beş altı yaş büyük oğlu Leo da katılırdı. O da otizmden mustarıptı fakat Donald ve Mikhail'in aksine onun otizmi derhal fark ediliyordu ve liseyi bitirmiş olmasına rağmen üniversiteye bir dönemden fazla devam edememişti, bir telefon şirketinde programcı olarak çalışıyor, bütün gününü küçük bir odada ekrana bakıp satır satır kod düzelterek geçiriyordu. Dr. Kashen'in tek çocuğuydu ve baba evinde yaşıyordu, annesi yıllar önce öldüğünde yanlarına taşınan halasıyla birlikte.

Eve vardığında önce Leo'yla konuşuyor –bakışları donuk, bir şeyler gevelerken gözlerini kaçırıyor–, ardından da Dr. Kashen'in Northeastern'da matematik hocası olan kız kardeşiyle.

"Jude" diyor kadın, "seni gördüğüme çok memnun oldum. Geldiğin için teşekkür ederim." Elini tutuyor. "Ağabeyim hep bahsederdi senden, biliyorsun."

"Kendisi mükemmel bir hocaydı" diyor ona. "Bana çok şey kattı. Acımız çok büyük."

"Öyle" diyor. "Ansızın oldu bitti. Zavallı Leo" –birlikte, boşluğa bakan Leo'ya bakıyorlar– "altından nasıl kalkacak bilemiyorum." Yanağından öpüyor. "Tekrar sağ ol."

Dışarısı acımasız derecede soğuk, arabanın ön camı buz tutmuş. Dikkatle Harold ve Julia'nın evine gidiyor, içeri girip geldiğini duyuruyor.

"İşte karşınızda!" diyor Harold, ellerini bir bulaşık beziye kurularak mutfaktan çıkageldiğinde. Bir süre önce huy edindiği üzere kucaklıyor onu; her ne kadar bu yakınlaşmadan rahatsızlık duysa da, Harold'a kucaklaşmayı neden istemediğini anlatmak daha çok sıkıntı verecek. "Kashen'e çok üzuldüm Jude. Duyduğumda inanamadım bir süre. Daha iki ay önce adliyede karşılaşmıştık, sapasağlam görünüyordu."

"Öyleydi" diyor atkısını çözdüğü, Harold'ın da paltosunu aldığı sırada. "Yaşı da o kadar ileri değildi; yetmiş dört yaşındaydı."

“Tanrım” diyor geçende altmış beşine basan Harold. “Sıramız geliyor desene. Hadi eşyalarını odana koy da mutfağa gel. Julia’nın bir toplantısı var ama bir saate filan döner.”

Çantasını misafir odasına –Harold ve Julia’nın deyimiyle “Jude’un odası”na, “odana”– bırakıyor, takım elbisesini çıkarıp mutfağa indiğinde Harold’ın ocaktaki tencereye kuyuya bakar gibi dalıp gitmiş olduğunu görüyor. “Domates sosu yapmaya çalışıyorum” diyor ona dönmeden, “ama bir acayiplik oldu, ayrışıp duruyor. Baksana.”

Bakıyor. “Ne kadar zeytinyağı koydun?”

“Çok.”

“Ne kadar çok?”

“Çok işte. Gereğinden fazla koymuşum belli ki.”

Gülümsüyor. “Ben düzeltirim.”

“Çok şükür” diyor Harold ocağın önünden çekilerek. “Bunu söylemeni bekliyordum ben de.”

Yemek sırasında Julia’nın en sevdiği araştırma görevlisinin başka bir laboratuvara geçmeye niyeti olduğundan, hukuk fakültesinde dolaşan son dedikodulardan, Harold’un editörlüğünü yaptığı ve *Brown / Eğitim Müdürlüğü* davası hakkında yazılmış makaleleri içeren antolojiden, Laurence’ın ikiz kızlarından birinin yakında evleneceğinden konuşuyorlar, ardından Harold sırtarak “Büyük gün yaklaşıyor Jude” diyor.

“Üç aycık kaldı!” diye ekliyor Julia neşeyle, o ise inildiyor. “Ne yapacaksın bakalım?”

“Bir şey yapmayacağım herhalde” diyor. Hiçbir şey planlamadı, Willem’i de planlamaktan men etti. İki yıl önce Willem’in kırkıncı yaşgünü için Greene Sokak’taki evde büyük bir parti vermişti ve dördü birbirlerine hep kırkına bastıklarında bir yerlere gideceklerini söyledilerse de gerçekte öyle olmamıştı. Willem doğum gününde Los Angeles’ta film çekimindeydi, bittikten sonra Botswana’da safariye gitmişlerdi. Ama ikisi gitmişlerdi yalnızca; Malcolm bir proje için

Beijing'deydi, JB ise... Willem JB'yi davet etmeyi gündeme getirmeyince o da bir şey dememişti.

“Öyle ya da böyle kutlaman lazım” diyor Harold. “Burada bir akşam yemeği verebiliriz veya New York'ta da kutlayabiliriz.”

Gülümseyerek başıyla hayır diyor. “Kırk da herhangi bir yaş sonuçta.” Çocukken kırkını göreceğini hiç hayal etmemişti: Yaralanmasından sonraki aylarda bazen rüyasında kendisini yetişkin olarak görse de ayrıntılar silik çıkmış, nerede olduğunu ve neyle uğraştığını hiç anlayamamıştı; tek ortak özellikleri yürüyor, bazılarında koşuyor olmasıydı, bir de hep gençti, sanki hayal gücü ortayaşa ulaşmasına razı gelmiyordu.

Konuyu değiştirmek için onlara Dr. Kashen'in cenazesini ve Dr. Li'nin yaptığı konuşmayı anlatıyor. “Matematiği sevmeyen insanlar, matematikçileri konuyu zorlaştırmakla suçlar durur” demişti Dr. Li. “Fakat matematiği seven insanlar bunun tersinin doğru olduğunu bilir: Matematik, sadeliği ödüllendirir ve matematikçiler de sadeliği her şeyden çok sever. Walter'ın en sevdiği aksiyomun da, matematik dünyasındaki en basit aksiyom olmasına şaşmamak lazım. Boş küme aksiyomudur bu.

“Boş küme aksiyomu, sıfırı temsil eder. Bir yokluk kavramının, yani sıfır kavramının bulunmasının zorunluluğunu ifade eder. Sıfır değer, sıfır adet diye bir şey olmalıdır. Matematik bir yokluk kavramı olduğunu varsayar ama bu kanıtlanmış mıdır? Hayır. Fakat var olmak *zorundadır*.

Felsefi düşünecek olursak ki bugün öyle düşünüyoruz, hayatın bizzat boş küme aksiyomu olduğunu öne sürebiliriz. Sıfırla başlar, sıfırla biter. Her iki durumun da mevcudiyetini biliriz fakat iki deneyimin de bilincinde olmayız: Bu durumlar hayat olduğu bilinerek deneyimlenemiyor olsa bile, hayatın *ta* kendisidir. Yokluk kavramının mevcudiyetini *varsayar* fakat kanıtlayamayız. Öte yandan, var olmak *zorundadır*. Bu

nedenle ben Walter'ın ölmüş değil de boş küme aksiyomunun doğruluğunu, sıfır kavramının varlığını kanıtlamış olduğunu düşünmek istiyorum. Onu bundan daha çok mutlu edecek bir şey bilmiyorum. Zarif bir beyne zarif bir veda yakışır, Walter da tanıdığım en zarif beyindi. Ona burada veda ederken, çok sevdiği aksiyomun cevabını bulmasını diliyorum.”

Bir süre sessiz kalıp bunları düşünüyorlar. “Boş küme aksiyomu *benim de* en sevdiğim aksiyomdur deme sakın” diyor Harold aniden ve Jude gülerek karşılık veriyor. “Hayır” diyor, “değil.”

Ertesi sabah geç kalkıyor, akşamına da düğüne gidiyor. İki damat da Hood yurdundan oldukları için düğündeki neredeyse herkes tanıdık. Hood'dan olmayan misafirler –Lionel'ın Wellesley'den, Sinclair'in de Avrupa tarihi dersleri verdiği Harvard'dan arkadaşları– sıkılmış ve düşünceli hallerde, adeta korunmak ister gibi birbirlerine sokulmuş duruyor. Düğün biraz gelişigüzel ve karman çorman cereyan ediyor: Lionel gelen her davetliye hemen bir görev veriyor, çoğu da görevlerini ihmal ediyor; sözde onun konuk defterini herkese imzalatması, Willem'in de masaları göstermesi gerekirken herkes ortalarda dolaşıp Lionel ve Sinclair sayesinde, bu düğün vesilesiyle, yirminci yıl mezunları buluşmasına gitmekten kurtulduklarını anlatıyor. Ekibin tamamı burada: Willem'le kız arkadaşı Robin; Malcolm'la Sophie; hatta JB'yle henüz tanışmadığı yeni erkek arkadaşı bile. Daha oturma düzenine bakmadan hepsinin aynı masada olacağını biliyor. “Naber Jude?” diyor yıllardır görüşmediği insanlar ona. “Nasılsın? JB nerede? Willem'le muhabbet ettik az önce! Malcolm'u gördüm şimdi!” Ardından da: “Dördünüz hâlâ yakın mısınız eskisi gibi?”

“Hâlâ görüşüyoruz” diyor, “hepsinin de keyfi yerinde”, Willem'le önceden sözleştikleri gibi. JB'nin ne dediğini merak ediyor; kendisi ve Willem gibi gerçeği yumuşatıyor mu,

yoksa tipik JB doğruculuğu krizine girip olanı biteni anlıyor mu: “Hayır. Pek konuşmuyoruz bile. Etrafımda bir tek Malcolm kaldı.”

JB’yi aylardır görmedi. Haberini alıyor tabii Malcolm’dan, Richard’dan, Zenci Henry Young’dan. Ama artık görüşmüyorlar çünkü üstünden neredeyse üç yıl geçmesine rağmen onu affedemedi. Çok uğraştı. Yaptığının ne kadar densizce, ne kadar acımasızca, ne kadar merhametsizce olduğunun farkında. Ama olmuyor. JB’yi gördüğünde yaptığı taklit gözünün önüne geliyor, başkalarının ona dair düşüncelerinin tam da korktuğu gibi olduğunun kanıtını tekrar tekrar yaşıyor. Fakat arkadaşlarının onu öyle görebileceğini hiç düşünmemişti, daha doğrusu, düşünseler de söylemezler sanmıştı. Taklidin isabetli oluşu içini acıtıyor ama onu asıl yıkan, JB’nin yapmış olması. Geceleri uyku tutmadığında bazen JB’nin ağzı bir karış açık, salyalar saçarak, ellerini pençe gibi önünde tutarak yarım daireler çizmesi geliyor canlanıyor zihninde. *Ben Jude. Jude St. Francis ben.*

O gece JB’yi hastaneye yatırdıktan sonra –getirdiklerinde yarı baygın sayıklıyordu, sonra kendine geldi, öfkелendi, sonunda sakinleştiriciyi verip karga tulumba götürülene kadar etrafa saldırdı, onlara anlamsızca haykırdı, hastabakıcılarla dalaştı, ellerinden kurtulmaya çalıştı– Malcolm bir taksiyle hastaneden ayrılmış, kendisiyle Willem de başka bir taksiyle Perry Sokak’a gitmişlerdi.

Takside Willem’le göz göze gelmeye cesaret edememiş, kendisini oyalamak için form doldurma, doktorla konuşma gibi bir iş de bulamamış, gecenin sıcak ve nemli olmasına rağmen vücudu buz kesmiş ve elleri titremeye başlamış, bunun üzerine Willem uzanıp sağ elini tutmuş ve uzun, sessiz yolculuk boyunca bırakmamıştı.

JB’nin iyileşmesi sırasında yanındaydı. Birlikte bunca zaman geçirdikten sonra onu yüz üstü bırakamayacağına, to-

parlanana kadar yanında olacağına karar vermişti. Üçü nöbetleşe çalıştılar, o da işten çıktığında JB'nin hasta yatağının baş ucuna oturup kitap okudu. JB bazen uyanık olsa da çoğu zaman değildi. Bir yandan sistemi temizleniyordu ama doktorlar böbrek enfeksiyonu olduğunu da tespit etmişlerdi, bu nedenle kolunda serumla genel koğuştta yatmaya devam etmiş, yüzündeki şişkinlik ağır ağır inmişti. JB uyanırken af dileniyordu ondan, kimi zaman dramatik bir şekilde ve yalvararak, aklının daha berrak olduğu sıralarda ise sessizce. İşte en çok bu konuşmalarda zorlanıyordu.

“Çok üzgünüm Jude” diyordu. “Ne yaptığımı bilmiyordum. Lütfen beni affettiğini söyle. Biliyorsun seni ne kadar sevdiğimi. Seni incitmeyi hiç ister miydim yoksa?”

“Ne yaptığımı bilmediğinin farkındayım JB” diyordu o da. “Farkındayım.”

“O zaman beni affettiğini söyle. N'olur Jude.”

Sessiz kalıyordu. “Bunların hepsi geçecek JB” diyebiliyordu ama ağzından *Seni affettim* kelimeleri döküleliyordu bir türlü. Geceleyin yalnızken tekrar tekrar söylüyordu: *Seni affettim, seni affettim*. O kadar kolay geliyordu ki kendine kızıyordu. JB daha iyi hissedecekti oysa. *Söyle işte*, diye emir veriyordu kendi kendine, JB ona sararmış, bulanık gözleriyle baktığında. *Söyle*. Ama söyleyemiyordu. JB'nin kötüleşmesine yol açtığının farkındaydı ama buna rağmen söyleyemiyordu işte. Dilinin altında tuttuğu çakıllardı sözler. Salamıyordu ortaya, mümkün değildi.

Sonraları JB onu tedavi merkezinden her gece titizlikle aradığında, nasıl daha iyi bir insan haline geldiğini, kendisinden başka güvenebileceği kimse olmadığını idrak ettiğini, Jude'un da hayatın işten ibaret olmadığını anlaması gerektiğini, anı yaşayıp kendisini sevmesinin şart olduğunu dinledi. Oturdu dinledi, nefes alıp verdi ama bir şey söylemedi. JB taburcu olup hayata yeniden alışmaya çalışırken aylar bo-

yunca hiç haber alamadılar ondan. Evinden tahliye edilmişti, hayatını baştan kurarken annesinin yanına yerleşti.

Derken bir gün aradı. Onu hastaneye yatırdıklarından neredeyse tam yedi ay sonra, bir şubat günüydü ve JB buluşup konuşmak istiyordu. JB'ye Willem'in evinin yakınlarındaki Clementine diye bir kafede buluşmayı teklif etti ve sıkış tı-kış masaların arasından zorla geçerek en arkadaki sandal-yesine ulaştığında burayı neden seçtiğini anladı: JB'nin taklidini yapamayacağı kadar küçük bir yerdi. Bunu fark ettiğinde de kendini sersem ve korkak hissetti.

JB'yi uzun zamandır görmemişti; JB masanın üzerinden uzanıp temkinli ve hafif bir şekilde sarıldıktan sonra oturdu.

"Çok iyi görünüyorsun" dedi.

"Sağ ol" dedi JB. "Sen de öyle."

Yirmi dakika kadar JB'nin hayatından konuştular: Adsız Meth Bağımlıları'na katılmıştı. Birkaç ay daha annesiyle kalacak, sonra ne yapacağına karar verecekti. Hastaneye yatmadan önce üzerinde çalıştığı seriye devam ediyordu.

"Bu çok güzel JB" dedi. "Gurur duyuyorum seninle."

Sonra bir sessizlik oldu, başkalarına baktılar. Birkaç masa ötede oturan genç kız, konuşurken uzun altın kolyesini parmağına doluyor da doluyordu. Bir yandan kolyesiyle oynayıp diğer yandan arkadaşıyla konuşmasını uzun uzun seyretti, kızla göz göze geldiğinde bakışlarını kaçırdı.

"Jude" dedi JB, "Sana tamamen ayık bir vaziyette söylemek istiyorum ki çok üzgünüm. Korkunç bir şey yaptım. Yani bu..." Başını salladı. "Hiçbir vicdana sığmıyor. Senden ne... "Yine durdu, bir sessizlik oldu. "Özür dilerim" dedi. "Çok üzgünüm."

"Üzgün olduğunu biliyorum JB" dedi ve daha önce hissetmediği bir keder çöktü üzerine. Başkaları da ona acımasızlık etmişler, ona kendini berbat hissettirmişlerdi ama onlar sevdiği kişiler, onu sağlıklı ve eksiksiz biri gibi gördüklerini umduğu kişiler değildi. JB bu bakımdan ilk olmuştu.

Gelgelelim JB aynı zamanda ilk arkadaş olduğu kişiydi de. Üniversitede nöbet geçirip arkadaşları tarafından hastaneye götürüldüğü, orada da Andy'yle tanıştığı olayda, Andy sonradan onu içeri getirenin JB olduğunu, hemen bakılması için acilde olay çıkardığını, bu yüzden de –nöbetçi doktor çağırıldıktan sonra– dışarı atıldığını anlatmıştı.

JB'nin ona karşı sevgisini resimlerinde görebiliyordu. Truro'da bir yaz günü JB'nin eskiz çizmesini izlerken, yüzündeki ifadeden, hafif tebessümden ve iri kolunu kâğıdın üzerinde narin, saygılı bir şekilde hareket ettirmesinden, kendisi için çok değerli bir şeyi resmettiğini çıkarmıştı. “Ne çiziyorsun?” diye sorduğunda ise JB dönüp eskiz defterini kaldırmış, resimdeki kendisi, kendi yüzü olduğunu görmüştü.

Ah, JB, dedi içinden. Ah, özleyeceğim seni.

“Beni affedebilecek misin Jude?” diye sordu JB, sonra yüzüne baktı.

Kelime bulamıyordu, başını iki yana sallamakla yetindi. “Yapamam JB” dedi nihayet. “Olmaz. Sana her baktığımda gözümün önüne...” Devamını getiremedi. “Yapamam” dedi tekrar. “Çok üzgünüm JB, çok üzgünüm.”

“Ya” dedi JB, yutkundu. Uzun bir süre hiç konuşmadan oturdular.

“Senin hep iyiliğini isteyeceğim” dedi JB'ye, o ise göz göze gelmeden ağır ağır başını salladı.

“Peki” deyip kalktı JB sonunda, o da kalktı, elini JB'ye uzattı, JB ise eline daha önce hiç görmediği, tanımadığı bir şeymiş gibi, gözlerini kısarak baktı, inceledi. Nihayet tuttu elini fakat sıkmak yerine eğilip dudaklarını eline bastırdı, orada tuttu. Sonra JB elini bırakıp sendeleyerek, adeta koşardım çıktı kafeden, küçük masalara her çarptığında “Pardon, pardon” diyerek.

JB ile hâlâ arada sırada görüşüyorlar, çoğunlukla partilerde, mutlaka arkadaş grupları içinde; birbirlerine hep mesa-

feli ve kibar davranıyorlar. Havadan sudan konuşuyorlar ki en çok acı veren bu. JB bir daha ona sarılmaya, onu öpmeye yeltenmedi; elini uzatmış şekilde yanına geliyor, tokalaşıyorlar. “Saniyeler, Dakikalar, Saatler, Günler” sergisinin açılışında JB’ye çiçek gönderdi, fakat kartı alabildiğine kısa tutarak; açılışa gidemediyse de ertesi cumartesi günü işe giderken galeriye uğradı, resimler arasında ağır ağır dolaşarak bir saat geçirdi. JB seride kendisinin de olmasını planlamış ama sonunda yapmamıştı; sadece Jude, Malcolm ve Willem vardı. Tablolar çok güzeldi ve onlara bakarken, orada resmedilen hayatlardan çok, resmeden hayatı düşündü; bu tabloların büyük bölümü JB’nin en sefil, en çaresiz günlerinde yapılmıştı fakat kendinden emin, nüanslı tablolardı, görenin aklına ressamın anlayışlılığı, müşfikliği, zarafetini getiriyordu sadece.

Malcolm JB ile arkadaşlığı sürdürdüyse de, bu sebeple ondan özür dilemek zorunda hissetti kendini. Malcolm durumu itiraf edip icazetini istediğinde “Daha neler Malcolm?” dedi. “Tabii ki arkadaşlığını sürdüreceksin.” JB’nin tamamıyla terk edilmesini de istemiyor, Malcolm’u sadakatini kanıtlamak için JB’yi dışlamak zorunda bırakmak da. JB’nin onu on sekiz yaşından, okulun en komik, en parlak öğrencisi olduğu ve herkesin de bunu bildiği yıllardan beri tanıyan bir arkadaşı olmasını istiyor.

Fakat Willem bir daha JB ile konuşmadı. JB rehabilitasyondan çıktıktan sonra JB’yi arayıp artık onunla arkadaş olamayacaklarını, sebebini de bildiğini söyledi. Böylece konu kapandı. Buna şaşırılmış ve üzölmüşü çünkü JB’yle Willem’in gülüşmelerini, didişmelerini, ona hayatlarını anlatmalarını çok seviyordu: İkisi de alabildiğine korkusuz, cüretkâr insanlardı, çekincelerin ortadan kalktığı neşeli bir dünyanın elçileri gibiydiler. Her şeyden zevk almasını bilirlerdi, o da hep bunu takdir etmiş, onunla da paylaştıkları için şükran duymuştu.

“Aklıma ne geldi Willem” dedi bir gün, “JB’yle konuşmanın nedeni, onunla aramızda geçenler değildir umarım.”

“Elbette aranızda geçenler; ya ne olacaktı?” dedi Willem.

“Ama bu bir sebep olamaz” dedi.

“Bal gibi de olur” diye cevapladı Willem. “Hatta bundan iyi sebep mi olur?”

Daha önce yapmamış olduğu için, bir arkadaşlığı bitirmenin ne kadar yavaş, üzücü ve zor bir süreç olduğunu idrak edemiyordu. Richard, Willem ve Jude’un artık JB ile konuşmadıklarını biliyor fakat sebebini bilmiyor, biliyorsa da ondan duymadı. Üstünden yıllar geçtikten sonra JB’yi suçlu bile görmüyor artık; unutamıyor sadece. JB bunu bir daha yapar mı diye küçük fakat yakıcı bir kuşku var içinde, onunla baş başa kalmaktan çekiniyor.

İki yıl önce, yani JB’nin Truro’ya gelmediği ilk yıl, Harold ona bir mesele olup olmadığını sordu. “Artık hiç ondan söz etmiyorsun” dedi.

“Şöyle” dedi devamını nasıl getireceğini bilemeden. “Aramızda bir... Artık arkadaşlık etmiyoruz Harold.”

“Üzüldüm Jude” dedi Harold bir sessizlikten sonra, o da başıyla onayladı. “Aranızda ne geçtiğini anlatır mısınız?”

“Hayır” dedi elindeki turpların yapraklarını koparmaya odaklanarak. “Uzun hikâye.”

“Düzeltilbilir gibi mi sence?”

Başını salladı. “Sanmıyorum.”

Harold göğüs geçirdi. “Üzüldüm Jude” dedi tekrar. “Kötü olmalı.” Cevap vermedi. “Dördünüzü birlikte görmek çok hoşuma gitti hep. Özel bir bağınız vardı sanki.”

Yine başıyla onayladı. “Biliyorum” dedi. “Bence de öyle. Yokluğunu hissediyorum.”

JB’yi hâlâ özleyiyor, hep de özleyeceğini düşünüyor. Onu özellikle bu düğün gibi etkinliklerde, dördünün baş başa verip gece boyu milleti çekeştireceği, eğlendikleri için kıskanç

hatta öfkeli bakışları üzerlerine çekecekleri, paylaşmanın zevkini tadacakları zamanlarda özlüyor. Oysa şimdi JB'yle Willem masanın iki ucundan birbirlerine baş selamı veriyor, Malcolm ortamı yumuşatmak için nefes almadan konuşuyor, masadaki diğer üç kişiyi de, dördü birden –kendilerini hep dördü, dördümüz olarak görecektir– abartıya kaçacak sivrilikte sorularla ablukaya alıyor, esprilerine yüksek perdeden gülüyor, canlı kalkan olarak kullanıyor sezdirmeden. Onun yanında JB'nin erkek arkadaşı –hep istediği hoş, beyaz çocuk– var; yirmili yaşlarında, hemşirelik okulunu yeni bitirmiş, belli ki JB'ye tutkun. “JB üniversitedeyken nasıldı?” diye soruyor Oliver, o da “Şimdikinden farksızdı” diyor, “komik, zeki, çılgın, akıllı. Bir de yetenekli. Her zaman çok yetenekliydi.”

“Hmm” diyor Oliver düşünceli, abartılı bir dikkatle Sophie'yi dinlemekte olan JB'ye bir bakış atıyor. “Aslında ben JB'yi özellikle *komik* bulmuyorum.” Sonra o da JB'ye bakıyor ve acaba Oliver mı JB'yi yanlış tanıdı yoksa JB değişti de artık onca yıldır tanıdığı insan mı değil diye meraklanıyor.

Gecenin sonunda öpüşmelerin ve el sıkışmaların ardından –JB'nin hiçbir şey anlatmadığı belli olan– Oliver, üçümüz bir araya gelsek ya diyor, çünkü JB'nin en eski arkadaşlarından biri olarak onunla hep tanışmak istemiş; o da gülümsüyor, yuvarlak bir laf edip JB'ye el salladıktan sonra dışarı çıkıp onu bekleyen Willem'in yanına geliyor.

“Nasıl geçti?” diye soruyor Willem.

“Fena değil” diyor gülümseyerek. JB'yle bu karşılaşmaların kendisinden de çok Willem'e zor geldiğini hissediyor. “Sen nasılsın?”

“İdare eder” diyor Willem. Kız arkadaşı arabayla kaldırıma yanaşıyor, otelde kalıyorlar. “Yarın haberleşiriz, tamam mı?”

Cambridge'e dönüp sessiz evde çıt çıkarmadan kendi ban-yosuna gidiyor, klozetin yanındaki kalkmış fayansın altından torbasını çıkarıp içi tamamen boşalana kadar kendini

kesiyor, kollarını lavabonun üstünde tutup beyaz porselenin kıızıla bulanmasını izliyor. JB'yle her karşılaşmasından sonra olduğu gibi, doğru kararı verip vermediğini merak ediyor. O gece hepsi –kendisi, Willem, JB, Malcolm– uykuya dalmakta biraz zorlanır mı, birbirlerinin yüzlerini, yirmi yıllık arkadaşlıklarında aralarında geçen iyi ve kötü konuşmaları düşünür mü, merak ediyor.

Ah, keşke daha iyi bir insan olsaydım, diye geçiriyor içinden. Daha cömert biri. Bu kadar kendi içime kapalı olmasaydım. Daha cesur olsaydım.

Sonra havluluğa tutunarak ayağa kalkıyor; çok kesti kendisini bu gece, başı dönüyor. Gömme dolap kapağının arkasına asılı boy aynasının karşısına geçiyor. Greene Sokak'taki evinde boy aynası yok. "Ayna istemiyorum" dedi Malcolm'a. "Ayna sevmem." Ama aslında kendisiyle yüzleşmeyi istemiyor; kendi bedenini görmek, kendi gözleriyle bakışmaktan kaçıyor.

Fakat Harold ve Julia'nın evindeki odada ayna var ve birkaç saniye önünde durup kendine baktıktan sonra, o gece JB'nin girdiği kambur şekle bürünüyor. JB haklıydı diyor içinden. Haklıydı. İşte bu yüzden affedemem onu.

Şimdi ağzını açıyor. Sekerek yarım daire çiziyor. Ayağını sürüyor arkasından şimdi. İniltileri sessiz, kıpırtısız evde boşluğu dolduruyor.

Mayısın ilk cumartesi günü, Willem'le birlikte ofisinin yakınlarında, 56. Sokak'ta küçücük ve çok pahalı bir suşi lokantasında, kendi taktıkları isimle Son Yemeklerini yediler. Lokantanın sadece altı sandalyesi var, hepsi ham kayından geniş bir tezgâhın önüne dizilmiş, oturdukları üç saat boyunca da başka gelen olmuyor.

Okkalı hesap geleceğini ikisi de biliyordu ama adisyonu gördüklerinde önce dumura uğrayıp ardından gülmeye baş-

lıyorlar ama kahkahaların sorumlusu bir yemeğe bu kadar para harcamanın saçmalığı mı, harcamış olmaları mı, harca-yabilecek durumları olması mı, bilemiyor.

“Ben öderim” diyor Willem ama cüzdanına uzanırken, garson yaklaşp Willem’in tuvalete gitmesini fırsat bilerek verdiği kredi kartını ona geri uzatıyor.

“Bu ne şimdi Jude?” diyor Willem, o da sırtıyor.

“Arkadaşımıza bir Son Yemek ısmarlamayalım mı?” diyor. “Sen de dönünce bana taco ısmarlarsın.”

“Dönersem” diyor Willem. Bir süredir aralarında yaptıkları bir espri bu. “Teşekkür ederim Jude. Yapmayacaktın ama bunu.”

Yılın ilk ılık gecesi; Willem’e yemek için teşekkür etmek istiyorsa birlikte yürüyebileceklerini söylüyor. “Nereye kadar?” diye soruyor Willem temkinli. “Ta Soho’ya kadar yürümeyeceğiz Jude.”

“Uzağa değil.”

“Olmasın zaten” diyor Willem, “çünkü çok yorgunum.” Willem’in yeni stratejisi bu, çok da memnun bundan: Bir şeyi Jude’un bacaklarına, sırtına iyi gelmez diye reddetmek yerine, onu caydırmak için kendisi yapacak halde değilmiş gibi davranıyor. Willem son zamanlarda ya yorgun, ya bir yerleri ağrıyor, ya çok terliyor, ya çok üşüyor. Ama o bunların doğru olmadığını biliyor. Bir cumartesi günü bazı galerileri gezdikten sonra Willem Chelsea’den Greene Sokak’a kadar yürümeyeceğini söyleyince (“Çok yoruldum”) taksiye bindiler. Ertesi gün ise öğle yemeğinde Robin, “Dün hava ne güzeldi değil mi? Willem eve döndükten sonra kaç kilometre koştuk hele, on beş mi? Çevreyolunu boydan boya iki kere geçtik” dedi.

“Öyle mi?” diye sorarken Willem’e baktı, o da mahcupça sırtıttı.

“Ben de anlamadım” dedi. “Gücüm birden yerine geldi.”

Güneye yürümeye başlıyorlar, Times Meydanı’ndan geç-

memek için Broadway'den doğuya sapıyorlar. Willem yeni rolü için saçını siyaha boyattı, sakal da bıraktığı için hemen tanınmıyor ama ikisinin de turist gruplarına karışmaya niyeti yok.

Willem'i belki bir daha altı ay sonra görecek. Salı günü *Il-yada* ve *Odysseia* çekimleri için Kıbrıs'a gidiyor; ikisinde de Odysseus'u oynayacak. İki film arka arkaya çekilip vizyona girecek ama ikisinin de yönetmenleri, oyuncularını aynı. Çekimler için Avrupa'nın güneyini, Afrika'nın kuzeyini dolaştıktan sonra savaş sahnelerinin çekimi için Avustralya'ya gidecek, programı öyle yoğun ve mesafeler öyle uzun ki, tatillerde ülkeye dönüp dönemeyeceği belli değil. Willem'in bugüne kadar ki en büyük ve en iddialı prodüksiyonu, kendisi de biraz telaşlı. "Muhteşem olacak Willem" diye rahatlatmaya çalışıyor onu.

"Ya da muhteşem bir felaket" diyor Willem. Karamsar değil, hiç olmaz zaten, ama heyecanlı olduğu, heves duyduğu, beklentileri karşılayamamaktan korktuğu seziliyor. Gerçi o her filminden önce heyecana kapıldı ama tüm filmleri de iyi oldu; iyiden de öteydi diye hatırlatıyor Willem'e. Bir yandan da Willem'in her zaman iş bulabilecek, hem de iyi işler bulabilecek olmasını, işini ciddiye almasına ve sorumluluk hissetmesine bağlıyor.

Kendisi içinse önündeki altı ay gözünde büyüyor, özellikle de Willem son bir buçuk yıldır hep yanında olduğu için. Önce Brooklyn'de küçük bir projenin çekimi vardı, o birkaç haftada bitti. Ondan sonra bir tiyatro oyunu başladı; *Maldivler Dodosu* diye bir oyundu, ikisi de kuşbilimci olan erkek kardeşlerden birinin teşhisi konulamayan bir ruh hastalığına saplanması anlatıyordu. Oyunun gösterimde kaldığı süre boyunca her perşembe geç saatte akşam yemeği yediler, Willem'in oyunlarında âdeti olduğu üzere birkaç kez gitti temsillere. Üçüncü gidişinde, salonun sol tarafında ve kendisinden birkaç sıra önde JB'yle Oliver'ı gördü ve oyun boyun-

ca JB'ye kaçamak bakışlar atıp aynı repliklere mi gülüyor veya dikkat ediyor diye anlamaya çalıştı; bunun, Willem'in oynadıkları arasında üçünün grup halinde en az bir kez izlemediği ilk oyun olduğunun farkındaydı.

Willem, "Bir şey söyleyeceğim" dediğinde, insanların çekildiği, geride aydınlık pencereler, rüzgârda denizanaları gibi savrulan naylon poşetler ve gazete kırıkları kalmış Beşinci Cadde'de yürüyorlar. "Robin'e seninle bir konuda konuşacağımı söyledim."

Bekliyor. Willem, Philippa ile birlikteyken yaptığı hatayı, Robin'le birlikteyken tekrarlamamaya kararlı; Willem onu bir yere davet ettiğinde, önce Robin'den izin alıp almadığını soruyor (nihayet Willem ona artık bunu sormamasını, Robin'in ona ne kadar değer verdiğini bildiğini ve bir itirazı olmadığını, olursa da elinden bir şey gelmeyeceğini söyledi), kendisini de Robin'e başının çaresine bakabilen, ihtiyarladığında yanlarına almak zorunda kalmayacakları biri gibi göstermeye çalıştı. (Gerçi bu mesajı nasıl ileteceğini bilemediğinden, yerine ulaşıp ulaşmadığını da kestiremiyor.) Fakat Robin'i seviyor; Columbia'da klasik dönem hocası, iki yıl önce filmlere danışman olduğunda tanıştılar, ona bir şekilde JB'yi hatırlatan sivri bir mizah anlayışı var.

"Pekâlâ" diyen Willem derin bir nefes alıyor, o da sıkı duruyor. Başına geleceklerden korkuyor. "Robin'in arkadaşı Clara'yı hatırlıyor musun?"

"Tabii" diyor, "Clementine'da tanışmıştık."

"Evet!" diyor Willem sevinçle. "O işte."

"Daha bunamadım herhalde Willem, geçen haftaydı."

"Tamam tamam. Her neyse, kız seninle ilgilenmiş."

Anlamıyor. "Nasıl yani?"

"Robin'e bekâr mısın diye sormuş." Kısa bir sessizlik. "Robin'e bir ilişki aramadığını ama yine de soracağımı söyledim. Ve sordum işte."

Fikir öyle uçuk ki Willem'in ne demek istediğini anlaması biraz uzun sürüyor, anladığında da durup, utanarak ve inanamayarak gülmeye başlıyor. "Dalga geçiyorsun herhalde Willem" diyor. "Böyle saçma şey duymadım."

"Neden saçmaymış?" diyor Willem aniden ciddileşerek. "Neden dedim Jude."

"Willem" diyor kendini toplayıp. "Çok onur verici ama çok..." Yine yüzünü buruşturup gülüyor. "Saçma."

"Saçma olan ne?" deyince Willem, sohbetin yön değiştirdiğini anlıyor. "Birinin seni çekici bulması mı? İlk kez olmuyor bu, hatırlatırım. Sen sadece kendine engel olduğun için bunu göremiyorsun."

Başını iki yana sallıyor. "Başka şeylerden konuşalım Willem."

"Hayır" diyor Willem. "Bundan kurtulamazsın Jude. Neden saçmaymış?"

Bir anda o kadar rahatsız oluyor ki, Beşinci Cadde'yle 45. Cadde'nin köşesinde durup taksi bakınıyor. Ama tabii taksi yok.

Nasıl karşılık vereceğini düşünürken, JB'nin evindeki o geceden birkaç gün sonra, Willem'e JB kısmen de olsa haklı mıydı diye sormasını düşünüyor. Willem de hınç duyuyor muydu ona? Kendini yeterince açmıyor muydu?

Willem o kadar uzun sessiz kaldı ki, cevabın ne olduğunu daha duymadan anladı. "Bak Jude" dedi Willem ağır ağır, "JB orada... JB ne dediğini bilmiyordu. Ben senden asla bıkmam. Bana sırlarını vermeye *mecbur* değilsin ki!" Durakladı. "Ama evet, kendini bana daha çok açsan memnun olurum. Senin hakkında bilgi edinmek için değil de, belki bir konuda yardımım dokunur diye." Durdu, göz göze geldiler. "Bu kadar."

O günden bu yana Willem'e daha çok şey anlatmaya gayret etti. Ama yirmi beş yıl önce Ana'yla konuştuktan sonra

kimseye açmadığı o kadar çok konu var ki, ifade edecek kelimeleri bile bulamadığını hissediyor. Geçmiş, korkuları, ona yapılanlar, kendine yaptıkları ancak bilmediği dillerde; Farsça, Urduca, Çince, Portekizce ifade edilebilecek şeyler. Bir defasında daha kolay olur diye yazmayı denedi ama olmadı. Kendini kendisine nasıl anlatacağını dahi kestiremiyor.

“Başına gelenleri anlatmanın yolunu kendin bulursun” dediğini hatırlıyor Ana’nın. “Bir insanla yakınlaşmak istiyorsan, bulmak zorundasın.” Sık sık hissettiği gibi, onunla konuşmasına, ona öğretmesine izin vermediğine hayıflanıyor. Sessizliği bir korunma şekli olarak ortaya çıktı ama geçen yıllarda baskı unsuruna dönüştü; yönettiği değil, onu yöneten bir şey oldu. Artık istese de çıkış yolu bulamıyor. Dört yanı buzdan kapkalın duvarlarla, tabanlarla, tavanlarla çevrili küçük bir su damlasının içine hapsolmuş gibi hissediyor. Bir çıkış olduğunun farkında ama alet edevattan yoksun; tırnaklarıyla buzun kaygan yüzeyini tırmalıyor çaresizce. Kim olduğunu anlatmayarak kendini daha yenir yutulur, daha az garip biri gibi gösterdiğini sanıyordu. Ama artık söylemedikleri onu daha da garipleştiriyor, bir acıma hatta şüphe nesi yapıyor.

“Jude?” diyor Willem ısrarla. “Neden saçmaymış?”

Başını sallıyor. “Öyle çünkü.” Tekrar yürümeye başlıyor.

Bir sokak boyunca hiç konuşmuyorlar. Sonra Willem soruyor: “Sen hiçbiriyle birlikte olmayı istemiyor musun Jude?”

“Olacağımı hiç düşünmemiştim.”

“Ama ben sana bunu sormadım.”

“Bilmiyorum Willem” diyor onunla göz göze gelemeyerek. “Benim gibi birinin böyle şeylere kalkışmasını yakışsız buluyorum herhalde.”

“Ne demek bu şimdi?”

Yine başını sallıyor cevap vermeden, ama Willem diretiyor. “Bazı sağlık sorunların var diye mi? Bu mu sebebi?”

Sağlık sorunları, diyor içinden ekşi ve iğneleyici bir ses. *Lafı dolandırmaya gel.* Ama bunu dile getirmiyor. “Willem” diyor yalvarırcasına. “Rica ediyorum kapatalım bu konuyu. Çok güzel bir gece geçirdik. Bu son gecemiz, bir daha kim bilir ne zaman görüşürüz. Konuyu değiştirebilir miyiz lütfen? Çok rica ediyorum.”

Willem bir sokak boyu konuşmayınca konunun kapandığını sanıyor, ama sonra tekrar açılıyor: “Robin’le ilk çıkma-ya başladığımızda bana senin eşcinsel olup olmadığını sordu, ben de bilmiyorum demekten başka cevap veremedim.” Bir an duruyor. “Çok şaşırdı. ‘Bu çocuk üniversiteden beri senin en yakın arkadaşın, nasıl bilmezsin?’ deyip durdu. Philippa da seni sorardı bana. Ona da Robin’e söylediğimin aynısını söyledim: Senin ketum bir insan olduğunu ve bu tercihine hep saygı duymaya çalıştığımı.

Ama tam da böyle şeyleri bana söylemiş olmanı isterdim Jude. Bu bilgiyle bir şey yapacağımdan değil, seni daha iyi tanımamı sağlayacağından. Belki aseksüelsin belki biseksüelsin bana ne? Benim için bir şey değiştirmiyor zaten.”

Cevap vermiyor, veremiyor; iki sokak daha yürüyorlar: 38. Sokak, 37. Sokak... Sağ ayağını, hali kalmayacak kadar yor- gun veya moralsiz olduğundaki gibi sürüdüğünün farkında; Willem solunda yürüdüğü için memnun, hiç değilse fark et- me ihtimali daha düşük.

“Sen kendini çekici olmadığına, kimsenin seni sevmeyece- ğine şartlandırmışsın, bazı şeyleri yaşamamanın mümkün ol- mayacağına kararını vermişsin gibi hissediyor, endişeleniyo- rum bazen. Ama öyle değil Jude: Seninle birlikte olacak in- san çok şanslıdır” diyor bir sokak sonra. Yeter bu kadar diyor içinden; Willem’in sesinin tonundan, daha uzun bir söyleve hazırlandığını anladı ve şimdi içi içini yiyor, çarpıntı tutuyor.

“Willem” diyor ona dönerek, “ben bir taksi bulsam iyi ola- cak, yorulдум. Gideyim yatayım iyisi mi.”

“Hadi ama Jude” diyor Willem, öyle bir sabırsızlıkla çıkıyor ki sesi, Jude irkiliyor. “Kusura bakma. Ama ciddiyim Jude. Seninle tam önemli bir şey konuşacakken beni *bırakıp* gidemezsin.”

Bunu duyunca duruyor. “Haklısın” diyor. “Pardon. Ayrıca çok minnettarım Willem, gerçekten. Ama ben böyle konuları konuşmakta çok zorlanıyorum.”

“Sen *her şeyi* konuşmakta çok zorlanıyorsun” diyor Willem, Jude bir kez daha irkiliyor. “Özür dilerim. Seninle bir gün konuşmayı, ciddi ciddi konuşmayı hep içimden geçiriyordum ama sonra konuşamıyorum çünkü içine kapanacaksın, bir daha benimle hiç konuşmayacaksın diye korkuyordum.” Susuyorlar, Jude’un yüzü kızarıyor çünkü biliyor ki Willem’in dedikleri doğru; tam da böyle yapar. Birkaç yıl önce Willem, kendini kesmesini konuşmaya çalışmıştı. O zaman da yürüyorlardı, bir an gelip de tahammül edemeyeceğini hissettiğinde aniden taksi durdurup kendini arka koltuğa atmış, Willem’i kaldırırında şaşkınlıkla arkasından seslenirken bırakmıştı. Ama daha araba hareket eder etmez kendine sövmüştü. Willem çok öfkelenmiş, o özür dilemiş, barışmışlardı. Willem bir daha bu konuyu hiç açmamıştı, o da uzak durmuştu. “Peki şunu söyler misin Jude: Hiç yalnızlık duymuyor musun?”

“Hayır” diyor neden sonra. Bir çift yanlarından gülüşerek geçiyor, yürüyüşlerinin başında kendilerinin de gülüşmekte olduğunu hatırlıyor. Willem’i aylar boyunca son kez göreceği bu gecenin içine etmeyi nasıl başardı? “Sen beni düşünme Willem. Ben her zaman idare ederim. Her zaman başımın çaresine bakabilirim.”

Bunun üzerine Willem iç geçiriyor, kendini bırakıyor ve öyle mağlup görünüyor ki, Jude hafif bir suçluluk duygusu hissediyor. Ama rahathyor bir yandan da; çünkü Willem’in konuşmayı nasıl sürdüreceğini bilmediğini fark ediyor, böy-

lece birazdan konuyu değiştirebilecek, geceyi tatlıya bağla-
yıp kaçabilecek. “Hep böyle söylüyorsun.”

“Hep doğru çünkü.”

Uzun mu uzun bir sessizlik oluyor. Bir Kore lokantasının önündeler, havada ağır bir buhar, duman ve ızgara et koku-
su var. “Gidebilir miyim?” diye soruyor nihayet, Willem ba-
şıyla evet diyor. Kaldırımın kenarına gidip kolunu kaldırıyor,
bir taksi önünde duruyor.

Willem ona kapıyı açıyor, tam binecekken ona sarılıp duru-
yor bir süre, ardından o da sarılıyor. “Seni özleyeceğim” diyor
Willem ensesine. “Ben yokken kendine iyi bakacak mısın?”

“Evet” diyor. “Söz.” Geri çekiliyor, bakışıyorlar. “Kasımda
görüşürüz o halde.”

Willem gülümsemek istese de olmuyor. “Kasımda görüşü-
rüz” diyor o da.

Taksiye oturduğunda gerçekten yorulmuş olduğunu fark
ediyor, başını yağlı cama yaslayıp gözlerini kapatıyor. Eve
varana kadar külçe gibi ağırlaşmış oluyor ve dairenin kapı-
sını kapatıp kilitler kilitlemez üzerinde kazak, gömlek, fani-
la, pantolon, ayakkabı ne varsa çıkarıyor, geride bir yol gi-
bi bırakarak banyoya yöneliyor. Lavabonun altından torbayı
alırken elleri titriyor ve o gece kendisini kesme ihtiyacı duy-
mayacağını sandıysa da –gün boyu, hatta yemekte bile hiç-
bir belirtisini almadı– şimdi delice arzuluyor. Önkollarında
hasarsız cilt çoktan bitti, eski kesikleri tekrar açıyor artık,
jiletin kenarıyla yaraların sert, iplik iplik dokusunu yeniden
kesiyor. Yeni kesikler iyileştiğinde sigilli yarıklar halini aldı-
ğından, kendini nasıl bu kadar berbat ettiğine hem tiksinti,
hem üzüntü, hem hayretle bakıyor. Andy’nin sırtı için verdi-
ği kremi kollarında da kullanmaya başladı son zamanlarda,
biraz iyi geldiğini düşünüyor, cildinin gerginliği azalıyor, ya-
ralar yumuşuyor, derisi dolgunlaşıyor gibi.

Malcolm’un banyoda bıraktığı duş alanı öyle büyük ki ke-

sim sırasında içine oturup bacaklarını açabiliyor, işi bitince de kanı dikkatle yıkıyor çünkü zemin yekpare mermer levha ve Malcolm defalarca uyardı: Mermer bir kere lekelenmi yapacak hiçbir şey yok. Sonra yatağına geçiyor, hafif başı dönüyor ama uykusu yok, avizenin loş odadaki koyu, cıva gibi parıltısını izliyor.

“Çok yalnızım” diyor yüksek sesle ve evin sessizliği, sözcükleri kanı emen pamuk gibi içine çekiyor.

Bu yalnızlığı yeni keşfetti ve yaşadığı diğer yalnızlıklardan farklı buluyor: Çocukluğunda öksüz yetim olmasının yalnızlığından değişik, bir otel odasında Luke Birader’le bir yatakta, uyumadan, kımıldamadan, onu uyandırmadan, ayın yatağa çizdiği parlak beyaz şeritlere bakarak yatmaktan farklı, yurttan kaçmayı nihayet başarıp bir meşe ağacının bacak gibi açılmış kıvrık köklerinin arasına dertop olarak, kendini iyice küçülterek sığındığı geceden başka. O zamanlar da yalnız olduğunu sanmıştı ama şimdi o duygusunun yalnızlık değil korku olduğunu anlıyor. Fakat şimdi korkacağı hiçbir şey yok. Kendini korumaya aldı artık: Üç kilitli kapısı olan bir dairesi, parası var. Anne babası var, arkadaşları var. Yemek için, ulaşım için, barınmak için, kaçmak için istemediği bir şey yapmak zorunda kalmayacak bir daha.

Willem’e söylediği yalan değildi: İlişkisi olabilecek bir insan gibi görmüyor kendini, hiç de görmedi. Arkadaşlarının ilişkilerini de hiç kıskanmadı; bir kedinin köpek havlamasına imrenmesi gibi bir şey olurdu bu, kıskanmak aklına dahi gelmezdi çünkü olanaksız bir şeydi, türünün doğasına aykırıydı. Fakat son zamanlarda insanlar bir ilişkisi olabilirmiş, olmasını istemeliymiş gibi davranıyorlar ve bunu bir parça nezaketen yaptıklarını bilse de damarına basıldığını hissetmiyor değil: Dekatlona katılabilirsin demeleri bile aynı saçmalıkta, kalpsizlikte bir şey.

Malcolm ve Harold’dan bekliyor bunu; Malcolm’dan bek-

liyor çünkü o mutlu ve mutluluğa giden tek bir yol görüyor, o da kendi yolu, dolayısıyla ara sıra sana birini ayarlayalım teklifinde bulunuyor, hayatında biri olmasını istemez misin diye soruyor, o reddedince de şaşkına dönüyor; Harold'dan bekliyor çünkü babalık rolünde en sevdiği kısmın kendini onun hayatına yerleştirmek ve elinden geldiğince onu kurcalamak olduğunu biliyor. Kimi zaman bundan zevk almayı da hi öğrendi; birilerinin onunla akıl verecek kadar, kararlarından ötürü hayal kırıklığına uğrayacak kadar, ondan beklen-tileri olacak ve onu sahiplendiğini hissedecek kadar ilgileniyor olması onu duygulandırıyor. İki yıl önce Harold'la bir lokantaya gitmişlerdi; Harold, Rosen Pritchard'daki işinin onu kurumsal ölçekte görevi kötüye kullanmanın suç ortağı haline getirdiğine ilişkin bir söylev çekerken, garsonun başlarına gelmiş, elinde adisyonla beklemekte olduğunu fark ettiler.

"Affedersiniz" dedi garson, "ben az sonra geleyim."

"Yok zahmet etmeyin" dedi Harold mөнüyü alarak. "Oğluma fırça atıyordum ama sipariş verelim, öyle devam ederim." Garson ona anlayışla gülümsemiş, o da karşılık vermişti; bir başkasına ait olduğunu insan içinde dile getirilmesinden, nihayet oğullar ve kızlar kabilesine katılmış olmaktan memnundu. Siparişleri verdikten sonra Harold söylevine devam etmiş ve o da üzgün taklidi yapmıştı fakat içten içe büyük bir mutluluk duyuyordu; memnuniyet bütün hücrelerine yayıldıkça yüzüne yerleşen tebessüm yüzünden Harold kafayı bulduğunu bile zannetmişti.

Ama artık Harold da ona sorular sormaya başladı. "Burası şahane bir yer olmuş" dedi geçen ay Willem'e yapmasın diye onca laf söyledikten sonra, Willem'in yine de yaptığı doğum günü yemeğine katılmak için şehre geldiğinde. Harold ertesi gün daireye uğradığında, hep yaptığı gibi beğenerek içeriyi gezmiş, hep söylediği şeyleri tekrarlamıştı: "Burası şahane bir yer olmuş"; "Evinin ne kadar da temiz tutuyorsun";

“Malcolm çok iyi iş çıkarmış” ve son zamanlarda “Fakat burası çok büyük Jude. Tek başına yalnızlık çekmiyor musun?”

“Hayır Harold” dedi. “Yalnız kalmayı seviyorum.”

Homurdandı Harold. “Willem mutlu görünüyor” dedi. “Robin de iyi bir kıza benziyor.”

“Öyle” dedi Harold’a çay koyarken. “Bana da Willem mutlu gibi geliyor.”

“Sen de bu mutluluğu istemiyor musun Jude?” diye sordu Harold.

İç geçirdi. “Hayır Harold, ben iyiyim böyle.”

“Peki Julia’yla beni düşünmüyor musun? Biz de seni biriyile görmek isteriz.”

“Julia’yla seni mutlu etmek istediğimi biliyorsun” dedi sesini kontrol etmeye çalışarak. “Ama maalesef bu konuda size yardımcı olamayacağım.” Harold’a çayını verdi.

Bazen yalnızlığı kafasına kakılmamış olsa, yaşadığı hayatın garip ve kabul edilemez bir tarafı olduğuna dair telkinler almasa, hiç yalnızlık çeker miydi merak ediyor. İnsanlar ona arzulamayı aklına bile getirmediği, sahip olabileceğini hiç düşünmediği şeylerin yokluğunu hissedip hissetmediğini soruyorlar: Harold ile Malcolm özellikle, ama aynı zamanda Richard ve adını koymasalar da birlikte yaşadıkları, kendisi gibi ressam olan kız arkadaşı India da; daha az görüştüğü kişiler de var bunları arasında, sözgelişi Citizen, Elijah, Phaedra, hatta Sullivan’ın kalemindeki eski meslektaş, birkaç ay önce kocasıyla şehre gelince arayıp görüştüğü Kerrigan bile. Bazıları acıyarak, bazıları şüpheyle soruyor. İlk grup, yalnızlığının bir tercih değil mecbur kaldığı bir durum olduğunu düşünerek onun adına üzüyor; ikinci grup ise yalnızlığının tercih olduğunu bilerek yetişkinliğin temel yasalarından birini çiğnemesi nedeniyle ona öfke duyuyor.

Her halükârda, kırk yaşında bekâr olmak otuzunda bekâr olmaktan farklı ve her geçen yıl daha az anlaşılır, daha az

imrenilir, buna karşın daha üzücü, daha sakıncalı bir hal alıyor. Son beş yılda bütün ortaklar yemeklerine yalnız katıldı, geçen yıl şirket hissedarlarından biri olduğunda da hissedarların yıllık kaçamağına yalnız gitti. Tatilden önceki haftanın cuma akşamında Lucien ofisine geldi, âdeti olduğu üzere o haftanın işlerini gözden geçirdiler. Yaklaşan tatilden de söz ettiler; bu sene Anguilla'da olacaktı ve ikisi de hiç gitmek istemiyorlardı; oysa diğer ortaklar gitmek istemez gibi yaparken gerçekte (Lucien ile hemfikirler) can atıyorlardı gitmeye.

"Meredith geliyor mu?" diye sordu.

"Geliyor." Bir sessizlik oldu, ardından geleceği tahmin etti. "Sen birini getiriyor musun?"

"Hayır" dedi.

Bir sessizlik daha oldu ve bu esnada Lucien tavana baktı. "Sen hiçbiriyle gelmedin değil mi bu toplantılara?" diye sordu Lucien, öylesine soruyormuş gibi hissettirmeye çabalayarak.

"Gelmedim" dedi, Lucien bir şey söylemeyince de, "Bana bir şey mi demek istiyorsun Lucien?" diye sordu.

"Yok canım daha neler" dedi Lucien gözlerini tekrar ona çevirerek. "Burası böyle şeylerin hesabının tutulduğu bir firma değil, bunu sen de biliyorsun Jude."

Öfke ve utançla yüzünün kızardığını hissetti. "Ama belli ki tutuluyor. Yönetimden laf geliyorsa mutlaka söyle bana Lucien."

"Yok öyle bir şey Jude" dedi Lucien. "Herkesin sana saygı duyduğunu sen de biliyorsun. *Ben* sadece –bak şahsım adına konuşuyorum, firma adına değil– seni biriyle görmekten mutlu olacağım, o kadar."

"Peki Lucien, sağol" dedi bıkkınca. "Tavsiyeni dikkate alacağım."

Normal görünmeye büyük bir çaba sarf etse de, ilişkiyi sırf görüntüyü kurtarmak için istemiyor, yalnız olduğunu hissettiği için istiyor. O kadar yalnız ki bazen bir tomar kirli çama-

şır gibi göğsüne çöküyor yalnızlığı. Bu duyguyu öğrenmişken unutmaması mümkün değil. İnsanlar çok kolaymış gibi, sürecin en zor kısmı ilişki istediğine karar vermemiş gibi konuşuyorlar. Ama o durumun farkında: Bir ilişki içinde olması, vücudunu bir başkasına göstermesi demek ki bunu Andy dışında kimseye yapmadı; üstelik kendi vücuduyla da yüzleşmesi gerekecek fakat en az on yıldır kendini çıplak görmedi, duştayken bile kendine bakmıyor. Hepsinden önemlisi biriyile cinsel ilişkiye girmesi demek; bunu on beş yaşından beri yapmamak şöyle dursun, korkusu o kadar büyük ki düşüncesiyle bile midesine taş gibi soğuk bir şeyin oturmasına yol açıyor. Andy'ye ilk gitmeye başladığında ara sıra cinsel aktivitesi olup olmadığını soruyordu, nihayet bir gün olursa söylerim, lütfen sen sorma dedi. Bunun üzerine Andy sormayı bıraktı, kendisinin söyleyeceği bir durum da olmadı. Cinsel ilişkiye girmemek, büyümenin en güzel yanlarından biriydi.

Ama seksten korktuğu kadar dokunulmak da istiyor, birinin ellerini teninde hissetmeyi düşünüyor, bir yandan da bunun düşüncesinden korkuyor. Bazen kollarına baktığında nefesi kesilecek kadar şiddetle nefret ediyor kendisinden: Vücudunun büyük bölümü kendi kontrolünde olmayan sebeplerden bu hale geldi ama kolları bütünüyle kendi eseri; kendisinden başka kimseyi suçlayamaz. Kendini kesmeye başladığında bacaklarını –sadece baldırlarını– kesiyordu ve bu işi düzenli bir şekilde yapmayı öğrenene kadar jileti rastgele sallamıştı tenine, bu da çalırların arasına dalmış gibi bir görüntü doğuruyordu. Kimse fark etmedi –kimse insanın baldırlarına bakmazdı. Luke Birader bile lafını etmemişti bunun. Ama şimdi kimse kollarını, sırtını, bacaklarını, zarar görmüş dokuların ve kasların alındığı şerit şerit yaraları, bir zamanlar etinden kemiğine kadar vida giren başparmak iriliğindeki göçükleri, cildinin yanıklar sebebiyle pasparlak olmuş kısımlarını, yaralarının kapanıp yerine hafif

oyukların kaldığı, çevrelerinin mat ve kalıcı bir sarartıya bulunduğu yerleri göremezdi. Giyinikken bir başka kişi ama soyunduğunda yılların çürümüşlüğü açığa çıkıyor, geçmişini ve düşkünlüğünü, yozlaşmışlığını kendi teni anlatıyor.

Bir keresinde, Texas'tayken, müşterilerinden biri hilkat garibesi gibi bir adamdı; göbeği bacaklarının arasında sarkaç gibi sallanacak kadar şişman, her tarafı egzama kaplı, cildinin kuruluşundan her hareketinde havaya beyaz deri tozları saçılan bir tipti. Adamı görmek midesini bulandırıyor ama hepsi bulandırıldığından bu adam diğerlerinden daha iyi veya daha kötü değildi. Adamın göbeği ensesine baskı yaparken aletini ağzına alırken, adam ağlayarak ondan özür dilemişti: *Çok özür dilerim, çok özür dilerim* derken parmak uçları başında geziniyordu. Kemik kadar kalın ve uzun tırnakları vardı adamın, saç derisinde nazıkçe, tarak dişleriymiş gibi gezdiriyordu onları. Yıllar içinde nasıl olduysa o adama dönüştüğünü hissediyor şimdi; biri onu görecekt olursa iğrenecek, vücudundaki kusurlardan tiksinecek gibi geliyor. Bir başkasının da kendisi gibi iş bittikten sonra öğürerek klozete kapanmasını, ağzına avuç avuç sıvı sabun atıp tadından midesi kalksa da kendini tekrar temizlemeye çalışmasını istemiyor.

Artık yemek veya barınmak için istemediği hiçbir şey yapmak zorunda kalmayacak, bunu biliyor. Peki yalnızlığını azaltmak için neleri göze alabilir? Bir insanın yakınlığı için, bunca özenle inşa edip koruduğu her şeyden vazgeçebilir mi? Ne kadar aşağılanmaya göğüs germeye hazır? Bilmiyor, cevabını öğrenmekten korkuyor.

Ama gitgide, hiç öğrenme imkânı bulamayacağından daha da çok korkmaya başladı. Bunu bile yapamadıktan sonra, insan olmanın anlamı ne? Fakat yalnızlığının açlık, yokluk, hastalık gibi ölümcül bir şey olmadığını da hatırlatıyor kendisine. Yok edilmesi şart değil. Sayısız insandan daha iyi bir

hayat sürüyor, hayal edebileceğinin çok daha ötesinde. Bunca şeyin yanında bir de eş istemek arsızlık, yüzsüzlük gibi geliyor ona.

Haftalar geçiyor. Willem'in programı çok yoğun; gecenin biri, öğlenin üçü gibi olmayacak saatlerde arayabiliyor. Sesi yorgun geliyor ama Willem'in mizacında şikâyete yer yok, şikâyet etmiyor da. Ona çevreyi, çekim izni aldıkları arkeolojik kazı sahasını, settteki küçük aksaklıkları anlatıyor. Willem yokken onun da içinden evde boş oturmaktan başka bir şey gelmiyor, bunun da sağlıklı olmadığını farkında, dolayısıyla hafta sonlarını etkinliklerle, partilerle, yemeklerle doldurmaya dikkat etti. Müzelerdeki etkinliklere ve oyunlara Zenci Henry Young'la, galerilere Richard'la gidiyor. Yıllar önce ders verdiği Felix şimdi Dinle Amerikalı diye bir punk grubunun başı, konserlerine Malcolm'u da beraberinde götürüyor. Willem'e izlediklerini ve okuduklarını, Harold ve Julia'yla konuşmalarını, Richard'ın son projesini ve dernekteki müvekkillerini, Andy'nin kızının doğum günü partisini ve Phaedra'nın yeni işini, konuştuğu insanları ve onların söylediklerini anlatıyor.

"Beş buçuk ay kaldı" diyor Willem konuşmalardan birinin sonunda.

"Beş buçuk ay daha" diye tekrarlıyor.

O perşembe günü, Rhodes'un yeni aldığı, Malcolm'un ailesinin mahallesine yakın bir yerdeki evini ziyarete gidiyor ki, aralık ayında içmeye gittiklerinde Rhodes bütün kâbuslarının kaynağının o ev olduğunu anlatmıştı: Geceleri kafasında sayfa sayfa hesaplarla uyanıyor, hayatının özetini olan okul paraları, ev kredileri, bakım ve vergi işleri korkunç rakamlar olarak canlanıyormuş gözünde. "Üstelik ailemden yardım *da* alıyorum" demişti o gün. "Üstelik Alex bir çocuk daha istiyor. Kırk beşime geldim Jude; üçüncüyü doğuracaksa seksen yaşına kadar çalışmam lazım."

Bu akşam Rhodes'u daha rahat, gerdanını ve yanaklarını

al al görünce seviniyor. “Yahu sen hiç kilo almamayı nasıl beceriyorsun?” diyor Rhodes. On beş yıl önce savcılıkta tanıştıklarında Rhodes sporculuğunu koruyordu, kaslıydı; banka-ya girdiğinden bu yana şişmanladı, aniden ihtiyarladı.

“Bir deri bir kemik kalmışsın diyemiyorsun da” karşılığını veriyor Rhodes’a.

Rhodes gülüyor. “Bence öyle değil ama ısrar ediyorsan...”

Yemeğe on bir kişi davetli, Rhodes odasından çalışma koltuğunu ve Alex’in giyinme odasındaki bankı getiriyor. Rhodes’un davetlerine dair bu var aklında: Yemekler her zaman mükemmel, sofrada mutlaka çiçek var, ama davetli listesi ve oturma düzeni illa ki karışıyor. Ya Alex yeni tanıştığı birini çağırıp Rhodes’a haber vermeyi unutuyor, ya Rhodes yanlış sayıyor, düzenli ve resmi bir davet olsun diye başlanan gece çivisi çıkınca gevşiyor. “Sıçtık!” diyor Rhodes her zamanki gibi, ama bunu tek umursayan da yine o.

Solunda oturan Alex’le, Rhodes’un dehşete kapılmasına rağmen, Rothko diye bir moda tasarımcısının halkla ilişkiler müdürlüğü görevinden ayrılışını konuşuyor. “Eksikliğini hissediyor musun?” diye soruyor.

“Daha değil” diyor. “Rhodes hiç memnun olmadı ama” –gülümsüyor– “o da geçer. Çocuklar küçükken yanlarında olabilmek istiyorum.”

Connecticut’ta aldıkları (Rhodes’a yine kâbuslar gördüren) yazlığı soruyor, üçüncü yazı da tadilatla geçireceğini öğrendiğinde sempatiyle pofluyor. “Rhodes bana Columbia County’de bir ev baktığını söylemişti” diyor. “Aldın mı orayı?”

“Henüz değil” diyor. Tercih yapmak zorunda kalmıştı: Ya o evi alacak, ya da Richard’la ortaklaşa zemin katta tadilat yapacak, garajı kullanılır hale getirip küçük bir spor odası ve yerinde yüzebilmesi için sonsuz havuz yaptıracaklardı, tadilatı seçti. Artık her sabah özel havuzunda yüzebiliyor, o kullanırken Richard bile girmiyor spor odasına.

“Biz de ev için beklemek istiyorduk aslında” diyor Alex. “Ama başka çaremiz yoktu, çocuklar bahçeli evde büyüsün istedik.”

Başını sallıyor, daha önce çok dinledi bu hikâyeyi Rhodes’dan. Sanki kendisiyle Rhodes (ve kendisiyle şirketteki yaşlılarının hemen hepsi) paralel yetişkinlikler yaşıyormuş gibi geliyor. Dünyalarının hâkimi olan minik despotların okul, kamp, etkinlik ve özel ders gibi ihtiyaçları bütün kararlarını belirliyor ve önümüzdeki on, on beş, on sekiz yıl boyunca belirlemeye devam edecek. Çocuk sahibi olmak bu insanların yetişkin hayatlarına ani ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez bir yön ve amaç biçti: O yıl tatile ne zaman nereye gidileceğine onlar karar veriyor, harcamalardan geriye para kalacak mı, kalacaksa nereye harcanacak onlar belirliyor; günlerin, haftaların, yılların, ömrün şeklini onlar çiziyor. Çocuk sahibi olmak harita mühendisliği gibi; doğum anında teslim edilen haritaya harfiyen uymaktan başka yapacak bir şey de yok.

Fakat onun ve arkadaşlarının çocukları yok ve onların yokluğunda dünya adeta ayaklarının altına seriliyor, seçeneğe boğuyor onları. Çocuk olmadan kişinin yetişkinlik mertebesine yükselmesi kesin değil; çocuksuz bir yetişkin, kendi yetişkinliğini kendisi yaratıyor ve bu her ne kadar baş döndürücü heyecanlar yaşatsa da, sürekli bir kuşku ve güvensizlik duygusunu da getiriyor. Ya da kimileri için böyle; Malcolm için böyle olduğu açık, zira kendisi kısa zaman önce Sophie’yle birlikte çocuk sahibi olmanın artılarını eksilerini çıkardıkları listeyi onunla görüştü, dört yıl önce Sophie’yle evlenmeye karar verirken yaptığı gibi.

“Bilmem ki Mal” dedi Malcolm’un listesini dinledikten sonra. “Çocuğu istediğiniz için değil, yapmanız gerektiğini hissettiğiniz için yapıyormuşsunuz gibi geldi.”

“*Elbette* öyle hissediyorum” dedi Malcolm. “Hâlâ çocuk gibi yaşadığımızı hissettiğin olmuyor mu Jude?” “Hayır” dedi.

Hiç de olmamıştı; hayatı, çocukluğundan aklının almayacağı kadar uzaktaydı. “Bunlar babanın lafları Mal. Çocuk sahibi olmasan da ciddiye alınabilir, hayatta bir yere gelebilirsin.”

Malcolm iç geçirdi. “Olabilir” dedi. “Belki de haklısın.” Gü-lümsedi. “Ya zaten benim çocuk istediğim falan yok.”

O da gülümsedi. “O zaman bekle biraz daha” dedi. “Günün birinde sen de otuz yaşında bir enkazı evlat edinirsin.”

“O da olabilir” dedi Malcolm. “Bunun çok moda olduğu yerler varmış diyorlar.”

Alex izin isteyip giderek artan bir telaşla “Alex. Alex! *Alex!*” diye seslenen Rhodes’un yardımına mutfığa gidiyor, o da Rhodes’un önceki yemeklerinden tanımadığı, esmer, köprü-yü geçer geçmez keskin bir virajla yön değiştirdiği için kırık olduğunu düşündüren burunlu adama dönüyor.

“Caleb Porter.”

“Jude St. Francis.”

“Dur tahmin edeyim: Katoliksin.”

“Dur *ben* tahmin edeyim: Değilsin.”

Caleb gülüyor. “Doğru bildin.”

Konuşuyorlar; Caleb Londra’da on yıl bir moda markasının yönetim kurulu başkanlığını yürüttükten sonra Rothko’nun yeni CEO’su olmak için şehre bu yakınlarda döndüğünü anlatıyor. “Alex dün akşam ansızın ve öyle tatlı dille davet etti ki, ben de” —omuz silkiyor— “otelde oturup emlak ilanlarını karıştıracığıma güzel insanlarla güzel bir yemek yerim dedim.” Mutfaktan düşen tencerelerin tangirtisi ve Rhodes’un küfürleri duyuluyor. Caleb kaşını kaldırıp ona bakıyor, o da karşılığında gülümsüyor. “Merak etme” diyor güven vermek için. “Olur öyle.”

Rhodes yemek boyunca konuklarını ortak sohbete yöneltmeye çalışıyor ama olmuyor: Masa fazla geniş, arkadaş olan-ları yan yana oturtma hatasını yapmış, o da Caleb’le konuşuyor. Kırk dokuz yaşında, çocukluğu Marin County’de geç-

miş, otuzlarından bu yana da New York'ta oturmuyormuş. O da hukuk mezunuymuş ama kendi deyimiyle okulda öğrendiğini bir gün olsun işinde kullanmamış.

“Hiç mi?” diye soruyor. Bunu söyleyen insanlara ikircikli yaklaşıyor; hukuk fakültesinin hayatının en büyük hatası, üç yıl zaman kaybı olduğunu söyleyenlerden hep çekinir. Gerçi kendisinin de hem geçimini sağladığı, hem de ona bir hayat armağan ettiği için hukuk fakültesine fazla duygusal yaklaştığını kabul ediyor.

Düşünüyor Caleb. “Hiç değil belki ama faydasını beklemediğim bir şekilde gördüm” diyor nihayet. Kalın, dikkatli, ağır bir sesi var; insanı hem yatıştırıyor hem de nasılsa ürkütüyor biraz. “Hukuk muhakeme usulünün yararı oldu asıl. Hiç tasarımcı tanıdın mı?”

“Hayır” diyor. “Ama çok ressam arkadaşım var.”

“Tamam, nasıl farklı düşünen insanlar olduklarını biliyosun o zaman, sanatçı olarak ne kadar başarılı olurlarsa, ticarette o kadar başarısız oluyorlar. Kesin bilgi. Yirmi küsur sene de beş ayrı moda evinde çalıştım, hepsinde aynı davranış kalıplarını gördüm de aklım almadı: Tarihlerle yetişemezler, bütçeye bağlı kalamazlar, personel yönetecek olsalar ellerine yüzlerine bulaştırırlar... Öyle yaygın ki bunlar, acaba sanatçı olmanın önkoşulu mu yoksa sanatçı olmak mı insanlara bu kavramlarını kaybettiriyor diye merak etmeye başlıyorsun. Dolayısıyla benim pozisyonumda yapacağın şey, şirkette bir yönetim sistemi oluşturup bunun uygulanmasını ve ihlal edenin cezalandırılmasını sağlamak. Nasıl anlatsam bilmiyorum: Bunlara şöyle ya da böyle yapmalarının şirket açısından iyi olacağını anlatamıyorsun, bazıları da anlıyorum diyor ama anlamıyor. O zaman yapacağın şey, bunları kendi küçük dünyalarının değişmez kanunları olarak gösterip bunlara riayet etmezlerse dünyalarının başlarına yıkılacağına inandırmak. Buna inandıkları sürece ne istersen yaptırırsın. Çıldırtır adamı.”

“O zaman neden onlarla çalışmaya devam ediyorsun?”

“Çünkü *hakikaten* farklı düşünüyorlar. İzlemesi bile hayret veriyor. Bazıları okuma yazmayı zor sökmüş; sana bir not yazıyorlar, iki kelimeyi bir araya getiremiyorlar. Ama onları eskiz yaparken, kesimde, renkleri karıştırırken izleyince... Bilemiyorum, gözünün önünde bir mucize gerçekleşiyor sanki. Başka türlü ifade edemem.”

“Çok iyi anlıyorum seni” diyor Richard’ı, JB’yi, Malcolm’u ve Willem’i düşünerek. “Değil ifade etmek, hayalini kuracak kadar bile anlamadığın bir düşünce şekline kapı açıyorlar adeta.”

“Aynen öyle” diyor Caleb ve ilk kez ona gülümsüyor.

Yemek bitiyor, konuklar kahve içerken Caleb bacaklarını masanın altına sıkıştığı yerden kurtarıyor. “Ben gideyim artık” diyor. “Vücudum hâlâ Londra saatinde. Ama tanıştığımıza memnun oldum.”

“Ben de öyle” diyor. “Çok güzel bir sohbetti. Rothko’da sivil yönetim sistemi kurma çalışmalarında da başarılar dilerim.”

“Sağol, lazım olacak” diyor Caleb, sonra tam ayağa kalkacakken durup soruyor: “Bir akşam yemeğe çıkmak ister misin?”

Bir anlığına dumura uğruyor. Hemen ardından azarlıyor kendini: Korkacak bir şey yok ki! Caleb şehre yeni dönmüş, konuşacak birini bulmanın zorluklarının, yokluğunda tüm arkadaşları çoluğa çocuğa karışıp uzaklaştığı için arkadaş edinmenin güçlüğüne farkında. Sohbet sadece, ötesi yok. “Çok sevinirim” diyor, Caleb’le kartvizit alışverişi yapıyorlar.

“Kalkma lütfen” diyor Caleb doğrulurken. “Haberleşiriz.” Sandığından uzun, kendisinden en az beş santim uzun çıkan Caleb derinlerden gelen sesiyle Alex ve Rhodes’a veda edip arkasını dönmeden çıkarken onu izliyor.

Ertesi gün Caleb mesaj atıyor, perşembe akşam yemeği için sözleşiyorlar. Akşamüstü Rhodes’u arayıp yemek için teşekkür ediyor ve ona Caleb’i soruyor.

“Utanarak söylüyorum, konuşamadım bile onunla” diyor Rhodes. “Alex son dakikada davet etmiş. Yemek davetlerinde buna takıyorum ben de: Yeni ayrıldığın şirketin başına yeni geçecek adamı niye davet ediyorsun?”

“Yani onu hiç tanımıyor musun?”

“Hiç. Alex’e göre itibarlı biriymiş, Rothko da onu Londra’dan getirtmek için çok mücadele vermiş. Başka bir şey bildiğim yok. Neden ki?” Rhodes’un gülümsediğini sesinden çıkaracak neredeyse. “Müvekkil tabanımı menkul kıymetler ve ilaç firmaları dünyasından ileri taşıyorum deme bana.”

“*Tam olarak* bunu yapıyorum Rhodes” diyor. “Tekrar teşekkür ederim. Alex’e de teşekkürlerimi ilet lütfen.”

Perşembe gelip çatıyor, Caleb’le Batı Chelsea’de bir Japon barında buluşuyorlar. Sipariş verdikten sonra Caleb, “Yemek boyunca sana bakıp seni nereden tanıdığımı çıkarmaya çalıştım, sonra aklıma geldi. Jean-Baptiste Marion’un bir tablosunda gördüm seni. Son çalıştığım şirketin kreatif direktörü almıştı tabloyu, hatta parasını şirkete ödettirmeye çalıştı ama o başka hikâye. Yüzünün çok sıkı bir resmi; dışarıda duruyorsun, arkada bir sokak lambası var.”

“Evet” diyor, daha önce birkaç kez başına geldi bu, hep huzursuz ediyor. “Biliyorum o tabloyu; ‘Saniyeler, Dakikalar, Saatler, Günler’ serisinden, üçüncü serisi.”

“Doğru” diyor Caleb ve gülümsüyor. “Yakın mısınız Marion’la?”

“Artık pek görüşmüyoruz” derken hep olduğu gibi içi acıyor. “Ama üniversitede yurt arkadaşıydık. Yıllardır tanıyorum.”

“Harika bir seri” diyor Caleb ve JB’nin diğer işlerinden, yine Caleb’in takip ettiği Richard’ın ve Asyalı Henry Young’ın çalışmalarından; Londra’da düzgün Japon lokantası kıtlığından, Caleb’in Monako’da ikinci kocası ve sürüsüne bereket çocuğuyla yaşayan kız kardeşinden, Caleb otuzlu yaşlarındayken uzun hastalıklar sonunda ölen anne ve babasından, Caleb’in

hukuk fakültesinden bir arkadaşının yazı Los Angeles'ta geçirirken Caleb'e tahsis ettiği Bridgehampton'daki evinden konuşuyorlar. Sonra Rosen Pritchard ve eski CEO'nun Rothko'yu soktuğu mali çıkmazdan biraz fazla konuşunca, Caleb'in sadece arkadaşlık değil avukatlık peşinde de olduğunu seziyor ve bu işe şirkette kimin bakabileceğini düşünmeye başlıyor. Bu işi Evelyn'e vereyim diyor içinden; bürodaki genç avukatlardan biri, üstelik geçen yıl az daha bir moda şirketinin hukuk müşavirliği teklifini kabul edip gidiyordu. Bu müvekkil için en iyisi Evelyn; hem akıllı, hem de sektörle ilgileniyor, iyi uyum sağlar.

O bunları düşünürken Caleb pat diye "Hayatında biri var mı?" diye soruyor. Sonra da gülerek: "Niye öyle bakıyorsun bana?"

"Pardon" diyor şaşkınca ama gülümseyerek. "Hayır, yok. Ama daha geçen gün bir arkadaşımla bunu konuşuyorduk."

"Peki ne dedi arkadaşın?"

"Şey" diye geveliyor ama sonra utanarak, konunun ve havanın aniden değişmesinden çekinerek duruyor. "Hiç" diyor, Caleb de sanki bütün sohbeti aktarmış gibi gülümsüyor ama üstelemiyor. Bu akşamı, özellikle şu son konuşmayı Willem'e anlatmak üzere nasıl bir hikâyeye çevireceğini düşünüyor. *Sen kazandın Willem*, diyecek ona ve Willem konuyu bir daha açarsa ona engel olmayacak, üstelik sorularına kaçamak cevaplar da vermeyecek.

Hesabı ödeyip dışarı çıkıyorlar; yağmur var, çok şiddetli olmamasına rağmen taksi kalmamasına yetmiş, sokaklar kara kara parıldıyor. "Beni araba bekliyor" diyor Caleb. "Seni de bırakabilir miyiz?"

"Zahmet olmasın?"

"Hiç olur mu?"

Arabayla merkeze doğru iniyorlar, Greene Sokak'a vardıklarında enikonu indiren yağmur yüzünden camdan şekil-

ler seçilemiyor, kırmızı ve sarı ışıklardan şeritler görülüyor sadece; şehir ise çalan kornalarla arabanın tavanına vuran yağmur damlalarının keşmekeşine indirgenmiş, içeride bir-birlerini duymakta bile zorlanıyorlar. Duruyorlar, tam incekken Caleb beklemesini, şemsiyeyle onu kapıya kadar geçireceğini söylüyor, o daha itiraz edemedi inip şemsiyesini açıyor, ikisi şemsiyenin altına büzüşüp lobiye seğırtiyorlar, kapı arkalarından kapanıyor, loş holde yalnız kalıyorlar.

“Lobi çok acayıpmiş” diyor Caleb çıplak ampule bakarak, duygusuz bir sesle. “Ama böyle bir yirmili yıllar nostaljisi de yok değil” dediğinde Jude gülüyor, Caleb de gülümsüyor. “Rosen Pritchard’ın senin böyle bir yerde yaşadığından haberdar mı?” diyor ve daha cevap veremedi Caleb eğilip onu kapıya yaslayarak, kollarıyla çevresine kafes kurarak sertçe öpüyor.

O anda her şey boşlaşıyor, dünyası da kendisi de siliniyor. Onu biri öpeli çok çok uzun zaman oldu ve her başına geldiğinde yaşadığı çaresizliği, Luke Birader’in ağzını aç, kendini rahat bırak, başka da bir şey yapma deyişini hatırlıyor ve alışkanlıkla, başka bir şey yapacak mecali de olmadığından, yine böyle yapıp burnundan nefes alarak saniyeleri sayıyor, geçmesini bekliyor.

Sonunda Caleb geri çekilip ona bakıyor, bir süre sonra da o Caleb’e bakıyor. Derken Caleb onu bir daha öpüyor ve bu kez elleriyle yüzünü de tutuyor, içinde çocukken öpüldüğünde yaşadığı his kabarıyor tekrar: Vücudu ona ait değil, yaptığı her hareket önceden belirlenmiş refleks refleks üstüne ve elinden maruz kalacaklarına boyun eğmek dışında bir şey gelmiyor.

Caleb ikinci kez durup geri çekiliyor, bir şey söylesin diye ona Rhodes’daki akşam yemeğinde yaptığı gibi kaşlarını kaldırarak bakıyor.

“Ben avukat arıyorsun sanmıştım” diyebiliyor neden sonra ve ağzından çıkanın şapşallığından utanarak yüzü kızarıyor.

Fakat Caleb gülmüyor. “Hayır” diyor. Bu defa uzun sessiz-

liğı Caleb bozuyor: “Beni yukarı davet etmeyecek misin?”

“Bilmiyorum” dediği anda Willem’in yanında olmasını şiddetle istiyor, her ne kadar Willem daha önce ona böyle bir sorununda yardımcı olmamışsa, hatta Willem’in gözünde bu bir sorun bile sayılmayacaksa da. Ne kadar ölçülü, dikkatli bir insan olduğunu biliyor ve mesafesi, ürkekliği yüzünden herhangi bir ortamda en ilginç, en ateşleyici, en parıltılı insan olamayacağını farkında, fakat bunlar korudu onu bu zamana kadar, hayatının ahlaksızlıktan, pislikten uzak olmasını sağladı. Bir yandan da kendini soyutlarken insan olmanın asli unsurlarından birini tümüyle ihmal ettiğini düşünüyor: Belki de artık hazırdır biriyle olmaya. Belki geçen bunca zamandan sonra farklı yaşanır her şey. Belki o yanılıyor da Willem doğru söylüyor: Belki ömür boyu men edildiği bir deneyim değil bu. Belki elinden gelir. Belki incinmez. Caleb sanki en derin korkuları ve büyük umutlarından vücuda gelmiş bir cin gibi belirdi karşısında ve sınıyor onu: Bir yanda bildiği her şey ve musluk damlaması kadar biteviye, yalnız fakat güvenli, kendisine zarar verebilecek her şeye karşı zırhlı olduğu olağan hayatı. Diğer yanda ise dalgalar, fırtınalar, sağanaklar, heyecan: Kontrol edemediği, hem berbat hem muhteşem olabilecek, akli erdiğinden bu yana kaçınmak için uğraştığı, yokluklarıyla hayatındaki rengi çeken o şeyler. İçindeki yaratık duraksıyor, arka ayaklarının üstüne kalkıyor, cevap arar gibi patileriyle havayı kazıyor.

Yapma, kandırma kendini; kendine ne telkin edersen et kim olduğunu biliyorsun, diyor bir ses.

Yap bir çılgınlık, diyor diğer ses. Yalnızsın işte. Bir denemen lazım. Bu, hep kulak tıkadığı ses.

Bu fırsat bir daha ele geçmez, diye de ekliyor bu ses ve susuyor.

Sonu kötü olacak, diyor birinci ses, sonra ikisi birden susup ne yapacağına bakıyorlar.

Ne yapacağını da, ne olacağını da bilmiyor. Öğrenmek zorunda. Bildiği her şey ona gitmesini söylüyor, arzuladığı her şey ise kalmasını. *Yürekli ol*, diyor kendine. *Bir kerecik yürekli ol*.

Bunun üzerine Caleb'e bakıyor. "Hadi çıkalım" diyor ve şimdiden korkmuş olsa da dar koridordan asansöre korkmuyormuş gibi yürüyor, sağ ayağının betonda sürünme sesleri arasında Caleb'in adımlarını ve yangın merdiveninde patlayan yağmur damlalarını, bir de kalbinin patırtısını duyuyor

Bir yıl önce, yönetim kurulunun hissedarları tarafından zimmet, irtikap ve görevi kötüye kullanma suçlamasıyla mahkemeye verildiği Malgrave and Baskett adlı ilaç devinin savunmasında çalışmıştı. "Bak şu işe" demişti Lucien kinayeli, "insan yönetim kuruluna böyle bir şey kondurur mu hiç?"

İç geçirmişti. "İnsanın aklı almıyor." Malgrave and Baskett bir faciaydı, herkes de farkındaydı. Şirket birkaç yıl önce Rosen Pritchard'a gelene kadar iki itirafçının açtığı davalarla (biri üretim tesislerinden birinin eskilikten tehlike yarattığını, öbürü ise başka bir üretim tesisinin mikroplu ürünler sevk ettiğini öne sürüyordu) uğraşmış, bir dizi yaşlı bakımeviyle yapılan kayıt dışı anlaşmalarla ilaç satışından haksız kazanç sağladığına ilişkin soruşturma kapsamında yöneticileri ifadeye çağırılmış, sadece şizofreni tedavisi için onay almış ve çok satan bir ilacı gizlice Alzheimer hastalarına pazarlamakla suçlanmıştı.

Böylece, geçen on bir ay boyunca Malgrave and Baskett'in mevcut ve eski yönetim kurulu üyeleri, müdürleriyle mülakatlar yapmış, iddianameye karşı savunma hazırlamıştı. Ekibinde on beş avukat daha vardı; bir gece içlerinden birinin müvekkile Malpraktis and Boktanlık dediğini duymuştu.

"Aklınız varsa müvekkile duyurmayın bunu" diye haşladı

onları. Gecenin ikisiydi, yorgun düştüklerini biliyordu. Lucien olsa bağırır çağırırdı, ama kendisi de yorgundu. Önceki hafta, davaya bakan avukatlardan bir başkası, genç bir kadın, saat üçte masasından kalkmış, etrafına bakmış ve yere yığılmıştı. Ona ambulans çağırıp diğerlerini sabah dokuzda gelme sözüyle eve yollamış, kendisi ise bir saat daha kalıp öyle gitmişti.

“Avukatları *eve gönderip* sen kaldın mı?” diye sordu ertesi gün Lucien. “Yumuşuyorsun St. Francis. Çok şükür duruşmalarda böyle davranmıyorsun yoksa al başına belayı. Davacı bir bilse karşısında nasıl sünepe bir avukat olduğunu...”

“Yani firmamız zavallı Emma Gersh’e çiçek göndermeyecek demek mi bu?”

“Onu yaptık bile” dedi Lucien kalkıp ofisinden dışarı doğru yürüyerek. “‘Emma: Acil şifalar, acil dönüşler dileriz, yoksa karışmayız. Rosen Pritchard’daki aileden sevgiler’ diye.”

Duruşmaya çıkmayı çok seviyordu, mahkeme salonunda konuşmaya, tartışmaya doyamıyordu ama Malgrave and Baskett olayında amacı, dosya yıllarca sürüncemede kalacak soruşturma ve keşif aşamalarına geçmeden, davanın hâkim tarafından düşürülmesiydi. Dilekçeyi kendisi yazdı, eylülün başında da hâkim takipsizlik kararı verdi.

“Seninle gurur duyuyorum” diyor Lucien o gece. “Malpraktis and Boktanlık nasıl şanslı olduklarının farkında değiller, dört dörtlük bir dosya hazırladın.”

“Malpraktis and Boktanlık’ın farkında olmadığı başka bir sürü şey var.”

“Orası öyle. Ama birinin kafası doğru avukatı tutacak kadar çalışıyorsa, gerisine basmasa da olur.” Ayağa kalkıyor. “Bu hafta sonu işin var mı?”

“Hayır.”

“Biraz keyif yap. Dışarı çık. Yemeğe git. Çok iyi görünmüyorsun.”

“İyi geceler Lucien!”

“Öyle olsun. İyi geceler. Bu arada hakikaten tebrik ederim. Büyük iş başardın.”

Ofiste iki saat daha kalıp kâğıtlarını topluyor, düzenliyor, sürekli kargaşa durumunu biraz dindirmeye çalışıyor. Böyle sonuçların ardından rahatlama veya zafer duygusu dolmuyor içine; sadece bir yorgunluk hissediyor ama bütün gün bedensel iş yaptıktan sonra ekmeğini kazanmanın verdiği tatlı bir yorgunluk. On bir ay boyunca mülakat üstüne mülakat, araştırma, kontrol, yazma, düzeltme yaptı... Bir anda hepsi sona eriyor ve yerini başka bir dava alacak.

Nihayet eve gidiyor ve ansızın üzerine öyle bir bitkinlik çöküyor ki, yatak odasına yürürken mola verdiği kanepede bir saat sonra, sersemlik ve boğaz kuruluğuyla uyanıyor. Geçen aylarda arkadaşlarının çoğuyla görüşmedi, konuşmadı; Willem’le konuşmaları bile normalden kısa sürdü. Bunun sebebi kısmen Malpraktis and Boktanlık ve çılgıncasına hazırlık talepleri, kısmen de henüz Willem’e açmadığı Caleb konusundaki ikilemi. Fakat bu hafta sonu Caleb Bridgehampton’da, o da yalnız kalacak olmaktan memnun.

Üç ay geçmesine rağmen Caleb’e dair duygularından hâlâ emin değil. Caleb’in ondan hoşlandığından bile emin olamıyor. Daha doğrusu aralarındaki muhabbetten memnun ama bazen Caleb’in ona adeta tiksinierek baktığını da yakalıyor. “Cidden çok yakışıklısın” dedi bir defasında Caleb, sesi karsıydı, çenesini tutup yüzünü kendisine çevirdi. “Ama...” Cümlesini bitirmediyse de Caleb’in ne demek istediğini hissetmişti: Ama bir yanlışlık var. Yine de itici geliyorsun. Seni neden gerçekten beğenmediğimi de tam anlayamıyorum.

Caleb’in yürüyüş şeklini sevmediğini biliyor mesela. Görüşmeye başlamalarından birkaç hafta sonra Caleb kanepede otururken o şarap almak için kalkmış, dönerken Caleb’in ona olağanüstü bir dikkatle baktığını görünce asabı bozulmuştu.

Şarabı koydu, içtiler, sonra Caleb “Tanıştığımız gün sen otu-
ruyordun ya, ayağının aksadığını fark etmemişim” dedi.

“Doğru” dedi bunun için özür dilemek zorunda olmadığı-
nı kendine hatırlatarak: Caleb’i tuzaga düşürmemişti, kan-
dırmaya çalışmamıştı. Derin bir nefes aldı ve önemsememiş,
hafiften meraklanmış gibi konuşmaya çalıştı. “Fark etseydin
benimle çıkmak istemez miydin yani?”

“Bilmiyorum” dedi Caleb bir sessizlikten sonra. “Bilmi-
yorum.” O an kaybolmak, gözlerini kapatıp zamanı geri-
ye, Caleb’le tanıştığı günün öncesine sarmak istemişti. Rho-
des’un davetini geri çevirirdi, kendi küçük hayatını yaşama-
ya devam ederdi; neyin eksik olduğunu fark etmezdi bile.

Caleb yürümesini sevmiyor belki ama tekerlekli sandal-
yesinden nefret ediyor. Caleb’in gündüz vakti ilk gelişinde
ona evi gezdirmişti. Eviyle gurur duyuyor, evinde yaşarken
içi şükranla doluyor ve bu evin kendisine ait olduğuna ina-
namıyordu. Malcolm, kendi deyimleriyle Willem’in *dairesi-
nin* yerini değiştirmemiş ama kuzey tarafına asansöre yakın
bir çalışma odası ekleyerek genişletmişti. Sonra geniş ve pi-
yanolu boşluk, güneye bakan oturma odası, penceresiz ku-
zey tarafında ise Malcolm’un çizdiği masa ve arkasında mut-
fağa kadar tüm duvarı kaplayan kitaplık ile aralarında ken-
di arkadaşlarının, arkadaşlarının arkadaşlarının yaptığı ve-
ya zaman içinde oradan buradan topladığı tablolar diziliydi.
Katın doğu tarafı bütünüyle ona ayrılmıştı: Yatak odasından
giyinme odasına, oradan da pencereleri doğuya ve güneye
bakan banyoya geçiliyordu. Storları genellikle kapalı tutar-
dı fakat hepsi açıldığında içerisi som ışıktan bir dikdörtgen
haline gelir, dış dünyayla arasındaki perde incecik kalır, baş
döndürürdü. Bazen evi bir kandırmacaymış gibi geliyor ona:
Sahibinin açık, canlı, konuşkan biri olduğunu hissettiriyor
oysa gerçek öyle değil. Loş kovukları, karanlık odaları, kat
kat sürülmüş badananın altına sıkışmış güvelerin, böcekle-

rin ele geldiği duvarlarıyla Lispenard Sokak, kendisinin çok daha isabetli bir yansımasıydı.

Caleb'in ziyareti için evine gün ışığını doldurdu ve Caleb'in bundan etkilendiğini gördü. İçeride ağır ağır dolaştılar; Caleb eserlere bakıp kimin olduğunu, nereden aldığını sordu, tanıdığı parçaları söyledi.

Ardından yatak odasına geldiler, ona karşı duvardaki tabloyu –Willem'in "Saniyeler, Dakikalar, Saatler, Günler" serisindeki, makyaj sandalyesinde otururken resmi– gösterdiği sırada Caleb, "Tekerlekli sandalye kimin?" diye sordu.

Caleb'in baktığı yere baktı. Biraz durup "Benim" diye cevap verdi.

"İyi de neden?" diye sordu Caleb anlam veremeyerek. "Yürüyebiliyorsun sen."

Ne diyeceğini bilemedi. "Bazen ihtiyacım oluyor" diyebildi nihayet. "Nadiren. Pek sık kullanmıyorum."

"İyi" dedi Caleb. "Sakın kullanma."

Şaşırmıştı. Bu bir endişe ifadesi miydi, tehdit mi? Ama hislerine karar veremedi, bir karşılık verme imkânı da bulamadan Caleb dönüp giyinme odasına doğru adım attı, o da turu tamamlamak için peşinden gitti.

Bu olaydan bir ay sonra Caleb'le gecenin geç bir saatinde, Meatpacking'in batı sınırında kalan ofisinin yakınlarında bir yerde buluştu. Caleb de geç saate kadar çalışıyordu; aylardan temmuzdu ve Rothko'nun ilkbahar serisi sekiz hafta sonra tanıtıma çıkacaktı. O gün işe arabayla gitmişti ama gece serindi, arabadan inip tekerlekli sandalyesine oturarak bir sokak lambasının altında bekledi. Caleb merdivenlerden inerken biriyle konuşuyordu. Onu gördüğünü anladı –görünce elini kaldırmış, Caleb de belli belirsiz bir baş selamı vermişti; ikisi de fazla jest ve mimik kullanan insanlar değillerdi– ve konuşmaları bitip diğer adam doğu yönünde yürümeye başlayana kadar bekledi.

“Selam” dedi Caleb’e yaklaştığı sırada.

Caleb’in ilk sözü, “Neden tekerlekli sandalyedesin?” oldu.

Bir an cevap veremedi, konuşmaya başlayınca da kekeleydi. “Bugün kullanmam gerekti” dedi sonunda.

Caleb iç geçirip gözlerini ovuşturdu. “Kullanmıyorsun sanıyordum.”

“Kullanmıyorum” dedi utançtan ter dökmeye başlayarak. “Mecbur kalmadıkça yaptığım bir şey değil.”

Caleb başını aşağı yukarı salladı ama burun kemiğini sıkmayı bırakmamıştı. Ona bakmıyordu. “Biz en iyisi boşverelim yemeği” dedi bir süre sonra. “Sen belli ki iyi hissetmiyorsun, ben de çok yoruldu. Biraz uyusam iyi olacak.”

Hevesi kursağında kalmıştı. “Anladım. Öyle olsun” dedi.

“İyi o zaman” dedi Caleb. “Ararım seni.” Caleb uzun adımlarıyla köşeyi dönene kadar arkasından baktı, sonra arabasına binip eve gitti ve jileti tutmaya mecali kalmayacak kadar çok kesti kendini.

Ertesi gün cumaydı, Caleb’den hiç ses çıkmadı. Anlaşıldı dedi içinden. Buraya kadarmış. Kırgın da değildi: Caleb onun tekerlekli sandalye kullanmasından hoşlanmıyordu. Kendisi de. Daha kendisinin kabullenemediği bir şeyi Caleb kabullenemiyor diye ona dış bileyecek değildi.

Ama sonra, cumartesi günü tam havuzdan çıkarken Caleb aradı. “Perşembe gecesi için özür dilerim” dedi. “Tekerlekli sandalyeden bu kadar uzak durmam sana kalpsizce ve tuhaf gelebilir.”

Yemek sandalyelerinden birine oturdu. “Hiç de tuhaf gelmiyor” dedi.

“Annemle babamın kendimi bildim bileli hasta olduğunu söylemiştim sana” dedi Caleb. “Babam multipl skleroz hastasıydı, annemin ne hastası olduğunu kimse çözemedi. Ben üniversitedeyken hastalandı, hiç iyileşmedi. Yüz felçleri, baş ağrıları çekiyordu: Sürekli bir sancı ve mutsuzluk halindey-

di ve gerçekliğinden hiç kuşku duymadıysam da, onun ade-ta iyileşmek *istemeyişi* beni rahatsız etti. Teslim oldu, babam gibi. Nereye baksan hastalığa teslim oluşlarının izini görüyordun. Önce baston, sonra yürüteç, sonra tekerlekli sandalye, derken elektrikli araba; şişe şişe ilaçlar, mendiller, ağrı-kesici jellerin bitmek bilmeyen kokusu, daha neler neler.”

Bir nefes aldı. “Seninle görüşmeyi sürdürmek istiyorum” dedi. “Ama bu... Düşkünlük ve hastalık aksesuarlarının yanında olamam. Olamam. Bundan nefret ediyorum. Utanıyorum kendimden. Bunaltmıyor belki beni ama öfkeliendiriyor, mücadele etmem gerekiyormuş gibi hissediyorum.” Bir daha durdu. “Tanıştığımızda senin bu durumda olduğunu bil-miyordum” dedi sonunda. “Kaldırabilirim sandım. Ama emin değilim. Bilmem anlatabiliyor muyum?”

Yutkundu, ağlamak istiyordu. Ama anlayabiliyordu da; aynen Caleb gibi hissediyordu. “Evet” dedi.

Fakat her nasılsa devam etmişlerdi. Caleb’in hayatına nasıl bir hızla ve özenle yerleştiğine hâlâ şaşırıyor. Sanki masallardan çıkma bir hikâye: Karanlık bir ormanın kıyısında-ki kulübesinde yaşayan bir kadın kapının çalındığını işitir ve kulübesinin kapısını açar. Kimseyi göremediği, kapı kısacık bir an açık kaldığı halde, o sırada onlarca cin ve ifrit yanından geçip evine doluşmuştur ve onlardan bir daha asla kurtulamayacaktır. Böyle hissediyordu bazen. Başkaları için de böyle miydi? Bilmiyor, sormaya da korkuyor. İlişkileri hakkında konuşan insanların kulak misafiri olduğu sözlerini hatırlayıp kendi ilişkisinin normallliğini onlarınkiyle karşılaştırıyor, nasıl davranacağına dair ipuçları arıyor.

Sonra bir de seks var ki, hayal ettiğinden bile kötü. Ne kadar acılı, alçaltıcı, mide bulandırıcı, nefretlik olduğunu unutmuş. Onu çok zayıf ve çaresiz düşürdüğü için seks yapılacak diye alınan pozisyonlardan tiksiniyor; kokularından da tat-larından da içi kalkıyor. Ama en çok seslerinden nefret edi-

yor, etin ete vurma sesinden, yaralı hayvan iniltileri ve ho-murtularından, ona belki tahrik etsin diye söylenen ama ona ancak küçültücü gelen sözlerden. İçinde hep büyüyünce bu işler farklı olur diye bir umut taşıdığını fark ediyor; sanki insanın yaşı ilerleyince şaşaalı ve zevkli bir hale gelecekti bu iş. Üniversitede, yirmilerinde, otuzlarında seksten büyük bir keyif ve mutlulukla söz eden insanları dinlerken hep içinden geçerci: *Bu mu sizi bu kadar heyecanlandıran? Sahi mi?* Ben hiç böyle hatırlamıyorum. Fakat bir tek kendi bildiğinin doğru, binyıllar boyunca yaşamış milyarlarca insanın bildiğinin yanlış olması da mümkün değildi. Demek ki seks konusunda anlamadığı bir şey vardı. Bir yerde bir hata yaptığı belliydi.

Eve çıktıkları ilk gece, Caleb'in ne beklediğini biliyordu. "Lütfen acele etmeyelim" dedi ona. "Çok uzun zaman oldu."

Caleb karanlıkta ona baktı; ışığı açmamıştı. "Ne kadar uzun?" diye sordu.

"Çok" diyebildi ancak.

Caleb bir süre sabretti ama sonra sabrı tükendi. Bir gece Caleb onu soymaya kalkıştığında kendini elinden zor kurtardı. "Olmaz" dedi. "Yapamam Caleb. Halimi görmeni istemiyorum." Bunu söyleyebilmek için tüm gücünü kullanmıştı ve öyle korkuyordu ki üzerine bir üşüme gelmişti.

"Neden?" diye sordu Caleb.

"Sırtımda, bacaklarımda ve kollarımda yara izleri var. Çok çirkin izler, görmeni istemiyorum."

Caleb'in ne tepki vereceğini kestirememişti o anda. O kadar da kötü olamaz diyecek, bunun üzerine gerçekten soyunmak zorunda mı kalacaktı? Yoksa bir bakalım diyecek, o üstündekileri çıkaracak, ardından Caleb kalkıp gidecek miydi? Caleb'in tereddüt ettiğini gördü.

"Hiç hoşuna gitmeyecek" dedi. "İnsanın içini kaldırır."

Caleb bunun üzerine kararını vermiş gibiydi. "Peki" dedi, "vücudunun tümünü görmem gerekmiyor zaten, değil mi?

İlgili kısımlar yeter.” Böylece o gece yarı çıplak vaziyette ne olup bitmesini beklemiş, Caleb soyunması için ısrar etse uğrayacağından daha da büyük bir aşağılanmaya maruz kalmıştı.

Fakat bu tatsızlıklara rağmen Caleb’le her şey kötü de gitmiyordu. Caleb’in ağır ağır ve düşünerek konuşmasından, çalıştığı tasarımcılardan söz etmesinden, renge dair bilgisinden ve sanat zevkinden hoşlanıyor. Ona işinden, Malpraktis and Boktanlık’tan söz edebilmeyi, Caleb’in davadaki engelleri anlamakla kalmayıp bunları ilginç de bulmasını seviyor. Anlattıklarını Caleb’in dikkatle dinlemesinden, sorularıyla bu dikkatini sergilemesinden memnun. Caleb’in Willem, Richard ve Malcolm’un işlerini beğenmesi, bunlardan diletiğince konuşmasına ses çıkarmaması güzel. Ayrırlarken Caleb’in yüzünü iki eliyle tutup onu sessizce kutsar gibi bir an öyle durmasından mutluluk duyuyor. Caleb’in kalıbını, fiziksel gücünü beğeniyor: Willem gibi kendi vücuduyla barışık hareketlerini izlemekten zevk alıyor. Caleb’in bazen uykuda bir kolunu göğsüne atarak onu sahiplenmesinden hoşnut. Yanında Caleb’le uyanmayı seviyor. Caleb’in bir yanıyla acayip olmasını, hafif bir tehlike havası taşımasını da seviyor: Yetişkin hayatı boyunca aradığı, ona asla zarar veremeyecek, kibarlıklarıyla öne çıkan insan tiplerinden farklı. Caleb’le birlikteyken kendini hem daha çok, hem daha az insan hissediyor.

Caleb ona ilk vurduğunda hem şaşırdı hem şaşırmadı. Temmuz sonunda bir gece yarısı, ofisten çıkıp Caleb’in evine gitmişti. O gün tekerlekli sandalyeyi kullanmıştı –son zamanlarda ayaklarında ters giden bir şeyler vardı, ne olduğunu bilmiyordu ama nedense hiç hissedemiyordu ayaklarını ve yürümeye kalkarsa tökezleyip düşecekmiş gibi geliyordu– ama Caleb’in evine vardığında tekerlekli sandalyeyi arabada bırakıp ağır ağır yürüyerek kapıya vardı, bir şeye takılmasın diye ayaklarını iyice kaldırarak adım atıyordu.

İçeri girer girmez aslında gelmemesi gerektiğini anladı: Caleb'in çok keyifsiz olduğunu gördü, onun öfkesinden içerisi ısınmış, havasız kalmıştı. Nihayet Flower District'te bir daireye taşınmıştı Caleb ama eşyalarını pek yerleştirmemişti, gergin ve diken üstündeydi, dişlerini gıcırdata gıcırdata çenesini sıkıyordu. Ama o yanında yemekle gelmişti, Caleb'in dikkatini adımlarından başka yöne çekmek için canlı canlı bir şeyler anlatarak getirdiklerini tezgâha bırakmak üzere ağır adımlarla yürüdü, durumu düzeltmeye çalıştı.

"Niye öyle yürüyorsun?" diyerek sözünü kesti Caleb.

Caleb'e bir rahatsızlığı olduğunu itiraf etmekten nefret ediyordu, bir daha yapamayacaktı. "Bir tuhaflık mı var yürüyüşümde?" diye sordu.

"Evet, Frankenstein'ın canavarı gibisin."

"Pardon" dedi. *Git*, dedi içindeki ses. *Hemen çık git*. "Far-kında değildim."

"Yapma o zaman. Gülünç duruma sokuyorsun kendini."

"Peki" dedi sessizce, getirdiklerinden Caleb'e bir tabak hazırladı. "Al bakalım" dedi ama normal yürümeye çalışarak Caleb'e yaklaşırken sağ ayağı sol ayağına takıldı, tökezledi, elindeki tabağı halıya düşürdü.

Caleb'in tek kelime etmeden hışımla dönüp elinin tersiyle tokat attığını, kendisinin sırtüstü devrilip kafasının halıda sektiğini sonra hatırlayacak. "Defol git buradan Jude" dediğini duydu Caleb'in daha gözünü açamadan. Bağırımıyordu bile: "Çık git hemen, sana bakmaya tahammül edemiyorum." Bunun üzerine ayağa kalktı, gülünç canavar yürüyüşüyle evden çıkıp gitti ve döküntüyü temizleme işini Caleb'e bıraktı.

Ertesi gün yüzü renk değiştirmeye başladı, sol gözünün etrafında gülkurusu, kehribar, sinek yeşili gibi hiç olmayacak tathlıkta halkalar belirdi. Hafta sonuna doğru Andy'yle randevusuna gittiğinde yanağı küf yeşiliydi, gözü de kapacak kadar şişmişti, gözkapığı parlak kırmızıydı.

“Bu ne hal Jude?” dedi Andy karşılaştıklarında. “Ne oldu sana böyle?”

“Tekerlekli sandalyeyle tenis” dedi, hatta yanağının acıyla seğirmesine aldırmadan, bir gece önce ayna karşısında prova yaptığı gibi sırttı da. Maçlar nerede ve ne sıklıkta yapıyor, kulüpte kaç kişi var, hepsini araştırmıştı. Bir hikâye uydurmuş, kendi kendine ve ofistekilere doğal, hatta esprili gelene kadar kendi kendine prova etmişti: Üniversitede lisanslı sporcu olan rakibinin forehand’i sert gelmiş, kendisi zamanında dönememiş, top suratında patlamıştı.

Bunları Andy’ye de anlatırken Andy başını sallayarak dinledi. “Yeni bir şeyler denemene sevindim” dedi. “Ama sence bu sağlıklı bir şey mi Jude?”

“Sen hep demiyor musun ayağının üstünde durma diye?”

“Tamam, diyorum” dedi Andy. “Ama havuzun var, yetmez mi? Hem zaten bu iş olur olmaz gelecektin bana.”

“Alt tarafı bir morluk Andy” dedi.

“Bayağı kötü bir morluk! Gerçekten, Tanrım!”

“Her neyse” dedi umursamazmış, hatta biraz kızmış gibi yaparak. “Benim asıl derdim ayaklarımda.”

“Anlat bakalım.”

“Çok garip bir his, beton dökmüşler gibi. Kaldırdığımda nerede durduklarını hissedemiyorum, onları kontrol edemiyorum. Yere bastığımı baldırımdan hissediyorum ama ayaklarıma his gelmiyor.”

“Ah Jude” dedi Andy. “Sinirlerde hasar belirtisidir.” İçini çekti. “Bugüne kadar başına gelmemiş olması dışında iyi haber, kalıcı da olmayacağı. Ama ne zaman sona ereceğini, bir daha ne zaman başlayacağını bilemeyiz. Diğer bir kötü haberse, beklemek dışında tek yapabileceğimizin ağrı kesici ilaçlar kullanman olduğu, onu da yapmayacağını biliyorum.” Bir an durdu. “Sana yaşattığı hissi sevmediğini biliyorum Jude” dedi, “ama on yıl, yirmi yıl öncesine göre daha iyi ilaç-

lar var piyasada. Denemek istemez misin? Hiç değilse yüzün için hafif bir ilaç yazayım, çok canın acıyordur.”

“O kadar da kötü değil” diyerek yalan söylediye de sonunda Andy’nin reçete yazmasını kabul etti.

“Ayağının üstünde de durma” dedi Andy yüzünü muayene ettikten sonra. “Kortlardan da uzak dur bir süre.” Tam çıkarken de, “Kesme meselesinin gündeme gelmeyeceğini de sanma!” dedi çünkü Caleb’le görüşmeye başladığından beri daha çok kesiyordu kendisini.

Greene Sokak’a dönüp garajın girişine arabasını bırakmış, anahtarla apartman kapısını açıyordu ki birinin ona seslendiğini duydu, sonra Caleb’in arabadan indiğini gördü. Sandalyedeydi, hemen içeri girmeye çalıştı. Ama Caleb ondan hızlıydı ve kapı kapanmadan yetiştii, ikisi bir kez daha holde yalnız kaldılar.

Göz göze gelmeden “Niye geldin buraya?” dedi Caleb’e.

“Dinle Jude” dedi Caleb. “Çok üzgünüm. Gerçekten. Öyle bir anda, işyerinde çok geriliyorum, her şey boka sardı, hatta daha erken gelecektim ama işi bırakıp geledim bile düşün; bütün hıncımı da senden çıkardım. Çok özür dilerim.” Yanına çömeldi. “Jude. Bana bak.” İç geçirdi. “Çok özür dilerim.” Yüzünü elleriyle tutup kendisine çevirdi. “Ah canım” dedi sessizce.

O gece Caleb’in yukarı gelmesine neden izin verdiğini hâlâ anlamıyor. Kendine itiraf edecek olursa, Caleb’in attığı tokatta bir kaçınılmazlık, hatta hafiften bir rahatlama bile var: Başkalarının sahip olduğu bir şeye kendisinin de sahip olabileceğini düşünmesiyle gelen kibrinin bir cezası olacağını başından beri biliyordu, nihayet o vakit gelmişti. *Bu sana müstahaktır*, dedi kafasındaki ses. *Olmadığın biri gibi yapmanın, başkalarından bir eksiğin olmadığını düşünmenin cezasıdır bu*. JB’nin Jackson’dan nasıl korktuğunu hatırlıyordu, o korkuyu ve bir başkasının kapanına sıkışabi-

leceğini çok da iyi anlamıştı; görünüşte kolay olduğu halde bir kişiyi terk edip gitmenin ne kadar zor olduğunu biliyordu. Caleb'e karşı duyguları, bir zamanlar Luke Birader'e hissettikleriyle aynı: Kendini bilir bilmez emanet ettiği, büyük umutlar yüklediği, onu kurtarabileceğini düşündüğü insanlardı bunlar. Ama kurtarmayacakları anlaşıldığında, umutları suya düştüğünde bile kendini onlardan kurtaramıyor, çekip gidemiyordu. Caleb'le çift olarak aralarında bir uyum var ki mantıklı olabilir: Biri yaralı, diğeri yaralayan; biri çöp yığını, diğeri onu eşleyen çakal. Sadece birbirleri için varlar – ne Caleb onu hayatındaki kimseyle tanıştırdı, ne de o Caleb'i. Yaptıklarının utanılacak bir tarafı olduğunu ikisi de biliyorlar. Birbirlerine karşılıklı tiksinti ve rahatsızlık duygusuyla bağlılar: Caleb onun vücuduna tahammül ediyor, o da Caleb'in tiksintisine.

Biriyle birlikte olacaksa karşılığında bir şeyler vermesi gerekeceğini başından beri biliyordu. Caleb'den iyisini bulamayacağını da biliyor. Caleb hiç değilse deforme değil, sadist değil. Şimdi kendisine yapılan şeyler, kendine defalarca hatırlattığı gibi, daha önce yapılmış olanlardan farklı da değil.

Eylül sonuna doğru bir hafta sonu, Caleb'in bir arkadaşı'nın, ekim başına kadar kullansın diye Caleb'e verdiği Bridgeton'daki eve gidiyor arabayla. Rothko'nun lansmanı iyi geçti, Caleb de daha gevşek, hatta şefkatli bile davranıyor. Ona bir kere daha vurdu sadece; göğüs kemğine indirdiği yumrukla onu yere serdi, ama sonra hemen özür diledi. Bunun dışında büyük bir olay yaşanmadı: Caleb, çarşamba ve perşembe gecelerini Greene Sokak'ta geçirdikten sonra cuma günü yazlık eve gidiyor. Kendisi ise ofise erken gidip geç saate kadar çalışıyor. Malpraktis and Boktanlık başarisından sonra kısa da olsa dinlenme imkânı bulur sandı ama bulamadı. Borsa spekülasyonu yapmakla suçlanan bir yatırım danışmanlığı firması onun yerini aldı, bugün dahi ofise gitmedi diye içi içini yiyor.

Suçluluğundan gayrı çok güzel bir cumartesi günü, büyük bölümünü dışarıda çalışarak geçiriyorlar. Akşam Caleb mangalda et pişiriyor. O bunu yaparken Jude da mangal başında şarkı söylüyor, o da işini bırakıp şarkısını dinliyor ve ikisinin de mutlu olduklarını biliyor; o an için birbirlerine karşı ikircikli duyguları toz oluyor, kütlesiz ve çekimsiz bir şeye dönüşüyor. Erken yatıyorlar ve Caleb seks yaptırmıyor ona, böylece haftalardır olmadığı kadar derin uyuyor.

Gelgelelim ertesi sabah daha uyku sersemliğini üstünden atmadan ayaklarındaki ağrının tekrarladığını hissediyor. İki hafta önce ansızın ve bütünüyle yok olmuştu ama şimdi dönmüş, ayağa kalkınca eskisinden şiddetli olduğunu da fark ediyor üstelik. Sanki bacakları bilek hizasında bitiyor da, ayakları hem cansız hem de gözünde şimşek çaktıracak kadar acı veren nesneler. Yürürebilmek için ayaklarına bakması gerekiyor; yerden kaldırdığını da görmek zorunda, tekrar yere bastığını da.

Gitgide zorlaşan on adım atıyor ama hareket etmek o kadar zahmetli, o kadar çok zihinsel uğraş gerektiriyor ki başı dönüyor ve tekrar yatağın kenarına oturuyor. Kendisini, *Caleb seni böyle görmesin* diye uyardığı sırada, Caleb'in her sabah yaptığı gibi koşuda olduğunu hatırlıyor. Kendisi evde yalnız.

O halde biraz zamanı var demektir. Sürünerek banyoya gidip duşa giriyor. Arabadaki yedek tekerlekli sandalyeyi düşünüyor. Caleb onu almasına bir şey demez herhalde, özellikle de sağlığının yerinde olduğuna ve bir günlük, geçici bir aksaklık yaşadığına ikna edebilirse. Ertesi sabah çok erken çıkıp şehre dönmeyi planlıyordu ama gerekirse daha erken de dönebilir; öte yandan dün çok güzeldi, erken dönmek de istemiyor. Belki bugün de güzel geçer.

Caleb döndüğünde giyinmiş, kanepeye oturmuş, dosya okur gibi yapıyor. Keyfinin nasıl olduğunu kestiremiyor ama koşudan sonra genellikle yumuşak, hatta tatlı bile olur.

“Dünden kalan etleri dilimledim” diyor ona. “Sana yumurta yapmamı ister misin?”

“Yok, ben yaparım” diyor Caleb.

“Koşu nasıl geçti?”

“Güzel. Şahane.”

“Caleb” diyor önemsiz bir şey söyleyecekmiş gibi konuşmaya çalışarak, “ayaklarımda bir rahatsızlık var, sinirlerin hasar görmesinden kaynaklanan geçici bir yan etki ama yürümemi çok zorlaştırıyor. Sakıncası yoksa arabadan tekerlekli sandalyemi alabilir miyim?”

Caleb bir dakika boyunca cevap vermiyor, şişesindeki suyu bitiriyor. “Ama sonuçta yürüyebiliyorsun değil mi?”

Kendini zorlayarak Caleb’le göz göze geliyor. “Yani teknik olarak evet ama...”

“Jude” diyor Caleb, “doktorun başka şey söylüyordur mutlaka ama bence senin hep en kolay çözüme kaçmanda bir... Nasıl desem, zayıflık var. İnsanın bazı şeylere de katlanması gerekiyor bence. Annemle babamla da derdim buydu işte: En ufak bir ağrıda, bir aksaklıkta teslim oluyorlardı.

O yüzden bence biraz dişini sıkman lazım. Yürüyebiliyorsan yürümelisin. Mücadele etmek yerine bebek gibi kucak isteme alışkanlığı edinmemelisin.”

“Ah” diyor, “peki, anladım.” Utancından yerin dibine geçiyor, iğrenç ve yasak bir şey istemiş gibi.

“Ben duşa giriyorum” deyip gidiyor Caleb bir sessizlikten sonra.

Gün boyunca çok az hareket etmeye özen gösteriyor, Caleb de adeta sinirlenmeye bahane aramamak için ondan pek bir iş istemiyor. Öğlen yemeğini Caleb hazırlıyor, kanepede bilgisayarlarında çalışırken yiyorlar. Salon ve açık mutfak yere kadar uzanan pencereler sayesinde ıslık ıslık, bahçede çimenin bittiği yerde kumsal başlıyor. Caleb’in mutfakta sırtı dönük yemek hazırlamasını fırsat bilip solucan gibi milim mi-

lim ilerliyor koridordaki tuvalete. Odaya çıkıp çantasından aspirin almak da istiyor ama çok uzak geliyor; kapının eşğinde diz çöküp Caleb'in yine ocağa dönmesini bekliyor, dönünce emekleyerek bütün günü geçirdiği kanepeye ulaşıyor.

"Yemek hazır" diyor Caleb akşam yemeğini sofraya koyunca, o da derin bir nefes alıyor, briket gibi ağır ve biçimsiz ayaklarını kaldırıp onları dikkatle izleyerek sofraya ilerliyor. Sandalyeye ulaşması dakikalar, saatler sürüyor adeta; bir ara başını kaldırdığında Caleb'in çenesini oynatarak onu nefrete benzer bir ifadeyle izlediğini görüyor.

"Acele et" diyor Caleb.

Sessizce yemek yiyorlar. Zor tahammül ediyor. Bıçağın tabağa sürtüşü dayanılmaz; Caleb'in taze fasulyeyi gereksizce sert ısırışı dayanılmaz; ağzında yemeklerin bulamaca dönüp isimsiz bir canavar kesilmesi dayanılmaz.

"Caleb" diyor usulca fakat Caleb cevap vermiyor, sandalyesini itip kalkarak lavaboya gidiyor.

"Tabağını getir" diyen Caleb onu izlemeye koyuluyor. Yavaşça ayağa kalkıyor, lavaboya kadar yolculuğunda bir ayağını kaldırmadan önce her defasında diğerini indirip indirmediğini göz ucuyla yokluyor.

Daha sonra buna kendi mi yol açtı, biraz daha dikkat etse yirmi adımlık mesafeyi düşmeden geçebilir miydi diye merak edecek. Ama şimdi öyle olmuyor. Sol ayağını indirmeden yarım saniye önce sağ ayağını kaldırdığı gibi kapaklanıyor, tabak önünde yere çarpıp parçalanıyor. Sonra da bu anı beklermişçesine atılan Caleb, onu saçından tutup kaldırdıktan sonra suratına öyle bir yumruk patlatıyor ki masaya savruluyor, ense kökünü masanın köşesine çarpıyor. Düşmesiyle masadaki şarap şişesi devrilip lıkır lıkır yere akınca Caleb kükreyerek şişeyi kapıp ensesine indiriyor.

"Caleb" diyor güçlkle, "yapma, yapma." Çocukken bile merhamet dilenmemişken, bir biçimde dilenecek hale geldi.

Çocukken canı gözünde değersizdi, keşke hâlâ öyle olsa diye geçiriyor içinden. “Lütfen” diyor. “Çok özür dilerim Caleb, lütfen yapma, çok özür dilerim.”

Ama biliyor ki Caleb insanlıktan çıktı. Kurt oldu, çakal oldu. Kas ve öfkeden ibaret. Ve Caleb’in gözünde hiçbir önemi yok; av o artık, canının kıymeti kalmadı. Kanepeye doğru sürüklenirken başına neler geleceğini biliyor. Ama yalvarıyor yine de: “Lütfen Caleb” diyor. “Yapma. Lütfen yapma Caleb.”

Kendine geldiğinde kanepenin arkasında yerde yatıyor ve evde ses yok. “Kimse yok mu?” diyor sesindeki titremeden öğrenerek, ama karşılık gelmiyor. Gelmesine gerek de yok; yalnız olduğunun bilincinde her nasılsa.

Oturuyor. Külodunu ve pantolonunu düzelterip parmaklarını kütletiyor, dizlerini göğsüne çekip indiriyor, omuzlarını ileri geri oynatıyor, başını sağdan sola çeviriyor. Ensesinde eline yapışkan bir şey geliyor ama kan değil şarap olduğunu görünce rahatlıyor. Her tarafı ağrıyor ama kırık çıkık yok.

Emekleyerek yatak odasına gidiyor. Banyoda hızlıca temizlendikten sonra eşyalarını çantasına yerleştiriyor. Poposunun üzerinde kayarak kapıya gidiyor. Bir an arabasını göremeyeceğinden, orada mahsur kalacağından korkuyor ama Caleb’inkinin yanında, onu bekliyor. Saatine bakıyor: Gece yarısı.

Ağırmasına aldırmadan çantasını omzuna atıp çimleri emekleyerek geçiyor, kapıyla araba arasındaki elli metre kilometrelere dönüyor. Çok yorulduğunun, durması gerektiğinin farkında ama duramayacağını da biliyor.

Arabada aynada kendisine bakmadan motoru çalıştırıp uzaklaşıyor. Fakat yarım saat sonra, evden yeterince uzaklaştığını hissettiğinde, sarsılarak titremeye başlayınca arabayı sağa sola kaydırıyor, bunun üzerine kenara çekip başını direksiyona yaslayarak bekliyor.

On dakika, yirmi dakika bekledikten sonra her hareketi

korkunç acı verse de, dönüp çantasında telefonunu buluyor. Willem'in numarasını arayıp bekliyor.

"Jude!" diyor Willem şaşkınlıkla. "Ben de tam seni arayacaktım."

"Selam Willem" derken sesinin normal çıktığını umuyor. "Aklını okudum demek ki."

Birkaç dakika sohbet ettikten sonra Willem "İyi misin sen?" diye soruyor.

"Tabii" diyor.

"Sesin biraz tuhaf geliyor da."

Willem, demek geçiyor içinden. *Willem, keşke yanımda olsan.* Ama bunun yerine "Pardon" diyor, "biraz başım ağrıyor da."

Bir süre daha konuşuyorlar, tam kapatacakken Willem "İyi olduğundan emin misin?" diyor.

"Evet" diye cevaphıyor, "eminim."

"Peki o zaman" diyor Willem. Sonra da, "Beş hafta kaldı."

"Beş hafta." Willem'i öyle özlüyor ki nefesi kesiliyor.

Telefonu kapattıktan sonra on dakika daha titremelerin geçmesini bekleyip tekrar yola çıkıyor ve evine ulaşıyor.

Ertesi sabah kendini zorlayarak banyo aynasına baktığında, utançtan, şaşkınlıktan ve üzüntüden çığlık atmasına ramak kalıyor. Ağzı burnu dağılmış, şaşılacak derecede çirkin, kendi ölçüsünde bile sıradışı. Kendine olabildiğince çekidüzen veriyor, en sevdiği takımını giyiyor. Caleb böğrüne tekme atmış, her hareketi, her nefesi sancılı. Evden çıkmadan diş hekiminden randevu alıyor çünkü üst dişlerinden birinin sallandığını fark ediyor, akşamına da Andy'den randevu alıyor.

İşe gidiyor. Sabahki yönetim toplantısında "Bu kombin sana hiç yakışmamış" diyor büyük ortaklardan çok da sevdiği biri, herkes gülüyor.

Zorla gülümsüyor. "Maalesef öyle" diyor. "Üstelik size çok üzücü bir haberim var: Paralimpik olimpiyatlarda tenis şampiyonluğu hayalime veda etmiş bulunmaktayım."

Masada herkes şaka yollu "Aa!" sesleri çıkarırken Lucien "Üzıldüm desem yalan olur" diyor. "Mahkemede yeterince hırpalanıyorsun zaten. Başka yakın temas sporlarıyla ilgilenmesen daha iyi."

O akşam muayeneye gittiğinde Andy küfrü basıyor. "Sana ne dedim bu tenis konusunda Jude?" diye soruyor.

"Biliyorum" diyor. "Ama sana söz veriyorum bu sondu Andy."

"Bu ne peki?" diyor Andy parmaklarını ensesine koyarak.

Abartılı bir şekilde iç çekiyor. "Ben tam dönüyordum, hoca-nın raketi ensemdede patladı." Andy'den bir şey söylemesini bekliyor ama o sessiz kalıyor, ensesine antibiyotik krem sürüp pansuman yapıyor.

Ertesi gün işyerinden arıyor Andy. "Seninle özel görüşmem lazım" diyor. "Önemli bir mesele. Bir yerlerde buluşalım mı?"

Telaşlanıyor. "Bir terslik yok ya?" diyor. "İyi misin Andy?"

"Ben iyiyim" diyor Andy. "Ama seni görmem lazım."

Akşam arasına erken çıkıyor, ofisin yakınlarında, Rosen Pritchard'ın yan binasında çalışan Japon bankacıların müdavimi olduğu bir barda buluşuyorlar. Geldiğinde Andy onu bekliyor ve elini yüzünün yarasız tarafına usulca bastırıyor.

"Sana bira söyledim" diyor Andy.

Biralarını sessizce içtikten sonra Andy, "Jude, sana bu soruyu sorarken yüzünü görmek istedim" diyor. "Kendine zarar vermeye mi başladın?"

"Nasıl?" diyor afallayarak.

"Bu tenis kazaları" diyor Andy, "aslında başka bir şey mi? Kendini duvara mı çarpıyorsun, merdivenlerden mi atıyorsun?" Bir nefes alıyor. "Küçükken bunları yaptığını söylemiş-tin. Tekrar mı başladın?"

"Hayır Andy" diyor. "Kendim yapmıyorum bunları. Neyin üstüne istersen yemin ederim. Harold'ın, Julia'nın. Willem'in üstüne yemin ederim."

“Peki” diyor Andy bir oh çekerek. “İçim rahatladı. Doktorunun dediğini yapmayan bir gerizekâlı olduğunu bir kere daha doğrulamak iyi geldi. Tenisten anlamadığın da meydana da.” Gülümsüyor, o da zorla gülümseyerek karşılık veriyor.

Andy tekrar bira söylüyor, bir süre sessiz kalıyorlar. “Biliyor musun Jude” diyor Andy ağır ağır, “yıllar boyu seninle ne yapacağız diye düşündüm durdum. Bir şey söyleme, bırak lafımı bitireyim. Hakkında doğru kararları mı veriyorum diye düşünmekten gözüme uyku girmediği çok gece olmuştur, oluyor. Seni akıl hastanesine kapattırmama ya da Harold’ı, Willem’i arayıp hep birlikte seni hastaneye yatırmamız gerektiğini söylememe ramak kaldı kaç kez. Sınıf arkadaşlarımdan psikiyatlara danıştım, çok yakınım olan böyle bir hastam var, benim yerimde olsalar ne yaparlar diye. Dediklerinin hepsini dikkate aldım. Kendi psikiyatrimin dediklerini de dikkate aldım. Ama kimse bana doğru cevabı veremiyor.

Kendimi yedim bitirdim bu konuda. Ama bir yandan da sen birçok bakımdan son derece başarılısın, hayatında garip ama kimsenin inkâr edemeyeceği bir denge tutturdun, bunu hiç bozmasam daha iyi olacak diye düşündüm. Yıllar yılı kendini kesmene ses çıkarmadım, seni her gördüğümde ses çıkarmayarak doğru yaptığımdan kuşkuya düştüm, seni yaradım almaya, kendine bunu yapmaktan vazgeçirmeye daha mı çok zorlasaydım diye düşündüm.”

“Özür dilerim Andy” diyor fısıltıyla.

“Hayır Jude” diyor Andy. “Senin bir kabahatin yok. Sen benim hastamsın. Benim senin için en iyisini düşünmem lazım, düşünebildim mi bilmiyorum. Seni yara bere içinde ilk gördüğümde, yanlış karar verdiğimi hissettim birden. Anlatıldım mı?” Andy’yle göz göze geliyorlar ve Andy’nin hızlıca bir hareketle gözlerini sildiğini görünce bir daha şaşırıyor. “Bunca yıl...” diyor Andy biraz durduktan sonra, ardından tekrar sessiz kalıyorlar.

“Andy” diyor ağlamaklı. “Sana yemin ederim ki kendime başka zarar vermiyorum. Kesiyorum o kadar.”

“Kesiyorsun o kadar!” diyen Andy, güler gibi bir ses çıkarıyor. “Bu bağlamda halimize şükrediyoruz tabii, çünkü kesiyormuş o kadar. Bunu duymanın benim içimi ferahlatmasının nasıl bir delilik olduğunun farkında mısın?”

“Farkındayım” diyor.

Salı çarşambaya, çarşamba perşembeye dönüyor; yüzü kötü-lüyor, sonra biraz iyileşiyor, derken tekrar kötülüyor. Caleb’in arayacağından ya da kapiya dayanacağından korkmuştu ama günler geçiyor sesi çıkmıyor: Belki Bridgehampton’da kalmıştır. Belki bir arabanın altında kalmıştır. Ne korku, ne nefret, ne de herhangi bir şey hissetmesini garipsiyor. Başına gelebilecek en kötü şey oldu ve artık özgür. Bir ilişki yaşadı, berbattı, ilişki yaşamayı beceremediğini kanıtladığı için de bir daha ilişkisi olması gerekmeyecek. Caleb ile geçirdiği zaman insanların kendisi ve vücudu hakkında düşündüğünden korktuğu ne varsa bir bir doğruladı, artık yeni hedefi bunu üzüntü duymadan kabullenebilmek. Gelecekte yine yalnızlık çekeceğini biliyor ama şimdilik o yalnızlığa bir cevabı var; artık biliyor ki yalnız olmak, Caleb’leyken hissettiği korku, utanç, tiksinti, üzüntü, uçarılık, heyecan, özlem, nefret ve her şeye yeğdir.

O cuma, Columbia’da konferansa gelen Harold’la buluşuyorlar. Önceden yazıp suratının halini anlatmıştı ama bu Harold’ı aşırı ve gürültülü tepkiler vermekten, evhama kapılmaktan, belki otuz kere iyi misin diye sormaktan alıkoymadı.

Harold’ın en sevdiği lokantalardan birinde, şefin kuzeydeki çiftliğinde bizzat isim verip yetiştirdiği hayvanların eti, binanın çatısında yetişen sebzelerle hazırlanan yemekleri yerken konuşuyorlar bir yandan; sağ tarafıyla çiğnemeye ve yeni dişine bir şey değdirmemeye çok dikkat ederken masanın başında birinin dikildiğini hissediyor, başını kaldırınca

Caleb'i görüyor ve öncesinde hiçbir şey hissetmediğine kendini ikna etmiş olsa da bir anda ve kendine engel olamadan muazzam bir korkuya kapılıyor.

Birlikte oldukları sürede Caleb'i hiç sarhoş görmediyse de şimdi sarhoş ve kafasının bozuk olduğunu hemen anlıyor. "Sekreterin söyledi nerede olduğunu" diyor Caleb ona. "Sen de Harold'sın herhalde" diyor ve elini uzatıyor, Harold da şaşkınca sıkıyor kendisine uzatılan eli.

"Jude?" diyor Harold ona ama dilini yutmuş.

"Caleb Porter" diyor Caleb ve yarım daire şeklindeki kol-tuğa yerleşip Jude'a yapışıyor. "Oğlunla ben çıkıyoruz."

Harold bir Caleb'e, bir ona bakıyor, ağzını açıyor ve onu tanıdığından bu yana ilk kez söyleyecek söz bulamıyor.

"Sana bir şey soracağım" diyor Caleb Harold'a, sır verecekmiş gibi yanaşıp eğiliyor, o da Caleb'in yakışıklı tilki suratına, çakmak çakmak kara gözlerine bakıyor. "Açık konuş benimle. Böyle sakat değil de normal bir oğlun olmasını istemedin mi hiç?"

Bir an kimse konuşmuyor ve havada sanki bir elektrik akımının cızladığını işitebiliyor. "Kimsin ulan sen?" diye tıslıyor Harold ve yüzünün değiştiğini görüyor, ifadesi şaşkınlıktan tiksintiye, oradan öfkeye öyle hızlı ve sert dönüşüyor ki bir an insanlıktan çıkıyor, Harold kılığına girmiş bir yaratık oluyor. Sonra bir daha değişiyor ifadesi ve Harold'ın yüzünün gerildiğini, kaslarının gözünün önünde taşlaştığını görüyor.

"Sen yaptın bunu ona" diyor Caleb'e ağır ağır. Sonra da büyük bir üzüntüyle ona dönüp: "Teniste falan olmadı değil mi Jude? Bu adam getirdi seni bu hale."

"Yapma Harold" diyecek oluyor ama Caleb bileğini kavramış, kıracak gibi sıkıyor. "Seni yalancı seni" diyor ona. "Sakatsın, yalancısın, vuruşun da kötü. Bir de doğru söylüyorsun: Mide bulandırıcısın. Seni görmeye bile tahammülüm yok, olmayacak."

Her bir kelimenin üstüne basarak “Siktir git ulan masamdan” diyor Harold. Üçü de fısıldayarak konuşuyorlar ama sözler o kadar ağır, restoran o kadar sessiz ki, herkesin dinlediğinden emin.

“Yapma Harold” diyor yalvararak. “Lütfen yapma.”

Ama Harold onu dinlemiyor. “Polise haber vereceğim” diyor, Caleb de kanepeden sıyrılıp ayağa kalkıyor. “Defol git buradan” diyor Harold bir daha, artık herkes gerçekten onlara baktığı için yerin dibine geçiyor.

“Harold” diyor son bir gayret.

Aşırı sarhoş olduğu yalpalamasından belli Caleb, Harold’ın omzunu itiyor, Harold da tam karşılık verecekken o nihayet sesine kavuşup Harold’a sesleniyor, Harold ona dönüp kolunu indiriyor. Caleb kısa gülücüğünü atıp dönüyor ve başlarına toplanmış garsonları yarararak dışarı çıkıyor.

Harold kapıya bakarak bir an durduktan sonra Caleb’in peşinden gidiyor, o bir kez daha Harold’a sesleniyor çaresizce, Harold yanına dönüyor.

“Jude...” diyor Harold ama devamını getiremeyip başını sallıyor. Hissettiği öfke, düştüğü durumu geride bırakmış adeta. Etraftakilerin sohbetlerine kaldığı yerden devam ettiğini işitiyor. Garsonu çağırıp kredi kartını uzatıyor, sanki saniyeler içinde geri getiriyorlar. Bugün tekerlekli sandalyesini almamış olmasından muazzam ve acı bir mutluluk duyuyor ve hayatının en çevik, en kararlı adımlarıyla restorandan çıkıyor.

Dışarıda sağanak var. Arabası bir sokak ötede; Harold yanında tek kelime etmeden ayağını sürüyerek yürüyor. Köpürmüş halde olduğu için Harold’ı gideceği yere bırakmama-yı tercih ederdi ama doğu yakasında, A Caddesi’nin oralar-dalar ve Harold’ın bu yağmurda taksi bulmasına imkân yok.

“Jude...” diyor arabaya bindiklerinde Harold ama o gözünü yoldan ayırmadan sözünü kesiyor. “Sana bir şey söyleme diye yalvardım Harold” diyor. “Ama sen beni dinlemedin.

Neden Harold? Hayatım espri malzemesi mi sence? Sorunlarım olay çıkarman için fırsat mı?” Ne kastettiğini bilmiyor bile, ne demek istediğini de bilmiyor.

“Hayır Jude, elbette değil” diyor Harold yumuşak bir sesle. “Özür dilerim, kendimi kaybettim işte.”

Bunu duyunca nedense kendine geliyor, sileceklerin hışırtısını dinleyerek birkaç sokak geçiyorlar.

“Gerçekten çıkıyor muydun onunla?” diye soruyor Harold.

Başını bir kez sertçe sallayarak onaylıyor. “Ama artık çıkmıyorsunuz” diyor Harold, o da başını yana sallıyor. “İyi” diye mırıldanıyor Harold. Sonra usulcacık, “Sana vurdu mu?” diye soruyor.

Cevap vermeden önce bekleyip kendine hâkim olması gerekiyor. “Birkaç kere sadece” diyor.

Harold daha önce hiç duymadığı bir sesle “Ah Jude” diye karşılık veriyor.

“Peki sana bir şey soracağım” diyor Harold 15. Sokak boyunca ilerleyip 6. Cadde’yi geçtikleri sırada. “Sana böyle davranan biriyle neden çıkıyordun Jude?”

Ne cevap vereceğini, gerekçelerini Harold’ın anlayacağı biçimde nasıl dile getireceğini düşünerek bir sokak daha geçiyor. “Yalnızdım” diyor nihayet.

Harold “Jude” deyip duruyor. “Anlıyorum bunu. Ama neden o?”

“Harold” derken nasıl berbat, acınası çıktığını işitiyor sesinin, “benimki gibi bir tipin varsa sana verilenle yetinmek zorundasın.”

Yine sessiz kalıyorlar, sonra Harold “Durdur arabayı” diyor.

“Nasil? Duramam burada, arkamda arabalar var.”

“Sağa çek, dur” diyor Harold, o durmayınca da uzanıp direksiyonu kavırıyor, sertçe sağa kırıp yangın musluğunun önündeki boşluğa sokuyor. Arkadaki araba uzun uzun korna çalarak yanlarından geçiyor.

“Tanrım, Harold!” diye bağıyor. “Niyetin ne senin? Kaza mı yaptıracaksın bana?”

Ağır ağır “Beni dinle Jude” diyen Harold ona doğru uzanıyor ama o kapıya sinerek Harold’ın ellerinden uzak duruyor. “Sen hayatımda gördüğüm en güzel insansın.”

“Harold” diyor, “yapma lütfen. Sus, konuşma.”

“Gözlerime bak Jude” diyor Harold ama yapamıyor. “Öylesin. Bunu göremediğin için de çok üzülüyorum.”

İnler gibi “Harold” diyor, “lütfen, yalvarırım. Beni birazcık seviyorsan sus.”

“Jude” diyerek tekrar uzanıyor ama o irkilip kendini korumak için kollarını kaldırıyor. Gözünün ucuyla Harold’ın elini yavaşça indirdiğini görüyor.

Sonunda ellerini direksiyona yerleştirebiliyor ama elleri kontağı çeviremeyecek kadar kötü titrediğinden bacaklarının altına kısıtırıp bekliyor. Ağzından sürekli “Aman Tanrım” lafının çıktığını duyuyor.

“Jude” diyor Harold bir daha.

“Üstüme gelme Harold” derken çenesi de elleri kadar şiddetli titriyor, konuşmakta zorlanıyor. “Lütfen.”

Dakikalarca suskun oturuyorlar. O yağmurun sesine, trafik ışığının kırmızıya sarıya yeşile dönmesine, kaç kere nefes aldığına odaklanıyor. Sonunda titremesi duruyor, arabayı çalıştırıp önce batıya, sonra kuzeye yol alarak Harold’ın apartmanına varıyor.

“Gel bende kal bu gece” diyor Harold ona dönerek ama o gözünü karşıdan ayırmadan başıyla hayır diyor. “Bari gel de bir çay iç, kendini toparlayana kadar bekle.” Bir daha başını sallıyor. “Jude” diyor Harold, “baştan sona her şey için çok üzgünüm.” Başıyla onaylıyor ama hâlâ konuşamıyor. “Bir ihtiyacın olursa beni arayacak mısın?” diye bastırınca Harold, bir daha baş sallıyor. Ondan sonra Harold vahşi bir hayvana yaklaşır gibi elini ağır ağır kaldırıp başının arkasını iki kere

okşuyor, arabadan inip kapıyı yavaşça kapatıyor.

Batı Çevreyolu'ndan eve dönüyor. Hırpalanmış, tükenmiş halde, fakat rezaletin dibine de ulaştı. Bu kadar cezalandırılmanın onun için bile fazla olduğunu düşünüyor. Eve gidecek, kendini kesecek, sonra da unutmaya başlayacak: Özellikle bu geceyi, ama geçen dört ayı da.

Greene Sokak'a geldiğinde arabasını garaja park edip asansöre binerek sessiz katları çıkıyor, yorgunluktan ayakta duracak hali olmadığı için kapının kafesine tutunuyor. Richard sonbaharı Roma'da çalışarak geçirecek, bina mezar gibi kapanıyor üzerine.

Karanlık dairesine girip el yordamıyla düğmeyi ararken yüzünün şişik tarafına sert bir darbe iniyor ve yeni dişinin ağzından fırladığını karanlıkta bile seçebiliyor.

Caleb elbette; nefesinin sesini ve kokusunu daha o ışığı açıp daireyi yer yer gündüzden de parlak ışığa boğmadan alıyor, sonra da tepesine dikilmiş ona bakan Caleb'i görüyor. Sarhoşken bile kalıbı yerinde, üstelik öfkeden kafası açıldığı için bakışları odaklı ve delici. Caleb'in onu saçından havaya kaldırdığını, yüzünün sağına –sağlam tarafına– vurduğunu, başının sertçe geriye çekildiğini hissediyor.

Caleb hâlâ hiçbir şey demedi ve şimdi onu kanepeye sürüklüyor; Caleb'in düzenli nefes alıp verişinden ve onun kesik kesik solumasından başka ses yok. Yüzünü mindere bastırıp bir eliyle başını tutarken diğer eliyle giysilerini çıkarmaya başlıyor. O zaman paniğe kapılıp çırpınıyor ama Caleb koluyla ensesine bastırınca kımıldayacak hali kalmıyor. Parça parça soyulduğunu hissediyor: Önce sırtı, sonra kolları, bacaklarının arkası derken çıırılçıplak kalınca Caleb onu tekrar ayağa kaldırıp itiyor, o da sırtüstü düşüyor.

“Kalk ayağa” diyor Caleb. “Hemen.”

Kalkıyor fakat burnundan gelen kan veya sümük yüzünden nefes alamıyor. Hayatında hiç olmadığı kadar çıplak, sa-

vunmasız halde dikiliyor. Çocukken başına bunlar geldiğinde bedeninden ayrılıp başka bir yere gidebilirdi. Perde rayı, tavan pervanesi gibi cansız bir nesneymiş de aşağıda olup bitenleri duygusuz, ilgisiz izliyormuş gibi yapabilirdi. Kendini izlerken acıma, öfke, hiçbir şey duymazdı. Ama şimdi uğraşsa da olaydan kopamadığını fark ediyor. Bu evde, kendi evinde, ondan iğrenen bir adamın önünde duruyor ve bunun katlanmaktan başka çaresi olmadığı uzun bir gecenin sonu değil başı olduğunu biliyor. Bu geceyi kontrol edemeyecek, durduramayacak.

“Vay canına” diyor Caleb ona uzun uzun baktıktan sonra; onu ilk kez çırlıçıplak görüyor. “Hakikaten, ciddi ciddi tipin kayıkmış senin.”

Nedense bu açıklama ikisini de kendilerine getiriyor ve onlarca yılın ardından ilk kez ağladığını fark ediyor. “Lütfen” diyor. “Lütfen Caleb, çok özür dilerim.” Ama Caleb onu çoktan ensesinden yakalamış, yarı sürükleyip yarı itekleyerek kapıya götürüyor. Asansöre biniyorlar, zemine iniyorlar, asansörden çıktıkları gibi koridorda kapıya doğru sürüklenmeye devam ediyor. Çıldırılmış gibi yalvarıyor Caleb’e; ne yapıyorsun, ne yapacaksın bana diye defalarca soruyor. Kapıya geldiklerinde Caleb onu kaldırıyor, yüzü bir an apartman kapısının Greene Sokak’a bakan küçük kirli kare penceresinde beliriyor, ardından Caleb kapıyı açıyor ve o çırlıçıplak sokağa atılıyor.

“Yapma!” diye bağıırıyor yarısı içeride yarısı dışarıda. “Yapma Caleb!” Biri geçer diye korksun mu, umutlansın mı bocalıyor. Ama çok yağmur var, kimse yürümez bu saatte. Damlalar çılgın gibi suratına vuruyor.

“Yalvar bana” diyor Caleb sesiyle yağmuru bastırarak, o da yalvarmaya başlıyor. “Seni içeri almam için yalvar” diye buyuruyor Caleb. “Af dile benden.” O da diliyor defalarca, ağzına kendi kanının, kendi gözyaşlarının tuzu geliyor.

Nihayet içeri alınıp tekrar asansöre sürükleniyor, orada

Caleb bir şeyler diyor, o da özürlerin yalvarışların arasında Caleb'in sözlerini tekrarlıyor: *İğrencim ben. Beş para etmem. Mideni kaldırıyorum. Özür dilerim. Özür dilerim.*

Eve girdiklerinde Caleb ensesini bırakıyor, dizleri tutmadığı için yere devriliyor, Caleb tüm gücüyle karnına tekme atınca kusuyor, sonra da sırtına tekme yiyip Malcolm'un tertemiz güzelim zemin döşemelerinde kayarak kusmuğa bulanıyor. Güzel evim, diyor içinden, hep güvende olduğum yer. Bunlar başına güzel evinde, dostlarının armağanı ya da kendi emeğiyle aldığı güzel eşyalarının arasında geliyor. Asansörün bozulmasından, yerde sürünmenin utancından onu kilitli kapısıyla koruyacak, kendini insan ve eksiksiz hissedeceği yerde.

Sonra yine kaldırılıyor ve götürülüyor ama nereye gittiğini seçemiyor. Bir gözü zaten şişti kapandı, diğeri de bulanık görüyor. Her göz kırptığında dünyası kararıp aydınlanıyor.

Derken Caleb'in onu yangın merdiveni kapısına götürdüğünü fark ediyor. Malcolm'un tadilatla ellemediği tek yer burası; hem yönetmelikte yazdığından, hem de çirkinliğine hiç bahane bulunmadan sırf faydacı bir bakışla yapıldığından. Caleb sürgüyü çekiyor ve kendini karanlık, dik merdivenin başında dururken buluyor. "Cehenneme iner gibi" dediğini hatırlıyor Richard'ın. Bir yanı kustumdan yapış yapış, diğer yanında yüzünden, boynundan, bacaklarından başka sıvıların -neler olduğunu düşünmek dahi istemiyor- süzüldüğünü hissediyor.

Acı ve korkuyla hıçkırarak ağlayarak kapının pervazına tutunmuşken, Caleb'in geri çekilip ona doğru koştuğunu görmekten çok işitiyor, sonra ayağı sırtına iniyor ve merdivenin karanlığına doğru uçmaya başlıyor.

Havalanırken birden aklına Dr. Kashen geliyor. Daha doğrusu Dr. Kashen'in kendisi değil de, danışmanı olması için ona başvurduğunda sorduğu soru: *En sevdiğin aksiyom hangisi?* (Bir ineğin kız tavlama cümlesi demişti bir kez CM buna.)

“Eşitlik aksiyomu” diye cevap vermiş, Kashen de başıyla onaylamıştı. “Güzel aksiyomdur” demişti.

Eşitlik aksiyomuna göre x daima eşittir x : Yani ortada hayali bir x varsa bu her zaman kendinin dengi olmalıdır, benzersiz bir varlıktır ve öylesine indirgenemez bir yapıdadır ki değişmez ve mutlak olarak kendine denktir, özü asla değiştirilemez. Fakat kanıtlanması da imkânsızdır. Daima, mutlaka, asla sözcükleri, matematik dünyasının rakamlar kadar hayati parçalarıdır. Eşitlik aksiyomunu herkes sevmez: Dr. Li bir keresinde sevimli yaramaz, aksiyom müsveddesi demişti ondan bahsederken ama o bu aksiyomun uçarılığını, kanıtlanması için verilen çabaların güzelliğine leke sürmesini sevmişti. İnsanı delirtecek, benliğini ele geçirecek, kolayca hayatının yerine geçecek türden bir aksiyomdu.

Ama şimdi aksiyomun doğruluğundan emin çünkü bizzat kendi, kendi hayatı bunu kanıtladı. Olduğum insan, olacağım insanla hep aynı diyor içinden. Bağlam değişmiş olabilir; bu evde yaşıyor, sevdiği ve iyi maaş aldığı bir işte çalışıyor olabilir, hatta ailesi ve arkadaşları da olabilir. Saygı görebilir mahkemede, korkulabilir bile ondan. Ama özünde tiksime uyandıran, nefret edilecek bir insan sonuçta. Kendini havada bulduğu, uçmanın heyecanı ile feci olacağını bildiği inişin korkusu arasındaki o mikrosaniyede, x 'in ne yaparsa yapsın, manastır kaç yıl geride kalırsa kalsın, Luke Birader'den ne kadar kaçarsa kaçsın, kaç para kazanırsa kazansın ve unutmak için ne kadar çabalarsa çabalasın daima x 'e eşit olacağını idrak ediyor. Omzu betona vurup dünya bir anlığına da olsa irkilip ondan uzaklaşırken aklındaki son düşünce bu: $x = x$ diyor içinden. $x = x$, $x = x$.

Jacob çok küçükken, altı aylık ya var ya yokken, Liesl zattürree oldu. Sağlıklı insanların çoğu gibi, hastalığı hiç çekilmiyordu: Mızımızdı, huysuzdu, içinde bulunduğu yabancı durumdan ötürü şaşkıındı. “Ben hastalanmam ki” deyip duruyordu bir yerlerde hata yapılmış, raporlar karışmış gibi.

Jacob sağlıksız bir çocuk olduğu için –abartılacak bir şeyi yoktu ama kısacık ömrüne iki soğuk algınlığı sığdırmıştı bile ve nasıl gülümsediğini göremeden nasıl öksürdüğünü tanırlı olmuştum, dede gibi balgam söküyordu– Liesl’in birkaç gün Sally’de kalıp dinlenerek biraz iyileşmesine karar verdik, ben evde Jacob’la kaldım.

Esasında oğlanı idare edebileceğimi düşünüyordum ama hafta sonu boyunca babamı belki yirmi kere arayarak karşılaştığım esrarengiz şeyleri ya da normalde bildiğim ama telaştan unuttuğum ayrıntıları sordum: Hıçkırık gibi sesler çıkarıyordu ama hıçkırık olamayacak kadar düzensizlerdi, acaba neydi? Kakası biraz cıvıkısa bu neyin işareti olabilirdi? Yüzükoyun uyumayı seviyordu ama Liesl sırtüstü yatması gerektiğini söylemişti, bir yandan yüzükoyun yatmasında sakınca olmadığını da duymuştu, öyle yatmalı mıydı? Bunları ben de araştırabilirdim elbette ama kesin cevaplar almak ve bunları sadece doğru cevap vermekle kalmayıp doğru şekilde anlatan babamdan duymak istiyordum. Sesini duymak kalbime kuvvet veriyordu. “Endişelenme” dedi her konuşma-

nın sonunda. “Gayet iyi bakıyorsun. Ne yapacağını da biliyorsun.” İnandırdı beni buna.

Jacob hastalandıktan sonra babamı daha seyrek aramaya başladım: Onunla konuşmaya dayanamıyordum. Ona sormak istediklerimi –bunu nasıl atlatacağım, sonra ne yapacağım, çocuğumun gözümün önünde ölmesine nasıl dayanacağım gibi sorular– söylemeye dilim varmıyordu, üstelik cevap bulmaya çalışırken onu da ağlatacağımı biliyordum.

Bir gariplik olduğunu fark ettiğimizde dört yaşına yeni basmıştı. Her sabah Liesl onu yuvaya bırakıyordu, her akşam ders çıkışında ben alıyordum. Ciddi bir yüz ifadesi olduğundan insanlar onu ağırbaşlı bir çocuk sanıyorlardı ama eve döndüğümüzde merdivenleri bir iner bir çıkardı, ben de peşinden; kanepeye uzanıp bir şey okuyacak olsam göbeğime atlardı. Liesl çocukla çocuk olur, ikisi evin içinde çığlıklar ciyaklamalarla koşuştururdu, bu da benim en sevdiğim gürültü, en hoşlandığım patırtıydı.

Yorgunluk belirtileri ekim ayında ortaya çıktı. Bir gün onu almaya gittiğimde bütün çocuklar, bütün arkadaşları alt alta üst üste tepişirken oğlumu göremeyince etrafıma bakındım ve bir köşede, minderine kıvrılmış uyumakta olduğunu gördüm. Öğretmenlerden biri yanında oturuyordu, beni görünce elini sallayıp çağırdı. “Hastalanıyor galiba” dedi. “Dün de biraz keyifsizdi, öğlen yemek yedikten sonra çok yorgun olduğunu görünce bıraktık uyusun.” Bu okulu çok seviyorduk: Diğerleri çocuklara zorla kitap okutur, ders verirken, öğretim üyelerinin de tercihi olan bu okul bence dört yaşında bir çocuğun ihtiyacına yönelik şeyler yapıp kitapları başkasına okutuyor, elişi yaptırıyor, hayvanat bahçesi ve benzeri yerlere geziye götürüyordu.

Arabaya kadar kucağımda taşıdım ama eve varıp uyanığımızda düzelmişti; ara öğünü yedi, kitap okuduk, sonra birlikte o günün eserini yaptık. Sally doğum gününde ona

prizmatik şekilli ve renkli tahta küpler almıştı, üst üste dizmeye ve farklı biçimler vermeye elverişli şeylerdi. Her gün masanın ortasında yeni bir şekil yapardık birlikte, Liesl eve döndüğünde Jacob ona yaptığımız dinazor mu, astronot kulesi mi her neyse anlatır, Liesl da eserimizin resmini çekerdi.

O akşam öğretmeninin söylediklerini Liesl'a aktardım, o da ertesi gün Jacob'ı doktora götürdü fakat doktor onu gayet normal buldu, olağanüstü hiçbir şey görmedi. Biz yine de birkaç gün takip ettik onu. Enerjisi azalmış mıydı, çoğalmış mı? Daha mı çok uyuyordu, iştahı mı kesilmişti? Bilmiyorduk. Fakat korkuyorduk: Keyifsiz bir çocuktan daha korkutucu bir şey yoktur. Keşke yaşadıklarımız keyifsizlikle kalsaydı ama meğer kadersizliğin ayak sesleriymiş.

Sonra olayların akışı birden hızlandı. Şükran Günü için babamlara yemeğe gittiğimizde ilk kez nöbet geçirdi Jacob. Bir an kendindeydi, bir an sonra vücudu kaskatı kesildi, sandalyesinden kayıp masanın altına düştü, gözlerinin akı çıktı, boğazından garip ve kof bir tıkırtı geliyordu. On saniye kadar sürdü ama berbattı; öyle kötüydü ki o korkunç tıkırtıyı hâlâ duyabiliyor, başının hareketsiz kalıp ayaklarının havayı dövdüğünü hâlâ görebiliyorum.

Babam koşup New York Presbyterian Hastanesi'ndeki bir arkadaşını aradı, hemen gittik, Jacob'ı yatırdılar ve dördümüz o gece odasında kaldık; babamla Adele paltolarını yere serip üzerine yattılar, Liesl ile ben ise yatağın iki yanında birbirimize bakamadan oturduk.

Toparlandığında eve döndük, Liesl Jacob'ın doktoru olan sınıf arkadaşını aradı, ona en iyi nörologdan, en iyi genetikçiden, en iyi immünologdan randevular alındı. Nesi olduğunu bilmiyorduk ama Jacob'ı en iyi doktorların görmesini istiyorduk. Böylece bir doktordan diğerine koşturduğumuz, Jacob'ın kanını aldıkları, beynini taradıkları, reflekslerini denedikleri, gözlerine kulaklarına baktıkları aylar başladı.

Süreç öyle sancılı, öyle yıpratıcıydı ki –bu doktorlarla tanışana kadar “Bilmiyorum” demenin bu kadar yolu olduğundan haberim yoktu– bazen bizim bağlantılarımıza, Liesl’in bilgisine ve yatkınlığına sahip olmayan anne babaların işlerinin ne kadar zor olduğunu düşündüm. Ama o bilgiler Jacob’ın sol koluna, damarını yırtacak kadar çok sayıda yediği iğnelerin her saplanışında ağlamasına, o bağlantılar hastalığının gitgide şiddetlenip nöbetlerinin sıklaşmasına, sarsılırken ağzının köpürmesine, dört yaşında bir çocuğa hiç yakıştırılamayacak kalın, ürkütücü, hayvani hırıltılar çıkarmasına, başını sağa sola sallarken parmaklarını bükmesine engel olamadı.

Genetik testlerin kapsamına bile girmeyecek kadar ender görülen bir nörodejeneratif hastalık olan Nishihara sendromu tanısı konduğunda, Jacob’ın körlüğü başlamıştı bile. Şubat ayında bu. Haziran gelip beş yaşına bastığında çok az konuşuyordu. Ağustos itibariyle duyamadığını da düşünmeye başladık.

Nöbetleri giderek sıklaşıyordu. Bir ilacı bırakıp diğerini denedik, bazen karıştırıp verdik. Liesl’in bir nörolog arkadaşı, Amerika’da henüz onay almadığı halde Kanada’da kullanılan yeni bir ilaçtan söz etti; Liesl ve Sally o cuma günü on iki saat içinde arabayla Montreal’e gidip geldi. İlaç bir süre işe yaradı ama cildinde korkunç kızarıklıklara yol açtı; ne zaman dokunsak ağzını açıp bağırıyordu ama ses çıkaramıyordu, gözünden de yaşlar süzülüyordu. “Affet beni oğlum” dedim ona beni duymadığını bilsem de; “Affet lütfen, çok üzgünüm.”

İşime konsantre olamıyordum. Üniversitede ikinci yılım, üçüncü dönemimdi; yarı zamanlı kadrodaydım. Kampüste dolaşırken insanların sevgilisinden ayrılma, sınavdan kalma, bileğini burkma hikâyelerine kulak misafiri oluyor, öfkeden köpürüyordum. Sizi aptal, kuş beyinli, bencil yaratıklar diye bağırmak istiyordum. Nefret ediyorum hepinizden. Siz bunlara dert mi diyorsunuz? Benim oğlum ölüyor! Bazen

iğrenmenin şiddetinden midem bulanıyordu. Laurence da o yıllarda üniversitede ders veriyordu, ben Jacob'ı hastaneye götüreceğim zaman derslerime o giriyordu. Evde de bakıcımız vardı ama bizden ne kadar hızla ayrılacağını takip edebilmek için her doktor randevusuna mutlaka götürüyorduk. Eylül ayında doktoru onu muayene ettikten sonra bize baktı. "Çok zamanı kalmadı" dedi ve sesi alabildiğine yumuşaktı, en kötüsü de buydu.

Çarşamba ve cumartesi akşamları Laurence geliyordu, Gillian salıları ve perşembeleri, Sally her pazar pazartesi, cuma günleri de yine Liesl'in arkadaşı Nathan geliyordu. Geline onlar yemekleri, temizliği yapıyor, Liesl'la ben de oturup Jacob'la konuşuyorduk. Geçen yıl içinde büyümesi durmuş, kolları bacakları kullanılmamaktan küçülmüş, kemiksizmiş gibi kalmıştı: Kucağımıza aldığımızda kollarını bacaklarını da mutlaka tutuyorduk yoksa sarkıyorlardı ve çocuk ölü gibi duruyordu. Eylülün başından beri gözlerini hiç açmıyordu ama gözlerinden gözyaşı veya sarımtırak bir akıntı geldiğini görüyorduk ara sıra. Bir tek yüzünün tombulluğu kaybolmamıştı, o da çok yüksek dozda steroid aldığından. İlaçlardan biri yanaklarında egzama benzeri bir döküntüye yol açmış, kan kırmızı pürüzlü lekelerin ateşi hiç dinmemişti.

Babamla Adele eylül ortasında yanımıza taşındılar ve ben babamın yüzüne bakamadım. Bir çocuğun ölümünü görmenin ne demek olduğunu bildiğini biliyordum, bunun benim çocuğum olmasının nasıl içini parçaladığının da farkındaydım. Başarısız olduğumu hissediyordum. Jacob bize bahşedildiğinde onu daha yürekten istemeyişimin cezasını çekiyordum sanki. Çocuk sahibi olmak konusunda kararsızlığımı biraz giderebilsem bunların başıma hiç gelmeyeceğini hissediyordum. Onca insanın elde etmek için her şeylerini verecekleri bir armağanın bana kendiliğinden sunulduğu-

nun, benim ise onu geri çevirmeye bile niyetlendiğimin bana hatırlatıldığını hissediyordum. Utanç içindeydim: Ben asla babam gibi bir baba olamayacaktım, onun da burada bulunup başarısızlığıma tanık olmasından çok rahatsızdım.

Jacob doğmadan bir gece, babama bana vereceği bir akıl var mı diye sordum. Aslında şaka yapıyordum ama tüm sorularım gibi bunu da ciddiye aldı. “Hmm” dedi. “Baba olmanın en zor tarafı, ayarlarını düzeltmek. Bunu ne kadar iyi yaparsan, o kadar iyi baba olursun.”

O zamanlar öğüdüne kulak asmamıştım ama Jacob’ın hastalığı ilerledikçe gitgide daha sık düşünür oldum ve haklılığını anladım. Çocuk söz konusu olduğunda hepimiz sağlıklı olsunlar da deriz ama istediğimiz bu değildir. Onların bizim gibi, hatta bizden de iyi olmalarını isteriz. Bu bakımdan hayal gücü hiç çalışmıyor biz insanların. Daha kötü çıkabilecekleri ihtimaline hazırlıklı değiliz. Ama bu kadarını istemek de fazla belki. Evrimin bekası bakımından bir önlem bile olabilir: Uğrayabileceğimiz felaketleri bütün girdisiyle çıktısıyla bilecek olsak, kimse çocuk yapmazdı.

Jacob’ın hastalığını ilk fark ettiğimizde, ikimiz de hiç zaman kaybetmeden, ayarlarımızı değiştirmek için çok uğraştık. Mesela onu üniversiteye gitmesini istediğimizi hiç *dile getirmemiştik*; üniversiteye gideceğini de, yüksek lisans yapacağını da varsayıyorduk çünkü ikimiz de yapmıştık. Ama ilk nöbetinden sonra hastanede geçirdiğimiz gecede, beş değil on adım ilerisini görebilen parlak bir planlamacı olan Liesl, “Bu ne olursa olsun, uzun ve sağlıklı bir hayat sürebilir aslında” dedi. “Onu gönderebileceğimiz çok güzel okullar var. Bağlımsız yaşamasını öğrenebileceği yerler var.” Çocuğu hemen, kolayca çürüğe çıkardı diye azarladım onu. Sonra utandım bundan. Daha sonra ise, sahip olduğu çocuğun hayalindeki çocuk olmadığı gerçeğine uyum sağlayabilmekteki hızını ve işlekliliğini takdir ettim. Bir çocuk sahibi olma-

nın esprisinin, o çocuğun senin adına başaracaklarına dair umutlanmak değil, her nereden gelirse gelsin sana tattıracığı mutluluklar, bazen mutluluk bile olduğunu anlamayacağı şeyler olduğunu, daha da önemlisi ona mutluluk yaşatma ayrıcalığını kazanmak olduğunu benden çok önce çözmüştü. Jacob'ın kalan ömrü boyunca Liesl'in bir adım gerisinden geldim hep: Hep iyileşeceğini, eski haline döneceğini hayal ediyordum, o ise somut şartlar altında Jacob'ın sürdürebileceği hayatı düşünüyordu sadece. Belki özel eğitim veren bir okula gidebilirdi. Tamam, okula filan gidemeyeceği belliydi de, belki oyun grubuna katılabilirdi. Oyun grubundan da vazgeçtik, belki yine de uzun bir ömrü olurdu. Ömrü uzun olmadı, kısa ve mutlu oldu, o da olumlu. Peki; kısa ve mutlu da olmadı, kısa olsun ama onurlu olsun, bu kadarını sağlayabilirdik, Liesl da onun için başka hiçbir şey istemedi.

Jacob doğduğunda otuz iki yaşındaydım; hastalığın tanısı konduğunda otuz altı, öldüğünde otuz yedi. İlk nöbetini geçirmesinin yılı bile dolmadan, bir 10 Kasım günü aramızdan ayrıldı. Üniversitede bir tören yapıldı ve o hissiz halimle bile gelenleri –annelerimiz babalarımız, arkadaşlarımız ve meslektaşlarımız, Jacob'ın artık birinci sınıfa başlayan arkadaşları ve onların anneleri babaları– gördüm ve ağladım.

Babamlar New York'a döndü. Liesl ile ben bir süre sonra işe dönebildik. Aylar boyunca çok az konuştuk. Birbirimize dokunamıyorduk bile. Kısmen bitkinliktendi bu ama utançımız da büyüktü: İkili beceriksizliğimizden, ikimiz de aslında daha iyisini yapabilecekken diğerimizin gücünün buna yetmediği duygusundan utanıyorduk. Jacob öldükten bir yıl sonra bir çocuk daha yapıp yapmamak konusundaki ilk konuşmamız nazikçe başladı, karşılıklı suçlamalarla bitti: Jacob'ı ben hiç istememişim, asıl o hiç istememiş; becerememişim işte, asıl o becerememiş. Konuşmayı bıraktık, özür dileştik. Bir daha denedik. Ama her konuşma aynı şekilde so-

nuçlanıyordu. Dönüşü mümkün olmayan konuşmalardı bunlar ve sonunda ayrıldık.

Aramızdaki iletişimin bu kadar kesin kopmasına şimdi çok şaşıırıyorum. Boşanmamız kolay ve temiz oldu; belki fazla kolay, fazla temiz. Jacob'dan önce bizi neyin bir araya getirdiğini merak ettim; o olmasaydı ne kadar ve nasıl birlikte kalırdık? Liesl'ı neden sevdiğimi, hangi özelliğini takdir ettiğimi sonradan hatırladım. O sırada ise zor ve yıldırıcı bir göreve birlikte çıkmış iki insan gibiydik; görev bittiğine göre yollarımızı ayırıp normal hayatlarımıza dönebilirdik.

Yıllarca konuşmadık; kinden değil, başka bir şeyden. O Portland'a yerleşti. Julia'yla tanıştıktan kısa süre sonra, Los Angeles'a taşınmış olan Sally'yle aile ziyaretine şehre geldiğinde karşılaştım, Liesl'ın tekrar evlendiğini o söyledi. Ona selamımı iletmesini istedim, Sally de tamam dedi.

Zaman zaman araştırdım onu: Oregon Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde ders veriyordu. Bir keresinde bir öğrencimi Jacob'ın büyümüş haline o kadar benzettim ki, az daha arıyacaktım onu. Ama hiç aramadım.

On altı yıl sonra bir gün, o beni aradı. Konferans için şehre gelmişti, öğlen yemeğine çıkmayı teklif etti. En önemlisinden gündeliğine binlerce konuşma yaptığım o ses hem çok tanıdık, hem yabancı geldi. Titreyen Jacob'ı kollarında sallarken ninniler söyleyen, o günkü eserimizin fotoğrafını çekerken "Yaptıklarınızın en iyisi bu" diyen o ses...

Tıp fakültesinin yakınında, asistanlığından beri "gurme humus" yapan ve özel günlerimizde gittiğimiz bir lokantada buluştuk. Şimdilerde ev yapımı köftesiyle öne çıksa da, ne acayıptır ki hâlâ humus kokuyordu.

Karşılaştık; aynı hatırladığım gibi görünüyordu. Sarıldık, oturduk. Bir süre işten güçten, Sally ve yeni kız arkadaşından, Laurence ve Gillian'dan konuştuk. Bana epidemiyolog olan kocasını anlattı, ben de Julia'yı anlattım. Kırk üç yaşında bir kez

daha doğurmuştu, kızı olmuştu. Bana fotoğrafını gösterdi. Çok güzeldi ve Liesl'a çok benziyordu. Söyledim bunu ona, gülümsemi. "Ya sen?" dedi. "Senin başka çocuğun oldu mu?"

Oldu, dedim. Eski öğrencilerimden birini evlat edinmiştim geçenlerde. Şaşırdığını görebiliyordum ama beni tebrik etti, onu sordu, nasıl geliştiğini öğrenmek istedi, anlattım.

"Harika bir şey bu Harold" dedi sözüm bitince. Sonra da "Onu çok seviyorsun" dedi.

"Öyle" dedim.

Arkadaşlığımızın ikinci evresinin başlangıcı oldu bu, görüşmeye devam ettik, her yıl bir araya gelip Jacob'ı ve büyüseydi nasıl olacağını konuştuk demek isterdim. Fakat öyle olmadı ama kötü anlamda da değil. O görüşmemizde beni allak bullak eden o öğrencimi anlattım, beni çok iyi anladığını söyledi; onun da öyle öğrencileri olmuş ya da sokakta bir delikanlının yanından geçerken onu bir yerden çıkaracağını hissetmiş de sonradan, bizden uzak fakat sapasağlam ve hayatta olan oğlumuzun, onu aradığımızdan habersiz bunca yıl yaşadığını hayal ettiğini anlamış.

Ona sarılıp veda ettim; kendine dikkat etmesini söyledim. Onu önemsemiğimi söyledim. O da aynılarını söyledi. İkimiz de bağlantıda olmayı teklif etmedik; birbirimize saygımızdan diye düşünmek isterim.

Ama yıllar içinde olmadık zamanlarda ondan haber aldım. Sadece "Şahıs görüldü" yazan mesajlar aldım mesela ve ne demek istediğini hemen anladım çünkü ben de ona o mesajlardan gönderiyordum: "Harvard Meydanı, yaklaşık 25 yaşlarında, 1,85 boyunda, zayıf, leş gibi ot kokuyor." Kızının üniversiteden mezuniyeti haberini gönderdi, sonra evlendiğini, ardından da ilk torununun doğduğunu bildirdi.

Julia'yı seviyorum. O da bir bilim insanı ama Liesl'dan çok farklı; Liesl ölçülüyken o neşeli, Liesl ketumken o dışa dönük, hevesleri ve mutlulukları masum. Ama onu ne ka-

dar sevsem de, Liesl’la daha derin bir şeyler yaşadığım hissi senelerce içimi kemirdi. Birlikte birini dünyaya getirmiş ve ölümüne birlikte tanık olmuştuk. Bazen aramızda fiziksel bir bağ var gibi gelirdi; bir ucu Boston’da diğeri Portland’da olan bu ipi o çekti mi ben hissederdim. Nereye gidersek gidelim o parlak örgü iplik aramızda olacak, çekiştirilmesine rağmen kopmayacak, bize bir daha hiç sahip olamayacaklarımızı hatırlatacaktı.

Julia’yla onu evlat edinmeyi kararlaştırdığımızda, ona teklif etmeden altı ay kadar önce Laurence’a söyledim. Laurence’ın onu çok sevip saydığını, bana uygun gördüğünü biliyordum ve –karakteri itibariyle– şüpheli yaklaşacağından emindim.

Öyle de oldu. Uzun uzun konuştuk. “Onu ne kadar sevdiğimi sen de biliyorsun” dedi, “ama Harold, ne kadar tanıyorsun ki bu çocuğu?”

“Aslında çok değil” dedim. Fakat Laurence’ın en kötü senaryolarını yaşatmayacağını da biliyordum: Hırsız değildi, gece yarısı Julia’yla beni yatağımızda gırtlaklayacak değildi. Laurence da bunun farkındaydı.

Elbette emin olamasam da, hayatının bir aşamasında başına çok kötü şeyler geldiğini elimde bir kanıt bulunmamasına rağmen biliyordum. Hep birlikte Truro’ya ilk gelişinizde, bir gece geç saatte mutfığa indim ve JB’yi masada çizim yaparken buldum. JB’nin yalnızken, rol yapması gerekmediğinde farklı bir insan olduğunu düşünmüştüm hep ve oturup eskizlerine baktım –sizi çiziyordu– ve yüksek lisansta ne okuduğunu sordum, bana eserlerini beğendiği ve dörtte üçünün adını duymadığım insanları saydı.

Kalkıp yukarıya gidiyordum ki JB bana seslendi, gedi döndüm. “Dinle” dedi sıkılarak. “Haddimi aşmış gibi olmak istemem ama ona fazla soru sormasan daha iyi olacak.”

Tekrar oturdum. “Neden?” dedim.

Huzursuz ama kararlıydı. “Annesi babası yok” dedi. “Nasıl kaybettiğini bilmiyorum ama bize bile anlatmadı. Yani en azından bana.” Sustu. “Çocukluğunda başından çok kötü olaylar geçmiş bence.”

“Nasıl çok kötü?” diye sordum.

Başını iki yana salladı. “Emin olamıyoruz ama ağır fiziksel istismara uğradığını düşünüyoruz. Üstünü hiç çıkarmaması, kimsenin kendine dokunmasına izin vermemesi dikkatini çekmedi mi? Bence birinden dayak yemiş ya da...” Sustu. Sevilen, korunan bir insandı; *ya da*’nın devamını getirmeye dili varmıyordu, benim de öyle. Ama fark etmiştim tabii. Onu huzursuz etmek için sormadım, fakat sorularımdan huzursuz olduğunu görünce kendime engel de olamadım.

“Harold” derdi Julia o akşam gittikten sonra, “çocuğu rahatsız ediyorsun.”

“Evet, farkındayım” derdim. Sessizliğinin altından iyi bir şey çıkmayacağı belliydi, ben de anlatacaklarını duymak istemediğim halde öğrenmeye bir o kadar can atıyordum.

Evlat edinme işleri bittikten bir ay kadar sonra, bir gün çat kapı çıkageldi: Tenisten döndüğümde onu kanepede uyurken buldum. Benimle konuşmaya, bana bir şey itiraf etmeye gelmişti. Ama sonuçta yapamadı.

O gece Andy onu bulmak için panikle beni aradı, ben ona gece yarısı neden peşine düştüğünü sorduğumdaysa hemen lafı dolandırmaya başladı. “Zor günler geçiriyor da” dedi.

“Evlat edinme işinden ötürü mü?” diye sordum.

“Bilemiyorum” dedi ketumca; hasta mahremiyeti Andy’nin düzenli uygulamadığı fakat sarılınca da bırakmadığı bir kavramdı. Sonra da sen aradın, lafı başka türlü dolandırdın.

Ertesi sabah Laurence’a çocukluktan kalma sabıkası olup olmadığını araştırabilir mi diye sordum. Bir şeye rastlaması düşük ihtimaldi, bulsa bile adli sicilinden silinmiş olabilirdi.

Ona hafta sonu söylediklerimin arkasındaydım: Ne yapmış olduğu benim gözümde hiç önemli değildi. Onu tanıyordum. Onun şimdi olduğu halini önemsiyordum. Eskiden kim olduğunun benim için fark etmediğini söyledim ona. Benimki saflıktı elbette; onun bu halini evlat edinmiştim belki ama beraberinde eskiden olduğu hali de gelmişti ve onu tanııyordum. Daha sonra, eski halinin de kim olursa olsun istediğim bir kişi olduğunu ona yeterince açıklamadığıma pişmanlık duydum. Daha da sonraları, onu yirmi yıl önce, daha bebekken bulmuş olsam hayatında neler değiştirdi diye merak etmekten kendimi alamadım. Yirmi de değil, on olsun, hatta beş. Şimdiye o kim olurdu, ben kim olurum?

Laurence'ın araştırmalarından sonuç çıkmayınca hem rahatladım hem üzüldüm. Davanın sonuçlandığı gün muhtemem bir gündü, hayatımın en mutlu günlerindendi belki. Asla pişman olmadım. Fakat onun babası olmak da asla kolay değildi. Ömrü boyunca başkalarından öğrendiği derslere dayanarak neler onun hakkı değil, hangi zevkleri tatmamalı, neleri hayal etmemeli, neleri arzulamamalı konularında kendine koyduğu bir sürü kural vardı; bunları kavramak yıllar sürdü, onu bu kuralların yanlışlığına ikna etmek ise daha da uzun. Fakat çok zor oldu bu: Varlığını bu kurallarla sürdürebilmiş, dünyaya bunlar sayesinde anlam verebilmişti. Her konuda muazzam disiplinliydi ve disiplin, teyakuz gibi, insanı vazgeçirmenin neredeyse imkânsız olduğu bir özelliktir.

Bir bu kadar zoru da, nasıl görüldüğüne, neyi hak ettiğine, değerine ve kimliğine ilişkin bazı fikirlerden döndürme çabalarım(12)dı. Hayatımda onun kadar kesin ve keskin kutuplaşmış bir başka insan tanımadım; bazı alanlarda muhtemem özgüven sergilerken diğerlerinde acınası haldeydi. Onu bir gün duruşma salonunda izlerken, hem şaşkına döndüm hem donakaldım. Ülke çapındaki bilgi uçurma davalarında

himayesine girerek ününü kazandığı dev ilaç şirketlerinden birini savunuyordu. Şimdiye bir sürü okulun müfredatına girmiş çok büyük bir davaydı ama o alabildiğine sakindi; bu kadar sakin duran bir avukat hayatımda görmemiştim. Bilgi uçuran orta yaşlı kadın tanık kürsüsündeydi ve o öylesine kararlı, öyle azimli, öyle sivriydi ki bütün duruşma salonu ona dikkat kesildi. Sesini asla yükseltmedi, asla laf sokmadı; ama tanığın ifadesindeki küçük –küçücük, öyle ufak ki bir başka avukat olsa görmeyebilirdi– tutarsızlıkları yakalama işinden zevk aldığını, beslendiğini, gönendiğini hissettim. Yumuşak bir insandı (kendine karşı olmasa da), sesi ve hareketleri nazikti ama duruşma salonunda o nezaket eriyip üzerinden akıyor, geride soğukkanlı ve acımasız bir şey bırakıyordu. Caleb olayından yedi ay sonra, yaşanacaklardan beş ay önceydi bu; tanığa ifadesini –not defterine bir kez olsun bakmadan– tekrarlarlarken yakışıklı ve kendinden emin yüzüne baktığımda, o korkunç gecede arabada ben uzanıp yüzüne dokunmak isteyince, ona zarar vermek isteyecek bir başkasıymışım gibi dönüp kollarıyla siper alışını kafamdan atamadım. Varlığı bile iki kutuptu: Bir işyerindeki hali vardı, bir de dışarıdaki; bir eski hali vardı bir de şimdiki; bir mahkemedeki insandı bir arabadaki; yapayalnızlığından korktum.

O gece şehirdeki evde voltalar atarak onun hakkında öğrendiklerimi, gördüklerimi, söylediklerini işittiğimde avaz avaz bağırmamak için kendimi ne zor tuttuğumu düşündüm. Caleb'den ve onun söylediklerinden de fenası, bunlara inandığını duymak, kendisi hakkında bu kadar yanıldığını anlamaktı. Böyle hissettiğini başından beri biliyordum ama olanca çıplaklığıyla dile getirmesi tahmin ettiğimden de sert oldu. Bana “Benimki gibi bir tipin varsa sana verilenle yetinmek zorundasın” deyişini hiç unutamayacağım. Ağzından bunları duyduğumda hissettiğim çaresizlik, öfke ve umutsuzluğu da. Caleb'i gördüğünde, Caleb yanına oturdu-

ğunda yüzünün aldığı hali hiç unutmayacağım. Olan bite-ni anlamakta çok geç kaldım. Çocuğunun kendine dair duyguları böyleyse, sana baba denir mi? Bu ayar güncellemesi-ni hiç yapamadım. Kendim bir çocuk büyütmemiş olduğum için, neler gerektirdiğini kavrayamamıştım. Şimdi yapmak zorunda kalmaktan şikâyetçi değildim fakat daha önce uyanamamış olduğum için kendimi aptal ve yetersiz hissediyordum. Ne de olsa, ben büyüdükten sonra da babam vardı ve ben hep ona danışıyordum.

Yeni hastalıklar hakkında bir konferans için Santa Fe'de olan Julia'yı arayıp olanları anlattım, uzun uzun iç geçirdi. "Harold" dedi, devamını getiremedi. Bizden önceki hayatı hakkında daha önce de konuşmuştuk ve ikimiz de yanıltmış olmamıza rağmen, onun tahminleri bana her ne kadar komik ve imkânsız gelse de daha isabetli çıkmıştı.

"Biliyorum" dedim.

"Onu aramalısın."

Aramıştım ama. Defalarca aramış, aramış, uzun uzun çaldırınıştım.

O gece endişeden uyku tutmadı; bir yandan evhamlandım, bir yandan da erkeklere has hayaller kurdum: silahlar, kiralık katiller, intikam... Uyur uyanık, Gillian'ın New York'ta dedektif olan kuzenini aradığımı, Caleb Porter'ı gözaltına aldırdığımı hayal ettim. Rüyamda, seni ve Andy'yi arayıp evi bastığımızı ve onu öldürdüğümü gördüm.

Ertesi sabah sekiz olmadan çıkıp kahvaltılık ve portakal suyu alarak Greene Sokak'a gittim. Kurşuni ve nemli bir gündü; apartman kapısını üç kere uzun uzun çaldıktan sonra geri çekilip gözlerimi kısarak altıncı kata baktım.

Tam tekrar çalacaktım ki, hoparlörden sesi geldi: "Kim o?"

"Benim" dedim. "Yukarı çıkabilir miyim?" Cevap gelmedi. "Özür dilemek istiyorum" dedim. "Seni görmem lazım. Kahvaltılık bir şeyler de getirdim."

Bir sessizlik daha oldu. “Alo?” dedim.

“Harold” der demez sesinin bir garip çıktığını fark ettim. Ağzının içinde bir sıra daha dış varmış gibi boğuk konuşuyordu. “Kapıyı açarsam sinirlenip bağırmayacağına söz verir misin?”

O zaman da ben cevap veremedim. Ne anlatmak istediğini çözememiştim. “Söz” dedim, bir iki saniye sonra otomat çalıştı.

Asansörden indiğimde ilk anda, dört cephesinden ışık dolan o güzel daireden başka bir şey göremedim. Sonra adımı duydum, yere baktım ve onu gördüm.

Elimdekiler düşüyordu az daha. Taş kesildiğimi hissettim. Sağ elinden destek alarak yerde oturuyordu, ben yanına diz çöktüğümde kafasını çevirerek sol elini kendini korumak ister gibi yüzüne kaldırdı.

“Yedek anahtarı almış” dedi, yüzü öyle şişmişti ki dudakları hareket edemiyordu. “Gece eve geldiğimde buradaydı.” Sonra bana döndü ve yüzünün derisi yüzölüp içi dışına çıkarıldıktan sonra güneşte bırakılmış, organları birbirine kaynamış bir hayvana dönüştüğünü gördüm; gözlerinden geriye uzun kirpik çizgisi kalmıştı sadece; küflenmenin ve çürümenin mavisine bürünmüş yanaklarında siyah birer lekeydiler. Ağlıyor olabileceğini düşündüm ama ağlamadı. “Çok özür dilerim Harold, çok özür dilerim.”

Onu azarlamak için değil, kelimelere dökemediğim duyguları boşaltmak için bağırmayacağımdan emin olduktan sonra ağzımı açtım. “İyileştireceğiz seni” dedim. “Önce polisi arayacağız, sonra da...”

“Olmaz” dedi. “Polisi arama.”

“Mecburuz aramaya” dedim. “Mecbursun Jude.”

“Hayır” dedi. “Şikâyetçi olmayacağım. Olamam” –nefes aldı– “Böyle bir rezilliği kaldıramam. Mümkün değil.”

“Peki” dedim bunu onunla daha sonra tartışmayı düşünerek. “Ya tekrar gelirse?”

Çok hafifçe başını salladı. “Gelmez” dedi yeni boğuk sesiyle.

Koşup Caleb’i bulup gebertme dürtümü bastırmak, birinin ona bunları yaptığını kabullenmeye çalışmak, onun gibi vakur, ağırbaşlı ve tertipli olmaya hep özen göstermiş birini bu kadar yıkık ve çaresiz görmeye katlanmak beni öyle yormuştu ki başım dönüyordu. “Sandalyen nerede?” diye sordum.

Meler gibi bir ses çıkardı ve o kadar alçak sesle cevap verdi ki; canının ne kadar yandığını görsem de tekrarlamasını istemek zorunda kaldım. “Merdivenden attı” dedi sonunda ve bu kez ağladığından emin oldum ama gözlerini yaş akıtacak kadar dahi açamıyordu. Sarsılmaya başladı.

Ben de titriyordum artık. Onu yerde otururken bırakıp tekerlekli sandalyesini almaya gittim; merdivenden vargücüy-le fırlattığı için karşı duvardan sekmiş, dördüncü katın yarısına kadar düşmüştü. Ona dönerken yerin yapış yapış olduğunu fark ettim ve yemek masasının altında kurumuş bir kustumuk gölü olduğunu gördüm.

“Boynuma sarıl” dedim; sarıldı, ben onu kaldırırken acı bir çığlık attı, özür dileyerek sandalyesine yerleştirdim. O sırada uyurken giymeyi sevdiği, uzun kollu gri termal sweatshirtünün üstünde kurumuş ve taze kan lekeleri olduğunu gördüm, pantolonunun arkası da kan içindeydi.

Ondan biraz uzaklaşıp Andy’yi aradım ve durumun acil olduğunu söyledim. Şansıma, Andy o hafta sonu şehirden ayrılmamıştı, yirmi dakika sonra muayenehanede buluşmak üzere sözleştik.

Arabayı ben kullandım. Arabadan inmesine yardım ettim; sol kolunu kullanmaya gönülsüz görünüyordu, onu ayağa kaldırdığımda sağ ayağını havaya kaldırdı, sandalyesine oturtmak için kolumu göğsüne sardığımda kuş gibi garip bir ses çıkardı; Andy kapıyı açıp halini gördüğünde kusacak sandım.

“Jude” dedi Andy konuşabilecek hale gelip yanına çömelince, ama o cevap vermedi.

Onu bir muayene odasına yatırdıktan sonra bekleme salonunda konuştuk. Ona Caleb'i anlattım. Olanları tahmin edebildiğimi söyledim. Vücudunda tespit ettiğim hasarları da anlattım: Sol kolu kırıktı galiba, sağ ayağının üzerine basamıyordu, kanaması vardı, yerlere de kan sıçramıştı. Şikâyetçi olmak istemediğini de söyledim.

"Peki" dedi Andy. Şokta olduğunu görebiliyordum. Yutkunup duruyordu. "Peki, peki." Durup gözlerini ovuşturdu. "Burada biraz bekler misin?"

Muayene odasından kırk dakika sonra çıktı. "Onu hastaneye götürüp birkaç röntgen çektireceğim" dedi. "Sol bileğinin kırık olduğundan emin gibiyim, birkaç kaburgası da öyle. Eğer bacağı da..." Duraladı. "İşte o zaman ciddi sıkıntı olur." Benim içerde olduğumu unutmuş gibiydi. Sonra toparlandı. "Sen git" dedi. "İşimiz biterken ararım."

"Kalacağım" dedim.

"Yapma Harold" dedi, ardından daha yumuşak sesle, "ofisini araman lazım, bu hafta işe gitmesine imkân yok." Durdu. "Dedi ki... Ofise trafik kazası geçirdiğini söyleyecekmişsin."

Çıkarken bana usulca "Bana tenis oynadığını söylemişti" dedi.

"Biliyorum" dedim. İkimiz adına da, bu kadar aptal olmamıza da üzüldüm. "Bana da öyle demişti."

Onun anahtarlarıyla Greene Sokak'a döndüm. Uzunca bir süre kapıda durup içeriye baktım. Bulutlar aralanmıştı, azıcık güneş ışığı, perdeler çekili olsa bile içeriyi aydınlatmaya yetiyordu. Yüksek tavanları, temizliği, ferahlığı, şeffaflık duygusuyla hep umut dolu bir yer gibi gelmişti burası bana.

Onun evinde tabii ki bol miktarda temizlik malzemesi olurdu, işe giriştim. Yerleri sildim, yapışkan şeylerin kurumuş kan olduğunu anladım. Döşemeler de koyu renk olduğundan seçmek zordu ama yoğun, yabani, kendini hemen belli eden bir koku vardı. Banyoyu temizlemeye çalış-

mıştı belli ki, ama mermerlerin üzerinde kan lekeleri kuruyup gurup pembelerine dönmüştü, bunları çıkarmak zordu, elimden geleni yaptım. Çöp kovalarına baktım, kanıt arıyordum herhalde, ama hiçbir şey yoktu: Hepsi boşaltılıp temizlenmişti. Dün geceki kıyafetleri salonda kanepenin çevresine saçılmıştı. Gömleği lime lime olduğundan attım, takımını kuru temizlemeye bıraktım. Bunun dışında daire düzenliydi. Yatak odasına kırık lambalar, darmadağın giysiler göreceğim korkusuyla girdim ama tek falso bile yoktu, içinde yaşanan bir ev değil de örnek daire gibiydi, gıpta edilecek bir hayatın reklamı. Bu evin sahibi partiler verir, kendine güvenir, hiçbir şeyi kafasına takmaz, geceleri perdeleri açıp arkadaşlarıyla dans eder, Greene Sokak veya Mercer'dan geçenler başlarını kaldırıp gökyüzündeki ışık topağına bakar ve orada oturanların mutsuzluktan, korkudan, herhangi bir endişeden asude olduğunu hayal ederdi.

Bir kere karşılaştığım, aslında Laurence'ın arkadaşının arkadaşı olan Lucien'e bir mesaj yazarak, Jude'un ağır bir trafik kazası geçirdiğini, hastanede olduğunu söyledim. Markete gidip çorba, puding, meyve suyu gibi yemesi kolay şeyler aldım. Caleb Porter'ın adresini bulup –Batı 29. Sokak No 50, Daire 17J– aklıma kazınıncaya kadar tekrarladım. Çilingiri arayıp eve hırsız girdiğini söyledim, apartman, daire ve asansör kilitlerini değiştirttim. Pencereyi açıp kan ve dezenfektan kokusunun nemli havaya karışmasını bekledim. Fakülte sekreterine ailevi bir sebepten ötürü o hafta derse giremeyeceğime dair mesaj bıraktım. Birkaç meslektaşımın benim derslerime girmelerini rica ettim. Savcılıkta çalışan hukuk fakültesinden arkadaşımı aramayı düşündüm. Olanları anlatıp adını vermeyebilirdim. Caleb Porter'ı nasıl tutuklatabileceğimizi sorardım.

“Ama mağdur şikâyetçi olmak istemiyor mu diyorsun?” diye soracaktı Avi.

“İstemiyor” demek zorunda kalacaktım.

“İkna edilebilir mi?”

“Sanmıyorum.” Yalan söyleyecek değildim ya.

“O zaman Harold” diyecekti şaşırıp asabı bozulan Avi, “sana ne diyebileceğimi bilmiyorum. Mağdur konuşmazsa hiçbir şey yapamayacağımızı sen de benim kadar biliyorsun.” Çok nadiren yaptığım bir şeyi yapıp hukukun ne kadar kaypak, ne kadar şartlara bağlı, korumasına en çok ihtiyacı olanlara ne kadar az huzur ve fayda sağlayan bir şey olduğunu düşündüm.

Sonra banyosuna girdim, lavabonun altını yokladım, jilet ve pamuklarının durduğu torbayı bulup çöp kanalına attım. İğreniyordum o torbadan, bulacağımı bilmekten de iğreniyordum.

Bundan yedi yıl önce, mayıs ayının başlarında Truro’daki eve gelmişti. Ani bir ziyaretçi; ben orada kitap yazmaya çalışıyordum, biletler ucuzdu, kalk gel dedim ve beni çok şaşırtarak –daha o günlerde bile Rosen Pritchard’dan pek çıkmıyordu– kalktı geldi. O gün ikimiz de çok mutlu olduk. Onu mutfakta mor lahana doğrarken bırakıp banyoya yeni klozet takmaya gelen tesisatçıyı üst kata çıkardım, oradaki işi bittikten sonra Jude’un odasındaki musluğa da bakmasını istedim, sızdırıyordu.

Baktı, bir şeyleri sıktı, başka bir şeyleri değiştirdi, tuvaletten çıkarken de elime bir şey tutuşturdu. “Lavabonun altına bantlanmıştı” dedi.

“Ne ki bu?” diye sordum paketi ondan alırken.

Omuz silkti. “Bilmem. Ama sıkı tutturulmuştu, tamir bandıyla.” Ben sersemlemiş, poşete bakakalmış dikilirken çantasını topladı, elini sallayıp gitti, ıslık çalarak çıkarken yolda Jude’a hoşça kal dediğini duydum.

Poşete baktım. Sıradan, orta boy bir buzdolabı poşeti, içinde on tane jilet, tekli paketlerde alkollü mendil, kareler

halinde katlanmış gazlı bez ve flaster vardı. Elimde poşetle kalakaldım; hiçbir kanıtını göremesem, buna benzer bir şeyi daha önce hiç görmesem de bunun amacını biliyordum. Anlamıştım bir şekilde.

Mutfağa gittiğimde bir kâse dolusu yavru balık yıkıyordu, hâlâ mutluydu. Hâlâ halinden çok hoşnut olduğu sayılı durumda yaptığı gibi alçak sesle bir şeyler mırıldanıyordu, tek başına güneşe yatmış kedilerin mırıltısına benziyordu. “Klozeti taktırmak için adam çağıracağına bana söyleseydin keşke” dedi başını kaldırmadan. “Ben takardım, boşuna para vermezdin.” Tesisat, elektrik, marangozluk, bahçe işleri elinden gelirdi. Bir keresinde birlikte Laurence’ın evine gittik, ona gölgede kalan ekşielma ağacını kökünden nasıl söküp güneşli köşeye taşıyacağını anlattı.

Bir süre durup ona baktım. Aynı anda o kadar çok şey hissediyordum ki birbirlerini sıfırlamışlar, yerinde bir uyuşukluk, duygu bolluğundan gelen bir duygusuzluk kalmıştı. “Bune?” diye sordum poşeti ona göstererek.

Bir eli lavabonun üzerinde kaskatı kesildi, parmak uçlarından süzülüp düşen damlaları izlerken kendini bıçakla kesmiş de kan damlıyormuş gibi hissettim. Ağzını açtı, tekrar kapattı.

“Özür dilerim Harold” dedi yumuşacık bir sesle. Elini indirdi, bulaşık bezine ağır ağır kuruladı.

Sinirlendim buna. “Özür dilemeni istemedim Jude” dedim ona. “Sana bu ne diye sordum. ‘İçinde jilet olan bir poşet’ deme sakın. Nedir bu? Neden lavabonun altına yapıştırdın?”

Bana uzun uzun baktı, sen de bilirsin o bakışı, hani daha göz temasını kesmeden içine kapandığını anlarsın, içindeki kapıların kapanıp kilitlendiğini, hendek köprülerinin kaldırıldığını görürsün. “Ne olduğunu pekâlâ biliyorsun” dedi sonunda, yine usulcacık.

“Senin ağzından duymak istiyorum” dedim.

“Lazım işte” dedi.

“Bunlarla ne yaptığını söyle bana” deyip dikkatle izledim onu.

Başını patates kâsesine eğdi. “Bazen kendimi kesmem gerekiyor” dedi sonunda. “Özür dilerim Harold.”

O anda paniğe kapıldım, panikleyince de mantığım gitti. “Ne demek ulan bu?” diye sordum ona, hatta bağırması bile olabilirim.

Lavaboya doğru geri çekiliyordu, üstüne atılabiliyordum de araya mesafe koymak istiyormuş gibi. “Bilmiyorum” dedi. “Özür dilerim Harold.”

“Bazen derken ne sıklıkla?” diye sordum.

Onun da paniklelemeye başladığını görebiliyordum. “Bilmiyorum” dedi. “Değişiyor.”

“Tahmini bir şey söyle. Aşağı yukarı.”

“Bilmiyorum” dedi çaresizlikle, “bilmiyorum işte. Haftada üç beş herhalde.”

“*Haftada* üç-beş mi?” dedim ve durdum. Uzaklaşmam lazımdı derhal. Sandalyeden ceketimi alıp poşeti iç cebine tıktım. “Döndüğümde burada olsan iyi edersin” dedim ve çıktım. (Kaçaklığıyla meşhurdu: Ne zaman Julia veya benim ona bozulduğumuzu hissetse, ortadan kaldırılması gereken rahatsızlık verici bir nesneymiş gibi yok oluyordu.)

Kişinin yetersizliğini hissetmesiyle, kabahatli olduğunu anlamasıyla kapıldığı öfkenin hızıyla aşağı indim, denize doğru yürüyüp kum tepelerine yöneldim. O zaman anladım ki o nasıl bizim yanımızda iki farklı kişiye, biz de onun yanında öyleydik. Biz onda sadece görmek istediklerimizi görüyor, başka hiçbir şeye dikkat etmiyorduk. Çok başarsızdık bu konuda. Çoğu insan kolaydır; mutsuzlukları bizim mutsuzluğumuzdur, üzüntülerini anlayabiliriz, kendilerinden tikslenme nöbetleri parlar geçer, ikna yolları açıktır. Ama o böyle değildi. Ona nasıl yardım edeceğimizi bilmiyor-

duk çünkü sorunlara teşhis koyacak hayal gücüne sahip değildik. Fakat bunların hepsi bahane.

Döndüğümde hava kararmak üzereydi, pencereden silüetini mutfakta dolaşırken gördüm. Kapının önünde sandalyeye oturup Julia keşke İngiltere’de babasının yanında değil de burada olsaydı diye geçirdim içimden.

Arka kapı açıldı. “Yemek hazır” dedi yavaşça, kalkıp içeri girdim.

En sevdiğim yemekleri hazırlamıştı: Dün aldığım levreği buğulamış, yanında tam sevdiğim gibi bol kekikli ve havuçlu, fırında patates yapmış, lahana salatasına da hardal tohumu ezmişti mutlaka. Fakat hiç iştahım yoktu. Önce bana koydu, sonra kendine alıp oturdu.

“Çok güzel görünüyor” dedim. “Eline sağlık.” Başını salladı. İkimiz de durup yemeyeceğimiz güzel yiyeceklerle dolu tabaklarımıza baktık.

“Jude” dedim, “senden özür dilerim. Seni bırakıp çıkmam hiç yakışık almadı, affedersin.”

“Rica ederim” dedi. “Anlıyorum.”

“Yok” dedim, “yanlış yaptım. Ama allak bullak olmuştum.”

Tekrar başını eğdi. “Neden, biliyor musun?” diye sordum.

“Çünkü” dedi, “senin evine o poşeti getirdim.”

“Hayır” dedim. “Sebebi o değil. Jude, burası sadece benim veya Julia’nın evi değil, senin de evin. Kendi evinde olan her şeyi burada da bulundurabileceğini hissetmeni isterim.

Ben, kendine bu korkunç şeyi yaptığın için allak bullak oldum.” Başını kaldırmadı. “Arkadaşların biliyor mu bunu? Ya Andy?”

Başıyla onayladı gönülsüzce. “Willem biliyor” dedi alçak sesle. “Andy de.”

“Peki Andy ne diyor bu konuda” diye sorarken içimden Andy’ye saydırıyordum.

“Terapiye gitmemi söylüyor.”

“Gittin mi peki?” Başını iki yana sallarken içimde öfke yeniden kabardı. “Neden peki?” diye sordum ama cevap vermedi. “Cambridge’de de böyle bir poşet var mı?” dedim, bir sessizlikten sonra gözlerime bakarak başıyla onayladı.

“Jude” dedim, “neden yapıyorsun bunu kendine?”

Uzun bir süre cevap vermedi, ben de konuşmadım. Niha yet “Çeşitli sebeplerden” diyebildi.

“Neymiş onlar?”

“Bazen kendime öyle acıyorum, öyle utanıyorum ki hissettiklerimi somutlaştırmak istiyorum” dedikten sonra bana bir bakış atıp gözlerini yine yere çevirdi. “Bazen de o kadar aşırı duygu yüklü oluyorum ki, hiçbir şey hissetmemek istiyorum, bunları uzaklaştırmaya yardımcı oluyor. Bazen de mutlu olduğumu fark edip olmamam gerektiğini kendime hatırlatıyorum.”

“Neden?” diye sordum yine konuşabilecek hale geldiğimde ama başını salladı, cevap vermedi, ben de sustum.

Bir nefes aldı. “Bak” dedi aniden, kararlılıkla, gözlerime bakarak; “evlatlık ilişkisini lağvetmek istersen hakkın var.”

Öyle şaşırdım ki kendime kızdım; aklıma dahi gelmemişti bu. Tam bağıracaktım ki ona baktım ve cesur görünmeye çalıştığını ama çok korktuğunu gördüm: Dediği şeyi gerçekten de yapmayı isteyebileceğimi düşünüyordu. Bunu istediğimi söylesem bana ciddi ciddi hak verecekti. Bunu bekliyordu. Daha sonra fark ettim ki, onu nüfusuma aldığım ilk yıllarda bunun sürekliliğinden kuşku duyuyor, er ya da geç onu reddetmeme yol açacak bir şey yapacağını sanıyordu.

“Asla yapmam öyle bir şey” dedim dilim döndüğünce kesin bir şekilde.

O akşam onunla konuşmaya çalıştım. Yaptığından utanmışlığı belliydi ama neden bu kadar üstünde durduğumu; beni, seni ve Andy’yi neden bu kadar rahatsız ettiğini samimiyetle anlayamıyordu. “Öldürecek bir şey değil ki” diyordu me-

sele buymuş gibi, “Kontrollü davranabiliyorum.” Psikiyat-ra gitmek istemiyordu ama bana nedenini söyleyemiyordu. Yapmaktan hoşlanmadığı da belliydi ama onsuz bir hayatı aklında canlandıramıyordu bile. “İhtiyacım var” diyordu tek-rar tekrar. “Ancak o zaman rayıma oturuyorum.” Hayatında bunun olmadığı bir zaman da vardır mutlaka dedim ama ba-şını salladı, “İhtiyacım var” dedi bir daha. “Bana iyi geliyor Harold, lütfen bu konuda inan bana.”

“Neden ihtiyacın var ki?” dedim.

Başını salladı. “Hayatımı kontrol altında tutabilmemi sağ-lıyor” dedi sonunda.

Söyleyecek sözüm kalmadı. “Bu bende kalıyor” dedim tor-bayı kaldırarak, yüzünü buruşturdu, başını eğdi. “Jude” de-dim, tekrar bana baktı. “Bunu çöpe atarsam yenisini yapa-cak mısın?”

Tabağına bakarak uzun süre sessiz kaldı. “Evet” dedi.

Yine de attım tabii, çöp torbasının en dibine sokup sokağın sonundaki konteynıra götürdüm. Mutfağı konuşmadan temiz-leyip yattık; ikimiz de bitkindik, üstelik hiçbir şey yememiş-tik. O günlerde özel alanının sınırlarını aşmamaya gayret et-tiğimden yapmadım, yoksa sarılır, kucaklardım onu.

Fakat yatakta uykusuz yatarken, onu ve jilet kesliğini arzu-layan uzun parmaklarını gözümde canlandırdım, sonra mut-fağa indim. Fırının altındaki çekmecedен büyük bir çanak alıp bulabildiğim tüm keskin eşyaları içine doldurdum: bıçak, makas, tirbuşon, istakoz çatalı... Bununla salona geçip denize bakan koltuğuma oturdum, çanağı kollarıma aldım.

Bir gıcırtya uyandım. Mutfağın döşemesi ses çıkarıyordu, karanlıkta doğrulup kendimi hiç ses çıkarmamaya zorlaya-rak sol ayağının hafif basışını, ardından sağ ayağını sürüyü-şünü, bir çekmeceyi açıp birkaç saniye sonra kapatışını din-ledim. Sonra bir çekmece daha, sonra bir tane daha derken ne kadar dolap çekmece varsa açıp kapattı. Mehtap yettiğin-

den ışığı açmamıştı, onu mutfağın yeni körelmiş dünyasında, her şeyini götürdüğümü fark ederken düşündüm; çatal-lar bile alınmıştı. Nefesimi tutup mutfaktaki sessizliği dinledim. Bir an görüşmeden, konuşmadan sohbet ediyoruz gibi geldi. Nihayet döndüğünü ve ayak seslerinin odasının yolunu tuttuğunu duydum.

Ertesi akşam Cambridge'deki eve vardığımda banyosuna girdim ve Truro'dakinin iki katı büyüklüğünde bir poşet de o lavabonun altında bulup çöpe attım. Yalnız bu torbalar bir daha Cambridge'de de, Truro'da da karşıma çıkmadı. Yani zulasını başka yere yapmıştı anlaşılan çünkü o kadar jilet- le uçağa binemezdi. Fakat ne zaman Greene Sokak'a gitsem, bir punduna getirip banyosuna dalıyordum. Buradaki torba- sı eski, bilindik yerindeydi ve ben de her seferinde yürütüp ce- bime soktum, evden çıkınca attım. Bunun farkındaydı elbet- te ama bundan hiç bahsetmedik. Poşet her seferinde yenilen- di. Senden de saklaması gerektiğini öğrenene kadar, kontrol edip de karşılaşmadığım olmadı o torbayla. Ben de kontrolden hiç vazgeçmedim: O dairede de, sonrasında kuzeydeki evinde de, ardından Londra'daki dairede de banyosuna girip o torba- yı aradım. Bir daha bulamadım. Malcolm'un banyoları o ka- dar temiz hatlı, sade mekânlardı fakat oralarda bile benim bir türlü keşfedemediğim bir gizli köşe bulmuştu kendisine.

Yıllar boyu bu konuda konuşmaya çalıştım onunla. İlk torbayı bulduğumun ertesi günü Andy'yi arayıp bağıra çağı- ra azarladım, o da nasıl olduysa karşı koymadı. "Biliyorum" dedi, "haklısın." Sonra da: "Harold, çok ciddi soruyorum: Ne yapayım?" Tabii ben de ne diyeceğimi bilemedim.

Onunla en çok aşama kaydeden sen oldun. Ama kendini suçladığını biliyorum. Ben de kendimi suçladım. Çünkü ben kabullenmekten de kötü bir şey yaptım: Müsamaha göster- dim. Çözüm bulmak çok zor olduğu ve aksini bildiğim halde, bizim görmemizi istediği insanın tadına varmayı istediğim-

den, unutmayı tercih ettim. Kendime onun şerefini korumasına yardım ettiğimi söylerken, şerefini kurban ettiği binlerce geceyi bilmezden geldim. İşe yaramayacağını bile bile azarladım, mantığa davet ettim onu ama buna rağmen daha radikal, onu benden uzaklaştırabilecek bir şey denemedim. Korkakça davrandığımı biliyorum çünkü Julia'ya torbadan, o gece Truro'da onun hakkında öğrendiklerimden hiç bahsetmedim. Bir noktada öğrendi ve onu bu kadar öfkeli gördüğüm nadir anlardan biriydi. "Nasıl izin verdin buna?" diye sordu bana. "Bu kadar süre devam etmesine nasıl göz yumdun?" Beni doğrudan suçlamadı hiç, ama sorumlu tuttuğunu biliyordum, nasıl tutmasını ki? Ben de kendimi sorumlu tutuyordum.

Şimdi de, ben birkaç saat önce yatakta dönerken, onun dayak yemekte olduğu evindeydim. Telefonum elimde Andy'nin aramasını, taburcu olup bana emanet edilmeye hazır olduğunu söylemesini bekleyerek kanepeye oturdum. Karşımdaki perdeleri açıp arkama yaslanarak bütün bulutlar birbirine karışana kadar gökyüzüne baktım, sonunda gün yavaş yavaş geceye kayarken kurşuni bir sis perdesinden başka bir şey göremez oldum.

Andy o akşam altıda, ben onu bıraktıktan dokuz saat sonra aradı, beni kapıda karşıladı. "Muayene odasında uyuyor" dedi. Sonra da: "Sol bileği ve dört kaburgası kırılmış, çok şükür bacaklarında kırık yok. Beyin sarsıntısı da yok, şükür. Kuyruksokumu kırık. Omzu çıkmıştı, yerine oturttum. Sırtı ve gövdesi boydan boya zedelenmiş, belli ki tekme yemiştir. Ama iç kanama yok. Yüzü bakınca korkutuyor ama durumu fena değil, gözleri ve burnu iyi, kırık yok, morluğa buz koydum, senin de düzenli yapman gerekecek.

"Bacaklarında kesikler var. Ben asıl onlardan korkuyorum. Bir antibiyotik reçetesi yazdım; önlem olarak düşük

dozda başlatacağım, ama ateşlendiğini veya üşüme geldiğini söylerse bana hemen haber vermen lazım, bir de oralarında enfeksiyonla uğraşmayalım. Sırtı soyulmuş...”

“Soyulmuş ne demek?” diye sordum ona.

Sabırsız bir hali vardı. “Yüzülmüş” dedi. “Muhtemelen kemerle dövülmüş ama bana bir şey söylemedi. Pansuman yaptım ama bu antibiyotik kremi de vereceğim, yarından itibaren yaraları temizleyip pansumanı günlük değiştirmen gerekecek. İzin vermeye yanaşmayacak muhtemelen ama yaraları çok ciddi. Yapılacakların hepsini buraya yazdım.”

Elime tutuşturduğu naylon poşette hap kutuları, pansuman malzemeleri ve kremler vardı. “Bu” dedi Andy içinden bir şey seçip, “ağrıkesici ve almayı asla kabul etmiyor. Ama ihtiyacı olacak; bir sabah bir akşam mutlaka içir. Biraz sersemlik verir, o yüzden yalnız çıkmasına izin verme, ağır da kaldırmayın. Mide bulantısı da yapar fakat zorla da olsa yedireceksin. Sebze çorbası, lapa gibi hafif şeyler. Fazla dolanmamasını sağla, zaten ayağa kalkmak istemeyecektir.

Diş hekimini arayıp pazartesi dokuza randevu aldım. İki dişi kırılmış. En önemlisi mümkün olduğu kadar dinlenmesi; ben yarın öğleden sonra ve bu hafta her akşam uğrayacağım. İşe gitmesine kesinlikle izin verme, gerçi isteyeceğini de sanmam.”

Lafa girdiği gibi aniden sustu, sessizce bakiştık. “İnanmıyorum” dedi sonunda Andy. “Şerefsiz göt. O manyağı bulup gebertmek istiyorum.”

“Al benden de o kadar” dedim.

Başını salladı. “Polise bildirmeme izin vermedi” dedi. “Yalvardım ama nafiye.”

“Al benden de o kadar” dedim.

Yanına girdiğimde onu ilk kez görüyormuş gibi afalladım; sandalyesine oturtmak için yardım edecek oldum fakat başıyla itiraz etti, kurumuş kan yüzünden pas rengi lekeler-

le dolu sabahki kıyafetleriyle sandalyeye yerleşmesini bekledik. “Teşekkür ederim Andy” dedi alçak sesle. “Özür dilerim.” Andy elini başına koydu ve bir şey demedi.

Greene Sokak’a döndüğümüzde hava kararmıştı. Çok hafif, zarif bir tekerlekli sandalyesi vardı malum, kullanıcısı tüm işlerini mutlaka kendisi görecekti iddiasıyla tasarlandığından tutamağı bile yoktu, çünkü sandalyede oturan kişinin, kimsenin yardımına asla tenezzül etmeyeceği düşünülmüştü hesapta. Çok alçakta olan sırt desteğinden tutup öyle itmek gerekirdi. Holde durup ışığı yaktım, gözlerimizi kırıştırdık.

“Temizlemişsin ortalığı” dedi.

“Eh, evet” dedim. “Seninki kadar iyi bir iş çıkaramasam da...”

“Teşekkür ederim” dedi.

“Ne demek?” Sessiz kaldık. “Üstünü değiştirmene yardım edeyim, sonra da bir şeyler ye istersen.”

Başını salladı. “Yok, teşekkür ederim. Ama aç değilim. Hem kendim giyinebilirim.” Artık hizaya girmiş, kontrol-lüydü: Birkaç saat önce gördüğüm kişi, ışık görmez bodruma kurulu labirentine kapatılmıştı yine. Her zaman kibardı ama kendini korumaya, ehil olduğunu göstermeye çalışırken daha da incelirdi: Kendini tehlikeli bir kabilenin içinde bulmuş, işlerine burnunu sokmamaya gayret eden bir kâşif gibi saygılı ve mesafeliydi.

Sessizce iç geçirip onu odasına götürdüm; ihtiyacı olursa kapıda beklediğimi söyledim, başıyla tamam dedi. Yere oturup bekledim: Önce musluklar açıldı kapandı, sonra adımlarını duydum, uzun bir sessizlik oldu, ardından da uzandığı sırada yatağın hışırtısını işittim.

İçeri girdiğimde yorganın altındaydı, yatağın kenarına oturdum. “Bir şey yemek istemediğinden emin misin?” diye sordum.

“Evet” dedi, bir sessizlikten sonra gözlerime baktı. Gözlerini açabilecek hale gelmişti, yatak takımlarının beyazına

karşı yüzü verimli toprakların renkleriyle kamufle edilmiş gibiydi: Gözlerinin orman yeşili, saçlarının sarı kahve tamları ve sabahkine göre maviliğinden kurtulmuş, koyu ve parıltılı bir bronzluktaki yüzü. “Çok üzgünüm Harold” dedi. “Dün gece sana bağırdığım için de, başına bu kadar dert açtığım için de özür dilerim. Bir de üstüne...”

“Jude” dedim sözünü keserek, “özür dilemen gerekmiyor. Asıl *ben* çok üzgünüm. Keşke senin için elimden bir şey gelse.”

Gözlerini kapattı, tekrar açtı, bakışlarını çevirdi. “Çok utanıyorum” dedi usulca.

Bunun üzerine saçını okşadım, engel olmadı. “Utanma” dedim. “Sen yanlış bir şey yapmadın.” Ağlamaklıydım, ağlardım da; ama o ağlayacak gibi geldi, o ağlayacaksa da ben kendimi tutmalıydım. “Biliyorsun değil mi?” diye sordum. “Bunun senin suçun olmadığını, bunu hak etmediğini biliyorsun değil mi?” Cevap vermeyince üst üste sordum, sonunda başıyla isteksizce onayladı. “O herifin şerefsizin teki olduğunun farkındasın değil mi?” dediğimde yüzünü çevirdi. “Senin bir kusurun yok, farkında mısın?” diye sordum. “Olanlar senin kişiliğine, değerine gölge düşürmez, farkında mısın?”

“Harold” dedi. “Lütfen.” Ben de durdum ama aslında devam etmeliydim.

Bir süre konuşmadık. “Sana bir soru sorabilir miyim?” dediğimde bir iki saniye düşünüp başıyla evet dedi. Laf ağzımdan çıkana kadar ne diyeceğimi bilmiyordum bile; söylerken de nereden estiğini hiç bilemedim; aslında hep bildiğim ama sormaya hiç cesaret edemediğim bir soruydu çünkü ne cevap vereceğini biliyordum, onun ağzından duymak da istemiyordum. “Çocukken cinsel istismara uğradın mı?”

Gerildiğini görmekten çok hissettim, elimin altında da sarsıldığını duydum. Hâlâ göz göze gelmemiştik, soluna dönüp pansumanlı kolunu yanındaki yastığa koydu. “Tanrım, Harold” dedi en sonunda.

Elimi çektim. “Kaç yaşındayken oldu?” diye sordum.

Bir sessizlik oldu, sonra yüzünü yastığa gömdü. “Harold” dedi, “hiç halim yok. Uyumak istiyorum.”

Elimi omzuna koydum, irkildi ama çekmedim. Avcumun içinde kaslarının gerildiğini, vücudundan bir titreme geçtiğini hissedebiliyordum. “İçin rahat olsun” dedim ona. “Utanacağın hiçbir şey yok” dedim. “Olanlar senin suçun değil Jude, anlıyor musun beni?” Uyuyormuş gibi yapsa da o titreşimi hâlâ hissediyor, vücudunun tetikte ve gergin olduğunu anlıyordum.

Orada bir süre daha oturup kaskatı durmasını seyrettim. Sonunda kapıyı arkamdan kapatarak çıktım.

Haftayı orada geçirdim. O gece sen aradın, telefonunu ben açıp yalan söyledim, kaza maza diye geveledim, duyduğun endişeyi sesinden anlayıp sana doğruyu söylemeyi çok istedim. Ertesi gün tekrar aradın, kapısında durup bu kez onun söylediği yalanları dinledim. “Trafik kazası ya. Yok yok, ciddi değil. Nasıl? Ha, geçen hafta sonunu Richard’ın evinde geçirmiştin. Dönüşte dalmışım, ağaca çarptım. Ne bileyim, çok yorgundum. İşler çok yoğun. Yok, kiralık arabaydı. Benimki serviste. Önemli bir şey yok. Hayır, iyiyim ben. Harold’ın abartması canım. Yemin ederim. Hayır, önümüzdeki ayın sonuna kadar Roma’da. Willem, yemin ediyorum yok bir şeyim. Tamam. Biliyorum. Tamam, söz veriyorum. Sen de. Hoşça kal.”

Çoğunlukla uysal, sakindi. Her sabah çorbasını içti, ilaçlarını aldı. Sersemletiyordu ilaçlar. Sabah erkenden çalışma odasına geçti ama on bir olmadan kanepeye uzanmış uyuyor oluyordu. Bütün gün uyudu, sadece akşam yemeğine uyanırdım. Her gece aradın. Julia da aradı: Konuşmalarını dinlemeye çalıştım ama pek bir şey anlayamadım; o çok az konuştuğuna göre asıl Julia konuştu demek ki. Malcolm defalarca geldi; Henry Young’lar, Elijah ve Rhodes da ziyaret etti. JB bir iris tablosu gönderdi; onun çiçek de çizdiğini bil-

mezdim. Andy'nin tahmin ettiği gibi bacaklarındaki ve sırtındaki pansumanları bana değiştirtmedi; onca yalvarma, bağırıp çağırmama rağmen sırtını göstermedi. Andy'ye izin verdi ama, ben de onun "İki günde bir bana gelmen lazım, bu pansumanlar yenilenecek" dediğini duydum kapıdan. "Çok ciddiylim."

"İyi" diye tersledi.

Lucien ziyarete geldi fakat çalışma odasında uyuyordu. "Uyandırma sakın" deyip kapı aralığından baktı, "Tanrım" diyebildi. Bir süre konuştuk, onun firmada ne kadar sevildiğini anlattı ki, çocuğun dört yaşında yuvada oyun hamurundan harikalar yaratsa da, kırk yaşında milyonluk büroda milyarlık hırsızları savunsa da duymaktan bıkmazsın bunu. "Onunla gurur duyuyorsun da derdim ama biliyorum aranızda neler geçtiğini." Sırıttı. Jude'u çok sevdiğini anlayabiliyordum, bunun için de önce kıskançlığa kapıldım, sonra kıskandığımı için kendime kızdım.

"Hiç de değil" dedim. "Tabii ki gurur duyuyorum onunla." Kendini güvende, ağırlıklarından kurtulmuş hissettiği, korkularını ve güvensizliğini kapıda bıraktığı tek yer olan Rosen Pritchard yüzünden senelerce başının etini yediğime pişman oldum.

Salı günü dönecektim, pazartesiye durumu biraz düzelmişti: Yanakları hardal rengiydi ama şişlikleri inmiş, yüzünün kemikleri ortaya çıkmıştı. Nefes almak, konuşmak biraz daha az acı veriyordu, sesinin de hırıltısı azalmıştı. Andy sabahki ağrı kesici dozunu yarıya indirmesine izin verdi, canlanmasa da sersemliği gitti. Satranç oynadık, kazandı.

"Perşembe akşamı gelirim" dedim akşam yemekte. O dönem derslerim salı, çarşamba ve perşembe günleriydi.

"Hiç yorulma" dedi. "Çok teşekkür ederim Harold ama iyileştim işte, idare ederim."

"Biletimi aldım bile" dedim. "Zaten her zaman hayır de-

mek zorunda değilsin Jude. Hatırladın mı? Kabullenme falan hani?" Üstüne bir şey demedi.

Başka ne anlatabilirim sana? Andy'nin hafta sonuna kadar dinlenmesi tavsiyesine rağmen çarşamba günü işe döndü. Andy, savurduğu tehditlere kulak asmadan her gece gelip pansumanları değiştirdi, bacaklarını muayene etti. Julia döndü, ekim sonuna kadar her hafta sonu ya o gitti ya ben gittim New York'a, Greene Sokak'ta onunla kalmaya. Hafta içi yanında Malcolm kaldı. Hoşuna gitmediğini sezmiştim ama bu konuda onun tercihlerini dikkate almamaya karar vermiştik.

Toparlandı. Bacakları enfeksiyon kapmadı. Sırtı da. Ucuz kurtuldu deyip durdu Andy. Kaybettiği kiloları aldı. Kasımın başında sen dönene kadar bütünüyle iyileşmişti. O yıl seyahat etmesi gerekmesin diye New York'taki evde verdiğimiz Şükran Günü yemeğine kadar alçısı çıkmıştı, yürümeye başlamıştı. Yemekte dikkatle izledim onu, Laurence'la konuştuğunu, Laurence'ın kızlarından biriyle gülüştüğünü gördüm ama o gece Caleb bileğini yakaladığında yüzündeki acı, utanç ve korku ifadesi gözümün önünden gitmiyordu. Tekerlekli sandalye kullandığını öğrendiğim günü düşündüm: Truro'da o poşeti bulduktan bir süre sonra konferans için şehre gelmiştim, buluşacağımız restorana tekerlekli sandalyeyle girince neye uğradığımı şaşırmıştım. "Neden hiç bahsetmedin?" diye sordum, o da şaşırmış gibi yaptı, sanki söylemişti de ben unutmuştum. "Yok, söylemedin" diye ısrar ettim, sonunda onu böyle zayıf, çaresiz biri gibi görmemden çekindiğini söyledi. "Ben seni hiçbir zaman öyle görmem" dedim ve onu hakikaten öyle görmediysem de, onun hakkındaki düşüncelerimi biraz değiştirdi bu; gerçek benliğinin çok az bir kısmını gösterdiğini hatırlamamı sağladı.

Bazen o hafta yalnız Andy'yle bana bir cin musallat oldu da yaşadıklarımızı gördük gibi geliyordu. Sonraki aylarda zaman zaman birileri araba kullanmaktaki beceriksizliği,

Wimbledon hayalleri konusunda espri yapar, o da gülüp kendiyle alay eden bir karşılık verirdi. O anlarda benimle göz göze gelemezdi; gerçekte yaşananların, onu yerin dibine soktuğunu düşündüğü olayların canlı tanığıydım ben.

Zaman geçtikçe, olayın ondan büyük bir parça kopardığını, onu değiştirdiğini anlamaya başladım: Farklı biri olmuş ya da eskiden olduğu birine dönmüştü. Caleb'den önceki aylarda eskisinden sağlıklı olduğunu hissetmiştim: Karşılaştığımızda ona sarılmama izin vermişti, mutfakta yanından geçerken kolumu atmam gibi dokunuşlarıma da karşı çıkmamıştı, havuçları aynı düzenli tempoyla doğramaya devam etmişti. Bu noktaya varabilmemiz yirmi yıl sürdü. Fakat Caleb'den sonra bir gerileme oldu. Şükran Günü'nde ona sarılmak için yaklaştığımda çabucak sola kaydı, fazla değil ama, kollarımın boşlukta kalmasına yetecek kadar; o an göz göze geldik ve ben birkaç ay öncesine kadar sahip olduğum iznin elimden alındığını anladım: Baştan başlamam gerekcekti. Caleb'in haklılığına, kendisinin iğrenç biri olup başına gelenleri bir biçimde hak ettiğine karar verdiğini anladım. Ve bu çok korkunç, çok iğrenç bir şeydi. Bize değil Caleb'e inanmaya karar vermişti çünkü Caleb onun hep düşündüğü, baştan beri kendisine öğretilen şeyi doğruluyordu ve kişinin fikrini değiştirmesindense kendine belletilenlere inanması hep daha kolaydır.

Daha sonraları işler sarpa sardığında, acaba ne söyleyebilirdim, ne yapabilirdim diye düşündüm durdum. Kimi zaman, benim söyleyebileceğim hiçbir şey olmadığını düşündüm. Söylenecek çok şey vardı ama bizim söylememiz onu ikna etmezdi. İşte o zaman silah, adam, baskın, 29. Sokak Numara 50, Daire 17J fantezilerim hortluyordu. Ama bu sefer vurmak için gitmeyecektik. Caleb Porter'ı karga tulumba arabaya bindirip Greene Sokak'a götürecekti, yaka paça yukarı çıkaracaktık. Ona söyleyeceklerini bir bir ezberle-

tip hemen arkasında, asansörde, namlusu sırtına çevrili silahla beklediğimizi hatırlatacaktık. Sonra kapının arkasından söylediklerini dinleyecektik: *Ben sana öyle demek istemedim. Tepeden tırnağa hatalıydım. Yaptıklarım ama daha da önemlisi söylediklerim başkasını hedef alıyordu. İnan bana çünkü daha önce de inandın: Sen güzelsin, mükemmelsin ve ben sana öyle demek istemedim. Yanıldım, hatalıydım; şu dünyada hiç kimse benim kadar yanılmış olamaz.*

Her akşamüstü saat dörtte, son dersi bitip ilk işi başlamadan önce bir saat boş zamanı olurdu, fakat çarşambaları bu süre iki saatti. Bir zamanlar bu saatleri okuyarak veya araziyi dolaşarak geçirirken, Luke Birader izin vereli beri çoğunlukla serada takılıyordu. Eğer Luke oradaysa bitkileri sulamasına yardım ederken isimlerini –*Miltonia spectabilis*, *Alocasia amazonica*, *Asystasia gangetica*– ezberliyor, başka bir biradere tekrarlayıp övgü kazanmayı umuyordu. “Bence bu *Heliconia vellerigera* biraz büyümüş” derdi bitkinin tüylü yapraklarını okşarken, Birader Luke da ona bakıp başını sallardı. “İnanılmaz bir şey” derdi. “Yüce rabbim nasıl bir hafıza vermiş sana?” O da içten içe gülümser, biraderi etkilediği için sevinirdi.

Eğer Luke Birader orada değilse, zamanını eşyalarıyla oynayarak geçirirdi. Birader ona seranın bir köşesinde istifli plastik saksıları kenara çekerse bir mazgal göreceğini, onu kaldırırsa da altındaki küçük deliğe, bir çöp poşetine doldurduğu eşyalarını saklayabileceğini göstermişti. O da dallarını ve taşlarını ağacın dibinden çıkarıp seraya taşımış, ılık ve nemli ortamda bu cisimleri parmakları donmadan inceleme imkânı bulmuştu. Luke aylar içinde bu koleksiyona eklemeler yapmıştı: Gözlerinin renginde olduğunu söylediği, denizde aşınmış bir parça cam; içindeki minik topu sallandığında zil gibi çınlayan bir metal düdük; son olarak da, dediğine

göre bir Navajo yerlisi tarafından yapılmış ve küçüklüğünde kendisine ait olan, bordo yünden kıyafeti, turkuvaz boncuklardan kemeriyle bezden bir erkek bebek. İki ay önce poşetini açtığında Luke'un ona bir baston şeker bıraktığını görünce havalara uçtu. Hep tadına bakmak istemişti bu çizgili şekerlerin; parça parça kırıp ağzında incecik kalana kadar emdikten sonra iştahla ısırdı, şekerini azıdişlerine yaydı.

Birader ertesi gün ders biter bitmez gelmesini çünkü bir sürprizi olduğunu söyledi. Bütün gün aklı bir karış havadaydı; Michael'dan tokat, Peter'dan poposuna şaplak yemesine rağmen istifini bozmadı. Ne zaman ki David Birader aklını derslerine vermezse serbest zaman yerine fazladan iş yapacağını söyledi, kendini toparladı ve bir biçimde günün sonunu etti.

Çıkıp manastır binasından görünmeyeceği bir yere gelir gelmez koştu. Mevsimlerden ilkbahardı, içi içine sığmıyordu: Pembe çiçeklerle köpüklenmiş kiraz ağaçlarını, parlak ve akıl almaz renkleriyle laleleri, ayağının altında yumuşacık taze çimleri çok seviyordu. Bazen yalnızken Navajo bebeğini ve insana benzeyen dal parçasını dışarı çıkarıyor, çimenlere oturup onlarla oynuyordu. İkisini farklı sesle ama içinden konuşturuyordu çünkü Michael Birader erkek çocukları bebekle oynamaz, hem zaten senin oyun çağın geçti demişti.

Luke Birader'in koşarken onu izleyip izlemediğini merak etti. Bir çarşamba günü Luke Birader, "Koşa koş geldiğini gördüm" demişti ve Jude tam özür dilemek için ağzını açmışken birader "Ne kadar da güzel koşuyorsun öyle, bravo!" diye devam ettiğinde adeta dilini yutmuş, ağzı da birader gülerek kapamasını söyleyene kadar bir karış açık kalmıştı.

Seraya girdiğinde kimse yoktu. "Ben geldim!" diye seslendi. "Luke Birader?"

"Buradayım" dediğini duydu, seranın bitişiğinde gübre çuvallarının, şişelenmiş saf suların istiflendiği, çeşit çeşit bu-

dama ve bahçe makaslarının duvardan sallandığı, yerde malç çuvallarının durduğu küçük odaya yöneldi. Odunsu ve yosunsu kokusuyla bu odayı severdi; hevesle gitti ve kapıyı vurdu.

İçeri girdiğinde bir an sersemledi. Oda tek bir alev dışında karanlıktı, Luke Birader de yere oturmuş bu alevin üzerine eğilmişti. “Yaklaş biraz” dedi birader, yaklaştı o da.

“Biraz daha” dedi ve güldü. “Yok bir şey Jude, korkma.”

Yaklaştığında birader yerdeki şeyi eline alıp “Sürpriz!” dedi ve bunun bir top kek olduğunu gördü, ortasında da yanan bir kibrit vardı.

“Nedir bu?” diye sordu.

“Bugün doğum günün değil mi?” dedi birader. “Bu da doğum günü pastan. Hadi üfle mumunu, bir dilek tut.”

“Benim mi bu?” dedi alev titrediği sırada.

“Evet senin” dedi birader. “Hadi çabuk, dilek tut.”

Bu ilk doğum günü pastasıydı ama bu âdeti bir yerlerde okumuştı, ne yapacağını biliyordu. Gözlerini kapadı, dileğini tuttu, sonra açıp kibriti üfledi ve içerisi zifiri karanlık oldu.

“Mutlu yıllar” dedi Luke ve ışığı açtı. Keki ona verdi, bir parçasını Luke’a teklif ettiğinde ise başını salladı: “Hepsi senin.” Minik yabanmersini parçalarıyla hayatta yediği en lezzetli şey gibi gelen keki yerken onu izleyip gülümsedi.

“Bir şey daha var” dedi Luke ve arkasından gazete kâğıdına sarılıp sicimle bağlanmış yassı bir kutu uzattı. “Hadi aç” deyince, gazeteyi yırtmamaya özen göstererek açtı. Yazısız, solgun bir karton kutu çıktı altından, onun da içinde çeşitli boylarda yuvarlak tahta parçaları. Parçaların iki taraflarında çentikler vardı, Luke Birader bunları birbirine geçirerek kutu yapmayı, üzerine çalı çırpı koyarak bir nevi dam yapabileceğini gösterdi. Yıllar sonra, üniversitedeyken bir oyuncakçı vitrininde bu tahtaları gördüğünde, aldığı hediye den bazı parçaların eksik olduğunu fark edecekti: Kırmı-

zı üçgen çatı ve yatay yerleştirilen yeşil çubuklar gibi. Ama o anda mutluluktan konuşmayı unutmuş, terbiyesini hatırlayabildiğinde ise biradere defalarca teşekkür etmişti.

“Rica ederim” dedi Luke. “İnsan sekiz yaşına bir kere basar, değil mi?”

“Evet” dedi hediye den ötürü ağzı kulaklarına vararak, kalan serbest zamanının sonuna kadar da parçalarla evler, kütular yaptı, Luke Birader ise onu izledi, ara sıra uzanıp saçını kulağının arkasına attı.

Boş bulduğu her dakikayı biraderle serada geçiriyordu. Luke’un yanında başka bir insan oluyordu. Diğer biraderler için o bir yük, sorunlar ve yetersizlikler yumağıydı ve her gün onun neden adam olmayacağı farklı şekilde masaya yatırılıyordu: Akıllı bir karış havadaydı, fazla duygusaldı, aşırı enerjikti, çok hayalperestti, çok meraklıydı, çok sabırsızdı, kilo almıyordu, oyun düşkünüydü. Daha minnettar, daha zarif, daha kontrollü, daha saygılı, daha mahir, daha disiplinli, daha uysal olmalıydı. Ama Luke Birader’in gözünde zeki, çevik, akıllı, canlıydı. Luke Birader ona çok soru soruyorsun demiyor, bazı şeyleri büyüyünce anlayacağını söylemiyordu. Luke Birader onu ilk gıdıkladığında önce nefesi kesilmiş, ardından kahkahalara boğulmuştu; Luke Birader de onunla gülmüş, orkidelerin altında şakalaşmışlardı. “Çok güzel bir kakkahan var” demişti Luke Birader, sonra “Ne kadar güzel gülümsüyorsun Jude” ve “Ne neşeli bir insansın.” Sera gitgide büyümlü bir ortama dönmüş, onu Luke Birader’in gördüğü gibi, komik ve zeki birine, insanların yanında olmak isteyeceğı, olduğundan farklı ve daha iyi birine çevirmişti adeta.

Diğer biraderlerle sorunlar yaşadığında kendini serada, eşyalarıyla oynarken veya Luke Birader’le konuşurken hayal eder, Luke Birader’in ona dediklerini tekrarlardı. İşler iyice kötüleşip akşam yemeğı bile yiyemediğı günlerin ertesinde, odasında Luke Birader’in bıraktığı bir şey bulurdu

mutlaka; bazen bir çiçek, kırmızı bir yaprak, ya da mazgalın altında biriktirdiklerinin yanına koyması için tombul bir meşe palamudu.

Diğer biraderler, bütün boş zamanını Luke Birader ile geçirdiğini anlamışlar ve sezdiği kadarıyla da tasvip etmemişlerdi. “Luke’un yanında kendine mukayyet ol” diye uyaran, onu her fırsatta azarlayıp döven Pavel Birader’den başkası değildi. “O sandığın gibi biri değil.” Ama kulak asmadı. Hiçbiri göründükleri gibi insanlar değillerdi ki.

Bir gün geç gitti seraya. Zor bir hafta geçirmişti, çok kötü dayak yediğinden yürürken canı acıyordu. Önceki gece hem Peder Gabriel hem Matthew Birader ziyaretine gelmişti ve bütün vücudu ağrı içindeydi. Günlerden cumaydı, Michael Birader nedense onu erken bırakmıştı, o da gidip tahta parçalarıyla oynamayı düşünmüştü. Bu olaylardan sonra hep olduğu gibi yalnız kalmak, ılık odada tek başına oturup oyuncaklarıyla oynamak, kendini çok uzaklarda hayal etmek istemişti.

Geldiğinde serada kimse yoktu, mazgalı kaldırıp Kızılde-rili bebeğini ve tahta oyuncak kutusunu çıkardı fakat daha bunlarla oynarken ağlamaya başladığını fark etti. Daha az ağlamaya gayret ediyordu –hem kendini daha kötü hissediyor, hem de biraderler sinirlenip ceza veriyorlardı– ama elinden bir şey gelmiyordu. Hiç değilse sessiz ağlamayı öğrenmişti, öyle yaptı; sessiz ağlamanın kötü yanı ise acı vermesi, çok dikkat gerektirmesiydi ve sonunda oyuncaklarını bırakmak zorunda kaldı. İlk zil çalana kadar ağladı, sonra oyuncaklarını kaldırıp havuç ve patates soymak, kereviz doğramak için koş a koş a mutfağa gitti.

Sonrasında, büyüdüğünde bile tam anlam veremediği sebeplerden ötürü işler bir anda çok kötüye gitti. Dayaklar ağırlaştı, ziyaretler ağırlaştı, dersler ağırlaştı. Ne hata yaptığını bilmiyordu; kendi gözünde hep olduğu gibiydi. Ama

sanki biraderlerin ona karşı sabrı tükenmek üzereydi. Ona istediği kadar kitap ödünç veren David ve Peter Biraderler bile onunla konuşmaktan kaçınıyordu. “Git başımdan Jude” dedi David Birader, ona verdiği Yunan mitolojisi üzerine bir kitap hakkında konuşmak için geldiğinde. “Seni görmek istemiyorum şimdi.”

Onu başından atacaklarına giderek ikna oluyor ve çok korkuyordu, çünkü yuva bildiği tek yer manastırdı. Biraderlerin tehlikeler ve baştan çıkarıcı arzularla dolu olduğunu söylediği dış dünyada nasıl hayatta kalır, ne yapabilirdi? Çalışabilirdi, bunu biliyordu; yemek yapmaktan, bahçıvanlıktan, temizlikten anlıyordu, böyle bir işte çalışabilirdi. Belki biri onu yanına alırdı. Bu durumda daha iyi biri olacağını söylüyordu kendisine. Biraderlerle yaptığı hataların hiçbirini yapmazdı.

“Sana bakmak kaç paraya patlıyor haberin var mı?” diye sormuştu bir gün Michael Birader. “Biz seni bu kadar uzun tutacağımızı hiç düşünmemiştik galiba.” İki cümleye de ne cevap vereceğini bilemediğinden başını masasına eğip sessizce oturmuştu. “Bunun için özür dilemelisin” demişti Michael Birader ona.

“Özür dilerim” diye fısıldamıştı.

Artık o kadar bezgindi ki seraya gidecek gücü bile kendinde bulamıyordu. Dersleri bitince, Pavel Birader’in fare var, Matthew Birader’in de yok dediği kilerin bir köşesine çekiliyor; yağ, makarna ve un paketlerinin tutulduğu tel dolaplardan birinin üstüne çıkıp zil çalana kadar orada dinleniyordu. Yemeklerde Luke Birader’den uzak duruyor, birader ona gülmüşediğinde bakışlarını kaçırıyordu. Luke Birader’in sandığı gibi –neşeli? komik?– bir çocuk olmadığından emindi ve bir biçimde Luke’u kandırdığını düşünerek kendinden utanıyordu.

Bir hafta kadar Luke’tan uzak durduktan sonra bir gün saklanma yerine geldiğinde biraderi orada beklerken buldu.

Saklanacak bir yer aradı ama yoktu, o da ağlamaya başlayıp yüzünü duvara döndü ve özür dilemeye başladı.

“Bir şey yok Jude” dedi Luke Birader, yanına gelip sırtını sıvazladı. “Bir şey yok, bir şey yok.” Birader kilerin basamaklarına oturdu. “Gel buraya, yanıma otur” dedi ama o başını salladı, bu utançla yapamazdı. “Bari yere otur” dedi Luke, o da oturup sırtını duvara yasladı. Luke bunun üzerine ayağa kalkıp üst raflardaki kolileri karıştırdı, birinden bir şey çıkarıp ona uzattı. Cam şişede elma suyuydu.

“Olmaz” dedi anında. Kilere zaten hiç girmemesi gerekiyordu; yan taraftaki küçük pencereden sızıyor, sonra tel dolaplardan iniyordu. Kilerden Pavel Birader sorumluydu ve her hafta sayım vardı. Bir eksik çıkarsa ondan bilirdilerdi. Hep öyle olmuştu.

“Merak etme Jude” dedi birader. “Ben yerine koyarım. Al hadi.” Epey ısrardan sonra aldı. Şurup kadar tatlı bir içecekti; yudum yudum mu içse, biraderin fikrini değiştirip elinden almasına fırsat vermeden tepesine mi dikse bilemedi.

Bitirdikten sonra bir süre sessiz oturdular, ardından birader alçak sesle “Jude” dedi, “sana yaptıkları şey doğru değil. Bunu sana yapmamalılar; sana zarar vermemeliler.” Az daha tekrar ağlamaya başlıyordu. “Ben senin canını asla yakmam Jude, bunu biliyorsun değil mi?” Luke’un uzun, kibar, endişeli yüzüne, kısa kır sakalına, gözlerini büyük gösteren gözlüğüne bakıp başını salladı.

“Biliyorum Luke Birader” dedi.

Luke Birader uzun bir suskunluktan sonra konuştu. “Manastıra gelmeden önce bir oğlum vardı Jude, biliyor musun? Bana onu hatırlatıyorsun. Oğlumu çok severdim. Ama öldü, ben de buraya geldim.”

Ne diyeceğini bilemedi fakat bir şey demesi de gerekmiyordu çünkü Luke Birader konuşmaya devam etti.

“Bazen sana bakıyorum da, bu yapılanları hak etmediği-

ni düşünüyorum. Senin bir başkasıyla olman lazım, başka bir yerde..." Luke Birader yine durdu çünkü tekrar ağlamaya başlamıştı. "Jude" dedi şaşkınlıkla.

"Yapmayın" dedi hıçkırıklarla, "n'olur Luke Birader, izin vermeyin beni göndermelerine, söz veriyorum daha iyi biri olacağım, söz, söz. Yollamasınlar beni."

"Jude" dedi birader, yanına oturup onu kendine çekti. "Kimsenin seni bir yere yolladığı yok. Sana yemin ederim, kimsenin seni bir yere yolladığı yok." Nihayet toparlanabilirdi, uzun bir süre konuşmadan oturdular. "Ben demek istediğim, seni seven birinin yanında olmayı hak ettiğin. Benim gibi. Sen benim yanımda olsan hiç canını yakmazdım. Çok güzel zaman geçirirdik."

"Ne yapardık?" diye sordu nihayet.

"Mesela" dedi Luke ağır ağır, "kampa giderdik. Sen hiç kamp yaptın mı?"

Yapmamıştı elbette, Luke da çadırı, ateşi, yanan çam odununun kokusunu ve çıtırtısını, çöpe dizilip kızartılan şekerleri, baykuş çığlıklarını anlattı.

Ertesi gün seraya döndü; sonraki haftalarda ve aylarda Luke ona birlikte, baş başa yapabilecekleri şeyleri anlattı. Plaja, şehre, panayırlara giderlerdi. Pizza, hamburger, haşlanmış mısır, dondurma yiyebilirdi. Beysbol oynamayı, balık tutmayı öğrenirdi; ikisi baş başa, baba oğul gibi küçük bir kulübede yaşar, sabahdan öğlene kitap okur, öğlenden akşamaya oyun oynarlardı. Bütün sebzelerinin yanında çiçek de yetiştirecekleri bir bahçeleri olur, evet belki bir gün sera da yaparlardı. Her şeyi birlikte yaparlar, her yere birlikte giderler, en yakın dosttan da yakın olurlardı.

Luke'un hikâyeleri başını döndürüyordu; işler kötü gittiğinde hep kabak yetiştirecekleri bahçelerini, oyuncaklardan yaptığının biraz büyüğünü andıran kulübenin arkasındaki dereye sazan tutacaklarını, gerçek bir yatağının olacağını ve

en soğuk gecelerde bile sıcacık oturacaklarını, isterlerse her hafta kek pişireceklerini düşünürdü.

Ocak ayının başında, seradaki ısıtıcılara rağmen bitkileri çuvala sarmak zorunda kaldıkları kadar soğuk günlerden bir gün, konuşmadan çalışıyorlardı. Luke'un hayali evden bahsetmeyi ne zaman isteyip ne zaman istemediğini hep kestirebilirdi ve bugün de biraderin akıllı başka yerdeydi, pek sesi çıkmıyordu. Luke Birader keyifsiz olduğu zaman da nezaketi elden bırakmaz ama suskun olur, o da bu suskunluğu kurcalamaması gerektiğini bilirdi. Fakat Luke'tan bir hikâye daha dinlemeye can atıyordu, çok ihtiyacı vardı. İçinde sadece ölme arzusu uyandıran berbat bir gün geçirmişti ve Luke'tan oturacakları kulübeyi, yalnız kaldıklarında yapacaklarını dinlemeye çok ihtiyacı vardı. O kulübede Matthew Birader, Peder Gabriel ya da Peter Birader olmayacaktı. Kimse onu azarlamayacak, incitmeyecekti. Sürekli serada yaşar gibi hissedecekti o zaman, bitimsiz bir sihir içinde gibi.

Kendine konuşmaması gerektiğini telkin ederken, Luke Birader konuştu. "Jude" dedi, "ben bugün çok mutsuzum."

"Neden Luke Birader?"

"Çünkü" dedi Luke Birader ve bir nefes aldı. "Seni ne kadar sevdiğimi biliyorsun değil mi? Ama son zamanlarda senin beni o kadar sevmediğini hissediyorum."

Bunlar korkunç sözlerdi, bir an ne cevap vereceğini bilemedi. "Olur mu hiç öyle şey!" dedi biradere.

Ama Luke Birader başını salladı. "Ben sana ormandaki evimizi anlatıp duruyorum" dedi, "ama senin oraya sahidan gitmek istediğini hissedemiyorum. Anlattıklarım sadece hikâyeymiş, masalmış gibi davranıyorsun."

Başını salladı. "Hayır Luke Birader. Çok ciddiye alıyorum anlattıklarını." Onun için ne kadar gerçek olduğunu, anlattıklarına ne kadar ihtiyaç duyduğunu ve hikâyelerin ona nasıl destek verdiğini Luke Birader'e anlatmanın bir yolu ol-

masını istedi. Luke Birader başta çok üzgündü ama sonunda o hayatı gerçekten istediğine, sadece Luke Birader ile yaşamayacağını düşündüğüne, bunu elde edebilmek için ne gerekiyorsa yapabileceğine ikna etti onu. Neden sonra birader nihayet gülümsedi, çömeldi ve onu kucakladı, sırtını sıvazladı. “Teşekkür ederim Jude, sağol” dedi, o da Luke Birader’i sevin-dirmekten mutlu, teşekkürle karşılık verdi.

Derken Luke Birader’in yüzüne aniden bir ciddiyet geldi. Bu konuda çok düşündüğünü, o kulübeyi inşa etme zamanının, buradan birlikte gitme zamanının geldiğini söyledi. Ama o tek başına gidemezdi; Jude gelecek miydi onunla? Söz veriyor muydu? Küçük ve mükemmel dünyalarında baş başa olmayı Luke Birader kadar o da istiyor muydu? Tabii ki istiyordu, elbette istiyordu.

Böylece bir plan ortaya çıktı. İki ay sonra, Paskalya’dan önce gidecekler, Jude dokuzuncu yaşgünü kulübelerinde kutlayacaktı. Gereken her şeyi Luke Birader hallediyordu, onun tek yapması gereken uslu durmak, derslerine çok çalışmak, sorun çıkarmamaktı. En önemlisi de hiçbir şey söylememek. Ne yaptıkları ortaya çıkarsa, dedi Luke Birader, onu manastırdan gönderir, kendi başının çaresine bakmaya bırakırlardı, Luke Birader de o zaman yardım edemezdi. Söz verdi.

Sonraki iki ay berbat ve harika geçti. Berbattı çünkü zaman çok ağır ilerliyordu. Harikaydı çünkü bir sır saklıyordu; manastırdaki günlerinin sona ereceğini müjdeleyen bir sır. Her sabah hevesle uyanıyordu çünkü Luke Birader’le olmaya bir gün daha yaklaştığını biliyordu. Biraderlerden biri yanına geldiğinde, kısa zaman sonra onlardan uzakta olacağını ve durumunun biraz daha az kötü olacağını kuruyordu kafasında. Azar işittiği veya dayak yediği her seferinde hep kendini kulübelerinde hayal ediyor, bu sayede maruz kaldıklarına dayanacak dirayeti –bu kelimeyi de Luke Birader öğretmişti– buluyordu.

Hazırlıklara yardımcı olmak için Luke Birader'e yalvar yakar olunca, Luke Birader de ona manastır bahçesindeki tüm çiçek ve bitkilerden numune toplamasını söyledi. Böylece akşamüstlerini elinde İncil, bahçeyi dolaşarak ve İncil'in sayfaları arasına yapraklar, çiçekler sıkıştırarak geçirdi. Serada daha az vakit geçiriyordu ama Luke'u ne zaman görse birader ona ciddiyetle göz kırpmıyor, o da ılık ve lezzetli sırlarının heyecanı ile kendi kendine gülümsüyordu.

Büyük gece gelip çattığında çok gergindi. Akşam yemekten hemen sonra Matthew Birader yanına geldi ama bir süre sonra gitti, o da yalnız kalabildi. Bir süre sonra Luke Birader geldi, parmağını dudaklarına götürdü, o da başını salladı. Luke'un kitaplarını ve iç çamaşırlarını bir kesekâğıdına doldurmasına yardım etti, ardından parmaklarının uçlarına basarak koridordan geçtiler, merdiveni indiler, karanlık binadan geçip geceye çıktılar.

"Araba uzakta değil" dedi Luke fısıltıyla, sonra Jude birden durunca da, "Ne oldu Jude?" diye sordu.

"Torbam" dedi. "Seradaki torbamı unuttum."

Luke şefkatle gülümseyip başını okşadı. "Arabaya koydum bile" dedi, Luke'un hatırlamasına minnet duyarak o da gülümsemeyle karşılık verdi.

Hava soğuktu ama fark etmedi bile. Manastırın uzun mıcırılı yolunu bitirdiler, ana yolun berisindeki tepeyi tırmandılar, tahta kapılardan geçip ana yolda yürümeye devam ettiler; gece öyle sessizdi ki kulakları uğulduyordu. Yürürlerken Luke Birader çeşitli takımyıldızlar gösterdi, o da isimlerini söyledi; hepsini doğru bilince Luke hoşnutluğunu mırıltıyla dile getirip başının arkasını sıvazladı. "Çok akıllı bir çocuksun" dedi. "Seni seçtiğime çok memnunum Jude."

Hayatı boyunca birkaç kere, doktora veya dişçiye gitmek için geçtiği o yoldaydılar yine, ama bu kez yol boştu, misk faresi, keseli sıçan gibi küçük yaban hayvanları cirit atıyordu.

Derken arabaya vardılar. Yer yer pas tutmuş, bordo renkli steysin arabanın arka koltuğunda koliler, siyah çöp poşetleri ve koyu yeşil plastik saksıları içinde Luke'un en sevdiği bitkiler vardı: Çirkin ve çilli yapraklarıyla *Cattleya schilleriana*, çiçeği uykulu gibi başını eğen *Hylocereus undatus*.

Luke Birader'i bir arabanın direksiyonunda görmek, arabaya binmiş olmaktan bile tuhaftı. En tuhafı ise her şeyin buna değdiği, çektiği tüm acıların son bulacağı, kitaplarda okuduğu kadar, hatta ondan da iyi bir hayatın onu beklediği duygusuydu.

"Hazır mısın?" diye sordu Luke Birader fısıltıyla, sırtarak.

"Hazırım" diye cevapladı fısıltıyla. Luke Birader kontak anahtarını çevirdi.

Unutmanın iki yolu vardı. Yıllar yılı bir kasa (hayal gücü ancak buna yetiyordu) canlandırdı hayalinde; gün bitiminde bir daha düşünmek istemediği görüntüleri, olayları, sözleri topladı, ağır çelik kapıyı açıp hızla içeri iteledikten sonra sertçe, sımsıkı kapattı. Ama bu yöntem etkili değildi: Hatıralar bir biçimde sızıyordu dışarı. Önemli olanın hatıraları depolamak değil yok etmek olduğunu anladı.

Bunun için de bazı çözümler buldu. Küçük hatıraları –ufak yanlışları, hafif hakaretleri– anlamsızlaşana ya da bir başkasının başına gelmiş de az önce öğrenmiş gibi hissedene kadar tekrar tekrar yaşıyordu. Daha büyük hatıraları ise film şeridi gibi aklında tutuyor, kare kare siliyordu. İki yöntem de kolay değildi: Silme işleminin ortasında durup filmin bütününe bakamazdı mesela; malzemeleri taramaya başladıkdan sonra şu veya bu ayrıntısına takılıp kalmamak mümkün değildi. Tamamen ortadan kaybolana kadar her gece üzerinde çalışması gerekirdi.

Tabii tamamen yok olmaları söz konusu değildi. Uzak ha-

tıralar haline gelebiliyorlardı en fazla; hortlak gibi peşinde dolaşmıyor, görmezden gelirse bir köşe başında önüne atlamıyor, başka bir şey düşünmesine meydan vermeyecek kadar çok zaman ve emek harcatmıyordu. Dalgın anlarında—uykuya dalmadan hemen önce, gece uçağının piste konmasına dakikalar kala, çalışamayacak kadar uyuklu ama uyuymayacak kadar ayık olduğu sürelerde—yeniden ortaya çıktıkları için, o sırada geniş, beyaz ve ışıklandırılmış bir perde hayal edip zihninin önüne kalkan gibi germek işe yarıyordu.

Dayaktan sonraki haftalarda Caleb'i unutmak üzerine çalıştı. Yatmadan önce daire kapısına gidip kendini salak hissetmekten alıkoyamayarak, eski anahtarını çıkarıp kilidi zorladı, açılmayacağını ve yine güvende olduğunu doğrulamak istedi. Evin içine gölge vursa ötecek kadar hassas alarm sistemini kurdu, kapattı, tekrar kurdu. Sonra karanlık odada gözleri açık yatarak unutuşa odaklandı. Çok zordu ama: Geçen aylardan o kadar çok hatırası hançerliyordu ki onu boğuluyordu. Caleb'in sesini duyuyordu kulaklarında, çıplak vücuduna bakarken Caleb'in yüzünde beliren ifadeyi görüyor, merdivenden uçarken hissettiği berbat boşluk duygusunu tekrar yaşayıp yatakta dertop oluyor, elleriyle kulaklarını kapatıp gözlerini yumuyordu. Sonunda kalkıp dairenin diğer tarafındaki çalışma odasına geçiyor, çalışıyordu. Büyük bir dava üstlenmişti ve bunun için minnettardı, çünkü işi bütün zamanını alıyor, başka bir şey düşünmeye fırsat bırakmıyordu. Bir süre eve doğru dürüst uğramadı bile; iki saat uyku, bir saat de duş ve giyinme süresiyle yetiniyordu ki işyerinde ilk defa kriz geçirdi, hem de çok şiddetli bir kriz. Gece temizlikçisi onu yerde bulunca binanın güvenliğini, güvenlik bunun üzerine firmanın yönetim kurulu başkanı Peterson Tremain'i, o da böyle bir durumda ne yapılacağını söylediği tek kişi olan Lucien'i aradı sırayla; Lucien, Andy'ye haber verdikten sonra başkanla birlikte ofise gelip Andy'nin

ulaşmasını bekledi. Ayaklarını görüp geldiklerini anlayınca yerde kıvranıyor, nefes alamıyor olmasına bakmadan gitsinler, onu yalnız bıraksınlar diye yalvaracak enerjiyi bulmaya çalıştı. Ama gitmediler; Lucien ağzındaki kusmukları yumuşak bir hareketle sildi, yanı başına oturup elini tuttu, utançtan ağlayacaktı. Daha sonra önemli bir şey olmadığını, bu tür krizleri sürekli geçirdiğini defalarca söylemesine rağmen dinlemediler, hafta boyu izin kullandırdılar, ertesi pazartesi de Lucien onu karşısına alıp bundan böyle makul saatlerde evine döneceğini bildirdi: hafta içi gece yarısı, hafta sonu da en geç dokuzda.

“Lucien” dedi şaşkınlıkla, “böyle şey mi olur? Çocuk mu-yum ben?”

“İnan bana Jude” dedi Lucien. “Yönetim kuruluna senin Arap atı gibi sonradan açıldığını söyledim, ama her nedense senin sağlığını düşünüyorlar. Ha bir de davayı. Sen hastalanırsan davayı kazanamazmışız gibi bir izlenim edinmişler.” Ne kadar uğraştıysa da Lucien’e söz geçiremedi: Saat gece yarısına geldiği anda ofisinin elektriği otomatik olarak kesiliyordu, o da en sonunda dedikleri saatte eve dönmeye razı geldi.

Caleb olayından bu yana Harold’la doğru dürüst konuşmamıştı; onunla karşılaşmak bile işkence gibiydi. Bu da Harold ve Julia’nın –giderek sıklaşan– ziyaretlerini zor hale getiriyordu. Harold’ın onu o halde görmesiyle yerin dibine geçmişti: Harold’ın kanlı pantolonunu görmesini, çocukluğunu sormasını (Ne kadar aşikârdı? İnsanlar sadece konuşmasıyla dahi yıllar önce başından geçenleri anlayabiliyor muydu? Öyleyse nasıl daha iyi saklayabilirdi?) düşündükçe öyle bir bulantı giriyordu ki midesine, durup geçmesini beklemekten başka bir şey yapamıyordu. Harold’ın ona eskisi gibi davranmak için uğraşmasına rağmen bir şeylerin değiştiğini hissedebiliyordu. Harold artık Rosen Pritchard konusunda başı-

nın etini yemiyor, milyarlık şirket vurgunlarına yardım ve yataklığın nasıl bir his olduğunu sormuyordu. Biriyle ilişki kurması ihtimalini ise kesinlikle gündeme getirmiyordu. Artık soruları, nasıl hissettiğine odaklanıyordu: Nasılsın? Nasıl hissediyorsun? Bacakların nasıl? Çok yoruyor musun kendini? Sandalyeyi çok kullanıyor musun? Bir yardıma ihtiyacın var mı? Bunlara cevapları hiç değişmiyordu: İyi, iyi, iyi; hayır, hayır, hayır.

Bir de üstüne, her gece arama huyunu durduk yerde tekrar edinen Andy vardı. Artık her gece birde arıyor, iki haftada bire çıkardığı muayenelerde ise şanına hiç yakışmayan bir sessizlik ve nezaketle davrandığından onu iyice telaşlandırıyordu. Bacaklarını muayene ediyor, kesiklerini sayıyor, hep sorduklarını soruyor, reflekslerini kontrol ediyordu. Her muayeneden sonra eve dönüp ceplerindeki bozukları boşaltırken Andy'nin cebine Sam Loehmann diye bir psikologun kartını sıkıştırdığını fark ediyordu. Hep farklı bir mesaj vardı kartların üzerinde: İLK RANDEVU BENDEN ya da HATIRIM İÇİN JUDE veya BİR KEREDEN BİR ŞEY OLMAZ. Can sıkıcı talih kurabiyeleri gibiydiler ve onları her bulduğunda atıyordu. Bir jest olarak hoşuna gidiyordu ama anlamsızlığı da bıkkınlık veriyordu; Harold evini her ziyaret ettiğinde lavabonun altındaki poşeti yenilemek zorunda kalması gibi. Gömme dolabın bir köşesinde duran kutudaki yüzlerce alkollü mendil, paket paket gazlı bez ve tomar tomar jilet arasından yeni bir poşet hazırlıyor, eski yerine iliştiriyordu. Bedeninin nasıl kullanılacağına hep başkaları karar vermişti ve Harold'la Andy'nin aslında ona yardım etmek istediklerini bilse de içindeki inatçı çocuk karşı çıkıyordu: Kendi bedeni, kendi kararıydı. Vücuduna söz geçirebilmesi zaten hiç kolay değildi, bu kadarcığını da çok mu görüyorlardı ona?

Kendisine iyi olduğunu, toparlandığını, dengesine kavuştuğunu telkin ediyordu ama gerçekte bir şeylerin yolunda ol-

madığının farkındaydı; değişmişti, tökezliyordu. Willem dönmüştü; yaşananlara tanık olmasa da, Caleb'den ve düştüğü durumdan haberdar değilse de –Harold, Julia ve Andy'yi ona bir şey söylerlerse ömür boyu yüzlerine bakmamakla tehdit ederek sağlamıştı bunu– onun karşısına çıkmaya utanıyordu. “Çok üzıldüm Jude” demişti Willem dönüşte alçısını gördüğünde. “İyi misin gerçekten?” Ama alçı bir şey değildi, utançtan bile sayılmazdı; bir an içinden Willem'e gerçeği anlatmak, hiç yapmadığı gibi omzuna kapanıp ağlamaya başlamak, bütün sırlarını Willem'e itiraf edip onu avutmasını, gerçek kimliğini öğrendiği halde onu sevdiğini söylemesini istemek geçmişti. Ama yapmamıştı elbette. Willem'e girift yalanlarla dolu uzun bir e-posta yazarak uydurma trafik kazasının bütün ayrıntılarını aktarmış, buluştukları gece ise o mesaj dışında her şeyden konuşarak sabahı bulmuşlar, salondaki kanepede uyuyakalmışlardı.

Ama hayatını sürdürdü bir şekilde. Kalktı, işine gitti. Bir yandan Caleb'i düşünmek zorunda kalmasın diye insan içinde olmak istiyor, diğer yandan da Caleb ona ne kadar eksik, tıksınç, insanlık dışı olduğunu hatırlattığından başkalarının, normal insanların yanında olmaktan utanıyordu. Yaşadığı günleri, ayaklarında uyuşukluk ve acı çektiği zamanda attığı adımlar gibi görmeye başladı: Bunları bir bir geride bırakacak, er ya da geç işler yoluna girecekti. Bir gün gelecek, o ayları ömrüne katıp yoğurmayı, kabullenmeyi ve geride bırakmayı öğrenecekti. Hep öğrenmişti.

Dava görüldü, kazandı. Büyük zafer deyip durdu Lucien, o da bunun farkındaydı ama daha çok panik hissediyordu: *Şimdi* ne yapacaktı peki? Yeni bir müvekkili vardı, banka hem de, ama yapılacak iş günde yirmi saat çalışmasını gerektirecek yoğunlukta değildi, biteviye evrak toplama işiydi. Evde tek başına kalacak, aklında Caleb olayından başka bir şey olmayacaktı. Tremain kutladı onu, sevinmesi gerektiği-

ni düşündü, ama patrondan daha fazla iş istediğinde güldü Tremain: “Hayır, St. Francis” dedi. “Tatile çıkıyorsun. İtiraz istemiyorum.”

Tatile çıkmadı. Önce Lucien’e, ardından Tremain’e çok istediğine fakat şimdi çıkamayacağına yeminler etti. Korktuğu başına geldi: Evde kendine yemek pişirirken ya da Willem’le sinemadayken ansızın gözünün önüne Caleb’le geçen aylardan bir sahne geldi. Sonra evdeki olaydan bir sahne, Luke Birader’le geçirdiği yıllardan bir sahne, ardından Dr. Traylor ile geçen aylardan bir sahne, sonra yaralandığı olaydan bir sahne, farların gözünü alışı, başının bir yana savruluşu. Bunun üzerine zihni resimlerle doldu, uzun ve sivri pençeleriyle sırtına asılıp ilgi istediler ondan. Caleb içinde bir şeylerin serbest kalmasına yol açmıştı ve şimdi yaratıkları gerisingeri zindanlarına sokamıyordu; hatıralarını kontrol etmek için ne kadar zaman ve çaba sarf ettiğini, buna rağmen başından beri üzerlerinde nasıl hiç kontrol sahibi olamadığını kavradı.

“İyi misin sen?” diye sordu Willem bir gece. Bir oyuna gitmişler fakat doğru dürüst izlememiş, sonrasında yemekte Willem’i yalandan dinleyip tabağındakilerle oynarken sohbet ediyor gibi yapmaya çalışmıştı.

“Evet” dedi.

Durum kötüye gidiyordu, farkındaydı ve nasıl iyileştireceğini bilmiyordu. Üstünden sekiz ay geçmesine rağmen olay kafasını daha az değil, daha çok meşgul ediyordu. Caleb’le geçirdiği ayları bir sırtlan sürüsüne benzetiyordu bazen, her gün kovalıyorlardı onu, o da her gün bütün enerjisini köpüklü ağızlardaki sivri dişlere yem olmamaya harcıyordu. Eski den iyi gelen konsantrasyon, kesme gibi şeyler artık etkisiz kalıyordu. Kendisini gitgide daha çok kesiyordu ama hatıralar silinmiyordu. Her sabah ve her akşam, ancak duş yapıp yatağa ulaşacak enerjisi kalana kadar yüzüyordu. Yüzerken kendi kendine Latince eylem çekimleri yapıyor, teorem kanıt-

ları tekrarlıyor, fakültede gördüğü önemli kararları alıntılıyordu. Aklının kendisine ait olduğunu söylüyordu kendisine. Bunu kontrol edebilirdi, onun kontrolü altına girmeyecekti.

“Aklıma ne geldi” dedi Willem yine pek konuşmadığı bir yemeğin sonunda. Willem’in söylediği her şeye bir iki saniye geç cevap vermiş, haliyle bir süre sonra sohbet sona ermişti. “Birlikte tatile çıkalım. Hani iki yıl önce Fas’a gidecektik ya, yapalım o tatili. Ben döner dönmez gidebiliriz. Ne dersin Jude? Sonbahar da gelmiş olur, şahane.” Haziran sonuydu, olaydan dokuz ay sonraydı. Willem yine bir çekim için ağustos başında Sri Lanka’ya gidecek, ekim başında dönecekti.

Willem konuşurken onun aklında Caleb’in ona biçimsiz deyişi vardı; konuşma sırasının kendisine geldiğini Willem’in suskunluğundan anladı. “Tabii Willem” dedi. “Çok iyi olur.”

Restoran Flatiron District’teydi, hesabı ödedikten sonra konuşmadan yürümeye başlamışlardı ki Caleb’in kendilerine doğru geldiğini gördü ve panik halde Willem’i tutup bir apartmanın girişine çekti; gücü ve çevikliği ikisini de şaşırtmıştı.

“Jude” dedi Willem telaşla, “ne var, ne oluyor?”

“Sakın konuşma” dedi Willem’e fısıltıyla. “Burada dur, arkanı da dönme.” Willem dediğini yaptı, birlikte kapıya dönük durdular.

Caleb’in geçip gittiğinden emin olana kadar saniyeleri saydı, sonra dikkatle başını kaldırıma uzattığında gördüğünün Caleb değil, onun gibi uzun boylu esmer bir adam olduğunu fark etti ve rahatlama, yenilgi, salaklık duygularıyla karışık nefesini bıraktı. Ondan sonra Willem’in gömleğini hâlâ elinde sımsıkı tuttuğunu fark etti ve bıraktı. “Pardon” dedi. “Kusura bakma Willem.”

“Ne oldu Jude?” dedi Willem onunla göz göze gelmeye çalışarak. “Niye saklandık buraya?”

“Hiç” dedi. “Karşıdan geleni görmek istemediğim birine benzettim.”

“Kime?”

“Önemli değil. Karşı tarafın avukatı. Gıcık herifin tekidir, muhatap olmak istemiyorum.”

Willem konuşmadan baktı. “Hayır” dedi sonunda. “Avukat falan değildi. Başka biriydi, korktuğun biri.” Sessizlik oldu. Willem sokağa göz gezdirdi, sonra tekrar ona baktı. “Korkuyorsun” dedi düşünceli bir sesle. “Kimdi o Jude?”

Başını sallarken Willem’e ne yalan söyleyeceğini düşündü. Sürekli yalan söylüyordu Willem’e, büyüğüyle küçüğüyle. İlişkileri bir yalan üzerine kuruluydu: Willem onu biri sanıyordu ama aslında o başka biriydi. Bir tek Caleb gerçeği biliyordu. Bir tek Caleb kim olduğunu farkındaydı.

“Söyledim ya” diyebilirdi neden sonra. “Karşı tarafın avukatı işte.”

“Hayır değildi.”

“Avukattı diyorum.” O sırada iki kadın geçti yanlarından, birinin öbürüne heyecanla “Bak Willem Ragnarsson bu!” dediğini duydu. Gözlerini kapattı.

“Baksana bana” dedi Willem alçak sesle. “Senin neyin var?”

“Yok bir şey” dedi. “Yorgunum. Eve gideyim ben.”

“Peki” dedi Willem. Bir taksi çevirdi, binmesine yardım etti, ardından kendi de bindi. “Greene Sokak” dedi sürücüyeye.

Takside elleri titremeye başladı. Bu giderek daha sık oluyordu ve nasıl engel olabileceğini bilmiyordu. Çocukluğunda başlamıştı ama aşırı zorlandığında ortaya çıkardı sadece; ağlamasını bastırmaya çalıştığında veya muazzam acı çektiği halde hiç ses çıkaramayacak olduğunda. Şimdilerdeyse olmadık anlarda çıkıyordu. Bir tek kesmek iyi geliyordu ama bazen öyle kötü titriyordu ki elleri, jileti bile düz tutamıyordu. Kollarını göğsünde kavuşturursa Willem’in fark etmeyeceğini umdu.

Apartman kapısında Willem’i savuşturmak istedi ama Willem yanaşmadı. “Yalnız kalmak istiyorum” dedi ona.

“Anlıyorum” dedi Willem. “Birlikte yalnız kalırız.” Bir süre durup bakiştılar, sonra kapıya döndü ama ellerinin titremesinden anahtar deliğini bulamadı, Willem anahtarı elinden alıp kapıyı açtı.

“Ne oluyor sana?” diye sordu Willem eve girer girmez.

“Bir şey olduğu yok” dediği sırada dişleri birbirine çarpıyordu; çocukluğundaki titremelerde olmazdı bu ama şimdi elleriyle birlikte mutlaka çenesi de titriyordu.

Willem ona doğru bir adım attı ama o yüzünü çevirdi. “Ben yokken bir şey olmuş” dedi Willem temkinle. “Ne olduğunu bilmiyorum ama bir şey olduğu kesin. Bir gariplik var. Ben *Odysseia*’nın çekimlerinden döndüğümünden bu yana tuhaf davranıyorsun. Sebebini de bilmiyorum.” Sustu ve ellerini omuzlarına koydu. “Anlat bana Jude” dedi. “Anlat ne olduğunu. Anlat da bir çaresini bulalım.”

“Olmaz” dedi fısıltıyla. “Anlatamam Willem, olmaz.” Uzun bir sessizlik oldu. “Yatmak istiyorum” dedi, Willem onu bıraktı, o da banyoya gitti.

Çıktığında Willem onun tişörtlerinden birini giymiş, misafir odasındaki yorganı onun odasındaki kanepenin, Willem’in makyaj sandalyesindeki tablosunun altında duran kanepenin üzerine seriyordu. “Ne yapıyorsun?” diye sordu.

“Bu gece burada kalıyorum” dedi Willem.

İç geçirdi, fakat o ağzını açmadan Willem konuşmaya başladı. “Üç seçeneğin var Jude” dedi. “Birincisi, Andy’yi arayıp sende ciddi bir rahatsızlık gördüğümü söylüyorum ve seni muayenehanesine götürüyorum. İkincisi, Harold’ı arıyorum, Harold çıldırıp Andy’yi arıyor. Üçüncüsü, burada kalıp sana göz kulak oluyorum çünkü ağzından tek bir laf alamıyorum ve senin de kalın kafan, arkadaşlarına sana yardım etmeleri için bir şans vermen gerektiğini almıyor. Hiç değilse *ben* hak ediyorum bunu! Seç bakalım, hangisi?”

Ah Willem, dedi içinden. Sana anlatmayı nasıl istediğimi

bilmiyorsun. “Kusura bakma Willem” dedi bunun yerine.

“Yok canım, ne kusuru?” dedi Willem. “Hadi yat sen. Fazla dış fırçan var mı aynı yerde?”

“Evet” dedi.

Ertesi akşam işten geç döndüğünde, Willem’i yine odasındaki kanepede yatmış kitap okurken buldu. “Nasıl geçti günün?” diye sordu gözlerini kitaptan ayırmadan.

“İyi” dedi. Willem bir açıklama yapacak mı diye bekledi ama yapmadı, bunun üzerine banyoya yöneldi. Gömme dolabın yanında Willem’in sırt çantasını gördü; fermuarı açtı ve içindeki giysilerin çokluğuna bakılırsa uzun bir süre kalacaktı.

Kendi kendine itiraf ederken bile eziliyordu ama Willem’in yanında –evinde de değil, odasında– olması iyi geldi. Pek konuşmadılar ama onun varlığı bile sakinleşip odaklanmasına yardımcı oldu. Caleb’i de, diğer her şeyi de daha az düşündü. Sanki kendisini Willem’e normal gösterme zorunluluğu gerçekten daha normalleştirmişti onu. Ona hiçbir şekilde zarar vermeyecek birinin yanında olmak yatıştırıcıydı, aklını susturabiliyor, uykuya dalabiliyordu. Minnettarlığı bir yana, bu kadar bağımlı ve zayıf olduğu için kendinden tiksiniyordu da. İhtiyaçlarının bir sonu yok muydu? Yıllar içinde kaç kişi yardım etmişti ona, neden etmişlerdi? Neden göz yummuştu buna? Daha iyi bir dost olsa, Willem’e evine dönmesini, başının çaresine bakabileceğini söylerdi. Ama yapmadı bunu. Willem’in New York’taki son birkaç haftasını, köpek gibi kanepede geçirmesine göz yumdu.

Hiç değilse Robin’e rahatsızlık vermekten endişe etmiyordu çünkü Willem’le Robin, *Odysseia* çekiminin sonlarına doğru, Willem’in kostüm asistanlarından biriyle yattığı ortaya çıkınca ayrılmışlardı. “Üstelik kızı beğendiğim falan da yoktu ha” dedi Willem telefon konuşmalarından birinde. “En kötü sebepten yedim bu haltı. Can sıkıntısından.”

Bunu bir düşündü. “Hayır” dedi, “en kötü sebep, onun ca-

nını acıtmaya çalışman olurdu. Seninki en kötü değil, en malca sebep.”

Bir sessizlikten sonra Willem gülmeye başladı. “Sağolasın Jude” dedi. “Hem güldürdün hem üzdün.”

Willem, Colombo’ya yola çıkacağı güne kadar onunla kaldı. 1940’ların başında Sri Lanka’da yaşayan Hollandalı bir tüccar ailesinin büyük oğlunu oynuyordu, bıyıklarını uzatıp uçlarını kıvırmıştı; Willem ona sarıldığında, bıyıkları kulağını gıdıkladı. Bir an için gözyaşlarına boğularak Willem’e gitmesin diye yalvarmak istedi. *Gitme*, demek istedi ona. *Burada benimle kal. Yalnızlıktan korkuyorum*. Biliyordu ki bunu diyecek olsa Willem yapardı, hiç olmazsa yapmaya çalışırdı. Ama asla söylemeyecekti böyle bir şey. Willem’in çekimi geciktiremeyeceğini, bunu yapamadığından ötürü de suçluluk duyacağını biliyordu. Aksine, Willem’e daha çok sarıldı ki bu nadiren yaptığı bir şeydi –Willem’e fiziksel yakınlık göstermezdi pek– ve Willem’in şaşırdığını hissetti, ama sonra o da daha sıkı sarıldı ve ikisi birbirlerinin kollarında uzun süre öylece kaldılar. Çok kalın giyinmediği için Willem’in bu kadar sıkı sarılmasına izin vermemesi gerektiğini, aksi halde sırtındaki yara izlerini hissedebileceğini düşündüğünü hatırladı sonradan, ama o sırada Willem’e yakın olmak daha önemliydi; bunu son kez yaşadığı, Willem’i bir daha göremeyeceği duygusuna kapılmıştı. Willem her gidişinde bu korkuyu yaşırdı ama bu kez daha şiddetliydi ve afaki değildi; gerçek bir ayrılık gibi geliyordu.

Willem’in gidişinden sonraki ilk birkaç gün işler yolunda gitti. Ama sonra kötüledi. Sırtlanlar döndü; daha kalabalık, daha aç, avlarını bulmaya daha kararlı şekilde. Diğer her şey de peşinden geldi: Tırnaklarını söküp kontrol altına aldığını sandığı yıllar ve yıllar dolusu hatıralar bir kere daha başına üşüştü, acıyla havlayarak üstüne atıldı, ne yorulmak bildiler ne de savuşturulmak. Nefes nefese uyandı uy-

kulardan, bir daha ağzına almayacağını düşündüğü insanların isimlerini bağırarak. Caleb'le o geceyi saplantılı halde tekrar tekrar yaşadı, hafızası öyle yavaşladı ki Greene Sokak'ta yağmur altında çıplak geçirdiği saniyeler saatlere çıktı, merdivenlerden uçuşu günler sürdü, Caleb'in ona düşta, asansörde tecavüz edişi haftalar. Hatıraları durdurmak için bir buz kıracağı alıp kulağından ta beynine kadar soktuğunu hayal etti. Kafası çatlayıp ortadan ikiye yarılan, gri, ıslak et yığını kanlar içinde yere düşene kadar duvara kafa attığını kayal etti. Üzerine bir bidon benzin boşaltıp kibriti çaktığını, alevlerin aklını yuttuğunu hayal etti. Bir takım bisturi ucu alıp üçünü avcunda sıkarak kanın avcundan lavaboya damlamasını izlerken, sessiz evinde avazı çıktığı kadar haykırdı.

Lucien'den daha fazla iş istedi ve aldı ama yetmedi. Sanatçılar vakfındaki gönüllü çalışma saatlerini arttırmak istedi ama programları doluydu. Rhodes'un bir kere ücretsiz avukatlık yaptığı göçmen hakları örgütünde çalışmaya niyetlendi ama onlar da Çince ve Arapça bilen birilerini arıyorlardı, onun zamanını almak istemediler. Kendini gitgide daha çok kesmeye başladı, artık yaralarının çevresini de kesiyor, derisi parıldayan yaralı dokuyu bütün bütün kesip atıyor ama olmuyor, yetmiyordu. Geceleri yıllardır inanmadığı bir tanrıya yalvardı; *yardım et bana, yardım et bana*, diye yakardı. Kendini kaybediyordu, bitmesi lazımdı bunun. Sonuza dek kaçamayacaktı.

Aylardan ağustostu, şehir boştu. Malcolm tatil için Sophie'yle birlikte İsveç'teydi; Richard Capri'deydi; Rhodes Maine'deydi; Andy ise Shelter Adası'nda ("Sakın unutma" demişti her uzun tatile çıkışından önce dediği gibi, "En fazla iki saat mesafedeyim, bir alo dersin ilk feribota binerim"). Rezil rüsva oluşunu hatırlamadan gözlerine bakamadığı Harold'ın yanında kalmaya tahammül edemiyordu; onu arayıp yoğunlu-

ğu nedeniyle Truro'ya gelemeyeceğini bildirdi. Bunun yerine birdenbire Paris'e bilet alıp uzun ve yalnız İşçi ve Emekçi Bayramı tatilini orada sokakları gezerek geçirdi. Şehirdeki tanıdıklarının –Citizen bir Fransız bankasında çalışıyordu; Hereford Sokak'tan üst kat komşusu Isidore Paris'te ders veriyordu; Phaedra ise New York merkezli bir galerinin Paris şubesinin direktörüydü– hiçbirini aramadı, arasa da hiçbirini bulamazdı muhtemelen.

Yorgundu, çok yorgundu. Canavarları uzak tutmak bütün enerjisini tüketiyordu. Bazen gözünde, bu canavarlara niha yet teslim olduğunu, başına üşüşüp pençeleriyle, tırnaklarıyla, dişleriyle onu didik didik edip etlerini kemiklerinden sıyrarak yok ettiklerini ve karşı koymadığını canlandırıyordu.

Paris'ten döndükten sonra gördüğü bir rüyada, kızıl renkli çorak ve çatlak topraklarda koşuyordu. Peşinde kara bir bulut vardı; hızlı koşmasına rağmen bulut ondan hızlıydı. Bulut yaklaştıkça vızıltılar duymaya başladı ve bulut sandığının gözlerinin altından kıskaçlar çıkan, yağlı ve gürültülü bir sinek öbeği olduğunu anladı. Durursa öleceğini biliyordu fakat rüyasında bile çok koşabilecek hali yoktu; bir noktada koşması yavaşladı ve gerçeklik rüyasına dahi nüfuz etti, ayağını sürüyerek yürümeye başladı. Ardından, tanımadığı fakat sakın ve buyurgan bir ses işitti. *Dur*, dedi ses. *Bunu bitirmek elinde. Bunu yapmak zorunda değilsin.* Bu sözleri duyunca öyle rahatladı ki aniden durdu ve birkaç adım, birkaç saniye gerisinde olan buluta dönüp baktı, bitkinlik içinde bitmesini bekledi.

Korkuyla uyandı çünkü o sözlerin anlamını biliyordu, hem ürkmüş hem rahatlamıştı. Artık gün boyunca o sesi kafasında duyuyor ve ses, isterse gerçekten son verebileceğini ona hatırlatıyordu. Devam etmeye mecbur değildi sahiden.

Kendini öldürmeyi daha önce de düşünmüştü elbette; Philadelphia'da, yurttayken, bir de Ana öldükten sonra. Fa-

kat şimdi ne olduğunu hatırlayamadığı bir şey hep engel olmuştu ona. Şimdi sırtlanlardan kaçarken kendi kendine münakaşa ediyordu: Niye yapıyordu bunu? Çok yorulmuştu, durmak istiyordu. Devam etmeye mecbur olmadığını bilmek onu bir şekilde avutuyordu da, başka seçenekleri olduğunu, bilinçaltı bilincinin sözünü dinlemese de kontrolü tümünden kaybetmediğini hatırlatıyordu.

Adeta bir deney gibi düşünmeye başladı ölümünün nasıl bir şey olacağını: Firmada geçen en kazançlı yılından sonraki ocak ayında vasiyetini yenilemişti, o iş tamamdı. Bir mektup Willem'e, bir mektup Harold'a, bir mektup Julia'ya yazmalıydı; Lucien'e, Richard'a ve Malcolm'a da yazmak istiyordu. Andy'ye. JB'ye de, onu affettiğini yazmak. Sonra gidebilirdi. Her gün düşündü bunu, düşündükçe de gözünde kolaylaştı. Düşündükçe cesaretleniyordu.

Bir noktada deney olmaktan çıktı. Nasıl karar verdiğini hatırlamıyordu ama verdikten sonra daha hafif, daha özgür, daha tasasız hissetti. Sırtlanlar hâlâ peşindeydi ama şimdi uzakta kapısı açık bir ev seçebiliyordu ve biliyordu ki o eve bir varsa, güvende olacaktı ve peşinde ne varsa ortadan kaybolacaktı. Hoşlanmamışlardı tabii bu durumdan, açık kapıyı onlar da görebiliyordu ve ellerinden kurtulmak üzere olduğunu anlayabiliyorlardı; av her geçen gün şiddetlendi, peşindeki ordunun gücü, gürültüsü, kararlılığı artıyordu. Beyninin kustuğu hatıralar her yere bulaşıyor, yıllardır aklına gelmemiş insanları, hisleri, olayları yaşıyordu. Tatlar geliyordu ağzına simya eseriymişçesine, onlarca yıldır almadığı kokuları alıyordu. Kimyası bozulmuştu, hatıralarında boğulacaktı, bir şey yapması lazımdı. Uğraşmıştı, hayatı boyunca hep uğraşmıştı. Başka biri olmaya, daha iyi biri olmaya, kendini arındırmaya çalışmıştı. Ama olmamıştı. Bir kere kararını verdikten sonra kapıldığı umut kendisini bile şaşırtmıştı: Kendisini kurtaracak olan yine kendisiydi. Zorla yaşaya-

caksın diyen bir kanun yoktu, hayatını dilediği gibi kullanmakta özgürdü. Nasıl fark etmemişti bunu yıllarca? Yapılacak şey belliydi; tek anlamadığı, idrak etmesinin neden bu kadar uzun sürdüğüydü.

Harold'la konuştu, Harold'ın sesindeki rahatlamadan daha normalmiş gibi konuştuğunu anladı. Willem'le konuştu. "Sesin daha iyi geliyor" dedi Willem, onun da sesindeki rahatlamayı duydu.

"İyiym" dedi. İkisiyle konuştuktan sonra pişmanlık sızlattı içini ama kararı kesindi. Zaten ondan bir hayır görmemişlerdi, bol keseden dert saçmıştı, başka da bir işe yaramamıştı. Kendisini durdurmazsa, ihtiyaçlarıyla onları da tüketecekti. Onları kemire kemire etlerinin tamamını sıyıracaktı; onlara çıkaracağı her türlü zorluğa göğüs gerecekler ama o da canlarını yakmanın yeni yollarını bulacaktı. Bir süre yasını tutacaklardı arkasından çünkü iyi insanlardı, iyilik timsaliydiler ve buna üzülyordu, ama sonunda onsuz hayatlarının daha iyi olduğunu fark edeceklerdi. Ne kadar zamanlarını çalmış olduğunu görecekti, nasıl bir hırsız olduğunu anlayacak, bütün enerjilerini ve ilgilerini sömürdüğünü, iliklerini kuruttuğunu görecekti. Onu affedeceklerini, bu yaptığını bir nevi özür gibi algılayacaklarını umuyordu. Serbest bırakıyordu onları; insan en sevdiğine de bunu yapardı, bırakırdı gitsin.

Beklenen gün geldi, eylül sonunda bir pazartesi. Dayak olayının neredeyse yıldönümü olduğunu fark etti ama öyle planlamamıştı. O akşam işten erken çıktı. Hafta sonunda projelerini düzene koymuş, Lucien'e bir not yazarak bütün dosyalarının son durumlarını özetlemişti. Eve dönünce mektuplarını ve vasiyetinin bir kopyasını yemek masasına dizdi. Richard'ın apartman yöneticisine mesaj bırakarak banyodaki klozetin akıttığını söyledi, Richard'dan da ertesi gün sabah dokuzda tesisatçıya kapıyı açmasını rica etti –

Richard'da ve Willem'de anahtarları vardı— çünkü kendisi işte olacaktı.

Ceketini, kravatını, ayakkabılarını, saatini çıkarıp banyoya girdi. Kollarını sıyırıp duş teknesine oturdu. Bir yanında sinirlerini yatıştırsın diye yudumladığı bir kadeh viski, diğer yanında jiletten daha kolay tutabileceği için bir maket bıçağı vardı. Ne yapması gerektiğini biliyordu: İki kolunda damarları boyunca üç dikey ve düz çizgi, elinden geldiği kadar derin ve uzun. Sonra yatıp bekleyecekti.

Bir süre hafifçe ağlayarak bekledi çünkü yorgundu, korkuyordu ve bir yandan da gitmeye, ayrılmaya hazırdı. Sonunda gözlerini ovuşturup işe koyuldu. Sol kolundan başladı. İlk kesiyi açarken canı düşündüğünden çok yandı, bağırdı. Sonra ikinciyi kesti. Viskiden bir yudum daha içti. Kan kıvamlı, jelatin gibi, petrol karalığında ve parlaktı. Pantolonu daha şimdiden ıslanmıştı, elleri gevşemeye başlamıştı bile. Üçüncü kesiyi açtı.

İki kolunu bitirdiğinde duş duvarına yaslanıp kaykıldı. Keşke bir yastık olsaydı, diye geçirdi içinden saçmalığına rağmen. Viskiyle ve bacaklarının çevresinde biriken kendi kanıyla ısınmıştı. İçi dışıyla buluşuyor, dışı içiyle yıkanıyor. Gözlerini kapattı. Gerisinde öfkeyle uludu sırtlanlar. Kapısı açık ev hemen karşısındaydı. Daha varmamıştı ama artık önceden olduğundan daha yakındı, içeride dinlenebileceği bir yatak olduğunu, uzun firarının ardından nihayet uzanıp uyuyabileceğini görecektik kadar yakındı, ömründe ilk kez güvende olacağını hissediyordu.

Nebraska sınırından geçtikten sonra Luke Birader bir buğday tarlasının kıyısında durup arabadan inmesini işaret etti. Hava karanlıktı ama kuşların hareketlendiğini, henüz göremedikleri bir güneşle konuştuklarını işitebiliyordu. Bi-

raderin elini tuttu ve arabadan, iri bir ağaç gövdesine doğru seğırttiler, Luke orada diğer biraderlerin peşlerine düşeceklerini, kılık değiştirmeleri gerektiğini anlattı. Nefret ettiği tuniği çıkarıp Luke Birader'in uzattığı kapüşonlu sweats-hirt ve kot pantolonu giydi. Fakat giyinmeden önce kımıldamadan durup Luke'un tıraş makinesiyle saçlarını kesmesini bekledi. Biraderler onu pek tıraş etmezlerdi, saçları epey uzayıp kulak hizasını geçmişti; Luke Birader bir yandan saçlarını keserken bir yandan da hüzünlü sesler çıkardı. "Güzelim saçların" dedi, sonra kırıkları tuniğine dikkatle sarıp çöp torbasına attı. "Şimdi herhangi bir çocuktan bir farkın kalmadı Jude. Ama kendimizi emniyete aldıktan sonra yine uzatabilirsin, tamam mı?" dedi, o da başıyla onayladı ama aslında diğer çocuklardan farksız olmak hoşuna gitmişti. Ardından Luke Birader üzerini değiştirdi, o da rahatsız olmasın diye arkasını döndü. "Bakabilirsin Jude" dedi Luke gülererek, ama o başını salladı. Döndüğünde, kareli gömleği ve kot pantolonuyla biraderi tanıyamayacaktı az daha. Luke ona gülümseyip sakalını tıraş etmeye koyuldu, kır sakalları demir çapakları gibi döküldü yüzünden. İkisi de birer beysbol şapkası taktılar fakat Luke Birader'inin içinde sarı şınımsı bir peruk vardı, şapkadan görünen kelinin tamamen gizliyordu. Gözlük de vardı ikisi için: Onunki siyah, yuvarlak çerçeveliydi ve numarasız düz camlıydı, Luke Birader'in ki ise kare çerçeveli, koyu renkli, poşete attığı gerçek gözlüğü gibi kalın camlıydı. İzlerini kaybettirince çıkarabileceğini söyledi Luke Birader.

Texas'a gidiyorlardı, kulübelerini orada yapacaklardı. Texas'ı hayalinde dümdüz, tozlu topraklı bir arazi gibi canlandırmıştı, Luke Birader de çoğunlukla öyle olduğunu ama kendi memleketi doğu Texas'ta kayın ve sedir ormanları da bulunduğunu söylemişti.

Texas'a varmaları on dokuz saat sürdü. Daha az da sürer-

di ama bir ara Luke Birader otoyolda kenara çekip biraz kestirmesi gerektiğini söylemiş, bunun üzerine ikisi birkaç saat uyumuşlardı. Luke Birader'in yolluk olarak aldığı fıstık ezmeli ekmekleri de Oklahoma'da bir dinlenme tesisinin otoparkında yemişlerdi.

Hayalindeki Texas, Luke Birader'in birkaç tasviriyle, çalı topraklarının savrulduğu bir bozkırdan, upuzun ve baygın kokulu çamların tüm sesleri, tüm canlıları bastırdığı bir ormanlığa dönüşmüştü, bu nedenle Luke Birader Texas eyalet sınırından girdiklerini söylediğinde camdan bakıp dudaklarını büktü.

"Hani ormanlar?" dedi.

Güldü Luke Birader. "Sabır, Jude."

Diğer biraderlere yakalanmamak için, kulübelerini yapacakları bir yer bulana kadar birkaç gün motelde kalacaklarını söyledi Luke Birader. Golden Hand diye bir motele girdiler, odalarında iki yatak –gerçek yatak– vardı, Luke Birader istediğini seçebileceğini söyledi. O banyoya yakın yatağı seçti, Luke Birader de camın yanında, arabalarını gören yatağı. "Sen istersen duşa gir, ben de markete gidip yiyecek alayım" dedi birader, bir anda korkuya kapıldı. "Ne oldu Jude?"

"Geri döneceksin değil mi?" dedi sesindeki korkudan utanarak.

"Elbette geleceğim Jude" dedi birader ona sarılıp. "Gelmez olur muyum hiç?"

Marketten dilimlenmiş bir somun ekmek, bir kavanoz fıstık ezmesi, bir hevenk muz, bir şişe süt, bir paket badem, soğan, biber ve tavuk göğüs alıp döndü. O akşam, Luke Birader getirdiği kamp ocağını otoparkta yaktı, tavukla birlikte soğan ve biber pişirdiler, ona bir bardak da süt verdi.

Luke Birader bir düzen kurdu. Erkenden, gün doğmadan kalkıyorlar, Luke Birader yanında getirdiği makinede kendisine kahve yapıyor, sonra arabayla kasabaya iniyorlar, Jude

lisenin koşu parkurunda bir saat kadar koşarken Luke tri-büne oturup kahvesini içip onu izliyordu. Odaya döndükle-rinde Luke Birader ders veriyordu ona. Manastıra gelmeden önce üniversitede matematik hocası olan Luke, çocuklarla çalışmak istediğı için sonradan altıncı sınıflara da girmişti. Tarih, edebiyat, müzik, dil gibi konuları da biliyordu. Hat-ta manastırdaki biraderlere kıyasla o kadar bilgiliydi ki, ma-nastırda dersleri niye Luke'un vermediğini merak etti. Öğ-len yemeğinde yine fıstık ezmeli ekmek yedikten sonra üçe kadar derslere devam ediyorlar, bundan sonra isterse oto-parkın çevresinde koşuyor ya da biraderle birlikte caddenin yanında yürüyorlardı. Motel şehirler arası yola baktığı için araba uğultusu hiç susmuyordu. "Deniz kıyısında yaşar gibi" diyordu Luke Birader durup durup.

Luke Birader bunun ardından üçüncü kahvesini de yapıp kulübe inşa edebilecekleri bir yer aramak için çıkıyor, onu odada bırakıyordu. Emniyeti için kapıyı mutlaka üstünden kilitliyordu. "Kapıyı sakın kimseye açma, tamam mı?" dedi birader. "Ama kimseye. Benim anahtarım var, kendim açar-ım. Perdeleri de açma, yalnız olduğunu görmesinler. Dışa-rıda tehlikeli insanlar var; başına bir şey gelmesini istemi-yorum." Yine bu sebepten Luke Birader'in bilgisayarını da kullanamıyordu, zaten o da odadan çıkarken yanına alıyord-u mutlaka. "İnsanların gerçek niyetini bilemezsin" diyor-du Luke Birader. "Kendine mukayyet olmanı istiyorum Ju-de. Söz ver bana." Söz verdi.

Yatağına uzanıp kitap okuyordu. Televizyon da yasaktı; Luke odaya dönünce elini koyup ısınmış mı diye bakıyordu, o da Luke'un canını sıkmak, başını derde sokmak istemiyor-du. Luke Birader'in arabada getirdiğı orgda prova yapıyor-du. Birader ona asla kaba davranmıyordu ama dersleri çok ciddiye alıyordu. Gelgelelim akşam çökerken ister istemez Luke Birader'in yatağının ucuna oturup perdeyi azıcık arala-

arak otoparkta arabayı arıyor, bir yanı Luke Birader'in hiç dönmeyeceğinden, ondan bıktığından, yalnız kalacağından hep korkuyordu. Dünyayı hiç tanımadığı için çok korkuyordu. Elinden bazı işler geldiğini, çalışmayı bildiğini, belki motelde temizlikçilik bile yapabileceğini kendine hatırlatsa da, arabayı yanaşırken görmeden içindeki telaş dinmiyor, o gün de terk edilmediğinden emin olduktan sonra, ertesi gün daha da iyi bir çocuk olup Luke Birader'e onu terk etme sebebi vermemeye söz veriyordu.

Bir akşam birader çok yorgun döndü. Birkaç gün önce heyecanla gelmişti, tam istediği gibi bir arazi bulduğunu söylemişti. Sedirler ve çamlarla çevrili bir açıklıktı, yakınındaki dere balık kaynıyordu, hava mis gibiydi ve öyle sessizdi ki yumuşak toprağa düşen her bir kozalak işitiliyordu. Ona gölgeli, koyu yeşilli bir fotoğraf da göstermiş, kulübeyi nereye konduracaklarını, ona nasıl yardım edeceğini, ona özel bir asma yatak yapacaklarını anlatmıştı.

"Ne oldu Luke Birader?" diye sordu biraderin uzun süren sessizliğine dayanamayınca.

"Olmadı Jude" dedi birader, "Beceremedim." Araziyi almak için nasıl sıkı pazarlık yaptığını ama fiyatı bir türlü indiremediğini anlattı. "Çok üzgünüm Jude, çok" dedi, sonra da onu hayretler içinde bırakarak ağlamaya başladı.

İlk defa bir büyüğün ağladığını görüyordu. "Belki yine öğretmenlik yapabilirsin Luke Birader" dedi onu avutmaya çalışarak. "Ben seni çok seviyorum. Senin gibi bir öğretmenim olmasını isterdim." Birader hafifçe gülümsedi, başını okşadı ve o işlerin kolay olmadığını, eyaletten öğretmenlik belgesi alması gerektiğini, bunun da uzun ve zor bir süreç olduğunu söyledi.

Uzun uzun düşündü. Neden sonra aklına geldi: "Luke Birader" dedi. "*Ben* de yardımcı olabilirim. Bir iş bulabilirim. Para kazanabilirim."

“Olmaz Jude” dedi birader. “İzin veremem buna.”

“Ama ben istiyorum” dedi. Michael Birader’in manastıra ne büyük yük olduğunu söyleyişi aklına geldi, suçluluk ve korku duydu. Luke Birader onun için bunca şey yapmıştı, o ise karşılığında hiçbir şey vermemişti. Para kazanmayı sadece istemiyordu, kazanmak zorundaydı da.

Nihayet ikna etmeyi başarabildiği birader, sarıldı ona. “Sen gerçekten bir tanesin, haberin var mı?” diye sordu Luke. “Gerçekten özel birisin.” O da yüzünü biraderin kazağına bastırıp gülümsedi.

Ertesi gün yine derslerini yaptıktan sonra, birader bu kez ona iyi bir iş bulmak için çıktı: Elinden gelecek, para kazanıp araziyi alarak kulübeyi inşa edebilecekleri bir iş bulacaktı. Akşamına ise gülerek, hatta heyecanlı döndü, bu halini görünce o da heyecanlandı.

“Jude” dedi birader, “sana iş vermek isteyen birini buldum, hatta dışarıda bekliyor, hemen başlayabilirsin.”

O da biradere gülümsedi. “Ne iş yapacağım?” diye sordu. Manastırda yer silmeyi, süpürmeyi ve toz almayı öğretmişlerdi. Öyle güzel parke cilalardı ki Matthew Birader bile beğenmişti. Gümüş, pirinç, ahşap parlatmayı biliyordu. Derzleri silmeyi, tuvaleti ovmayı biliyordu. Oluklardan yaprak temizlemeyi, fare kapanını boşaltıp tekrar kurmayı biliyordu. Cam silmeyi, elde çamaşır yıkamayı biliyordu. Ütü yapmayı, düğme dikmeyi, makine dikişinden ayırt edilemeyecek kadar özenli dikiş atmayı biliyordu.

Yemek yapmayı biliyordu. Yardımsız yapabileceği bir düzine yemeğin yanı sıra patates, havuç, şalgam soymayı da biliyordu. Tepeleme soğan doğrar, gözünden bir damla yaş akıtmazdı. Balığın kılçıklarını ayırabilir, tavuğu yolup temizleyebilirdi. Hamur açmayı, ekmek yapmayı biliyordu. Yumurta aklarını çırpıp çırpı sıvıdan katıya, sonra katıdan da güzel bir şeye, adeta havanın somutlaşmış haline döndürmeyi biliyordu.

Bahçıvanlık da gelirdi elinden. Hangi bitkilerin güneşi sevdiğini, hangilerinin gölgede yetiştiğini bilirdi. Bitki susuz mu kalmış, fazla mı sulanmış hemen anlardı. Ağaç filizinin saksısı ne zaman değiştirilecek, toprağa dikilme vakti geldi mi anlardı. Hangi bitkilerin soğuktan korunması gerektiğini ve nasıl korunacağını bilirdi. Sürgün alıp büyütmeyi bilirdi. Gübre karmayı, protein takviyesi için toprağa yumurta kabuğu karıştırmayı, yaprak bitlerini yaprağı kırmadan ezmeyi bilirdi. Bu işlerin hepsi elinden gelirdi ama bahçede çalışacağını umuyordu çünkü açık havada olmak istiyordu, sabah koşuları sırasında yazın gelmekte olduğunu hissediyordu, koşu parkuruna giderlerken tarlalarda bitmiş kır çiçeklerini görmüştü, aralarına karışmak istiyordu.

Luke Birader yanına diz çöktü. "Peder Gabriel ve öbür biraderlere yaptığını yapacaksın" dedi, Jude da ağır ağır idrak etti Luke'un ne dediğini ve içi korkudan kaskatı kesilerek yatağa doğru geriledi. "Bu sefer farklı olacak Jude" dedi Luke o bir şey söyleyemeden. "Göz açıp kapayıncaya kadar bitecek, sana söz veriyorum. Üstelik bu işte çok da iyisin. Hem ben bir terslik olmasın diye banyoda bekleyeceğim seni, tamam mı?" Saçını okşadı. "Gel bakayım" deyip sarıldı ona. "Sen harika bir çocuksun" dedi. "Senin ve yaptıkların sayesinde kavuşacağız kulübemize, tamam mı?" Luke Birader konuştu da konuştu, o da sonunda başını sallamak zorunda hissetti kendini.

Adam içeri girdi (bu adamın yüzü, aklında kalan çok az simadan biri oldu; yıllar sonra sokakta gördüğü bazı adamları gözü bir yerden ısıtır, nereden tanıdığını düşünür, geçen seneki davada karşı tarafın avukatı mıydı diye meraklanırken, ilk müşterilerden birini andırdığını hatırlardı), Luke yatağının hemen bitişiğindeki banyoya girdi, adamla seks yaptılar, sonra adam gitti.

O akşam çok sessizdi, Luke da ona çok yumuşak ve şef-

katli davrandı. Zencefilli kurabiye bile getirmişti ona; Luke'a gülümsemeye, kurabiyeyi yemeye çalıştı ama içi almadı, Luke'un bakmadığı bir ara, bir kâğıda sarıp attı. Ertesi sabah koşuya çıkmak istemediyse de Luke biraz egzersizin iyi hissettireceğini söyledi ve gittiler, koşmaya çalıştı, ama çok acı çekiyordu ve Luke gidebiliriz diyene kadar oturup bekledi.

Rutinleri değişmişti artık: Sabahtan akşamüstüne kadar yine ders yapıyorlardı ama bazı akşamlar Luke Birader oda-ya adam, müşteri getiriyordu. Bazen tek kişi oluyordu, bazen birkaç kişi. Adamlar kendi havlularını, çarşaflarını getiriyor, başlamadan yatağa seriyor, işleri bitince söküp götürüyorlardı.

Geceleri ağlamamaya çok çaba gösteriyordu ama buna rağmen ağlarsa, Luke Birader gelip yanına oturuyor, sırtını okşayıp avutuyordu onu. "Kulübenin parasına kaç kişi kaldı?" diye sordu fakat Luke başını üzüntüyle salladı. "Bunu bir süre daha bilemem" dedi. "Ama çok iyi iş çıkarıyorsun Jude. Çok iyi yapıyorsun bu işi. Utanılacak bir şey yok bunda." Ama utanılacak bir şey olduğunu biliyordu. Kimse dememişti, ama biliyordu. Yaptığının yanlış olduğunu farkındaydı.

Birkaç ay sonra –ve pek çok motel; on günde bir motel değiştiriyor, doğu Texas'ta başka bir yere geçiyorlardı, her yer değişikliğinde de Luke onu gerçekten de güzel olan ormana götürüp kulübelerini inşa edecekleri yeri gösteriyordu– işler yine değişti. Bir gece yatarken (hiç müşterinin gelmediği bir haftaydı. "Kısa bir tatil" demişti Luke gülümseyerek. "Herkesin tatile ihtiyacı vardır, hele ki senin kadar çok çalışan birinin") Luke ona "Beni seviyor musun Jude?" diye soruverdi.

Duraksadı. Dört ay önce olsa derhal, düşünmeden, gururla evet derdi. Peki şimdi seviyor muydu Luke Birader'i? Sık sık düşünüyordu bunu. Sevmek istiyordu. Birader onu incitemiş, dövmemiş, ona kötü bir söz söylememişti. Gözetiyordu onu. Başına bir şey gelmesin diye hemen kapının arka-

sında bekliyordu. Geçen hafta bir müşteri, Luke Birader'in istemezse asla yapmak zorunda olmadığını söylediği bir şey yaptırmak istemiş, o da buna karşı çırpınmış ve bağırmaya çalışmıştı ama adam yüzüne yastık bastırdığından sesinin az çıktığını biliyordu. Paniğe kapılmış, hıçkırarak ağlayacak hale gelmişti ki, birdenbire yastık suratından, adamın ağırlığı da vücudundan kalkmış ve Luke Birader'in daha önce hiç duymadığı, onu korkutan ve etkileyen bir sesle adama defol gitmesini söylediğini işitmişti.

Fakat içinden bir ses Luke Birader'i sevmemesini, biraderin ona yanlış bir şey yaptığını söylüyordu. Oysa yapmamıştı. Kendisi gönüllü olmuştu buna; ormandaki kulübe ve kulübedeki tavan arası için yapıyordu ne yapıyorsa. Dolayısıyla biradere sevdiğini söyledi.

Biraderin yüzünde sanki kulübenin anahtarını uzatmış gibi bir mutluluk görünce bir an sevindi. "Ah, Jude" dedi birader, "bana verebileceğin en büyük hediye bu. Seni ne kadar sevdiğimi biliyor musun? Kendimden bile çok seviyorum. Seni kendi oğlum gibi görüyorum." Karşılığında o da gülümsedi çünkü bazen, gizliden gizliye, Luke'u babası, kendisini de Luke'un oğlu gibi hayal ederdi. Müşterilerden biri, başlamadan önce şüpheyile "Baban dokuz yaşında olduğunu söyledi ama daha büyük gösteriyorsun" demiş, o da Luke'un öğrettiği gibi "Yaşıma göre uzunum da ondan" diye cevap vermişti ama müşterinin Luke'u babası sanmasından hem hoşnut olmuş, hem de nedense olmamıştı.

Bunun ardından Luke Birader, birbirlerini onlar kadar seven iki insanın aynı yatakta yattıklarını ve ten teması yaşadıklarını anlatmıştı. Buna ne cevap vereceğini bilememiş, zaten bunun ne olabileceğini de anlayamadan Luke Birader yatakta yanına girmiş, soyunmuş, sonra da onu öpmeye başlamıştı. Luke Birader müşterilere izin vermediği için daha önce hiç öpüşmemişti, ıslaklığından ve baskısından memnun

kalmadı. “Rahatla” dedi birader, o da elinden geldiğince rahatlamaya çalıştı.

Birader onunla ilk kez seks yaptığında, müşterilerle yaptığından farklı olacağını söyledi. “Çünkü biz birbirimizi seviyoruz” demişti, o da ona inanmıştı; sonuçta diğerleri kadar acılı, zor, rahatsız ve utanç verici bir şey yaşadığında, üstelik biraderin sonrasında ne kadar mutlu olduğunu gördüğünce, kendisinin bir şeyi yanlış yaptığını düşündü. “Güzel değil miydi?” diye sordu birader, “farklı hissetmedin mi?” O da hissettiğini söyledi, zira çünkü müşteriyle yaptığından hiç de farklı olmadığını itiraf etmeye utanıyordu.

Akşam müşteri gelmişse Luke Birader genellikle seks istemiyordu ama mutlaka aynı yatakta yatıyor ve öpüşüyorlardı. Yataklardan biri müşterilerin, diğeri onların olmuştu. Luke’un ağzındaki acı kahve tadından, kaygan ve pullu bir yaratık gibi içine yuvalanmaya çalışan dilinden nefret eder oldu. Geceler geç vakitte, birader yatakta yanında uyur ve ağırlığıyla onu duvara bastırırken, bazen sessizce ağlar, başka bir yere, herhangi bir yere götürülmek için yakarırdı. Artık kulübeyi düşünmüyordu: Artık manastırın hayalini kuruyor ve oradan ayrılmakla ne kadar aptallık ettiğini düşünüyordu. Ne de olsa orası daha iyiydi. Gündüz dışardayken yanlarından biri geçtiğinde yere bakmasını söylüyordu Luke Birader, çünkü gözleri çok dikkat çekiciydi ve biraderler onları arıyorsa gözlerinden bulabilirlerdi. O ise bazen gözlerini havaya çevirmek istiyordu, belki renkleriyle, şekilleriyle mesafeler ve eyaletler ötesine bir mesaj iletebilir, *Ben buradayım* diyebilirdi biraderlere; *Yardım edin. Geri götürün beni*. Artık hiçbir şey ona ait değildi; ne gözleri, ne ağzı, ne de adı; Luke Birader sadece yalnızken ona adıyla hitap ediyordu. Başkalarının yanında Joey’di o. “Bu Joey” derdi Luke Birader, o da yataktan kalkıp başı önde, müşterinin onu tepeden tırnağa incelemesini beklerdi.

Dersleri iple çekiyordu çünkü Luke Birader bir tek ders

zamanı ona dokunmuyordu ve o saatlerde anısında yaşayan, güvendiği ve takip ettiği kişi oluyordu. Derken o günkü dersler son buluyor ve her akşam bir önceki gibi sona eriyordu.

Gitgide suskunlaştı. Birader “Ne oldu gülen yüzüne?” diye sorunca, zorla gülümsemeye çalışıyordu. Bazen “Zevk almakta bir mahzur yok” diyordu birader, o başını sallıyor, birader de gülümseyerek sırtını sıvazlıyordu. “Hoşuna gidiyor değil mi?” diye sorup göz kırpmıyor, o da sessizce başıyla evet diyordu. “Farkındayım” diyordu Luke hâlâ gülümseyerek ve onunla gurur duyarak. “Sen bunun için yaratılmışsın Jude.” Bazı müşteriler de *Seni anan bunun için doğurmuş* gibi laflar ediyordu ve her ne kadar bunu duymaktan tiksinsede, haklı olduklarını biliyordu. Bunun için doğmuştu. Doğmuş, terk edilmiş, bulunmuş ve amacı doğrultusunda kullanılmıştı.

Yıllar geçtikçe, o kulübenin hiç yapılmayacağını ve hayalindeki hayata hiç ulaşamayacağını ilk ne zaman kavradığını merak etti. Başlarda gelen müşterilerin sayısını tutuyor, belli bir sayıya –kırk mı, elli mi?– ulaştığında işinin biteceğini, bırakabileceğini düşünüyordu. Fakat rakam büyüdükçe büyüdü, günün birinde bakarken ne kadar büyük olduğunu idrak edip ağlamaya başladı; öyle korkmuş ve midesi bulanmıştı ki, saymayı bıraktı. O rakama ulaştığı zaman mı? Yoksa Texas’tan ayrılıp Luke’un ormanları daha güzel dediği Washington yolunda New Mexico’dan ve Arizona’dan geçtikleri, sonra kuzeye döndükleri, kasabalarda haftalarca durup ilk kaldıklarının tıpkısı olan motellerde konakladıkları, nerededirurlarsa dursunlar her gece bir erkeğin geldiği, erkek gelmezse Luke Birader’in gelip onu kendisinin hiçbir şeyi arzulamadığı kadar ihtirasla istediği günlerde mi? Tatillere normal haftalarinkinden de yoğun bir nefret duyduğunu, çünkü normal hayatına dönüşün hiç tatil yapmamaktan da kötü olduğunu anladığında mı? Luke Birader’in hikâyelerindeki tutarsızlıkları fark ettiğinde mi: Bazen ölen oğlunun yerine ev-

den kaçan ve bir daha haber alınamayan yeğeni geçiyor; kimi zaman içinden gelen çağrıya uyarak manastıra katıldığı için değil de, çocukları kendisi kadar sevmediği apaçık müdürle dalaşmaktan bıktığı için öğretmenliği bırakıyor; bazen çocukluğunu Texas'ın doğusunda geçirirken, kimi zaman da Carmel'de, Laramie'de, Eugene'de geçirmiş oluyordu.

Yoksa Washington yolunda Utah'tan Idaho'ya geçtikleri günlerde miydi? Kasabalara pek girmezlerdi, onların Amerikası, ağacı çiçeği kalmamış upuzun yollardan ibaretti, görebildikleri tek yeşillik Luke Birader'in bir biçimde hayata tutunan, yaprak verse de tomurcuğa durmayan orkidesiydi, fakat bu sefer bir değişiklik yapıp girmişlerdi, çünkü Luke Birader'in bu kasabada bir doktor arkadaşı vardı ve onu muayene ettirmek istiyordu, Luke Birader'in aldırıldığı tüm önlemlere rağmen bir müşteriden hastalık kapmışa benziyordu. Kasabanın adını bilmiyordu ama normallik belirtilerine, etrafını saran yaşantıya hayret etti, sessizce camdan bakıp hep hayalini kurduğu ama nadiren gördüğü manzaraya daldı: Kaldırımında pusetleriyle durmuş, sohbet edip gülüşen kadınlar; nefes nefese geçen bir koşucu; köpekli aileler; sırf erkeklerden oluşmayan, kadınları ve çocukları da içeren bir dünya. Normalde bu yolculuklarda gözlerini kapatırdı –artık sürekli uyuyor, günlerin geçmesini bekliyordu– ama o gün nedense çok dikkatliydi, sanki dünya ona bir şey anlatmak istiyordu da tek yapması gereken çağrıya kulak vermektir.

Luke Birader bir yandan haritaya bakıp bir yandan araba kullanırken nihayet kenara çekti, haritaya eğilip mırıldanmaya başladı. Durduğu yerin karşısında bir beysbol sahası vardı, sahanın insanla dolmasını izledi: Önce kadınlar geldi çoğunlukla, ardından koşuşan ve bağrıışan erkek çocukları. Çocukların üzerinde kırmızı beyaz çizgili formalar vardı ama buna rağmen farklı görünüyorlardı; saçları, gözleri, tenleri farklıydı. Bazıları onun gibi cılızdı, diğerleri tombul. Bu

kadar yaşıttını bir arada görmemişti hiç, gözlerini alamadı. Ardından, farklı görünseler de esasında aynı olduklarını anladı: Hepsi gülüyordu, hepsi sıcak ve kuru havada dışarıda, güneş altında olmaktan memnundu, anneleri plastik taşıma kutularından gazoz kutuları, su şişeleri çıkarıyordu.

“Hah, doğru yoldayız” dediğini duydu Luke’un, ardından haritayı katladığını. Ama motoru çalıştırmadan Luke’un onun baktığı yere baktığını hissetti, sonra ikisi bir süre sessizce çocukları izlediler, nihayet Luke başını okşadı. “Seni seviyorum Jude” dedi, bir an sonra da o olağan cevabını verdi –“Ben de seni seviyorum Luke Birader”– ve hareket ettiler.

O çocuklarla görünüşte aynıydı ama değildi aslında: Farklıydı. Onlar gibi olmayacaktı hiç. O sahada çılgın gibi koştururken annesi arkasından oyundan önce gel bir şeyler yede, yorulma diye seslenmeyecekti. Kulübede yatağı olmayacaktı. Bir daha asla temiz olmayacaktı. Çocuklar sahada top oynuyorlar, o ise Luke Birader’le doktora gidiyordu ve muayene olduğu diğer doktorlardan biliyordu ki bir şekilde garip olacaktı bu doktor, iyi bir insan olmayacaktı. Manastıra uzak olduğu kadar uzaktı onlara. Kendisinden, olmayı umduğu kişiden o kadar uzaktı ki artık bir oğlan çocuğu değil, bambaşka bir şeydi adeta. Hayatı artık böyleydi, elinden de hiçbir şey gelmiyordu.

Doktorun muayenehanesine geldiklerinde Luke uzanıp ona sarıldı. “Bu gece seninle baş başa eğleneceğiz” dedi, o da başını salladı çünkü yapabileceği başka hiçbir şey yoktu. “Hadi gidelim” dedi Luke onu bırakıp, o da arabadan indi ve Luke Birader’in peşinden otoparkı geçerek kendilerine açılan kahverengi kapıya doğru ilerledi.

İlk hatıra: Hastane odası. Hastanede olduğunu gözlerini açmadan anladı çünkü kokusunu almıştı, sessizliğinin mi-

zacını –gerçekten sessiz olmayan bir sessizlik– tanıyordu. Yanında Willem, sandalyede uyuyor. Sonra akıllı karıştı: Neden buradaydı Willem? Uzaklarda bir yerlerde olacaktı güya. Hatırladı: Sri Lanka. Ama değildi. Buradaydı. Ne acayip diye düşündü. Neden geldi buraya acaba? İlk hatırası buydu.

İkinci hatıra: Aynı hastane odası. Döndüğünde yatağının kenarında oturan Andy'yi gördü; tıraşsız ve berbat haliyle Andy, ona garip, sahte bir şekilde gülümsedi. Andy'nin elini sıkıştırdığını hissetti –Andy'nin sıkıştırdığını hissedene kadar bir eli olduğunun farkında değildi– ve o da sıkarak karşılık vermeye çalıştı ama yapamadı. Andy başını kaldırıp birine bakmıştı. “Sinirler mi zarar görmüş?” dediğini duydu Andy'nin. “Olabilir” dedi göremediği kişi, “ama şansımız varsa daha büyük ihtimalle...” Ve gözlerini kapattı, uykuya daldı. İkinci hatırası buydu.

Üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı hatıralar, hatıradan çok birilerinin yüzleri, elleri, sesleri, üstüne eğilmeleri, elini tutmaları, onunla konuşmalarıydı: Harold, Julia, Richard ve Lucien'di bunlar. Yedinci ve sekizinci de öyle: Malcolm'la JB.

Dokuzuncu hatıra yine Willem'di, yanına oturmuş çok özür dileyerek gitmek zorunda olduğunu söylüyordu. Çok kalmayacak, hemen dönecekti. Ağlıyordu; nedenini anlamasa da olağanüstü bulmamıştı çünkü hepsi ağlamış, ağlar-ken ondan özür dilemişlerdi, bunu kafa karıştırıcı bulmuştu, çünkü yanlış bir şey yapmamışlardı, o kadarının farkındaydı en azından. Willem'e iyi olduğunu söylemek, ağlama demek istedi ama dili ağzının içinde şişmiş, hareketsizleşmişti, kımıldatamadı. Willem bir elini tutmuştu ama diğer elini kaldırıp Willem'in koluna koyarak onu teskin edecek enerjiyi bulamamış, nihayet vazgeçmişti.

Onuncu hatıradada yine hastanede ama farklı bir odadaydı, yine çok yorgundu. Kolları ağrıyordu. Elllerinde köpükten top vardı birer tane, beş saniye sıkıp beş saniye bırakma-

sı gerekiyordu. Sonra bir beş saniye daha sıkıp bırakacaktı. Bunu kimin dediğini, topları kimin verdiğini bilmiyordu fakat söyleneni yaptı, her sıkışında kollarını yakıcı bir sancı sardı ve en çok üç dört kez yapıp ara vermek zorunda kaldı.

Bir gece hatırlayamadığı rüyalar katmanını yararak uyandığında, nerede olduğunu ve nedenini hatırladı. Bunun üzerine tekrar uykuya daldı, ertesi sabah uyandığında başını çevirdi ve yatağının yanındaki sandalyede oturan bir adam gördü: Adamın kim olduğunu bilmiyordu ama siması tanıdıktı. Gelip ona bakmıştı, arada bir konuşmuştu da, fakat adamın söylediklerine bir türlü dikkatini verememiş, sonunda gözlerini kapatmıştı.

“Akıl hastanesindeyim” dedi adama ve sesi bir tuhaf çıktı, hırıltılı, cılızdı.

Adam gülümsedi. “Hastanenin psikiyatri servisindesin, evet” dedi. “Beni hatırladın mı?”

“Hayır ama gözüm ısıyor.”

“Ben Dr. Solomon. Bu hastanenin psikiyatryım.” Sessizlik oldu. “Neden burada olduğunu biliyor musun?”

Gözlerini kapatıp başıyla evet dedi. “Willem nerede?” diye sordu. “Ya Harold?”

“Willem’in çekimleri tamamlamak için Sri Lanka’ya dönmesi gerekti” dedi doktor. “Temelli dönüş tarihi” –kâğıt hışırtıları duydu– “dokuz ekim. Yani on gün sonra. Harold öğlen gelecek; her öğlen geldi, hatırlıyor musun?” Başını hayır anlamında salladı. “Jude” dedi doktor, “bana neden burada olduğunu anlatır mısın?”

“Duşta” deyip yutkundu, “Duşta yaptıklarımın dolayı.”

Bir sessizlik daha oldu. “Doğru” dedi doktor usulca. “Peki Jude, bana söyleyebilir misin neden...” Ama bu kadarını duyabildi çünkü tekrar uykuya daldı.

Bir daha uyandığında adam gitmiş, yerine Harold gelmişti. “Harold” dedi garip ve yeni sesiyle, dirseklerini dizlerine

dayayıp yüzünü avuçlarına almış oturan Harold da bağırması gibi aniden başını kaldırdı.

“Jude” deyip yatağın kenarına oturdu. Sağ elindeki topu alıp yerine elini koydu.

Harold’ın çok kötü görüldüğünü düşündü. “Özür dile-
rim Harold” dedi ve Harold ağlamaya başladı. “Ağlama” de-
di ona, “lütfen ağlama” ve Harold kalkıp banyoya girdi, süm-
kürdüğünü duydu.

O gece yalnız kalınca kendisi de ağladı; yaptığından ötürü
değil, başaramadığından, yine hayatta kaldığından.

Zihni her gün biraz daha berraklaştı. Her gün biraz da-
ha uzun uyanık kalmaya başladı. Genellikle bir şey hisset-
miyordu. İnsanlar ziyaretine geliyorlar, ağlıyorlar, o ise an-
cak bakıp yüzlerinin yabancılığını, ağlarken herkesin birbi-
rine benzediğini, burunlarının şişip pek kullanılmayan kas-
ların ağızlarını garip garip yerlere çektiğini, şekilsizleştirdi-
ğini görebiliyordu.

Hiçbir şey düşünmedi, zihni boş bir sayfaydı. Olanlara da-
ir küçük kırıntılar öğrendi: Richard’ın apartman yönetici-
si, tesisatçının ertesi sabah dokuzda değil de akşam dokuz-
da geleceğini sanmış (o haliyle bile insan tesisatçının akşam
dokuzda geleceğini nasıl düşünür diye merak etti); Richard
onu bulup ambulans çağırmış, hastaneye onunla gelmiş; Ric-
hard hastaneden Andy’yi, Harold’ı, Willem’i aramış; Wil-
lem yanında olabilmek için Colombo’dan dönmüş. Onu bu-
lanın Richard olmasına üzülmüyordu; planında içine sinme-
yen bir tek bu vardı ama Richard’ın kan görmekten rahat-
sız olmadığını, hatta bir keresinde kanla heykeller yaptığı-
nı hatırlıyordu, arkadaşlarının arasında travma geçirme ih-
timali en düşük olanın o olacağına karar vermişti; özür dile-
di Richard’dan, o da elinin tersini okşayarak önemli olmadı-
ğını söyledi.

Dr. Solomon her gün gelip onunla konuşmaya çalıştı ama

söyleyebileceği pek bir şey yoktu. İnsanlar çoğunlukla sohbet etmiyorlardı. Gelip yanında oturuyor, kendi işlerine bakıyorlardı, bazen de cevap beklemeksizin bir şeyler söylüyorlardı ve bundan hoşnuttu. Lucien sık sık geldi, genellikle hediye getirdi, bir keresinde de ofisten herkesin imzaladığı bir kart bıraktı, “Eminim bu sana kendini daha iyi hissettirecektir” diyerek. Malcolm, pencereleri ince parşömeden, hayali evlerinden birini yaptı, bunu etajerine koydu. Willem her sabah ve her akşam aradı. Harold, hiç okumamış olduğu *Hobbit*’i okudu ona, Harold gelemediğinde Julia geldi ve onun bıraktığı yerden devam etti: En sevdiği ziyaretler bunlardı. Andy her akşam vizite saatleri bittikten sonra geldi ve yemeği birlikte yediler; gıdasız kaldığından endişe ediyor, o akşam ne yiyecekse ona da getiriyordu. Bir kapta etli arpa çorbası getirdi ama kaşık tutacak güç yoktu daha ellerinde, Andy onu kaşık kaşık besledi. Bir zamanlar bundan utanırdı ama artık umursamaz olmuştu: Ağzını açıp lezzetten yoksun gıdayı kabul etti, çiğneyip yuttu.

“Eve gitmek istiyorum” dedi bir akşam Andy’ye, Andy’nin hindili sandviçini yemesini seyrederken.

Andy lokmasını bitirip ona baktı. “Ya, öyle mi?”

“Evet” dedi. Diyecek başka bir şey bulamamıştı. “Gitmek istiyorum.” Andy’nin laf sokacağını düşündü ama aksine o ağır ağır başını salladı. “Peki” dedi. “Olur. Solomon’la konuşurum.” Yüzünü buruşturdu. “Yesene sandviçini.”

Ertesi gün Dr. Solomon, “Taburcu olmak istediğini duydum” dedi.

“Burada çok uzun kalmışım gibi geliyor” dedi.

Dr. Solomon önce sessiz kaldı. “Biraz oldu gerçekten” dedi. “Ama kendine zarar verme alışkanlığın ve intihar teşebbüsünün ciddiyeti nedeniyle doktorun –Andy– ve ailen burada kalmanın daha iyi olacağını düşündü.”

Bunu tarttı aklında. “Yani teşebbüsüm bu kadar ciddi ol-

masaydı daha erken taburcu olabilir miydim?” Sonuç alınacak bir politika olamayacak kadar mantığa dayalıydı.

Doktor gülümsedi. “Muhtemelen” dedi. “Seni taburcu etmeye kesin karşı çıkmıyorum Jude, ama bence koruyucu bazı önlemler almamız gerekiyor.” Durdu. “Fakat neden bu teşebbüste bulunduğuna dair hiçbir şey söylemek istemeyişin beni düşündürüyor. Dr. Contractor’a –pardon, Andy’ye– göre terapiden hep kaçınmışsın. Sebebini söyleyebilir misin?” O bir şey demedi, doktor da. “Baban geçen yıl yaşadığın bir ilişkide ağır şiddete uğradığını, bunun da uzun süreli etkileri olduğunu anlattı” deyince buz kesti Jude. Fakat cevap vermemeye kararlıydı ve gözlerini kapattı, nihayet Dr. Solomon’un kalktığını duydu. “Yarın yine gelirim Jude” dedi çıkarken.

Kimseyle konuşmayacağını ve bir daha kendisine zarar verecek durumda olmadığını anlaşılmamasıyla nihayet taburcu olmasına karar verildi, ama Julia ile Harold’ın gözetiminde kalması kaydıyla. Hastanede verilen ilaçlara dozu azaltılarak devam edilmesi şiddetle tavsiye edildi. Haftada iki kere terapiye gitmesi şiddetle tavsiye edildi. Haftada bir de Andy’yi görecekti. İşten ücretsiz izne ayrılması ayarlanmıştı bile. Her şeyi kabul etti. Andy, Dr. Solomon ve Harold’la birlikte, elleri titreyerek taburcu kâğıtlarını imzaladı.

Harold ve Julia, onu Willem’in beklediği Truro’ya götürdüler. Her akşam kütük gibi uyudu, her gün Willem’le ağır ağır deniz kıyısına yürüdüler. Aylardan ekim olduğu için denize girilemiyordu ama oturup ufka bakıyorlardı, Willem bazen onunla konuşuyor, bazen konuşmuyordu. Rüyasında denizin buz tuttuğunu, dalgaların havada donduğunu, Willem’in uzak bir kıyıda el salladığını gördü; engin düzlükte ona doğru ağır ağır ilerliyordu, eli yüzü rüzgârdan uyuşmuştu.

Erken yattığı için yemekleri de erken yediler. Basit, sindirimi kolay şeyler oldu yemekte genelde, et varsa bıçak kullanmak zorunda kalmasın diye üçünden biri etini ona önceden

kesti. Harold her akşam bir bardak süt verdi ona çocukmuş gibi, o da içti. Tabağındakilerin en az yarısını bitirmeden sofradan kalkmasına izin yoktu, yemeğini kendisi de koyamazdı ayrıca. Bunlarla uğraşacak mecali yoktu, elinden geleni yaptı.

Hep üşüyordu, bazı geceler üstündeki kat kat yorgana rağmen titreyerek uyanıp odasını paylaşan, hemen karşısındaki kanepede düzenli soluk alıp veren Willem'i izleyerek, bulutların, pencereyle jaluzinin aralığından görünen ay parçasının üzerinden geçişine bakarak uykuya daldı tekrar.

Bazen yaptığı şeyi düşündü ve hastanede kapıldığı üzüntüye kapıldı; başaramamasına, hâlâ hayatta olmasına üzüldü. Bazen de bunları düşündükçe dehşete düştü: Artık herkes ona farklı davranacaktı. Artık o tescilli bir kaçık, eskisine göre daha tatsız bir kaçıktı. İnsanları normal olduğuna ikna etme çabasına sıfırdan başlayacaktı. Kim olduğunun bir önem arz etmediği tek yeri, ofisi düşündü. Artık onun hakkında farklı şeyler söylenecekti. Tremain'in onu tanıtırken ara sıra dediği gibi firmanın tarihindeki en genç ortağı olarak değil, intihara teşebbüs eden ortağı olarak anılacaktı. Çok kızmışlardır bana, diye düşündü. Ofisteki işlerine kimin baktığını merak etti. Muhtemelen dönmesine ihtiyaçları da yoktu. Bir daha kim onunla çalışmak isterdi? Kim güvenirdi ona?

Ona farklı gözle bakacak olanlar Rosen Pritchard'la bitmiyordu; herkes farklı bakacaktı. Kendi ayaklarının üzerinde durabileceğini etrafındakilere kanıtlamak için yıllar yılı verdiği uğraş çöpe gitmişti. Sofrada bıçak kullanamayacak haldeydi şimdi. Önceki gün ayakkabılarını bile Willem bağlamıştı. "Böyle gitmeyecek Judy" demişti ona. "Düzelecek, doktor sadece biraz zaman alacak dedi." Elleri titrediği için, sabahları onu Harold veya Willem tıraş ediyordu; o ise jilet yaknaklarında, çenesinde gezinirken aynadaki yabancı suratla bakmakla yetiniyordu. Tıraş olmayı Philadelphia'da Douglass'larla yaşarken kendi kendine öğrenmiş, üniversitenin

birinci yılında tırpanla ot biçer gibi sert, kararsız hareketlerini görünce Willem ona bir daha öğretmişti. “Kalkülüste bir harika ama tıraşında iş yok” demişti o zaman, sonra da daha çok utanmasın diye gülümsemişti ona.

Istersen bir daha denersin, diyordu kendisine ve bunu düşünmek bile kendini daha güçlü hissettiriyor, bir yandan da ikinci bir teşebbüse eğiliminin azaldığını hissediyordu. Çok yorgundu. Bir daha denemek için hazırlık gerekecekti. Hem eline kesici alet geçirmesi hem de yalnız kalması gerekiyordu ki, yalnız bırakmıyorlardı onu. Başka yollar da olduğunun bilincindeydi elbet, fakat seçtiği yöntem işe yaramamış olmasına rağmen saplantıyla bağlanmıştı ona.

Genel olarak kayıtsızdı. Harold, Julia ve Willem kahvaltıda ne istediğini soruyorlardı ama seçenek bolluğu aklını başından alıyordu: Krep mi isterdi omlet mi? Sütlu gevrek mi, yumurta mı yoksa? Yumurta nasıl pişindi? Rafadan mı olundu katı mı, sahanda kayısı kıvamında mı pişindi, çırpılsın mı? Hepsine başını salladı, nihayet sormaktan vazgeçtiler. Herhangi bir konuda tercihini sormamaya başladılar, huzur buldu. Yine çok erken saatte yenen öğle yemeğinin ardından, salondaki kanepede ateş başında, onların mırıltılarını ve bulaşık yıkarken çıkan su seslerini dinleyerek kestirdi. Akşamüstleri Harold ona kitap okudu, bazen Willem’le Julia da oturup dinlediler.

On gün kadar sonra, Willem’le Greene Sokak’a döndüler. Eve dönüş anı gözünde büyüdüyse de, banyosuna girdiğinde mermerleri temiz ve lekesiz buldu. “Malcolm” dedi Willem, sormasına meydan vermeden. “Geçen hafta bitirdi. Baştan aşağı yenilendi.” Willem, yatağa uzanmasına yardım ettikten sonra üzerinde ismi yazan bir sarı zarf verdi ona, Willem çıktıktan sonra açtı zarfı. İçinde herkese yazdığı mektupları ve vasiyetnamesini, zarfları açılmamış şekilde buldu, Richard’dan bir not da vardı: “Bunlar dursun istersin di-

ye düşündüm. Sevgiler, R.” Mektupları elleri titreyerek zarfa geri koyduktan sonra ertesi gün kasasına kaldırdı.

Ertesi sabah erken kalktı, odanın bir ucundaki kanepede uyuyan Willem’in yanından sessizce süzülüp evini dolaştı. Bilerleri her odaya ya çiçek, ya yapraklı çınar dalları, ya da çanak içinde sukabakları koymuştu. İçeride elmayla sedir karışımı ağır sulandıran bir koku vardı. Çalışma odasında birinin gelen zarfları masasına dizdiğini, Malcolm’un küçük kâğıt evinin de bir dizi kitabın üstünde durduğunu gördü. JB’den, Asyalı Henry Young’dan, India’dan, Ali’den gelen açılmamış zarfları gördü ve ona çizimler yaptıklarını anladı. Yemek masasının yanından geçti, parmaklarını raflarında dizili kitapların sırtlarında dolaştırdı; mutfığa girip buzdolabını açtığında sevdiği şeylerle dolu olduğunu gördü. Richard son zamanlarda seramiğe merak sarmıştı, masanın ortasında büyük ve amorf bir obje duruyordu; pürüzlü, sırlanmış yüzeyi hoşuna gitti, boyasının içinde de incecik beyaz damarlar vardı. Bunun yanında ise Willem’le kendisinin Aziz Jude heykelciği duruyordu; Willem bunu Perry Sokak’a taşınırken yanında götürmüştü, şimdi de eski yerine getirmişti anlaşılan.

Günler bir bir geçti, o da ses etmedi. Sabahları yüzüyor, sonra Willem’le kahvaltı ediyorlardı. Fizyoterapist gelip ona lastik top sıktırdı, kısa ipler, kürdanlar, kalemler tutturdu. Bazen tek eline birkaç nesne birden alıp parmaklarında tutmasını istiyordu, bu da zordu. Elleri eskisinden de çok titriyordu ve parmaklarına iğne batır gibi acılar saplanıyordu ama fizyoterapist endişe etmemesini, bunun kasların iyileştirmesine ve sinirlerin tekrar bağlandığına işaret olduğunu söyledi. Öğlen yemeği yiyor, sonra uyuyordu. O sırada Richard gelip ona bakarken Willem çıkıp dışarıdaki işlerini hallediyor, aşağıya spor salonuna iniyor ve öyle umuyordu ki, onunla ya da sorunlarıyla ilgili olmayan, hoş ve ilginç bir şeyler yapıyordu. Akşamüstleri ziyaretçileri oluyordu; daha önce gelen-

ler kadar yeni gelenler de. Willem bir saat doldu mu gelenleri sepetliyordu. Malcolm ve JB birlikte geldiler, dördü üniversitede yaptıklarına dair tuhaf, nazik bir sohbet ettiler, fakat yine de JB'yi gördüğüne sevindi ve kafasındaki bulanıklık geçtiğinde özür dileyip onu affettiğini söyleyebilmek için tekrar görebilmeyi umdu. Tam çıkarken JB alçak sesle "Hepsi geçecek Judy. Güven bana, biliyorum" dedi, sonra da "Sen hiç değilse başka kimseye zarar vermedin" demesi üzerine suçluluk duydu, çünkü verdiğini biliyordu. Andy iş çıkışı gelip onu muayene etti, pansumanlarını açıp dikişlerini temizledi. Kendisi hâlâ görmemişti dikişlerini, yüreği kaldırmıyordu, bu yüzden Andy temizlerken ya başka yere baktı ya da gözlerini kapattı. Andy gittikten sonra yemek yediler, yemekten ve butiklerin yanında kalan üç beş galeri kepenklerini indirip mahalle sessizliğe büründükten sonra da yürüyüşe çıktılar. Lafayette'e kadar doğuya, Houston'a kadar güneye, Altıncı Cadde'ye kadar batıya, Grand'e kadar güneye yürüdükten sonra doğuya dönerek Greene Sokak'ta bitirdikleri, kare şeklinde kısa bir yürüyüşü ama bütün gücünü tüketiyordu, bir keresinde odasına yürürken dizleri çözülüverdiği için yere yuvarlandı. Julia ve Harold perşembeleri trenle gelip cuma ve cumartesi günlerini, pazar sabahını onunla geçirdiler.

Willem ona her sabah "Bugün Dr. Loehmann'la görüşmek ister misin?" diye sordu. O da her sabah "Daha değil Willem. Ama yakında, söz veriyorum." diye cevapladı.

Ekim sonunda gücü biraz yerine gelmiş, titremeleri azalmıştı. Daha uzun süre uyanık kalabiliyordu. Sırtüstü uzanıp kitabı titremeden tutabildiği için artık yüzüstü yatıp kitabı yastığa dayamadan okuyabiliyordu. Ekmeğine tereyağını kendisi sürebiliyor, düğme ilikleyebildiği için yeniden gömlek giyebiliyordu.

"Ne okuyorsun?" diye sordu Willem'e bir akşamüstü, salondaki kanepede yanında otururken.

“Yapmayı düşündüğüm bir oyunu” dedi Willem elindeki-
ni bırakıp.

Willem’in uzağındaki bir yere odakladı gözlerini. “Yine mi gideceksin?” Bencillikte sınır tanımayan bir laftı ama engel olamamıştı kendisine.

“Hayır” dedi Willem bir sessizlikten sonra. “Bir süre New York’ta takılmayı planlıyorum sence de uygunsa.”

Kanepenin minderlerine bakarak gülümsedi. “Bana uyar” dedi ve başını kaldırdığında Willem’in de ona gülümsediğini gördü. “Seni gülerken görmek çok güzel” dedi ve okumaya döndü.

Kasım geldiğinde, Willem’in ağustos ayındaki kırk üçüncü yaşgünü kutlamak için hiçbir şey yapmadığını hatırlayıp bunu ona söyledi. “Aslında bu doğru sayılmaz çünkü burada değildim” dedi Willem. “Ama elbette telafi etmene itirazım yok. Madem öyle...” Biraz düşündü. “Hayata karışmaya hazır mısınız? Yemeğe çıkalım mı? Erken döneriz.”

“Tabii” dedi ve ertesi hafta East Village’da, yıllardır müdavimi oldukları küçük Japon lokantasına gittiler. Bir şekilde yanlış bir şey sipariş edeceğinden çekinmesine rağmen kendi siparişini kendi verdi; Willem sabırla seçmesini bekledikten sonra başını sallayıp “İyi seçim” dedi. Yemekte arkadaşlarından, Willem’in yapmaya karar verdiği oyundan, okuduğu romandan, kısaca onun dışında her şeyden konuştular.

“Bence Fas’a gidelim artık” dedi ağır adımlarla eve dönerlerken, Willem’le göz göze geldiler.

“Araştırayım” dedi Willem, sonra hızla gelen bir bisikletlinin önünden çekmek için koluna girdi.

“Sana doğum günü hediyesi almak istiyorum” dedi birkaç sokak sonra. Aslında Willem’e bir teşekkür hediyesi almak, dile getiremediklerini böyle ifade etmek, onca yılın sevgisini ve minnettarlığını usturuplu bir şekilde anlatmak istiyordu. Tiyatro oyunu hakkında konuşurlarken, Willem’in geçen

yıl, çekimlerine ocak ayında Rusya'da başlanacak bir projeyi kabul ettiğini hatırlamıştı. Ama bunu sorduğunda Willem omuz silkti. "Ha o mu?" dedi. "Olmadı o iş. Sorun değil. Zaten o kadar da bayılmamıştım." Şüphelenmişti yine de, internette araştırdığında Willem'in özel sebeplerden ötürü projeden çekildiğini, yerine başkasının alındığını okudu. Ekranın karşısında bir süre öylece kaldı, haber gözlerinin önünde bulanıklaştı, fakat bunun konusunu açtığında Willem yine omuz silkti: "Baktın yönetmenle anlaşıyor musun, kimse de karizmayı çizdirmek istemiyor, öyle bir şeyler uydurursun." Ama Willem'in doğruyu söylemediğini biliyordu.

"Hiç gereği yok" dedi Willem yine de alacağını bildiğinden, o da (hep dediği gibi) "Gereği olmadığını biliyorum ama almak istiyorum" cevabını verdi. Yine hep dediği gibi "Doğru dürüst arkadaş olsam ne alacağımı bilirdim ve senden tavsiye istemezdim" diye ekledi.

"Bir de arkadaş olacaksın" dedi Willem her zamanki gibi, o da gülümsedi çünkü olağan sohbetlerinden biri gibi gelmişti.

Yine günler geçti. Willem dairenin diğer tarafındaki odasına geçti. Lucien birkaç kez arayıp özürler dileyerek bazı şeyler sordu, fakat o aramasına sevindi ve Lucien'in konuşmaya onun sağlığını sorarak değil, bir müvekkilden veya avukattan şikâyet ederek başlamasından mutluluk duydu. Ofiste Tremain, Lucien ve bir iki kişinin dışında yokluğunun gerçek sebebini bilen yoktu: Müvekkilleri gibi iş arkadaşlarına da acil omurilik ameliyatına alındığı için uzun süre raporlu olduğu söylenmişti. Rosen Pritchard'a döndüğünde Lucien'in onu derhal işlerin ortasına atacağını biliyordu; yumuşak geçiş konuşmaları, stresi kaldırıp kaldıramayacağına dair endişeler olmayacaktı ve buna seviniyordu. Sersemlettiği için ilaçları bıraktı, etkisi geçtikten sonra ortaya çıkan berraklık onu bile şaşırttı; görüşü bile farklıydı, sanki yere kadar uzanan camdaki bütün kir ve toz temizlenmişti de yemyeşil çi-

menliği, meyveleri olgunlaşmış armut ağacını ilk defa seyredabiliyordu.

Fakat ilaçların aynı zamanda onu koruduğunu da fark etti ve ilaçlar olmayınca, sırtlanlar tekrar peyda oldular; sayıları azalmış, hareketleri ağırlaşmıştı ama yine peşindeydiler, davetsiz fakat ısrarcı misafirler gibi rahat vermiyorlardı. Bilindiklerin yanında yeni hatıralar da üşüştü aklına ve herkese ne büyük rahatsızlık verdiğini, insanlardan ne kadar ağır taleplerde bulunduğunu ve asla geri veremeyeceği ne çok şey aldığını anladı. Bir de olmadık anlarda *Tekrar deneyebilirsin, tekrar deneyebilirsin*, deyip duran ses vardı ama duymazdan gelmeye çalışıyordu; çünkü bir an gelmiş, kendini öldürmeye karar verdiği gibi anlaşılamaz bir süreçten geçerek iyileşmeye karar vermişti, tekrar deneyebileceğinin ve bütün rezaletine, saçmalđına rağmen yaşamanın tek seçeneği olmadığının hatırlatılmasını istemiyordu.

şukran Günü geldi, yine Harold ve Julia'nın West End Caddesi'ndeki dairesinde, yine küçük bir grupla kutlandı: Laurence ve Gillian (kızları tatilde kocalarının ailelerini ziyaret ediyordu), kendisi, Willem, Richard ve India, Malcolm ve Sophie. Yemekte herkesin ona aşırı ilgi göstermemeye çalıştığını fark etti, Willem aralık ayının ortasındaki Fas seyahatinden bahsettiğinde Harold öyle rahat, öyle meraksızdı ki konunun Willem'le (ve muhtemelen Andy'yle) önceden enine boyuna konuşulduğunu ve onlardan icazet alındığını anladı.

"Rosen Pritchard'a ne zaman dönüyorsun?" diye sordu Laurence şimdiye kadar tatildeymiş gibi.

"Üç Ocak'ta" dedi.

"O kadar çabuk mu?" dedi Gillian.

Gülümsedi ona. "Geç bile kaldım" dedi. Doğru söylüyordu: Yine normal olmayı denemeye, bir yaşama teşebbüsünde daha bulunmaya çoktan hazırđı.

Willem'le erken ayrıldılar ve o gece taburcu olduğundan bu

yana ikinci kez kesti kendisini. İlaçların bir etkisi de kendini kesme, titretip kendine getiren acıyı hissetme ihtiyacının azalmasıydı. İlk kestiğindeki acı aklını almış, bunca sene nasıl yaptığını ciddi ciddi merak etmişti. Ardından içindeki telaşın dindiğini, bedeninin gevşediğini, hatıraların karardığını duyumsamış, kesmenin ona nasıl yardım ettiğini, buna başlama sebebini anlamıştı. Teşebbüsünün izleri, iki kolunda bilekten dirseğe kadar üzer dikey çizgi tam iyileşmemişti, derisinin altına kalem sokulmuş gibi duruyordu. Yanık izine benzer garip bir parıltısı vardı derisinin, yumruğunu sıkıp açarak derinin şekil değiştirmesini izledi.

O gece bağırarak uyandı, hayata ve rüyaların varlığına tekrar alışmaya çalıştığından beri başına geliyordu bu. İlaçların etkisi altındayken rüya görmüyor, görüyorsa da o kadar kopuk, garip, anlamsız oluyorlardı ki aklında yer etmiyordu. Ama bu rüyada motel odalarının birindeydi, bir grup erkek vardı, onu çekiştiriyorlardı, o ise çaresizce mücadele etmeye çalışıyordu onlarla. Fakat katlanarak çoğalıyorlardı ve kaybedeceğini, mahvolacağını biliyordu.

Adamlardan biri defalarca adını söyledikten sonra elini yanağına koyunca iyice dehşete kapıldı ve itti elini, sonra adam yüzüne su döktü ve o nefes nefese uyanıp yanı başında Willem'in kireç gibi bir yüz ve elinde boş bir bardakla ona baktığını gördü. "Çok özür dilerim Jude" dedi Willem, "uyan-dıramadım başka türlü. Hemen havlu getireyim." Havluyu alıp bardağa su doldurarak döndü fakat bardak tutamayacak kadar şiddetli titriyordu. Willem'den defalarca özür diledi, Willem ise başını sallayarak üzerinde durmamasını, alt tarafı kâbus gördüğünü yineledi. Kuru bir tişört getirdi ona Willem, o üstünü değiştirirken arkasını döndü, sonra da ıslanmış tişörtü banyoya götürdü.

"Luke Birader kim?" diye sordu Willem beraber oturup so-luğunun normale dönmesini beklerken. Cevap veremeyince

de, “‘Luke Birader yardım et, yardım et!’ diye bağıırıp durdun” dedi. Cevap vermedi. “Kim o Jude? Manastırdan biri mi?”

“Olmaz Willem” dedi ve aklına Ana düştü. *Bana bir kere daha sor Ana*, dedi ona, *sor ki söyleyeyim. Nasıl paylaşacağımı öğret bana. Bu kez dinleyeceğim. Konuşacağım bu kez.*

O hafta sonu Richard’ın kuzeydeki evine gidip arsanın bitişişindeki ormanda uzun bir yürüyüş yaptılar. Sonra, taburcu olduğundan beri ilk kez baştan sona bir yemek yaptı. Willem’in en sevdiği yemek olan kuzu pirzolası hazırladı ve pirzolalardan kalem çıkarırken Willem’den yardım istese de –henüz el becerileri o kadar düzelmemişti– kalan her şeyi kendisi halletti. O gece yine bağıırarak uyandı, Willem yine başındaydı (ama bu kez elinde su yoktu), ona Luke Birader’i ve neden ondan yardım istediğini sordu, yine cevap veremedi.

Ertesi gün yorgunluk vardı üzerinde, kolları, hatta bütün vücudu ağrıyordu; yürüyüş sırasında fazla konuşmadı, Willem de pek bir şey söylemedi. Akşamüstü Fas planını gözden geçirdiler: Fez’den başlayacak, çölü arabayla geçerken Ouarzazate’ye uğrayacak, Marakeş’te bitireceklerdi. Dönüş yolunda Paris’te Citizen’a ve Willem’in bir arkadaşına da birkaç gün misafir olup yılbaşından hemen önce döneceklerdi.

Yemek sırasında Willem, “Bana doğum günüm için ne hediye verebileceğini buldum” dedi.

“Öyle mi?” dedi Willem’den çaldığı onca zamanı düşünüp ondan yine yardım istemek yerine Willem’e verebileceği bir şeye konsantre olacağı için sevinerek. “Neymiş bakalım?”

“Yani” dedi Willem, “aslında büyük bir şey.”

“Ne olursa” dedi. “Çok ciddiym” de deyince, Willem anlamını çözemediği bir bakış attı ona. “Sahiden. Ne olursa olsun.”

Willem pirzolanın kalanından yaptığı sandviçi bırakıp bir nefes aldı. “Peki” dedi. “Doğum günüm için senden hediye olarak bana Luke Birader’in kim olduğunu söylemeni

istiyorum. Sadece kim olduğunu da değil, aranızdaki ilişkiyi, neden geceleri adını bağırarak uyandığını da anlatacağsın.” Göz göze geldiler. “Dürüst ve ayrıntılı bir şekilde bütün hikâyeyi anlatacağsın. İşte istediğim hediye bu.”

Uzun bir sessizlik oldu. Bir ara ağzında hâlâ lokma olduğunu anlayıp yutmayı başardı, sonra elinde kalakalan sandviçi de tabağa bıraktı. “Willem” dedi sonunda çünkü Willem’in ciddi olduğunun farkındaydı ve onu vazgeçiremeyeceğini, başka bir şey istemeye ikna edemeyeceğini biliyordu; “bir yanımla sana anlatmayı *istiyorum*. Ama anlatırsam...” Durdu. “Ama anlatırsam benden tiksineceğinden korkuyorum. Dur” dedi Willem ağzını açtığı sırada. Willem’in yüzüne baktı. “Sana söz veriyorum anlatacağım. Söz veriyorum. Ama... ama biraz zaman ver bana. Daha önce hiç kimseye anlatmadım ve dilim nasıl varacak düşünmem lazım.”

“Tamam” dedi Willem sonunda. “Öyle olsun.” Biraz durdu. “Alıştırarak gidelim istersen. Ben sana daha kolay bir şey sorayım, sen cevapla, konuşmanın o kadar da zor olmadığını göreceksin. Baktın ki zor, neden zor olduğunu konuşuruz.”

Soluk aldı, verdi. *Willem bu, başkası değil*, diye hatırlattı kendisine. *Seni asla incitmez, hiçbir şekilde. Zamanı geldi artık. Zamanı geldi*. “Tamam” dedi nihayet. “Tamam, sor bakalım.”

Willem’in arkasına yaslanıp onu süzerken, bir arkadaşın diğerine çoktan sorabilmiş olması gereken ama sormasına bir türlü izin verilmemiş yüzlerce sorudan birini seçmeye çalıştığını hissetti. Arkadaşlıklarının ne kadar tek taraflı olduğunu, onun köşe bucak kaçmasına, kaynağını bir türlü açıklamadığı sorunlar için ondan yardım istemesine rağmen Willem’in kaç yıldır yanından ayrılmadığını düşününce gözleri doldu. Yeni hayatında arkadaşlarından daha az talepkâr olmaya karar verdi, daha cömert davranacaktı. Ne isterlerse verecekti. Willem madem bilgi istiyordu, alsındı; bilgiyi nasıl

aktaracağını bulmak da ona kalmıştı. Tekrar tekrar incinecekti belki herkes gibi, ama madem bu işe kalkışmıştı, madem yaşamaya devam edecekti, daha dirençli olması, kendisini hazırlaması, bu tür şeylerin hayat denen pazarlığın bir parçası olduğunu kabullenmesi gerekiyordu.

Willem, “Tamam, buldum” deyince doğrulup kendini hazırladı. “Elinin arkasındaki yara nasıl oldu?”

Şaşkınlıkla gözlerini kırıpıştırdı. Sorunun nereden geleceğini bilemiyordu, şimdi ortaya çıkınca rahatlamıştı. Yara çok nadiren aklına geliyordu son günlerde, soru üzerine yara izinin taftayı andıran parıltısına bakıp parmaklarını üzerinde gezdirdi, bu yaranın peşinden daha birçok sorunun gelmesini, onu Luke Birader’e, oradan yurda, sonrasında Philadelphia’ya götürmesini düşündü.

Hayatta daha hazin bir hikâyeye bağlanmayan ne vardı ki? Willem tek bir hikâyeye sormuştu ona, peşindeki bütün çirkinlik ve zorluk yumağını çekip çıkaracak değildi ki.

Nereden başlayacağını ve nasıl anlatacağını kafasında bir bir hazırladıktan sonra artık konuya girebilirdi. “Çok açgözlü bir çocuktum ben” dedi ve Willem’in eğilip dirseklerine dayandığını gördü; arkadaşlıklarında ilk kez dinleyici konumundaydı ve ona bir hikâyeye anlatılıyordu.

On yaşına, on bir yaşına bastı. Saçları yine uzadı, manastırdakinden bile uzun oldu. Boy attı, Luke Birader onu kiloyla elbise satılan bir ikinci el dükkânına götürdü. “Yavaş biraz” dedi Luke Birader şaka yollu, onu küçültmek istemiş gibi tepesinden bastırarak. “Yetişemiyorum sana.”

Artık sürekli uyuyordu. Dersler sırasında uyanıktı, ama akşam çökerken onun da üzerine bir uyuşukluk çöküyor, devamlı esniyor, gözlerini zor açık tutuyordu. Başta Luke Birader bunu da şakaya vurdu, “Uykucum benim” dedi, “rüya

meraklısı”, ama bir akşam müşteri gittikten sonra onu karşısına alıp konuştu. Aylardır, yıllardır mücadele ediyordu müşterilerle, onlara engel olabileceği düşüncesinden çok bir refleksti belki, ama son zamanlarda kıpırtısız yatıp olacakları beklemeye başlamıştı. “Yorgun olduğumu biliyorum” demişti Luke Birader. “Normal de, büyüyorsun. Büyümek çok yorucu bir iştir. Çok çalıştığını da biliyorum. Ama müşterilerin yanındayken biraz canlılık göstermen lazım. Adamlar seninle birlikte olmak için para ödüyor, zevk aldığını göstermen lazım.” Cevap vermeyince birader eklemişti: “Zevk *almadığını* biliyorum elbette, ikimizin yaptığı gibi olmaz, ama birazcık canlılık gösterebilirsin. Anlaştık mı?” Eğilip saçını kulağının arkasına attı. “Anlaştık mı?” Başıyla evet dedi.

Kendini duvara çarpmaya da bu zamanlarda başladı. Washington’da kaldıkları motel iki kathydı, buz kovanını doldurmak için ikinci kata çıkmıştı. Yağmurlu bir gündü, yerler kaygandı, dönerken takılıp düştü ve alt kata kadar yuvarlandı. Luke Birader sesi duyup dışarı fırlamıştı. Kırığı çıkığı yoktu ama berelenmişti, kanayan yerleri vardı, Luke Birader de o akşamki randevuyu iptal etti. O gece birader ona özen göstermiş, çay yapıp getirmişti, o ise haftalardır olmadığı kadar hayata bağlanmış hissediyordu kendisini. Kapaklanıp düşmesi, acının verdiği dirilik sağaltmıştı onu. Dürüst, namuslu, utanç veya kir taşımayan bir acıydı, yıllardır hissettiklerinden farklıydı. Ertesi hafta yine buz almaya çıktı, ama dönüşte merdivenin altındaki üçgen boşluğa girdi ve kendisi dahi ne yaptığını anlayamadan tuğla duvara çarptı bedenini, sanki her darbeye üzerindeki kirler, sıvı izleri, son birkaç yılın hatıraları dökülüp gidiyordu. Sıfırliyordu kendisini, saf haline dönüyordu; yaptıkları için kendini cezalandırıyordu. Bunun ardından, uzun bir koşuyu bitirmiş de kusmuş gibi, kendini daha iyi, daha enerjik hissetti, odaya dönebildi.

Fakat nihayet Luke Birader ne yaptığını anladı ve bir ko-

nuşma daha geçti aralarında. “Bunaldığını anlıyorum” dedi Luke Birader, “ama Jude bu yaptığın iyi bir şey değil. Endişeleniyorum senin için. Müşteriler de seni yaralı bereli görmek istemiyor.” Sessiz kaldılar. Bir ay kadar önce, çok kötü bir gecenin ardından –adamlar grup olarak gelmişler, işleri bitip gitmelerinin ardından hıçkırarak, bağırarak ağlamış, sinir krizi geçirmesine ramak kalmıştı, o sırada Luke yanında oturup ağrıyan karnını sıvazlamış, sesini bastırmak için yüzüne yastık kapatmıştı– Luke’a bitsin diye yalvarmıştı. Birader de gözyaşları dökmüş, baş başa kalabilmekten çok istediği bir şey olmadığını ama bütün birikimini ona bakmak için çoktan tükettiğini söylemişti. “Bir an dahi pişman değilim Jude” demişti birader, “ama hiç paramız yok işte. Bir tek sen varsın. Çok üzgünüm. Ama para biriktirebiliyorum artık, bir gün bırakabileceksin bu işi, söz.”

“Ne zaman?” diye sormuştu ağlayarak.

“Yakında” dedi Luke, “yakında. Bir yıl içinde. Sana söz.” Başıyla onaylamıştı ama biraderin sözlerinin bir kıymeti olmadığını çoktan çözmüştü de.

Fakat sonra birader ona bir sır vereceğini, onu bunalımından kurtaracak gizli bir yol öğreteceğini söylemiş, ertesi gün de kendini kesmeyi öğretip jilet, alkollü mendil, pamuk ve gazlı bezle doldurduğu bir poşet vermişti. “Sana neyin en iyi geldiğini bulmak için biraz deneme yapman gerekiyor” deyip işi bittikten sonra yarayı nasıl temizleyeceğini, nasıl pansuman yapacağını göstermişti. “Bu senin” demişti poşeti verirken. “Malzemen bitince haber ver, ben sana alırım.” Başta duvara çarpmanın, yere yuvarlanmanın teatrallliğini, gücünü ve ağırlığını aramışsa da, kesmenin gizliliğini ve kontrollü oluşunu kısa sürede sevmişti. Luke Birader haklıydı, kesmek daha iyiydi. Bunu yapınca içindeki zehri, kiri, öfkeyi akıttığını hissediyordu. Sanki eskiden gördüğü sülük rüyaları gerçek olmuş da hep umduğu etkiyi gösteriyordu. Metal-

den, plastikten, hortum tutulup ovulabilecek bir malzemenin yapılmış olmayı diliyordu. Hayalinde içine su, deterjan ve çamaşır suyu basılıyor, sonra basınçlı havayla kurutulup yeniden hijyenik hale geliyordu. Artık gecenin son müşterisi gittikten sonra banyoda Luke Birader'le yer değiştiriyorlardı ve birader yatma saati diye seslenene kadar bedeni onundu, ne isterse yapabiliirdi.

Her şeyiyle bağımlıydı Luke'a: önce beslenmesi barınması için, şimdi de jiletleri için. Hastalanıp doktora gitmesi gerektiğinde –Luke Birader ne kadar uğraşırsa uğraşsın müşterilerden hastalık kapıyordu, bazen de iyi temizleyemediği yaraları iltihaplanıyordu– onu Luke Birader götürüyor, antibiyotiklerini o alıyordu. Luke Birader'in bedenine, ağzına, ellerine alışı: Hoşlanmıyordu ama Luke onu öpmeye başlayınca irkilmiyordu da, sarıldığında ise uysallıkla karşılık veriyordu. Ona Luke kadar iyi davranan kimse olmayacağını farkındaydı. Yanlış bir şey yapsa bile Luke hiç bağırıyor- du ona ve bunca yıla rağmen bir kere bile vurmamıştı daha. Önceleri bir gün onu alıp götürmek isteyecek bir müşteriyle karşılaşacağını düşünmüştü ama artık bunun olmayacağını biliyordu. Bir defasında müşteri hazırlanmadan soyunmuştu da, adam tokadı basıp bağırmişti: "Yavaş ulan orospu! Kaç kere yaptın bu işi de kaşarlandın hemen?" Müşteriler vurduğunda hep yaptığı gibi Luke banyodan fırlayıp adama bağırmış, devam edecekse akıllı olmasını söylemişti. Müşteriler ona hakaret etmeyi seviyordu: Ona orospu, kaltak, iğrenç, nemfoman (buna sözlükten bakmıştı), köle, çöp, pislik, leş, kubur derlerdi. Ama Luke bunları hiç söylememişti ona. Mükemmelsin derdi Luke, akıllısın, yaptığın iş çok iyi yapıyorsun, bu yaptığında da bir yanlışlık yok.

Birader hâlâ birlikteliklerinden konuşuyordu ama artık orta California'da deniz kıyısında bir ev hayalleri vardı, taşlı sahili, gürültücü kuşları, fırtına rengi denizleri anlatıyordu. İki-

si evli bir çift gibi birlikte olacaklardı. Artık baba-oğul değildiler, eşitlenmişlerdi. On altı yaşına bastığında evleneceklerdi. Balayında Fransa ve Almanya'yı gezecekler, öğrendiği dilleri nihayet gerçek Fransızlar ve Almanlarla konuşabilecekti, oradan Luke Birader'in bir yıl öğrenciliğinde, bir yıl da mezuniyetten sonra kaldığı İtalya ve İspanya'ya geçeceklerdi. Çalıp söyleyebilmesi için bir piyano alacaklardı ona. "Kaç müşteriyle olduğunu bilseler başkaları istemez seni" dedi birader. "İstememeleri kendi kayıpları. Ama on bin müşteriyle de olsan ben hep seni isteyeceğim." Luke Birader on altı yaşında emekliye ayrılabilceğini söyleyince gizlice ağlamıştı; çünkü çalışmayı bırakabileceğini söylediği on iki yaşına gün sayıyordu.

Bazen müşteri sert çıkar da canı yanarsa, kanaması olursa, bir yerleri zedelenirse Luke buna mecbur olduğu için ondan özür diliyordu. Bazen de hoşlanmış gibi hareket ediyordu. "Bu sonuncusu iyiydi, değil mi?" derdi adam gittikten sonra. "Senin de hoşuna gitti, yanlış mıyım? Sakın inkâr etme Jude, seslerinden anladım hoşlandığını. İyidir, iyi. İnsanın yaptığı işten zevk alması güzel bir şey."

On iki yaşına bastı. Oregon'daydılar, Luke'un dediğine göre California'ya iniyorlardı. Yine boyu uzamıştı; Luke Birader'e göre bu gidişle bir seksen beş, bir doksan olurdu; yine kısaydı Luke Birader'den ama çok da değil. Sesi değişiyordu. Artık çocuk değildi, bu da müşteri bulmayı güçleştirmişti. Tek gelenler azalmış, gruplar ağırlık kazanmıştı. Gruplardan hiç hoşlanmıyordu ama Luke elinden gelenin bu olduğunu söylüyordu. Büyük gösterdiğinden müşteriler onu on üç veya on dört zannediyorlardı ve Luke'un dediğine göre bu çağda bir yılın farkı büyüktü.

Sonbahardı, yirmi eylül. Montana'daydılar çünkü Luke geceleyin ampul gibi parlayan yıldızları görmekten hoşlanacağını düşünmüştü. O günün bir özelliği yoktu. İki gün önce büyük bir grup gelmiş ve o kadar hırpalanmıştı ki, Luke

sadece ertesi günkü müşterileri iptal etmekle kalmamış, üst üste iki gece yatakta onu yalnız bırakmıştı. Ama o akşam hayat normale döndü. Luke yatakta yanına geldi, öpmeye başladı. İçine girdiği sırada kapı aniden öyle sert ve kararlı bir şekilde vuruldu ki, az daha Luke Birader'in dilini koparıyordu. "Polis" dendiğini duydu; "aç kapıyı! Hemen aç kapıyı!"

Luke Birader elini ağzına bastırdı. "Sakın tek kelime etme" diye tısladı.

"Polis" diye bağırды tekrar ses. "Edgar Wilmot, hakkında tutuklama emri var. Derhal aç kapıyı!"

Aklı karışmıştı: Edgar Wilmot kimdi ki? Bir müşteri mi? Luke Birader'e bir yanlışlık oldu herhalde diyecekti ki, yüzündeki ifadeyi gördü ve kapıdakilerin Luke Birader'i aramakta olduklarını anladı.

Luke Birader içinden çıktı ve yatakta kalmasını işaret etti. "Sakın kımıldama" diye fısıldadı. "Hemen döneceğim." Sonra koşarak banyoya girdi, kapı kilidinin tıkırtısı duyuldu.

"Gitme" diye fısıltıyla haykırmıştı arkasından. "Bırakma beni Luke Birader, beni tek başıma bırakma." Ama birader dinlememiş, gitmişti.

Sonra her şey hem çok ağır, hem de çok hızlı akmaya başladı. Korkudan parmağını bile kımılatmadan bir ahşap çatırtısı koptu, içeri adamlar doldu, fenerlerini baş hizasında tuttuklarından yüzlerini seçemiyordu. Biri yanına gelip bir şeyler söyledi –gürültüden, panikten duyamamıştı– ve külo-dunu çekip ayağa kalkmasına yardım etti. "Artık güvendesin" dedi bir başkası.

Adamlardan birinin küfrü bastıktan sonra banyodan "Hemen ambulans çağırın" dediğini duyduğu gibi, kendisini tutan adamın kollarından kurtulup bir başka adamın kolunun altından geçerek üç adımda banyoya vardı ve Luke Birader'i boğazında bir uzatma kablosuyla tavandaki halkadan sallanır buldu; ağzı açık, gözleri kapalı, yüzü sakalları kadar

kırdı. Bunun üzerine ağzını açtı, avazı çıktığı kadar bağırdı; adamlar onu karga tulumba odadan götürürlerken hâlâ Luke Birader'i çağırıyordu.

Sonra olanların çok azını hatırlıyor. Defalarca sorgulandı, onu hastanede muayene eden doktor kaç kez tecavüze uğradığını sordu ama ona cevap veremedi: Tecavüze mi uğramıştı? Kendi kararıyla kabul etmişti, olanlara rızası vardı. "Kaç kez cinsel ilişkiye girdin?" diye sordu doktor bunun üzerine, o da "Luke Birader'le mi, diğerleriyle mi?" diye karşılık verdi, doktor "Diğerleri kim?" diye sordu. Anlatması bittiğinde doktor ona sırtını döndü, ellerini yüzüne kapattı, tekrar ona bakıp bir şey demek üzere ağzını açtı ama sesi çıkmadı. Yaptıklarının yanlış olduğunu işte o zaman idrak etti ve boğulduğu utançla, kapıldığı kirlenmişlik duygusuyla ölmek istedi.

Onu yurda yerleştirdiler. Kitaplarını, Navajo bebeğini, çalı çırpı ve palamutlarını, arasında yaprak kuruttuğu, manastırdan beri yanından ayırmadığı İncilini, diğer çocukların dalga geçtiği kıyafetlerini teslim ettiler. Yurtta kim olduğunu, ne yaptığını biliyorlardı, zaten mahvolduğunu da çözümlerinden, yurttaki rehberlerden bazıları ona başkalarının yıllardır yaptığını yapmaya başlayınca şaşırmadı. Diğer çocuklar da ne olduğunu öğrenmişlerdi bir şekilde. Ona müşterilerin kullandığı sözcüklerle hitap ettiler, dışladılar onu. Bir gruba yaklaşacak olsa kalkıp çil yavrusu gibi dağıldılar.

Jiletlerin olduğu torbasını getirmemişlerdi, doğaçlama yapmayı öğrendi bunun üzerine: Çöpten bir konserve kapakçı çalıp mutfak nöbeti olduğu bir gün ocağın üstünde sterilize etti, onu kullandı yatağının altına saklayarak. Her hafta yeni bir kapak aşırırdı.

Luke Birader'i her gün düşündü. Okulda dört sınıf atlattılar, üniversitenin matematik, piyano, İngiliz edebiyatı, Fransızca ve Almanca derslerine girmesine izin verdiler. Öğretmenleri bunları kimin öğrettiğini sorduğunda, babam dedi.

“İyi iş çıkarmış” dedi İngilizce hocası. “Çok iyi bir öğretmen-di herhalde.” Karşılık veremedi, öğretmen de sonunda başka öğrenciye geçti. Geceleri rehberler yanına geldiğinde, Luke Birader’in kapının arkasında durduğunu, durum çok kötüleşirse fırlayıvereceğini hayal etti, bu da demek oluyordu ki ona yapılan her şey, kaldırabileceğini Luke Birader’in bildiği şeylerdi.

Ana’ya güvendikten sonra, ona Luke Birader hakkında bazı şeyler anlattı. Ama her şeyi anlatmaya gönülsüzdü. Kimseye anlatmadı. Luke’un peşinden gitmesi büyük aptallıktı, bunu biliyordu. Luke ona yalan söylemiş, feci şeyler yapmıştı. Ama her şeyin ötesinde, her şeye rağmen Luke’un onu gerçekten sevdiğine, bu kısmının gerçek olduğuna inanmak istiyordu: Saptırma değil, kabullenme değil, gerçek. Ana’nın diğerleri için dediği gibi “O bir canavardı Jude. Seni sevdiklerini söylerler ama bunu seni manipüle edebilmek için söylerler, anlamıyor musun? Pedofillerin yöntemi budur, çocukları böyle ağlarına düşürürler” demesine katlanamazdı. Büyüdüğünde de Luke hakkında bir yargıya varamadı. Evet kötü bir insandı. Ama diğer biraderlerden daha mı kötüydü? *Gerçekten* yanlış karar mı vermişti? Manastırda kalsa *gerçekten* daha mı iyi olurdu? Orada geçireceği zamanda daha mı çok zarar görürdü, daha mı az? Yaptığı her şeyde, kişiliğinin her zerresinde Luke’un mirası vardı: Okuma sevgisi, müzik ve matematik merakı, bahçıvanlık becerisi, dil kabiliyeti hep Luke’tan geçmişti. Kendini kesmesi, nefreti, utancı, korkuları, hastalıkları, normal bir cinsellik yaşayamaması, normal bir insan olamaması da hep Luke yüzündendi. Luke ona hayattan zevk almayı öğretmiş, aynı anda da zevki tümüyle çıkarıp atmıştı.

Adını asla anmamaya çok özen gösterdi ama bazen içinden geçirdi ve kaç yıl geçerse geçsin, kaç yaşına gelirse gelsin, Luke’un gülen yüzü bir anda gözlerinin önünde belirdi.

Birbirlerine âşık olurkenki, aslında ayartıldığı fakat çok çocuk, çok saf, çok yalnız, şefkate çok muhtaç olduğu için fark etmediği zamanki Luke’u düşündü. Koşarak seraya gidiyor, kapıyı açıyordu, ılıkılık ve çiçek kokusu bir pelerin gibi sarıyordu onu. Böyle sade bir mutluluğu, bu kadar basit bir sevinci bir daha asla yaşayamayacaktı. “İşte benim güzel oğlum!” diye seslenirdi Luke içerden. “Ah, Jude, seni gördüğüm çok sevindim.”

V

Mutluluk Yılları

Willem, otuz sekiz yaşına bastıktan yaklaşık bir ay sonra ünlü olduğunu fark etti aniden. Başlangıçta, tahmin ettiği kadar sarsıcı olmadı bu, çünkü zaten bir bakıma ünlü olduğunu düşünüyordu, bir kendisinin bir de JB'nin. Jude'la veya bir başkasıyla gece dışarı çıktığında biri gelip Jude'a selam verir, Jude da onları tanıştırmak için "Aaron, Willem'i tanıyor musun?" diye sorardı. Aaron, "Elbette. Willem Ragnarsson. Kim tanımaz ki Willem'i?" diye cevap verirdi. Ama sanatçı kişiliğiyle tanınmıyordu: Ya Aaron'ın Yale'deki eski oda arkadaşının kız kardeşiyle çıkmıştı bir ara, ya iki yıl önce Aaron'ın bir arkadaşının ağabeyinin arkadaşı olan oyun yazarıyla okuma provası yapmıştı, ya da Aaron ressamdı, JB ile Asyalı Henry Young'ın karma sergilerinin açılış partisinde tanışmışlardı Willem'le. New York, yetişkin hayatının büyük bölümünde üniversitenin bir uzantısı gibi olmuş, herkesin onu ve JB'yi tanıdığı ortam sanki Boston'un orta yerinden kaldırılıp Manhattan'ın ve Brooklyn çevresinin birkaç sokaklık bir bölümüne yerleştirilmişti. Dördü de hâlâ üniversitedeki insanlarla –bizzat onlarla değilse de aynı *tipte* kişilerle– konuşuyorlardı ve ressamlardan, oyuncularından, müzisyenlerden oluşan bu çevrede elbette tanınıyordu çünkü hep tanınmıştı. Çok da büyük bir çevre değildi, herkes herkesi tanırdı.

Dördünün arasından bir tek Jude, bir parça da Malcolm farklı bir dünyada yaşama deneyimine sahipti; gerçek dünya denen bu yerde insanlar kanun yapmak, ders vermek, te-

davi etmek, problem çözmek, para alışverişi yapmak, mal alıp satmak gibi hayatın gerekleriyle uğraşıyorlardı (Aaron'ı kendisinin tanımasından çok Jude'un tanıyor olması şaşırtmıştı onu aslında). Otuz yedinci yaşına basmadan kısa süre önce, *Çınarlı Avlu* diye bir sanat filminde rol almış, cinsel yönelimini nihayet açıklayan Güneyli bir avukatı canlandırmıştı. Bu rolü, babasını oynayan aktörün karşısında oynayabilmek için kabul etmişti; filmdeki babası ise nemrut, rahatlıkla kırıcı olabilen, oğlunu hiç tasvip etmeyen ve kendi hayal kırıklıklarından hırpalanmış biriydi. Araştırması sırasında Jude'a bütün gün tam olarak neler yaptığını anlattırılmış, dinlerken birçok açıdan, hiç anlayamayacağı şekillerde parlak biri olan Jude'un bu kadar bıktırıcı bir işle hayatını geçirmesine, yaptığının ev işinin zihinsel karşılığı olan toplama, temizleme, düzenlemeden ibaret olup her gün baştan alınmak zorunda olmasına biraz üzölmüştü. Bunları söylemedi elbette, bir cumartesi günü Jude'la Rosen Pritchard'daki ofisinde buluştu ve Jude bir yazı yazarken dosyalarını, kâğıtlarını karıştırdı, ortalıkta dolandı.

"Ee, ne düşünöyorsun bakalım?" diye sordu Jude arkasına yaslanıp sırtıtarak, o da gülömsedi ve "Çok etkileyici" dedi çünkü öyleydi bir bakıma. Gülmüştü Jude; "Aklından geçeni biliyorum Willem" demişti. "Sıkma canını. Harold da öyle düşünöyor. 'Çok yazık' " dedi Harold'ı taklit ederek. " 'Çok yazık Jude.' "

"Ben öyle düşünmüyorum" diye itiraz etmişse de, aslında öyle düşünüyordu: Jude hep hayal gücünün kısıtlı olmasından, pratiklik uğruna her şeyi feda etmesinden yakınırdı ama Willem hiç öyle tanımamıştı onu. Hakikaten de yazıktı ama kurumsal bir firmada çalışıyor olması değil, hukukçuluk yapması yazıktı: Ona göre Jude'un ki gibi bir beynin farklı bir şeyler yapması gerekirdi. Ne olduğunu bilmiyordu ama bu olmadığı kesindi. Saçma olmasına rağmen, Jude'un hukuk fakül-

tesinden avukat çıkacağına hiç inanmamıştı: Bir noktada bırakıp başka bir işe gireceğini, mesela matematik öğretmeni, şan hocası, (çelişkinin daha o zamandan farkında olsa da) psikolog filan olacağını düşünmüştü çünkü çok iyi bir dinleyiciydi ve arkadaşlarını çok rahatlatırdı. Yaptığı işi çok sevdiğinin, üstelik de çok iyi yaptığının anlaşılmasından çok sonra bile, neden bu Jude hayaline saplanıp kaldığını bilmiyordu.

Çınarlı Avlu gişede beklenmedik bir başarıya ulaşmış, Willem'e o zamana kadarki en iyi eleştirileri ve bazı ödül adaylıklarını kazandırmış, çekimleri iki sene önce bittiği halde yapım sonrasında takıldığı için aynı döneme denk gelen daha büyük bütçeli bir filmle çakışması da, kariyerini dönüştüreceğini onun bile anladığı bir dalga yaratmıştı. Rollerini hep dikkatli seçmişti –üstün yetenekli olduğu bir konu varsa onun rol seçimi olduğunu düşünüyordu–, ama o yıla kadar kendini gerçekten güvende hissettiği, ellisinden altmışından sonra yapmak istediği filmleri konuşabileceği bir an olmamıştı. Jude ona hep kariyerini lüzumundan küçük gördüğünü, sandığından çok daha ileride olduğunu söylemişse de o hiç böyle hissetmemişti; meslektaşlarının ve eleştirmenlerin saygısını kazandığını biliyordu ama bunun bir gün ansızın sona ereceğinden korkuyordu hep. Pratik yaklaşıma hiç tahammülü olmayan bir kariyerde çok pratik bir insandı; imzaladığı her sözleşmeden sonra arkadaşlarına bir daha film yapmayacağını, bunun kesin son olduğunu söylerdi, böyle söyleyerek bir yandan korkularını savuşturmaya –çünkü bu olasılığı dile getirirse gerçekleşme ihtimal azalırdı– bir yandan da korkularına ses vermeye çalışırdı, çünkü bunlar gerçek korkulardı.

Ancak Jude'la baş başa kaldıktan sonra endişelerini dile getirebilirdi: “Ya bir daha iş bulamazsam?” diye sorardı Jude’a.

“Olmaz öyle şey” derdi Jude.

“Ama ya *olursa*?”

“Olmaz ya” dedi Jude ciddiyetle, “bir daha rol bulamaman

gibi bir olağanüstü durum meydana gelirse, başka bir iş yaparsın. Onu bulana kadar da benim yanıma taşınırsın.”

Yine rol bulacağını biliyordu elbette, inanmak zorundaydı buna. Tüm oyuncular gibi. Oyunculuk bir tür dolandırıcılık gibiydi, yapabileceğine kendisi inanmadıktan sonra kimseyi inandıramazdı. Fakat yine de Jude’un onu yüreklendirmesini seviyordu, gerçekten işsiz kalırsa sığınabileceği bir yer olmasından memnundu. Bazen hiç huyu olmadığı halde kendisine çok acıdığında, oyunculuk kariyeri gerçekten sona ererse ne *yapacağını* düşünür, engelli çocuklarla çalışacağına karar verirdi. Hem iyi yapar bunu, hem de hoşlanırdı bu işten. Aşağı Doğu Yakası’nda olduğunu hayal ettiği ilkokuldan batıya doğru yürüyüp Soho’dan geçerek Greene Sokak’taki evine dönerken canlandırırdu kendisini. Kendi evi, eğitim üzerine yapacağı yüksek lisansının ücretini ödemek için satılmıştı elbette (bu hayalinde kazandığı ve hiç harcamadığı milyonlar her nedense buhar olmuştu), o da son yirmi yıl hiç yaşanmamış gibi Jude’la aynı evi paylaşıyordu.

Ama *Çınarlı Avlu*’dan sonra bu kasvetli hayallerin sıklığı azaldı ve otuz yedinci yaşının ikinci yarısını özgüvene hiç olmadığı kadar yakın yaşadı. Bir şeyler değişmiş, bir şeyler kemikleşmiş, adı bir yerlerde taş kazınmıştı. Hep iş bulabilecekti; isterse biraz dinlenebilirdi de.

Eylül ayıydı, bir çekimden dönüyordu ve ertesi gün Avrupa’da tanıtım turnesine çıkacaktı; şehirde geçirebileceği tek bir günü vardı ve Jude onu nereye isterse götüreceğini söylemişti. Birbirlerini görecekler, öğle yemeği yiyecekler, hemen ardından arabaya bindiği gibi havaalanına giderek Londra’ya uçacaktı. New York’a uğramayalı çok olmuştu, şehir merkezinde ucuz, rahat, gençliklerinde gittikleri Viyetnam lokantası gibi salaş bir yere gitmek istediye de, Jude çok yol yapmak zorunda kalmasın diye daha kuzeyde, deniz ürünleriyle ün yapmış bir Fransız lokantası seçti.

İçerisi, varlıklarını takımlarının kesimiyle, kol saatlerinin ölçülü şıklığıyla hasır altından ilan eden iş adamlarıyla doluydu: Verilen mesajı anlayabilmek için alıcının da zengin ve güçlü olması şarttı. Dışarıdan bakanlar, hepsi gri takım elbiseli bu adamları birbirinden ayırt edemezdi. Hostes onu Jude'un beklemekte olduğu masaya götürdü, Jude ayağa kalktığında da uzanıp sımsıkı sarıldı ona; Jude'un bundan hoşlanmadığını biliyordu ama hoşlanmasa da yapmaya karar vermişti yakın zamanda. Dört bir yanları gri takımlı adamlarla çevrili vaziyette bir süre sarılarak durduktan sonra Jude'u bıraktı, oturdular.

"Seni yeterince utandırdım mı?" diye sordu, Jude da gülümseyerek başını iki yana salladı.

Çok az zamanda değinmeleri gereken pek çok konu olduğu için, Jude oturmuş bir fişin arkasına ciddi ciddi toplantı gündemi yazmıştı; önce güldü ama sonra gündemi hiç sapmadan takip ettiler. Beş numaralı gündem maddesi (Malcolm'un düğünü: Çiftin şerefine kadeh kaldırırlarken ne söyleyeceklerdi?) ile altı numara (Greene Sokak'taki evin dört duvar kalacak şekilde yıkılıp yeniden yapılması) arasında kalkıp tuvalete gitti, masaya dönerken izlendiğini hissederek biraz ürperdi. Süzölmeye, dikkat edilmeye alışmıştı elbette, fakat bu kez ona verilen dikkatin yoğunluğu ve sessizliğinde bir farklılık vardı ve uzun zamandan bu yana ilk kez utandı, buraya kotla değil takım elbiseyle gelmesi gerektiğini, bu şekilde buraya ait olmadığını hissetti. Hatta mekânda takım elbise giymemiş tek kişinin kendisi olduğuna uyandı.

Tekrar masaya otururken "Ben yanlış giyindim galiba" dedi Jude'a fısıltıyla. "Herkes bana bakıyor."

"Sana kıyafetin yüzünden bakmıyorlar" dedi Jude. "Meşhursun diye bakıyorlar."

Başını salladı. "Beni bir sen tanıyorsun, bir de belki otuzkır kişi daha."

“Hayır Willem” dedi Jude. “Meşhursun sen.” Gülümsedi. “Seni bu kılıkla nasıl içeri aldılar sanıyorsun? Üstünde kurumsal cüppesi olmayan kimseyi kapıdan bile sokmazlar. Peki sence masayı niye donattılar? Benim hatırım için değil sana garanti ederim.” Buna güldü. “Sen niye burayı seçtin ki? Merkezde bir yerlere gideriz sanıyordum.”

Mırıldandı. “Soğuk etleri çok iyi diye duydum. Ayrıca nasıl yani, buranın kıyafet kuralı mı var?”

Jude yine gülümsedi, tam cevap verecekti ki gri takım elbiselilerden biri yanlarına yaklaşıp mahcubiyetini zar zor gizleyerek, böldüğü için özür diledi. “Çınarlı Avlu’yu çok beğendiğimi söylemek istedim” dedi. “Büyük hayranınızım.” Willem teşekkür etti, ellili yaşlarındaki adam başka bir şey daha söyleyecekti ki Jude’u gördü ve onu bir yerlerden gözü ısırdı; gözlerini kırpıştırdı, kafasında Jude’u bir yerlere oturtmaya çalışarak, onun hakkında bildiklerini düzenleyerek bir süre baktı. Ağzını açtı, kapattı, tekrar özür dileyip ayrılırken de Jude arkasından huzurla gülümsedi.

“Vay vay vay” dedi Jude adam aceleyle masasına döndükten sonra. “Bu gördüğün, şehrin en büyük firmalarından birinin kurucu ortağı, anladığımız kadarıyla da senin hayranın.” Willem’e sırtıttı. “Şimdi inandın mı meşhur olduğuna?”

“Meşhurluk kriterin moda tasarımı okuyan yirmilik kızların ve ellisine gelip açığa çıkamamış geylerin tanınmasıysa, evet meşhurum” dedi ve çocukça kıkırdadılar bir süre, zar zor susturdular kendilerini.

Jude gözlerine baktı. “Bir tek sen dergilere kapak olup ünlü olmadığını zannedebilirsin” dedi övünçle. Ama o dergiler çıktığında Willem gerçek dünyada değil, setteydi. Sette herkes ünlüymüş gibi yapardı.

“Farklı bir şey bu” dedi Jude’a. “Anlatamam.” Ama arabada havaalanına giderken farkın ne olduğunu çözdü. Evet, kendisine bakılmasına alışmıştı. Ama kendisine sadece bel-

li yerlerde belli türde insanların bakmasına alışmıştı; onunla yatmak isteyenlerin, kendi kariyerlerine yardımı olur diye konuşmak isteyenlerin, ünlü görünce bir açlık ve telaşla yanında olmak isteyenlerin bakmasına. İş gücü olan, New York'ta bir aktör görmeye o kadar önem vermeyecek insanların bakmasına alışık değildi. New York'ta elini sallasan aktöre değiyordu. Güçlü erkekler ona bir tek prömiyerlerinde dikkatle bakardı, stüdyonun patronuyla tanıştırılıp adamın elini sıkarken, havadan sudan konuşurlarken onu süzdüklerini, dedikleri kadar olup olmadığını anlamak istediklerini, kaç para ödediklerini ve filmde para kazanmak ve ona daha dikkatli bakabilecek duruma gelmek için ne kadar gişe yapmaları gerektiğini tarttıklarını görürdü.

Bir yandan da, bir odaya, bir restorana ya da bir binaya girdiğinde hayatın bir anlığına da olsa kesintiye uğradığını daha sık hissettikçe, görünürlüğü açıp kapatabileceğini de fark etti. Bir restorana tanınmayı bekleyerek girerse mutlaka tanınıyordu. Tanınmayı beklemeden girdiğinde ise nadiren. Bunu kendisinin istemesi dışında neyin mümkün kıldığını bir türlü çözemedi. Ama oluyordu işte; bu sayede o yemekten altı yıl sonra, Jude'un yanına taşındığı günlerde Soho'yu bir baştan bir başa yürüyüp göze batmayabiliyordu.

Jude intihar teşebbüsünün ardından taburcu edildiğinden beri Greene Sokak'taydı ve aylar geçtikçe yavaş yavaş eski yatak odasına yerleşmekte olduğunu fark etti; önce kıyafetleri, sonra bilgisayar, ardından kitap kolileri, derken sabahları kahve yapmadan önce omzuna sarmayı sevdiği yün bataniyesi... Hayatı o kadar geziciydi ki bunlardan başka çok bir şeye ihtiyaç duymuyor, herhangi bir şey almıyordu. Bir yıl sonra hâlâ orada yaşıyordu. Bir sabah geç kalkmış, kahvesini yapmış (Jude'un makinesi olmadığından kendi kahve makinesini de getirmişti), dairede mahmur mahmur geziniyordu ki, kendi kitaplarının Jude'un raflarında, kendi resim-

lerinin Jude'un duvarında durduğunu sanki ilk defa fark etti. Ne zaman olmuştu bu? Hatırlamıyordu ama garipsemişti de, sanki yine burada olması gerekiyordu.

Bay Irvine dahi aynı fikirdeydi. Willem onu geçen ilkbaharda Malcolm'un evine doğum günü kutlamasına gittiğinde görmüştü ve Bay Irvine, "Tekrar Jude'un yanına taşındığını söylediler" demiş, o da onaylamış ve kendisini ergenlikten kurtulamama konulu bir söyleve hazırlamıştı: Ne de olsa kırk dört yaşına basıyordu, Jude ise kırk iki olmak üzereydi. Ama Bay Irvine "Sen iyi bir dostsun Willem" demişti. "Birbirinizi kollamanıza çok seviniyorum." Jude'un teşebbüsü onu çok sarsmıştı; hepsi sarsılmışlardı ama Bay Irvine aralarından en çok Jude'u severdi, hepsi de bunu bilirdi.

"Teşekkür ederim Bay Irvine" demişti şaşkınlıkla. "Ben de seviniyorum."

Jude taburcu olduktan sonra zorlu geçen ilk haftalarda, Willem olmadık saatlerde odasına girerek Jude'un orada ve hayatta olduğunu kontrol etmeyi görev edinmişti. Jude o dönemde sürekli uyuyordu, o da bazen yatağının ayak ucuna oturup Jude'a bakarak hâlâ onlarla birlikte olmasına korkunç bir şaşkınlıkla bakıyordu. Richard onu yirmi dakika sonra bulsa, ölmüş olacağını düşünüyordu. Jude taburcu olduktan bir ay kadar sonra eczaneye gittiğinde, reyonda bir maket bıçağı görüp Ortaçağ ıkkelliğindeki bu zalim alete bakarak neredeyse gözyaşlarına boğulacaktı. Andy'nin dediğine göre, acilde ilk müdahaleyi yapan cerrah, Jude'un kolundaki yaraların kariyerinde gördüğü en derin, en kararlı kesikler olduğunu söylemişti. Jude'un sorunlu olduğunu hep bilirdi ama onu bu kadar az tanımasına, kendine zarar vermeye bu kadar kararlı olmasına neredeyse hayret etmişti.

Son bir yıl içinde Jude hakkında geçen yirmi altı yıldan çok şey öğrendiğini hissediyordu ve öğrendiklerinin her biri birbirinden betardı: Jude'un anlattıklarına karşılık vere-

miyordu çünkü karşılık verilebilecek türden hikâyeler değildi. Elinin tersindeki yaranın hikâyesi –onunla başlamıştı her şey– o kadar ağır gelmişti ki bütün gece gözüne uyku girmemiş, sırf bunu birine anlatabilsin, biriyle birlikte suskun kalabilsin diye Harold'ı aramayı ciddi ciddi düşünmüştü.

Ertesi gün gözünü Jude'un elinden alamayınca nihayet Jude gömleğini kolunu üzerine çekmişti. "Beni utandırıyor-sun" demişti.

"Özür dilerim" diye karşılık verdi.

İç geçirdi Jude. "Eğer böyle tepki vereceksen sana bunları anlatmayacağım Willem" dedi bir süre sonra. "Bir önemi yok artık, inan bana. Çok uzun zaman önceydi. Artık aklıma bile gelmiyor." Duraladı. "Sana bunları anlatıyorum diye bana farklı gözle bakmanı istemiyorum."

Derin bir nefes aldı. "Yok" dedi, "haklısın. Haklısın." Artık Jude'un anlattıklarını dinlerken hiçbir şey söylememeye dikkat ediyor, dinlediğini belirten hafif mırıldanmalarla karşılık veriyordu, sanki tanıdığı herkes sirkede bekletilmiş kayışla bayılana kadar dövülmüş, yere kusunca kendi kusmuşu yedirilmiş, bunlar çocukluğun olağan deneyimleriymiş gibi. Fakat anlatılanlara rağmen hâlâ hiçbir şey bilmiyordu. Luke Birader'in kim olduğunu hâlâ bilmiyordu. Manastır veya yetiştirme yurdu hakkında bölük pörçük birkaç anıdan başka bilgi sahibi değildi. Jude'un Philadelphia'ya nasıl gittiğini, orada başına neler geldiğini hâlâ bilmiyordu. Yaralanmasının hikâyesini de bilmiyordu. Ama Jude anlatmaya kolay hikâyelerden başlamışsa, bir gün olur bu hikâyeleri de öğrenirse dehşete kapılacağının farkındaydı. Duymak istemese yeri-ydi.

Hikâyeler, Jude'un Dr. Loehmann'a gitmeyeceğini kesin bir dille beyan etmesinin ardından verdiği bir ödün gibiydi. Andy çoğu cuma akşamı uğruyordu, Jude tekrar işe başladıktan hemen sonra da gelmişti. Andy yatak odasında Jude'u

muayene ederken Willem herkese içki hazırlamış, ışıkları kısıp gökyüzündeki kar tanelerine bakarak kanepede yudumlamışlardı içkilerini.

“Sam Loehmann’ı aramamışsın” demişti Andy. “Olmaz böyle Jude. Mutlaka araman lazım. Böyle anlaştık seninle.”

“Sana söyledim Andy” demişti Jude. “Gitmeyeceğim ona.” Aynı fikirde olmasa da, Jude’un inadının geri gelmesine sevinmişti Willem. İki ay önce Fas’tayken bir yemek sırasında başını kaldırdığında Jude’un mezelere boş boş baktığını, hiçbirinden tabağına almadığını görmüştü. “Jude?” deyince korkulu gözlerle ona bakmıştı. “Nereden başlayacağımı bilemiyorum” demişti sessizce, bunun üzerine Willem uzanıp her tabaktan birer kaşık alarak Jude’un tabağını doldurmuş, tepedeki patlıcan salatasından başlayarak saat yönünde ilerlemesini söylemişti.

“Ama *bir şey* yapman lazım” dedi Andy. Andy’nin sakin durmaya çalıştığı halde pek başaramadığını sezebiliyordu ve bunu iç rahatlatıcı buluyordu, işlerin normale döndüğünün belirtisiydi. “Willem de aynı fikirde, öyle değil mi Willem? Hiçbir şey olmamış gibi devam edemezsin! Hayatında çok ciddi bir travma geçirdin. Birileriyle bazı şeyleri konuşmaya başlaman lazım.”

“İyi peki” dedi Jude bezginlikle. “Willem’e anlatırım.”

“Yahu Willem doktor mu?” dedi Andy. “Adam aktör!” Bunun üzerine Jude’la göz göze gelmişler ve sarsılarak gülmeye başlamışlardı, bir yere bırakmasalardı içkileri dökülecekti. Andy nihayet sinirlenerek ayağa kalkmış, o kadar çocuk ruhlusunuz ki sizinle uğraştığıma değmez diyerek çıkmıştı; Jude arkasından “Andy! Özür dileriz! Gitme n’olur!” diye seslenmeye çalışmışsa da kahkahalardan doğru düzgün konuşamamıştı. Aylardır, hatta teşebbüsten öncesinden beri ilk defa Jude’u gülerken görüyordu.

Kendilerine geldikten sonra Jude, “Sana birtakım şeyler

anlatmaya başlayabileceğimi düşünüyorum Willem” demişti. “Senin için bir sakıncası yoksa. Sana yük olur muyum?” Elbette olmayacağını, dinlemek istediğini söylemişti. Aslında hep öğrenmek istemişti ama sitem etmek gibi olmasın diye bunu söylemedi.

Her ne kadar kendini Jude’un eski haline döndüğüne inandırmaya çalışıyorsa da, bir şeylerin değiştiğinin de farkındaydı. Bu değişimlerin bazılarını olumlu buluyordu, mesela konuşması. Bazıları ise üzücüydü: Ellerinin gücü yerine gelse de ara sıra titrediğini görüyor, Jude’un bundan mahcup olduğunu biliyordu. Dokunulmaktan –özellikle Harold’ın dokunmasından– iyice çekinir olmuştu; bir ay kadar önce Harold ziyarete geldiğinde ona sarılmasın diye adeta dans etmişti. Harold’ın yüzündeki ifadeyi görünce onun için üzülmüş, gidip ona kendisi sarılmıştı. “Elinde değil, biliyorsun” demişti Harold’a sessizce, Harold da yanağından öpmüştü onu. “Çok tatlı bir adamsın Willem” demişti.

Aylardan ekimdi, teşebbüsten on üç ay sonraydı. Akşamları tiyatrodandı; aralık ayında gösterimler bittikten iki ay sonra, Sri Lanka’dan dönüşünden bu yana ilk filmi olacak *Vanya Dayı* uyarlamasının çekimleri başlayacaktı; hem heyecanlıydı, hem de çekimlerin Hudson Vadisi’nde yapılacak olması, her akşam eve dönebileceği anlamına geliyordu.

Çekimin orada olması tesadüf değildi. “New York’ta kalmak istiyorum” demişti menajerine geçen sonbahar Rusya’da yapılacak filminden çekildikten sonra.

“Ne zamana kadar?” diye sordu menajeri Kit.

“Bilmiyorum” dedi, “önümüzdeki yıl sonuna kadar en azından.”

“Willem” demişti Kit bir sessizlikten sonra, “Jude’la ne kadar yakın olduğunuzu biliyorum. Ama yakaladığın dalganın faydasını görsen iyi olmaz mı? Ne istersen yapabilirsin.” İki si de gişeyi sallayan *Ilyada* ve *Odysseia*’dan bahsediyordu; şu

anda ne istese yapabileceğinin kanıtıydı ona göre. “Jude’u tanıdığım kadarıyla o da aynı şeyi söylerdi.” Bir karşılık veremeyince de ekledi: “Karın ya da çocuğun değil ki söz konusu olan. Arkadaşın.”

“Yani ‘alt tarafı’ arkadaşın” dedi damarına basmak için. Kit’in kim olduğu belliydi, menajer gibi düşünürdü ve düşünme şekline de saygı duyardı; kariyerinin başından beri birlikteydiler ve onunla dalaşmamaya özen gösterirdi. Üstelik Kit hep doğru yönlendirmişti onu. “Kemiksiz, kılçıksız” derdi Willem’in kariyerini, oynadığı rolleri anlatarak böbürlenirken. İkisi de Kit’in ona göre çok daha hırslı olduğunu biliyorlardı, hep böyle olmuştu. Öte yandan Richard’ın telefonu üzerine onu Sri Lanka’dan ilk uçakla çıkaran da, New York’a gidip gelmesi için yapımcılara çekimi yedi gün durduran da Kit’ti.

“Seni incitmek istemiyorum Willem” demişti Kit dikkatle. “Onu ne kadar sevdiğini biliyorum. Ama bu kadarı da... Hayatının aşkı olsa anlayacağım. Ama kariyerine bu kadar ket vurman bana abartılı geliyor.”

Kimi zaman da Jude’u sevdiği kadar bir başkasını sevip sevemeyeceğini merak ediyordu. Onu bir insan olarak da seviyordu elbette ama bir de onunla yaşamının muazzam kolaylığı vardı, onu her gün her saat tam olduğu haliyle kabul edecek, bunca zamandır tanıdığı bir insanın varlığı. Bütün işi, hatta hayatının tamamı maskeler ve kılıklar üzerine kuruluydu. Saçı başı, o gece nerede yatacağı sürekli değişiyordu. Kendini parlak renkli bir şişeden diğerine dökülen, her şişede de birazını bırakan bir sıvı gibi hissediyordu bazen. Fakat Jude ile arkadaşlığı sayesinde kişiliğinin sabit bir yönü de olduğunu, sahtelikler üzerine bir hayat sürse de kendisi göremediği halde Jude’un görebildiği değişmez bir özü bulunduğunu, sanki Jude ona tanıklık ettikçe gerçek kalabildiğini hissediyordu.

Okulda bir hocası, en iyi oyuncuların en sıkıcı insanlar olduğunu söylemişti. Güçlü bir benliği olması zararlıydı çünkü, oyuncu benliğini yok etmek zorundaydı, oynadığı karakterin içinde erimeliydi. “Karakter olmak istiyorsan pop yıldızı ol” demişti hocası.

Bunun mantığını o dönem kavramıştı, hâlâ da anlıyordu ama hepsinin de en çok arzuladığı şey benlikleriydi, çünkü oyunculuk yaptıkça insan olduğunu düşündüğü kişiden giderek uzaklaşıyor, yolunu bulması ise güçleşiyordu. Yaşıtlarının çoğunun enkaz halinde olması tesadüf müydü? Paralarını, hayatlarını, kimliklerini başkalarının kisvesine bürünerek kazanıyorlardı, o halde hayatlarına şekil vermek için bir setten, bir sahneden diğerine koşturmaya ihtiyaç duymaları normal değil miydi? Set ve sahne olmadan kimdi onlar? Tarihatlara giriyor, sevgililer ediniyor, kendilerine ait bir şey elde edecekleri davalara bulaşıyorlardı: Uyumuyorlar, durup dinlenmiyorlar, yalnız kalmaktan ve kendilerine gerçekte kim olduklarını sormak zorunda kalmaktan korkuyorlardı. (“Bir aktör kimsenin duymadığı bir yerde konuşsa yine de aktör müdür?” diye sormuştu arkadaşı Roman bir keresinde. Cevabını düşünüyordu bazen.)

Fakat Jude’un gözünde o oyuncu değildi; arkadaşıydı ve bu kimliği her şeyin üstündeydi. O kadar uzun zamandır bu roldeydi ki, kişiliğine kazınmıştı. Jude’un gözünde o öncelikle bir oyuncu olmadığı gibi, onun gözünde de Jude öncelikle avukat değildi; birbirlerini anlatmak için kullanacakları değil ilk, ikinci veya üçüncü sıfat bile olamazdı bunlar. Bir başkasıymış gibi yaparak hayatını kazanmasından önceki halini hatırlayan oydu; bir kardeşi, annesi babası olduğu, her şeyi şaşırtıcı ve aldatıcı bulduğu dönemleri o anımsıyordu. Bir başkası gibi olmaya kararlı diğer oyuncuların, eski hallerinin hatırlanmasını istemediklerini biliyordu fakat o böyle biri değildi. Bilakis kim olduğunun hatırlatılmasını istiyordu;

kariyerini ona dair en ilginç şey olarak görmeyecek birinin yanında olmayı istiyordu.

Açık konuşacak olursa, Jude'un beraberinde gelenlerden de çok memnundu: Harold ve Julia'dan. Jude'un evlat edinilmesi, ona dair kıskandığı ilk şey olmuştu. Jude'un pek çok özelliğini –zekâsını, düşünceliliğini, yaratıcılığını– takdir ediyordu ama onu hiç kıskanmamıştı. Harold'la Julia'yı onun yanında görmek, Jude görmezken bile ona baktıklarını yakalamak içinde bir boşluk doğuruyordu; kendisinin anesi babası yoktu, pek aklına gelmiyordu bu durum ama anesinin babasının olanca uzaklıklarına rağmen onu hayatına bağladıklarını da hissediyordu. Ailesi olmayınca her rüzgârda başka yöne savrulan bir kâğıt parçasıydı. Jude ile ortak noktaları buydu.

Kıskançlığının gülünçlüğü de ötesinde bir zalimlik olduğunun farkındaydı: O anneli babalı büyümüşü, Jude büyümemişti. Harold'la Julia'ya duyduğu sevginin de karşılıklı olduğunu biliyordu. Bütün filmlerini izlemişler, ayrı ayrı uzun incelemeler yazıp yollamışlar, her birinde performansını övmüş, rol arkadaşları ve sinematografi konusunda akıllı yorumlar yapmışlardı. (Tek izlemedikleri, izledilerse de yorum yapmadıkları film, Jude intihara teşebbüs ettiğinde çekimlerinde olduğu filmi. Kendisi de izlememişti.) Onun hakkında yazılan her şeyi okuyorlardı –film eleştirileri gibi bu yazılardan da uzak dururdu– ve yazısının olduğu her dergiyi satın alıyorlardı. Doğum günlerinde arayıp nasıl kutlayacağını soruyorlardı, Harold yaşlandığını hatırlatıyordu. Noel'de bir kitapla birlikte esprili küçük bir hediye veya telefonda konuşurken, makyaj sandalyesinde otururken oynayacağı ilginç bir oyuncak gönderiyorlardı. Şükran Günü'nde o Harold'la salonda oturup maçı izlerken Julia mutfakta Jude'a eşlik ediyordu.

“Cips bitiyor” diyordu Harold.

“Gördüm” diyordu.

“Gidip doldursana” diyordu Harold.

“Ev sahibi *sensin*” diye hatırlatıyordu Harold’a.

“*Sen de misafirsin.*”

“Ha, iyi dedin onu.”

“Jude’a seslen de cips getirsin o zaman.”

“Sen seslen.”

“Olmaz, *sen* seslen.”

“İyi” diyordu. “Jude! Harold cips istiyor!”

“İftira atıyorsun Willem” diyordu Harold, Jude çanağı doldurmaya içeri girerken. “Willem istedi, benim üstüme atıyor Jude.”

Ama Harold’la Julia’nın onu asıl sevme nedeninin, kendisinin Jude’u sevmesi ve ona göz kulak olacağına güvenmeleri olduğunu biliyordu; onların gözündeki yeri buydu, bir itirazı da yoktu. Bundan gurur duyuyordu hatta.

Fakat son zamanlarda Jude’a ilişkin duyguları değişmişti ve ne yapacağını bilemiyordu. Bir cuma akşamı geç saatte –kendisi tiyatrodan, Jude ofisten yeni dönmüşken– kanepeye oturmuş havadan sudan konuşuyorlardı ki, az daha eğilip öpecekti onu. Kendisine hâkim olmuş, o an da geçmişti. Fakat o günden bu yana aynı dürtüye ikinci, üçüncü, dördüncü kez kapılmıştı.

Endişelenmeye başlıyordu. Jude erkek olduğu için değil: Erkeklerle de sevişmişliği olmuştu üniversitedeyken, tanıdığı diğer herkes gibi; sarhoş kafayla, meraktan ve sıkıntıdan JB’yle yiyişmişlerdi de (hiç keyif vermemesiyle ikisini de rahatlatan bir deneyim olmuştu: JB ona tam olarak “Bu kadar yakışıklı bir adamın hiç heyecan uyandırmaması çok acayip” demişti). Tüm arkadaşlarına hissettiği gibi Jude’a karşı da belli belirsiz bir cazibe duymadığından da değil. Endişeleniyordu çünkü bir işe kalkışırsa niyetinin ciddi olması gerekiyordu; hiçbir konuda rahat davranmayan Jude’un seks konusunda hiç rahat davranmayacağını içten içe biliyordu.

Jude'un cinsel hayatı ve cinsel yönelimi, onu tanıyan herkes, özellikle de Willem'in kız arkadaşları için bir muamma olagelmışti. Kimi zaman –Jude yokken– o, Malcolm ve JB arasında konusu oluyordu. Cinsel hayatı var mıydı? Hiç olmuş muydu? Olduysa kiminle? İnsanların partilerde onu kestğine, onunla flört ettiğine tanık olmuşlardı ama Jude hep kayıtsız kalmıştı.

“Kız içine düşecekti az daha” derdi Jude’a o ya da bu partiden eve yürürlerken.

“Hangi kız?” derdi Jude.

Aralarında konuşuyorlardı çünkü Jude konuşmayacağını kesin bir şekilde ortaya koymuştu: Konu açılacak olursa, söyleyene kötü kötü bakıyor, ardından yanlış anlamaya imkân vermeyecek bir kararlılıkla konuyu değiştiriyordu.

“Bir geceliğine bile dışarıda kaldığı oldu mu?” diye sordu JB (Jude’la Lispenard Sokak’ta yaşadıkları dönemde).

“Beyler” dedi (muhabbet onu rahatsız etmişti), “bence üstümüze vazife değil.”

“Willem!” dedi JB. “Kıvırtma oğlum! Adamın sırlarını açıkla demiyoruz ki... Evet ya da hayır diyeceksin: Dışarıda kaldığı oldu mu?”

İç geçirdi. “Hayır” dedi.

Bir sessizlik oldu. “Belki aoseksüeldir” dedi Malcolm bir süre sonra.

“Hayır, o sensin Mal.”

“Siktir JB.”

“Sence bakir mi?” diye sordu JB.

“Hayır” dedi. Bunu neden bildiğini bilmiyordu, ama bildiğinden emindi.

“Çok yazık” dedi JB, bunun üzerine ne geleceğini bildiklerinden Malcolm’la bakıştılar. “O yakışıklılık ziyan oluyor. Ah onun tipi bende olacaktı ki... Kıymetini bilirdim hiç değilse.”

Bir süre sonra bunu Jude’un kişiliğinin bir parçası olarak

kabullenip tartışılması teklif dahi edilemeyecek konulara eklediler. Yıllar geçti, kimseyle çıkmadı, onu kimseyle görmediler. “Belki iki farklı hayatı vardır” dedi Richard bir seferinde, Willem ise omuz silkti. “Kim bilir?” dedi. Oysa elinde kanıt olmasa da Jude’un iki hayatı olmadığını biliyordu. Aynı dayanaksız hislerle Jude’un muhtemelen eşcinsel olduğunu (belki de olmadığını) ve herhalde hiç ilişki yaşamadığını düşünüyordu (ki bu konuda yanıldığını umuyordu). Jude ne kadar aksini iddia ederse etsin, Willem onun yalnız olmadığını, içinin kuytularında küçücük bir parçanın bile biriyle olmak istemediğine inanmıyordu. Lionel’la Sinclair’in düğününde Malcolm’ın Sophie’yle, kendisinin Robin’le, —o dönemde konuşmadıkları— JB’nin Oliver’la, Jude’un ise yalnız başına olduğunu hatırlıyordu. Jude buna aldırmamış görünse de Willem masanın öbür tarafından ona bakmış ve üzülmüştü. Jude’un yalnız ihtiyarlamasını istemiyordu; ona bakacak ve çekim duyacak biriyle birlikte olmasını diliyordu. JB haklıydı aslında: Ziyan oluyordu.

Duyduğu çekimin altında bu mu vardı yani? Korku ve acıma, daha kibar bir duyguya mı dönüşmüştü? Jude’u yalnız görmeye tahammül edemediği için ona çekim duymaya mı ikna ediyordu kendisini? Öyle olmadığını düşünüyordu ama emin olamıyordu da.

Bir zamanlar bunu tek konuşacağı kişi JB’ydi, ama barışmış, daha doğrusu barışma yolunda mesafe kaydetmiş olmalarına rağmen anlatamazdı ona. Fas’tan döndükten sonra Jude JB’yi aramış, ikisi baş başa yemeğe çıkmışlar, bundan bir ay sonra da Willem’le JB bir yemek yemişlerdi. Fakat nedense JB’yi affetmekte Jude’dan çok zorlanıyordu ve ilk buluşmaları felaket olmuştu: JB’nin abartılı, göstermelik umursamazlığı onun kor halindeki öfkesini harlatmış, sonunda dışarı çıkıp birbirlerine bağırılmışlardı. Kar serpiştirdi kimse kalmadığı Pell Sokak’ın orta yerinde birbirle-

rini zalimlik, küstahlık, bencillik, dengesizlik, densizlik, narsistlik ve mağdurlukla suçlamışlardı.

“Kendisinden benim kadar nefret eden *biri* var mıdır sen-ce?” diye bağırmıştı JB. (Uyuşturucuyla ve Jackson’la maceralarını konu edinen dördüncü sergisinin adı “Narsistin Özyıkım Güncesi” idi ve yemek sırasında kendisini kamuoyu önünde alenen bu kadar aşağılayarak kefaretni ödediğini birkaç kez tekrarlamıştı.)

“Var bence!” diye bağırmıştı o da. “Jude kendinden nefret etme konusunda *senin* fersah fersah ötede, sen de bunu biliyordun ve onun kendinden daha da çok nefret etmesine neden oldun.”

“Bilmediğimi mi sanıyorsun?” diye haykırdı JB. “Sırf bunun için bile kendimden nefret etmiyor muyum sanıyorsun?”

“Ne kadar nefret etsen *az*” diye bağırdı. “*Neden* yaptın bunu JB? Herkesi geçtim, onca insan içinde, neden *ona* yaptın?”

Bunun üzerine JB onu şaşırtarak yılgınlıkla kaldırıma çöktü. “Neden beni onu sevdiğin gibi sevmedin hiç Willem?” diye sordu.

İç geçirdi. “Ah JB” dedi, soğuk kaldırımda yanına oturdu. “Senin onun kadar ihtiyacın olmadı bana.” Tek sebebin bu olmadığını biliyordu ama önemli bir kısmıydı. Hayatında başka kimse ona muhtaç değildi. İnsanlar seks için, proje için, hatta arkadaşlık için bile isteyebiliyorlardı onu, fakat bir tek Jude ona muhtaçtı. Bir tek Jude için hayati önem taşıyordu.

“Var ya Willem” dedi JB bir sessizlikten sonra, “belki sandığın kadar da muhtaç değildir sana.”

Bunu düşündü bir süre. “Hayır” dedi sonra, “bence o kadar muhtaç.”

Bu kez JB iç geçirdi. “Aslında haklısın galiba.”

Bundan sonra nasılsa durum düzeldi. JB’den keyif almayı –temkinli de olsa– yeniden öğrenmesine rağmen, bu konuyu ona açmaya daha hazır değildi. JB’nin “iki X kromozomu

olan her şeyi siktin, sıra Y kromozomlulara geldi” esprilerini, heteronormatif standartları yıktığı iddialarını dinleyecek durumda değildi ya da daha da kötüsü, Jude’a duyduğunu sandığı çekimin, intihar teşebbüsünün anlamsız suçluluğu, bir hâkimiyet kurma girişimi ya da can sıkıntısının ayyuka çıkması olarak değerlendirilmesine tahammül edemeyecekti.

O da bir şey yapmadı, bir şey demedi. Aylar geçtikçe bazı insanlarla birlikte oldu, bu sırada duygularını irdeledi. *Ola-cak iş değil bu*, dedi kendi kendine. *Hiç iyi bir şey yapmıyorum*. İkisi de doğruydı. Bu hislere hiç kapılmasa her şey çok kolaylaşacaktı aslında. *Kapıldıysam ne olacak?* diye sordu kendine. Herkesin eyleme geçirmediği duyguları vardı; herkes bilirdi bu duyguların peşinden gitseler hayatın çok zorlaşacağını. Kendiyle yaptığı tartışmaları sanki beyaz kâğıttan basılı halde okuyor, hem kendi repliklerini hem JB’ninkileri seslendiriyordu.

Ama duygular geçmedi. İki yıldır ilk kez Şükran Gününde Cambridge’e gittiler. Jude’un odasında birlikte kaldılar çünkü Julia’nın ağabeyi Oxford’dan ziyarete gelmişti, misafir odası onundu. O gece yatak odasındaki kanepede uykusuz yatarken Jude’u izledi. Yatakta yanına giriverip uykuya dalmanın ne kadar kolay olacağını düşündü. Sanki göklerden gelen bir karar vardı da saçma olan bu kararın kendisi değil, karara bu kadar direnç göstermesiydi.

Cambridge’e arabayla gitmişlerdi, dönüşte uyuyabilsin diye arabayı Jude kullandı. “Willem” dedi Jude şehre girmek üzerelerken, “Sana bir şey soracaktım.” Bir şey demeden baktı. “İyi misin? Aklında bir şey mi var?”

“Bir şeyim yok” dedi. “İyiyim.”

“Biraz düşünceli gördüm de seni” dedi Jude. Cevap vermedi. “Yanımda kalman bana büyük bir lütuf oldu. Sadece aynı evde olman da değil, bir sürü şey... Sen olmasan ne yapardım bilmiyorum. Ama seni de çok zorlamışımdır mutlaka. Sadece

bilmeni istiyorum: Evine dönmek istersen benim için sorun olmaz. Söz veriyorum. Kendime zarar vermeyeceğim.” Konuşurken yola bakıyordu, bitince ona döndü. “Nasıl bu şanslı olabiliyorum hiç anlamıyorum” dedi.

Ne diyeceğini bilemedi bir süre. “Sen eve dönmemi mi *istiyorsun?*” diye sordu.

Jude biraz sustu. “Elbette hayır” dedi çok alçak sesle. “Ama mutlu olmanı istiyorum ve son zamanlarda seni mutlu görmüyorum.”

İçini çekti. “Üzgünüm” dedi. “Haklısın, çok dalgındım. Ama senin yanında kaldığım için değil. Seninle yaşamayı seviyorum.” Buna ekleyecek, cuk oturacak lafı düşündü ama bula-
madı. “Üzgünüm” dedi tekrar.

“Üzülme” dedi Jude. “Ama eğer konuşmak istersen her zaman dinlerim.”

“Biliyorum” dedi. “Sağol.” Yolun kalanı boyunca konuşm-
dılar.

Derken aralık geldi. Oyun perde kapattı. Yıllar sonra ilk kez dördü birden Hindistan’a tatile gittiler. Şubatta *Vanya Dayı*’nın çekimleri başladı. Set hep aradığı, arzuladığı ama nadiren bulduğu bir haldeydi: Herkes daha önce birlikte çalışmıştı, birbirlerine sevgi ve saygı duyuyorlardı, yönetmen rahat, yumuşak, kibardı; Jude’un beğendiği bir romancının eseri olan uyarlama güzel ve sadeydi, diyalogları okuması zevkti.

Willem gençken, nesillerdir sahibi oldukları St. Louis’deki baba evini geçim sıkıntısı nedeniyle terk etmek zorunda kalan bir ailenin anlatıldığı *Devedikenî Yolu’ndaki Ev* adlı bir oyunda rol almıştı. Oyunu sette değil, Harlem’deki metruk bir taş binanın zemin katında oynamışlar, seyircilere de kordon çekilmiş alanlara girmedikleri sürece dolaşma imkânı vermişlerdi; böylece seyirciler durdukları yere göre oyuncular ve mekânı farklı açılardan inceleyebiliyorlardı. Ailenin en hasarlısı büyük oğlunu oynuyordu ve ilk perdenin çoğu-

nu konuşmadan, yemek odasında tabakları gazeteye sarak geçiriyordu. Çocukluğunun geçtiği evden ayrılmayı kaldıramayan çocuk için gergin bir tik de geliştirmişti; annesiyle babası salonda kavga ederken o tabakları bırakıp mutfak duvarının bir köşesine sığınarak duvar kâğıdını lime lime yoluyordu. Oyun genellikle salonda geçse de, onun odasında kalmış birileri mutlaka oluyor ve siyaha çalan lacivert boyalı, uçuk pembe gül desenli duvar kâğıdını koparıp parmaklarının arasında yuvarlayarak yere atışını, her gece o köşenin duvar kâğıdı izmaritleriyle dolup acemi işi bir fare yuvasına dönüşmesini izliyorlardı. Çok yorucu bir oyundu ama seyircinin yakınlığını, sahnenin alışılmadıklığını, rolün nüanslı ve girift fizikselliğini çok sevmişti.

Bu yapım da o oyunu andırıyordu. Hudson Nehri kıyısındaki, geçen yüzyıldan kalma ev görkemli fakat köhne ve gıcırtilıydı –eski kız arkadaşı Philippa’nın yaşlandıklarında oturacaklarını hayal ettiği gibi– fakat yönetmen sadece salonu, yemek odasını ve ön kapının dışındaki verandayı kullanıyordu. Seyirci yerine, mekânda dolaşırken peşlerinden ayrılmayan set ekibi vardı. İşe bayılmasına rağmen *Vanya Dayı*’nın şu sıralar kariyerini ileri götürecek bir iş olmadığını farkındaydı. Sette Dr. Astrov’u oynuyordu fakat Greene Sokak’a döndüğünde Sonya’ydı ve Sonya –oyunu ve Sonya’yı o kadar sevmesine, Sonya’ya sevdiği kadar da acımasına rağmen– herhangi bir şart altında oynamayı hayal ettiği bir rol değildi. Diğerlerine filmi anlattığında JB, “O zaman kadro cinsiyetsiz” demişti. “Nasıl yani?” diye sorduğunda, JB “Eh, sen Elena’sın herhalde” demiş, herkes gülmüştü, en çok da kendisi. JB’nin en çok bu tarafını seviyordu: Kendi sandığından bile zekiydi. “Bu yaşta Elena mı olur?” diye eklemişti Jude sevecenlikle, bir daha gülmüşlerdi.

Vanya hızlı bir çalışmaydı, otuz altı günün ardından martın son haftasında bitti. Çekimden kısa süre sonra bir ar-

kadaşı ve eski sevgilisi Cressy'yle TriBeCa'da yemek yedik-
ten sonra serpiştiren kuru karın altında Greene Sokak'a yü-
rürken, kış sonu havanın iki mevsim arasında gidip geldiği,
Jude'un her hafta sonu yemek pişirdiği, sokaklarda saatler-
ce yürüse de köpek gezdirenlerden başkasına rastlamayaca-
ğı günleri ne çok sevdiğini düşündü.

Church Sokak'tan kuzeye yürürken Reade'i tam geçmişti
ki, sağındaki kafenin içine baktı ve Andy'nin köşedeki masa-
ya oturmuş okumakta olduğunu gördü. "Willem!" dedi Andy
o yaklaşırken. "Ne işin var buralarda?"

"Bir arkadaşla yemek yemiştım, eve yürüyordum" dedi.
"Asıl *senin* ne işin var buralarda, merkeze iner miydin?"

"Siz ve sizin şu yürüyüş merakınız yok mu..." dedi Andy ba-
şını sallayarak. "George iki sokak ötede bir doğum günü par-
tisinde, çıkış saatini bekliyorum."

"Kaç yaşında oldu George?"

"Dokuz."

"Hadi ya?"

"Öyle."

"Sana eşlik edeyim mi?" diye sordu. "Yoksa yalnız kalmayı
mı tercih ederdin?"

"Ne demek." Andy kitapta kaldığı sayfanın arasına peçete
koydu. "Otur lütfen." O da oturdu.

Bir süre, tabii, Jude'dan konuştular, iş için Mumbai'dey-
di; *Vanya Dayı*'dan ("Astrov kazmanın teki olarak kalmış ak-
lımda" dedi Andy); nisan sonunda Brooklyn'de çekimleri baş-
layacak yeni projesinden bahsettiler; Andy, karısı Jane'in
kliniği büyüttüğünü anlattı; oğlu George'a astım teşhisi kon-
duğunu, kızı Beatrice'in de seneye yatılı okula gitmek istedi-
ğini anlattı.

Sonra kendine hâkim olamadan –olmaya da çalışma-
dan– Jude'a karşı duygularını ve ne yapacağını bilemediği-
ni anlattı Andy'ye. Konuştu da konuştu, Andy renk verme-

den dinledi. Kafede ikisinden başka kimse yoktu, dışarıda da kar hızlanmıştı; endişesine rağmen son derece sakindi, birine anlattığı, anlattığı kişi de onu ve Jude'u yıllardır tanıyan biri olduğu için memnundu. "Bunun kulağa garip geldiğinin farkındayım" dedi. "Ne anlama gelebileceğini de düşündüm Andy, ciddi düşünüyordum. Ama bir yanımda acaba böyle olacağı baştan mı belliydi diyor. Onca yıl onla insanla çıktım ama hiçbiri yürümedi çünkü benim daha baştan onunla birlikte olmam gerekiyordu. Belki de kendime telkin ediyordum bunu. Belki de sadece merak. Ama öyle gelmiyor, kendimi tanıyorum, sırf merak olamaz." İç geçirdi. "Ne yapmalıyım sence?"

Andy bir süre sessiz kaldı. "Öncelikle" dedi, "garip olduğunu düşünmüyorum Willem. Hatta birçok açıdan anlamlı. İkisinin arasında hep değişik, sıradışı bir şey vardı. Ben de senin kız arkadaşlarına rağmen hep merak ettim.

Bencilce bakarsam, şahane olur: Senin için de, ama özellikle onun için. Onunla bir ilişki yaşamak istemen, ona verebileceğin en iyileştirici armağandır.

Ama Willem, eğer bu işe kalkışacaksan ona, onunla birlikte olacağına dair bir söz vermen gerekiyor çünkü dediğin doğru: Bir süre gönül eğlendirip sonra yoluna bakamazsın. Ayrıca çok ama çok zor olacağını da söylemem lazım. Sil baştan güvenini kazanman ve sana farklı bir gözle bakmasını sağlaman gerekecek. Seninle yakınlaşmasının çok meşakkatli olacağını söyleyerek bir sırrını açık etmiş olmadığımı düşünüyorum; senin de büyük çaba göstermen gerekecek."

Sessiz kaldılar. "O zaman bir adım atacaksam ömür boyu süreceğini bilerek atacacağım" dedi, Andy de ona birkaç saniye baktıktan sonra gülümsedi.

"Müebbet gibi düşüneceksin" dedi.

"Haklısın" diye cevap verdi.

Greene Sokak'a döndü. Nisan oldu, Jude seyahatten döndü. Jude'un doğum gününü kutladılar -"Kırk üç ha" deyip iç

geçirdi Harold, “ben kırk üçümü hayal meyal hatırlıyorum—ve yeni projesinin çekimi başladı. Diğer başrolde, okuldan beri tanıdığı bir kadın vardı —kendisi suça bulaşmış bir polis komiserini, o da karısını oynuyordu—, birkaç kez yattılar. Her şey olağan akışındaydı. Çalışıyor, Greene Sokak’a eve dönüyor, Andy’nin dediklerini düşünüyordu.

Derken bir cumartesi günü şafak sökerken uyandı. Mayıs sonlarıydı, havaya güven olmuyordu: bazı günler mart gibi, bazı günler ağustos gibiydi. Yirmi beş metre ötesinde Jude yatıyordu. Bir anda çekingenliği, kafa karışıklığı, tereddüdü aptalca geldi. Yuvasındaydı ve yuvası Jude’du. Onu seviyordu, onunla birlikte olması yazılmıştı, onu asla incitmezdi; bu kadarından emindi. O zaman korkacak ne vardı?

Odysseia çekimlerinden önce, *Odysseia*’yı ve *Ilyada*’yı üniversiteden bu yana ilk kez tekrar karıştırırken Robin’le yaptıkları bir konuşma geldi aklına. Yeni çıkıyorlardı ve hâlâ birbirlerini etkileme aşamasındaydılar, birbirlerinin uzmanlığına başvurmak içlerini gıcıkliyordu. “Şiirin en abartılmış dizeleri hangileridir?” diye sormuş, Robin de gözlerini devirdikten sonra okumuştı: “İmtihanımızın sonu daha gelmedi. Bir vazife daha var ki sınırsız, tehlikelerle dolu, uzun ve büyük, fakat yılmak yok sonu gelene kadar.” Öğürme sesleri çıkardı. “Böyle göze sokulmaz. Yenilmiş futbol takımının oyuncusuyla röportaj yapar gibi, bu ne?” Güldü. Hin bir bakış attı Robin. “*Sen de* futbol oynamıştın. En çok bu dizelerden etkilendiğini itiraf et hadi.”

“Teessüf ederim” demişti şakacıktan öfkelenerek. Bazen ciddiyete de dökülen oyunlarıydı bu: O yakışıklı fakat akılsız oyuncuydu, Robin ise onunla çıkan ve bilmediklerini öğreten akıllı kız.

“O zaman sen de söyle” demişti, o söyledikten sonra da dikkatle bakarak düşünmüştü. “İlginç” demişti.

Yataktan kalktı ve esneyerek battaniyesine sarındı. O ak-

şam konuşacaktı Jude'la. Nereye varacağını bilmiyordu ama güvende olacağından emindi, ikisinin de güvende olmasını sağlayacaktı. Kahve yapmak için mutfağa giderken, uzun süre uzak kaldıktan sonra Greene Sokak'a her döndüğünde içinden tekrarladığı dizeleri fısıldadı: "O zaman söyle bana, emin olmam lazım: Vardığım bu yer sahiden Ithaca mı?" Pencerelerden içeri ışık doldu.

Her sabah kalkıp üç kilometre yüzdükten sonra yukarı çıkıyor, kahvaltı ederken gazeteleri okuyor. Arkadaşları işe giderken yolda bir şeyler atıştırmak yerine kendine kahvaltı hazırlamasıyla, basılı gazete aboneliğini sürdürmesiyle alay ediyorlar ama bu ritüel hep rahatlattı onu: Yurtta bile görevlilerin henüz sertleşmediği, diğer çocukların uyku sersemliğiyle onu rahatsız etmediği saatlerdi. Yemekhanenin bir köşesinde oturup kahvaltı ederken bir şeyler okur, o dakikalar da kimse bulaşmazdı ona.

Hızlı bir okuyucu olduğundan önce *The Wall Street Journal*'ı, ardından *Financial Times*'ı çabucak bitirip son sayfasından başlayarak satır satır okuduğu *The New York Times*'a geçiyor ki, cenaze ilanlarında bir başlık dikkatini çekiyor: "Caleb Porter, 52, Moda Sektörü Yöneticisi." Ağzındaki ispanaklı yumurta o an tutkallı mukavvaya dönüyor ve zorlukla yutkunurken midesi kalkıyor, her bir sinirinin gerildiğini hissediyor. Bilgileri anlamlandırana kadar üç kere okuması gerekiyor ilanı: Pankreas kanseri. "Çok çabuk oldu" diyor eski dostu ve meslektaş. Yönetimi altında, Rothko markası Ortadoğu ve Asya pazarlarında hızla büyürken New York'ta ilk butiğini açtı. Manhattan'daki evinde hayata gözlerini yumdu. Kız kardeşi Michaela Porter de Soto, altı yeğeni ve kendisi gibi moda sektöründe yönetici olan partneri Nicholas Lane'e uzun ömürler...

Bir süre kalakalıyor, kelimeler gözünün önünde bulanıklaşıp birbirine karışana kadar elindeki gazeteye bakıyor, mutfağın bitişiğindeki tuvalete elinden geldiğince hızla topallayarak kendini attığı gibi yediği her şeyi kusuyor, klozete eğilip ağzından salya dışında bir şey gelmeye kadar öğürüyor. Klozetin kapağını indirip oturuyor ve kendini daha iyi hissedene kadar ellerini yüzüne kapatıp bekliyor. Jiletlerine uzanmak istiyor ama kendini gündüzleri kesmemeye hep çok dikkat etti, hem yanlış geldiği için, hem de kendine yapay sınırlar koymazsa bütün gün oturup kendini keseceği için. Son zamanlarda kesmeyi tümüyle bırakmaya da uğraşıyor. Ama bu gecenin istisna olmasına karar veriyor. Saat sabah yedi. On beş saat kadar sonra eve dönmüş olacak. Günü bir biçimde atlatsa yeter.

Tabağını makineye kaldırıp ses çıkarmadan yatak odasından geçerek banyoya giriyor, duş yapıp tıraş oluyor, giyinme odasıyla yatak odası arasındaki kapının tamamen kapalı olduğundan emin olduktan sonra giyinme odasında kıyafetlerini giyiyor. Sabah rutininin bu noktasına yeni bir adım ekledi: Geçen bir aydır yaptığını yapacak olsa, şimdi kapıyı açıp yatağa gitmesi, sol kenarına oturup elini Willem'in koluna koyması, Willem'in de gözlerini açarak ona gülümsemesi gerekir.

“Ben çıkıyorum” der gülümseyerek, Willem ise başını sallar. “Gitme” der, “Gitmem lazım” diye cevap verir, Willem “Beş dakika daha” diye ısrar eder, o da “Beş dakika” der. Sonra Willem yorgani aralar, o altına girer, sırtını Willem'e dayayıp gözlerini kapatarak Willem'in ona sarılmasını bekler, sonsuza dek orada kalmayı hayal eder. On ila on beş dakika sonra istemeye istemeye kalkar, Willem'i ağzından değil ama yakınında bir yerden öper –dört ay geçmesine rağmen bunda hâlâ zorlanıyor– ve çıkıp işine gider.

Fakat bu sabah bu adımı atıyor. Willem'e çok erken çıktığı için onu uyandırmadığını söyleyen bir not yazarak yemek

masasına bırakıyor, tam kapıya giderken dönüp *Times*'ı da yanına alıyor. Saçmalığının farkında ama Willem'in Caleb'in adını, fotoğrafını ya da ona dair herhangi bir işareti görmesini istemiyor. Willem, Caleb'in ona yaptıklarını hâlâ bilmiyor, öğrenmesini de istemiyor. Hatta Caleb'in varlığından bile haberdar olmasını istiyor; geçmişteki varlığından, zira artık Caleb yok. Koltuğunun altındaki gazete alev almış yanıyor, Caleb'in adı ise sayfaların arasında bir kara zehir yumağı.

Biraz yalnız kalabilmek için işe arabayla gitmeye karar veriyor ama garajdan çıkmadan önce gazeteyi açıp ölüm ilanını bir kez daha okuyor, sonra gazeteyi çantasına tıkıyor. Başını direksiyona yaslayıp bir anda derin hıçkırıklarla, bağırarak ağlamaya başlıyor ve toparlanmaya çalıştığı sırada nasıl ferahladığını, geçen üç yılı nasıl büyük bir korku içinde geçirdiğini, hâlâ ne kadar utanç içinde yaşadığını nihayet kendine itiraf edebiliyor. Kendinden tiksinererek gazeteyi tekrar çıkarıp yazıyı bir daha okuyor, "moda sektöründe yönetici olan partneri Nicholas Lane" kısmında duruyor. Caleb, ona yaptıklarını Nicholas Lane'e de yaptı mı, yoksa Nicholas –olması gerektiği gibi– bu davranışlara müstahak biri değil mi? Kendisinin yaşadıklarını Nicholas'ın hiç yaşamamış olduğunu umuyor ama bir yandan da yaşamadığından emin ve bunu bildiği için daha şiddetli ağlıyor. Olayı polise bildirmesi için ısrar ederken Harold'ın argümanlarından biri buydu: Caleb tehlikeli biriydi ve onu ihbar edip tutuklatılarak başkalarını ondan korumuş olacaktı. Ama bunun doğru olmadığını biliyordu: Ona yaptıklarını başkasına yapmazdı Caleb. Bu şiddet ve nefreti ona göstermiş olmasının sebebi, Caleb'in herkese nefret ve şiddet göstermesi değil, onun nefret ve şiddeti çağırmasıydı.

Nihayet kendine geliyor, gözlerini silip burnunu sümkürüyor. Ağlamak da Caleb'le geçirdiği günlerden hatıra. Yıllar boyunca kontrol altında tutabildi ama o geceden beri ya

ağlıyor ya ağlamaklı ya da ağlamamak için zor tutuyor kendini. Sanki geçen yıllarda kat ettiği tüm mesafe silindi de, o yine Luke Birader'in himayesindeki gözü yaşlı, çaresiz, zayıf çocuk oldu.

Arabayı çalıştırmak üzereyken elleri titremeye başlıyor. Beklemekten başka çaresi olmadığını biliyor, ellerini kucağına koyup bazen iyi geldiği için düzenli derin nefes almaya çalışıyor. Birkaç dakika sonra telefonu çalana kadar titremesi biraz azalmış oluyor, normal bir sesle açabileceğini umuyor. "Günaydın Harold" diyor.

"Jude" diyor Harold. Sesi nedense duygusuz. "Bugünkü *Times*'ı okudun mu?"

Titreme hemen şiddetleniyor. "Evet" diyor.

"Pankreas kanseri çok kötü bir ölüm şekli" diyor Harold. Sesinde acı bir memnuniyet var. "İyi. Layığını bulmuş." Bir sessizlik. "İyi misin sen?"

"Evet" diyor, "evet, iyiyim."

"Telefon çekmiyor galiba" diyor Harold ama meselenin o olmadığını biliyor: Ellerin titremesinden telefonu düz tutamıyor.

"Pardon" diyor, "garajdayım da. Neyse Harold, işe gidiyordum. Sağol aradığın için."

"Peki" diye iç geçiriyor Harold. "Konuşmak istersen ararsın değil mi?"

"Tabii" diyor. "Teşekkür ederim."

Neyse ki yoğun bir gün, o da iş dışında bir şey düşünemeyeceği kadar dolduruyor kendini. Öğlene doğru Andy'den bir mesaj geliyor –*Görmüşsündür pezevenğin geberdiğini. Pankreas kanseri adamı bitirir. Sen nasılsın?*–, iyi olduğunu yazdıktan sonra öğlen yemeğinde ölüm ilanını son kez okuyup gazeteyi kâğıt kırıcıya atarak bilgisayarına dönüyor.

Akşamüstü Willem yeni projedeki yönetmenin yemek saatini ertelediğini, on birden önce eve gelemeyeceğini yazınca

rahatlıyor. Dokuzda erken çıkacağını söyleyip kalkıyor, eve gidip doğruca banyoya dalıyor, yürürken ceketini fırlatıyor, kolunu kıvrıp saatini çıkarıyor, ilk kesiği atana kadar arzu-
dan nefes nefese kalmış oluyor. Bir oturuşta ikiden fazla ke-
sik açmayalı iki ayı geçti ama bu sefer disiplini bir yana bı-
rakıp nefesleri yavaşlayana, huzur veren tanıdık boşluk içine
yerleşene kadar kesiyor da kesiyor. İş bittikten sonra ortalı-
ğı temizleyip yüzünü yıkıyor, mutfığa geçip hafta sonu yap-
tığı çorbayı ısıtarak sabahtan beri ilk defa ağzına bir şey ko-
yuyor. Dişlerini fırçalayıp yatağa devriliyor. Kesmek onu yor-
du ama birkaç dakika dinlenirse kendine geleceğini biliyor.
Amacı Willem eve dönene kadar normalleşmek, onun endişe-
lenmesine yol açmamak ve on sekiz haftadır yaşamakta oldu-
ğu sarsıcı ve afallatıcı rüyayı bozacak bir şey yapmamak.

Willem ona duygularını açıkladığında o kadar sarsılmış,
afallamıştı ki, iğrenç bir şaka olmadığına inanabilmesinin
tek sebebi, Willem'in ağzından çıkmasıydı: Willem'e olan
inancı, onun dile getirmekte olduklarının imkânsızlığından
daha kuvvetliydi.

Ama ucu ucuna. "Ne diyorsun sen?" diye sordu Willem'e
onuncu kez.

"Senden hoşlanıyorum diyorum" dedi Willem sabırla. Kar-
şılık vermeyince de, "Bana o kadar da tuhaf gelmiyor Judy.
Bunca yıl sen benim hakkımda hiç böyle hissetmedin mi?"

"Hayır" cevabını yapıştırınca Willem gülmüştü. Ama şaka
yapmıyordu. Kendisini Willem'le birlikte düşünecek bir kib-
re, büyüklüğe asla ve kat'a kapılamazdı. Kaldı ki Willem için
hayal ettiği kişi kendisi değildi: Willem için güzel, akıllı (ve
kadın) birini hayal etmiş yakaladığı şansın kıymetini bilecek
ve Willem'e de şanslı hissettirecek birini yakıştırmıştı. Yetiş-
kinler arasındaki ilişkilere dair hayallerinin çoğu gibi bunun
da romantik ve naif olduğunun farkındaydı ama imkânsız
demek de değildi bu. *Kendisi* ise asla Willem'in birlikte ola-

bileceği türden bir insan değildi; Willem'in o hayali mükemmel kadın yerine onu seçmesi akıl almaz bir enayilikti.

Ertesi gün Willem'e neden onunla birlikte olmak istemeyeceğine ilişkin yirmi maddelik bir liste sundu. Listeyi sunarken Willem'in inceden gülümsediğini fark etti ama listeyi okudukça yüz ifadesi değişti, o da görmek zorunda kalmamak için çalışma odasına çekildi.

Bir süre sonra Willem kapıyı vurdu. "Girebilir miyim?" dedi, o da buyur etti.

"İki numaralı maddeye bakıyorum" dedi Willem ciddiyetle. "Sana bunu söylemek istemezdim Jude, ama bedenlerimiz aynı." Bakıştılar. "Sen iki santim daha uzunsun ama bir-birimizin kıyafetlerini giyebiliyoruz, hatırlatırım."

İç çekti. "Willem" dedi, "ne demek istediğimi biliyorsun."

"Jude" dedi Willem, "bunun senin için tuhaf ve beklenmedik olduğunu anlıyorum. Bunu gerçekten istemiyorsan, bir daha konusunu açmam, seni rahat bırakırım ve aramızda hiçbir şeyin değişmeyeceğine de yemin ederim." Durdu. "Ama beni korktuğun ve utandığın için seninle birlikte olmaya ikna etmek istiyorsan... Bunu da anlarım. Fakat denemeye engel olacak kadar iyi bir neden olduğunu düşünmüyorum. Senin istediğin kadar ağırdan alabiliriz. Söz."

Sessiz kaldı. "Biraz düşünebilir miyim?" diye sordu, Willem de başıyla onayladı. "Elbette" deyip kapıyı arkasından kapatarak onu yalnız bıraktı.

Ofisinden uzunca bir süre sessizce oturup düşündü. Caleb'den sonra bir daha bunu kendisine yapmayacağına yemin etmişti. Willem'in ona asla bir kötülük yapmayacağını biliyordu ama hayal gücü, sonunda dayak yemeyeceği, merdivenlerden atılmayacağı, bir daha yapmam dediği şeyleri yapmaya zorlanmayacağı bir ilişkiyi kafasında canlandırmasına izin vermiyordu. Willem kadar iyi birini dahi bu kaçınılmaz sona sürüklemesinin mümkün olup olamayacağını dü-

şündü. Willem'in dahi nefretini kazanabileceği kabul edilmiş bir gerçeklik değil miydi? Tarihin –kendi tarihinin– öğrettiği derslere kulak asmayacak kadar aç mıydı bir ilişkiye?

Fakat içinde bir ses daha vardı ki onunla münakaşa ediyordu: *Bu teklifi reddetmen için deli olman lazım*, diyordu. *Hayatın boyunca güvendiğin tek kişi o. Willem bir Caleb değil; asla yapmaz öyle şeyler.*

Neden sonra, mutfakta yemek yapan Willem'in yanına gitmişti. "Peki" dedi. "Olsun bakalım."

Willem ona baktı ve gülümsedi. "Gel buraya" dedi ve geldiği gibi de öptü onu. Korkuya, telaşa kapıldı; bir kez daha Luke Birader geldi aklına ve gözlerini açıp onu öpenin Willem olduğunu, korkulacak biri olmadığını hatırlattı kendine. Fakat tam akışına bırakacaktı ki gözünün önünde Caleb'in yüzü çakıp söndü, o da boğulur gibi olup geri çekti kendini, eliyle dudaklarını sildi. "Özür dilerim" dedi arkasını dönerken. "Çok özür dilerim. Pek beceremiyorum bu işi Willem."

"Ne demek istiyorsun?" demişti Willem onu tekrar kendine çevirerek. "Gayet de iyisin" deyince, Willem'in ona kızmadığını anlamamanın rahatlığıyla dizlerinin bağı çözülmüştü.

O zamandan beri, Willem'e dair bildiklerini, kendisine fiziksel çekim duyabilecek herhangi bir insandan bekledikleriyle karşılaştırıyor. Sanki tanıdığı Willem'in yerine bir başkasının gelmesini bekliyor; sanki ilişki niteliği değiştiği için Willem'in de değişmesi gerekiyor. İlk haftalarda Willem'i bir biçimde üzecek ve kıracak, öfkelenmesine yol açacak diye aklı çıkıyordu. Günlerce cesaret topladıktan sonra söyleyebilmişti Willem'e ağzındaki kahve tadından hoşlanmadığını (ama sebebini açıklamamıştı: Luke Birader ve iğrenç, kaslı dili, dişetlerine işlemiş kahve taneleri. Caleb'in iyi yönlerinden biri de kahve içmemesiydi). Willem dur diyene kadar defalarca özür diledi. "Olabilir Jude" dedi Willem. "Aslında benim fark etmem gerekirdi. İçmem olur biter."

“Ama kahveyi çok seversin” dedi.

Gülümsedi Willem. “Seviyorum, doğru” dedi. “Ama *şart* da değil.” Yine gülümsedi. “Asıl benim dışı bayılacak bu işe.”

Yine ilk ay içinde Willem’le seksi konuşmuştu. Bu konuşmaları geceleyin yatakta, bir şeyleri söylemenin daha kolay olduğu anlarda yapıyordu. Geceleri hep kesmekle bir tutmuştu, ama artık başka bir şeye dönüşüyordu geceler; odanın karanlığında Willem’e dokunmaktan çok çekinmediği, Willem’in her bir tarafını görüp o kendisinininkini göremiyormuş gibi yaptığı konuşmalarda.

“Günün birinde seks yapmak istiyor musun?” diye sordu bir gece ve daha laf ağzından çıkmadan kulağa ne kadar salakça geldiğini fark etti.

Ama Willem gülmedi ona. “Evet isterim” dedi.

Başını salladı. Willem bekledi. “Biraz zamana ihtiyacım var” dedi.

“Önemli değil” dedi Willem. “Beklerim.”

“Ya aylar sürerse?”

“O zaman aylarca beklerim” dedi Willem.

Biraz düşündü bunu. “Ya daha da uzun sürerse?” diye sordu sessizce.

Willem uzanıp yanağına dokundu. “Sürerse sürsün” dedi.

Uzun süre sessiz kaldılar. “O arada sen ne yapacaksın?” diye sorunca Willem güldü. “Benim de bir iradem var Jude” dedi gülümseyerek. “Hiç ihtimal vermezsin ama seks yapmadan da yaşayabiliyorum.”

“Bir şey ima etmek istemedim” dedi pişmanlıkla ama Willem onu tutup yanağından şap diye öptü. “Dalga geçiyorum” dedi. “İçin rahat olsun Jude. İstedğin kadar bekleyebilirsin.”

Böylece seks yapmadılar, kimi zaman da asla yapmayacaklarına inandırabiliyor kendini. Aynı zamanda Willem’in fiziksel dürtülerini, hiç zorlanmadan gösterebildiği sıcaklığını sevmeye, hatta arzulamaya başladı, bu sayede kendisi-

nin de daha rahat ve huzurlu olduğunu hissetti. Willem yatağın solunda yatıyor kendisi sağında; aynı yatakta yattıkları ilk gece hep yaptığı gibi sağına döndü, Willem ona arkadan yaklaşıp sağ kolunu boynunun altından omzunun üstüne attı, sol kolunu göbeğine sardı ve bacaklarını bacaklarına çekti. Şaşırdı buna ama ilk rahatsızlığı üzerinden attıktan sonra hoşuna gitti, kundak yapılmaya benzetti.

Fakat haziran ayında bir gece böyle yapmadı Willem ve o da bir kusur işlediğini düşünerek dertlendi. Ertesi sabah –gün ışığında söylenemeyecek hassaslıkta, zorlukta meseleleri dile getirdikleri zamanlardan biri de sabahın erken saatleriydi– Willem’e bir hata mı yaptığını sordu, Willem ise şaşırarak elbette yapmadığını söyledi.

“Endişelendim de...” diye kekeledi, “sen dün gece bana...” Utancından cümlemin sonunu getiremedi.

Fakat sonra Willem’in yüzünün gevşediğini gördü, sonra da üzerine gelip kucakladı onu. “Sarılmadım mı?” dedi, başıyla onayladı. “Hava çok sıcaktı da ondan” dedi Willem; gülmesini bekledi ama gülmedi. “Başka sebebi yok Judy.” O zamandan beri Willem her gece aynı şekilde sarıldı ona, klimanın havadaki nemi gideremediği temmuz gecelerinde bile, terden sıırılsıklam uyandılar. Başından beri bir ilişkiden bunu istediğini fark ediyor. Bir gün birinin ona dokunacağını umarken hayal ettiği buydu. Caleb ona arada bir kısacık sarılırdı; bir daha sarılmasını, sarılıp kalmasını istemeye dili varmazdı. Ama olmuştu işte: Birbirini seven ve seks yapan insanların arasında yaşandığını bildiği yakınlığı, seks eziyetine katlanmadan yaşayabiliyordu.

Willem’e ilk hamleyi yapacak veya onun yapmasını isteyecek cesareti bulamıyor kendinde ama Willem salondan geçerken onu kolundan tutup kendine çekerek öptüğünde ya da ocağın başında durmuşken arkadan gelip yatakta sarıldığı gibi kucakladığında bir hareket yapmasını bekliyor. JB’yle

Willem'in birbirlerine ve çevrelerindeki herkese rahatlıkla dokunabilmelerini hep takdir etti; kendisine bunun yapılması gerektiğini bildiklerini biliyordu ve gösterdikleri özendenden ötürü minnet duysa da, bazen canı şeytana uymalarını, onu dinlememelerini, diğer herkese gösterdikleri rahatlığı ona da göstermelerini çekmemiş değildi. Ama hiç yapmadılar.

Willem'in önünde soyunabilmesi için üç ay geçip ağustos olması gerekti. Her akşam yatağa uzun kollu tişörtü ve pijamasıyla girdi ve Willem de her akşam iç çamaşırıyla yattı. "Rahatsız oluyor musun?" diye sordu Willem ve o başını salladı ama aslında rahatsızdı; rahatsızdı belki, fakat itici bulmuyordu. Bir ay önceden başlayarak kendini telkin etti: Soyunacaktı ve bu iş huzur içinde çözülecekti. Bir gece soyunacaksa, bu da o gece olacaktı. Ama hayal gücü buraya kadar elveriyordu; Willem'in ne tepki vereceğini, ertesi gün ne yapacağını kestiremiyordu. Akşam olup da yatağa girdiklerinde, sabahki kararlılığından eser kalmıyordu.

Willem bir gece elini tişörtünün altına sokup sırtını okşayınca öyle kuvvetli çekti ki kendini, yataktan düştü. "Özür dilerim" dedi Willem'e, "Çok özür dilerim." Yatağa geri girip kıyısına çekildi.

Sessiz kaldılar. Yattığı yerden avizeye baktı. "Bir şey diyeceğim Jude" dedi Willem sonunda. "Ben seni üstün çıplak gördüm zaten."

Willem'e baktı, o da derin bir nefes aldı. "Hastanede" dedi. "Pansuman değiştirip vücudunu silerlerken."

Gözleri kızardı, tekrar avizeye döndü. "Ne kadarını gördün?" diye sordu.

"Hepsini görmedim" diye temin etti onu Willem. "Ama sırtında yara izleri olduğunu biliyorum. Ayrıca kollarını da gördüm daha önce." Willem bekledi, ondan karşılık gelmeyince iç geçirdi. "Jude, sana yemin ederim öyle sandığın gibi bir şey yok."

“Benden tiksineceğinden korkuyorum” diyebilirdi nihayet. Caleb’in sözleri geldi kulağına: *Ciddi ciddi tipin kayıkmış senin*. “Hiç soyunmasam da olmaz, değil mi?” dedi alaya vurmaya, gülüp geçmeye çalışarak.

“Olmaz” dedi Willem. “Çünkü bence ilk başta öyle gelmeyecek ama aslında senin için iyi olacak Judy.”

Ertesi gece soyundu. Willem yatar yatmaz pikenin altında üstündekileri hızlıca çıkarıp pikeyi attı ve Willem’e sırtını döndü. Gözlerini hiç açmadı ama Willem elini kürekkemiklerinin arasına koyduğunda yıllardır ağlamadığı kadar acılı, sancılı, şiddetli ağlayarak utançla büzüştü. En son Caleb’le yaşadığı gecede böyle çaresiz kalıp sarsılarak ağladığını hatırladı ve Willem’in bu huzursuzluğunun sebebini ancak kısmen anlayabileceğini, bu anı yaşamamanın, çıplak ve bir başkasının merhametine kalmış olmanın, onu teşhir ettiği vücudu kadar utandırdığını bilmeyeceğini düşündü. Willem’in üzüldüğünü kelimelerinden değil de sesinin tonundan anladı; onu avutmaya çalışıyordu ama perişanlıktan ne dediğini bile anlayamıyordu. Banyoya gidip kendini kesmek için yataktan kalkmak istedi ama Willem onu yakalayıp sımsıkı kucaklayarak hareketsiz bıraktı, o da bir süre sonra nasılsa sakinleşti.

Ertesi sabah pazar olduğundan geç uyandığında, Willem’i ona bakarken buldu. Yorgun görünüyordu. “Nasılsın?” diye sordu.

Gece geldi hatırına. “Willem” dedi, “çok ama çok özür dilerim. Özür dilerim. Ne oldu bilmiyorum.” Ondan sonra hâlâ çıplak olduğunu fark edip kollarını pikenin altına soktu, ardından pikeyi çenesine kadar çekti.

“Hayır Jude” dedi Willem. “Esas *ben* özür dilerim. Sana bu kadar travma yaşatacağını düşünemedim.” Uzanıp saçını okşadı. Sessiz kaldılar. “Ağladığını ilk kez gördüm, biliyor musun?”

“Eh” dedi yutkunararak. “Nedense beklediğim kadar baştan çıkarıcı olmadı” deyip Willem’e hafifçe gülümsedi, o da karşılık verdi.

Sabah boyu yatıp konuştular. Willem ona bazı yaraları sordu, o da anlattı. Sırtındaki yaraların sebebini söyledi: Yurttan kaçma girişimini, yakalanınca yediği dayaağı, sırtında oluşan enfeksiyonu, yaralardan günlerce irin aktığını, süpürge sopasının kıymıklarının etine girdiği yerlerin su toplanmasını, sonrasındaki halini anlattı. Willem en son ne zaman birinin önünde soyunduğunu sorunca –Andy hariç– on beş yaşında diye yalan söyledi. Sonra Willem vücuduna dair inanılmayacak, nazik bazı laflar etti, o da gerçek olmadıklarını bildiğinden kulak asmadı.

“Devam etmemek istersen anlarım Willem” dedi. Arkadaşlıklarının başka bir şeye dönüşmekte olduğunu açıklamamak onun fikriydi ve Willem’e bu sayede biraz alan ve gizlilik sağlayacaklarını söyleydiyse de, aynı zamanda Willem’e tekrar düşünmek, başkaları ne der diye korkmadan fikrini değiştirebilmek için biraz zaman tanımıştı. Tabii bu karar yine gizlilik içinde yaşanmış bir önceki ilişkisini çağrıştıırıyordu ve bunun farklı olduğunu, kendisi aynı yola sokmazsa farklı bir yönde ilerleyeceğini kendine hatırlatmak zorunda kalıyordu.

“Tabii ki istemiyorum Jude” dedi Willem. “Tabii ki hayır.”

Willem parmağını kaşında gezdiriyordu, nedense bu onu rahatlatıyordu: Hiç cinsellik içermeyen sevgi dolu bir hareketti. “Sana bir dizi kötü sürprizden başka bir şey yaşatmayacakmışım gibi geliyor” dedi sonunda, Willem başını salladı. “Sürpriz olabilir” dedi, “ama kötü değil.”

Bunun üzerine her gece soyunmaya gayret ediyor. Bazen yapıyor bazen yapamıyor. Bazen Willem’in sırtına, kollarına dokunmasına izin veriyor, bazen veremiyor. Ama Willem’in önünde gündüz ya da ışık altında soyunması mümkün olma-

dı; filmlerden ve kulak misafiri olmaktan bildiği kadarıyla çiftlerin yaptığı, birbirlerinin önünde giyinip soyunmak, Luke Birader'le yaptığı için nefret ettiği birlikte duşa girmek gibi şeyleri başaramadı.

Fakat mahcubiyeti bulaşıcı çıkmadı; Willem'in o kadar sık, o kadar rahat soyunabilmesiyle büyüleniyor. Sabahları Willem'in üstünü açıp uyuyan Willem'in bedenini klinik bir dikkatle inceleyerek mükemmelliğine saygı duyuyor, kendi gözleriyle gördüğünü, bu imkânın ona bahşedilmiş olduğunu fark edince de baş dönmesine kapılıyor.

Bazen yaşadıklarının olanaksızlığı hücum ediyor üzerine, kalakalıyor. İlk ilişkisi (ilişki denebilirse): Luke Birader. İkincisi: Caleb Porter. Üçüncüsü: Willem Ragnarsson, sevgili arkadaşı, en iyi tanıdığı insan, canının çektiği herhangi bir kadın veya erkekle birlikte olabileceği halde bilinmedik sebeplerden –Sapkın bir merak mı? Delilik mi? Acıma duygusu mu? Salaklık mı?– onda karar kılmış bir adam. Bir gece rüyasında Willem'le Harold'ın masaya oturup bir kâğıdın üzerine eğildiklerini, Harold'ın hesap makinesinde bir şeyler yaptığını görüyor ve kimse söylemeden Harold'ın onunla birlikte olması için Willem'e para ödediğini anlıyor. Rüya da aşağılanmanın yanı sıra minnet de duyuyor: Harold'a bu kadar cömert olduğu için, Willem'e oyunu bozmadığı için. Uyandığında Willem'e bir laf edecek oluyor fakat mantığı devreye girerek ona Willem'in paraya ihtiyacı olmadığını, zaten yeterince zengin olduğunu, onu seçmesindeki sebepler ne kadar bilinemez ve karmaşık olursa olsun buna zorlanmadığını, kararı özgür iradesiyle verdiğini hatırlatıyor.

O gece yatakta kitap okuyarak Willem'in dönmesini beklerken uyuyakalıyor, Willem'in yanağına dokunmasıyla uyanıyor.

“Hoş geldin” diyor ve gülümsüyor, Willem de gülümseyerek karşılık veriyor.

Yatıp karanlıkta Willem'in yönetmenle yemeğini, ocak sonunda Texas'ta başlayacak çekimleri konuşuyorlar. *Düetler* adındaki film beğendiği bir romandan uyarlama, küçük bir kasabanın lisesinde müzik öğretmenliği yapan bir gizli lezbiyenle gizli homoseksüelin, altmışlardan başlayıp seksenlere uzanan yirmi beş yıllık evliliğini konu alıyor. "Bana fena halde yardım etmen lazım" diyor Willem. "Piyano çalmayı etraflica hatırlamam şart. Şarkı da söyleyeceğim zaten. Bir koç tutacaklar ama seninle de prova yapabilir miyim?"

"Elbette" diyor. "Hem endişelenme zaten, sesin çok güzel Willem."

"İnce ama."

"Tatlı."

Willem gülüyor, elini tutuyor. "Sen bunu Kit'e anlat" diyor. "Kafasını duvarlara vurmaya başladı bile." İç geçiriyor. "Senin günün nasıldı?" diye soruyor.

"İyi" diyor.

Öpüşmeye başlıyorlar ama öptüğünün Luke Birader değil Willem olduğunu hatırlaması için gözleri hâlâ açık, fena da gitmiyor ama az sonra aklına Caleb'i eve davet ettiği ilk gece, Caleb'in onu duvara yaslayıp öpmesi ve ardından olanlar geliyor, aniden geri çekilerek arkasını dönüyor. "Özür dilerim" diyor. "Çok özür dilerim." Bu gece soyunmamış, şimdi de tişörtünün kollarıyla ellerini örtüyor. Willem yanında bekliyor ve sessizlikte ağzından "Bir tanıdığım ölmüş dün" sözlerinin döküldüğünü işitiyor.

"Çok üzüldüm Jude" diyor Willem. "Kimdi?"

Sözcükler dudaklarına gelene kadar uzun süre sessiz kalıyor. "İlişki yaşadığım biri" diyor sonunda, dili ağzında şişiyor. Willem'in dikkat kesildiğini, ona bir iki parmak yaklaştığını hissediyor.

"İlişkin olduğunu bilmiyordum" diyor Willem sessizce. O boğazını temizliyor. "Ne zaman?"

“Sen *Odyseia* çekimlerindeyken” diyor alçak sesle ve havanın bir daha değiştiğini hissediyor. *Ben yokken bir şeyler olmuş*, dediğini hatırlıyor Willem’in. *Yolunda olmayan bir şey var*. Willem’in de bu konuşmayı hatırladığını biliyor.

“Peki” diyor Willem uzun bir aranın ardından. “Anlat bakalım. Kimdi bu talihli insan?”

Nefesi daralsa da anlatıyor. “Erkekti” diye başlıyor, Willem’e bakmasa da –avizeye odakanmı durumda– onun devam etmesi için başını salladığını hissedebiliyor. Ama olmuyor, Willem’in dürtmesi gerekiyor, o da dürtüyor.

“Anlat biraz” diyor Willem. “Ne kadar çıktınız?”

“Dört ay” diyor.

“Neden bitti peki?”

Buna ne cevap vereceğini düşünüyor. “Beni pek sevmedi” diyor nihayet.

Willem’in öfkesini ıstımeden önce hissediyor. “Ha, malmış yani” diyor Willem gergin bir sesle.

“Hayır” diyor. “Çok akıllı bir adamdı.” Bir şey eklemek için ağzını açıyor ama ne diyeceğini bilemiyor, devam edemiyor, ağzını kapatıyor tekrar, sessizce yatıyorlar.

Sonunda Willem bir daha dürtüyor. “Sonra ne oldu?” diye soruyor.

O bekliyor, Willem de onu bekliyor. Birlikte soluk alıp verişlerini dinliyor ve ikisinin yan yana odadan, evden, dünyadan bütün havayı ciğerlerine çekip geri saldıklarını düşünüyor. Nefeslerini sayıyor: Beş, on, on beş... Yirmide, “Anlatırsam kızmayacağına söz veriyor musun Willem?” diye soruyor ve Willem’in kımıldadığını hissediyor yine.

“Söz veriyorum” diyor Willem alçak sesle.

Derin bir nefes alıyor. “Geçirdiğim trafik kazasını hatırlıyor musun?”

“Evet” diyor Willem. Sesi meraklı, huzursuz. Solukları sıklaşıyor. “Hatırlıyorum.”

“Trafik kazası değildi” demesiyle birlikte ellerine titreme geliyor, pikenin altına sokuyor onları.

“Nasıl yani?” diye soruyor Willem ama cevap vermiyor, sonunda Willem’in ne demek istediğini anladığını görmekten çok hissediyor. Ardından Willem ona doğru dönüp bakıyor ve pikenin altından ellerine uzanıyor. “Jude” diyor Willem, “o mu getirdi seni o hale? Seni” –dili varmıyor– “dövdü mü o?”

Başıyla zar zor evet diyor, ağlamıyor olmasından memnun ama infilak edecekmiş gibi hissediyor. Etlerinin kemiklerinden şarapnel gibi ayrıldığını, duvarlara çarptığını, avizeden sarktığını, yatağı kana buladığını geçiriyor içinden.

“Aman Tanrım” diyor Willem, ellerini bırakıp yataktan fırlıyor.

“Willem!” diye sesleniyor arkasından, sonra kalkıp banyoya gidiyor, Willem’i soluk soluğa lavaboya eğilmiş buluyor, fakat omzuna dokunduğunda Willem çekiyor omzunu.

Odalarına dönüp yatağa ilişerek bekliyor, Willem çıktığında onun ağlamış olduğunu görüyor.

Geçmek bilmeyen dakikalarca yan yana, kolları birbirine değerek fakat hiç konuşmadan oturuyorlar. “Ölüm ilanı çıktı mı?” diye soruyor Willem sonunda, o da başıyla evet diyor. “Göstersen” diyor Willem, birlikte çalışma odasındaki bilgisayarın başına gidiyorlar, o arkada durup Willem’in iki kere, üç kere okumasını izliyor. Sonra kalkıp ona sımsıkı sarılıyor, o da Willem’e sarılıyor.

“Neden söylemedin bana?” diyor Willem kulağına.

“Fark etmezdi ki” diyor ve Willem bir adım geri çekilip omuzlarından tutarak ona bakıyor.

Willem’in kendine hâkim olmaya çalıştığını görüyor, geniş ağzının ipince bir çizgi olup çene kaslarının kendiliğinden oynadığını fark ediyor. “Bana her şeyi anlatmanı istiyorum” diyor Willem. Elini tutup çalışma odasındaki kanepeye götürüyor onu, oturtuyor. “Mutfaktan içecek bir şeyler alıp geli-

yorum” diyor Willem. Bakıyor ona. “Sana da getiririm.” Başıyla olur demekten başka bir şey gelmiyor elinden.

Beklerken, Caleb’i düşünüyor. O gecenin ardından hiç haber almadı Caleb’den ama birkaç ayda bir internette aradı. Herkese açıldı Caleb’in partilerde, açılışlarda, gösterilerde gülümseyen fotoğrafları. Rothko’nun ilk bağımsız butiği hakkında bir haberde, Caleb genç bir markanın doygun bir pazara açılırken yaşadığı zorlukları anlatıyordu. Flower District’in yükselişine dair bir dergi yazısında, Caleb’in otellere ve butiklere rağmen mahallede cazip bir tekinsizliğin sürdüğüne ilişkin sözlerine yer verilmişti. Şimdi düşünüyor: Caleb hiç arattı mı onu? Onun fotoğrafını Nicholas’a gösterdi mi? “Bir ara çıktım bununla, ucube gibi bir şeydi” dedi mi? Sarışın, yakışıklı, kendinden emin biri olarak hayal ettiği Nicholas’a onun yürüyüşünü taklit etti mi, yatakta ne kadar cansız, ne kadar berbat olduğunu anlattığında gülüştüler mi? “Midemi bulandırıyor” dedi mi? Yoksa hiçbir şey demedi mi? Caleb unuttu mu onu ya da hiç düşünmedi mi? Bir hata, bir anlık gaflet, naylona sarılıp Caleb’in zihninin en dibine, kırık oyuncakların ve üstünden çok zaman geçmiş utançların yanına itilecek bir anomali miydi? Kendisi de unutabilmeyi, Caleb’i bir daha hiç düşünmemeye karar verebilmeyi istiyor. Çok eskide yaşanmış gibi gelen dört aylık sürenin onu bu kadar etkilemesine, hayatını böylesine değiştirmesine nasıl ve neden izin verdiğini hep merak ediyor. Öte yandan, hayatının ilk on beş yılının sonraki yirmi sekiz yılına böyle yön verebilmesine neden göz yumduğunu da merak edebilir, ediyor da. Akıl almaz derecede şanslı; çok kişinin gıpta edeceği bir hayat sürüyor artık: O zaman neden bunca zaman önce yaşanmış olayları tekrar hatırlayıp tekrar tekrar yaşayıp duruyor? Neden sadece bugününden zevk alamıyor? Neden geçmişine bu kadar hürmet göstermek zorunda? Neden ondan uzaklaştıkça silinip gideceğine daha canlı, daha parlak hale geliyor?

Willem iki kadeh buzlu viskiyle dönüyor. Üzerine bir gömlek giymiş. Bir süre kanepede oturup sessizce viskilerini yudumluyorlar, sıcaklığın damarlarına dolduğunu hissediyor. “Anlatacağım” diyor Willem’e ve o da başını sallıyor, ama anlatmaya başlamadan önce uzanıp Willem’i öpüyor. Hayatında ilk kez bir öpüşmeyi kendisi başlattı ve bunu yaparak karanlıkta bile, gün ağarmadan önceki alacakaranlıkta bile dile getiremeyeceği, utanç ve minnet duyduğu her şeyi Willem’e aktarmış olacağını umuyor. Bu kez gözlerini kapatıyor, insanların öpüşürken, seks yaparken gittiklerini düşündüğü, kendisinin ise hiç uğramadığı, çok görmek istediği, ömür boyu yasaklı olmadığını umduğu o beldeye yakında varacağını hayal ediyor.

Kit şehirdeyken öğlen veya akşam yemeğinde buluşurlar ya da ajansın New York ofisinde görüşürlerdi ama aralık ayının başında geldiğinde, Willem Greene Sokak’ta buluşmalarını önerdi. “Sana yemek yapacağım” dedi Kit’e.

“Neden?” diye sordu bir anda şüphelenen Kit: Farklı bir biçimde yakın olsalar da arkadaş değillerdi ve Willem onu daha önce hiç Greene Sokak’a davet etmemiştii.

“Seninle konuşmak istediğim bir konu var” dedi ve Kit’in uzun, ağır nefesler almaya başladığını duydu.

“Peki” dedi Kit. Bu konunun ne olduğunu, kötü bir haber mi vereceğini sormayacak kadar tanıyordu onu, en kötüsünü düşündü. Kit’in dünyasında iyi haberlerin müjdesi “Seninle konuşmak istediğim bir konu var” ile verilmezdi.

Kendisi de pekâlâ biliyordu bunu ve Kit’i kötü bir şey olmadığına ikna edebilirdi, ama şeytana uydu ve vazgeçti. “Tamam o zaman!” dedi neşeyle. “Haftaya görüşürüz.” Telefonu kapatınca ise, Kit’i teskin etmeyişinin sırf çocukluktan ileri gelmediğini düşündü: Kit’e anlatacağı –Jude ile birlikte ol-

dukaları— kendi açısından kötü haber değildi ama Kit'in de böyle düşüneneğinden emin değildi.

İlişkilerini belli başlı kişilere açıklama kararı vermişlerdi. İlk olarak Harold ve Julia'ya söylediler, en sevindirici ve mutlu olması gereken bu açıklama nedense Jude'u çok gerdi. Bunu daha iki hafta önce, Şükran Günü yemeğinde söylediler; ikisi de çok sevinip çok heyecanlandılar onlar adına, Jude'a sarıldılar, hatta Harold birkaç damla gözyaşı bile döktü, Jude ise kanepede oturup yüzünde hafif bir gülümsemeyle üçünü seyretti.

Sonra söyledikleri Richard, bekledikleri kadar şaşırmadı. "Çok iyi düşünmüşsünüz" dedi kesin bir ifadeyle, birlikte emlak işine gireceklerini açıklamışlar gibi. İkisini de kucakladı. "Bravo" dedi; "Aferin Willem" ve Richard'ın ona ne anlatmak istediğini o zaman anladı: Yıllar önce Jude'un bir eve ihtiyacı olduğunu Richard'a söylerken kendisinin anlatmak istediği şeydi; aslında, kendisi yokken Jude'a göz kulak olacak birini arıyordu.

Sonra ayrı ayrı Malcolm ve JB'ye söylediler. İlk olarak Malcolm'a; ya şoke olacağını ya da yürekten sevineceğini düşünmüşlerdi, ikincisi oldu. "Sizin için çok sevindim" dedi yüzünde güller açarak. "Şahane olmuş. İkinizin birlikte olması düşüncesine bayıldım." Nasıl başladıklarını, ne zaman başladıklarını, onları sıkıştırmak için de birbirleri hakkında şimdiye dek bilmedikleri ne keşfettiklerini sordu. (Bakışmışlardı bu soru üzerine —ah bir bilse Malcolm!— ve cevap vermişlerdi, Malcolm da bunun günün birinde açığa çıkaracağı bir sırlar sandukasının varlığına işaret olduğunu düşünerek gülümsemişti.) Sonra içini çekti. "Tek bir şeye üzuldüm yalnız" dedi, ne olduğunu sordular. "Senin ev Willem" dedi. "Çok güzel bir yer. Tek başına çok sıkılıyordur." Bir biçimde gülmemeyi başardılar ve Willem evi, Manhattan'a bir proje için gelen ve bir yıl kadar daha kalmaya karar veren İspan-

yol bir aktör arkadaşına kiraladığını söyledi Malcolm'a.

JB daha çetin cevazdı tahmin ettikleri gibi: İhanete uğradığını, ihmal edildiğini hissedip sahiplenme duygusuna bürünecekti, üstelik dört yılın ardından Oliver'la yakın zamanda ayrıldıkları için her şey daha şiddetli yaşanacaktı. Olay çıkarma ihtimalinin düşeceğini (fakat Jude'un belirttiği üzere bu doğrultuda bir teminat verilemeyeceğini) düşünerek yemeğe çıkardılar onu ve haberi JB'nin hâlâ temkinli davrandığı, münasebetsizlik yapmaktan çekineceği Jude verdi. JB'nin çatalını bırakıp başını ellerinin arasına almasını sessizce izlediler. "Midem bulandı" dedi, başını kaldırıp "Ama sizin adınıza çok sevindim" demesini bekledikten sonra nefeslerini verebildiler. JB yemeğini didikledi. "Yani daha önce söylememenize bozuldum ama yine de sevindim." Ana yemekler geldi, JB levreğe bıçakla girişti. "Yani bak *ciddi ciddi* sinirlendim. Ama. Sevindim. Ulan." Tatlılar geldiğinde, guavalı suflesini hunharca kaşıklayan JB'ye bakıp birbirlerini masanın altından dürttüler; bir yandan sinirleri boşanmak üzereydi, diğer yandan JB'nin lokantanın orta yerinde bir rezillik çıkaracağından endişeleniyorlardı.

Yemekten sonra dışarda durup Willem ve JB sigara içerken, JB'nin yakında açılacak beşinci sergisini, birkaç yıldır ders verdiği Yale'deki öğrencilerini konuştular. Bu bir anlık ateşkes, bir kızın "Sizinle fotoğraf çektirebilir miyim?" diye ona yanaşması ve JB'nin inleme-hmourdanma arası bir ses çıkarmasıyla son buldu. Greene Sokak'a döndüklerinde, Jude'la birlikte JB'nin şaşkınlığına, anlayış gösterme çabasına, sürekli ve istikrarlı benmerkezciliğine güldüler. "Zavallı JB" dedi Jude. "Bir an beyni infilak edecek sandım." İç geçirdi. "Ama anlıyorum onu. O hep sana âşıktı Willem."

"Yok öyle bir şey" dedi.

Jude bir süre baktı ona. "Şimdi kimmiş bakalım kendini bilemeyen?" diye sordu çünkü Willem ona hep bunu söylü-

yordu: Jude'un kendine bakışı ve kendini algılayışı, gaflet derecesinde tek taraflıydı.

O da iç geçirdi. "Arayayım onu" dedi.

"Bu gece rahat bırak" dedi Jude. "Hazır olunca o seni arar."

Aradı da. O pazar günü JB Greene Sokak'taki eve geldi, Jude onu içeri buyur ettikten sonra işini bahane ederek çalışma odasına kapanıp Willem'le JB'yi baş başa bıraktı. Willem iki saat boyunca JB'nin bin dereden su getirerek yönelttiği suçlamaları ve soruların arasında noktalama işareti koyar gibi "Ama senin adına çok sevindim" deyişini dinledi. Kızmıştı JB: Willem'in daha önce söylememesine, ona sormamasına, Malcolm ve Richard'a -Richard'a bile!- ondan önce haber vermelerine bozulmuştu. Üzgündü JB: Willem gerçeği söyleyebilirdi artık, Jude'u hep daha çok sevmişti, yalan mıydı? Niye itiraf edemiyordu? Ayrıca hep mi böyle hissetmişti? Yıllar yılı kadınlarla yatması, dikkatlerini başka yöne çekmek için söylenmiş koca bir yalan mıydı? Kıskanmıştı JB: Jude'a çekim duyuyordu, duymuyor değildi, mantıksız olduğunun ve biraz da bencillik ettiğinin farkındaydı, ama Willem'in onu değil de Jude'u seçmiş olmasına kırıldığını Willem'e söylememesi de samimiyetsiz olacaktı.

"JB" dedi tekrar tekrar, "her şey kendiliğinden oldu. Sana anlatmadım çünkü kendi kafamı toplamak için de zamana ihtiyacım vardı. Sana çekim duymak konusunda ise... Ne diyebilirim, duymadım. Sen de bana duymadın ki! Bir defasında yiyişmiştik hatırladın mı? Hiç de hoşuna gitmediğini söylemiştin, hatırladın mı?"

Fakat JB bunlara kulak asmadı. "Ben hâlâ önce Malcolm ve Richard'a söylemeni anlamıyorum" dedi surat asarak, Willem'in ise buna verecek cevabı yoktu. "Her neyse" dedi JB bir sessizlikten sonra, "İkiniz adına da çok sevindim. Sahiden bak."

İç geçirdi. "Sağol JB" dedi. "Bu benim için çok anlamlı." Tekrar sustular.

“JB” dedi Jude, çalışma odasından çıkıp JB’nin hâlâ içeri-
de olmasına şaşırarak. “Yemeğe kalır mısın?”

“Ne var yemekte?”

“Mezgit. Fırında patates de yaparım senin sevdiğin gibi.”

“Olur” dedi JB dudak bükerek, Willem de JB’nin görmez
tarafından Jude’a sırttı.

Mutfakta Jude’un yanına gidip salata yapmaya başladı,
JB ise yemek masasına çöküp Jude’un orada bıraktığı roma-
nı karıştırdı. “Ben okudum bunu” diye seslendi ona. “Sonunu
söyleyeyim mi?”

“Hayır JB” dedi Jude. “Daha yarısına yeni geldim.”

“Rahip karakteri ölüyor sonunda.”

“Ya JB!”

Bunun ardından JB’nin keyfi yerine geldi. Son salvolarını
iş olsun diye yaptı hatta; duygu yoğunluğuyla değil görev bi-
linciyle yerine getirilmiş gibiydi. “On yıl sonra ikiniz de bütü-
nüyle lezbiyenleşmiş olacaksınız bence. Kediniz falan olacak”
dedi ilk olarak, sonra da “İkinizi mutfakta izlemek, o John
Currin tablosunun ırk açısından biraz daha karışık bir hali-
ne bakmak gibi. Anladınız mı neyi kastettiğimi? Bir bakın.”

“Açıklayacak mısınız, sessiz mi kalacaksınız?” diye sordu
JB yemekte.

“Basın bülteni göndermeyeceğim eğer onu soruyorsan” de-
di Willem. “Ama saklamaya da çalışmayacağım.”

“Bence yanlış” diye ekledi Jude hızla. Willem cevap ver-
medi, bir aydır bunun tartışmasını yapıyorlardı.

Yemekten sonra o ve JB kanepeye yayılıp çay içerlerken
Jude makineyi doldurdu. JB tamamen sakinleşmiş gibiydi
artık, o da ta Lisenard Sokak günlerinden bu yana JB ile
yemeklerin olağan akışının bu olduğunu hatırladı: Geceye
ekşi ve yakıcı bir şekilde başlar, yumuşamış ve gevşemiş bir
halde son verirdi.

“Seks nasıl?” diye sordu JB ona.

“Muhteşem” dedi hiç bekletmeden.

JB kederlenmişti. “Hadi be” dedi.

Ama tabii yalandı bu. Seksin muhteşem olup olmadığını bilmiyordu çünkü henüz yapmamışlardı. Cuma günü Andy geldiğinde ona söylemişler, Andy de ayağa kalkıp son derece ciddi bir ifadeyle, sanki Jude’un babasıymış da nişanlanacakları haberini almış gibi sarılmıştı ikisine de. Willem onu kapıya kadar geçirmişti, asansör beklerlerken Andy sessizce sormuştu: “Nasil gidiyor?”

Durdu biraz. “İyi” dedi sonunda ve Andy, söylememiş olduğu her şeyi anlamış gibi, omzunu sıktı. “Kolay olmadığını biliyorum Willem” dedi. “Ama doğru bir şey yaptığın belli çünkü ben onu hiç bu kadar mutlu ve rahat görmemiştim, hem de hiç.” Bir şey daha söyleyecekmiş gibi baktı ama ne söyleyebilirdi ki? Onun hakkında konuşmak istersen ara diyemezdi; yardımcı olabileceğim bir şey çıkarsa haber ver diyemezdi; o da asansör inişe geçerken hafif bir baş selamı verecek ayrıldı.

O gece JB gittikten sonra, o gün Andy’yle kafede yaptıkları konuşmayı ve Andy onu kalkıştığı işin zorluğuna dair uyarırken ona tam olarak inanmadığını düşündü. Şimdi bakınca inanmadığına seviniyordu çünkü Andy’ye inanmak gözünü korkutabilirdi, o korkuyla da denemeye yanaşmayabilirdi.

Döndü ve uyumakta olan Jude’a baktı. Soyunduğu gecelerden biriydi, sırtüstü yatmış ve bir kolunu kıvrıp başının altına almıştı; Willem de sık sık yaptığı gibi parmağını kolunun iç tarafında gezdirdi, yara izlerinin alevlerde kavrulmuş dağlar ve vadiler şeklinde berbat ettiği şeklini duyumsadı. Jude’un derin uykuya daldığına inanınca bazen baş ucundaki lambayı yakar ve onun vücudunu daha dikkatli incelerdi; çünkü Jude vücuduna gün ışığında bakılmasına izin vermiyordu. Üstünü yavaşça açar, avuçlarını kollarında, bacaklarında, sırtında gezdirir, ten dokusunun pürüz-

lden parlağa geçişini hisseder, tenin ne kadar farklı haller-
re brnebildiğine, bedeninin kendisine verilen tüm zararlar-
ra rağmen iyileşme çabasına hayret ederdi. Hawaii'deki Big
Island'da katıldığı bir film çekiminin paydos gününde, ekip-
le birlikte lav sahalarında dolaşmış, kemik fosili kadar ku-
ru ve pürüzlü kayaların pasparlak siyah bir yüzeye dönüştü-
ęn, lav llelerinin topak topak krema gibi yayıldığını gr-
müştü. Jude'un teni de o kadar çeşitli, o kadar şaşırtıcıydı
ve yer yer ten olarak bildiği şeyden o kadar farklıydı ki, baş-
ka dünyalardan veya gelecekten gelmiş gibiydi, insan teni-
nin on bin yıl sonra nasıl görüneceğine örnekti adeta.

"İğreniyorsun" demişti Jude ikinci kez soyunduğunda, o
da başını iki yana sallamıştı. İğrenmiyordu stelik: Jude be-
denini öylesine bir sır gibi saklamış, esirgemişti ki, o da kar-
şısına çıkacak manzarayı gözünde büyüttükçe büyütmüş, so-
nunda beklediğini bulamamıştı. Yaralara bakmakta zorlan-
ması estetik açıdan iticiliğinden değil, her birinin katlanılan
ya da maruz kalınan bir olayın kanıtı olmasındandı. Jude'un
kolları bu nedenle bedeninin onu en çok zen kısmıydı. Ge-
celeri Jude uyurken kollarını tutar ters çevirir, kesikleri sa-
yar, kendi kendine kasten acı verdiği, kendi varlığını silme-
ye çalıştığı bir duruma düşmenin ne demek olduğunu hayal
etmeye çalışırdı. Bazen yeni kesikler oluyordu –Jude'un ken-
dini kestiğini hemen anlıyordu çünkü o geceler Jude uzun
kolluyla yatardı ve o kollarını sıyrırarak pansumanları yok-
lardı– ve Jude'un bunları ne zaman yaptığını, kendisinin ne-
den fark etmediğini düşünüyordu. İntihar girişiminden son-
ra Jude'un yanına taşındığında, Harold ona Jude'un jilet zu-
lasını nerede sakladığını söylemişti, o da Harold gibi buldu-
ęunda çöpe atmaya başlamıştı. Fakat sonra zulaları bulama-
maya başladı ve Jude'un yeni zulasını da keşfedemedi.

Bazen ise merak değil saygı duyardı ona: Willem'in idra-
kinden çok daha ağır yaralı biriydi. *Nasıl anlamamış olabili-*

rim bunu? diye sorardı kendisine. *Nasıl göremedim?*

Bir de seks meselesi vardı. Andy onu seks konusunda uyar-
mıştı uyarmasına, ama Jude'un buna duyduğu korku ve an-
tipati onu rahatsız ediyor, zaman zaman ürkütüyordu. Kasım
sonlarında bir gün, ilişkilerinin altıncı ayında, elini Jude'un
küloduna soktuğunda Jude'dan peşindeki avcının pençesi-
ne tutulmuş hayvanların çıkardığına benzer boğuk bir inil-
ti yükselmiş ve Jude öyle bir şiddetle geri çekilmişti ki, başı-
nı komodine çarpmıştı. "Özür dilerim" dediler karşılıklı, "Çok
özür dilerim." İşte o anda Willem de bir derece korkuya ka-
pılmıştı. Jude'un sonsuz bir çekingencilik içinde olduğunu ba-
şından beri bilse de, mahcubiyetini kısmen üstünden atacağı-
na, seks yapabilecek bir özgüvene ulaşacağına inanmıştı. Fa-
kat o anda, cinselliğe isteksizlik olarak gördüğü şeyin aslın-
da cinsellik korkusu olduğunu anlamıştı: Jude belki hiçbir
zaman rahat olamayacaktı ve günün birinde seks yaparlarsa,
ya Jude kendini buna mecbur gördüğünden ya da Willem
zorlamaya karar verdiğinden olacaktı. İki seçenek de hoş
değildi. İnsanlar hep gönüllü atılmıştı onun kollarına; bek-
lemesi, birini tehlikeli olmadığına, ona zarar vermeyeceğine
ikna etmesi hiç gerekmemişti. *Ne yapacağım ben?* diye sor-
du kendisine. Cevabı kendi başına bulmaya aklı yetmiyordu
ama sorabileceği kimse de yoktu. Üstelik geçen her gün ar-
zusu kuvvetleniyor ve dizginlenemez hale geliyor, kararlılı-
ğı bileniyordu. Herhangi biriyle seks yapmayı uzun zaman-
dır bu kadar çok istememişti, üstelik bunun sevdiği biri ol-
ması, beklemeyi dayanılmaz ve bir o kadar saçma kılıyordu.

O gece Jude'u uyurken izledi. Belki hata yaptım dedi içinden.

Sonra yüksek sesle, "Bu kadar çetrefilli olacağını bileme-
dim" dedi. Yanında Jude, Willem'in ihanetinden habersiz so-
luk alıp veriyordu.

Derken sabah oldu ve bu ilişkiye başlamasında kendi saf-
lığı ve kibri dışında etkili olan sebepler yüzüne vuruldu. Er-

ken bir saatte uyanmıştı ve giyinme odasının kapısının aralığında Jude'un giyinmesini izledi. Yeni meydana gelmiş bir gelişmeydi bu ve Jude için ne kadar zor olduğunu biliyordu Willem. Jude'un ne kadar çaba sarf ettiğini, bir başkasının önünde soyunmak giyinmek gibi herkesin olağan karşıladığı bir eylemi Jude'un çalışarak yapmak zorunda olduğunu görüyordu. Kararlılığını, cesaretini takdir ediyordu. Kendisinin de çaba göstermesi gerektiğini hatırlıyordu bu şekilde. İkisi de tereddütteydi, ikisi de ellerinden geleni yapıyordu; ikisi de kendilerinden şüphe edecek, bir ileri bir geri gideceklerdi. Ama birbirlerine güvendikleri, bu kadar zorluğa, meşakkate, tedirginliğe, mahreme tecavüze katlanmaya değer tek insan olarak birbirlerini gördükleri için gayreti sürdürecektlerdi.

Gözünü tekrar açtığında Jude yatağın kenarına oturmuş ona gülümsüyordu; güzelliği, kalbine yakınlığı, onu sevmenin kolaylığıyla içinden ılık bir şeyler aktı. "Gitme" dedi.

"Gitmem lazım" dedi Jude.

"Beş dakika daha" dedi.

"Peki" dedi Jude ve örtünün altına girdi, Willem takım elbisesini kırıştırmamaya özen göstererek ona sarıldı ve gözlerini kapattı. Bunu da çok seviyordu işte: O anlarda Jude'u mutlu ettiğini bilmeyi, Jude'un da sevgi görmeyi istemesini ve bunu gösterme izni taşıyan kişinin kendisi olmasını çok seviyordu. Kibir miydi bu? Gurur mu? Kendini tebrik mi etmiş oluyordu? Sanmıyordu, umursamıyordu. O gece Jude'a, Şükran Günü yemeği için gittiklerinde ilişkilerini Harold'la Julia'ya söylemeleri gerektiğini söyledi. "Emin misin Willem?" diye sordu Jude bunun üzerine endişeli bir suratla, asıl sormak istediği ilişkileri hakkında emin olup olmadığıydı çünkü, biliyordu. Kapıyı hep aralık tutuyor, isterse gidebileceğini bilmesini istiyordu. "Onlara söylemeden önce etrafıca düşünmeni istiyorum." Söylemesine gerek yoktu: Willem, Harold ve Julia'ya söyledikten sonra fikrini değiştirirse

neler olacağının farkındaydı: Onu affederlerdi ama bir daha hiçbir şey aynı olmazdı. Jude’u mutlaka ve mutlaka ona tercih ederlerdi. Bunu biliyordu çünkü böyle olması gerekliydi.

“Kesinlikle eminim” demişti, onlar da söylemişlerdi.

Kit’e bir bardak su koyup sandviç tabağını sofraya taşıırken bu konuşmayı düşünüyordu. “Neli bunlar?” diye sordu Kit sandviçlere şüpheyle bakarken.

“Kızarmış köy ekmeğinde Vermont çedar ve incir” dedi. “Yanında da armut ve jambonlu radika salatası.”

Kit iç geçirdi. “Ekmeği kestiyimi biliyorsun Willem” dedi ama aslında bilmiyordu. Kit bir sandviç alıp ısırdı. “Güzel olmuş” dedi isteksizce. “Peki” diye devam etti sandviçi bırakıp, “hadi anlat.”

Anlattı o da, ilişkilerini ilan etmeyi düşünmediğini ama saklamayacağını da söyledi ve Kit homurdandı. “Siktir” dedi. “Siktir. Aklıma gelmişti bunun olacağı. Nedendir bilmem ama gelmişti işte. Of Willem.” Alnını masaya dayadı. “Bir dakika düşünmem lazım” dedi masaya. “Emil’e söyledin mi?”

“Evet” dedi. Emil, Willem’in menajeriydi. Kit ve Emil, en iyi performanslarını Willem’e karşı birleştirdiklerinde gösterirlerdi. Hemfikir olurlarsa birbirlerini severlerdi. Olmazlarsa da sevmezlerdi.

“Ne dedi peki?”

“Dedi ki, ‘Ah Willem, kalpten sevdiğin ve yanında kendini bulduğun biriyle birlikte olduğun için çok mutluyum, arkadaşın ve ilk günden beri destekçin olarak nasıl sevindim anlatamam!’” (Emil aslında “Tanrım, Willem, *emin* misin?” demişti. “Kit’le konuştun mu? O ne dedi?”)

Kit başını kaldırıp ona öfkeyle baktı (espriden pek anlamazdı). “Senin için sevinmedim demiyorum Willem” dedi. “Senin mutluluğunu isterim. Ama kariyerine ne olacağını düşündün mü? Hangi rollere seçileceğini? Bu piyasada eşcinsel aktör olmak ne demek biliyorsun.”

“Gerçi ben kendimi eşcinsel görmüyorum” diyecek oldu, Kit gözlerini devirdi. “Saflık etme Willem” dedi. “Herifinkini eline aldıysan topsundur.”

“Yine ağzından bal damlıyor.”

“Mesele o değil Willem; bu konuda aklına estiği gibi at oynatamazsın.”

“Oynatmıyorum Kit” dedi. “Hem ben jön değilim ki zaten.”

“Tutturmuşsun jön değilim diye! Ama jönsün, istesen de istemesen de. Kariyerin hep şimdiki yolunda ilerleyecekmiş gibi davranıyorsun. Carl’a olanları unuttun mu?” Carl, Kit’in bir meslektaşının sanatçısı ve geçen on yılın en büyük film yıldızlarından biriydi. Sonra eşcinselliğini açıklamak zorunda kalmış, kariyeri de sönmüştü. İşin ironik tarafı, Willem’in kariyerinin yükselmesine neden olan da Carl’ın ansızın gözden düşmesiydi; Willem’in oynadığı rollerden en az ikisi, olaydan önce hiç düşünülmeden Carl’a verilecek rollerdi. “Tamam bak, sen Carl’dan çok daha yeteneklisin ve yelpazen de daha geniş. Üstelik Carl’ın ortaya çıktığı yıllara göre farklı bir iklimde yaşıyoruz, hiç değilse bizim memlekette. Ama hatırı sayılır bir soğukluk göreceğini söylemezsem olmaz. Zaten fazla göz önünde olmayan birisin. Bu konuyu gizli tutsan olmaz mı?”

Cevap vermek yerine uzanıp bir sandviç daha aldı, Kit de onu süzdü. “Jude ne düşünüyor?”

“Alaska’ya giden yolcu gemilerindeki Kander ve Ebb revülerine kadar düşeceğimi düşünüyor.”

Kit tısladı. “Kendi kafandakiyle Jude’un kafasındakinin ortasını bulman lazım Willem” dedi. “Bunca yıl uğraştık, didindik” diye ekledi kederle.

Willem de iç geçirdi. Bundan on beş yıl kadar önce Kit’le tanıştığı gün Jude, bir ara dönüp “Benim için Andy neyse senin için Kit o” demişti. Yıllar geçtikçe bunun ne kadar doğru olduğunu idrak etmişti. Kit ve Andy’nin ürkütücü bir te-

sadüf eseri birbirlerini tanımaları yetmiyormuş gibi –üniversitenin ilk yılında aynı dersleri alıp aynı yurttaki kalmışlardı– kendilerini bir nevi Willem ve Jude’un yaratıcıları gibi göstermekten zevk almaları da ortaktı. Esirgeyicileri ve koruyucularıydılar ama her fırsatta hayatlarının şeklini şemalini belirlemek de isterlerdi.

“Daha destekleyici yaklaşacağını düşünmüştük Kit” dedi üzüntüyle.

“Niye? Geyim diye mi? Gey menajer olmak başka bir şey, senin çapında bir aktörün gey olması bambaşka bir şey Willem” dedi Kit. Homurdandı o da. “Sevinecek bir kişi tanıyorum hiç değilse. Noel” –*Düetler*’in yönetmeni– “havalara uçacak. Projesini patlatacak bir sansasyon olur bu. Eşcinsellik temalı filmleri seviyorsundur umarım çünkü *ömrünün kalanı onlarla geçecek.*”

“Bence *Düetler* bir gey filmi değil” dedi, sonra Kit gözlerini devirip tekrar söylev çekme fırsatı bulamadan “öyle olacaksa da varsın olsun” diye ekledi. Jude’a söylediklerini Kit’e de söyledi: “Ben hep iş bulurum, merak etme.”

(“Ya film rollerin suyunu çekerse?” diye sormuştu Jude.

“O zaman tiyatro yaparım. Olmazsa Avrupa’da çalışırım; İsveç’te daha fazla iş yapmayı ne zamandır istiyordum zaten. Jude sana söz veriyorum her zaman çalışacağım ben.”

Jude cevap vermemişti buna. Saat geçti, yatakta uzanmışlardı. “Willem, eğer bunu gizli tutmak istersen hiç üzülmem, ciddiylim bak” demişti.

“İstemiyorum ki” diye karşılık vermişti. İstemiyordu da. Bunun için gereken gücü de, planlama zahmetine katlanma niyetini de, kuvvetini de bulamıyordu içinde. Kendisinden yaşlı ve çok daha fazla gişe yapan iki aktörün gey olmalarına rağmen kadınlarla evli olduğunu biliyor, hayatlarının ne kadar kof ve uydurmaca olduğunu görüyordu. Kendisi istemiyordu öyle bir hayatı; setten çıktığı halde rolden çıkamamayı

istemiyordu. Evine geldiğinde kendini tam anlamıyla evinde hissetmek istiyordu.

“Bana karşı bileneceğinden korkuyorum o kadar” demişti Jude alçak sesle.

“Sana karşı asla hınç duymayacağım” diye söz vermişti bunun üzerine.)

Şimdi ise bir saat daha Kit’in felaket senaryolarını dinledi, nihayet Willem’in fikrini değiştirmeyeceği anlaşıldığında Kit fikrini değiştirir gibi oldu. “Sen hiç merak etme Willem” dedi kendinden emin, başından beri endişelenen Willem’miş gibi. “Bunu becerebilecek bir kişi varsa o da sensin. Bir biçimde altından kalkacağız. Her şey yolunda gidecek görürsün.” Kit başını yana yatırıp ona baktı. “Evlilik görünüyor mu ufukta?”

“Tanrım, Kit” dedi, “daha demin ayırmaya çalışıyordun bizi.”

“Hayır, çalışmıyordum Willem. Ben yalnızca seni çeneni tut diye ikna etmeye uğraşıyordum.” Bu kez teslimiyetle, bir daha iç geçirdi. “Umarım Jude onun uğruna yaptığın fedakârlığı takdir eder.”

“Fedakârlık değil bu” diye itiraz etti, Kit de sertçe baktı ona. “Şimdi değil belki” dedi, “ama ileride olabilir.”

Jude o akşam eve erken geldi. “Nasıl geçti?” diye sordu Willem’e, onu dikkatle süzerek.

“İyi” dedi ketumca. “İyi geçti.”

“Willem...” dedi Jude, o ise sözünü kesti.

“Jude” dedi, “oldu bitti. Bir sorun çıkmayacak, yemin ederim.”

Kit’in ofisi haberi dillendirmeden iki hafta kadar dayana-bildi, ilk yazı çıktığı sıralarda o ve Jude uçakla Hong Kong’a gidiyorlardı: Jude’un Hereford Sokak’tan eski ev arkadaşı Charlie Ma’yı görecekler, oradan da Vietnam, Kamboçya ve Laos turu yapacaklardı. Tatildeyken mesajlarına bakmama-ya çalışırdı ama *New York* dergisinin yazarlarından bi-

ri Kit'e telefon etmişti, bir haber çıkacağını buradan anladı. Yazı yayımlandığında Hanoi'deydiler; Kit herhangi bir yorumda bulunmadan yazıyı ona ilette, o da Jude'un banyoya girmesini fırsat bilip hızlıca taradı. "Ragnarsson tatilde olduğu için sorularımıza cevap veremezken, ünlü oyuncunun ülkenin önde gelen hukuk bürolarından Rosen Pritchard ve Klein'da avukat olan ve üniversite birinci sınıftan beri aynı evi paylaştıkları tanınmış hukukçu Jude St. Francis ile ilişkisi, menajeri tarafından doğrulandı" yazıyordu, sonra da "Ragnarsson, eşcinsel olduğunu kendi iradesiyle açıklayan oyuncuların açık ara en ünlüsü" diye devam edip bir ölüm ilanı havasına bürünerek filmografisini veriyor, muhtelif menajerler ve halkla ilişkiler uzmanlarının onu cesarettinden ötürü tebrik ederken kariyerinin darbe alacağına dair yorumlarını, tanıdığı bazı oyuncu ve yönetmenlerin bu açıklamanın onun hayatında hiçbir şey değiştirmeyeceğine ilişkin görüşlerini aktardıktan sonra, ismini açıklamak istemeyen bir stüdyo yöneticisinin, Willem romantik jön olarak ün yapmadığı için, muhtemelen bir sorun yaşamayacağı yönündeki ifadesiyle son buluyordu. Haberin altında, eylül ayında Richard'ın Whitney'deki sergi açılışında Jude ile çekilmiş bir pozlarının bağlantısı da vardı.

Jude çıktığında telefonu ona uzatıp onun da haberi okumasını bekledi. "Ah Willem" dedi önce, derken şaşkınlıkla "Benim adımlı da yazmışlar" deyince, ilişkilerinin açıklanmasını sadece Willem için değil, belki kendi özel hayatını korumak için de istemediği Willem'in aklına ilk kez geldi.

Haberin yazarıyla Willem adına konuşurken neler söyleyeceğini planladıkları sırada, Kit ona "Adını verelim mi diye Jude'a sormak gerekmez mi?" diye sormuştu.

"Gerek yok" demişti o da. "Önemsemeyecektir."

Kit sessiz kalmıştı. "Önemseyebilir Willem."

Ama gerçekten de önemseyeceğini düşünmemişti. Şimdi

ise bencillik etmiş olabileceğini düşünüyordu. *Ne yani, dedi kendi kendine, sen bunu dert etmiyorsun diye, onun da etmeyeceğini mi düşündün?*

“Özür dilerim Willem” dedi Jude, o ise suçluluk duyduğunu tahmin ettiği Jude’un içini rahatlatması, ondan özür dilemesi gerektiğini bildiği halde, bunu yapmak o sırada içinden gelmedi.

“Ben koşuya çıkacağım” dedi ve ona bakmıyor olduğu halde, Jude’un başıyla onayladığını hissetti.

O kadar erkendi ki, şehir hâlâ serin ve sessizdi, hava kirli beyazdı, sokaklardan tek tük otomobil geçiyordu. Otelin yakınındaki eski Fransız operasının etrafını dolaştı, tekrar otele dönüp sömürge döneminden kalma tarihi kente doğru yol alırken, büyük ve geniş bambu sepetlerine capcanlı renkleriyle misket limonları, gül, biber ve limon kokuları saçan taze kesilmiş otlar yığmış sokak satıcılarının önünden geçti. Sokaklar daralıp dantelaya dönünce yavaşlayıp yürümeye başladı, kadınların bir kazan kaynayan yağ veya çorbanın başında durduğu, dört beş taburelik yemekçilerin sıralanmış olduğu dar bir geçide saptı. Taburelerde oturan müşteriler yemeklerini hızla bitirip çabuk adımlarla geçidin başına yürüyerek bisikletlerine atıyor, uzaklaşıyorlardı. Geçidin diğer ucunda durup bisikletli bir adama yol verirken, sepetinde taşıdığı taze bagetlerin buharda ısıtılmış süt kokusu burnuna doldu; sonra bir başka ara sokağa daldı ve burada türlü türlü otların, tepeleme yığılı mangostanların, canlı gümüş-pembe balıkların sergilendiği tezgâhların önünden geçti. Yukarıya sıra sıra minik kuş kafesleri gerdanlık gibi asılmıştı, her birinde renkli, ötücü kuşlar duruyordu. Üzerinde biraz para vardı ve gördüğü ot demetlerinden birini Jude’a aldı; biberiye benziyordu ama hoş, sabunsu bir kokusu vardı, kendisi bilmiyordu bunun ne ot olduğunu, belki Jude bilirdi.

Ağır tempoyla otele dönerken, kariyeri ve Jude hakkında

akılsızlık ettiğini düşünüyordu. Doğru bildiğinden neden her zaman bu kadar emindi? Neden hep aklına estiği gibi davranabileceğini, ne yaparsa yapsın işlerin düşündüğü gibi sonuçlanacağını sanıyordu? Yaratıcılık yoksunluğu muydu, kibir mi, yoksa şüphelendiği gibi düpedüz aptallık mı? Saygı ve güven duyduğu insanlar hep uyarıyordu onu –Kit kariyeri hakkında, Andy Jude hakkında, Jude kendisi hakkında– ama o hiç kulak asmıyordu. İlk defa Kit haklı olabilir mi, Jude haklı olabilir mi diye düşündü; bir daha iş bulamayacak ya da yapmaktan hoşlanacağı işlerde yer alamayacak mıydı yoksa? Jude’a karşı bilenir miydi? Sanmıyordu, bilenmeyeceğini umuyordu. Bir gün gelip öğrenmek zorunda kalacağını hiç düşünmemişti.

Bunlardan büyük korkusu ise, kendine bile sormadığı bir soruydu: Ya Jude’u yapmaya zorladığı şeyler aslında ona iyi gelmiyorduydu? Önceki gün ilk kez birlikte duş yapmışlardı ve sonrasında Jude öyle suskunlaşmış, kabuğunun öyle derinlerine çekilmiş, gözleri öyle boş ve anlamsız bakmaya başlamıştı ki, korkmaya başlamıştı. Jude bunu yapmayı istememişti ama Willem onu dil dökerek duşa sokmuştu, duşta kaskatı ve suratsız durmuş, Willem de Jude’un dudaklarının haline bakarak buna katlanmakta olduğunu, bitmesini beklediğini anlamıştı. Ama duştan çıkmasına izin vermemiş, kalmasını istemişti. Caleb gibi davranmıştı (belki istemeden ama ne fark eder); Jude’a istemediği bir şey yaptırmış, Jude da sırf o istediği için bunu yerine getirmişti. “İyi gelecek sana” dediğini hatırlayınca, bunu samimiyetle söylemiş olmasına rağmen, midesi bulanacaktı az daha. Hiç kimse ona Jude gibi körü körüne güvenmemişti. Ama onun da ne yaptığına dair bir şey bildiği yoktu.

“Willem hekim değil, oyuncu” dediğini hatırlıyordu Andy’nin. O zaman buna birlikte gülmüşlerse de, Andy’nin dediği doğru gibi geliyordu. O ne sıfatla Jude’un akıl sağlığını yönlendirebiliyordu? “Bana o kadar güvenme” demek istiyordu Jude’a. Pe-

ki nasıl diyecekti? Jude'dan ve bu ilişkiden istediği bu değil miydi? Bir başkası için, onsuz hayatı tahayyül dahi edemeyeceği kadar vazgeçilmez olmak değil miydi? Ulaşmıştı bu isteğine, fakat bulunduğu pozisyonun beklentileri onu çok korkutuyordu. Ne büyük zararlara yol açabileceğini kavrayamadan sorumluluk istemişti. Yapabilecek miydi bunu? Jude'un cinselliğe karşı korkusunu düşündü; bunun altında hep tahmin ettiği ama hiç dile getirmediği bir başka korku yattığını da biliyordu. Ne yapacaktı peki? Ona doğru yapıp yapmadığını kesin olarak söyleyebilecek biri olmasını istiyordu; birinin onu bu ilişkide, Kit'in kariyerinde yaptığı gibi yönlendirmesini, ne zaman risk alıp ne zaman geri çekileceğini, hangi durumda Kahraman Willem hangi durumda Korkunç Ragnarsson'u oynayacağını bildirmesini arzuluyordu.

Yere vurduğu her adımda tempoyla *Ben ne halt ediyorum?* diyerek koştu, güne başlamaya hazırlanan adamların, kadınların ve çocukların yanından, gardırop darlığında binaların ve hasırdan, kaya sertliğinde yastıklar satan küçük dükkânların vitrinlerinin önünden, kucagında aldırışsız bir sürüngen taşıyan küçük bir çocuğun yanından; *Ben ne halt ediyorum, ah, ben ne halt ediyorum?*

Bir saat sonra otele vardığında gökyüzünün rengi beyazdan güzel bir maviye dönüyordu. Seyahat acentesi onlara iki tek yataklı bir süit ayırmıştı her zamanki gibi (asistanına bunu düzelttirmeyi unutuyordu) ve Willem içeri girdiğinde, Jude hazırlanmış, dün gece birlikte yattıkları yatağa uzanmış kitap okuyordu, gelip onu kucakladı.

"Çok terliyim" diyebildi ama Jude bırakmadı.

"Olsun" dedi Jude. Geri çekilip kollarını tutarak ona baktı. "Her şey yolunda gidecek Willem" dedi kimi zaman telefonda müvekkilleriyle konuşurken duyduğu kesin ve kararlı tonda. "Gerçekten. Ben hep gözeteceğim seni, bunu biliyorsun değil mi?"

Gülümsedi. “Biliyorum” dedi ve Jude onu temin ettiği için değil, bu kadar rahat, becerikli, kendisi de katkıda bulunabilirmiş gibi görüldüğü için rahatladı. İlişkilerinin bir kurtarma operasyonu değil arkadaşlıklarının bir uzantısı olduğunu, bu süreçte onun Jude’u kurtardığı kadar Jude’un da onu kurtardığını hatırlattı bu. Jude’a acı çekerken el uzatıldığı, onu fazla soru soran insanlardan koruduğu her olaya karşılık, Jude da işinden şikâyet etmesini dinlemiş, onu bir rolü alamayınca düştüğü mutsuzluktan kurtarmış, iş almayıp parası çıkmadığında (en fenası da üç ay üst üste) öğrenim kredisi taksitlerini ödemişti. Fakat nedense son yedi aydır Jude’u iyileştirmeye, onarmaya takmıştı kafayı, oysa düzeltilmesini gerektirecek bir tarafı yoktu. Jude onu hep olduğu gibi kabul etmişti, kendisinin de bunu denemesi lazımdı şimdi.

“Kahvaltıyı odaya söyledim” dedi Jude. “Salona inmek istemezsin diye düşündüm. Duşa girmek ister misin?”

“Sağol” dedi, “kahvaltıdan sonra girsem daha iyi.” Bir nefes aldı. Endişesinin azaldığını, eski haline dönmekte olduğunu hissediyordu. “Şarkı provası yapacak mıyız?” Son iki aydır sürekli, *Düetler*’in çekimine hazırlık olarak birlikte şarkı söylüyorlardı. Filmde onun karakteri ve karısı Noel için gösteri düzenleyeceklerdi ve ikisinin de kendi sesleriyle söylemeleri gerekiyordu. Yönetmen çalışacağı şarkıların listesini göndermişti, Jude da onunla prova yapıyordu. Jude melodiyi, kendisi ise armoniyi icra ediyordu.

“Tabii” dedi Jude. “Her zamankinden mi?” Bir haftadan beri “Adeste Fideles” üzerinde çalışıyorlardı ve *kilise tarzında* söylemesi gerekiyordu, fakat bir haftadır, ilk kıtadaki at “*Venite adoremus*” sözleri sırasında mutlaka detone oluyordu. Her yaptığında yüzünü buruşturuyor, Jude ise ona başını sallayarak şarkıya devam ediyor ve sonuna kadar götürüyordu. “Kafanı fazla takıyorsun” diyordu Jude. “Detone ol-

mayayım diye dikkat etmekten sesin cırlıyor. Akışına bırak-
san çıkacaksın aslında.”

O sabah ise doğru söyleyeceğinden emindi. Hâlâ elinde tuttuğu ot demetini Jude’a verdi, o da minik eflatun çiçekle-
rini parmaklarında sıkarak esansını çıkardı. “Nanegillerden
bir şey galiba” dedi ve parmaklarını koklaması için Willem’e
uzattı.

“Hoş” dedi ve birbirlerine gülümsediler.

Bunun üzerine Jude şarkıya girdi, o da peşinden girdi ve
bu kez detone olmadan bitirdi. Şarkının son notası biter bit-
mez Jude listedeki diğer parça olan “For Unto Us a Child
Is Born”a, ondan sonra “Good King Wenceslas”a devam etti
ve Willem de geri kalmadı. Sesi Jude’unki kadar gür değildi
ama provalar sırasında fena da olmadığını, hatta iyi bile sa-
yılabilceğini fark ediyordu: Jude’un eşliğinde daha güzel çı-
kıyordu sesi, o da gözlerini kapatıp keyfine bıraktı kendini.

Şarkının ortasında kahvaltı geldiği için kapı çaldı, fakat
Jude bileğini tuttu ve kendisi ayakta, Jude oturarak şarkıyı
bitirdiler, son sözlerini de söyledikten sonra gidip kapıyı açtı.
Odaya bilmediği otun kokusu hâkimdi, taze ve yeşil ama bir
o kadar da tanıdık, hayatında ansızın belirene kadar sevdi-
ğini fark etmediği bir şey gibi.

Willem onu ilk bıraktığında –yirmi ay kadar önce, iki ocak ayı önceydi– her şey tepe taklak oldu. Willem’in Düetler’in çekimi için Texas’a gitmesinden sonraki iki hafta içinde sırtı nedeniyle üç kez nöbet geçirdi (biri ofiste geldi, evde gelen ise tam iki saat sürdü). Ayaklarındaki ağrı tekrar başladı. Sağ baldırında bir kesik açıldı (ne kesigi olduğunu hiç bilmiyordu). Fakat keyfi yerindeydi. Bir haftada ikinci kez randevu alınca, Andy “Başına gelenlerden ötürü öyle mutlusun ki şüphelenmeye başladım” dedi.

“Olur öyle” dedi acıdan konuşamayacak halde olmasına rağmen. Fakat o gece yatağa yattığında, kendisine mukayyet olduğu, kontrolden çıkmadığı için vücuduna teşekkür etti. Gizliden gizliye Willem’le flört evreleri olarak gördüğü aylar boyunca tekerlekli sandalyeye bir kere bile ihtiyaç duymamıştı. Nöbetleri uzun aralıklarla, kısa sürelerle ve Willem’in olmadığı zamanlarda gelmişti. Anlamsızlığının farkındaydı –Willem rahatsızlığını biliyordu ve onun en kötü hallerini görmüştü– ama birbirlerine farklı gözle bakmaya başladıkları sırada yenilenme imkânı bulduğu, sağlam vücutlu biri taklidi yapabildiği için minnettardı. Bu nedenle normal haline döndüğünde Willem’e başından neler geçtiğini anlatmadı –bu konudan kendisi çok sıkıldığı için, sıkılmayacak biri olduğunu düşünemiyordu– ve Willem martta eve dönene kadar iyi kötü toparladı; tekrar yürüyebiliyordu, yara da kapanmıştı.

O ilk seferinden bu yana Willem dört kez uzun seyahatlere çıktı – ikisi çekim, ikisi tanıtım turnesi için – ve vücudu her seferinde, bazen hemen onun gittiği gün, su koyuverdi. Fakat zamanlama duygusunu, gösterdiği saygıyı takdir etti. Sanki bu ilişkiyi sürdürmesine zihninden önce bedeni karar vermiş ve bunun uğruna elinden gelen tüm engelleri, utançları kaldırmıştı.

Şimdi eylül ortası ve Willem yine seyahate hazırlanıyor. Neredeyse bir ömür önce gibi gelen Son Yemek'ten bu yana alışkanlıkları olduğu gibi, Willem'in gidişinden önceki cumartesi akşamı pahalı bir yerde yemeğe gidiyorlar, gecenin kalanını sohbetle geçiriyorlar. Pazar geç kalkıyorlar, akşamüstü ise Willem yokken yapılacaklar, bekleyen işler, verilecek kararlar gibi pratik konulara eğiliyorlar. İlişkileri eski halinden şimdiki haline döndüğünden beri sohbetleri hem daha özel, hem daha gündelik hale geldi ve seyahatten önceki hafta sonları da bunun en yoğun yansıması: Cumartesi günleri korkular, sırlar, itiraflar ve hatıralara ayrılmış; pazar ise lojistik günü, birlikte sürdükleri hayatın ilerleyip gitmesini sağlayan gündelik işler bütünü.

Willem'le iki tür sohbeti de seviyor ama gündelik olanından beklediğinden de çok hoşlanıyor. Willem'e hep sevgi, güven gibi büyük şeylerle bağlı oldu fakat fatura, vergi, diş muayenesi gibi küçük şeylerle bağlanmayı da seviyor. Yıllar önce Harold'la Julia'ya bir ziyareti sırasında ağır hastalanıp hafta sonunun büyük kısmını salondaki kanepede, kat kat battaniyenin altında uyuklayarak geçirdiğini hatırlıyor sık sık. O cumartesi akşamı birlikte film izlemişler, sonra Harold'la Julia, Truro'daki evin mutfağında yapılacak tadilatı konuşmaya başlamışlardı. Alçak sesle konuşmalarını uyur uyanık dinlemiş, aklında bile kalmayacak kadar sıkıcı konuşma sırasında içi muazzam bir huzurla dolmuştu: Birlikte yaşayışın mekanik taraflarını konuşacak birine sahip

olmak, onun gözünde iki yetişkin arasındaki ilişkinin mü-kemmel ifadesiydi.

“Bahçivana not bıraktım, bu hafta arayacağını söyledim, tamam mı?” diyor Willem. Yatak odasındalar, Willem’in vali-zini topluyorlar.

“Tamam” diyor. “Ben de kendime not yazdım yarın aramak için.”

“Malcolm’a da önümüzdeki hafta sonu onunla şantiyeye gideceğini söyledim.”

“Biliyorum” diyor. “Ajandama yazdım.”

Willem konuşurken valizine katlanmış kıyafetler koyuyordu, şimdi durup ona bakıyor. “İçime sinmiyor” diyor. “Sana bu kadar iş bırakıyorum.”

“Üzülme” diyor. “Sorun değil, yeminle.” Hayatlarındaki programların büyük kısmını Willem’in asistanları ya da kendisinin sekreterleri hallediyor, ama kuzeydeki kır evinin ayrıntılarıyla kendileri ilgileniyorlar. Bunun nasıl geliştiğini hiç konuşmadılarsa da, Lispenard Sokak’tan bu yana birlikte inşa ettikleri ilk mekânın yaratımında ve tanıklığında bir arada olmaları ikisi için de önemli.

Willem iç geçiriyor. “Ama işlerin çok yoğun” diyor.

“Merak etme” diyor. “Cidden halledebilirim Willem.” Ama Willem endişeli ifadesini bozmuyor.

O gece yatakta uyku tutmuyor. Willem’i tanıdığıdan beri, gideceği günün öncesinde aynı hisse kapıldı, daha onunla konuşurken bile, gittiğinde onu ne çok özleyeceğini düşündü. Şimdi gerçekten, bedenen birlikte olmalarına karşın şiddetlendi bu duygu; Willem’in varlığına öyle alıştı ki, yokluğunu daha derinden, sarsıcı hissediyor. “Konuşmamız gereken asıl meseleyi biliyorsun” diyor Willem, o cevap vermeyince de kolunu indirip sol bileğini usulca kavırıyor. “Bana söz ver” diyor Willem.

“Söz” diyor. “Yemin ederim.” Willem kolunu bırakıp sırt üstü yatıyor, sessiz kalıyorlar.

“İkimiz de yorgunuz” diyor Willem esneyerek; öyleler de: Henüz iki yıl dolmadan Willem eşcinsel olarak kulvar değiştirdi, Lucien firmadan emekliye ayrılınca ceza davaları bölümünün başına kendisi geçti, şehirden seksen dakika mesafede bir kır evi yaptırıyorlar birlikte. Hafta sonları bir arada olduklarında –Willem evde olacaksa o da olmaya çalışıyor, geç kalmamak için hafta içi sabahları işe her zamankinden de erken gidiyor– bazen sadece salondaki kanepede yan yana yatıyorlar, hava karanlığa dönerken hiç konuşmadan duruyorlar. Bazen dışarı çıkıyorlar ama eskisine göre çok daha seyrek.

“Lezbiyenliğe geçişiniz beklediğimden çok daha kısa sürdü” dedi bir gece JB, o ve yeni erkek arkadaşı Fredrik’i, Malcolm ve Sophie, Richard ve India, Andy ve Jane’le yemeğe davet ettikleri bir gece.

“Varma üstlerine JB” dedi Richard, diğerleri de güldü ama Willem’in umursadığını sanmıyordu, kendisi zaten umursamıyordu. Hem, Willem dışında önemseydiği ne vardı?

Bir süre, Willem başka bir şey söyleyecek mi diye bekliyor. Seks yapmak durumunda kalıp kalmayacağını merak ediyor; genelde Willem’in ne zaman isteyip kendisinin ne zaman istemediğini hâlâ kestiremiyor –kucaklaşmayla başlayan şey istenmeyen mütecaviz bir şeye dönüşecek mi anlamıyor– ama herhangi bir zamanda olmasına karşı da hazırlıklı. Willem’in gidişine dair –ve bunu düşünmekten bile o denli rahatsız ki açık açık söylemeyi düşünemez bile– dört gözle beklediği çok az şeyden biri bu: Willem’in olmadığı haftalarda veya aylarda seks yok, nihayet kendini bırakabiliyor.

On sekiz aydır seks yapıyorlar (seks hayatı bir hapishane terimiymiş de gün sayıyormuş gibi günleri saymaması gerektiğinin farkında) ve Willem onu on ay bekledi. O aylar boyunca, bir yerlerde geri sayımda bir saat olduğunun şiddetle bilincindeydi ve ne kadar zamanı kaldığını bilmesede, Willem’in olanca sabrına rağmen sonsuza dek beklemeyece-

ğini hissediyordu. Aylar önce, Willem'in JB'ye seks hayatımız şahane diye yalan söylediğini duyduğunda, o gece hazır olduğunu söyleyeceğine dair yeminler etmişti içinden. Ama korkusu ağır basmış, o gece geçip gitmişti. Bundan bir ay kadar sonra Güneydoğu Asya'da tatildeyken de bir daha denemeye söz vermiş, fakat yine hiçbir şey yapmamıştı.

Derken ocak gelmiş, Willem *Düetler*'in çekimi için Texas'a gitmesinin ardından geçen haftalarda yalnız başına kendini hazırlamış, Willem'in eve döndüğü günün ertesi gecesi -Willem'in geri dönmüş, ona dönmüş olduğuna şaşkınlıkla karışık mutluluk duyuyor, hiç ummadığı bir şeyin başına gelmesinin sevinciyle pencerelerden haykıracak gibi oluyordu- ona hazır olduğunu söylemişti.

Willem süzmüştü onu. "Emin misin?" diye sormuştu.

Değildi elbette. Ama Willem'le birlikte olmak istiyorsa, er geç yapması gerektiğinin farkındaydı. "Evet" dedi.

"Gerçekten istiyor musun?" diye sordu bu kez Willem, gözünü ayırmadan.

Neydi bu şimdi? Onu dolduruşa mı getiriyordu, ciddi mi soruyordu? Temkinli hareket etmeyi düşündü. "Evet" dedi, "elbette istiyorum" ve Willem'in gülümseyişinden doğru cevabı verdiğini anladı.

Fakat önce Willem'e hastalıklarından bahsetmesi lazımdı. "İleride cinsel ilişkiye girmeden önce bunları mutlaka önceden açıkla" demişti Philadelphia'daki doktorlardan biri yıllar önce. "Başkasına bulaşmasından sorumlu olmak istemezsin." Doktor sert konuşmuştu ve duyduğu utancı, üstündeki pisliği bir başkasına geçirme korkusunu hiç unutamamıştı. Bu nedenle kendine bir konuşma yazıp ezberleyene kadar prova etmişti, fakat itiraf kısmı düşündüğünden çok daha sancılı geçmiş, üstelik çok alçak sesle konuştuğu için tekrar etmek zorunda kalmış ve daha beter olmuştu. Bu konuşmayı daha önce sadece bir kez, Caleb'e yapmıştı, o da bir süre

sessiz kaldıktan sonra o alçak sesiyle “Jude St. Francis. Hakikaten kaltakmışsın” demiş, o da zorla gülümseyip onaylamıştı. “Üniversiteden” demeyi başarmış, Caleb de belli belirsiz gülümsemişti sadece.

Willem de sessiz kalıp onu bir süre süzdükten sonra, “Nereden kaptın bu hastalıkları Jude?” diye sordu, ardından da “Çok üzıldüm” dedi.

Yan yana yatıyorlardı, o sırt üstü, Willem’in yüzü ona dönük. “D.C.’de geçen bir yılının hesabını tutmadım” dedi sonunda, ama elbette doğru değildi bu. Doğruyu söyleyecek olsa daha uzun bir konuşma gelirdi ardından, buna da şimdi hazır değildi.

“Çok üzıldüm Jude” dedi Willem ve ona sarıldı. “Anlatacak mısın bana?”

“Hayır” dedi kararlılıkla. “Hadi yapalım artık. Hemen.” Kendini zaten hazırlamıştı. Bir gün daha beklemek hiçbir şeyi değiştirmeyecek, sadece şevkini kıracaktı.

Böylece yapmışlardı. Bir yanıyla, Willem’le farklı olacağını, nihayet bu süreçten zevk alacağını şiddetle umuyor hatta bekliyordu. Fakat başlayınca, eskide kalan bütün olumsuzlukların geri geldiğini hissetti. Bu seferkinin çok daha iyi olduğunu düşünerek dikkatini başka yere vermek istedi: Willem çok daha yumuşaktı Caleb’den, onun gibi tahammülsüz değildi, üstelik karşısındaki Willem’di, sevdiği biri. Ama bittiğinde aynı utancı, aynı mide bulantısını hissetti, aynı kendine zarar verme isteğini, aynı bağırsaklarını boşaltıp var gücüyle duvara çarpma arzusuna boğuldu.

“İyi miydi?” diye sordu Willem usulca, o da dönüp Willem’in çok sevdiği yüzüne baktı.

“Evet” dedi. Belki bir dahaki sefere daha iyi olur diye düşünüyordu. Bir dahaki seferde de aynı olunca, üçüncüde daha iyi olur diye düşündü. Her seferinde bir şeylerin değişeceğini umdu. Değişeceğini telkin etti kendisine. Onu Willem’in

bile kurtaramayacağını, dönüşün mümkün olmadığını, bu deneyimin onun için ömür boyu azap olacağını anladığında hissettiği üzüntü, hayatının en ağır üzüntüsüydü.

Bir süre sonra kendine kurallar koydu. Öncelikle Willem'i asla geri çevirmeyecekti. Eğer Willem bunu istiyorsa, o vermezlik etmeyecekti. Willem onunla birlikte olmak için büyük özverilerde bulunmuştu, ona muazzam bir huzur vermişti, o da elinden geldiği şekilde teşekkür edecekti. İkincisi, bir keresinde Luke Birader'in de istediği gibi, biraz hareket, biraz canlılık gösterecekti. Caleb'le geçen günlerinin sonuna doğru, hayatı boyunca yaptığı şeye geri dönmüştü: Caleb onu yüzükoyun çeviriyor, külodunu indiriyor, o da yattığı yerde bekliyordu. Şimdi Willem'le ise Luke Birader'in hep itaat ettiği komutlarını hatırlamaya çalışıyordu –*Dön arkana; İnle biraz; Harikasın de*– ve bunları her fırsatta sürece yediriyordu ki etkin bir katılımcı gibi görünsün. Becerikliliği sayesinde isteksizliğinin perdeleneceğini umuyor, Willem uyurken Luke Birader'in ona öğrettiği ve bütün ömrünü unutmak için harcadığı dersleri hatırlamaya çalışıyordu. Willem'in maharetine şaşırdığının farkındaydı: Başkaları yatakta yaptıklarını veya yapmayı umduklarını böbürlene böbürlene anlatırken hep sessiz kalan, konu hakkında her türlü muhabbete göğüs gerip kendisi hiç bulaşmayan biri için şaşırtıcıydı.

Üçüncü kuralı ise, Willem'in ilk adımı attığı her üç sekse karşılık bir kez de onun ilk adım atması, böylece durumun dengesiz görünmemesiydi. Dördüncü olarak da Willem ondan ne isterse yapacaktı. *Willem bu*, diye hatırlatıyordu kendisine durup durup. *Sana asla kasten zarar vermeyecek biri. Senden istediği her şey makuldür.*

Fakat hemen sonra Luke Birader'in yüzü geliyordu gözü'nün önüne. *Ona da güvenmiştin*, diye dürteliyordu ses onu. *Onun da seni koruduğunu sanmıştın.*

Bu ne cüret, diye çıkışıyordu sese. Sen ne hakla Willem'le Luke Birader'i karşılaştırırsın?

Ne farkları var? diye yapıştırırdı ses. İkisi de senden aynı şeyi istiyor. Sonuçta ikisi için de aynı şeyi ifade ediyorsun.

Sürece ilişkin korkusu zamanla azaldıysa da, sakınması bitmedi. Willem'in seksten hoşlandığını hep biliyordu ama onunla yapmaktan bu kadar hoşlanmasına hem şaşır-
mış, hem üzülmüştü. Yaptığı haksızlığın farkında olsa da, Willem'e bu yüzden saygısını yitirdiğini düşünüyor, bu duygulardan ötürü kendinden daha da çok nefret ediyordu.

Caleb'den bu yana nelerin iyileştiğine odaklanmaya çalıştı. Hâlâ acı veriyordu ama başkalarıyla yaptığına göre daha az acı veriyordu, bu da iyi bir şeydi. Hâlâ rahatsızlık duyuyordu, ama o da azalmıştı. Willem'le olduğu halde hâlâ utanç duyuyordu ama hayatta en önemseydiği insana biraz olsun zevk verebildiği için mutluydu ve bu bilgi sayesinde her defasında yapabiliyordu.

Willem'e araba kazasından ötürü sertleşme kabiliyetini yitirdiğini söyledi ki bu doğru değildi. Andy'nin (yıllar önce) dediğine göre, sertleşmemesinin fiziksel bir sebebi yoktu. Her neyse, sonuçta olmuyordu, üniversiteden beri olmamıştı ve o zaman bile zamansız, kontrolsüz olurdu. Willem yapabileceği iğne, hap gibi bir şey olup olmadığını sordu, o da o ilaçlardaki maddelerden birine alerjisi olduğu için ilaçların etkisiz kaldığını söyledi.

Caleb rahatsız olmamıştı bu eksikliğinden ama Willem oluyordu. "Yapabileceğimiz hiçbir şey yok mu yani?" diye sordu defalarca. "Andy'yle konuştun mu? Başka bir şey mi denemeliyiz?" diye diye bir gün tersletti kendisini Willem; ona kendisini sirk hayvanı gibi hissettirdiğini söyledi.

"Özür dilerim Jude; hiç öyle bir niyetim yoktu" dedi Willem bir sessizlikten sonra. "Ben sadece bundan zevk almamı istiyorum."

“Alıyorum” dedi. Willem’e yalan söylemekten nefret ediyordu ama alternatifi neydi? Alternatifi onu kaybetmekti, ömür boyu yalnız kalmaktı.

Bazen, sık sık, kendine ve böyle engelli olmasına lanet ediyordu ama genelde daha sevecendi: Zihninin vücudunu ne kadar koruduğunun, onu güvenceye almak için cinsel dürtülerini kapattığının, ona acı veren tüm uzuvlarını kullanılmaz hale getirdiğinin bilincindeydi. Fakat genel olarak yanlış yolda olduğunu biliyordu. Willem’e hınçlanmasının yanlış olduğunu biliyordu. Willem’in ön sevişme merakına –uzun uzun, utana sıkıla boğaz temizlemelere, Willem’in şehvet duyma kabiliyetinin sınırlarını denercesine yaptığı minik cilveleşmelere– tahammül edememesinin yanlış olduğunu biliyordu. Ama onun yaşadığı kadarıyla seks, bir an önce yapıлып bitirilmesi gereken, vahşiliğe varacak bir maharet ve el çabukluğuyla savuşturulacak bir meseleydi; Willem’in ilişkiyi uzatmaya çalıştığını sezdiğinde, ona Willem’in arzuyla karıştıracaklarını çok geç fark ettiği bir kararlılıkla yön vermeye başladı. Ondan sonra ise kulaklarına Luke Birader’in muzaferane *Zevk aldığını çıkardığın seslerden anladım* deyişi geliyor, yüzü buruşuyordu. *Almıyorum* demek istemişti hep, şimdi de söylemek istiyordu: *Almıyorum*. Fakat cesaret edemezdi. Bir ilişkileri vardı. İlişki içindeki insanlar seks yapardı. Willem’i kaybetmek istemiyorsa anlaşmada kendi payına düşeni yapması gerekirdi ve vazifelerinden hoşlanmıyor oluşu bunu değiştiremezdi.

Fakat yine de vazgeçmedi. Kendi iyiliği için değilse bile Willem’in hatrına iyileşmeye söz verdi. Seks üzerine, üç tane kişisel gelişim kitabı aldı kızara bozara ve Willem turneye çıktığında okudu, döndüğünde ise öğrendiklerini uygulamaya çalıştı ama sonuç aynı oldu. Kadınlar için çıkarılan, yatakta nasıl daha iyi olacaklarını anlatan dergileri alıp dikkatle inceledi. Hatta –nefret ettiği bir terim olup kendisi için

asla kullanmadığı— cinsel istismar mağdurları için bir kitap bile sipariş etti, Willem onu görmesin diye çalışma odasının kapısını kilitleyerek bir gecede okudu. Ama bir yıldan sonra hedefini değiştirdi. Belki kendisi seksten hiçbir zaman zevk alamayacaktı ama Willem'in daha çok zevk almasını sağlayabilirdi, hem bir minnet göstergesi olarak, hem de bencilce, onu kendisine bağlamak için. Utanç duygusuyla mücadele ederek Willem'e odaklandı.

Yeniden seks yapmaya başlayalı beri, bunca yıldır etrafının nasıl seksle sarılmış olduğunu ve onu zihninde hiç yer bulamayacak kadar hayatından uzaklaştırdığını fark etti. Onlarca yıl seks muhabbetlerinden kaçınmış olmasına rağmen, şimdi nerede duysa kulak kabartıyordu: İş arkadaşlarına, restoranlarda kadınlara, sokakta yanından geçen erkeklere, seksten konuşmalarına, ne zaman yapacaklarına, nasıl herkesten çok istediklerine (kimse az istiyora benze-miyordu). Sanki üniversite yıllarına dönmüştü, yaşıtları bir kez daha bilmeden hocası olmuşlardı. Bilgiye, öğrenmeye karşı hep tetikteydi. Çiftlerin bir gün gelip seks yapmayı bırakmaları etrafında dönen televizyon programları izledi; konukları aylardır, bazı durumlarda yıllardır seks yapmayan evli çiftlerdi. Bu programları dikkatle irdeliyordu ama aradığı bilgiyi bir türlü bulamıyordu: Seks ne kadar sürmüştü ilişkide, bu durumun Willem'le onun başına da gelmesine daha ne kadar vardı? Çiftleri inceledi: Mutlular mıydı? (Değillerdi belli ki, yoksa televizyona çıkıp elaleme seks hayatlarını anlatır, onlardan yardım beklerler miydi?) Fakat mutlu görünüyorlardı, yani bir cins mutluluktan bu da, şu adamla kadın üç yıldır seks yapmamış olabilirlerdi ama adamın kadının koluna dokunuşundan belliydi birbirlerini sevdikleri, seksten daha önemli sebeplerden ötürü birlikte kaldıkları. Uçaklarda, evli insanların seks yapmaması üzerine kurulu farslar, romantik komediler seyretti. Gençlerin oynadı-

ğı filmler hep seks istemek üzerineydi, yaşlıların oynadıkları da öyle. Bu filmleri izlediğinde yenilgiye kapılıyordu. İnsan ne zaman seks istemekten *vazgeçiyordu* acaba? Bazen bakıp durumun ironisini seyrediyordu: Her bakımdan ideal eş olan Willem hâlâ seks yapmak isterken, her bakımdan idealin zıttı eş olan kendisi ise istemiyordu. Ucube haline bakmadan kendisi istemiyordu, Willem ise her şeye rağmen onu istiyordu. Her şeye rağmen onun kendine has mutluluğuydu Willem, hiç sahip olamayacağını düşündüğü bir tür mutluluktu.

Willem'e kadınlarla seks yapmayı özlüyorsa yapabileceğini, bundan rahatsız olmayacağını kesin bir dille söyledi. Ama "Özlemiyorum" dedi Willem. "Ben seninle seks yapmak istiyorum." Başkası olsa duygulanırdı bundan; o da duygulandı ama bir yandan umutsuzluğa da kapıldı: Ne zaman bitecekti bu? Ardından kaçınılmaz olarak: Ya hiç bitmezse, ya hiç izin verilmezse nefes almasına diye düşündü. Motel odalarında geçirdiği yıllar geldi aklına, ama o zaman bile, yalan da olsa, bir tarih vardı önünde: on altı. On altı yaşına girdiğinde bırakabilecekti. Şimdi kırk beş yaşındaydı ama sanki yine on birine dönmüştü, günün birinde birinin –zamanında Luke Birader'in, şimdi (büyük haksızlık!) Willem'in– "Bura ya kadar. Görevini yerine getirdin. Bitti artık" demesini bekliyordu. Duygularına karşın eksiksiz bir insan olduğunu, şu halinde hiçbir yanlışlık bulunmadığını biri ona söylesin istiyordu. Dünyada onun gibi hisseden *bir kişi* olsun vardı herhalde! Bu eyleme duyduğu nefret, giderilmesi gereken bir eksiklik değil, sadece tercih meselesi olamaz mıydı?

Bir gece işlerinden yorgun dönmüş yatakta yan yana yatarlarken, Willem durduk yere eski bir arkadaşıyla yemek yediğinden laf açtı; geçmiş yıllarda toplamda bir iki kez gördüğü ve Willem'in zor günler geçirdiğini söylediği bir kadın olan Molly, onlarca yılın ardından annesine, bir yıl önce ölen babasının çocukluğunda onu istismar ettiğini söylemişti.

“Çok fenaymış” dedi otomatik olarak. “Üzüldüm Molly’ye.”

“Evet” dedi Willem ve bir sessizlik oldu. “Utanacağı hiçbir şey olmadığını, kendisinin hiçbir yanlış yapmadığını söyledim.”

Jude’u ateş basmaya başlamıştı. “Doğru söylemişsin” dedi bir süre sonra, ardından abartıyla esnedi. “İyi geceler Willem.”

Bir iki dakika sessiz kaldılar. “Jude” dedi Willem usulca. “Bana hiç anlatacak mısın?”

Kıpırtısız kalmaya çalışırken ne diyebileceğini düşündü. Neden Willem şimdi soruyordu bunu? Normalmiş gibi yapma konusunda epey iyi iş çıkardığını düşünüyordu, belki de çıkaramamıştı. Daha çok uğraşması lazımdı. Willem’e Luke Birader’le neler yaşadığını hiç anlatmamıştı ama anlata-maması bir yana, dile getirmesi gerekmediğini de düşünüyordu: Willem geçen iki yılda konuya farklı yönlerden –başından benzer şeyler geçmiş arkadaşlar ve tanıdıklar (kiminin adı var kiminin yok; olmayanların uydurma kişiler olduğunu varsayıyordu zira bir insanın bu kadar çok cinsel istismar mağduru arkadaşı olması görülmuş şey değildi), dergilerde okuduğu pedofili haberleri, utancın tabiatına ve genellikle hak edilmediğine dair çeşitli söylemler üzerinden– yaklaşmaya çalışmıştı. Her konuşmanın ardından susup ona hayali bir el uzatmış da dans teklifinin kabulünü istermiş gibi beklemişti. Ama hiç tutmamıştı Willem’in elini. Her seferinde sessiz kalmış, konuyu değiştirmiş ya da Willem hiç konuşmamış gibi yapmıştı. Willem’in onun hakkında bu bilgiyi nasıl edindiğini bilmiyor, bilmek istemiyordu. Dışarıya gösterdiği insanın, Willem’e –ya da Harold’a– görünen insan olmadığı aşikârdı.

“Neden soruyorsun bunu bana?” dedi.

Willem kımıldandı. “Çünkü” deyip sustu. “Çünkü” diye baştan aldı, “sana çok önce anlattırmam gerekirdi bunları.” Yine sustu. “Sekse başlamadan önce anlattırmam şarttı.”

Gözlerini kapattı. “İyi yapamıyor muyum?” diye sordu ses-

sizce ve laf ağzından çıkar çıkmaz pişman oldu: Luke Birader'e soracağı bir şeydi bu ve Willem de Luke Birader değildi.

Willem'in sessizliğinden, onun da bu soruya şaşırdığını anladı. "Hayır" dedi, "yani ondan değil. Ama biliyorum ki başına bir şey geldi Jude. Keşke anlatsan. Keşke sana yardım etmeme izin versen."

"Geldi geçti Willem" dedi sonunda. "Yıllar yıllar önceydi. Yardıma ihtiyacım kalmadı artık."

Bir sessizlik daha oldu. "Sana zarar veren Luke Birader miydi?" diye sordu Willem, o sessiz kalıp saniyeler ilerlerken de, "Seks yapmaktan hoşlanıyor musun Jude?" diye ekledi.

Konuşursa ağlayacaktı; bu yüzden konuşmadı. *Hayır* de-se yeterdi aslında; bu kadar basit, kısacık, ufacık çocukların bile söylediği bir kelime, kelime dahi değil, dudaklarını aralayıp nefesini verse ağzından dökülecek – de ne olacak? Willem gidecek ve her şeyi yanında götürecektir. Seks yaparlarken buna katlanabilirim diyordu içinden, buna katlanabilirim. Willem'in yanında uyanacağı her sabah için, Willem'in ona gösterdiği sevgi için, yanında olmasının huzuru için katlanabilirdi. Willem salonda oturmuş televizyon izlerken yanından geçtiğinde elini uzatır o da tutardı, Willem oturmuş ekrana bakarken ve kendisi ayaktayken el ele öylece kalırlardı, bir süre sonra kendisi bırakır, yoluna devam ederdi. Willem'in varlığına muhtaçtı; tekrar yanına taşındığından bu yana her gece, *Tarçın Prensi*'nin çekimine gitmeden önce yanında kaldığı gece duyduğu sükûneti hissediyordu. Willem onun çıpasıydı ve ona tutunuyordu, ne kadar bencilce davrandığını hiç aklından çıkarmasa da. Willem'i gerçekten seviyor olsa onu bırakırdı, biliyordu. Willem'in sevgisine daha layık, onunla seks yapmaktan hoşlanan, ona şehvet duyan, daha az sorunlu, daha çok cazibeli birini bulmasına izin verir, gerekirse onu mecbur bırakırdı. Willem'in ona faydası vardı ama onun Willem'e zararı dokunuyordu.

“Esas sen benimle seks yapmayı seviyor musun?” diye sordu konuşabildiğinde.

“Evet” dedi Willem hiç beklemeden. “Ben çok seviyorum da, sen seviyor musun?”

Yutkundu, üçe kadar saydı. “Evet” dedi usulca, hem kendisine öfkelenip hem de rahatlayarak. Biraz daha zaman kazanmıştı: Willem’in varlığı için ama seks için de. Hayır dese ne olacaktı merak ediyordu.

Böylece kapandı konu. Fakat seksi dengelemek için kesme meselesi var ki, utanç duygusunu bastırmak ve duyduğu hınçtan ötürü kendini cezalandırmak için gitgide daha çok yapıyor. Uzun zamandır gayet disiplinli bir şekilde haftada iki kesikle idare ediyordu. Ama son altı ayda kurallarını koyup koyup çiğnedi ve artık Caleb’le birlikte olduğu zamanki, evlatlık davasından önceki kadar kesiyor kendini.

Kesmeyi arttırması, sadece iki sevgili olarak değil, yirmi dokuz yıllık arkadaşlıklarındaki ilk ciddi kavgalarının da sebebi oldu. Kimi zaman kesmenin ilişkilerinde yeri yok. Kimi zaman da ilişkilerinin ta kendisi, konuştukları tek konu, bir şey söylemedikleri zaman dahi tartıştıkları mesele. Uzun kollu üstüyle yatağa girdiğinde Willem’in ne zaman görmezden geleceğini, ne zaman sorgulamaya başlayacağını hiç kestiremiyor. Willem’e buna ihtiyacı olduğunu, ona iyi geldiğini, bırakmadığını defalarca anlattı ama Willem idrak edemiyor ya da etmek istemiyor.

“Bunun neden beni bu kadar rahatsız ettiğini anlamıyor musun?” diyor Willem.

“Hayır Willem” diyor. “Ben ne yaptığının farkındayım. Bu konuda bana güvenmen lazım.”

“Sana *güveniyorum* zaten Jude” diyor Willem. “Benim derdim güvenmemek değil. Derdim, kendine zarar vermen.” Bunun ardından konuşma çıkmaza giriyor.

Bir başka versiyonda ise Willem, “Ben kendime bunu yap-

sam nasıl hissedersin Jude?” diye soruyor, o ise “Aynı şey değil Willem” diye cevap veriyor; Willem “Nedenmiş?” dediğinde “Çünkü sen, ben değilsin Willem. Sen hak etmiyorsun” diye karşılık veriyor, Willem “Ha yani sen hak ediyor musun?” diye sorduğunda ise, söyleyecek sözü yok, en azından Willem’in yeterli bulacağı bir sözü yok.

Bu kavgadan bir ay kadar önce farklı bir kavgaları olmuştu. Willem kesmelerin arttığını fark etmişti elbette ama sebebini bilmiyor, sadece kestiğini biliyordu; bir gece, Willem’in uykuya daldığından emin olduktan sonra sinsi sinsi banyoya giderken, Willem aniden bileğini sertçe kavramış, o da korkuyla sıçrayıp çığlığı basmıştı. “Tanrım! Willem!” demişti. “Ödümü kopardın.”

“Nereye gidiyorsun Jude?” diye sormuştu Willem gergin bir sesle.

Kolunu kurtarmaya çalıştıysa da Willem sımsıkı tutmuştu. “Tuvalete gitmem lazım” dedi. “Bırakır mısın Willem? Ciddiyim.” Karanlıkta bir süre bakıştıktan sonra Willem bileğini bıraktı, ardından kendi de yataktan çıktı.

“Gidelim o zaman” dedi. “İzleyeceğim seni.”

Onun üzerine karşılıklı öfke içinde, karşılıklı ihanete uğradıklarını hissederek, birbirlerine tıslayarak kavgaya etmişlerdi; o Willem’i ona çocuk gibi davranmakla, Willem ise onu sır saklamakla suçlamış ve bağrıışmanın eşiğine gelmişlerdi. Nihayet o kendini Willem’den kurtarmış, kapıyı kilitleyip kendini makasla kesme niyetiyle çalışma odasına doğru koşarken panikle düşüp dudağını yarmış, Willem dolaptan buz alıp gelmiş ve yatak odasıyla çalışma odasının arasında yere oturup birbirlerine sarılarak özürler dilemişlerdi.

“Kendine bunu yapmana izin veremem” demişti Willem ertesi gün.

“Yapmamak elimde değil” dedi uzun bir sessizlikten sonra. *Yapmadığım halimi görmesen daha iyi de demek isterdi*

Willem'e, bir de: *Bu olmasa hayatımın üstesinden nasıl geldim bilmiyorum.* Ama demedi. Willem'e kesmenin onun için yaptıklarını, aklının alacağı bir şekilde anlatması mümkün değildi: Hem bir cezalandırma hem de arındırma aracı olduğunu, içindeki zehirli ve kokuşmuş şeyleri boşalttığını, çevresindekilere anlamsızca öfke duymasını engellediğini, onu bağarmaktan ve şiddet uygulamaktan alıkoyduğunu, bedeninin ve hayatının gerçekten kendisine aitmiş ve üzerlerinde başka hiç kimsenin sözü yokmuş gibi hissettirdiğini anlatamazdı. Kesme olmadan seks yapamayacağı kesindi mesela. Bazen düşünüyordu: Luke Birader ona bir çözüm olarak bunu vermemiş olsa, nasıl birine dönüşürdü? Başkalarına zarar veren, çevresindeki herkesin kendisi kadar kötü hissetmesini isteyen, şimdi olduğundan da fena biri herhalde.

Willem daha da uzun süre sessiz kalmıştı. "Dene" dedi. "Hatırım için Judy. Bir dene."

Denedi. Sonraki birkaç hafta boyunca, geceleri uyandığında ya da seksten sonra Willem'in uykuya dalmasını beklerken, tuvalete gitmek yerine yumruklarını sıkıp kaskatı yatmaya zorladı kendisini, ağzı kurumuş ve ensesinden soğuk terler sızarken nefeslerini saydı. Motellerin merdivenlerini ve kendisini bunlara çarpmasını hayal etti, çıkardığı tok sesi, yaşadığı doyurucu yorgunluğu, hissettiği acıyı. Ne kadar çaba sarf ettiğini bir yandan Willem'in bilmesini istiyor, bir yandan bilmediği için mutluluk duyuyordu.

Fakat bazen bu da yetmeyince zemin kata inip kendini yüzmeye vuruyor, gücünü tüketmeye çalışıyordu. Sabahları Willem kollarına bakmak istiyor ve bu yüzden de tartışıyorlardı, fakat sonuçta Willem'in bakmasına izin vermek daha kolayına geldi. "Oldu mu şimdi?" diye hırladı ona kollarını Willem'in ellerinden çekip göz göze gelmemeye dikkat ederek gömleğinin kol düğmelerini iliklediği sırada.

"Jude" dedi Willem bir sessizlikten sonra, "gel de yanı-

ma yat gitmeden” ama o başını sallayıp çıktı, gün boyu bunun pişmanlığını yaşadı, Willem’in bunu istemediği her yeni gün kendinden daha çok nefret etti. Yeni sabah rutinleri Willem’in kollarına bakmasıydı ve her sabah yatakta Willem’in yanına oturup kesik muayenesinden geçerken bıkmıklığının ve utancının katlandığını hissetti.

Willem’e deneyeceğine söz verdikten bir ay kadar sonra bir gece, başının büyük belada olduğunu, ne yaparsa yapsın arzusunu bastıramayacağını fark etti. Hiç beklenmedik ve garip bir şekilde hatıraların ağır bastığı bir gün olmuş, geçmişini bugününden ayıran perde tüle dönmüştü. Akşam boyunca eski hatıralarını göz ucuyla görür gibi olmuş, yemekte hatıraların tanıdık ve ürkütücü gölgeler diyarında kaybolmamak için büyük çaba göstermişti. İlk kez o gece Willem’e seks istemediğini söylemesine ramak kaldıysa da söylemeyi başarmış ve seks yapmışlardı.

Sonrasında bitkin düştü. Seks yaparlarken dalıp gitmemekte, varlık göstermekte hep zorlanıyordu. Çocukluğunda bedeninden çıkıp gidebildiğini fark ettiğinde, iş tuttuğu müşteriler Luke Birader’e yakınmışlardı. “Balık gibi bakıyor” demişlerdi, bundan hoşlanmamışlardı. Caleb de aynı şeyi söylemişti ona. “Uyansana” demişti bir keresinde, yanına vurarak. “Nereye daldın?” O da yaşananları daha canlı canlı hale getirmesine rağmen kopup gitmemeye özen gösteriyordu. O gece yattığı yerden, Willem’in kollarını yastığının altına sokup yüzükoyun uyumasını, uykudayken daha da asıklaşan suratını izledi. Önce üç yüze kadar saydı, sonra bir daha üç yüze kadar sayarak, böyle böyle bir saatin geçmesini bekledi. Baş ucundaki ışığı açıp kitap okumaya çalıştı ama tek görebildiği jilet, tek hissedebildiği ise kollarının muhtaç halde karıncalanmasıydı, sanki kollarında damar yerine devreler vardı da elektrik akımıyla cızırdıyor, kıvılcımlanıyordu.

“Willem” diye fısıldadı, Willem cevap vermeyince elini Willem’in ensesine koydu, kımıldamayınca da yataktan çıkıp en sessiz adımlarıyla gardıroba yürüdü, bir paltosunun iç cebine saklamayı akıl ettiği çantasını aldı, dairenin diğer ucundaki banyoya geçip kapıyı kapattı. Burada da geniş bir duş vardı, üstünü çıkarıp sırtını serin taşa dayadı. Önkolları yara dokusu yüzünden öylesine sertleşmişti ki uzaktan bakıldığında alçıya alınmış gibi görünüyordu ve intihar girişiminde açtığı kesiklerin yeri neredeyse hiç belli değildi artık: Kesiklerin yanlarını, aralarını da kesip yaraları gizlemeye çalışmıştı. Son zamanlarda üst kollarına çalışıyordu (yine yaralı olan pazılarına değil, kol kaslarına, fakat aynı zevki alamıyordu, açtığı kesiği boynunu kıvrımadan görebilmeyi seviyordu çünkü), şimdi de sol kolunda dikkatle uzun kesikler açarken saniyeleri sayarak her birinin süresini tutuyordu.

Dört kez solunu kestikten sonra üç kez sağını kesti, o muhteşem güçsüzlükle elleri titreyerek dördüncü kesiği atarken başını kaldırdı ve Willem’in kapıda kendisini izlediğini gördü. Onlarca yıl kendini kesmesine rağmen asla birinin tanıklığında yapmamıştı bunu ve yumruk yemiş gibi şiddetli bir sersemlikle durup kaldı.

Willem bir şey demedi ama ona doğru yürürken Jude korku ve dehşetle duvara büzüştü, başına gelecekleri bekledi. Willem’in çömeldiğini gördü, sonra uzanıp elinden jileti nazikçe aldı, bir an oldukları yerde kalıp birlikte jilete baktılar. Sonra Willem ayağa kalktı, tek söz söylemeden, ansızın jileti kendi göğsüne çekti.

Birden dirildi o zaman. “Yapma!” diye bağırıp kalkmaya çalıştı ama gücü yoktu, tekrar düştü. “Yapma Willem!”

“Aah!” diye bağırdı Willem. “Siktir!” Ama ilkinin altına ikinci kesiği açmaktan da geri durmadı.

“Yapma Willem!” diye bağırdı ağlamaklı. “Yapma lütfen, kendine zarar veriyorsun!”

“Hadi canım” dedi Willem ve gözlerinin parlaklığından onun da ağlamaklı olduğunu anladı. “Bana ne hissettirdiğini anladın mı Jude?” Sonra yine küfrederek üçüncü bir kesik açtı.

“Willem” diye inleyerek ayaklarına kapanacak oldu ama Willem geri çekildi. “Lütfen dur. Lütfen Willem.”

Var gücüyle yalvardı ama Willem ancak altıncı kesikten sonra durup karşı duvara yaslanarak çöktü. “Hasiktir” dedi sessizce, iki büküm olup kollarıyla kendine sarıldı. “Siktir, çok acıyor.” Çantasını alıp poposunun üstünde kayarak Willem’e yaklaştı pansuman için, ama Willem çekildi. “Beni yalnız bırak Jude” dedi.

“Ama pansuman yapman lazım” dedi.

“Sen önce kendi lanet olası kollarına pansuman yap” dedi Willem göz göze gelmeden. “Kendimizi kesip birbirimizin yaralarını temizlemek gibi saçma sapık bir ritüeli paylaşmaya çağım seninle.”

Büzüldü tekrar. “Öyle demek istemedim” dedi ama Willem cevap vermedi, sonunda kendi yaralarını temizleyip çantayı Willem’e doğru itti, o da yüzünü buruşturarak yaralarını temizledi.

Çok uzun bir süre sessizce oturdular, Willem hâlâ iki bükülmüdü, o ise Willem’i izliyordu. “Özür dilerim Willem” dedi.

“Tanrım, Jude” dedi Willem bir süre sonra. “Çok acıyor.” Nihayet gözleri buluştu. “Nasıl dayanıyorsun buna?”

Omuz silkti. “Alışyorsun” dedi, Willem başını salladı.

“Ah Jude” dedi Willem, bakınca Willem’in sessizce ağlamakta olduğunu gördü. “Sen benimle mutlu musun?”

İçinde bir şeylerin kırılıp döküldüğünü hissetti. “Willem” dedi, durdu, tekrar devam etti. “Sen beni hayatımda olmadığım kadar mutlu ettin.”

Willem, sonradan gülüş olduğunu anladığı bir ses çıkardı. “O zaman neden kendini bu kadar kesiyorsun?” diye sordu. “Neden bu kadar kötüye gitti?”

“Bilmiyorum” dedi usulca. Yutkundu. “Gideceğinden korkuyorum herhalde.” Hikâyenin tamamı bu değildi elbette, ama tamamını anlatamazdı.

“Neden gidecekmişim?” diye sordu Willem, cevap veremeyince de, “Beni mi deniyorsun yani? Sınırlarımı zorlayıp seni terk edip etmeyeceğimi mi anlamaya çalışıyorsun?” Başını kaldırıp gözlerini sildi. “Bu mudur yani?”

Başını iki yana salladı. “Belki” dedi mermer zemine. “Yani bilinçli olarak değil. Ama belki... Bilemiyorum.”

Willem iç geçirdi. “Seni gitmeyeceğime, beni denemene gerek olmadığına ikna etmek için ne diyebileceğimi bilmiyorum” dedi. Yine sessiz kaldılar, sonra Willem derin bir nefes aldı. “Jude” dedi, “bir süreliğine tekrar hastaneye yatsan mı acaba? Ne bileyim, durumunu biraz düzeltene kadar belki?”

“Hayır” dedi panikten nefesi daralarak. “Olmaz Willem, beni zorla yatırmayacaksın değil mi?”

Willem ona baktı. “Hayır” dedi. “Zorlayamam seni.” Biraz durakladı. “Ama keşke zorlayabilsem.”

Bir biçimde gece bitti, ertesi gün başladı. Yorgunluktan sarhoş gibiydi ama işe gitti. Kavgaları kesin bir sonuca ulaşmamıştı, bir söz alınmamış, ultimatom verilmemişti ama Willem birkaç gün konuşmadı onunla. Daha doğrusu konuştu ama bir şey söylemedi. “İyi çalışmalar” dedi sabah giderken, akşam döndüğünde “Günün nasıl geçti?” diye sordu.

“İyi” dedi o da. Willem’in ne yapacağını düşündüğünü, konuyla ilgili duygularından emin olamadığını biliyordu, bu sürece mümkün olduğunca müdahale etmemeye çalıştı. Geceleri yattıkları zaman normalde konuşacakları yerde sessiz kaldılar, sessizlik aralarında üçüncü bir yaratık gibiydi, büyük ve tüylü ve ürkütüldüğünde hırçınlaşan.

Dördüncü gece sabrının sonuna geldi ve bir saat kadar sessizliğin ardından yaratığın üzerinden yuvarlanarak kollarını Willem’e sardı. “Willem” diye fısıldadı, “Seni seviyorum.

Affet beni.” Willem cevap vermedi ama o devam etti. “Uğraşıyorum” dedi ona. “Gerçekten uğraşıyorum. Yenik düştüm. Daha çok uğraşırım.” Willem yine bir şey demedi, o da daha sıkı sarıldı ona. “Lütfen Willem” dedi. “Rahatsız olduğun biliyorum. Lütfen bir şans daha ver bana. Lütfen kızma.”

Willem’in iç geçirdiğini hissetti. “Sana kızmadım Jude” dedi. “Uğraştığını da biliyorum. Keşke uğraşmak zorunda olmasaydın diyorum, bu kadar mücadele vermek zorunda olduğun bir konu olmasaydı bu.”

Sessiz kalma sırası ondaydı. “Ben de” dedi sonunda.

O gecedен bu yana farklı yöntemler denedi: Yüzmeye devam etti tabii, ama gece yarısı kalkıp hamur karmaya da başladı. Mutfakta hem her zaman un, şeker, yumurta ve maya olmasına dikkat ediyor ve fırına verdiklerinin pişmesini beklerken yemek masasına oturup çalışıyor, ekmek veya kek ya da kurabiye (Willem’in asistanı tarafından Harold’la Julia’ya gönderilecek) pişene kadar gün ışıkmış oluyor, yatıp bir iki saat uyuduktan sonra alarmla kalkıyor. Gün boyunca gözleri yorgunluktan kan çanağı gibi. Willem’in gece yarısı fırıncılık çalışmalarından hoşlanmadığını biliyor fakat alternatifine kıyasla tercih edilir, bu sebepten bir şey demiyor. Temizlik bir ihtimal olmaktan çıktı çünkü Greene Sokak’a taşındığından beri Bayan Zhou diye bir temizlikçisi var, haftada dört gün geliyor ve bunaltıcı derecede titiz temizlik yapıyor, öyle ki, bazen sırf kendisi temizleyebilmek için bir şeyleri kirletme ihtiyacı duyuyor. Ama bunun saçmalığının da farkında olduğundan, yapmıyor.

“Bir şey deneyelim” diyor Willem bir gece. “Uykudan uyanıp kendini kesmek istediğinde beni de uyandır tamam mı? Saat kaç olursa olsun.” Bakışıyorlar. “Bir deneyelim, olur mu? Kırma beni.”

Willem’in ne yapacağını merak ettiğinden olur diyor. Bir gece çok geç saatte Willem’in omzunu okşuyor ve Willem göz-

lerini açtığında ondan özür diliyor. Ama Willem başını sallayarak üzerine çıkıyor ve nefesini kesecek kadar sıkı sarılıyor. “Sen de bana sarıl” diyor ona. “Boşluğa düşüyormuşuz da korkudan birbirimize tutunmuşuz gibi.”

Sırtından parmak uçlarına kadar tüm kaslarının canlanacağı, Willem’in kalp atışlarını kendi nabzında duyumsayacağı, göğüs kafeslerinin birbirine sürteceği, onun aldığı nefeslerle kendi karnının içe çekileceği kadar sıkı sarılıyor Willem’e. “Daha sıkı” diyor Willem ve o da sarılıyor, kolları önce yorulup sonra uyuşuncaya, tüm bedeni yorgunluktan kırılıncaya kadar sarılıyor ve sonunda gerçekten düşermiş gibi hissediyor: Önce yataktan, sonra karyoladan, ardından döşemeden geçip ağır çekimde kat kat aşağı çökerken bina da adeta jöle gibi onu içine alıyor. Richard’ın ailesinin şimdilerde Fas seramikleri depoladığı beşinci kattan boş olan dördüncü kata, Richard’la India’nın dairesinden Richard’ın stüdyosuna, ardından zemin kata, oradan havuza, gitgide daha aşağılara, daha derinlere, metro tünellerinden kaya yataklarına, yeraltındaki göller ve petrol denizlerinden fosil ve kaya gazı katmanlarına, ta arzın merkezindeki lavlara kadar. Bütün bu düşüş boyunca Willem’in bedeni onun bedenine sarılı ve ateşe girdiklerinde de yanmak yerine eriyip bir oluyorlar, kolları, bacakları, göğüsleri, başları birbirine kaynaşıyor. Ertesi sabah uyandığında Willem üstünde değil yanında, fakat hâlâ sarmaş dolaşlar ve hafif bir sarhoşlukla birlikte bir rahatlama hissediyor, sadece kendini kesmediği için değil, derin bir uyku da çektiği için, aylardır yapamadığı iki şeydi bunlar. O sabah, hayatını düzgün yaşaması için ikinci bir fırsat verilmiş gibi, adeta yeniden doğmuş gibi uyanıyor.

Ama tabii her aklına estiğinde Willem’i uyandıramaz; on günde bir ile sınırlıyor bunu. On günlük dönemlerdeki diğer altı yedi kötü gecede kendi başının çaresine bakıyor: Yüzererek, kek yaparak, yemek pişirerek... İsteği başından savmak

için bedeniyle çalışmaya ihtiyaç duyuyor, Richard ona stüdyosunun anahtarını ve akıl almaz derecede bıktırıcı ve çok şükür ki bir o kadar esrarlı işler verdi; bazı geceler pijamasıyla aşağı inip bir hafta kuş omurgalarını boy sırasına diyor, diğer hafta inceden yağlı sansar postlarını renklerine göre ayırıyor. Bunları yaparken yıllar önce dördünün hafta sonları JB için saç tomarlarını çözdükleri aklına geliyor ve Willem'e bunu anlatabilmek istiyor ama anlatamaz elbette. Richard'a yemin ettirdi Willem'e anlatmayacağına dair, fakat bu durumdan çok da hoşnut olmadığını hissediyor: Ona jilet, makas, bıçak içeren hiçbir iş verdiğinin farkında, oysa Richard'ın çalışmalarının büyük bölümünde keskin bir alet kullanmak gerekiyor.

Bir gece, Richard'ın masasında bıraktığı eski bir kahve kavanozunun içine bakıp jiletle dolu olduğunu görüyor: Küçük bisturileri, maket bıçakları, bir de kendisinin tercihi, dikdörtgen tıraş bıçakları. Elini dikkatle kavanoza daldırıp fazla sıkmadan avcuna alıyor jiletleri, avucundan dökülüşlerine bakıyor. Tıraş bıçaklarından birini alıp pantolonunun cebine atıyor ama gece işi bitip çıkacakken –yorgunluktan zemin altında bükülüyor artık– jileti tekrar kavanoza bırakıyor. Gece yarısı binayı dolandığı saatlerde, insan kisvesine bürünmüş bir iblis olduğunu, gündüz taşımak zorunda olduğu kostümü gece çöktü mü çıkararak doğasına dönebileceğini hissediyor.

Derken yaz sıcağını andıran bir salı gelip çatıyor, üstelik Willem'in şehirde son günü. O gün erkenden işe gidiyor ama vedalaşmak için öğlen eve dönüyor.

“Seni özleyeceğim” diyor Willem'e hep dediği gibi.

“Ben daha çok özleyeceğim” diyor Willem hep dediği gibi, ve hep yaptığı gibi ekliyor: “Kendine iyi bakacak mısın?”

“Evet” diyor onu bırakmadan. “Söz.” Willem'in iç geçirdiğini duyuyor.

“Saat kaç olursa olsun arayabileceğini unutma” diyor Willem ona, o da başını sallıyor.

“Hadi git” diyor. “Beni düşünme.” Willem bir daha iç geçirip gidiyor.

Willem’in gitmesini hiç istemiyor ama gideceği zaman heyecanlanıyor da: Bencilce sebepleri bir yana, Willem bu kadar çalıştığı için sevinmesi ve rahatlaması bir yana. O yıl ocak ayında Vietnam’dan dönmeleri ile *Düetler*’in çekimine gitmesi arasındaki zamanda, Willem tedirginlikle büyük bir özgüven arasında gidip gelmiş, kendi endişelerinden bahsetmemeye özen gösterse de Willem’in ne kadar endişeli olduğunu anlamıştı. İlişkilerinin açıklanmasından sonra çekeceği ilk filmin, Willem ne kadar itiraz ederse etsin bir eşcinsel filmi olmasının onu kaygılandırıldığını biliyordu. İsteddiği bir bilimkurgu gerilim filminin yönetmeni, onun tahmin ettiği kadar kısa sürede cevap vermeyince Willem’in endişelendiğini biliyordu (gerçi sonunda aramış ve her şey istediği gibi olmuştu). Willem’in birbiri ardına yazılan haberlerden, bitmek tükenmek bilmeyen röportaj taleplerinden, spekülasyondan ve televizyon programlarından, magazin haberlerinden, köşe yazılarından, Amerika’ya döndüklerinde onları karşılayan ve Kit’in dediği gibi kontrol etme ya da durdurma imkânlarının bulunmadığı yeni durumdan rahatsızlığının farkındaydı: İnsanlar konudan sıkılana kadar beklemekten başka bir şey yapamazlardı, bu da aylar sürebilirdi. (Willem genelde kendi hakkında haberleri okumazdı ama o günlerde televizyonda hangi kanalı açsalar, internette hangi siteye girseler, hangi gazeteye baksalar Willem’in ve yeni halinin haberleriyle karşılaşıyorlardı.) Willem Texas’ta, kendisi Greene Sokak’ta telefonda konuşurlarken, Willem’in endişesini hissettirmemeye çalıştığını anlıyor, sebebinin de ona suçluluk hissettirmemek olduğunu biliyordu. “Söylesene Willem” dedi sonunda. “Söz veriyorum kendimi suçlamaya-

cağım. Yemin ederim.” Bunu bir hafta boyunca her gün tekrarlamasının ardından, Willem nihayet ona söyledi ve suçluluk *hissetmesine* rağmen –her bir konuşmanın ardından kendini kesiyordu– Willem’den onu avutmasını istemedi, Willem’in olduğundan da kötü hissetmesine yol açmadı; sadece dinledi ve elinden geldiğince yatıştırmaya çalıştı onu. *Aferin* dedi kendisine telefonu kapattıktan sonra, özellikle de kendi korkularından söz etmediği her seferinde. *Aferin sana*. Ondandır jiletin bir ucunu yara izlerinden birinin altına gömüp köşesiyle yaralı dokuyu kaldırdı ve altındaki yumuşak ete ulaştı.

Willem’in şimdi Londra’da çektiği filmin, Kit’in deyimiyle “gey filmi” olmasının iyiye işaret olduğunu düşünüyor. “Normalde yapmamamı tavsiye ederdim” dedi Kit Willem’e. “Ama kaçırılmayacak kadar iyi bir senaryo.” Filmin adı *Zehirli Elma*, konusu da Alan Turing’in ahlaksızlık suçlamasıyla tutuklanıp kimyasal yoldan hadım edilmesini takip eden son birkaç yılıydı. Bütün matematikçiler gibi onun da kahramanıydı Turing elbette, senaryoyu okuyunca da gözleri dolmuştu. “Kesin oynamam lazım Willem” demişti.

“Bilemiyorum” demişti Willem gülümseyerek, “bir gey filmi *daha* mı?”

“*Düetler* çok tuttu ama” diye karşılık verdi –yalan da değildi: kimsenin tahmin etmeyeceği kadar gişe yapmıştı– ama laf olsun diye söylediği de belliydi; Willem’in filmde oynamaya karar verdiğini biliyordu ve gurur duyuyordu onunla, oynadığı tüm filmlerde olduğu gibi Willem’i bu filmde görme konusunda da çocukça bir heyecana kapılmıştı.

Willem’in gidişinden sonraki cumartesi günü Malcolm eve gelip onu alıyor, arabayla kuzeyde, Garrison yakınlarında inşa ettirdikleri evlerine gidiyorlar. Willem yetmiş dönümlük, kendi korusu ve gölü olan bu araziye üç yıl önce almış, arazi üç yıl boş durmuştu. Malcolm projeler çizmiş, Willem de

onay vermişti ama işe başlamasını söylememiştir Malcolm'a. Fakat bir buçuk yıl kadar önce bir sabah, Willem'i yemek masasında, Malcolm'un projesine bakarken bulmuştu.

Willem başını projeden kaldırmadan elini ona uzattı, o da tuttu ve Willem'in onu yanı başına çekmesine izin verdi. "Bence yapalım bu evi" dedi Willem.

Bunun üzerine tekrar buluşular Malcolm'la ve Malcolm yeni bir proje çizdi: İlk projedeki ev iki katlı, dik çatılı, modernist bir konutken, yeni ev tek katlı ve cam cepheli oldu. İnşaat maliyetini o üstlenmek istediye de Willem reddetti. Bir süre tartıştılar, Willem kendisinin Greene Sokak'ın bakımı için hiç para harcamadığını ileri sürdü, o da bunun bir önemi olmadığını. "Jude" dedi Willem sonunda, "bugüne kadar para yüzünden hiç kavga etmedik, bugün de etmeyelim." Willem'in haklı olduğunu biliyordu: Arkadaşlıkları hiç parayla ölçülmemiştir. Paraları yokken hiç paradan konuşmamışlardı –kendi parasını Willem'in parası olarak görmüştü hep– ve şimdi paraları varken de aynı şekilde hissediyordu.

Sekiz ay önce temel atılırken, Willem'le birlikte araziye gidip dolaşmışlardı. O gün hiç beklenmedik derecede iyi hissediyordu kendisini, hatta evin duracağı alçak tepeden gölü kucaklayan koruya doğru inerlerken, Willem'in elini tutmasına bile izin vermişti. Koru düşündüklerinden sıktı ve yerde dökülmüş çam yapraklarından bir halıyla kaplıydı, adımları toprak hava basılmış köpüktenmiş gibi gömülüyordu yere. Zor bir yürüyüştü onun için, Willem'in elini sıkı sıkı tutuyordu, ama Willem duralım mı diye sorduğunda, başıyla hayır dedi. Yirmi dakika sonra, gölün yarısını dolaşmışlarken, masallardan çıkmış gibi duran bir açıklığa rastladılar, başlarının üzerinde sadece koyu yeşil köknar tepeleri vardı, zemin ise yine kuru yapraklardan bir halıydı. O zaman durdular, etraflarına sessizce bakındılar, sonra Willem, "Ashında evi buraya yapmalı" dedi ve o da gülümsedi ama aynı anda

da içi burkuldu, sanki tüm sinir sistemi çekilip çıkarılıyordu göbək deliğinden; çünkü bir zamanlar yaşayacağını sandığı diğer ormanı hatırlamış ve bunca yıldan sonra nihayet kavuşacağını fark etmişti: Orman içinde bir ev, yakınında bir su, yanında onu seven biri. Tepeden tırnağa bir titreme aldı vücudunu ve Willem ona bakıp “Üşüdün mü?” diye sordu. “Hayır” dedi, “ama yürüyelim hadi” ve yürüdüler.

O zamandan beri koruya girmede ama araziye gitmekten, tekrar Malcolm’la çalışmaktan çok memnun. İki haftada bir ya o gidiyor ya Willem, ama Malcolm’un onun gitmesini tercih ettiğini biliyor çünkü Willem projenin ayrıntılarıyla pek ilgilenmiyor. Malcolm’a güveniyor ama Malcolm’un aradığı güven değil; İzmir’in dışındaki bir taş ocağından çıkarılmış gümüş damarlı mermeri gösterip ne kadardan sonrası hammama benzer diye tartışacak, küvet için Gifu’dan gelen seviyi koklatacak, beton zeminlere fosiller gibi gömdüğü çekiç, anahtar, pense gibi nesneleri incelemekten mutlu olacak birini istiyor. Ev ve garajın yanı sıra bir açık havuz, ahırda bir de kapalı havuz var. Ev üç aya bitmiş olacak, havuz ve ahır ise ilkbahara hazır olacak.

Şimdi Malcolm’la evi dolaşıyor, ellerini evin yüzeylerinde gezdiriyor, Malcolm’un müdahale gereken her konuda müteahhide talimat vermesini dinliyor. Her zaman olduğu gibi, Malcolm’u görevi başında izlerken etkileniyor: Aslında bütün arkadaşlarını çalışırken izlemekten sonsuz zevk alıyor ama Malcolm’un dönüşümüne tanık olmak en büyük mutluluktur, Willem’inkinden bile fazla. O anlarda Malcolm’un hayali evlerini ne kadar özen ve titizlikle, ciddiyetle inşa ettiğini hatırlıyor; üniversitenin ikinci yılında JB kafası güzelken bu evlerden birini yakmış (sonradan kazayla olduğunu öne sürmüş) ve Malcolm o kadar sinirlenip kırılmıştı ki, ağlayacaktı az daha. Hood’dan koşarak çıkan Malcolm’u takip etmiş, soğukta kütüphanenin merdivenlerine oturmuşlardı.

“Saçma olduğunun farkındayım” demişti Malcolm sakinleştikten sonra. “Ama benim için önemi var o evlerin.”

“Biliyorum” demişti. Malcolm’un evlerini hep çok beğenirdi; on yedinci doğum günü için yaptığı ilk ev yıllardır hâlâ durur. “Saçma da değil.” Evlerin Malcolm için anlamını da biliyordu: Kontrol göstergesiydi bunlar, hayatındaki tüm belirsizliklere rağmen üzerinde mükemmel manipüle edebileceği, kelimelere dökemediğini ifade edebileceği bir mecraydı. Malcolm bir şeyden tedirgin olduğunda “*Malcolm*’un ne derdi olabilir ki?” diye sorardı JB onlara, fakat o biliyordu: Endişeliydi çünkü hayatta olmak endişelenmek demekti. Hayat korkutucuydu, bilinmezlerle doluydu. Malcolm’un parası bile onu bütünüyle bağışık kılamazdı. Hayat onun da başına gelecekti ve diğerleri gibi onun da karşılık vermesi gerekecekti. Hepsi huzur arıyordu; Malcolm evleriyle, Willem sevgilileriyle, JB boyalarıyla, kendisi jiletleriyle... Kendilerine ait bir alan, dünyanın dehşet verici büyüklüğünü ve imkânsızlığını, günleri saatleri ve dakikalarının biteviyeliğini savuşturacak bir şeyler arıyorlardı.

Bugünlerde Malcolm’un konut projeleri gitgide azalıyor, hatta onu eskisine göre çok daha az görüyorlar. Bellcast’in Londra ve Hong Kong ofisleri açıldı, Amerika’daki işin büyük bölümünü Malcolm yönetse de –eski üniversitelerindeki müzede açılacak yeni bir bölüm üzerine çalışıyor şimdi– pek ortalarda görünmüyor. Fakat evlerinin yapımını bizzat o üstlendi ve randevuların tekini bile atlamadı, iptal etmedi. Araziden ayrılırlarken elini Malcolm’un omzuna koyuyor. “Mal” diyor, “sana ne kadar teşekkür etsem azdır” ve Malcolm da gülümsüyor. “Bu benim en sevdiğim projem Jude” diyor. “Üstelik en sevdiğim insanlar için.”

Şehre döndüklerinde Malcolm’ı Cobble Hill’de bırakıp köprüyü geçerek kuzeye dönüyor ve ofise gidiyor. Willem’in yokluğunda bulduğu son mutluluk da bu: İşyerinde daha çok,

daha geçe kadar kalabilmek. Lucien olmayınca iş hem daha çok hem daha az zevkli hale geldi: Daha az çünkü emekliye ayrılarak kendi deyimiyle Connecticut'ta golf severmiş gibi yapan Lucien'i hâla görmesine rağmen, onunla her gün sohbet edebilmeyi  zl yor, Lucien'in onu kışkırtma ve şaşırtma girişimlerini arıyor; bir yandan da daha çok çünkü bölümün başkanlığını yapmaktan, firmanın maaşlar komitesinde yer almaktan, her yıl firmanın k rının nasıl dağıtılacağında söz sahibi olmaktan memnun. "Senin böyle iktidar düşkünü olduğunu kim bilebilirdi?" dedi Lucien bunu nihayet açıkladığında, o da itiraz etti: Ondan değil dedi Lucien'e, her yıl ne kadar hasılat yapıldığını görmek, kendisinin ve diğerlerinin ofiste geçirdiği saatler ve günlerin rakamlara, o rakamların nakit paraya, nakit paranın da iş arkadaşlarının evlerine, öğrenim ücretlerine, tatillerine, arabalarına dönüşmesini izlemek hoşuna gittiğinden. (Lucien'e bu son kısmı söylemedi. Lucien romantizme kapıldığını düşünür, duygusallık eğilimi-ne ilişkin iğneleyici, ironik bir söylev çekerdi.)

Rosen Pritchard onun için hep önemli olduysa da, Caleb'den sonra vazgeçilmez hale gelmişti. Firmadaki hayatında sadece kazandığı müvekkiller, yaptığı işlerle değerlendiriliyordu; geçmişi yoktu, eksiklikleri görülmüyordu. Oradaki hayatı, hangi hukuk fakültesine gidip orada ne yaptığıyla başlamıştı, her gün elde ettiği başarılar, her yıl çalıştığı ücretli saatler, şirkete getirdiği yeni m vekkillerle sona eriyordu. Rosen Pritchard'da Luke Birader'e, Caleb'e, Dr. Traylor'a, manastıra, yurda yer yoktu; konuyla ilgisizdi bunlar, lüzumsuz ayrıntılardı, orada yarattığı kişilikle hiçbir ilişkisi yoktu. Oradayken banyoya sığınıp kendini jiletleyen biri değil, bir di-zi rakamdı sadece: Kaç para kazandırdığını, kaç saat faturalandırdığını, kaç kişinin amiri olduğunu, onlara kaç para ödediğini gösteren çeşitli rakamlar. Bu kadar çok çalışması-na şaşırp acıyan arkadaşlarına anlatabileceği bir şey değil-

di; ofiste, etrafında sadece iş ve zihinlerini dumura uğratacak derecede sıkıcı bulduklarını bildiği insanlar olduğunda kendini insanlığa en yakın, en haysiyetli ve dirayetli hissettiğini anlatamazdı onlara.

Willem çekimler boyunca iki kez uzun hafta sonu tatilleri için eve dönüyor ama birinde o midesini üşütmüş oluyor, diğerinde ise Willem bronşit. Fakat ikisinde de –Willem’in her eve girip ona seslendiğinde hissettiği gibi– bu yaşadığının kendi hayatı olduğunu ve bu hayatta Willem’in ona, evine döndüğünü hatırlatıyor kendisine. O anlarda sekse duyduğu antipatinin cimrilik olduğunu, ne kadar kötü olduğuna dair aklında yanlış anılar kaldığını, öyle değilse bile daha fazla uğraşması, kendine daha az acıması gerektiğini hissediyor. *Toparlan biraz* diye azarlıyor kendisini bu hafta sonlarının bitiminde Willem’e veda öpücüğü kondururken. *Sakın berbat etme bu ilişkiyi. Sakın şikâyet etme aslında hakkın bile olmayan bir şeyden.*

Sonra bir gece, Willem’in temelli dönüşüne bir aydan az zaman kalmışken, uyanıp kendini bir tırın kasasında, altında döşek niyetine ikiye katlanmış kirli bir yorganla, tır yolda sar-sıntılarla ilerlediği sırada bütün kemikleri titrerken bulduğunu hissediyor. İçinden, hayır, olamaz diye geçirip kalkıyor, koşar adım piyanoya gidip aklındaki bütün Bach partiyonlarını notaları karıştırarak, fazla hızlı, fazla yüksek perdeden çalmaya başlıyor. Luke Birader’in bir piyano dersi sırasında anlattığı, evinin kapısındaki zebaniler kendilerini tüketinceye kadar dans etsinler diye lavtasını gitgide daha hızlı çalan kadının hikâyesini hatırlıyor. Luke Birader bunu hatırlatma amacıyla –tempoyu yükseltmesi için– aktarmıştı ama hikâye hoşuna gitmişti onun, zaman zaman bir hatıranın, kontrol edilip savuşturulması kolay tek bir hatıranın yaklaştığını hissettiğinde, o hatıra uzaklaşana kadar onunla arasına müzikten bir set çekmek için şarkıya veya müziğe vuruyor kendisini.

Hayatı ona hatıralar suretinde görünmeye başladığında, hukuk fakültesinin birinci sınıfındaydı. Yemek pişirmek, kütüphanede kitap dizmek, Batter'da bir pastayı süslemek, Harold için bir makale aramak gibi olağan bir şey yaptığı sırada, sadece onun için sahnelenen bir pantomim gösterisi gibi, gözünün önünde bir sahne canlanıyordu. O yıllarda hatıralar anlatı değil tablo şeklindeydi ve bir teki günlerce gözünün önünden gitmezdi: Luke Birader onun üstünde, yurttaki rehberlerden biri geçerken yolunu kesmiş, müşterilerden biri cebindeki bozuklukları boşaltıp Luke Birader'in bu iş için komodine bıraktığı bir tabağa koyuyor türü resimlerden dioramalar görürdü. Kimi zaman ise anılar daha da kısa ve bulanık olurdu: Müşterinin yatakta bile çıkarmadığı, at kafası desenli mavi çorapları; Philadelphia'da Dr. Traylor'ın ona verdiği ilk yemek (hamburger, yanında kâğıt külahta patates kızarması); Dr. Traylor'ın evindeki odasında duran ve gözünün önüne parçalanmış et görüntüsü gelmeden bakamadığı yün yastık gibi. Böyle hatıralar geliyorum dediğinde sersemlerdi; bu sahnelerin kendi hayatından olmakla kalmayıp hayatının ta kendisi olduğunu bir an sonra hatırlardı. O günlerde hatıraların hayatını durdurmasına göz yumardı, kimi zaman üstündeki sis perdesi dağıldığında, kendini elinde plastik krema torbasıyla bir kurabiye-nin üstünde beklerken ya da kitabın bir köşesini rafa koymuş ama tümünü yerleştirmemiş halde bulurdu. İşte o zaman, hayatının büyük kısmını sadece birkaç gün içinde si-lebilme kabiliyeti kazandığını ve bir noktada, bir biçimde bu kabiliyeti tekrar kaybettiğini anlardı. Hayattan zevk almanın bedeli olduğunu biliyordu bunun, eğer şimdi mutluluk duyduğu şeylere karşı tetikte olacaksa, bunun karşılığını ödemeye de gönüllü olması gerekiyordu. Çünkü hatıraları ne kadar saldırgan olursa olsun, hayatı ona parça parça görünüyordu, biliyordu ki arkadaşları olacaksa, başkala-

rının varlığından mutluluk edinme imkânı olacaksa bunlara katlanması gerekirdi.

Hayal ve gerçek birbirinden biraz ayrılıyor, sürülüp alt üst edilmiş topraktan nice zaman önce gömülmüş bir şey çıkıp karşısına geliyor, onu tanıyıp kabullenmesini bekliyor gibi görüyordu bunu. Tekrar belirmeleri bile bir isyandı belki: *İşte buradayız* diyorlardı sanki ona. *Bizi terk etmene göz yumacağımızı mı sandın? Bir daha gelmeyeceğiz mi sandın?* Bir süre sonra, yakın geçmişin bile ne kadarını montajladığını –montaj ve kurgu sonrası yenilir yutulur hale getirdiğini– anlamak durumunda kaldı: Üçüncü sınıfta izlediği, iki polisin gelip bir üniversite öğrencisine ona zararı dokunmuş bir adamın hapishanede öldüğünü söylediği film aslında film filan değildi, kendi hayatıydı o. Öğrenci de kendisiydi, Hood'un önündeki meydanda dikilmiş duruyordu, iki polis ise onu bulup aynı gece tarlada Dr. Traylor'ı gözaltına alan, onu hastaneye götürdükten sonra Dr. Traylor'ı cezaevine gönderen ve sonrasında gelip korkacağı bir şey kalmadığını söyleyen polislerdi. “Çok şekilli yermiş” demişti polislerden biri muhteşem kampüse, girdiğinde insanın kendini mutlak güvende hissettiği eski taş binalara bakarak. “Seninle gurur duyuyoruz Jude.” Fakat silikleştirmişti bu hatırayı, polisin sadece “Seninle gurur duyuyoruz” dediği kısmını almış ve kendi adını kesmişti, verdikleri habere rağmen kapıldığını şimdi hatırladığı koyu paniği de, sonra birinin o adamlar kimdi diye soracağı korkusunu da, eski hayatının bugüne adeta fiziksel tecavüzünden duyduğu tiksintiyi de.

Zamanla hatıraları nasıl idare edeceğini öğrendi. Durduramıyordu onları –bir başladıktan sonra bitmek bilmiyorlardı– ama ne zaman geleceklerini daha iyi kestirebilmeye başladı. Ziyaretine gelecekleri günü veya anı teşhis edebiliyor, nasıl müdahale edeceğini çözmeye çalışıyordu: Yüzleşme mi istiyor, yatıştırma mı, sadece ilgi mi? Nasıl ağırlaması gerek-

tiğini de belirledikten sonra, nasıl başından savıp o yere geri göndereceğini buluyordu.

Küçük hatıraları kontrol altında tutabiliyordu fakat günler geçip Willem'i beklerken, bu hatıranın ele avuca gelmeyen bir yılan balığı olduğunu, içinde çırpınırken kuyruğuyla organlarını paraladığını, içinde bir canlı gibi dolandığını, kalbine bağırsaklarına akciğerlerine kamçı gibi indiğini fark ediyor. Kement atıp ağıla çekmesi en zor olanı bu cins zaten, günler geçtikçe içinde büyüyor ve bir an geliyor ki bedeni kan ve kas ve su ve kemik değil hatıranın kendisinden ibaret oluyor, içinde büyüyerek ta parmak uçlarına kadar yayılıyor. Caleb'den sonra bazı hatıraları kontrol etmesinin mümkün olmayacağını anladı, bu durumda tek yapabildiği güçleri tükenene, bilinçaltının karanlığına çekilip onu rahat bırakana kadar beklemek.

Bekliyor o da, hatıranın –Montana'dan Boston'a ulaşmak için kamyonlarda geçirdiği iki haftanın– aklı ve bedeni bir motelmış ve tek müşterisi de bu hatıraymış gibi onu meşgul etmesine göz yumarak. Bu süre içindeki en önemli sınavı, Willem'e verdiği sözü tutarak kendini kesmemek; o da en tehlikeli saatler olan gece yarısı ile sabah dört arası için katı ve zaman alıcı bir program çıkarıyor kendine. Cumartesi günü, önündeki birkaç hafta boyunca her gece yapacaklarının listesini hazırlıyor, dönüşümlü olarak yüzme, yemek pişirme, piyano çalma, kek yapma, Richard'ın stüdyosunda çalışma, kendisinin ve Willem'in eski kıyafetlerini ayırma, kitaplıkları gözden geçirme, Willem'in gömleklerinin eksik düğmelerini Bayan Zhou'ya bırakmak yerine kendisi dikme, ocağın yanındaki çekmecede biriken paket lastiği, tel kısıkaç, çengelli iğne, kibrit kutusu gibi ıvır zıvır temizleme şeklinde işler koyuyor. Willem'in dönüşü için litrelerce tavuk suyu ve kilolarca kuzu kıymadan köfte yapıp buzluğa atıyor, Richard'la birlikte yönetim kurulunda oldukları ve mali işle-

rine kendisinin baktığı aşevine verilmek üzere somun somun ekmek pişiriyor. Hamur mayaladıktan sonra masaya oturup en sevdiği romanları tekrar okuyor, kelimelerinde ve konularında ve karakterlerinde tanıdıklığın huzur ve rahatlığını buluyor. Soluyup gülümsemekten başka işi olmayan aptal ve minnettar bir köpeği, kısık turuncu gözleriyle pis pis bakan soğuk bir kedisi ya da evde soluk alıp veren, pat pat ayak sesleriyle onu tekrar kendisine getiren başka bir canlı olsa keşke diye düşünüyor. Bütün gece çalışıp uykuya yenik düşmeden önce bir kez sol, bir kez de sağ kolunu kesiyor ve uyandığında belki yorgun ama geceyi sağ salim atlattığı için kendiyle gurur duyuyor.

Derken Willem'in dönüşüne iki hafta kalıyor ve tam hatıra odasını kapatıp anahtarını teslim edecekken sırtlanlar geri geliyor. Aslında geri gelmek yanlış bir ifade; Caleb bunları hayatına soktuğundan beri hiç gitmediler çünkü. Fakat artık onu kovalamıyorlar, ne de olsa kovalamak gerekmediğini biliyorlar. Hayatı uçsuz bucaksız bir savan ve etrafı onlarla sarılı. Sarı otların arasına seriliyorlar, baobab ağaçlarının gövdesinden ahtapot kolu gibi fişkırmış alçak dallara tembel tembel yayılıyorlar, dikkatli sarı gözleriyle onu izliyorlar. Hep oradaydılar ve Willem'le seks yapmaya başladıklarından beri çoğaldılar, kötü günlerde ya da en istemediği zamanlarda katlanarak artıyorlar. Böyle günlerde yanlarından geçerken bıyıklarını kıpraştırdıklarını, umursamaz bir küçümsemeyle baktıklarını hissediyor: Sırtlanların pençesinde olduğunu kendisi de biliyor, onlar da.

Her ne kadar Willem'in işi sayesinde sekse ara verebilmekten memnunsa da, aslında olmaması gerektiğinin farkında, çünkü o dünyaya geri dönmek hep çok zor; çocukken de böyleydi, seksin ritminden daha kötü olan tek şey, seksin ritmine tekrar alışmaktı. "Eve dönüp sana kavuşmayıiple çekiyorum" diyor Willem ilk telefon konuşmalarında; ses

tonu şehvetli değilse de, seksi hiç dile getirmediyse de, önceki seferlerden Willem'in döndüğü ilk gece seks yapmak isteyeceğini, ilk hafta normalden daha sık yapmak isteyeceğini, özellikle de iki kısa tatili hastalıklara denk geldiğinden aralarında hiçbir şey olmadığı için daha çok arzulayacağını biliyor.

“Ben de” diyor.

“Kesmeler nasıl gidiyor?” diye soruyor Willem laf arasında, Julia'nın çınar fidanlarını veya hava durumunu sorarmış gibi. Her konuşmalarının sonuna, pek ilgilendiği bir konu değilmiş de nezaketen dile getiriyormuş gibi sıkıştırıyor bunu.

“İyi” diyor hep dediği gibi. “Bu hafta sadece iki kez oldu” diyor ve doğru da.

“Harika Judy” diyor Willem. “Çok şükür. Zor olduğunu biliyorum. Ama seninle gurur duyuyorum.” Çok rahatladığı sesinden anlaşılıyor bu anlarda, gerçekte bambaşka bir cevap beklermiş gibi, herhalde bekliyor da: *Fena Willem. Dün gece kendimi öyle kaptırmışım ki, kolumu kökünden kestim. Beni görünce şaşırma.* Bunun üzerine Willem ona bu kadar güvendiği ve o da Willem'e gerçeği söyleyebildiği için gurur duyuyor bir yandan, bir yandan da Willem'in sorması gerektiği için, bu karşılıklı gurur duyacakları bir mesele olduğu için iliklerine kadar hüznü hissediyor. Millet sevgililerinin yeteneğinden, yakışıklılığından, atletikliğinden gurur duyarken, Willem sevgilisinin kendi koluna jilet çekmeden bir gece geçirebilmiş olmasından gurur duyuyor.

Ve sonunda bir gece geliyor ki, olanca çabasının artık yetmeyeceğini fark ediyor: Uzun uzun, derin derin kesmesi lazım kendisini. Sırtlanlar kısa ulumalarla, içlerindeki başka bir canlıdan çıkarcasına kesik çığlıklarla kendilerini belli ediyor ve onları bir tek kendi acısının susturacağını biliyor. Ne yapacağını düşünüyor: Willem bir haftaya gelecek. Şimdi keserse yaralar o dönene kadar iyileşmez, Willem de

sinirlenir. Fakat bir şey *yapmazsa* da ne olacağını kestiremiyor. Yapmak zorunda, yapmak zorunda. Fazla beklediğini fark ediyor; atlatabileceğini düşündü ama gerçekçi değildi.

Yataktan kalkıp boş daireyi geçerek sessiz mutfağa giriyor. O gecenin Harold'a kurabiye pişirmek, Willem'in kazaklarını düzenlemek, Richard'ın stüdyosuna gitmek gibi işleri, tezgâhta beyaz beyaz parıldıyor, umursanmasa da yanına çağırıyor, dikkate alınmak için yalvarıyor, yazılı olduğu kâğıt kadar güçsüz bir kurtuluş vaat ediyor. Bir an kalakalıyor yürüyemeden, sonra ağır ve isteksiz adımlarla merdivenin başındaki kapıya gidip sürgüsünü çekiyor, bir an daha bekledikten sonra kapıyı açıyor.

Caleb'le o geceden beri bu kapıyı açmamıştı, şimdi ağzından içeri eğiliyor, karanlığına bakıyor, o gece yaptığı gibi pervazına tutunup acaba yapabilecek miyim diye düşünüyor. Bunun sırtlanları yatıştıracağını farkında. Fakat o kadar aşağılayıcı, o kadar aşırı, o kadar hastalıklı bir şey ki aynı zamanda, yapacak olursa bir sınırı aşacağını, gerçekten hastaneye kapatılması gereken biri haline geleceğini biliyor. Uzun bir süre sonra güçbela ayırıyor kendini pervazdan, titrek elleriyle kapıyı çarpıyor, sürgüyü yuvasına sokup aksak adımlarla uzaklaşıyor.

Ertesi gün işyerinde, müvekkil sigara içmek isteyince, ortaklardan biri olan Sanjay'la birlikte aşağı iniyorlar. Sigara içen birkaç müvekkili var, sigaraya çıktıklarında o da geliyor, toplantıya kaldırımda devam ediyorlar. Lucien'in teorisine göre sigara tiryakileri en çok sigara içerken rahatlayıp gevşedikleri için, en kolay manipüle edilebilecekleri zaman da sigara içtikleri andı; bunu söylediğinde gülmüştü ama Lucien'in haklı olduğunu da içten içe biliyordu.

O gün ayakları çok ağrıdığı için tekerlekli sandalyesini kullanıyor ama müvekkillere bu kadar âciz görünmekten de hiç hoşlanmıyor. "İnan bana Jude" demişti Lucien yıllar önce ona bu kaygısını dile getirdiğinde, "müvekkiller sen otur-

san da ayakta da dursan adamı ipe götürecektir puştun teki olduğunu biliyorlar, o yüzden hiç zahmet etme, otur yerinde.” Hava soğuk ve kuru, bir sebepten ayaklarındaki ağrıyı hafifletiyor ve üçü durmuş konuşurlarken, müvekkilin sigarasının ucunda nefes çektikçe bir parlayıp bir küllenen turuncu köze hipnotize olmuşçasına baktığını fark ediyor. Ne yapacağına o anda karar veriyor ama hemen ardından karnına şiddetli bir yumruk iniyor; çünkü Willem’e ihanet etmekle kalmayacak, yalan da söyleyecek.

O gün cuma, arabayla Andy’ye giderken bir çözüm bulduğu için sevinçle ve heyecanla plan kuruyor. Andy o gün neşeli ve didişken bir ruh halinde, ona ve yoğun enerjisine kendini kaptırıyor. Ne zaman olduğunu tam bilmesede, Andy’yle bacaklarından atsan atılmaz, satsan satılmaz, devamlı bakıma ihtiyaç duyan ama terk de edilemeyen bir akrabadan bahseder gibi konuşmaya başladılar. “Huysuz ihtiyarlar” diyor Andy onlara ve bunu ilk duyduğunda lakabın çok oturmasına, içten içe sevmesine rağmen hissettirdiği çaresizlik nedeniyle sevgi gösterememeyi ifade etmesine çok gülmüştü.

“Huysuz ihtiyarlar nasıl?” diye soruyor Andy şimdi, o da gülümseyerek cevap veriyor: “Olağan huysuzluklarıyla bütün enerjimi tüketiyorlar.”

Ama aklı aynı zamanda yapacağı şeyle de meşgul ve Andy “Hayat arkadaşın ne âlemlerde bu aralar?” diye sorduğunda “O ne demek şimdi?” diye tersliyor onu ve Andy de durup şaşkınlıkla ona bakıyor. “Hiç” diyor, “Willem’in nasıl olduğunu sormak istedim.”

Willem diye geçiriyor içinden ve adını duymak bile onu eleme boğuyor. “Harika” diyor sessizce.

Muayenenin sonunda Andy hep yaptığı gibi kollarına da bakıyor ve son birkaç seferki geleneği bozmayarak, tasvip ettiğini belirten bir homurtu çıkarıyor.

“Epey kestin bu işi” diyor. “Şaka değil.”

“Beni tanıyorsun, kendimi geliştirmeye her zaman açığım” diyor keyifli bir sesle, fakat Andy gözlerine dikkatle bakıyor. “Biliyorum” diyor yumuşak bir sesle. “Zor olduğunu da biliyorum Jude. Ama gerçekten seviniyorum.”

Andy yemekte kardeşinin gıcık olduğu yeni erkek arkadaşından şikâyet ediyor. “Andy” diyor ona, “Beckett’ın *bütün* erkek arkadaşlarından da nefret edemezsin ya!”

“Biliyorum, biliyorum” diyor Andy. “Ama çok eften püften bir adam, Beckett çok daha iyilerini bulabilir. Herif Proust’un adını hiç duymamış, söyledim mi sana?”

“Birkaç kez” diyor içten içe gülümseyerek. Beckett’ın nefret uyandıran yeni erkek arkadaşını –tatlı, neşeli, peyzaj mimarı olmaya çalışan bir çocuk– üç ay önce Andy’nin evindeki yemek davetinde tanımıştı. “Ama Andy, iyi bir çocuğa benziyordu. Hem Beckett’ı da çok seviyor. Kaldı ki oturup adamla Proust mu tartışacaktın?”

Andy iç geçiriyor. “Jane gibi konuştun” diyor mutsuzlukla.

“Madem öyle” diyor yine gülümseyerek, “Jane’i dinle bari.” Bunun üzerine haftalardır hissetmediği bir hafifliğe kapılarak gülüyor, tek sebebi de Andy’nin somurtması değil. “Dünyada *Kayıp Zamanın Peşinde*’yi okumamış olmaktan daha ağır suçlar da var malum.”

Eve dönerken planını aklından geçiriyor ama sonra beklemesi gerektiğini fark ediyor çünkü elini mutfakta yaktığını öne sürecek ve bir şeyler ters gidip Andy’yi görmesi gerekirse, Andy ona birlikte yemeğe çıktıkları gece neden yemek yaptığını sorar. Yarın diye düşünüyor, yarın yaparım. Bu şekilde, akşam Willem’e yazacağı mailde JB’ye muz kızartması yapacağını da araya sıkıştırabilir; ansızın aklına gelmiş fakat çok kötü sonuçlanmış bir karar olur bu.

Akıl hastaları böyle planlar yaparlar, farkındasın değil mi diye soruyor içindeki sevimsiz, küçümseyici ses. *Böyle planlar ancak hasta bir zihnin eseri olabilir.*

Kes diyor sese. Konuşma. Bunun hastalıklı olduğunu bilmem, hasta olmadığının işaretidir. Bunun üzerine kahkahayı basıyor ses: onun savunmaya geçmesine, altı yaşındaki çocuk mantıksızlığıyla hareket etmesine, “hasta” kelimesinden tiksiniş kendine hiç konuduramamasına. Ama sesin alaycı, küstah sevgisizliği bile onu durdurmaya yetmiyor.

Ertesi akşam Willem’in kısa kollu tişörtlerinden birini giyip mutfığa geçiyor. İhtiyacı olan zeytinyağını, uzun kibriti alıyor. Sol kolunu yolunacak tavukmuş gibi lavaboya koyduktan sonra, avcunun birkaç parmak üstündeki bir noktayı seçip yağa bandırdığı kâğıt havluyu kayısı büyüklüğünde bir alana iyice sürüyor. Parıldayan yağ lekesine birkaç saniye baktıktan sonra derin bir nefes alıp kibriti çakıyor ve alevini, tutuşana kadar cildine değdiriyor.

Acısı, acısı ne ki? Yaralandığından bu yana, hayatında acı içinde geçirmediği bir gün dahi olmadı. Bazen kesintili, hafif, seyrek oluyor acı. Ama hep var. “Çok dikkat etmen lazım” deyip duruyor Andy ona. “O kadar alışkanlık kazandın ki, ciddi bir şeyin belirtisi olduğunda bile fark etmeyebilirsin. Ağrı seviyen beş veya altı bile olsa, yara buna benziyorsa” – bacağında açılmış bir yaraya ve çevresindeki, zehirli kangerene dönüşür gibi kararmış etlere bakıyorlardı– “çoğu insan için bunun dokuz, hatta on olduğunu düşünmen ve mutlaka gelip beni görmen lazım. Tamam mı?”

Fakat bu onlarca yıldır hissetmediği gibi bir acı, avazı çıktığı kadar bağılıyor. Sesler, yüzler, anı parçaları, gariپ çağrışımlar dolanıyor zihninde: Yanık zeytinyağı kokusu, Willem’le Perugia’da yedikleri ızgara mantarı hatırlatıyor, oradan yirmili yaşlarında Malcolm’la Frick’te gezdikleri Tintoretto sergisine uzanıyor, aklına yurttaki herkesin Frick demesine anlam veremediği, asıl adı Jed olan bir çocuk geliyor, çocuk onu ahırda geçirdikleri gecelere götürüyor, ahır deyince Sonoma’nın dışında puslu bir düzlükte buldukları saman

balyasında Luke Birader ile seks yaptıkları geliyor aklına, oradan bir başkası, bir başkası, bir başkası... Yanık et kokusu geliyor burnuna, girdiği transtan çıkıp deli gözlerle ocağa bakıyor, ızgarada et filan mı unuttu diye ama hiçbir şey yok, fark ediyor ki koku kendisinden gelmekte, aşağıda tuttuğu kolu pişiyor, bunun üzerine nihayet musluğu açıyor ve suyun yanığa çarpıp zeytinyağı dumanları saçmasıyla bir daha çığlık atıyor. Bunun üzerine yine deli gibi, ocağın sol üstündeki dolapta duran deniz tuzu kavanozuna uzanıyor sağ eliyle, sol kolu işe yaramaz halde lavabonun içinde, böbrek şekilli metal tepsiye bırakılmış ampüte uzuv gibi, ağlayarak bir avuç keskin köşeli kristal alıp basıyor yanığa, acı akkordan da ak halde canlanıyor, sanki güneşe baka baka kör olmuş.

Uyandığında kendini yerde, başını lavabonun altındaki dolaba yaslamış halde buluyor. Kolları bacakları seğirmekte; ateşi çıkmış ama üşüyor bir yandan da, yumuşak bir şeymiş ve onu yutabilirmiş gibi dolaba yaslanıyor. Gözlerini kapattığında sırtlanları görüyor; sanki gerçekten etiyile beslenmişler gibi yalanıyorlar. *Mutlu musunuz* diye soruyor onlara. *Rahatladınız mı?* Cevap veremiyorlar elbette ama doymuş ve sersemlemişler, üzerlerine ağırlık çöktüğünü, gözlerinin kapandığını, uyukladıklarını görüyor.

Ertesi gün ateşi yükseliyor. Mutfaktan yatağa gidebilmesi bir saat sürüyor çünkü dizleri tutmuyor, kollarıyla da kaldıramıyor kendisini. Uyumaktan çok bilinci kapanıp açılıyor, acı gelgit gibi vuruyor içine, kimi zaman iyice çekilip uyanmasına imkân veriyor, bazen de boz bulanık, kirli bir dalgayla örtüyor üzerini. O gece iyice ayılıp koluna baktığında geniş, kavruk bir daire görüyor; cadı yakmak gibi korkunç bir ritüelin sürdürüldüğü bir meydan sanki burası. Ya da kurban kesme. Ruh çağırma. Deriye hiç benzemiyor (artık değil de zaten); kâğıt gibi, tahta gibi, zift gibi yanıp kül olmuş.

Pazartesi itibariyle iltihap kapacağıının farkında. Öğlen

saatinde bir gece önce yaptığı pansumanı değiştiriyor, gazlı bezi kaldırırken cildi de yırtılıyor ve çığlık atmamak için cep mendilini ağzına tıkıyor. Fakat bir şeyler dökülüyor kolundan, kan pıhtısı kıvamında ama kömür renginde; tuvalette yere oturup ileri geri sallanıyor, dün yedikleri ve mide asitleri ağzına geliyor, kolu ise kendi hastalığını, kendi dışkılarını püskürtmekle meşgul.

Ertesi gün acı daha da şiddetlenince işten erken çıkıp Andy'ye gidiyor. "Aman Tanrım" diyor Andy yarayı gördüğünde ve ilk kez gerçekten nutku tutuluyor, bu da onu iyice telaşlandırıyor.

"Düzeltebilir misin?" diye fısıldıyor çünkü o güne kadar kendine düzeltilemeyecek derecede zarar verebileceğini hiç düşünmemişti. Andy'nin kolunun kesilmesi gerektiğini söylediği geliyor bir an gözünün önüne, sonra ilk düşündüğü de Willem'e ne diyeceği.

Ama "Evet" diyor Andy. "Elimden geleni yaparım, sonra da hastaneye gideceksin. Uzan bakalım." Uzanıyor, Andy'nin irini akıtıp yarayı temizlemesini ve pansuman yapmasını bekliyor, çığlık attığında Andy'nin özürlerini kabul ediyor.

Bir saatlik bir operasyonun ardından doğrulabildiğinde – Andy lokal anestezi de yapıyor yaranın çevresine– sessizce bakıyorlar.

"Böyle mükemmel daire şeklinde bir üçüncü derece yanığın nasıl olduğunu açıklayacak mısın bana?" diye soruyor Andy sonunda, o ise Andy'nin buz gibi iğneleyici sesine aldırış etmeden hazırladığı hikâyeyi aktarıyor: Muz kızartması yaparken tava alev aldı.

Bir sessizlik daha oluyor, hoşuna gitmeyen bir değişiklik- le bu kez. Sonra Andy çok alçak sesle "Yalan söylüyorsun Jude" diyor.

"Nasıl yani?" diye soruyor, içmekte olduğu portakal suyu- na rağmen boğazı ansızın kuruyarak.

“Yalan söylüyorsun” diyor Andy bir daha, aynı alçak sesle, o ise muayene masasından atlıyor, elindeki portakal suyu şişesi yere düşüp tuzla buz olurken kapıya yöneliyor.

“Dur” diyor Andy, buz gibi, öfkeli. “Çabuk anlat bana Jude. *Ne bok yedin sen?*”

“Söyledim ya” diyor, “anlattım işte.”

“*Hayır*” diyor Andy. “Ne yaptıysan tek tek anlat Jude. Söyle o kelimeleri. *Söyle* dedim. Ağzından çıkacak o kelimeler.”

“*Söyledim işte*” diye bağılıyor ve kendini feci hissediyor, beyni kafatasına güm güm vuruyor, ayakları eriyik demire sokulmuş, kolunun üzerinde kaynayan bir kazan var. “Bırak beni Andy. *Bırak gideyim.*”

“*Hayır*” diye bağırarak karşılık veriyor Andy. “Jude, sen, sen...” Duruyor, o da duruyor, ikisi de Andy’nin ne söyleyeceğini duymayı bekliyor. “Sen hastasın Jude” diyor alçak ve dertli bir sesle. “Delisin sen. Bu yaptığın delilik. Seni sene-lerce kapattırarak, kapattırması da gereken bir delilik. Hastasın, çok hastasın, delisin ve yardıma ihtiyacın var.”

“*Sakın bana deli deme!*” diye bağılıyor var gücüyle, “*sakın! Deli değilim ben! Değilim.*”

Ama Andy dinlemiyor. “Willem cuma günü dönüyor değil mi?” diye soruyor cevabını bildiği halde. “Bugünden itibaren tam bir haftan var ona söylemek için Jude. Bir hafta. Söylemezsen ben söyleyeceğim.”

“*Yasal* açıdan bunu yapamazsın Andy” diye bağılıyor ve etrafındaki her şey dönmeye başlıyor. “Sana öyle bir tazminat davası açarım ki...”

“Biraz içtihat hukuku öğren avukat bey” diye tıslıyor Andy. “*Rodriguez ve Mehta* davası. İki yıl önce. İsteği dışında sağlık kurumuna yatırılan hasta bir kez daha kendine ciddi zarar verme teşebbüsünde bulunursa, doktorunun hasta yakınına haber verme hakkı –ne hakkı, *mecburiyeti*– var. Hastanın rızasına mızasına da bakılmıyor.”

Bunun üzerine acıdan, korkudan ve Andy'nin söylediklerinin şaşkınlığından dili tutuluyor. Daha önce defalarca geldiği muayene odasında hâlâ karşılıklı dikiliyorlar ama dizlerinin bağının çözüldüğünü, üzerine büyük bir kederin çöktüğünü, öfkesinin sönmeye yüz tuttuğunu hissedebiliyor. "Andy" derken sesinin yalvarır gibi çıktığının farkında, "lüt-fen söyleme ona. Lütfen söyleme. Söylersen terk eder beni." Söylerken bunun doğru olduğunu biliyor. Willem'in neden terk edeceğini kestiremiyor –yaptığından ötürü mü, yalan söylediğinden ötürü mü– ama terk edeceğini biliyor. Yaptığını sekse devam edebilmek için yapmış olsa da, çünkü sekse devam etmezse Willem'in onu terk edeceğini biliyor, söylediği takdirde yine terk edileceğinin farkında.

"Bu sefer olmaz Jude" diyor Andy, artık bağırmasa da sesi ciddi ve kararlı. "Bu sefer senin arkanı toplamayacağım. Sana bir hafta mühlet."

"Ama onu ilgilendiren bir şey değil ki" diyor çaresizce. "Benim kendi derdim bu."

"İşte orada yanılıyorsun Jude" diyor Andy. "Onu da çok ilgilendiriyor. Bir insanla ilişki içinde olmak bu demektir, almıyor mu bunu kafan hâlâ? Canının istediği şekilde davranamayacağını anlayamıyor musun? Kendine zarar verirsen ona da vermiş olacağına kafan basmıyor mu?"

"Hayır" diyor başını sallayıp ayakta durabilmek için muayene masasının kenarına tutunarak. "Hayır. Ona bir zarar vermemek için kendime bunu yapıyorum. Onu kurtarmak için yapıyorum bunu."

"Hayır" diyor Andy. "Bu ilişkiyi berbat edersen Jude –seni gerçekten seven, seni gerçekte olduğun gibi görmekten başka bir şey istemeyen birine yalan söylemeye devam edersen– yalnızca kendini suçlayabilirsin. Tek kabahatli sen olursun. Kabahatinin sebebi de kişiliğin ya da sana yapılanlar veya taşıdığın hastalıklar ya da nasıl görüldüğüne dair dertlerin

değil, davranış şeklin, Willem'e açık açık konuşacak kadar güvenmemen, onun sana *her zaman* ama her zaman gösterdiği cömertlik ve inancı göstermemen olur. Biliyorum kafanda onu koruduğunu sanıyorsun ama öyle değil. Bencilsin. Bencilsin, inatçısın, gururuna yenik düşüp hayatta başına gelen en güzel şeyi mahvedeceksin. Anlamıyor musun bunu?"

O akşam ikinci kez dili tutuluyor ve nihayet, bitkinlikle yere yıkılacağı sırada Andy yetişip beline sarılıyor ve bu şekilde konuşma sona eriyor.

Andy'nin ısrarıyla sonraki üç geceyi hastanede geçiriyor. Gündüz işe gidiyor, akşam hastaneye dönüyor, Andy tekrar yatışını yapıyor. İki koluna tepesinden birer serum bağlı. Birinde sadece glikoz olduğunu biliyor. Diğerinde başka bir şey var, acıyı bulandırıp hafifleten, uykusunu koyulaştırıp sakinleştiren, Japonların eski tahta baskı resimlerinde karlı bir kış manzarasında yürüyen hasır şapkalı adamın üstünde uzanan lacivert gökyüzüne benzeten bir şey.

Günlerden cuma. Eve dönüyor. Willem de akşam on civarı gelecek, Bayan Zhou temizlik yapmış olsa da kendisi bir daha üzerinden geçip hiçbir kanıt, hiçbir ipucu bırakmamak istiyor, gerçi bağlamdan kopuk olunca ipuçları –tuz, kibrit, zeytinyağı, kâğıt havlu– ipucu bile değil, gündelik hayatlarının simgeleri, her gün birlikte kullandıkları şeyler.

Ne yapacağına hâlâ karar veremedi. Bir sonraki pazar gününe kadar zamanı var; Andy'den yalvar yakar dokuz gün daha süre aldı, tatil başlıyor, çarşamba Şükran Günü için Boston'a gidecekler, Willem'e söylemek –ya da (bunu açıklamadıysa da) Andy'ye fikrini değiştirmek– için biraz daha zaman lazım diyerek onu ikna etti. Geçen birkaç gece uzun uzun uyumasının bir kötü tarafı, bu durumun altından nasıl kalkacağını düşünmeye imkân bulamaması oldu. Bir seyirlik oyun haline geldiğini, içinde yaşayan sansar benzeri yaratığın, sırtlanların, seslerin ne yapacağını görmek, burun

kıvırmak, küçümsemek, yanlış yaptığını söylemek için fırsat kolladığını hissediyor.

Salondaki kanepeye oturup beklemeye başlıyor, gözlerini açtığında ise Willem yanında, gülümseyerek adını söylüyor; sol koluna fazla kuvvet vermemeye dikkat ederek sarılıyor ona ve o bir an için her şey mümkünmüş gibi geliyor, aynı zamanda tarife gelmez derecede zor.

Bu olmadan nasıl yaşarım? diye soruyor kendisine.

Sonra da: *Ne yapacağım ben?*

Dokuz gün diye dürtüyor içindeki ses. *Dokuz günün var.*

Ama kulak asmıyor.

“Willem” diyor Willem’in kollarının arasında. “Geldin demek, nihayet geldin.” Willem’in ürperdiğini fark etmeyeceğini umarak uzun uzun soluk veriyor. Defalarca “Willem” diyor, ağzını onun adıyla dolduruyor. “Willem, Willem... Seni nasıl özledim bilemezsin.”

Gitmenin en güzel tarafı eve dönmesi. Kimin lafıydı bu? Onun değil ama söylese söylerdi diye düşünüyor evin içinde dolanırken. Günlerden salı, öğle vakti, yarın Boston’a gidecekler arabayla.

İnsan evini seviyorsa –aslında sevmiyorsa bile– eve döndüğü ilk hafta kadar rahat, sevinçli şey az bulunur. O hafta sabahın üçünde yırtınan araba alarmları, geç kalkmak istediğinde pencere pervazına konup ötüşen kumrular gibi insanı sinir eden şeyler bile kişiye kalıcılığını, ne kadar uzağa ve ne kadar uzun süreyle gitmiş olursa olsun hayatının, kendi hayatının onu kucaklayacağını hatırlatır.

Yine o hafta, insan zaten sevdiği şeyleri sırf varlıklarından ötürü bağrına basacak gibi olur: Crosby Sokak’ta şeker kaplı ceviz satan ve koşu sırasında selamına hep karşılık veren adam; bir alt sokaktaki kamyonunda satılan, Londra’da

bir gece aşererek uyandığı bol turp turşulu falafelli sandviç; hatta bu daire ve gün boyunca o pencereden bu pencereye, bir uçtan bir uca gezinen gün ışığı, kendi eşyaları, yiyecekleri, yatağı, duşu ve kokuları.

Bir de tabii geri döndüğün insan var: yüzü, bedeni, sesi, kokusu, dokunuşu, ne kadar uzun anlatırsan anlat konuşmak için sözünü bitirmeni beklemesi, yüzüne ayın doğuşu gibi aheste yayılan gülümsemesi, seni özlediğinin ve döndüğüne sevindiğinin apaçık belli olması. Bir de şanslıysan, sen uzaktayken senin için yaptığı şeyler: Kilerde, dolapta, buzlukta en sevdiğin yiyecekleri, rafta en beğendiğin İskoç viskisini bulmak. Geçen yıl tiyatrodan kaybettim sandığın sevgili kazağının yıkanmış, ütülenmiş olarak rafta seni karşılaması. Gömleklerindeki gevşek düğmeler sağlamca dikilmiş olacak. Sana gelen mektupları, masasının bir tarafına güzelce dizmiştir; bir Avusturya birası için Almanya'da çekeceğin reklam filmine dair kontratı incelemiştir, avukatıyla görüşmen için kenarlarına notlar almıştır. Üstelik lafı bile edilmez, içinden gelerek ve mutlulukla yaptığını bilirsin, ve yine bilirsin ki bu evde, bu ilişkide olmayı sevmenin bir sebebi –sebeplerden biri ama önemli– karşındakinin sana hep bir yuva kurmasıdır, bunu söylediğinde ise gücenecek yerde mutlu olur, sen de sevinirsin çünkü içinden gelerek, minnettarlıkla söylemiştir. O anlarda –eve döndükten yaklaşık bir hafta sonra– neden bu kadar sık gittiğini düşünür, önümüzdeki yılın işleri de bittikten sonra ait olduğun bu yerde bir süre yerleşik kalmayı düşünürsün.

Ama aynı zamanda da bilirsin –ve o da bilir– ki sürekli gidişin kısmen de olsa tepkiseldir. Jude ile ilişkisi kamuoyuna duyurulduktan sonra, Kit ve Emil'le birlikte neler olacağını beklerken, gençliğinde yaşadığı kaygılar tekrar çıktı karşısına: Ya bir daha iş bulamazsa? Ya buraya kadardıysa? Şimdi biliyor ki işleri hissedilir bir aksama olmadan devam et-

ti, ama şartlarının değişmediğini, bazı yönetmenlerin tercihi iken bazılarının tercihi olmamayı sürdürdüğünü (“Saçmalık” demişti Kit, o da memnun olmuştu, “seninle herkes çalışmak ister”), eskisine göre ne daha iyi ne de daha kötü bir aktör olduğunu idrak etmesi bir yıl sürdü.

Gelgelelim, aynı aktör olmasına izin verildiyse de aynı kişi olmasına verilmedi ve eşcinsel olduğu açıklandıktan sonra- ki aylarda –zaten hiç inkâr etmedi, bu tür inkârlarla ve kabullerle ilgilenecek bir halkla ilişkilercisi yoktu– uzun süredir sahip olmadığı kadar çok kimliğe aynı anda sahip buldu kendisini. Hayatının büyük bölümünde çeşitli kimliklerden sıyrılması gerekmişti: Kardeşlik kimliğini, oğulluk kimliğini çıkarıp atmıştı. Ama tek bir açıklamanın ardından eşcinsel erkek, eşcinsel aktör, ünlü eşcinsel aktör, ünlü ve katılımdan uzak duran eşcinsel aktör, son olarak da ünlü ve hain eşcinsel aktör oluvermişti. Bir yıl kadar önce, uzun zamandır tanıdığı Max adlı bir yönetmenle akşam yemeğine çıkmış, sohbet sırasında Max onu bir eşcinsel hakları örgütü yararına düzenlenen gala yemeğinde konuşma yaparak eşcinselliğini açıklamaya ikna etmeye çalışmıştı, o da Max’e yemeğe katılmaktan ve bir masanın sponsorluğunu üstlenmekten –on yıldır yapıyordu bunu– mutluluk duyacağını ama açıklama yapmayacağını, çünkü açıklayacak bir şeyi olmadığını söylemişti; eşcinsel değildi ki.

“Willem” dedi Max, “bir erkekle ilişkin var, hem de ciddi bir ilişki. Eşcinselliğin tanımı bu!”

“Ben bir erkekle ilişki içinde değilim” dedi kelimelerin saçmalığının farkına vararak, “ben Jude’la ilişki içindeyim.”

“Yok artık daha neler” diye mırıldandı Max.

İç geçirmişti bunun üzerine. Max ondan on altı yaş büyüktü, kimlik politikalarının bizzat kimliğin kendisi olduğu bir dönemde yetişmişti, onun –ve eşcinselliğini açıklaması için yalvaran, didikleyen, açıklamayınca da onu kendinden nef-

retle, korkaklıkla, ikiyüzlülükle, inkârla suçlayan diğer insanların- argümanlarını anlıyordu; temsil etmeyi hiç istemediği bir şeyi temsil etmeye başladığının farkındaydı, temsil etme ya da etmeme durumunun aslında teferruat olduğunu da biliyordu. Ama yine de yapamıyordu.

Jude ona, Caleb'le ilişkilerini ikisinin de kimseye anlatmadığını söylemişti; her ne kadar Jude bunu utandığından (Caleb ise, Willem öyle umuyordu ki, bir damlacık olsun suçluluk duyduğundan) yapmışsa da, kendisi de Jude ile ilişkisinin ikisi dışında kimse için var olmadığını düşünüyordu: Kutsal bir şeydi sanki; uğruna savaş verilmiş, ikisine özel bir şey. Elbette gülünç bir düşünceydi bu ama öyle geliyordu işte, onun konumunda bir aktör olmak birçok bakımdan meta haline gelmekti; sağa sola çekistirilecek, hakkında kavga edilecek, tipine veya performansına dair ağzı olan herkesin konuşacağı, eleştireceği bir nesne olmaktı. Fakat onun ilişkisi farklıydı: Bu ilişkide, karşısındaki için bir rol oynuyordu, karşısındaki onun tek izleyicisiydi ve başkaları ne kadar izlediklerini düşünseler de aslında görmüyorlardı.

İlişkinin kutsal gelmesinin bir sebebi de yakın zamanda -son altı ayda- ritmine alıştığını hissetmesiydi. Karşısındaki kişinin, bazı bakımlardan tanıdığını sandığı kişi olmadığını fark etmiş, başka hangi yönlerini de göreceğini anlaması biraz sürmüştü: Sanki baştan beri pentagram sandığı şey beşgen prizma çıkmıştı, çok daha fazla sayıda yüzü, kenarı, köşesi vardı, ölçmesi çok daha zordu. Buna rağmen gitmeyi düşünmemişti. Sevgiden, sadakatten, meraktan hiç sorgulamaksızın kalmıştı. Ama kolay da olmamıştı. Hatta kimi zamanlar hırçın çatışmalar yaşanmıştı, bazı alanlarda durum hâlâ böyleydi. Kendi kendine, Jude'u düzeltmeye çalışmayacağına dair söz verirken, birini çözmenin onu düzeltmeyi de *istemek* demek olduğunu unutmuştu: Bir soruna teşhis koyduktan sonra onu çözmeye çalışmamak hem ihmalkârlık hem vicdansızlıktı.

Öncelikli mesele seksti: Cinsel hayatları ve Jude'un buna karşı tutumu. Jude ile birlikte oldukları ve onun hazır olmasını beklediği on aylık dönemin sonuna doğru (on beş yaşından bu yana cinsellikten uzak geçirdiği en uzun süreydi, biraz da kendini kendine meydan okumak için başarmıştı; sevgilileri ekmek veya makarnayı kesince kendileri de uzak duran kadınlar ve erkekler gibi), bu işin sonunun nereye varacağını, Jude'un seks yapma kabiliyeti dahi bulunmayan biri olup olmadığını merak etmeye başladı. Jude'un istismara uğramış olduğunu, başına kötü bir olay (ya da olaylar) geldiğini bir biçimde biliyordu, hep farkında olmuştu, fakat bunları onunla konuşacak munasip bir dil bulamadığı için de utanıyordu. Kendisine, doğru sözcükleri *bulabilse* bile Jude'un hazır olmadan bunları konuşmayacağını söylüyordu, fakat içten içe biliyordu ki korkaktı ve hareketsizliğinin sebebi de korkaklığıydı. Fakat Texas dönüşünde nihayet seks yapmışlardı ve rahatlamıştı, onun da kendisi kadar zevk almasından, zorlama ve sahte bir şey olmamasından ötürü de rahatlamıştı; Jude'un cinsel maharetinin tahmininden çok daha fazla çıkması üzerine de üçüncü kez rahatlamayı kendine hak görmüştü. Fakat Jude'un bu kadar deneyimli olmasının *sebebini* belirlemeye içi elvermiyordu: Acaba Richard haklıydı da Jude bunca yıl ikili bir hayat mı sürmüştü? Fazlasıyla kolay bir açıklamaydı. Ama bunun alternatifi –yani Jude'un bu becerileri onunla tanışmadan önce, dolayısıyla da çocukluğunda edinmiş olması– altından kalkılacak gibi değildi. O da çok ezilmesine rağmen hiçbir şey söylemedi. Hayatını kolaylaştıran teoriye inanmayı seçmişti.

Fakat bir gece rüyasında, Jude'la yeni seks yaptıklarını (ki yapmışlardı), Jude'un yanında ağlamakta, sesini çıkartmamak için çok uğraşsa da başaramamakta olduğunu görmüştü ve rüyada olmasına rağmen neden ağladığını çözmüştü: Yaptığı şeyden ve Willem'in ona bunu yaptırmasın-

dan tiksiniyordu. Ertesi akşam Jude'a açık açık sordu: *Hoşuna gidiyor mu ki?* Ne cevap vereceğini kestiremeden beklemiş, Jude sonunda evet deyince de bir daha rahatlamıştı: Tiyatroları sürecektir, dengeleri bozulmayacak, yürütmesini bırak nasıl başlatacağını bile bilmediği bir konuşma yapmak zorunda kalmayacaktı. Dalgalarda fındık kabuğu gibi sallanan bir kayık geliyordu gözünün önüne: Kapkara, canavarların kol gezdiği, salkım salkım yosunların salındığı suların dibine çekip gözden kaybetmek istedikleri kayık tam alabora olacakken yine doğrulup seyrine devam ediyordu.

Gelgelelim, hesabını tutamayacağı kadar seyrek ve beklenmedik bazı anlarda, içine girdiği sırada Jude'un yüzünü görür ya da sonrasında kesif bir karanlık şiddetindeki sessizliğini duyar ve Jude'un ona yalan söylemiş olduğunu anlardı: Ona sadece tek cevabını kabul edeceği bir soru sormuş, o da istediği cevabı vermişti ama içinden geçen o değildi. Bunun üzerine kendi kendisiyle münakaşaya girer, bu davranışının haklılığını kendine kanıtlamaya çalışır, bir de bunun için kendine kızardı. Ama bütünüyle dürüst olduğunda, bir sorun olduğunu bilirdi.

Sorunun ne olduğunu tam dile de getiremiyordu: Bir yandan, o her istediğinde Jude da seks yapmak istiyor gibiydi. (Aslında bu bile şüpheli değil miydi?) Öte yandan ön sevişmeye bu kadar mesafeli, seksin konusunun açılmasını istemeyen, kelimeyi dahi telaffuz etmeyen biriyle de karşılaşmamıştı. "Utaniyorum Willem" diyordu Jude her denediğinde. "Hemen yapalım işte." Sevişmelerinde saat tutulduğunu, onun görevinin de işini en özenli ve hızlı şekilde yapıp bir daha asla konusunu açmamak olduğunu fazlasıyla sık hissediyordu. Jude'un ereksiyon olamamasından çok, arada bir yaşadığı, kelimelere dökülemeyecek kadar tanımsız ve çelişkili bir his endişelendiriyordu onu: Her birleşmelerinde o Jude'a biraz daha yaklaşıırken, Jude da kendisini uzağa çekiyordu.

Jude söylemesi gerekenleri söylüyor, doğru sesleri çıkarıyordu, ihtiraslı ve istekliydi; ama biliyordu Willem, vardı işte bir *yanlıklık*. Aklı almıyordu, insanlar onunla seks yaptıktan hep hoşlanmıştı, o zaman bu neydi böyle? Bu onu, korktuğu cevabı alma pahasına da olsa bir cevap alabilmek için daha çok yapmaya itiyordu.

Cinsel hayatlarında bir sorun olduğunu bildiği gibi, farkında olmadan, kendisine söylenmemiş olmasına rağmen Jude'un kendini kesmesinin de seksle ilgisi olduğunu yine biliyordu. Bunu hissettiğinde de, kırk yıllık bahanesi *Willem Ragnarsson, sen ne yaptığını sanıyorsun? Bu işlere kafan basmaz senin* devreye girdiğinde olduğu gibi bir titreme geçiriyor, bu şekilde elini Jude'un yılanlar ve çıyanlarla dolu geçmiş kuyusuna daldırıp sararmış sarı plastik kılıfı içindeki o kalın kitabı alarak ilk okuyuşta anladığını sandığı şeyleri bir başkasına tekrar anlattırmaktan kurtarıyordu. Sonra bir tekinin dahi –kendisinin, Malcolm'un, JB'nin ve Richard'ın, hatta Harold'ın bile– deneme cesareti bulamamalarını düşünüyordu. Onlar da ellerini kirletmemek için başka sebepler üretmişlerdi. Aksini iddia edebilecek tek kişi Andy'ydi.

Onun için rol yapmak, bildiğini görmezden gelmek kolaydı çünkü rol yapmanın kendisi kolaydı genelde: Arkadaştlar çünkü, birlikte olmaktan hoşlanıyorlardı, Jude'u seviyordu, birlikte bir hayatları vardı, onu çekici buluyordu, onu arzuluyordu çünkü. Ama bir gün ışığında, belki alacakaranlık ve seher vakti tanıdığı Jude vardı, bir de her gece birkaç saatliğine arkadaşının bedenini ele geçiren Jude; bu ikinci Jude'dan bazen korkuyordu ki, gerçek Jude da o Jude'du: Evlerinde yalnız bir hayalet gibi dolaşan, acıdan gözleri büyümüşken jileti koluna ağır ağır çekmesini izlediği, ne kadar güvence verirse versin ve ne kadar tehdit savursun asla ulaşamayacağı o Jude. İlişkilerini gerçekte o Jude'un yönettiğini, o varken Willem'in dahi onu kovmayı

başaramadığını hissediyordu kimi zaman. Ama inadı inat-tı: Sevgisinin gücü, kuvveti, dirayeti sayesinde onu sürecekti buradan. Çocukça olduğunun farkındaydı ama bütün inat-lar çocukçadır. Bu konuda da inadı tek silahıydı. Sabır, inat, sevgi: Bunlardan birinin yeterli olacağına inanmak zorun-daydı. Ne kadar eskiye dayansa da, ne kadar uzun süredir yapılsa da Jude'un tüm alışkanlıklarından daha güçlü çıkacaklarına inanmak zorundaydı.

Bazen Andy ve Harold'dan bir nevi karne alıyordu, ikisi de teşekkür ediyorlardı ona yaptıkları için; bunu gereksiz bulsa da içini rahatlatıyordu bu çünkü onun da Jude'da gör-düğünü sandığı değişikliklerin –daha girişken olma, fiziksel açıdan mahcubiyetinin azalması– hayal mahsulü olmadığını gösteriyordu. Bir yandan da kendini Jude'a ve yaşadığı güç-lüklerin derinliğine dair yeni şüpheleriyle, bu zorluklarla başa çıkma niyetinin de, kabiliyetinin de olmadığı bilgisiyle ya-payalnız hissediyordu. Birkaç kere Andy'yi arayıp ne yapacağına, verdiği kararların doğru olup olmadığını sormaya çok yaklaşmıştı. Ama aramamıştı.

Bunun yerine, naif iyimserliğinin korkularını örtmesine, ilişkilerini özünde neşeli ve güneşli bir hale getirmesine göz yummuştu. Lisenard Sokak'ta da yaşadığı evcilik oynuyor-larmış duygusu ara sıra tekrar geliyordu: Çocukluk hayali-ni gerçekleştirip en iyi dostuyla birlikte dünyadan ve kural-larından kaçmış, ev olmayan fakat amacına uygun bir yer-de (tren vagonu, ağaç ev), birlikte, inandıkları için bir yuva kurmuşlardı. Bay Irvine'ın dedikleri bütünüyle yanlış de-ğildi, o günlerde hayatın otuz yıldır kopamadıkları bir pijama partisi gibi geldiğini hissediyor ve çoktan bırakmış olmaları gereken bir şeyi bu kadar uzun sürdürebildikleri için he-yecan duyuyordu: Birlikte partilere giderdin, biri olmadık bir laf ettiğinde masanın üstünden göz göze gelirdin, ifade-siz bakar ama kaşlarından birini çok hafif havaya kaldırır-

dı da ağzındaki lokmayı püskürtmemek için kafana aceleye bir bardak su dikedin; evinize –birbirinize hiç anlatmadığınız sebeplerden ötürü ayıp derecesinde çok sevdiğiniz, akıl almaz güzellikteki evinize– döndüğünüzde bütün gecenin dedikodusunu yapar da yanlarınız ağrıyınca kadar gülerdiniz. Ya da sorunlarını her gece senden akıllı ve düşünceli biriyle konuşur, çizgi romanlardaki kötü karakterler gibi saçmalık derecesinde para sahibi olmanın bunca yıla rağmen kurtulamadığınız şaşkınlığı ve huzursuzluğundan söz eder, arabayla onun ailesinin evine gider, arabanın radyosuna berbat bir şarkı listesi bağlar, bağıra bağıra eşlik ederken çocukluğunda yapmadığın yaramazlık ve şımarıklığı büyüklüğünde yapmış olurdun. Yaşın ilerledikçe birkaç gün birlikte olmayı bile gerçekten isteyeceğin insanların azlığı dikkatini çekerken, bu kadar esrarlı ve akıl karıştırıcı olmasına rağmen bir kişiyle yıllarını geçirmek istemene hayret ederdin. Demek ki: mutlu. Evet, mutluydu. Bunu uzun uzadıya düşünmesi gerekmiyordu. Çok düz, çok basit bir insan olduğunu biliyordu fakat insanların en karmaşığına çatmıştı.

“Tek istediğim” demişti Jude’a bir gece, içinde çaydanlıktaki su gibi fokurdayan hoşnutluğu açıklamaya çalışırken, “sevdiğim bir iş, başımı sokacak bir ev, yanımda da sevdiğim bir kişi. Bak bu kadar basit.”

Jude kederle gülmüştü. “Benim de tek istediğim bu Willem” demişti.

“Ama buna sahipsin zaten” demişti alçak sesle, Jude da sessiz kalmıştı.

“Evet” demişti sonunda. “Haklısın”. Ama pek inanmış gibi değildi.

O salı gecesi yan yana yatmış yarı sohbet eder, uykudan öldükleri halde uyanık kalmak istedikleri zaman giriştikleri yarı dağınık, sohbetimsi konuşmalar yaparken, Jude adını belli bir ciddiyetle söyleyince gözlerini açıyor. “Ne oldu?” diye

soruyor, Jude'un yüzü o kadar uyanık ve hareketsiz ki korkuyor. "Söylesene Jude" diyor.

"Willem, biliyorsun kendimi kesmemeye çalışıyorum" diyor, o da başıyla onaylayıp bekliyor. "Çalışmaya da devam edeceğim" diyor Jude. "Ama bazen, yani arada bir kendime hâkim olamayabilirim."

"Biliyorum" diyor. "Çok uğraştığını biliyorum. Senin için ne kadar zor olduğunu da biliyorum."

Jude bunun üzerine arkasını dönüyor, Willem de dönüp onu kollarına alıyor. "Yani bir hata yaparsam bana karşı anlayışlı olmanı istiyorum" diyor Jude boğuk bir sesle.

"Elbette olurum" diyor. "Tabii ki olurum Jude." Uzun bir sessizlik oluyor, Jude başka bir şey söyleyecek mi diye bekliyor. Zaten zayıf, maraton koşucusu gibi ince kaslı biri ama son altı ayda daha da zayıfladı, hastaneden çıktığı zamanki haline döndü, Willem daha da sıkı sarılıyor. "Yine kilo vermişsin" diyor ona.

"İşten" diyor Jude, tekrar sessiz kalıyorlar.

"Bence daha çok yemen lazım" diyor. Turing rolü için kilo alması gerekti, bir kısmını verdiyse de hâlâ Jude'un yanında iri bir tulum gibi kalıyor. "Andy sana iyi bakmadığımı düşünüp bana fırça atacaktır" diyor ve Jude gülme olduğunu tahmin ettiği bir ses çıkarıyor.

Ertesi sabah, yani Şükran Günü'nden önceki gün, neşeli uyanıyorlar –ikisi de seviyor araba yolculuğunu– ve valizlerini, Jude'un Harold ve Julia için pişirdiği kurabiye, pasta ve ekmeklerin bulunduğu kutuları arabaya koyup erkenden yola çıkıyorlar, SoHo'nun arnavutkaldırımlı sokaklarından hoplaya zıplaya geçtikten sonra FDR Çevreyolu'na çıkıyorlar, *Düetler*'in film müziklerine eşlik ederek gidiyorlar. Worcester yakınlarında bir benzin istasyonunda durdukları zaman Jude sakız ve su almak için benzinciye giriyor. Kendisi arabada oturup gazeteyi karıştırırken Jude'un telefonu ça-

linca uzanıyor, kimin aradığına bakıp telefonu açıyor.

“Willem’e anlattın mı?” dediğini duyuyor Andy’nin daha kendisi alo diyemeden. “Bugünden sonra üç günün kaldı Jude, ondan sonra ben anlatacağım. Çok ciddiylim.”

“Andy?” diyor ve ani, keskin bir sessizlik oluyor.

“Willem” diyor Andy. “Hasiktir.” Arkada bir çocuğun keyifli bir sesle “Andy Amca kötü kelimeler söyledi!” dediğini işitiyor, Andy bir daha küfür ediyor, ondan sonra sürgülü bir kapı kapanıyor. “Sen niye açıyorsun Jude’un telefonunu?” diye soruyor Andy. “O nerede?”

“Arabayla Harold ve Julia’ya gidiyoruz” diyor. “Jude su almaya çıktı.” Hattın diğer ucundan ses gelmiyor. “Neyi anlatacak Andy?” diye soruyor.

“Willem” diyor Andy, duruyor. “Olmaz. Söz verdim, önce onun anlatmasını bekleyeceğim.”

“Şimdilik bana bir şey anlatmadı” diyor ve içinin kat kat duygularla dolduğunu hissediyor: Korku üstüne sinir üstüne korku üstüne merak üstüne korku. “Andy, söyler misin lütfen?” diyor. İçinde bir panik yükseliyor. “Kötü mü?” diye soruyor. Sonra yalvarmaya başlıyor: “Andy bunu bana yapma.”

Andy’nin ağır ağır nefes aldığını duyuyor. “Willem” diyor alçak sesle. “Kolundaki yanığın gerçekte nasıl olduğunu sor. Kapatmam lazım.”

“Andy!” diye bağırıyor. “*Andy!*” Ama kapattı bile.

Başını çevirdiğinde Jude’un ona doğru yürüdüğünü görüyor. Yanığı düşünüyor: Nesi var ki? JB’nin sevdiği muz kırtarmasını yaparken yakmış. “Salak JB” demişti Jude’un kolundaki pansumanı gördüğünde, “yine bir şeyleri bok etmeyi başarmış.” Jude da gülmüştü. “Şaka bir yana” demişti, “iyi misin Judy?” Jude da iyi olduğunu söylemişti: Andy’ye gitmiş, bir tür yapay deriden nakil yapmışlardı. Bunu öğrenince, olayın ciddiyetini aktarmadığı için tartışmışlardı Jude’la –yazdığı mesaja bakılırsa hafif bir yanıktı, deri nakli gerek-

tirecek bir şey değildi—; bir de bu sabah, kolundaki yara acımasına rağmen arabayı Jude kullanmak isteyince tartışmışlardı, ama nesi vardı o yanığın? Derken Andy'nin sözlerinin tek bir şekilde yorumlanabileceği dank ediyor kafasına ve darbenin şiddetiyle başı döndüğünden gözlerini yere çevirmek zorunda kalıyor.

“Pardon” diyor Jude koltuğa otururken. “Çok kuyruk vardı.” Poşeti silkeleyip sakızı çıkarıyor, o sırada dönüp yüzünü görüyor. “Willem?” diyor. “Ne oldu? Yüzünden düşen bin parça.”

“Andy aradı” diyor ve Jude’un yüzüne bakıyor, korkuyla taş kesilmesini izliyor. “Jude” dediğinde kendi sesi çok uzaklardan, bir çukurun dibinden seslenir gibi geliyor, “kolundaki yanık nasıl oldu?” Ama Jude cevap vermiyor, bakmakla yetiniyor. *Gerçek olamaz bu* diyor içinden.

Ama elbette gerçek. “Jude” diyor tekrar, “kolundaki yanık nasıl oldu?” Fakat Jude ağzını açmadan bakıyor sadece, o da tekrar tekrar soruyor. Nihayet “*Jude!*” diye bağırıyor kendi öfkesine hayret ederek, Jude oturduğu yerde siniyor. “Jude! Anlat bana! *Hemen anlatacaksın olanları!*”

Bunun üzerine Jude duyamayacağı kadar alçak sesle bir şey geveliyor. “*Sesin çıksın*” diye bağırıyor ona. “*Seni duyamıyorum.*”

“Kendim yaktım” diyor Jude nihayet, usulcacık.

“Nasıl?” diye soruyor öfkeyle ve Jude yine ağzında geveliyor cevabı, pek bir şey anlamasa da bazı kelimeleri çıkarıyor: *zeytinyağı – kibrit – alev.*

“Neden?” diye bağırıyor çaresizlikle. “Neden yaptın bunu Jude?” Kendisine, Jude’a öyle kızgın ki, onu tanıdığından beri ilk kez vurmak istiyor ona, yumruğunun Jude’un burnuna indiğini, yanağına gömüldüğünü görebiliyor. Ağzının yüzünün kırılmasını istiyor, hem de onun eliyle.

“Kendimi kesmemeye çalışıyordum” diyor Jude vızıltıyla, bunun üzerine tepesi atıyor.

“Ha benim suçum mu yani?” diye soruyor. “Beni cezalandırmak için mi yapıyorsun bunu?”

“Hayır” diyor Jude yalvarırcasına, “hayır Willem, öyle değil, ben sadece...”

Ama sözünü kesiyor. “Luke Birader’in kim olduğunu bana neden hiç anlatmadın?” sözleri dökülüyor ağzından.

Jude’u irkiltiyor bu. “Ne?” diyor.

“Anlatacağına söz vermiştin, hatırladın mı?” diyor. “*Doğum günü hediyemdi hani.*” Son sözleri, istemediği kadar içineleyici. “Anlat bana” diyor. “Hemen anlat.”

“Anlatamam Willem” diyor Jude. “Lütfen. Lütfen.”

Jude’un büyük ıstırabını gördüğü halde bastırıyor: “Dört yılın vardı nasıl anlatacağını bulmak için” diyor ve Jude eğilip anahtarı kontaga takacakken elinden kapıyor. “Artık süren doldu. Hemen anlatacaksın.” Jude hâlâ tepki vermeyince yine bağılıyor ona: “*Anlat dedim.*”

“Manastırdaki biraderlerden biriydi” diye fısıldıyor Jude.

“Eee?” diye haykırıyor. *Gerizekâlıyım ben* diye düşünüyor bağırdığı sırada. *Aptalın, eblehin önde gideniyim. Enayilikten öleceğim.* Aynı anda da: *Benden korkuyor. Beni seven birine bağıríyorum ve benden korkmasına neden oluyorum.* Yıllar önce Andy’ye bağırdığı aklına geliyor: *Hastanı iyileştirmeyi beceremiyorsun diye hıncını benden çıkarma! Aman Tanrım, diye düşünüyor. Aman Tanrım, niye yapıyorum ben bunu?*

“Kaçtım onunla” derken sesi öyle cılız ki Jude’un, işitmek için eğilmesi gerekiyor.

“Sonra?” diyor ama Jude’un ağlamaklı olduğunu görünce bir anda durup arkasına yaslanıyor; bitkinliğinin ve kendisinden tiksintisinin üzerine korku da bastırdı: Ya bir sonraki sorusu nihayet kapıları açar da Jude hakkında öğrenmek istediği ve hiçbir zaman yüzleşmek istemediği her şey çağlayarak boşanırsa? Titrek nefeslerinden başka ses çıkmadan

uzun süre oturuyorlar. Parmak uçlarının uyuşmaya başladığını hissediyor. “Hadi gidelim” diyor sonunda.

“Nereye?” diye soruyor Jude, Willem de dönüp bakıyor.

“Boston’a bir saat yolumuz kaldı” diyor. “Bizi bekliyorlar zaten.” Jude başıyla onaylıyor, yüzünü mendiliyle silip ondan anahtarları alıyor ve yavaşça benzin istasyonundan çıkıyor.

Otoyolda giderlerken, insanın kendisini yakmasının ne demek olduğu bir anda gözlerinde canlanıyor. İzci kampında yaktığı kamp ateşleri geliyor aklına, top yapılmış gazete kâğıdının etrafına dalları dizmesi, parıldayan alevlerin etrafında havanın bulanıklaşması, o feci güzellik. Sonra Jude’un bunu tenine yaptığını düşünüyor, turuncunun etini kemirdiğini görüyor ve midesi bulanıyor. “Sağa çek” diyor Jude’a güçbela, Jude da sert bir frenle durunca yola eğilip midesinde hiçbir şey kalmayınca kadar kusuyor.

“Willem” dediğini duyuyor Jude’un ve sesini duymak onu hem kudurtuyor, hem de yıkıyor.

Yolun kalanında konuşmuyorlar, Jude arabayı zıplatarak Harold’la Julia’nın garaj yoluna soktuktan sonra kısacık bir an birbirlerine bakıyorlar ve hiç görmediği birine baktığını hissediyor. Jude’a bakınca elleri ve bacakları uzun, yüzü güzel, bakmalara doyamayacağın yakışıklı bir adam görüyor; bu adamla bir partide, lokantada karşılaşırsa sohbet açardı çünkü ona bakmaya bahane olurdu, fakat bu adamın kollarındaki deri kıkırdak olana kadar kendini kestiğini, bir keresinde ölesiye dayak yediği biriyle çıktığını, bir gece tenine tuttuğu alev daha canlı, daha hızlı yansın diye koluna zeytinyağı sürdüğünü, bu fikri çocukluğunda, iğrendiği ve iğrenç bir bakıcının masasında duran albenili ve dayanılmaz bir şeyi almaktan öte bir suçu olmamasına rağmen bunu ona uygulamış bir adamdan aldığını düşünemezdi.

Ağzını açıp bir şey diyecekken Harold’la Julia’nın onla-

ra seslendiğini duyuyorlar, göz kırptırarak dönüp arabadan iniyorlar, o sırada da yüzlerine birer gülümseme yerleştiriyorlar. O Julia'yla öpüşürken, arkasında Harold'ın Jude'a söylediklerini duyuyor: "İyi misin? Emin misin? Keyifsiz görünüyorsun." Jude mırıldanarak iyi olduğunu söylüyor.

O valizlerini alıp yatak odasına giderken Jude doğruca mutfağa geçiyor. Diş fırçalarını, tıraş makinelerini çıkarıp banyoya yerleştirdikten sonra yatağa uzanıyor.

Akşama kadar uyuyor, başka bir şey yapmaya mecali yok. Yemekte dördü birlikte olacaklar, aşağı inip sofrada onlara katılmadan önce aynaya bakarak sırtıma provasını yapıyor. Yemekte Jude çok sessiz ama Willem bir şey yokmuş gibi konuşmaya, dinlemeye çalışıyor, bu da çok zor çünkü akli öğrendikleriyle meşgul.

Bütün öfkesine ve çaresizliğine rağmen Jude'un tabağının bomboş olduğu gözünden kaçmıyor, fakat Harold, "Biraz daha ye Jude, çok kilo vermişsin, incecik kalmışsın. Değil mi Willem?" dedikten sonra normalde refleks olarak alacağı destek ve teşviki bulmak için ona baktığında, omuz silkemekle yetiniyor. "Jude koca adam" diyor kendine bile garip gelen bir sesle. "Neyin kendi hayrına olduğunu en iyi o bilir" ve göz ucuyla Julia'yla Harold'ın bakıştığını, Jude'un başını önüne eğdiğini görüyor. "Yemeği yaparken çok atıştırdım" diyor ve hepsi bunun doğru olmadığını biliyor çünkü Jude asla yemeklerin üzerinden yemez ve başkasının yapmasına da izin vermez. "Atıştırtma Zabıtası" der JB ona. Jude'un dalgınlıkla elini yanığı gizleyen kazak koluna koyduğunu görüyor, başını kaldırıp Willem'in bakmakta olduğunu görünce de elini indirip yine tabağına bakıyor.

Bir biçimde yemeği atlatıyorlar, o Julia'yla bulaşıkları toplarken sohbeti havadan sudan tutuyor. Sonra salona geçip Harold'ın geçen hafta sonu kaydettiği maçı izlemeye hazırlanıyorlar. Salonun girişinde duruyor bir an: Normalde,

Harold'ın Koltuğu olarak adlandırılan koltuğun yanında ki fazla geniş, fazla şişkin koltuğa Jude'la beraber sığışırlar ama bu gece Jude'un yanına oturamayacak, onu görmeye bile zor katlanıyor. Fakat oturmazsa, Julia ve Harold aralarında ciddi bir sorun olduğunu kesin anlayacaklar. O tereddüt ederken Jude ayağa kalkıyor ve içinde bulunduğu açmazı anlamış gibi çok yorgun olduğunu, yatmak istediğini bildiriyor. "Emin misin?" diye soruyor Harold. "Gece daha yeni başlıyor." Ama Jude emin olduğunu söyleyerek Julia'yı öpüyor, Harold'la Willem'e doğru hafiften el sallıyor ve bir kez daha Julia'yla Harold'ın bakıştığı dikkatini çekiyor.

Julia da sonunda çekiliyor –Amerikan futbolunun cazibesini hiç anlamadı– ve o gittikten sonra Harold maçı durdurup ona bakıyor. "Aranızda her şey yolunda mı?" diye soruyor, Willem de başıyla evet diyor. O da yatmaya giderken, Harold uzanıp elini tutuyor. "Farkındasın değil mi Willem" diyor avcunu sıkarken, "sevdiğimiz bir tek Jude değil" ve görüşü bulanırken o da yine başını sallıyor, Harold'a iyi geceler dileyip çıkıyor.

Yatak odaları sessiz, bir süre durup battaniyenin altından Jude'un hatlarına bakıyor. Willem gerçekten uyumadığının farkında, uyuyor olamayacak kadar hareketsiz, o da biraz sonra soyunup giysilerini şifonyerin yanındaki sandalyenin sırtına asıyor. Yatağa girdiğinde Jude'un uyanık olduğunu anlıyor, ikisi yatağın iki yanında uzun süre sessiz yatıyorlar, ikisi de Willem'in söyleyebileceklerinden korkarak.

Fakat o uykuya dalıyor, uyandığında ise odayı daha da sessiz, gerçek bir sessizlik içinde buluyor ve alışkanlıktan Jude'un tarafına dönüyor, gözlerini açtığında ise Jude'un orada olmadığını, hatta yatağın o tarafının serin olduğunu fark ediyor.

Doğrulup oturuyor. Ayağa kalkıyor. Çıtırtıdan da hafif bir ses duyunca dönüp banyo kapısına bakıyor ama kapı kapa-

11. Fakat karanlık. Yine de kapıya gidiyor, topuzunu hiddetle çevirip kapıyı ardına kadar vurarak, ışık gelmesin diye altına sıkıştırılmış havluyu, katar gibi peşinden sürüklüyor. Ve karşısında, tam tahmin ettiği gibi küvete yaslanmış vaziyette Jude, üstü giyinik, gözleri korkuyla kocaman açık.

“Nerede?” diye çemkiriyor ama içinden asıl geçen inlemek, ağlamak: beceriksizliğine, her gece her gece tekrarlayan, bazen kazara tek izleyicisi olduğu fakat hiç izleyici olmasa da boş salona oynanan, tek kişinin azmi ve kararlılığı sayesinde her türlü engele rağmen mutlaka sahnelenen bu berbat ve grotesk oyuna ağlamak istiyor.

“Kesmiyorum” diyor Jude ve Willem yalan söylediğini anlıyor.

“Nerede Jude?” diye soruyor ve önünde çömelip ellerini tutuyor: Bir şey yok. Fakat kendini kestiğinden emin: Gözlerinin iriliğinden, dudaklarının renksizliğinden, ellerinin titremesinden anlıyor.

“Kesmiyorum Willem, kesmiyorum” diyor Jude –bir kat üstlerindeki Julia’yla Harold’ı uyandırmamak için fısıltıyla konuşuyorlar– ve bir anda, hiç düşünmeden kendini Jude’un üstüne çullanmış kıyafetlerini çıkarmaya çalışırken buluyor, Jude mücadele etmeye çalışsa da sol kolunu hiç kullanamıyor, zaten mecali de kalmamış, hiç ses çıkarmadan birbirlerine bağırıyorlar. Jude’un tepesine binip dizlerini bir setteki dövüş ustasından öğrendiği gibi omuzlarına bastırıyor hem acıtıp hem felç etmesi için, Jude’un kıyafetlerini çekiştire çekiştire çıkarırken Jude altında telaşla önce tehditler savuruyor, sonra yalvarıyor dursun diye. Dışarıdan bakan birinin olayı tecavüz zannedeceğini düşünüyor duygusuzca, fakat amacının tecavüz olmadığını kendine hatırlatıyor: O jilet bulmak için burada. Sonunda fayansa düşen metal cınlanmasını duyuyor, iki parmağıyla kenarlarından tutup arkasına doğru fırlatarak Jude’u soyma işine geri dönüyor, kendi-

ni bile şaşırtan bir hız ve rahatlıkla kalan kıyafetleri çıkarıyor ama kesikleri bulabilmesi için külodunu da indirmesi gerekiyor: Sol bacağıının tepesinde, altı temiz paralel çizgiyi görünce Jude’u bırakıp hastalıklıymış gibi uzaklaşıyor ondan.

İlk şoku atlattıktan sonra, ağır ağır ve vurgusuzca “Sen resmen delisin” diyor. “Aklın yerinde değil Jude. Her yerin bitti, bir de bacağına mı başladın? Neler olabileceğini *biliyorsun*, enfeksiyon kapabileceğini *biliyorsun*. Ne geçiyor aklından bilmem ki.” Boğuştuktan, üzölmekten soluk soluğa. “Hastasın sen” diyor ve yine Jude’u ilk kez görüyormuş gibi sıskalığına dikkat ediyor, neden daha önce farkına varmadığını düşünüyor. “Hastasın sen. Hastaneye kaldırılman lazım. Bu gidişle...”

“Beni düzeltmekten vazgeç Willem” diye tıslıyor Jude karşılık olarak. “Neyinim ben senin? Neden benimle birliktesin ki zaten? Ben senin *tanrının cezası* hayır işin değilim! Sensiz de pek güzel yaşayıp gidiyordum ben.”

“Öyle mi?” diyor. “İdeal erkek arkadaş olamadıysam affedersin Jude. Sen ilişkinin bol sadizmlisini seviyorsun, değil mi? Acaba seni birkaç kere merdivenlerden aşağı yuvarlasam, standartlarına erişebilir miyim?” Bunun üzerine Jude’un ondan geri çekildiğini, küvete iyice yaslandığını, gözlerinin solup bakışlarının donuklaştığını görüyor.

“Ben *Hemming* değilim Willem” diyor Jude yine tıslayarak. “O sakatı kurtaramadım bari bunu kurtarayım diye yaklaşamazsın bana.”

Bunun üzerine geriye doğru yaylanıyor, ayağı kalkıp geri çekiliyor, o sırada yerden jiletı alıp var gücüyle Jude’un suratına fırlatıyor, Jude kendini korumak için kollarını kaldırıyor, jilet avcundan sekiyor. “İyi” diyor soluk soluğa. “İstersen lime lime doğra kendini, bana ne? Beni sevdiğinden çok kendini kesmeyi seviyorsun zaten.” Çıkıyor, kapıyı arkasından çarpamadığı için hırslanıp ışık düğmesini yumruğıyla kapatıyor.

Odaya geçince yataktan yastıklarını ve bir battaniye alıp kendini kanepeye atıyor. Gidebilecek olsa gider ama Harold'la Julia'nın hatırına kalması lazım, gitmiyor. Dönüp yüzünü yastığa gömerek haykırıyor, öfke nöbeti geçiren çocuklar gibi yumruklar ve tekmeler atıyor minderlere, öfkesi pişmanlıkla öyle bir harman olmuş ki, nefesini kesiyor. Çok şey geçiyor aklından ama herhangi birini yakalayıp dile getirebilecek değil, aklından üç farklı hayal, üç film birden gibi geçiyor: Arabaya binip kaçıyor ve bir daha Jude'la hiç konuşmuyor; banyoya dönüp yelkenleri indirene, onu iyileştirmesine izin verene kadar ona sarılıyor; hemen şu anda telefona sarılıp Andy'yi arıyor ve sabahına Jude'u hastaneye yatırıyorlar. Ama bunların hiçbirini yapmıyor, amaçsızca minder yumruklayıp tekmelemekle yetiniyor.

Sonunda durup hareketsiz kalıyor, çok uzun gelen bir süreden sonra Jude'un dayak yemiş bir köpek, hiç sevilmeyen ve sadece istismar edilmek için hayatını sürdüren bir yaratık gibi içeri süzüldüğünü, uzandığı sırada yatağın gıcırdadığını işitiyor.

Uzun ve çirkin gece sünüyor, tavşan uykusuyla biraz zaman geçirdikten sonra gün ağarmadan uyanıyor. Spor kıyafetlerini ve ayakkabılarını giyip bitkin halde kendini dışarı atıyor, bir şey düşünmemeye çalışıyor. Koşarken, soğuktan mı olan bitenden mi aktığı belirsiz gözyaşları doldukça öfkeyle ovuşturuyor gözlerini, kendini daha hızlı, daha hızlı koşmaya zorluyor, sert ve derin soluklarla içine çektiği havanın ciğerlerindeki ağrısını duyuyor. Döndüğünde odalarına çıkıyor, hâlâ dertop vaziyette yan yatmakta; bir an dehşetten çarpılarak ölmüş olduğunu düşünüyor, tam adını söyleyecekken Jude uykusunda biraz kımıldanınca gidip duş yapıyor, spor kıyafetlerini kaldırıp günlük giysilerini giyiyor ve kapıyı ardından usulca kapatarak mutfığa iniyor. Mutfakta Harold, hep yaptığı gibi kahve teklif ediyor, o da Jude'la iliş-

kisinin başından beri yaptığı gibi başını sallıyor ama şimdi kahvenin odunsu, ağaçası sıcak kokusu bile karnını acıktırmaya yetti. Harold kahveyi bıraktığını biliyor ama sebebini bilmiyor, kendi deyimiyle onu hep kötü yola düşürmeye çalışıyor, o ise normalde bunun esprisini yapsa da o sabah yapmıyor. Utancından Harold'a bakamıyor bile. Hınçlı da aynı zamanda: Harold'ın hiç dile getirmediği ama asla sarsılmayacağını hissettiği bir beklentiyle, konu Jude oldu mu ne yapacağını mutlaka bildiğini düşünmesine; geceleyin söylediklerini, yaptıklarını öğrense Harold'ın nasıl hayal kırıklığına uğrayıp onu ayıplayacağına.

"İyi görünmüyorsun" diyor Harold ona.

"Değilim" diyor. "Çok özür dilerim Harold. Dün gecenin bir yarısı Kit mesaj attı, önümüzdeki hafta buluşacağımızı sandığım bir yönetmen vardı, meğer bu akşam gidiyormuş. Bugün mutlaka şehre dönmem lazım."

"Yapma Willem, sahi mi?" dediği sırada Harold, Jude içeri giriyor ve Harold, "Willem şimdi şehre dönmeniz gerektiğini söyledi" diyor.

"Sen kalabilirsin" diyor Jude'a, tereyağı sürmekte olduğu kızarmış ekmekten başını kaldırmadan. "Araba sende kalsın. Benim dönmem lazım mutlaka."

"Olmaz" diyor Jude kısa bir sessizliğin ardından. "Ben de seninle döneyim."

"Bu nasıl bir Şükran Günü böyle? Yiyip içip kaçacak mısınız? O kadar hindiye ne yapacağım ben?" diye soruyor Harold ama teatral çıkışı az şiddetli, Willem bir kendisine bir Jude'a bakarak neler olduğunu, nerede bir terslik yaşandığını anlamaya çalıştığını hissediyor.

Jude'un hazırlanmasını beklerken Julia ile sohbet edip Harold'ın dile getirilmemiş sorularını duymazdan gelmeye çalışıyor. Kendisinin kullanacağını bildirmek için arabaya önce o yürüyor, vedalaşırlarken Harold ona bakıp bir şey demek için

ağzını açıyor, vazgeçip sarılıyor sonra. “Dikkatli sürün” diyor.

Arabada öfkeden köpürüyor, gaza yüklendikçe yavaşlamasını hatırlatıyor kendisine. Günlerden Şükran Günü, sabahın sekizi bile değil, otoyol boş. Yanında Jude diğer tarafa bakıyor, yüzünü cama yaslamış. Willem henüz ona bakmadı, yüzünde nasıl bir ifade olduğunu göremiyor, kendini fazla kestiğinin bir numaralı işareti olduğunu hastanede Andy’nin söylediği göz altı morluklarını seçemiyor. Öfkesi her kilometre kabarıp sönüyor: bazen Jude’un ona yalan söylediğini görüyor –aslında her zaman yalan söylediğini fark ediyor– ve öfke kaynar yağ gibi dolduruyor içini. Bazen ise söylediklerini, yaptıklarını, yaşanan durumu, sevdiği insanın kendine bu kadar zarar vermesini düşünüyor ve öyle bir pişmanlığa kapılıyor ki kafasını toplayabilmek için direksiyonu sınıksız kavlıyor. Düşünüyor: Haklı mıydı acaba? Onu *gerçekten* Hemming gibi mi görüyorum? Sonra ise: Hayır. Jude’un vesvesesi bu, çünkü bir insanın neden onunla birlikte olmak isteyeceğini anlayamıyor. Gerçek bu değil. Fakat açıklama onu rahatlatacak yerde daha da dertlendiriyor.

New Haven’dan çıkarlarken mola veriyor. Normalde yolun New Haven kısmı, yüksek lisansta JB ile oda arkadaşyken yaşadıkları maceraları anlatması için bir fırsat: JB’yle Asyalı Henry Young’ın tıp fakültesinin karşısına hayvan kadvralarından oluşan gerilla sergilerini kurmalarına yardım etmesi. JB’nin rasta saçlarını dibinden kesip Willem temizleyene kadar iki hafta lavaboda bırakması. JB’nin video sanatçısı arkadaşşı Greig kayıt yapabilsin diye JB’yle aralıksız kırk dakika tekno müzik eşliğinde dans etmeleri. “JB’nin Richard’ın küvetini iribaşlarla doldurmasını anlatsana” derdi Jude peşinen sırtarak. “Hani bir lezbiyenle çıkmıştın, onu anlatsana.” “JB’nin feminist grup sekse davetsiz girişini anlatsana.” Ama bugün ikisi de bir şey demiyor ve New Haven’dan sessizlik içinde geçiyorlar.

Benzin doldurup tuvalete gitmek için arabadan çıkıyor. “Bir daha durmam” diyor hareketlenmeyen Jude’a, o ise sadece başını sallıyor ve öfkesi geri gelen Willem kapıyı çarparak kapatıyor.

Öğlen olmadan Greene Sokak’a varıp sessizce arabadan iniyor, sessizce asansöre biniyor, sessizce eve giriyorlar. O valizi yatak odasına götürürken Jude’un piyanonun başına oturup bir şeyler çalmaya başladığını işitiyor. Schumann’ın Do Majör Fantezi’sini çaldığını anlıyor: O kadar bitkin ve düşkün biri için fazla hareketli bir parça diye düşünüyor tatsızca ve evden çıkması gerektiğini fark ediyor.

Paltosunu bile çıkarmadan anahtarlarını alıp salona dönüyor. “Ben çıkıyorum” diyor ama Jude çalmaya ara vermiyor. “Duydun mu beni?” diye bağıyor. “Gidiyorum ben.”

Jude bunun üzerine çalmayı bırakıp başını kaldırıyor. “Ne zaman dönersin?” diye soruyor usulca ve Willem kararlılığının çözülmeye başladığını hissediyor.

Fakat sonra ne kadar kızgın olduğunu hatırlıyor. “Belli olmaz” diyor. “Sen beni bekleme.” Asansörün düğmesine basıyor. Bir sessizlik oluyor, sonra Jude çalmaya devam ediyor.

Sonra kendini dünyaya bırakıyor, bütün mağazalar kapalı, SoHo sessiz. Batı Yakası Çevreyolu’na yürüyor, gözlüğü gözünde, Jaipur’dan aldığı (Jude’a gri, kendine mavi, kirli sakala bile takılabilen yumuşacık kaşmirden) fuları boynunda, sessizce yürüyor da yürüyor. Sonradan neler düşündüğünü, herhangi bir şey düşünüp düşünmediğini hatırlamayacak. Acıktığında doğuya dönüp ilk pizzacıdan bir dilim pizza alıyor, sokakta lezzetini bile almadan yedikten sonra tekrar çevreyoluna dönüyor. İşte benim dünyam, diyor içinden, nehrin kıyısında durup New Jersey’ye doğru bakarken. Benim küçük dünyam burası ve içinde ne yapacağımı bilmiyorum. Kendini kapana kısılmış gibi hissediyor ama işgal ettiği küçücük yerde bile yolunu bulamazken kapana kısılmak nasıl

olacak? Anladığını sandığını bile idrak edememişken, daha fazlasını nasıl umacak?

Gece erken ve hızlı çöküyor, rüzgâr şiddetleniyor ama o yürümeye devam ediyor. Sıcaklık istiyor, yemek istiyor, gülen insanlarla dolu bir mekân istiyor. Fakat bir lokantaya girip oturacak hali yok: Hele de tek başına, Şükran Günü'nde, şu ruh haliyle. Mutlaka bir tanıyan çıkar ve onun havadan sudan sohbet edecek, ahbablık kuracak, tevazu gösterecek mecali yok. Arkadaşları onun görünmezlik iddiasıyla, kendi görünürlüğüne ve tanınırlığına söz geçirdiği düşüncesiyle hep dalga geçtiler ama o inandı buna, kanıtlar aksini gösterdiğinde bile. Şimdi bu inancını, kendini kandırmasının, dünya hep onun vizyonuna göre şekillenecekmiş gibi yapmasının yeni bir kanıtı olarak görüyor: Jude o istediği için iyileşecek. Onu anladığını düşündüğü için anlamış olacak. SoHo'yu baştan başa yürüyecek ama kimse onu tanımayacak. Ama gerçekte o işinin, ilişkisinin, en çok da kasıtlı saflığının tutsağı.

Nihayet bir sandviç alıp taksiye binerek güneye, Perry Sokak'a gidiyor, artık ona ait bile olmayan dairesine: İspanyol arkadaşı Miguel'e sattı dairesini, o da birkaç haftaya, uzun süreliğine Amerika'ya gelecek. Fakat bu gece burası onun ve eve dikkatle, uğramadığı zamanlarda bozulmaya uğrayıp kenarından köşesinden canavarlar türemiş gibi temkinli giriyor. Vakit erken ama yine de soyunuyor, Miguel'in uzanma koltuğunun üstünden Miguel'in kıyafetlerini kaldırıyor, Miguel'in yatağından Miguel'in battaniyesini alıp koltuğa uzanıyor, günün çaresizliği ve kargaşasının –sadece bir tek gün ama ne çok şey yaşandı!– üzerine çökmesiyle de ağlamaya başlıyor.

Ağladığı sırada telefonu çalıyor, Jude'dur diye düşünerek kalkıyor ama değil: Andy.

“Andy” diyor ağlayarak, “Sıçtım, büyük sıçtım. Korkunç bir şey yaptım.”

“Willem” diyor Andy yumuşak bir sesle. “Sandığın kadar kötü değildir eminim. Kesinlikle sen büyütüyorsundur.”

Dura dura anlatıyor olanları Andy’ye, lafı bittiğinde Andy sessiz kalıyor. “Ah Willem” deyip iç geçiriyor ama kızgınlıkla değil, kederle. “Peki. Gerçekten sandığın kadar kötüymüş.” Bunu duyunca bir sebepten gülüyor, sonra inliyor.

“Ne yapacağım ben?” diye soruyor ve Andy bir daha iç geçiriyor.

“Onunla ilişkine devam etmek istiyorsan, bence eve git ve konuş” diyor ağır ağır. “Onunla ilişkine devam etmek *istemiyorsan*, bence yine eve git ve konuş.” Biraz duruyor. “Çok üzüldüm Willem.”

“Ben de” diyor. Andy tam kapatacakken durduruyor onu: “Andy” diyor, “bana doğruyu söyle: Akıl hastası mı o?”

Çok uzun bir sessizliğin ardından Andy, “Sanmıyorum Willem” diyor. “Daha doğrusu, bence kimyasal bir rahatsızlığı yok. Bence onun deliliği tamamen kendi eseri.” Susuyor. “Konuştur onu Willem” diye ekliyor. “Seninle konuşursa bence, bence neden bu durumda olduğunu anlayacaksınız.” Birdenbire eve gitmesi gerektiğini hissediyor, kalkıp giyiniyor, aceleyle kapıdan çıkıyor, taksi çevirip biniyor, inip asansöre biniyor, kapıyı açıp eve giriyor ama içerisi sessiz, onu ürpertecek kadar sessiz. Yolda gelirken bir anda gözlerinin önünde bir resim belirdi, hissikablelvuku gibi, Jude ölmüştü, canına kıymıştı; dairenin içinde ona seslenerek te-laşla koşturuyor.

“Willem?” dediğini duyunca yatağın bozulmadan durduğu odalarına giriyor ve Jude’u giyinme odasının sol köşesinde, yüzü duvara dönük, dertop olmuş halde buluyor. Fakat neden orada olduğunu düşünmeden yanına çöküveriyor. Ona dokunma izni olup olmadığını bilmesede kollarını sarıyor ona. “Özür dilerim” diyor Jude’un ensesine. “Çok üzgünüm, çok özür dilerim. Öyle demek istemedim, sana bir şey olur-

sa elbette *üzülürüm*, *üzüldüm* zaten.” Nefes alıp veriyor. “Senin üstüne çullanmam da çok ama çok yanlıştı Jude, çok özür dilerim.”

“Ben de özür dilerim” diye fısıldıyor Jude, sessiz kalıyorlar. “Söylediklerim için özür dilerim. Sana yalan söylediğim için de özür dilerim Willem.”

Uzun süre konuşmuyorlar. “Bana berbat bir sürprizler yumağı olmaktan korktuğunu söylemiştin, hatırlıyor musun?” diye soruyor, Jude da başını öne arkaya sallıyor hafifçe. “Değilsin” diyor ona. “Değilsin. Ama seninle birlikte olmak, muazzam bir manzaranın parçası olmak gibi” diye devam ediyor. “Ormandasın sanıyorsun ama bir anda değişiyor, çayıra dönüyor, ya da yağmur ormanına, buz uçurumlarına. Hepsi çok güzel ama bir o kadar da yabancı, elinde harita yok, bir ortamdan diğerine nasıl bu kadar hızlı geçtiğini anlamıyorsun, bir sonraki dönüşümün ne zaman olacağını bilemiyorsun, üstünde hiç araç gereç yok. Yürüyorsun sen de, karşına çıkana uyum sağlamaya çalışıyorsun ama ne yapacağına dair bir fikrin yok, ara ara hatalar yapıyorsun, kötü hatalar. İşte bazen böyle geliyor bana.”

Susuyorlar. “Yani esasında” diyor Jude sonunda, “bana diyorsun ki sen Yeni Zelanda’sın.”

Jude’un şaka yaptığını bir saniye sonra anlıyor, anlayınca da rahatlayarak, kederlenerek kahkahayı basıyor, Jude’u kendine çevirip öpüyor. “Evet” diyor. “Evet, Yeni Zelanda’sın sen.”

Sonra yine susup ciddileşiyorlar ama hiç değilse birbirlerine bakıyorlar artık.

“Gidecek misin?” diye soruyor Jude zar zor duyulan bir sesle.

Ağzını açıyor, kapatıyor. Her nasılsa, bütün gün ve gece o kadar şey düşünmesine ve düşünmemesine rağmen gitmeyi hiç aklından geçirmemiş, şimdi düşünüyor. “Hayır” diyor. “Sanmıyorum” diye ekliyor ve Jude’un gözlerini kapattığını,

biraz sonra açıp başını salladığını görüyor. “Jude” diyor, sonra kelimeler ağzından dökülmeye başlıyor ve bunları söylerken doğru şeyi yaptığını biliyor: “Ben yardıma ihtiyacın olduğuna inanıyorum ama sana bu yardımı nasıl verebileceğimi bilmiyorum.” Bir nefes alıyor. “Senden ya kendi iradenle hastaneye yatmanı, ya da haftada iki kez Dr. Loehmann’ı görmeni istiyorum.” Uzun süre bakıyor Jude’a, ne düşündüğünü kestiremiyor.

“Ya ikisini de yapmak istemezsem?” diye soruyor Jude. “O zaman ayrılacak mısın benden?”

Başını iki yana sallıyor. “Seni seviyorum Jude” diyor. “Ama bu davranışlarını tasvip edemem, olmaz. Yanında bulunmamı buna göz yummak olarak yorumlayacaksan, kendine bunları yapmana tanık olmayacağım. Yani... Evet. Ayrılıyorum herhalde.”

Yine sessiz kalıyorlar, Jude dönüp sırt üstü yatıyor. “Sana başıma gelenleri anlatırsam” diyor tereddütle, “şimdiye kadar söyleyemediğim her şeyi açıklarsam sana, yani anlatırsam Willem, yine de gitmem gerekecek mi?”

Ona bakıyor ve bir daha başını sallıyor. “Ah Jude” diyor. “Evet. Yine de gitmeni isteyeceğim. Ama umarım her koşulda anlatırsın bana olanları. Her ne olduysa.”

Bir daha sessiz kalıyorlar, sessizlik bu kez uykuya dönüyor, kucak kucağa yatıp uyudukça uyuyorlar ve Willem Jude’un ona bir şey anlattığını duyunca uyanıyor, sözünü kesmeden dinliyor. Jude’un bazen boğazı düğümlendiği için saatler sürecektir, Willem de bekleyip yer yer nefesini kesecek kadar sıkı sarılacak ona. İki kez kendini kurtarmaya çalışacak, ikisinde de Willem onu yere bastırıp sakinleşene kadar tutacak. Giyinme odasında oldukları için saati bilemeyecekler ama bir günün geldiğini ve geçtiğini, banyo ve yatak odası kapılarının altından sızan gün ışığı halısından anlayacaklar. Aklına hayaline sığmayacak, korkunç hikâyeler

dinleyecek; üç kez izin isteyip tuvalete giderek aynada yüzüne bakacak ve kendi kulaklarını ve Jude'un ağzını kapatıp hikâyeleri bitirmek istese de, dinleyecek cesareti bulmasının yeteceğini telkin edecek kendisine. Jude onunla göz göze gelemediği için Jude'un ensesini izleyecek ve tanıdığını sandığı bu kişinin yıkılıp moloza dönüştüğünü, toz toprak sağanağı altında kaldığını, etrafında toplanan ustaların onu farklı bir malzemeden, farklı bir şekilde, yıllardır sergilediği insandan farklı bir kişi olarak yeniden inşa ettiklerini canlandıracak zihninde. Hikâyeler sürdükçe sürecek ve yolları kan, kemik, kir, hastalık, sefaletle çizilecek. Jude, Luke Birader'le geçirdiği yılları anlatmayı bitirdikten sonra Willem ona bir kez daha seksten azıcık olsun, zaman zaman olsun zevk alıp almadığını soracak ve dakikalar süren bekleyişin ardından Jude hoşlanmadığını, nefret ettiğini, hiçbir zaman sevmediğini söyleyecek, o da büyük üzüntüyle ama gerçek cevabı aldığı için rahatlamış olarak başını sallayacak. Sonra bu sorunun nerede saklandığını bile anlamadan erkeklerden hoşlanıp hoşlanmadığını soracak, Jude ise bir sessizlikten sonra bilemediğini, hep erkeklerle seks yaptığı için hoşlandığını varsaydığını söyleyecek. "Kadınlarla seks yapmayı istiyor musun?" diye soracak ona ve Jude'un yine uzun bir sessizliğin ardından başıyla hayır demesini bekleyecek. "Hayır" diyecek. "Benim için iş işten geçti Willem." Geçmediğini, ona yardım etmek için yapılabilecek şeyler olduğunu söyleyecek ama Jude yine başını sallayacak. "Hayır" diyecek. "Hayır Willem, yetti bu kadar. Bitsin artık." Söylenenlerin gerçekliği tokat gibi inecek yüzüne ve susacak o da. Tekrar uykuya dalacaklar ve bu kez korkunç kâbuslar görecek. Motel odalarına gelen adamlardan biri olduğunu görecek, tıpkı onlar gibi davrandığını fark edecek; karabasanlarla sıçrayacak uykusundan, bu kez Jude onu teskin edecek. Nihayet kalkacaklar yerden –perşembe gecesinden cumartesi akşa-

müstüne kadar giyinme odasının zemininde yattıktan sonra- ve duş yapıp bir şeyler yiyecekler, sıcak ve insanı mutlu eden yemekler, mutfaktan doğruca çalışma odasına geçip Willem'in bunca yıl cüzdanında özenle sakladıktan sonra sihirbaz gibi el çabukluğuyla ortaya çıkarttığı karttan Dr. Loehmann'ı arayıp mesaj bırakacak Jude, oradan yatağa geçip birbirlerine bakarak bekleyecekler, sormaya dilleri varmayacak: O Jude'a hikâyesini bitirecek mi diye, Jude ise ona ne zaman gideceksin diye; çünkü gitmesi artık kaçınılmaz bir şey, sadece bir lojistik meselesi.

Uzun uzun bakışıyorlar, Jude'un yüzü artık anlamını yitirene kadar: Yüzü bakana mutluluk getirecek fakat sahibine hiçbir şey vermeyecek şekilde düzenlenmiş bir dizi renk, düzlem, şekil haline geliyor. Ne yapacağını kestiremiyor. İştittiklerinden, doğru bildiği yanlışların büyüklüğünden, hayal gücünü olmasına ihtimal verdiği şeylerin de ötesine kadar zorlamaktan ve bunca süre üzerine titrediği düsturlarının tamiri mümkün olmaksızın yıkılışından başı dönüyor.

Ama şimdilik evlerinde, odalarında, yataklarındalar; uzanıp Jude'un elini şefkatle tutuyor avucunda.

"Montana'ya varışını anlatıyordun" sözcükleri dökülüyor ağzından. "Sonra ne oldu peki?"

Philadelphia'ya kaçıışı, üzerinde pek düşünmediği bir dönemdi, çünkü kendinden o kadar kopuktu ki, olağan hayatını sürerken bile rüyadaymış, olanlar gerçek değilmiş gibi hissediyordu; o günlerde bazen gözlerini açtığında, olanlar gerçekten yaşandı mı yoksa yaşandığını hayal mi etti anlamadığı oluyordu. Bu kalıcı ve sarsılmaz uyurgezerlik yararlı bir beceriydi ve onu korumuştı, fakat bir süre sonra unutma kabiliyeti gibi bu da onu terk etmişti, bu kabiliyeti bir daha kazanması da mümkün olmamıştı.

Bu soyutlanmayı ilk kez yetimhanede fark etmişti. Bazı geceler rehberlerden biri onu kaldırır, o da rehberin peşinden nöbetçi rehberin bulunduğu odaya iner, orada ne derlerse yapardı. İşleri bittikten sonra, onu zihinsel engelli, şişman, korkuyla bakan, öfke nöbetlerine kapılan ve kimi zaman rehberlerin geceleri nöbetçi odasına götürdüğünü bildiği bir çocukla paylaştığı odasına geri götürürler, kapıyı tekrar üzerinden kilitlerlerdi. Rehberlerin bu şekilde kullandığı başka çocuklar da vardı ama oda arkadaşı dışındakilerin kim olduğunu bilmiyordu, sadece varlıklarından haberdardı. Nöbetçi odasına alındığında hiç sesini çıkarmaz, diz çöktüğünde veya çömeldiğinde ya da yattığında yelkovanın kayıtsızca döndüğü bir saat kadranı hayal eder, bitene kadar kaç tur atacağını sayardı. Fakat hiç yalvarmadı, yakarmadı. Pazarlık etmedi, yeminler etmedi, ağlamadı. Ne enerjisi ne inancı vardı buna. Kalmamıştı artık.

Leary'lerle geçirdiği hafta sonundan birkaç ay sonra kaçmaya kalkışmıştı. Pazartesi, salı, perşembe ve cuma günleri lisede derse giriyor, o günlerde rehberlerden biri otoparkta onu bekleyip yurda geri götürüyordu. Derslerin bitmesi kâbusu olur, yurda dönüşü düşündükçe ruhu sıkılırdı: Onu hangi rehberin almaya geleceğini hiç bilemezdi, otoparka gelip kim olduğunu gördüğünde bazen adımları yavaşlardı; fakat sanki iradeyle değil iyonlarla kontrol edilen mıkmatıs gibi bir cisimdi ve arabaya doğru çekilirdi.

Ancak bir akşamüstü –mart ayında, on dördüne basmadan kısa süre önce– köşeyi döndüğünde, onu bekleyenin aralarındaki en acımasız, en sert, en saldırgan adam olan Rodger olduğunu gördü ve durdu. Uzun zamandır ilk kez içinden bir direnç yükseldi ve Rodger'a doğru yürüyecek yerde kordorda usul usul geriledi, görülmeyeceğinden emin olduktan sonra da koştu.

Hazırlığı yoktu, plan yapmamıştı, ama anlaşılan gizli ve

ateşli bir tarafı aklı pamuklara sarılmış uyurken gözlem yapmakla meşguldü; bir de baktı, tadilattaki fen laboratuvarına doğru koşuyor, yıkılan duvarı kapatmak için gerilmiş mavi brandanın altından geçip çürüyen eski duvarla çevresine yaptıkları yeni beton duvar arasındaki kırk santimlik boşluğa girmiş. Yere uzanıp iyice büzüşerek yok etti kendisini, ayaklarının dışarıdan görünmemesine dikkat etti.

Orada yatarken, bundan sonra ne yapacağına karar vermeye çalıştı. Rodger bir süre bekleyecek, o gelmeyince mutlaka aramaya başlayacaklardı. Ama geceyi burada geçirebilir, etraf iyice sessizleşene kadar bekleyebilirse kaçabilirdi. Bundan ilerisini düşünemiyordu ama başarma ihtimalinin yüksek olmadığıнын farkındaydı: Yiyeceği yoktu, parası yoktu, daha saat beş olmasına rağmen hava çok soğuktu. Sirtının, bacaklarının, avuçlarının, vücudunun taşa değen her yerinin uyuduğunu, sinirlerine binlerce iğne batıyormuş gibi olduğunu hissediyordu. Ama aylardır ilk kez aklının canlandığını da hissediyor, ne kadar yanlış veya başarısız olursa olsun bir karar vermiş olmanın heyecanıyla başı dönüyordu. Batan iğneler bir anda ceza değil ödül gibi gelmeye başladı, sanki içinde binlerce minik havai fişek patlıyor, vücudu adeta dile gelerek ona kim olduğunu, benliğinin kendisine ait olduğunu hatırlatıyordu.

Güvenlikçinin köpeği iki saat sonra buldu onu, son bir dirençle avuçlarını betona bastırmasına rağmen ayaklarından çeke çeke çıkardılar; üşümekten dizleri tutmuyordu, parmakları arabanın kapısını açamayacak kadar donmuştu; içeri girer girmez Rodger döndü ve yüzüne tokadı indirdi, burundan gelen koyu ve sıcak kan onu rahatlattı, dudaklarına çorba gibi besleyici geldi tuhaf şekilde: Sanki vücudu mucizevi bir bünyeydi de kendini sağaltmaya, hayatta kalmaya çalışıyordu.

O akşam onu ahıra götürüp eşek sudan gelene kadar döv-

düler, o kadar ki, daha başlar başlamaz bayıldı. Geceleyin hastaneye kaldırıldı, birkaç hafta sonra yaraları enfeksiyon kapınca tekrar götürüldü. O haftalarda bulaşmadılar ona, hastanede kavgacı, asi, yalancı, sorunlu olduğunu söylemelerine rağmen hemşireler ona iyi davrandı: Yaşlıca bir kadın, kafasını kaldırmadan içebilsin diye, baş ucuna oturup elma suyuna kamış koyarak uzattı ona (sırtındaki yaraları temizleyip pansuman yapabilmeleri için yan yatması gerekiyordu).

“Ne yaptıysan yaptın” dedi ona bir gece pansumanını değiştirirken. “Hiç kimse böyle bir şeyi hak edemez. Anladın mı beni delikanlı?”

O zaman yardım et bana demek istedi. *Lütfen yardım et.* Ama demedi. Çok utanıyordu.

Sonra tekrar yanına oturdu, elini alnına koydu. “Uslu dur bundan sonra, tamam mı?” dedi ama sesi yumuşaktı. “Seni bir daha burada görmek istemiyorum.”

Yardım et demek istedi yine, kadın odadan çıkarken. *Lütfen. Lütfen.* Ama diyemedi. Onu bir daha görmedi.

Büyüdüğünde, bu hemşireyi çaresizlikten kendinin mi uydurduğunu, bir şefkat abidesi olarak gerçeğinden ayırt edilemez bir simulakr mı yarattığını merak etti. Tartıştı kendisiyle: Eğer gerçek olsaydı, var olsaydı, birine bir şey söylemez miydi onun hakkında? Onu kurtarması için biri gönderilmez miydi? Ama bu döneme dair hatıraları bulanık ve parçalı olduğundan, yıllar geçtikçe anladı ki hep yaptığı gibi hayatını, çocukluğunu daha kabul edilebilir, daha normal bir şekle sokmaya çalışıyordu. Rehberleri gördüğü bir rüyasından sıçrayarak uyanır, kendini teskin etmeye çalışırdı: *Seni kullananlar sadece iki kişiydi* derdi kendisine. *Bilemedin uç. Diğerleri yapmadı. Hepsi sana kötü davranmadı.* Sonra günlerce gerçek sayıyı hatırlamaya çalışırdı: İki miydi, üç mü? Yıllarca bunu neden bu kadar önemseydiğini, neden hep kendi hatıralarıyla tartıştığını, başına gelenlerin ayrıntıları-

nı irdelemeye neden bu kadar zaman ayırdığını merak etti. Sonradan, kendini hatırladığı kadar kötü şeyler yaşamadığına ikna edebilirse, korktuğundan daha az hasarlı olduğuna, normale daha yakın olduğuna da ikna edebileceğini fark etti.

Taburcu olup yurda geri gönderildikten sonra sırtını ilk gördüğünde ürkmüş, banyo aynasından kaçmaya çalışırken ıslak fayansta kayıp düşmüştü. Dayaktan sonraki ilk haftalarda yara dokusu yeni oluşurken sırtı şişlik içindeydi, öğle yemeğinde yalnız oturur, büyük çocuklar peçetelerini ıslatıp yaptıkları topları ona fırlatarak sırtından sektirmeye çalışır, isabet ettirince tezahürat yaparlardı. O zamana kadar dış görünüşüne özellikle kafa yormamıştı. Çirkin olduğunu biliyordu. Yıpranmış olduğunu biliyordu. Hastalıklı olduğunu da. Ama bir garabete dönüştüğünü hiç düşünmemişti. Halbuki dönüşmüştü artık. Hayatının yazgısıydı bu adeta: Her geçen yıl kötüleşecekti, daha mide bulandırıcı, daha berbat bir hal alacaktı. Her yıl insan olma hakkı azalacak, gitgide insanlıktan çıkacaktı. Ama artık umursamıyordu, umursayacak hali yoktu.

Umursanmadan süren bir hayat yaşanacak gibi değildi, o da Luke Birader'in verdiği bir sözü unutamadığını fark etti: On altı yaşına geldiğinde eski hayatı son bulacak, yeni hayatı başlayacaktı. Luke Birader'in yalan söylediğini elbette biliyordu ama düşünmeden de edemiyordu. On altı yaşına bastığımda bunlar son bulacak diye düşünüyordu geceleri. On altı. On altı yaşına bastığımda bitecek.

Luke Birader'e bir keresinde on altı olduğunda hayatlarının nasıl değişeceğini sormuştu. "Liseye gideceksin" demişti Luke hiç beklemeden, o da sevinmişti. Hangisine gideceğini sormuş, Luke da kendi lisesinin adını söylemişti (ama o liseye gittiğinde Luke Birader'i -Edgar Wilmot'ı- aratmış ve bu okula hiç kayıt yaptırmadığını öğrendiğinde, bir gün o liseye gidebileceğini hayal etmesine önyak olduğu halde birader-

le herhangi bir ortak noktalarının çıkmamasına sevinmişti). “Ayrıca Boston’a taşınacağız” demişti Luke. “Sonra evleneceğiz ve kampüsün dışında bir dairede oturacağız.” Bazen okulda gireceği dersleri, Luke Birader’in öğrencilik zamanında yaptıklarını, mezun olduktan sonra gidecekleri yerleri konuşurlardı. “Belki bir gün bir oğlumuz da olur” demişti Luke bir seferinde ve kaskatı kesilmişti; çünkü Luke’un bunu söylemesinden, hayali çocuklarına da kendisine yaptıklarını yapacağını anlamıştı; bunun olmayacağını, bu var olmayan çocuğun, bu hayali çocuğun var olmasına asla izin vermeyeceğini ve başka bir çocuğu Luke’un yanına bile yaklaştırmayacağını düşündüğünü hatırlıyordu. Bu çocuğu koruyacağını düşünmüş ve kısacık, berbat bir an için on altı yaşına hiç basmamayı dilemişti; bastığı zaman Luke bir başkasını aramaya başlayacaktı ve buna göz yumamazdı.

Ama artık Luke ölmüştü. Hayali çocuk güvendeydi. O da rahatça on altısına basabilirdi. On altıda bir tehlike yoktu.

Aylar geçti. Sırtı iyileşti. Artık dersten sonra onu bir güvenlik görevlisi bekliyor, otoparkta rehberle götürüyordu. Güz döneminin sonuna doğru bir gün, matematik hocası dersten sonra konuştu onunla: Üniversiteye gitme planı var mıydı? Ona yardımcı olabilirdi, üniversiteye girmesine destek verebilirdi; zirvedeki okullara girebilecek kabiliyete sahipti. O da çok istiyordu; uzaklaşmayı, üniversiteye gitmeyi her şeyden çok istiyordu. O günlerde, hayatının hep böyle olacağını kabullenmek ile başka bir hayatın mümkün olduğunu söyleyen küçük, saçma, fakat inatçı bir umut arasında gidip geliyordu. Teslimiyet ve umut dengesi gün gün, saat saat, kimi zaman dakika dakika değişiyordu. Zihnine kabullenmeyi mi kaçmayı mı yerleştireceğine karar vermeye çalışıyordu sürekli. O anda öğretmenine bakmış fakat tam cevap verecekken –*Evet; evet, kurtarın beni*– bir şey ona engel olmuştu. Öğretmeni hep iyi davranmıştı ona ama bu iyi-

liğinin ardında Luke Birader'i andıran bir şey yok muydu? Ya öğretmenim yardım teklifinin bir bedeli olursa? Öğretmen cevabını beklerken o kendi kendine tartıştı. *Ha bir eksik, ha bir fazla* dedi çaresiz tarafı, gitmek isteyen, on altısına gün sayan tarafı, diğer tarafının nanik yaptığı tarafı. *Bir kere daha işte. Bir müşteri daha gibi düşün. Gurur yapmanın sırası değil.*

Fakat sonunda o sese kulak tıkamış –hayal kırıklığına uğramaktan çok yorulmuş, çok yaralanmış, aşırı tükenmişti– ve başını sallamıştı: “Üniversite bana göre değil” demişti öğretmene, yalan söylemenin güçlüğünden çatlayan bir sesle. “Teşekkür ederim. Ama yardım etmenize gerek yok.”

“Bence büyük bir hata yapıyorsun Jude” dedi öğretmeni bir süre sessiz kaldıktan sonra. “Bir daha düşüneneceğine söz verir misin?” dedi ve uzanıp koluna dokundu, o ise irkilerek kolunu çekti, öğretmen ona tuhaf tuhaf baktı, o da dönüp odadan kaçtı ve bej renkli düzlemler sarmalı halindeki koridorda koşarak uzaklaştı.

O gece ahıra götürüldü. Ahır artık marangozluk ve oto tamiri derslerinde yapılan projelerin durduğu bir yerdi, bölmelerde yurdun gelir amacıyla sattığı yarısı monte edilmiş karbüratörler, yarısı tamir edilmiş kamyonetler, yarısı zımparalanmış sallanan sandalyeler vardı. Onu sallanan sandalyelerin durduğu bölmeye almışlardı, rehberlerden biri testere gibi içine girip çıkarken kendinden uzaklaşmış, bölmelerin ve ahır kirişlerinin üzerine çıkmış, bir an durup altındaki makinelere, mobilyalara, toz içindeki zemine, ahırın bir türlü tam silemediği geçmişini hatırlatan samanlara, bunların orta yerinde ise biri sessiz ve hareketsiz, diğeri gidip gelen, inleyen, tepinen iki insanın oluşturduğu sekiz bacaklı tuhaf yaratığa bakmıştı. Ondan sonra ta tepedeki yuvarlak pencereden uçtu gitti, yurt binasının, yazları hardal otuyla yeşil ve sarı, aralık ayında ise ayak basılmamış karların aydınlı-

ğında adeta ay yüzeyi gibi görünen tarlaların tepesinde do-laştı. Okuduğu ama hiç görmediği yerlerden, karşısına seril-mesinin bile içine temizlik hissi doldurduğu cam berraklığın-da dağlardan, okyanus genişliğinde göllerden geçip Boston'a ulaştı, döne döne inerek nehir kıyısına kurulmuş, araları-na yeşil kuşaklar çekilmiş, ulaştığında derlenip toplanacağı, hayatının başlayacağı, bundan önce olanlara bir başkasının başından geçmiş, asla dönülüp üzerinde düşünölmeyecek bir dizi hata muamelesi yapabileceği binalara doğru alçaldı.

Kendine döndüğünde, rehber üstüne yığılmış uyuyordu. Colin adlı bir adamdı, çoğu gece gibi o gece de sarhoştı, sı-cak ve mayalı nefesi yüzüne vuruyordu. O çıplaktı, Colin'in üstünde ise sadece kazak vardı, bir süre orada Colin'in ağır-lığı altında, odasına götürölüp kendini kesebilsin diye uyan-masını bekleyerek, nefes alıp vererek yattı.

Sonra düşünmeden, kuklaymış da kollarını bacaklarını bir başkası oynatıyormuş gibi, kıvrılarak Colin'in altından sessizce ve hızla çıktı, çabucak giyindi, yine ne olduğunu an-lamadan Colin'in bölme kapısındaki çengelde duran şişme montunu kaptı ve üstüne geçirdi. Colin ondan çok daha iri yapılydı ama boyları aynı sayılırdı, mont ise göröndüğü ka-dar hafif taşınmıyordu. Sonra Colin'in kot pantolonunu yer-den alıp cüzdanını ve içindeki parayı çıkardı –saymadı ama tomarın inceliğine bakılırsa azdı– ve kendi pantolonunun ce-bine soktu, ardından koşmaya başladı. Hızlı, sessiz, kararlı adımlarla koşardı hep, pistte onu izlerken Luke Birader hep senin kanında bir Mohikan var derdi, ahırın kapısını ışıtlılı ve dingin geceye açarak çıktı, etrafına bakındı, kimseyi gör-meyince yataktanenin arkasındaki tarlaya doğru yürüdü.

Yataktaneden caddeye bir kilometreye yakın yol vardı, ahırda olanlardan sonra acı çekmesi gerekirken o hiç acı duy-muyor, sadece bir heyecan ve hafiflik içinde, sırf o gece, bu macera için yaratılmış gibi gelen bir aşırı uyanıklıkla koşu-

yordu. Arazinin sınırına geldiğinde yere yattı, dikenli tel-lerin altına dikkatle yuvarlanıp Colin'in montunun kollarını eldiven yaparak teli kaldırdı ve altından geçti. Kendini kurtardıktan sonra hafiflik duygusu daha da şiddetlendi ve doğu olduğunu bildiği yöne, Boston'a doğru, yurttan ve Batı'dan, her şeyden uzağa kaçtı. Bir noktada bu dar toprak yolu bırakıp şehirlerarası yola bağlanması gerektiğini, orada daha çok dikkat çekse de kimsenin onu tanımayacağını biliyordu; toprak yolu şehirlerarası yoldan ayıran karanlık, sık ormana doğru koştu tepeden. Çayırdaki koşmak daha zordu ama aldırmadı, bir araba gelirse ağaçların arkasına saklanabilmek için ormanın kıyısından ilerlemeye devam etti.

Büyüdüğünde, sakat bir yetişkin olarak, sonrasında ise gerçekten sakat, kötürüm, koşmayı uçmak gibi imkânsız bir sihirbazlık gösterisinden farklı görmeyen bir yetişkin olarak o geceyi hep hayretle yâd etti: Ne kadar çevik, hızlı, yorulmak bilmez, şanslıymış meğer. O gece ne kadar koştuğunu düşündü sonra –belki iki, belki üç saat– ama o sırada hiç aklını takmamış, sadece yurttan olabildiğince uzaklaşmayı düşünmüştü. Güneş kendini gösterince birçok küçük çocuğun korkularının kaynağı olan ormana daldı, doğadan pek korkan biri olmadığı halde karanlığından ve sıklığından o bile korktu, buna rağmen girebildiği kadar derinlerine girdi; çünkü hem şehirlerarası yola ulaşmak için o ormanı geçmesi gerektiğini biliyordu, hem de içerilerde saklanırsa bulunma ihtimali azalırdı ve nihayet, cüssesi ona güven verdiği, biri gelirse onu koruyacakmış gibi hissettirdiği için en büyük ağaçlardan birinin kovuğuna girip uyudu.

Uyandığında yine karanlıktı ama akşam mı, gece mi, ertesi sabaha karşı mı olduğunu bilemedi. Ağaçların arasından yoluna devam etti, bir yandan da kendini sakinleştirmek ve önünde bir şeyler varsa geldiğini duyurmak, ondan korkmadığını belli etmek için şarkılar mırıldanıyordu. Orman onu

öbür yakasına tükürdüğünde hava hâlâ karanlıktı, o da gece olduğunu, bütün günü uyuyarak geçirdiğini anladı ve daha güçlü, daha enerjik hissetti kendini. *Uyku gıdadan önemlidir* diye telkin verdi kendisine çünkü karnı çok acıkmıştı, sonra bacaklarına emretti: *Yürüyün*. Yoldan önceki tepeyi koşarak çıktı.

Ormanda bir ara Boston'a ulaşabilmesinin tek bir yolu olduğunu fark etmişti: Yolun kenarında bekledi, ilk kamyon durup o kabine çıkarken ne yapması gerektiğini biliyordu, yaptı da. Tekrar tekrar yaptı, bazen yiyecek veya para verdiler kamyoncular ona, bazen vermediler. Kamyonlarının dorsesine kendileri için küçük birer köşe yapmıştı hepsi, orada yattılar, bittikten sonra bazen yola devam ederken, sonu gelmeyen bir depresyon eşliğinde dorsede uyudu. Benzin istasyonlarında yiyecek bir şeyler alır ve beklerdi, sonunda biri onu seçerdi –biri mutlaka seçerdi– ve o kamyonu tırmanırdı.

“Yolculuk nereye?” diye sorarlardı ona.

“Boston’a” diye cevap verirdi. “Amcamın yanına.”

Bazen yaptıklarından o kadar utanıyordu ki kusacak gibi oluyordu: Buna zorlandığını kendisine bile ileri süremezdi, bu adamlarla kendi rızasıyla seks yapmıştı, ne isterlerse yapmalarına izin vermiş, üstelik canla başla çalışmıştı. Bazen de duygularından sıyrılıyordu: Yapmaya mecbur olduğu için yapmıştı. Başka yolu yoktu. Tek ve en büyük becerisi buydu, daha iyi bir yere varmak için bunu kullanıyordu. Kendini kurtarmak için kendinden faydalanıyordu.

Bazen adamlar daha uzun sürmesini istediler, bir motel odası tuttular, o da Luke Birader'in banyoda onu beklediğini hayal etti. Bazen sohbet ettiler –Senin yaşında bir oğlum var dediler, senin yaşında bir kızım var– yattıkları yerde. Bazen ikinci postaya hazır olana kadar televizyon izlediler. Bazıları sert davrandı ona, kimi zaman öldürüleceğinden veya kaçamayacak kadar kötü sakatlanacağından korktu, o anlarda

telaşa kapılıp bütün kalbiyle Luke Birader'i, manastırı, ona iyi davranan hemşireyi istedi yanında. Ama çoğunluğu gaddar da değildi, kibar da. Müşteriydiler sadece, o da istediklerini veriyordu.

Yıllar sonra bu haftalara daha nesnel bir açıdan bakabildiğinde, aptallığına ve dar görüşlülüğüne hayret etmişti: Neden sadece kaçmamıştı ki? Neden kazandığı paralarla bir otobüs bileti almamıştı? Kaç para kazandığını hatırlamak için hafızasını çok zorladı ama sonucu bulamasa bile, Boston'a olmasa da *bir başka yere* bilet alacak kadar para topladığından emindi. Aklına gelmemişti işte. Bütün yaratıcılığını, bütün cesaretini yurttan kaçış anında tüketmişti sanki, gerisini başkalarının insafına bırakmış, muhtelif erkeklerin peşinden sürüklenmişti öğretildiği gibi. Büyürken geçirdiği değişikliklerin arasında en çok bu düşünce, yani geleceğinin kısmen de olsa kendi ellerinde bulunduğu fikri, öğrenmesi en zor, getirisi de bir o kadar yüksek bir ders olmuştu.

Karşılaştığı adamlardan biri o kadar şişman ve terliydi, öyle kötü kokuyordu ki az daha fikrini değiştirecekti, ama seksin tüm berbatlığına rağmen adam sonrasında ona nazik davranmış, sandviç ve içecek almış, ona dair ciddi ciddi sorular sormuş ve uydurma cevaplarını dikkatle dinlemişti. O adamla iki gece geçirmiş, yolda adamın dinlediği bluegrass şarkılarının sözlerini öğrenmiş ve bir yerden sonra, asfalt altlarından kaymak gibi akıp giderken pes, berrak, güzel sesiyle eşlik etmişti şarkılara. "Sesin ne güzelmış Joey" demişti adam, o da –nasıl bir zayıflık, zavallılıksa artık– bunu duyunca içi ısınmış, bu iltifatı farenin küflü ekmeği kemirdiği gibi yalayıp yutmuştu. İkinci gün adam onunla kalmayı düşünüp düşünmeyeceğini sordu; Ohio'daydılar ve maalesef adamın yolu oradan güneye dönüyordu, ama onunla kalmak isterse çok memnun olurdu, ona iyi de bakardı. Adamın tekliğini geri çevirmiş, adam da bunu bekliyormuş gibi başını sal-

ladıktan sonra ona bir tomar para verip bir de öpücük kon-
durmuştu, bunu yapan ilk müşterisiydi. “Yolun açık olsun Jo-
ey” deyip gittikten sonra parayı saydığında tahmininden de
çok, son on günde kazandığının toplamından fazla olduğunu
görmüştü. Bir sonraki adam şiddet eğilimli ayının teki çıktı-
ğında, diğeriyle gitmiş olmayı istedi: Boston bir anda yumu-
şaklıktan, ona iyi davranıp kol kanat gelecek birinden önem-
siz hale gelmişti. Yaptığı kötü seçimlere lanet ediyor, ona ger-
çekten düzgün davranan insanları takdir edememesine sinir-
leniyordu: Yine Luke Birader’i düşündü, ona hiç bağırmadığı-
nı ve vurmadığını, küfürle karışık hakaretler etmediğini.

Bir noktada hastalık başladı ama yoldan mı yurttan mı
kaptığını bilmiyordu. Adamlardan prezervatif kullanmalarını
istemiş, birkaçı takacaklarını söylediği halde takmamış,
o bağırıp çırpındıysa da elinden bir şey gelmemişti. Dokto-
ra görünmesi gerektiğini tecrübeyle biliyordu. Leş gibi ko-
kuyordu, acıdan yürüyemeyecek haldeydi. Philadelphia ya-
kınlarındayken bir ara vermeyi kararlaştırdı, mecburdu.
Colin’in ceketinin kolunda küçük bir delik açmış, parasını
kıvrıp içine soktuktan sonra deliği bir motelde bulduğu çen-
gelli iğne ile kapatmıştı. Son kamyonundan indiği sırada, bu-
nun son kamyon olduğunu bilmiyordu henüz, o sırada bir
tane kaldı diye geçiriyordu içinden. Bir kamyon sonra Bos-
ton’dayım. Bu kadar yaklaşmışken durmak hiç içine sinmi-
yordu ama yardıma ihtiyacı olduğunun farkındaydı, elinden
geldiğince beklemişti zaten.

Sürücü Philadelphia’nın dışında bir benzin istasyonunda
durmuştu, şehir trafiğine girmek istemiyordu. Orada ağır
adımlarla tuvalete gidip temizlenmeye çalıştı. Hastalıktan
yorgun düşmüştü, ateşi de vardı. O güne dair son hatırladığı
—ocak sonuydu galiba, hava hem soğuktu, hem de ıslak, sert
rüzgâr üşütüyordu— benzin istasyonunun önündeki sevgisiz,
gıdasız, yalnız kalmış küçük ağaca yürüyüp sırtını cılız, gü-

ven vermeyen gövdesine dayadıktan sonra biraz uyursa güç toplayabileceğini düşünerek gözlerini kapatmasıydı.

Uyandığında, hareket halinde bir arabanın arka koltuğunda olduğunu anladı, Schubert çaldığını duydu ve yorgunluktan doğrulup bakmasının bile mümkün olmadığı bir yabancıнын, yabancı yollardan bilinmeyen bir hedefe sürdüğü yabancı arabası içinde küçük bir tanıdıklık bulabildiği için rahatladı. Bir daha uyandığında bir evde, evin salonundaydı; çevresine bakındı: Kanepede yatıyordu, önünde bir sehpa, yanda iki koltuk, karşısında bir şömine vardı, hepsi kahverengi tonlarındaydı. Biraz daha az başı dönerek kalktı: Kendisinden daha kısa boylu, ince fakat göbeği şişkin, kalçaları geniş, doğurgan bir adamdı. Üst tarafı siyah çerçeveli, altı çerçevesiz bir gözlüğü, vizon kürkü gibi kısa ve yumuşak saçları vardı.

“Mutfağa gel de bir şeyler ye” dedi adam alçak ve ifade-siz bir sesle, o da peşinden gidip fayansları ve duvarlarından başka yine her tarafı kahverengi olan mutfağa girdi: Masa kahverengi, dolaplar kahverengi, sandalyeler kahverengiydi. Masanın ucundaki sandalyeye oturdu, adam tabak içinde hamburger ve patates, yanına da bir bardak süt koydu. “Normalde fast food almam ama” dedi adam ve ona baktı.

Ne diyeceğini bilemedi. “Teşekkür ederim” dedi, adam başını salladı. “Ye hadi” dedi, o da söyleneni yaptı. Adam masanın öbür ucuna oturup izledi onu. Normalde bundan utanırdı ama bu kez takılamayacak kadar açtı karnı.

Yemeyi bitirdiğinde arkasına yaslanıp adama tekrar teşekkür etti, adam da bir daha başını salladı ve bir sessizlik oldu.

“Fuhuş yapıyorsun” dedi adam, o da kızararak bakışlarını masanın cilalı kahverengi ağacına çevirdi.

“Evet” diyerek kabul etti.

Adam hafif bir ses çıkardı, hırıltıyla soludu. “Ne zaman dır fuhuş yapıyorsun?” diye sordu ama cevap veremedi, sessiz kaldı. “Ee?” diye üsteledi adam. “İki yıl mı? Beş yıl mı? On yıl mı? Doğuştan beri mi?” Sabırsızdı, daha doğrusu sabırsızlanmasına ramak kalmıştı ama sesi yumuşaktı, bağırıyordu.

“Beş yıl” dedi ve adam aynı sesi bir daha çıkardı.

“Zührevi hastalığın var” dedi adam, “kokundan anlaşılıyor” ve Jude yüzünü buruşturdu, boynunu eğdi, başıyla doğruladı.

Adam iç geçirdi. “Neyse” dedi, “şanslısın çünkü ben doktorum, evde de antibiyotik var.” Kalktı, ayağını sürüyerek mutfak dolabına gidip turuncu plastik bir şişeyle döndü, bir hap çıkardı. “İç bunu” dedi, içti. “Sütünü bitir” dedi adam, o da bitirdi, sonra adam mutfaktan çıktı, o adam dönene kadar bekledi. “E hadi” dedi adam. “Gel benimle.”

Dizleri titreyerek adamın peşinden gitti, salonun karşı tarafındaki bir kapının önünde durdular, adam kapıyı açıp geçmesi için tuttu. Tereddüt edince adam sabırsızlıkla cıkıldı. “Hadisene” dedi, “yatak odası burası” ve o da bıkkınlıkla gözlerini kapattı, sonra tekrar açtı. Adamın gaddarlığına hazırladı kendini, en canavarları bu sessiz tiplerden çıkıyordu.

Kapıya gelince, dimdik ahşap basamaklarla bodrum kata inildiğini gördü ve endişeyle bir daha duraksadı, adam ise sinek vızıltısına benzer o sesi tekrar çıkararak onu belinden ama hafifçe itti, sendeleyerek basamaklardan indi.

O kaygan, sızıntılı, rutubetli bir zindan bekliyordu ama aşağıda gerçekten bir yatak odası vardı, çarşaf ve battaniye serilmiş, altına mavi bir kilim yerleştirilmiş bir yatak, sol duvar boyunca da merdivenin cilasız ahşabından bir kitaplık buldu, içinde de kitaplar. Hastanelerden ve nezaretlerden hatırladığı göz alıcı bir aydınlık içindeydi oda, karşı duvarın üst kesiminde sözlük kadar bir pencere de göze çarpıyordu.

“Sana kıyafet çıkardım” dedi adam, yatağın üzerinde ti-

şört, eşofman, diş fırçası ve havlu olduğunu gördü. Adam odanın sağ köşesini işaret ederek “Banyo da şurada” dedi.

Sonra merdivene yöneldi. “Dur” diye seslendi adamın arkasından, adam merdivenin yarısında durup döndüğünde ise, adamın dikkatli bakışları altında gömleğinin düğmelerini çözmeye başladı. Aniden yüzü değişen adam, merdiveni çıkmaya devam etti. “Hastasın” dedi. “Önce iyileşmen lazım” deyip odadan çıktı ve kapıyı arkasından kapattı.

O gece, hem yapacak başka bir şeyi olmadığından hem de yorgunluktan uyudu. Ertesi sabah uyandığında burnuna yiyecek kokusu geldi, inleyerek doğrulup merdiveni tırmandığında ise bir plastik tepsinin içinde iki haşlanmış yumurta, iki şerit domuz pastırması, bir yuvarlak ekmek, bir bardak süt, bir muz ve akşamki hapin aynısından buldu. Devirmeden indirebilecek gibi değildi, o yüzden zımparalanmamış basamağa oturup yiyecekleri yedi, hapi yuttu. Biraz dinlendikten sonra tepsiyi mutfığa götürmek için ayağa kalktı ama kapı kilitliydi, kolu dönmedi. Kapının altına küçük bir delik açılmıştı, görmediyse de bir kedi vardı herhalde, üzerindeki lastik kapağı çekip “Bakar mısınız?” diye seslendi. Adamın adını bilmediğini fark etti, ama normaldi bu, genellikle isimlerini öğrenmezdi. “Beyefendi, bakar mısınız?” Ama cevap gelmedi ve evin sessizliğinden, yalnız olduğunu anladı.

Paniğe kapılması, korkması gerekirdi ama sadece yılgınlık geldi üzerine, tepsiyi merdivenin başında bırakıp ağır ağır aşağı indi, tekrar yatağa girip uyudu.

Bütün gün uyukladıktan sonra uyandığında adamın tepesinde durmuş onu izlediğini gördü; birden doğruldu. “Akşam yemeği hazır” dedi adam, o da kendi kıyafetlerini bulamadığı için adamın beli bol, kolu paçası kısa gelen kıyafetleriyle peşinden gitti. Paralarım diye düşündü ama ondan ötesini düşünecek kadar çalışmıyordu aklı.

Bir kez daha kahverengi mutfakta oturdu, adam önüne

içinde kahverengi rulo köfte, patates püresi, brokoli olan bir tabak koyup yanına bir hap bıraktı, kendi tabağını da aldı ve sessizlik içinde yediler. Sessizlikten sıkılmazdı, aksine çoğu zaman minnettar olurdu, ama adamın sessizliği bir şeylere gebeydi; kedilerin oturup insanın hiçbir şey göremediği bir noktaya uzun uzun, dikkatle baktıktan sonra aniden sıçrayıp bir şeyi pençesine geçirmesi gibi.

“Ne doktorusunuz?” diye sordu çekinerek, adam ona baktı.

“Psikiyatrim” dedi doktor. “Ne doktoru olduğunu biliyor musun?”

“Evet” dedi.

Adam yine o sesi çıkardı. “Fuhuş yapmaktan hoşlanıyor musun?” diye sorduğunda nedenini anlamadığı halde gözleri doldu, sonra gözlerini kırptırdı, geçti.

“Hayır” dedi.

“O zaman neden yapıyorsun?” diye sordu adam, Jude başını iki yana salladı. “Söyle” dedi adam.

“Bilmiyorum” dedi, adam pofladı. “Elimden gelen tek iş bu” dedi sonunda.

“İyi yapıyor musun?” diye sordu adam, yine içi cız etti, uzun süre sessiz kaldı.

“Evet” dedi ve hayatında yaptığı en acı itiraf, ağzından çıkan en zor kelimeydi.

Yemekleri bittikten sonra doktor onu yine kapıya kadar götürüp aynı şekilde hafifçe itti. “Bir saniye” dedi adama kapıyı kapattığı sırada. “Benim adım Joey.” Adam cevap vermeyince: “Sizinki?”

Adam kendisine bakmaya devam ediyordu ama gülümseyecek, hiç olmazsa suratında bir ifade belirecek sandı. Ama öyle bir şey olmadı. “Dr. Traylor” dedi adam, sonra bu bilgi hemen içeri kapatılmazsa kaçacak bir kuşmuş gibi hızla kapıyı çekti.

Ertesi gün ağrısı, ateşi azalmıştı sanki. Ayağa kalktığı-

da hâlâ başının döndüğünü fark etti, kollarını bir şeyleri tutmak ister gibi havada savurdu ama düşmedi. Kitaplıkta duran ve rutubetten, sıcaktan şişip yamulmuş, hafif küf kokan kiltapları inceledi. Kaçmadan önce okulda okudukları *Emma*'yı buldu, yavaşça merdivenin başına götürüp kaldığı yeri açtı, kahvaltısını bitirip hapını içene kadar okudu. Bu kez tepside bir de sandviç vardı, sarılı olduğu kâğıt havluya küçük harflerle "Öğle yemeği" yazılmıştı. Yedikten sonra kitabı ve sandviçi alıp aşağı indi, yatağa girdi, okumayı ne kadar özlediğini, hayatını geride bırakma fırsatına ne kadar minnettar olduğunu hatırladı.

Tekrar uyudu, tekrar uyandı. Akşama doğru üzerine halisizlik çöktü, ağırları da tekrar başlamıştı, Dr. Traylor ona kapıyı açtığında merdivenleri çıkabilmesi uzun sürdü. Yemek boyunca ikisi de bir şey söylemedi ama yemekten sonra bulaşık ya da yemek konusunda Dr. Traylor'a yardım etmeyi önerdiğinde, Dr. Traylor durup uzunca baktı. "Hastasın" dedi.

"Biraz iyileştim" dedi. "İsterseniz mutfak işlerini yapabilirim."

"Yok, yani, hastalıklısın" dedi Dr. Traylor. "Bulaşıcı hastalık taşıyorsun. Yediklerimize dokunamazsın." Utançla başını öne eğdi.

Bir sessizlik oldu. "Annen baban nerede?" diye sordu Dr. Traylor, yine başını iki yana salladı. "*Söylesene*" dedi Dr. Traylor, bu kez sabrı tükeniyordu ama hâlâ sesini yükseltmemişti.

"Bilmiyorum" dedi kekeleyerek, "kimsesiz büyüdüm ben."

"Fahişeliğe nasıl başladın?" diye sordu Dr. Traylor. "Kendin mi başladın, başkası mı yaptırdı?"

Yutkundu, midesindeki yemeklerin macuna dönmekte olduğunu hissetti. "Biri yaptırdı" diye fısıldadı.

Sessizlik oldu. "Sana fahişe dememden hoşlanmıyorsun"

dedi adam, o da bu kez başını kaldırıp adamla göz göze gelebildi. “Hoşlanmıyorum” dedi. “Anlıyorum” diye karşılık verdi adam. “Ama sonuçta *öylesin*, değil mi? İstersen başka bir şey söyleyebilirim tabii, mesela orospu.” Cevap vermedi. “Daha iyi mi?”

“Hayır” dedi yine fısıltıyla.

“O zaman fahişeye devam, değil mi?” dedi adam ve ona baktı, o da bir süre sonra başıyla onayladı.

O gece odada kendini kesecek bir şeyler aradı ama içeride tek bir kesici alet yoktu, kitapların sayfaları bile kabarmıştı. Tırnaklarını tüm kuvvetiyle baldırlarına bastırdı, harcadığı çabayla suratını buruşturdu ama sonunda deriyi ayırmayı başardı, sonra tırnağını ileri geri hareket ettirerek keşiği genişletti. Sağ bacağına üç kesik açabildikten sonra bitap düştü, tekrar uykuya daldı.

Üçüncü sabah kendini bariz biçimde çok daha kuvvetli, dikkatli hissediyordu. Kahvaltısını edip kitabını okudu, sonra tepsiyi kenara itip başını delikten çıkardı, bir biçimde omuzlarını da sıdırmaya çalıştı. Ama ne açıdan sokarsa soksun o delik geçmesi için çok küçüktü, sonunda vazgeçti.

Dinlendikten sonra başını tekrar deliğe soktu. Solunda salonu, sağında mutfak net olarak görebiliyordu, ipuçları ararcasına bakındı. Ev çok düzenliydi, hatta öyle düzenliydi ki Dr. Traylor’ın yalnız yaşadığı belliydi. Boynunu kıvrırca sol tarafta, ikinci kata çıkan merdiveni, onun ilerisinde de sokak kapısını görebiliyordu ama kaç kilidi olduğunu seçemedi. Evin esas karakteri sessizlikti ama: Saat tıkırtısı, dışarıdan geçen insan veya araba sesi bile yoktu. Bu sessizlikle, uzay boşluğunda yol alan bir ev olabilirdi. Aralıklı olarak çalışan buzdolabı motorundan başka ses yoktu, o da susunca mutlak bir sessizlik çöküyordu.

Ev bütün kişiliksizliğine rağmen onu cezbetmeyi başarmıştı, ne de olsa içini gördüğü üçüncü evdi. İkincisi, Leary’le-

rin eviydi. İlki ise bir müşterinindi, çok önemli bir müşteri olduğunu söylemişti Luke Birader, adam ekstra ödeyerek motele gelmek yerine Salt Lake City'nin dışındaki evine çağırılmıştı onu. Her tarafı taş ve camdan devasa bir evdi, Luke Birader de onunla gelip kendini motel odaları kadar geniş banyoya kapatmış, o da müşteriyle yatak odasında seks yapmıştı. Büyüdüğünde evleri fetiş nesnesi haline getirdi, ama Greene Sokak'taki, Lantern House'taki, Londra'daki daireleri almadan önce de arada sırada ev dekorasyonu dergileri alır, güzel yerleri daha da güzelleştiren insanlar hakkındaki yazıları okur, sayfaları ağır ağır çevirirken tüm fotoğrafları dikkatle incelerdi. Arkadaşları dalga geçerdi bu merakıyla ama onun umurunda değildi: Bir gün, ona ait olduğu tartışmasız eşyalarla dolduracağı, kendine ait bir evi olacağını hayal ediyordu.

O gece Dr. Traylor yine dışarı çıkardı onu, yine mutfak, yine yemek, yine sessizlik. "Ben çok daha iyiyim" dedi bir ara, Dr. Traylor karşılık vermeyince de: "bir şey yapmak isterse-niz yani." Dr. Traylor'a bir bedel ödmeden gitmesine izin verilmeyeceğini bilecek kadar gerçekçi; gitmesine izin verileceğini düşünecek kadar umutlu bir insandı.

Ama Dr. Traylor başını salladı. "Daha iyi hissediyor olabilirsin ama hâlâ hastasın" dedi. "Antibiyotiğin etki süresi on gün." İncecik, şeffaf bir kılçık çıkardı ağzından, tabağının kenarına koydu. "İlk kez zührevi hastalığa yakalandığını söyleme de bana" dedi ona bakıp, o da yine kızardı.

O gece ne yapacağını düşündü. Kaçabilecek kadar güç kazandığını tahmin ediyordu. Yarın akşam yemeğinde Dr. Traylor'ın peşinden gidecek, o arkasını döndüğü sırada kapıya koşup dışarı çıkacak ve yardım arayacaktı. Bu planın bazı sakıncaları vardı: Daha elbiselerini bulamamıştı, ayakkabısı yoktu, ama bu evde bir acayiplik olduğunu, Dr. Traylor'da bir gariplik olduğunu, buradan kurtulması gerektiğini seziyordu.

Ertesi gün enerjisini tüketmemeye çalıştı. Eli ayağı titrediğinden okuyamıyordu, odada volta atmamak için zor tuttu kendisini. O günkü sandviçi yemeyip giydiği eşofmanın cebine soktu, böylece uzun süre saklanması gerekirse yiyeceği olurdu. Diğer cebine, banyodaki çöp kovasının poşetini attı, uzaklaştıktan sonra ikiye bölüp ayakkabı yapabileceğini düşündü. Sonra bekledi.

Ama o gece odadan hiç dışarı çıkarılmadı. Kapının altındaki deliğin önüne çökünce salonun ışıklarının yandığını gördü, yemek kokuları aldı. "Dr. Traylor?" diye seslendi. "Siz misiniz?" Ama tavada kızaran etin, televizyondaki akşam haberlerinin sesinden başka ses gelmedi. "Dr. Traylor!" dedi. "Lütfen, lütfen!" Ama hiçbir şey olmadı ve o nihayet seslenmekten bitap düşerek merdivenden indi.

O gece rüyasında, evin üst katında sıra sıra odalar ve hepsinin içinde alçak karyolalar, yuvarlak tüylü halılar olduğunu, her yatakta bir oğlanın yattığını gördü: Oğlanlardan bazıları daha uzun süredir burada olduklarından kendisinden büyüktü, bazıları küçük. Hiçbiri diğerlerinin varlığından haberdar değildi, birbirlerini duyamıyorlardı. Evin büyüklüğünü bilmediğini fark etti ve rüyasında ev bir gökdelene dönüştü, yüzlerce odasında, hücresinde yüzlerce başka çocuk vardı ve Dr. Traylor'ın onları çıkarmasını bekliyorlardı. Nefes nefese uyanıp merdivenin başına koştu ama lastiği ittiğinde hareket ettiremedi. Lastiği kaldırınca arkasının gri renkli bir plastik parçasıyla kapatılmış olduğunu gördü ve ne kadar uğraşıysa da kımıldatamadı.

Ne yapacağını bilemedi. Bütün gece uyanık kalmaya çalıştı ama uykuya daldı, uyandığında ise kahvaltı tepsisi, öğlen sandviçi ve biri sabah biri akşam için iki hapi tepside duruyordu. Hapları parmaklarının arasında tutup inceledi. Bunları içmezse iyileşmezdi, iyileşmezse de Dr. Traylor ona dokunmazdı. Ama içmezse iyileşmezdi, iyileşmezse de kendisi-

ni ne kadar kötü hissedeceğini, akıl almaz derecede kirleneceğini, sanki içine dışına dışkı püskürtmüşler gibi leşe döneceğini tecrübeyle biliyordu. Bunun üzerine ayakta sallanmaya başladı. *Ne yapacağım* diye sordu kendisine, *ne yapacağım?* Ona iyi davranan şişman kamyon şoförünü düşündü. *Yardım et* diye yalvardı ona, *yardım et*.

Luke Birader diye yalvardı, *lütfe yardım et bana*.

Bir kere daha düşündü: Yanlış karar verdim. Dışarıya çıkabildiğim, okula gidebildiğim, hiç değilse başıma neler geleceğini bildiğim bir yeri bıraktım. Şimdi bunlardan hiçbirine sahip değilim.

Çok salaksın dedi içindeki ses, *öyle böyle salak değilsin*.

Altı gün daha böyle geçti; onun uykuda olduğu bir saatte yemekleri verildi kapının altından. İlaçları içti, içmese olmayacaktı.

Onuncu günde kapı açıldı ve karşısında Dr. Traylor'ı gördü. O kadar şaşırdı, o kadar afalladı ki toparlanamadı, o ayağa kalkana kadar Dr. Traylor kapıyı kapatmış ona doğru geliyordu. Bir omzuna, ateş karıştırmakta kullanılan demirlerden atmıştı, yaklaşırken bunu görüp korkuya kapıldı: Neydi bunun anlamı? Ne yapacaktı ona?

"Soyun" dedi Dr. Traylor aynı duygusuz sesiyle, o soyunurken de ateş demirini omzundan aşağı indirdi, bunun üzerine Jude refleks olarak eğildi, kollarıyla başını korumaya çalıştı. Doktorun aynı küçük ıslak sesi çıkardığını işitti. Sonra Dr. Traylor kemerini çözüp karşısında durdu. "İndir aşağı" dedi, o da indirdi, ama başlayamadan Dr. Traylor onu ateş demiriyle ensesinden hafifçe dürttü. "Öyle ısırmaya mısırmaya kalkarsan" dedi, "seni bitkisel hayata sokuncaya kadar döverim bununla. Anlaşıldı mı?"

Korkudan ağzını açamadığından başını sallamakla yetindi. "*Konuş*" diye bağırdı Dr. Traylor, o da irkildi.

"Evet" dedi yutkunarak, "Evet anladım."

Dr. Traylor'dan korkuyordu elbette, hepsinden korkardı. Ama müşterilere karşı çıkmak, onlara el kaldırmak aklına dahi gelmemişti. Müşteriler güçlüydü, o değildi. Luke Birader de fazla iyi eğitmişti onu. Dr. Traylor'ın da itiraf ettirdiği gibi, iyi bir fahişeydi.

Her gün bu şekilde geçti, seks öncekilerden kötü değilse de bunun bir girizgâh olduğu, giderek çok kötü ve çok acayip bir şekle bürüneceği duygusundan kurtulamadı. İnsanların birbirlerine neler yaptıklarını Luke Birader'den dinlemiş – hatta filmlerini izlemiş– ve silah ya da aksesuar olarak neler kullanabileceklerini öğrenmişti. Birkaç kez kendi başına da gelmişti. Fakat birçok açıdan şanslı olduğunu, fazla kötü-lüğe maruz kalmadığını biliyordu. Onu bekleyenlerin dehşeti, seksin dehşetinden birçok bakımdan daha fenaydı. Gece-leri hayal etmesini dahi bilmediği şeyleri kafasında canlan-dırmaya başlayınca panikle nefesi daralır, kıyafetleri –baş-ka kıyafetler ama hâlâ kendi kıyafetleri değil– terden üstü-ne yapışırdı.

Bir seansın sonunda, Dr. Traylor'a gitmek istediğini söyle-di. “Lütfen” dedi, “lütfen.” Ama Dr. Traylor onu on gün misa-fır ettiğini, o günlerin karşılığını ödemesi gerektiğini söyledi. “Sonra gidebilir miyim?” diye sordu ama doktor kapıdan çı-kıyordu bile.

Ödemenin altıncı gününde bir plan düşündü. Dr. Traylor'ın ateş demirini sol koltuğunun altına kısıtırıp sağ eliyle kemerini çözdüğü bir iki saniyelik –ama o kadarcık– bir zaman var-dı. Doğru anda davranırsa, doktorun suratına kalın bir kitap indirip kaçmaya çalışabilirdi. Çok hızlı, çok çevik hareket et-mesi gerekecekti.

Raflardaki kitapları taradı, tuğla gibi karton kapaklılar yerine sert kapaklı kitap olmadığına bir kez daha hayıflandı. Küçük bir kitabın tokat gibi ineceğini, daha kolay kullanıla-cağını düşünerek sonunda *Dublinliler*'i aldı eline: Rahat tu-

tacağı kadar ince, surata indirilecek kadar esnekti. Önce döşeginin altına soktu kitabı, sonra böyle bir numaraya gerek dahi olmadığını fark etti, yanında bırakabilirdi. O da bıraktı ve bekledi.

Derken Dr. Traylor ateş demiriyle geldi ve kemerini çözme-ye davranırken Jude fırlayıp kitabı var gücüyle doktorun yüzüne çarptı, adamın çığlık attığını ve ateş demirinin beton zemine tangirtıyla düştüğünü işitip hissetti, doktorun ayak bileğini yakaladığını fark etti, ama bir tekmeyle onu savuşturup merdivenlerden düşe kalka çıkarak kapıya koştu. Kapıda ki bir dolu kilidi görünce ağlayacaktı az daha, tutmayan parmaklarıyla sürgüleri bir bir çekti, kendini dışarıya attı, hiç koşmadığı kadar hızla koştu, koştu. *Başarabilirsin, başarabilirsin* diye bağıırıyordu içindeki ses ilk defa onu yüreklendirmek için, ama ondan da acil olarak *Daha hızlı, daha hızlı, daha hızlı* diyordu. O iyileştikçe Dr. Traylor'ın verdiği porsiyonlar giderek küçülmüştü, bu yüzden hep zayıf ve halsizdi, fakat şimdi atik tetikti ve koşarken bir yandan da yardım istiyordu. Ama koşar ve bağıırırken sesini kimseye duyuramayacağını da fark etti: Etrafta başka ev yoktu, o ormanlık bir yer bekliyordu ama saklanacak tek bir kuytusunu bile olmayan bir düzlükteydi. Sonra havanın ne kadar soğuk olduğunu, ayaklarına bir şeyler battığını fark etti ama koşmayı sürdürdü.

Derken arkasında başka ayak sesleri ve tanıdık bir çingirtı duydu ve bunun Dr. Traylor olduğunu anladı. Ona bağıırmadı, tehdit bile savurmadı ama doktorun ne kadar yakında olduğunu –çok yakında, birkaç adım gerisindeydi– görmek için arkasına baktığında tökezleyip düştü, yanağını yola çarptı.

Düştüğü anda, tüm enerjisi onu gürültüyle kanatlanıp uçan bir kuş sürüsü gibi terk etti ve çingirtının Dr. Traylor'ın kemer tokasından geldiğini anladı, sonra Dr. Traylor'ın kemeri belinden çıkarıp ona vurmak için kullandığını gördü ve

darbe üstüne darbe alırken yerde dertop oldu. Doktor bu süre boyunca hiçbir şey söylemedi, kemeri sırtına, bacaklarına, ensesine giderek daha şiddetli indirirken aldığı sert soluklar duyuldu sadece.

Dayak evde devam etti, sonraki günler ve haftalar boyunca da dayak yedi. Düzenli değildi –ne zaman olacağını hiç kestiremedi– ama gıdasızlıkla üst üste binince sürekli halsizlik, baş dönmesi yaratacak kadar sıkı; bir daha kaçacak gücü bulamayacağını hissediyordu. Korktuğu gibi seks de kötüleşti ve kimseye, kendine dahi söyleyemeyeceği şeyler yapmaya zorlandı; dayak gibi bu da sürekli değildi, fakat korkudan sersemlemiş halde yaşamasına yetecek sıklıktaydı ve Dr. Traylor’ın evinde öleceğini anladı. Bir gece rüyasında büyüdüğünü, yetişkin bir erkek olduğunu fakat hâlâ bodrumda Dr. Traylor’ı beklediğini gördü, ama rüyada ona bir şey olmuştu, aklını kaçırmıştı, yurttaki oda arkadaşına benzemişti. Uyandığında yakında ölebilmek için dua etti. Gündüzleri uyurken rüyasında Luke Birader’i görüyor, bu rüyalarından uyandığında Luke’un onu ne kadar koruduğunu, ona ne kadar iyi davrandığını, nasıl nezaket gösterdiğini anlıyordu. Seke seke merdivenlerin başına kadar çıktı, kendini aşağı attı, sonra toparlanıp bir daha çıktı, bir daha attı.

Derken bir gün (Üç ay sonra mı? Dört mü? Daha sonraları Ana’nın anlatacağına göre, Dr. Traylor onu benzin istasyonunda bulduktan on iki hafta sonra olduğunu söylemişti), Dr. Traylor “Bıktım senden” dedi. “Kirlisin, midemi bulandırıyor, gitmeni istiyorum.”

İnanamadı. Ama sonra konuşmayı hatırladı. “Tamam” dedi. “Tamam, hemen giderim.”

“Hayır” dedi Dr. Traylor, “ben ne zaman gitmeni istersem o zaman gideceksin.”

Birkaç gün hiçbir şey olmadı, bunun da yalan olduğunu varsayarak çok heyecanlanmadığına, nihayet kendisine

yalan söylendiğini fark edebildiğine sevindi. Dr. Traylor yemeklerini günün gazetesinin üzerine koyarak veriyordu, bir gün tarihe baktığında doğum günü olduğunu fark etti. “On beş yaşımdayım” dedi sessiz odaya, bu sözlerin ağzından çıktığını –arkasında yattığını bir tek onun bildiği umut, hayal ve imkânsızlıkların döküldüğünü– işitince midesi bulandı. Ama ağlamadı: Ağlamama kabiliyeti tek başarısı, hayattaki yegâne gururuydu.

Derken bir gece Dr. Traylor ateş demiriyle aşağı indi. “Çık yukarı” dedi ve demirle dürttü onu sırtından, o da basamakları tökezleye tökezleye, düşe kalka çıktı. Azıcık aralık sokak kapısına kadar dürttü onu, sonra da dışarı ittirdi. Hâlâ soğuk ve nemliydi hava, ama korkusuna rağmen mevsimin değiştiğini, onun için zaman durmuşsa da dünyada zamanın aldırışsızca ilerlediğini anladı; havada yeşerme kokusu vardı. Yanındaki kara çalının kuru dallarının tam ucunda eflatuna çalan tomurcuklar çıkmıştı, açıklıkla baktı ona, tekrar dürtülmeden o görüntüyü aklına kazımaya çalıştı.

Arabaya geldiklerinde Dr. Traylor bagajı açtı, ateş demiriyle bir daha dürttü onu; hıçkırığa benzer sesler çıkardığını duyuyordu ama ağladığı yoktu, içeri girdi, fakat o kadar halsizdi ki, Dr. Traylor ona dokunmuş olmamak için gömleğinin kolunu tutamak yaparak ona yardım etti.

Hareket ettiler. Bagaj temiz ve genişti, virajları alırken içinde yuvarlandı, yokuş inip çıktıklarını, sonra uzun bir süre düz yolda gittiklerini hissetti. Ardından araba sola döndü ve bir süre bozuk zeminde zıpladı, sonunda da durdular.

Bir süre –saydı, üç dakika– hiçbir şey olmadı, dikkatle dinledi ama kendi soluğundan, kendi kalp atışlarından başka bir şey duyamadı.

Bagaj açıldı, Dr. Traylor onu yine gömleğinden tutup dışarı çekti, demirle dürterek arabanın önüne geçirdi. “Dur orada” dedi ve o da durdu, titreyerek doktorun arabasına binip

camı açmasını, camdan uzanmasını izledi. “Koş” dedi doktor, o kaskatı kalınca da, “madem koşmayı çok seviyorsun, koş hadi.” Dr. Traylor motoru çalıştırdı, nihayet ayılarak koştu.

Birkaç haftaya çimlenecek fakat şimdi kuru topraktan ve ayaklarının altında çıtırdayan ince buz tabakaları ve yıldızlar gibi parıldayan çakıllardan ibaret düz bir arazideydiler. Arazinin ortası hafifçe çukurdu, sağ tarafında da yolu görüyordu. Ne genişlikte olduğunu seçemiyordu ama araba geçtiği yoktu. Arazinin sol tarafı telle çevrilmişti, tellerin öte yanını göremiyordu.

Araba peşinde, koşmaya devam etti. Önceleri dışarıya çıkmış, o evden kurtulmuş olmak iyi geldi. Ayaklarının altında cam gibi buza, yüzüne çarpan rüzgâra, baldırlarına dokunan tampona rağmen burası, o evin içinden, briket duvarlı o odadan, adına yakışmayan ufaklıktaki o pencereden iyiydi.

Koştı. Dr. Traylor peşinden geldi, kimi zaman hızlandı, Jude da daha hızlı koştu. Ama eskisi gibi koşamıyordu ve tekrar tekrar düştü. Her düştüğünde araba yavaşladı, Dr. Traylor ona –öfkeyle değil, hatta bağırarak da değil– seslendi: “Kalk. Kalk ayağa ve koş, yoksa eve dönüyoruz” ve o da zorla ayağa kalkıp koşmaya devam etti.

Koştı. Hayatının koştuğu son anı olduğunu o gece bilmiyordu. Bilseydi daha hızlı koşabilir miydi diye merak etti çok sonraları. İmkânsız bir soruydu elbette, soru bile olmayan bir soru, çözümsüz bir aksiyomdu. Tekrar tekrar düştü, on ikinci kez düştüğünde ağzını oynattı, bir şeyler demeye çalıştı ama sesi çıkmadı. “Kalk ayağa” dediğini duydu adamın. “Kalk ayağa. Bir kez daha düşersen son düşüşün olacak.”

Artık koşamıyordu, tökezleyerek yürüyor, arabadan emekleyerek kaçıyor, araba ise ona her seferinde daha da sert çarpıyordu. Bitsin artık diye düşündü, bitsin. Aklına acınacak haldeki küçük bir çocuğun hikâyesi geldi –kim anlatmıştı bunu? Biraderlerden biri ama hangisi?–, kendisinden bi-

le kötü durumda olan, uzun süre iyiliğini koruduktan sonra (hikâyedeki çocukla ayrıştıkları noktalardan biri de buydu), bir gece onu alması için Tanrı'ya yalvarmıştı: Hazırım demişti hikâyedeki çocuk, hazırım artık; bunun üzerine altın kanatlı, gözleri alev alev yanan korkunç bir melek belirmiş, çocuğu kanatlarıyla sarmış ve çocuk kül olup uzaklaşmıştı bu dünyadan.

Hazırım dedi, *hazırım artık* ve yüreğine korku salacak, feci güzellikte bir meleğin gelip onu kurtarmasını bekledi.

Son düştüğünde bir daha kalkamadı. "Kalk ayağa!" diye bağırdığını duydu Dr. Traylor'ın. "Kalk dedim!" Ama kalkamadı. Sonra motorun tekrar çalıştığını duydu, meleğin alevden gözleri gibi kendisine dönen farları gördü ve başını yana çevirip bekledi, araba üstüne geldi, üstünden geçti, bitti.

Böylece bitti işte. Bunun ardından yetişkin oldu. Başucunda bekleyen Ana ile hastanede yatarken kendine sözler verdi. Hatalarının muhasebesini yaptı. Kime güvenebileceğini hiç anlayamamıştı, ona biraz iyilik gösteren herkesin peşinden gitmişti. Sonrasında bunu değiştirmeye karar verdi. İnsanlara bu kadar çabuk güvenmeyecekti. Seks yapmayacaktı artık. Kurtarılmayı beklemeyecekti.

"Bir daha bu kadar kötü olmayacak" derdi Ana hastanede. "Bir daha bu kadar acı çekmeyeceksin." Bedensel acıyı kastettiğini biliyordu ama o hayatının bütününe yormayı tercih ediyordu bunu: Her geçen yıl hayatı iyileşecekti. Söyledikleri doğru da çıktı: Hayatı iyileşti. Luke Birader'in de dediği doğru çıktı çünkü on altı yaşına geldiğinde hayatı değişti. Dr. Traylor'dan bir yıl sonra hayal ettiği okula girebilmişti, seks yapmadan geçirdiği her gün biraz daha temizleniyordu. Yıllar ilerledikçe hayatı olmayacak haller alıyordu. Şansı yıl yıl katlanarak artıyor, ona bahşedilen şeylere ve cömertliğe, hayatına giren insanlara şaşıyordu; daha önce tanıdıklarından o kadar farklıydı ki bu in-

sanlar, aynı canlı türü oldukları bile söylenemezdi. Dr. Traylor'la Willem'in aynı türden olabilirdi? Peder Gabriel'la Andy? Luke Birader'le Harold? İlk grupta bulunanlar ikinci grupta da bulunuyor muydu, öyleyse o ikinci gruptakiler nasıl farklı bir tercih yapabilmiş, ne olacaklarını nasıl kendileri belirleyebilmişlerdi? İşler düzelmekle kalmamış tam tersine dönmüştü, hem de saçmalık derecesinde. Esamisi okunmaz haldeyken, ulaştığı noktadan neredeyse utanacak haldeydi. Harold'ın hayat kayıpları tazmin eder iddiasını hatırlardı bu zamanlarda, doğruluğuna hak da verirdi ama kendi örneğinde hayatın tazminatla kalmayıp adeta ifrata vardırmıştı; onu affetsin diye yalvardığını, ayağına hazineler yığıdığını, ondan nefret etmesin diye etrafını güzel, harika, hasretini çektiği şeylerle donattığını, bunu sırf devam etsin diye yaptığını düşünürdü. Bu nedenle yıllar içinde kendine verdiği sözleri tekrar tekrar çiğnedi. Ona iyilik gösterenlerin peşinden gitti. İnsanlara yine güvendi. Yine seks yaptı. Yine kurtarılmayı umdu. Böyle yapmakta da haklıydı; her zaman değilse de çoğunlukla. Geçmişin ona öğrettiklerini unuttu ve karşılığında olması gerekenden de sık ödüllendirildi. Hiçbirinden, seksten bile pişman değildi çünkü umutla, ona her şeyi veren birini mutlu edebilme amacıyla yapmıştı.

Willem'le ilişkileri başladıktan kısa süre sonra bir akşam Richard'ın yemek davetine katılmışlardı; sevdikleri ve hoşlandıkları kişilerden oluşan bir grupta –JB, Malcolm, Zenci Henry Young ve Asyalı Henry Young, Phaedra, Ali ve tüm kız arkadaşlar, erkek arkadaşlar, kocalar, karılar– şamatalı, rahat bir geceydi. Mutfakta Richard'ın tatlı hazırlamasına yardım ediyordu ki JB içeri girdi –çakırkeyifti– ve kolunu boynuna dolayıp onu yanağından öptü. “Ee, Judy” dedi, “sonunda her istediğini aldın sahiden. Kariyer tamam, para tamam, kat tamam, adamı da kaptın. Nasıl döndü şansın bu kadar?” JB ona sırtıttı, o da aynı şekilde karşılık verdi. Bu

sözleri Willem'in duymadığına seviniyordu çünkü Willem'in bunu JB'nin kıskançlığına, hayatta diğer herkesin yolunun daha kolay olduğu inancına, Jude'un başına konan talih kuşunun başka kimseye konmadığına yoracak ve sinirlenecekti.

Ama o böyle düşünmedi. JB'nin laf sokmasını, talihi –tamam, abartıya da kaçsa kıymeti bilinen talihi– nedeniyle kendisini tebrik etmesi olarak gördü. Açıkçası JB'nin kıskançlığını iltifat gibi de algıladı: JB'nin gözünde o başına gelenler için kozmik bir tazminat alan bir sakat değil, JB'nin eşiti, JB'nin sadece gıpta edilecek şeyler bulup acınacak hiçbir şey bulamadığı bir kişiydi. Kaldı ki doğru söylüyordu JB: Nasıl dönmüştü şansı bu kadar? Elde ettiklerine nasıl kavuşabilmişti? Hiç öğrenemeyecek, hep merak edecekti.

“Bilmem ki JB” dedi ona pastanın ilk dilimini uzatıp gülümserken, o sırada yemek odasında Willem'in bir şey dediğini, ardından herkesin kahkahayı bastığını duydu, salt mutluluğun sesi. “Ben hayatım boyunca şanslı oldum ama biliyorsun.”

Kadının adı Claudine, bir tanıdığın arkadaşının arkadaşı ve takı tasarımcısı, bu da onun için biraz olağandışı bir durum çünkü geçici birlikteliklere daha açık ve daha sıcak olan sektörden insanlarla yatıyor genellikle.

Otuz üç yaşında, uzun koyu renk saçları uçlarında açılıyor, elleri neredeyse çocuk eli kadar ufak, kendi yaptığı, siyahlı altınlı taşlı yüzüklerden takıyor, seks yapmaya hazırlanırken de en son bunları çıkarıyor, en mahrem yerini saklayanlar iç çamaşırları değil de yüzükleriymiş gibi.

İki aydır yatıp kalkıyorlar –görüştükleri söylenemez çünkü kimseyle görüşmüyor– ve bu da onun için olağanüstü bir durum ve yakında buna son vermesi gerektiğini biliyor. Başladıklarında amacın sadece seks olduğunu, bir başkasına âşık olduğunu ve hiçbir biçimde onunla bir gece geçiremeyeceğini söylemiş, o da makul karşılamış ve kendisinin de bir başkasına âşık olduğunu belirtmişti. Ama evinde bir başka erkeğin varlığına dair hiçbir ipucu göremiyor, üstelik ne zaman mesaj atsa müsait oluyor. Bu da bir uyarı işareti: Yakında bitirmesi gerek.

Şimdi onu alnından öpüp doğruluyor. “Çıkمام lazım” diyor.

“Olmaz” diyor, “biraz daha kal.”

“Kalamam” diyor.

“Beş dakikacık” diyor.

“Beş dakika” deyip tekrar uzanıyor. Beş dakika sonra ise bu kez şakağından öpüyor. “Gerçekten çıkmam lazım” diyor, kadın da itiraz eder ve çaresizce kabullenircesine bir ses çıkarıp yanına dönüyor.

Banyosuna giriyor, duş yapıp ağzını çalkalıyor, çıkıp tekrar öpüyor onu. “Mesaj atarım” diyor kelime dağarcığının klişelerden ibaret kalmasından iğrenerek. “Buluştüğümüz için teşekkür ederim.”

Eve döndüğünde karanlık dairede sessizce yürüyor, yatak odasına girip soyunuyor, inildeverek yatağa uzanıp Jude’a sarılıyor, o da uyanıp dönüyor. “Willem” diyor, “geldin.” Willem sesindeki mutluluk ve rahatlamayı her duyduğunda üzerine çöken suçluluktan kurtulmak için öpüyor onu.

“Tabii ya” diyor. Hep geliyor eve; hiç gelmediği olmadı. “Çok geç kaldım, kusura bakma.”

Sıcak, nemli ve esintisiz bir gece ama ısınmak ister gibi yapıyor Jude’a, bacaklarını bacaklarına doluyor. Yarın Claudine’le bu ilişkiyi bitireceğini söylüyor kendisine.

Hiç konuşmadılar bu konuyu ama başka insanlarla seks yaptığını Jude’un bildiğinin farkında. Hatta Willem’e izin bile verdi. O feci Şükran Günü’nde, Jude yılların ayak diremesinin ardından olanca çıplaklığıyla karşısına serilip onu yıllardır perde gerisinde tutan bulutlar parça parça dağıldıktan sonra olmuştu bu. Uzun süre ne yapacağını bilememiş (koşar adım terapiye dönmekten başka; Jude Dr. Loehmann’la ilk randevusunu alır almaz kendi doktorunu aramıştı), Jude’a ne zaman baksa anlattıklarını parça parça hatırlamış, o anlattığı yerlerden bugün geldiği yere nasıl ulaştığını, hayatındaki diğer her şey aksini gerektirirken nasıl bu kişi olup çıktığını merak ederek gizli gizli onu süzmüştü. O zaman ona duyduğu saygı, dehşet ve çaresizlik, insanın ilahlara duyacağı cinstendi, insana, en azından onun tanıdığı insanlara karşı duyulacak cinsten değil.

“Ne hissettiğini biliyorum Willem” demişti Andy gizli sohbetlerinden birinde, “ama o senin onu takdir etmeni değil, olduğu gibi görmeni istiyor. Yaşadığının, her ne kadar akla sığmıyorsa da, bir hayat olduğunu söylemeni istiyor.” Durakladı. “Anlatabiliyor muyum?”

“Anlıyorum” dedi.

Jude’un hikâyesinden sonraki ilk sersem günlerde, Jude’un kendine dikkat çekmek istemez, Willem’e artık bildiklerini hatırlatmaktan çekinir gibi çok sessiz durduğunu fark etti. Bir hafta kadar sonra evde sessizce akşam yemeği yerlerken Jude alçak sesle “Artık bana bakamıyorsun bile” demişti. O zaman başını kaldırıp solgun ve korkmuş yüzünü görmüş, sandalyesini Jude’un yakınına çekip oturarak ona bakmıştı.

“Özür dilerim” diye mırıldandı. “Saçma bir şey söyleyeceğim diye korkuyorum.”

“Willem” dedi Jude, sonra sustu. “Olanların tamamını düşününce bir hayli normalim, sence de öyle değil mi?” derken sesindeki zorlanmayı, umudu iştmişti Willem.

“Hayır” dedi ve Jude yüzünü buruşturdu. “Olanların tamamını düşünsem de düşünmesem de olağanüstü çıkmışsın” dedi ve sonunda Jude gülümsedi.

O gece ne yapacaklarını konuştular. “Korkarım benden kurtulamıyorsun” dedi ve Jude’un ne kadar rahatladığını görünce, onu terk etmeyeceğini daha önce bildirmediği için kendine kızdı. Sonra toparlandı ve fiziksel meselelere girdiler: Ne kadar ileri gidebilirdi, Jude nelerden hoşlanmıyordu gibi.

“Sen ne istersen yapabiliriz Willem” dedi Jude.

“Ama hoşlanmıyorsun” dedi bunun üzerine.

“Ama sana bunu borçluyum” dedi Jude.

“Hayır” dedi ona. “Birincisi borçlu hissetmeni istemiyorum. Ayrıca senden karşılık bekliyor da değilim.” Durdu. “Eğer seni heyecanlandırmıyorsa, beni de heyecanlandırmaz” diye ekledi, fakat bundan utansa da *hâlâ* Jude ile seks

yapmayı arzuluyordu. Jude istemiyorsa artık yapmayacaktı ama iştahı da birdenbire geçecek değildi.

“Ama benimle birlikte olmak için çok şeyi feda ettin” dedi Jude bir sessizlikten sonra.

“Ne gibi?” diye sordu meraklanarak.

“Normalliği” dedi Jude. “Toplumsal kabulü. Hayattaki huzuru. Hatta kahveyi bile. Bu listeye bir de seksi ekletmem.”

Uzun uzun konuştular, sonunda Jude’u ikna etmeyi, gerçekten hoşlandıklarını söyletmeyi başardı. (Fazla değildi.) “Peki sen ne yapacaksın?” diye sordu Jude.

“Ah, idare ederim ben” dedi kendine güvenemeden.

“Biliyorsun Willem” dedi Jude, “canın kiminle istiyorsa yatabilmen lazım. Ben sadece” –geveledi– “bencillik olduğunu biliyorum ama haberim olmasını istemiyorum.”

“Bencillik değil” dedi yatakta uzanıp ona dokunarak. “Ayrıca ben böyle bir şeyi kesinlikle yapmam.”

Bu sekiz ay önceydi, geçen sekiz ayda durum daha iyiye gitmişti. Ama Willem’in eski iyilik anlayışıyla, her şey yolundaymış gibi yapıp hoşuna gitmeyen kanıtları ya da aksini düşündüren şüpheleri gayet güzel hasır altı ettiği şekilde değil. Jude’un gerçekten daha rahat olduğunu fark edebiliyordu: Fiziksel çekingenliği azalmıştı, daha çok sevgi gösteriyordu, bu ikisini de Willem’in onu vazifesi gibi algıladığı şeylerden kurtarmasına bağlıyordu. Kendini çok daha nadiren kesiyordu. Artık Jude’un iyileştiğini Harold veya Andy’den duyması gerekmiyor, kendi de görebiliyordu. Tek sorun kendisinin hâlâ Jude’u arzulamasıydı, kimi zaman daha ileri gitmemesini, Jude’un katlanabileceklerinin sınırına yakın olduğunu kendisine hatırlatması gerekiyor, bu şekilde durabiliyordu. O anlarda sinirleniyordu ama Jude’a, hatta kendisine bile değil –seks istediği için hiçbir zaman suçluluk duymamıştı, şimdi de duymuyordu– hayata, kendisinin hep zevkle bir tuttuğu bir şeyden Jude’u hileyle bu kadar soğutmuş olmasına kızıyordu.

Yatacağı kişileri hep dikkatle seçiyordu: Onunla yalnız seks için ilgilendiklerini, ilişkiyi açık etmeyeceklerini sezdiği ya da önceki deneyimlerinden bildiği insanları –daha doğru-su kadınları, neredeyse tümü kadındı– seçiyordu. Çoğunlukla akılları karışıyordu ama onlara kabahat bulmuyordu. “Senin bir erkek arkadaşın yok mu?” diye soruyorlardı, o da olduğunu fakat açık ilişki yaşadıklarını söylüyordu. “Yani gerçekten eşcinsel değil misin?” diye sorduklarında ise “Esasen hayır” diye cevap veriyordu. Daha genç kadınlar bunu rahat kabulleniyordu: Ya başka erkeklerle de yatan erkek arkadaşları vardı (veya olmuştu), ya da kendileri başka kadınlarla yatmışlardı. “Öyle mi?” diyorlardı ve genellikle orada kapınıyordu konu; başka endişeleri, soruları varsa da dile getirmiyorlardı. Bu genç kadınlar –oyuncular, makyözler, kostüm asistanları– da onunla ilişki peşinde değildi, hatta genellikle hiç ilişki aramıyorlardı. Bazen kadınlar ona Jude’a dair sorular –nasıl tanıştılar, o nasıl biri– soruyorlar, o da cevap veriyor, ardından içine özlem düşüyordu.

Fakat bu hayatın evdeki hayatına mâni olmaması için tetikteydi. Bir gün Kit, bir magazin yazarının isim vermeden kaleme aldığı ve bariz kendisi hakkında olan bir yazı gönderdi, Jude’a bir şey söyleyip söylememeyi uzun uzun tarttıktan sonra söylememeye karar vermişti. Jude zaten haberi görmeyecekti, teoride gerçekleştiğini bildiği bir şeyle yüzleşmek zorunda kalmasına da gerek yoktu.

Öte yandan JB haberi görmüştü (tanıdığı başkalarının da gördüğünü tahmin ediyordu ama bir tek JB açık açık söylemişti) ve doğru olup olmadığını sormuştu. “Açık ilişki yaşadığınızı bilmiyordum” demişti suçlamadan çok merakla.

“Ha evet” dedi aldırışsızca. “Başından beri.”

Cinsel hayatıyla ev hayatının ayrı dünyalarda yaşanması onu üzüyordu elbette, ama yaşı itibarıyla her ilişkide tatmin edilmeyen ve ukte kalan, başka yerlerde aranması gere-

ken bir şeyler olduğunu biliyordu. Mesela arkadaşı Roman, güzel ve sadık olmasına rağmen akılsızlığıyla adeta meşhur bir kadınla evliydi: Roman'ın oynadığı filmleri anlamıyordu ve insan onunla konuşurken söylediklerinin hızını, karmaşıklığını, içeriğini bilinçli bir şekilde ayarlamak zorunda kalıyordu çünkü sohbet siyaset, finans, edebiyat, resim, yemek, mimari, çevre gibi yollara saptığında kaybolduğu çok belli oluyordu. Roman'ın gerek ilişkisindeki gerek Lisa'daki bu eksikliğin farkında olduğunu biliyordu. "Ne yapalım" demişti bir kez Willem bir şey söylemeden, "sohbet etmek istersem arkadaşlarım ne güne duruyor?" Roman ilk evlenen arkadaşlarından biriydi ve o dönemde kararına akli ermemişti. Ama artık biliyordu: Hep bir şeylerden ödün vermesi gerekiyordu insanın. Kendi verdiği tavizleri bazılarının –JB; muhtemelen Roman– hayal dahi edemeyeceğinin farkındaydı. Bir zamanlar kendisi de böyle düşünürdü.

Son günlerde, yüksek lisanstayken yazarlık bölümündeki kısa boylu, tombik, okulda mutsuz evlilikler hakkında Pintervari dramlar yazdıktan sonra casus filmlerinin unutulmaz senaristi olarak ün kazanan kadının yazdığı bir oyunu düşünüyordu sık sık. *Ya Film Olsaydı* da New York'ta yaşayan mutsuz bir evli çift hakkındaydı; adam klasik müzik hocası, kadın opera yazarı. Bu çift kırklı yaşlarında olduğu için (o zamanlar yıldızlardan da uzak, kurak, bozlak bir topraktı) mizah duygularını tamamen yitirmişler, hayatın umut ve vaat dolu olduğu, romantik yaşadıkları, yaşantılarının romans-tan ibaret olduğu gençliklerine hayıflanır hale gelmişlerdi. O kocayı oynuyordu ve özünde berbat bir oyun olduğunu en başından fark etmesine rağmen ("Bu yaşadığımız *Tosca* değil, hayatın ta kendisi!" gibi replikler içeriyordu), ikinci perdenin sonunda, kadının evliliğinden mutsuz olduğunu, daha iyilerine layık olduğunu söyleyerek onu terk edeceğini açıklamasının arkasından attığı son tiradı asla unutmamıştı:

SETH: Ama anlamıyor musun Amy? Yanlış düşünüyorsun. Hiçbir ilişki sana istediğin *her şeyi* veremez. Verdikleri *bellidir*. Bir insandan istediğin her şeyi ortaya koyar –artık vücut kimyası mı olur, sohbeti mi, maddi desteği mi, fikir uyumu mu, iyilik mi sadakat mi ne istersen– ama bunlardan sadece üçünü alabilirsin. Üçten fazlası olmaz. Hadi çok şanslıysan dört. Kalanını başka yerde ararsın. Sana aradıklarının hepsini veren biri ancak filmlerde olur. Ama film değil bu. Gerçek hayatta, ömrünün kalanını hangi üç özellikle geçirmek istediğini belirleyip bunları bir başkasında ararsın. Hayat budur işte. Tehlikenin farkında değil misin? Her şeyi bulacağım diye didinirken elindekilerden de olacaksın.

AMY: [ağlayarak] Sen hangilerini seçtin o zaman?

SETH: Bilmiyorum. [duraklar] Bilemiyorum.

O zaman bu sözlere inanmamıştı çünkü her şey birden olabilecek gibiydi: Yirmi üç yaşındaydı, herkes genç, güzel, akıllı ve parıltılıydı. Herkes yıllarca, ömür boyu arkadaş kalacaklarını düşünüyordu. Ama çoğu için böyle olmamıştı tabii. İnsan yaşlandıkça, yattığı veya çıktığı kişilerde değer verdiği özelliklerin, ömür boyu birlikte yaşayacağı, talim edeceği özellikler olmadığını anlıyordu. Eğer akıllıysa, şansı da varsa, bunu belliyor ve kabulleniyordu. Kendisi için en önemlilerini belirleyip onları arıyor, gerçekçi olmayı öğreniyordu. Hepsi farklı tercihler yapmıştı: Roman güzellik, tatlılık ve yola gelirliği; Malcolm tahminen, güvenilirlik, maharet (Sophie insanı tedirgin edici derecede işini bilirdi) ve estetik uyumu. Ya kendisi? O ise arkadaşlığı seçmişti. Sohbeti. Nezaketi. Aklı. Otuzlarındayken bazı kişilerin ilişkilerine bakar ve sayısız yemek sohbetinin fitilini ateşlemiş, hâlâ da ateşleyen soruyu sorardı: Ne oluyor bunların aralarında? Fakat artık kırk sekizine basacak biri olarak, insanların ilişkilerini en şiddetli fakat en söylenemez arzularının yansıma-

ları, umutlarının ve endişelerinin bir başka kişinin suretinde vücuda gelmesi olarak görüyordu. Artık lokantalarda, sokaklarda, partilerde çiftlere bakıp merak ediyordu: Neden birliktesiniz? Birbirinizde vazgeçilmez ne buldunuz? İçinizde bir başkasının doldurması gereken hangi boşluk var? Artık ona göre başarılı bir ilişki, her iki tarafın birbirlerinde öne çıkan özellikleri keşfedip bunlara da değer vermeyi seçtiği ilişkiydi.

Tesadüfen olmasa gerek, terapinin sözünden ve özünden ilk kez kuşkuya düşer olmuştu. Bundan önce, terapinin en kötü ihtimalle zararsız bir uygulama olduğundan hiç şüphe etmemişti: Hatta gençliğinde, elli dakika boyunca sözü kesilmeden hayatını anlatmasının, bir biçimde hayatına kulak verilir, hikâyesi karşısında ilgili dinleyiciler bulur bir kimse haline geldiğinin kanıtı olduğunu düşünür ve terapiyi bir lüks sayardı. Fakat artık, terapinin gizli bir kurnazlığı olarak gördüğü hayatın onarılabileceği, bir toplumsal normun var olduğu ve hastanın buna uyuma yönlendirildiği imalarına karşı sabrının tükendiğini fark ediyordu.

“Seni biraz ketum gördüm Willem” diyen dört yıllık terapisti Idriss’e cevap veremedi. Terapiler, terapistler her fırsatta biz kimseyi yargılamayız diyorlardı (bir kişiyle konuşup yargılanmamak ihtimal dahilinde miydi ki?) ama her sorunun arkasında insanı bir hatasının kabulüne, varlığından haberdar olmadığı bir sorunun çözümüne usul usul yönelten bir dürtme söz konusuydu. Yıllar içinde çocukluklarının mutlu, anne ve babalarının özünde sevgi dolu olduklarını sanan kaç arkadaşı terapi sayesinde çocukluklarında mutluluk, anne babalarında sevgi görmediklerine gözünü açmıştı. Bunun kendi başına gelmesini istemiyordu, hoşnutluğunun esasen hoşnutluk değil yanlışlığı olduğunun söylenmesini istemiyordu.

“Jude’un hiç seks yapmak istememesine dair neler hissediyorsun?” diye sormuştu Idriss.

“Bilmiyorum” demişti. Ama biliyordu ve söyledi: “Onun adına, keşke istese diyorum. Hayatın en güzel deneyimlerinden birini yaşayamadığı için üzülüyorum. Ama bence yaşamama hakkını da söke söke almış.” Karşısında Idriss sessiz kaldı. Işın aslı, Idriss’in ilişkide ters giden şeylere tanı koymaya çalışmasını istemiyordu. Nasıl düzelteceğini dinlemek istemiyordu. Jude’u ya da kendisini, istemedikleri bir şeyi sırf öyle gerekiyor diye yapmaya zorlamak istemiyordu. İlişkilerinin emsallerinden farklı fakat yürüyen bir ilişki olduğunu hissediyordu, başka türlü belletilmeye de niyeti yoktu. Bazen merak ediyordu: Acaba hem kendisi hem Jude yaratıcılıktan yoksun oldukları için mi ilişkide seksi zorunlu zannetmişlerdi? Fakat o zaman daha derin duyguları ifade etmenin tek yolu gibi gelmişti. “Arkadaş” sözcüğü o kadar belirsiz, muğlak ve yetersizdi ki, India veya Henry Young’ları tarif etmek için kullandığı bir sözcüğü Jude için de kullanmak saçma geliyordu. Onlar da başka, daha tanıdık bir ilişki türü seçmişler fakat yürümemişti. Şimdi kendilerine özel bir ilişki icat ediyorlardı; tarihin tanıdığı, şiirlerin şarkıların ölümsüzleştirdiği bir ilişki değildi belki, ama daha sahici ve daha az kısıtlayıcı geliyordu.

Terapiye dair giderek artan şüphecilğini Jude ile paylaşmadı; çünkü bir yanıyla terapinin gerçekten hasta kişilere yararlı olabileceğini düşünüyordu ve Jude –nihayet kendine itiraf edebiliyordu ki– gerçekten hastaydı. Jude’un terapiye gitmekten nefret ettiğini biliyordu; ilk birkaç seanstan sonra eve alabildiğine içine kapanık ve sessiz dönmüştü, Willem de Jude’a terapiyi kendi iyiliği için şart koştuğunu kendine hatırlatmak zorunda kalmıştı.

Nihayet daha fazla tutamadı içinde. “Dr. Loehmann nasıl gidiyor?” diye sordu Jude terapiye başladıktan bir ay kadar sonra bir akşam.

Jude iç geçirdi. “Willem” dedi, “daha ne kadar devam etmemi istiyorsun?”

“Bilmiyorum” dedi. “Hiç düşünmemiştim.”

Jude süzdü onu. “Süresiz gideceğimi mi düşünüyordun?” dedi.

“Yani” dedi. (Aslında öyle düşünüyordu.) “O kadar mı kötü?” Bir an durdu. “Loehmann’dan ötürü mü? Başka birini bulalım mı?”

“Hayır, Loehmann değil” dedi Jude. “Sürecin kendisi.”

O da iç geçirdi. “Bak” dedi, “senin açından çok zor olduğunun farkındayım. Cidden öyle. Ama bir yıl zaman ver, olur mu Jude? Bir yıl. Elinden geleni de yap. Sonrasına bakarız.” Jude söz vermişti bunun üzerine.

İlkbaharda çekimler için yurtdışına gittiğinde, bir gece konuşurlarken Jude, “Willem” dedi, “birbirimizden sır saklamamak adına sana söylemem gereken bir şey var.”

“Peki” dedi telefonu daha sıkı kavrayarak. Londra’da *Henry & Edith*’in çekimindeydi. Kit’in belirttiği gibi on iki yaş genç ve otuz kilo zayıf olmasına rağmen kimse oturup saymadığı için, Edith Wharton’la arkadaşlığının başladığı dönemdeki Henry James’i oynuyordu. Film çoğunlukla Fransa’da ve İngiltere’nin güneyinde geçen bir yol hikâyesiydi ve çekimlerin sonuna gelinmişti.

“Bu yaptığımla gurur duymuyorum ama” dediğini duydu Jude’un, “Dr. Loehmann’la son dört randevuma gitmedim. Daha doğrusu gittim ama gitmedim.”

“O ne demek?” diye sordu.

“Yani gidiyorum” dedi Jude, “ama sonra arabada oturup kitap okuyorum, randevu süresi dolduğunda da ofise dönüyorum.”

Sessiz kaldı, Jude da öyle, sonra karşılıklı gülmeye başladılar. “Ne okuyorsun?” diye sordu tekrar konuşabilecek hale geldiğinde.

“*Narsizm Üzerine*” dedi Jude, tekrar kahkahalara boğuldular, hatta Willem bir yere ilişmek zorunda kaldı.

“Jude...” dedi sonunda ama Jude sözünü kesti. “Biliyorum Willem” dedi, “biliyorum. Tekrar gideceğim. Aptalca bir hareket. Son birkaç seferde gitmek hiç içimden gelmedi, sebebini bilmiyorum.”

Kapattığında hâlâ gülümsüyordu, kafasının içinde Idriss’in sesini duyunca –“Peki Willem, Jude’un gideceğim deyip gitmemesi hakkında ne düşünüyorsun?”– elini, sözcükleri kovalar gibi salladı. Jude’un yalanları da, onun kendini kandırması da, ikisinin de çocukluklarından beri uyguladıkları savunma yöntemleriydi, dünyayı kimi zaman olduğundan daha yaşanılır hale getiren alışkanlıklardı. Fakat artık Jude daha az yalan söylemeye çalışıyor, o ise bazı şeylerin umutlarına ya da öyleymiş gibi yapmalarına rağmen kafasındaki şablonlara oturmayacağını kabullenmeye uğraşıyor. Bu bakımdan, terapinin Jude’a faydasının sınırlı olacağını biliyordu. Jude’un kendini kesmeye devam edeceğini biliyordu. Onu asla iyileştiremeyeceğini de biliyordu. Sevdği insan hastaydı, hep hasta olacaktı, onun sorumluluğu ise tedavi etmek değil, daha az hasta olmasını sağlamaktı. Bakış açısındaki bu değişimi Idriss’e anlatamazdı; kendisi bile doğru dürüst anlamıyordu zaten.

O gece bir kadın vardı yanında, prodüksiyon asistanı, yatarlarken yine aynı soruları cevapladı: Jude’la nasıl tanıştığını aktardı, bu tür konuşmalar için uygun gördüğü kadarıyla kim olduğunu anlattı.

“Çok güzel olmuş burası” dedi Isabel, o da biraz şüpheyle baktı. JB evi gördüğünde Kapalıçarşı ırzına geçmiş gibi durduğunu söylemişken, görüntü yönetmeninden duyduğu kadarıyla Isabel’in zevkleri mükemmeldi. “Cidden” dedi yüzüne bakınca. “Çok şık.”

“Sağol” dedi. Daire onundu, Jude ile birlikte. İkisinin de Londra’daki işlerinin artacağı belli olduğunda, iki ay kadar önce almışlardı. Daireyi bulmak onun göreviydi, sorum-

luluğunun hakkını vermek için sessiz ve alabildiğine sıkıcı Marylebone semtini seçmişti; abartısız güzelliği ve pratikliği nedeniyle değil, mahallede doktorun bol olmasından ötürü. “Aa, bak” demişti Jude, daireyi gösterecek emlakçıyı bekledikleri sırada diğer apartman sakinlerini incelerken “Bizim alt komşu kim, bil bakalım? Bir ortopedi kliniği.” Willem’e bakıp bir kaşını kaldırdı. “Ne acayip tesadüf, değil mi?”

Gülümsemişti. “Ya sorma” diye cevap vermişti. Ama bu şakaların altında, yalnız ilişkileri süresince değil arkadaşlıklarının başından beri ikisinin de dile getiremediği bir konu vardı ki, o da, günün birinde, ne zaman olacağı belli değilse de bir tarihte mutlaka Jude’un durumunun kötüleyecekti. Bunun ne demek olduğunu bilemiyordu Willem, ama dürüst olmaya yeni söz vermesinden ötürü, kendini –ikisini birden– öngöremediği bir geleceğe, Jude’un yürümesinin, ayakta durmasının mümkün olmayacağı günlere hazırlıyordu. Nihayetinde tek makul seçenek, Harley Sokak’taki dördüncü kat dairesi olmuştu; geniş kapıları ve koridorları, büyük kare odaları, tekerlekli sandalye kullanımına uygun hale getirilebilir banyoları ile, gezdiği tüm daireler arasında Greene Sokak’a en yakın olan buydu (alt kattaki muayenehane de bu evi almaları için son ve yadsınamaz bir argüman olmuştu). Daireyi aldılar, çalışma hayatını toplamakla geçirdiği ve Greene Sokak’ın bodrumunda kolide beklettiği bütün kilimleri lambaları battaniyeleri buraya taşıdı, çekim bitip New York’a dönmeden önce de, Malcolm’un Londra’ya taşınıp Bellcast’in yurtdışı ofisinde çalışmaya başlayan bir genç çalışanı aracılığıyla tadilat başladı.

Harley Sokak’ın projelerine ne zaman baksa, gerçeklikte yaşamının kimi zaman ne kadar zor, ne kadar üzücü olduğunu düşünüyordu. Mimarla son buluştuklarında hatırlamıştı bunu; Vikram’a mutfakta taraçanın üzerinden Weymouth Mews’un çatılarına bakan pencerelerdeki eski ahşap

doğramaları niye değiştirdiğini sorduğunda. “Dursalar olmaz mı?” demişti. “Çok güzel böyle.”

“Güzel olmasına güzel” demişti Vikram, “ama bu pencerelerin oturur pozisyonda açılması çok zor, bacaklarıyla kuvvet vermen gerekiyor.” Vikram’ın ilk konuşmalarında verdiği talimatı ciddiye aldığını anladı: Daire sakinlerinden birinin hareket kabiliyetinin ileride çok kısıtlı olabileceği varsayımıyla hareket ediyordu.

“Ha” demiş ve gözlerini kırpıştırmıştı hızla. “Doğru. Sağol. Teşekkür ederim.”

“Rica ederim” demişti Vikram. “Sana söz veriyorum Willem, ikiniz de burayı tam bir yuva gibi göreceksiniz.” Yumuşak, müşfik bir sesi vardı ve Willem o an kapıldığı kederin, Vikram’ın gösterdiği nezaketten mi, bunu söyleme şeklinden mi olduğunu bilemedi.

Şimdi New York’ta bunları düşünüyor. Temmuz sonu, Jude’u bir gün izin alıp kuzeydeki kır evlerine gitmeye ikna etti. Jude haftalardır yorgun ve olağanüstü halsizdi, derken bir anda toparlanmıştı ve böyle günlerde –hava masmavi, kuru, sıcak ve berrak, evlerinin çevresindeki tarlalar sarı beyaz çiçeklerle rengârenk, havuzun çevresindeki taşlar serin, Jude mutfakta kendi kendine şarkı söyleyerek onları ziyarete gelen Julia ve Harold’a limonata yapıyor– Willem eski alışkanlığı olan, mış gibi yapmaya yine döndüğünü fark ederdi. Böyle günlerde bir nevi büyüünün etkisi altına girer, hayatında iyileştirilebilecek hiçbir şey bulamazken bir paradoks sonucu her şeyi düzeltebileceğini düşünürdü: Elbette kötüleşmeyecekti Jude. Elbette iyileştirilebilirdi. Elbette onu iyileştirecek kişi Willem olacaktı. Elbette mümkün ve muhtemeldi bu. Böyle günlerde sanki gece olmuyordu, gece olmayınca da kesme yoktu, hüznün yoktu, tat kaçırarak hiçbir şey yoktu.

“Kafanda mucizeler var Willem” derdi Idriss ne düşündü-

günü bilseydi, o da bunun farkındaydı. Öte yandan kendi hayatının da, Jude'un hayatının da mucizevi olmayan bir yönü var mıydı? Onun Wyoming'de kalması, ailesi gibi çiftçilik yapması, Jude'un ise hapiste veya hastanede ya da mezarda veya daha fena bir yerde olması gerekirdi. Ama öyle olmamıştı. Esasında hiçbir özelliği olmayan bir kişinin, başka birileriymiş gibi yapıp milyonlar kazanması, bir şehirden diğerine uçarken tüm ihtiyaçlarının karşılanması, kendisine üç kurusluk bir ülkenin başkanı muamelesi yapıldığı ya-
pay ortamlarda çalışması mucize değil de neydi? Otuz yaşında evlat edinilmek, insanı oğulları gibi bağrına basacak kişiler bulmak mucize değil miydi? Başkasının kurtulamayacağı bir felaketten sağ çıkmak mucize değil miydi? Arkadaşlık, yani yapayalnız bir dünyada yaşanan yalnızlık hissini azaltacak bir başka kişiyi bulmak kendi içinde bir mucize sayılmaz mıydı? Bu ev, bu güzellik, bu rahatlık, bu hayat mucize değil miydi? O halde bir mucize daha beklediği, aksini bilmesine ve biyolojiye, zamana, tarihe rağmen kendilerinin farklı olacağını düşündüğü, Jude'un kine benzer sakatlıklar geçiren insanların başlarına gelenin Jude'un başına gelmeyeceğini umduğu, bunun da üstesinden gelmesini beklediği için kim suçlayabilirdi onu?

Havuzun başında oturmuş Harold ve Julia'yla konuşurken, bazen Jude'la aynı evde olsalar dahi hissettiği bir boşluğa kapılıyor: Özlemle içi burkuluyor ve onu görmeyi şiddetle arzuluyor. Bunu asla söylemeyecek olsa da, Jude'un ona Hemming'i hatırlatmasının sebebi bu; sevdiği insanların diğerlerinden daha geçici olduğu, onları ödünç aldığı ve günün birinde geri alınacakları duygusunun ona bir çift kanat gibi usulca dokunması. "Gitme" demişti Hemming'e ölüm döşğinde telefonla konuştukları sırada, "Bırakma beni Hemming." Oysa yüzlerce kilometre uzakta alıcıyı Hemming'in kulağına tutan hemşireler tam aksini söylemişlerdi ona: Gi-

debileceğini, onu serbest bıraktığını telkin etmesini istemişlerdi. Yapamamıştı.

Jude hastanede, aldığı ilaçlardan gözleri durmadan seğirir ve bu görüntü onu her şeyden çok korkuturken de yapamamıştı. “Bırak beni Willem” diye yalvarmıştı Jude o zaman, “bırak gideyim.”

“Olmaz Jude” demişti ağlayarak. “Yapamam bunu.”

Şimdi hatırayı savuşturmak için başını sallıyor. “Ben gidip Jude’a bir bakayım” diyor Harold ve Julia’ya, fakat hemen ardından sürgülü cam kapının açıldığını duyuyor, üçü birden tepede kalan eve bakıp Jude’un elinde bardakların durduğu tepsiyle çıktığını görüyorlar, sonra hepsi birden ona yardım etmek için ayağa kalkıyorlar. Ama onlar yukarıya, Jude ise onlara doğru yürümeye başlamadan önce bir an var ki hepsi olduğu yerde kalıyor ve bu ona her planın yeniden çekilebileceği, her hatanın giderilebileceği, her çekimin yenilenebileceği film setlerini hatırlatıyor. O anda kadrajın bir kenarında onlar var, diğerinde Jude, fakat birbirlerine gü-lümsüyorlar ve dünya tatlılıktan ibaret gibi görünüyor.

Hayatında son kez yardımsız yürümesi –ciddi ciddi yürümesi: bir odadan diğerine duvarları tutarak geçmek, Rosen Pritchard’ın koridorlarında ayak sürümek, lobiden garaja adım adım inmek ve arabanın koltuğuna bir rahatlama iniltisiyle çökmek değil– Noel tatilleri sırasındaydı. Kırk altı yaşındaydı. Bhutan’a gitmişlerdi: O dönemde bunu bilmesede, kesintisiz yürüyebildiği son dönem için çok elverişli bir ülkeydi çünkü herkes yürüyordu. Tanıştıkları insanlar, biri de üniversiteden tanıdıkları olup şimdi orman bakanlığı yapan Karma’ydı, yürüme mesafesini kilometreyle değil saatle ölçüyorlardı. “Öyle” demişti Karma, “babam çocukluğunda hafta sonları teyzesine gitmek için dört saat yürür, dört

saatte de evine dönermiş.” Willem’le başta buna şaşsalar da, hak vermişlerdi: Birbiri ardına yükselip alçalan ağaçlık tepeler ve mavi gökyüzü öyle güzeldi ki, burada yürümekle geçen zamanın, bir başka yerdekine göre daha zevkli ve hızlı olacağını düşünmüşlerdi.

O seyahatte kendini çok iyi hissetmemişti ama hiç değilse yürüyebiliyordu. Seyahatten önceki aylarda halsizleştiğini hissettiyse de kaynağını bulamamış, daha büyük bir soruna işaret ettiğini düşünmemişti. Enerjisi daha çabuk tükeniyordu, sızlamaları ağrıya dönüşmüştü, uykuya kadar peşini bırakmıyor, uyandığında baş ucunda karşılıyordu. Bir ay boyunca ara ara gökgürültülü sağanak yağış görülmesi ile sürekli yağmur çiselemesi arasındaki fark gibi demişti Andy’ye, biktirici bir rahatsızlık durumu. Ekim ayında tekerlekli sandalyesini her gün kullanması gerekmiş, bu da sandalyeye bağımlı olduğu en uzun kesintisiz süre olmuştu. Kasım ayında Harold’a Şükran Günü yemeğine gidecek kadar iyi hissetmişse de sofrada oturamayacak kadar ağrısı olmuş, geceyi yatak odasında mümkün olduğunca kıpırtısız yatarak geçirmişti; Harold, Willem ve Julia’nın ara ara gelip baktıklarını, gecelerini berbat ettiği için onlardan özür dilediğini, üçünün Laurence ve Gillian, James ve Carey ile birlikte salonda alçak sesle bir şeyler konuştuklarını hayal meyal hatırlıyordu. Willem bunun üzerine seyahati iptal etmek istemiş ama o ısrarcı olmuştu, iyi de etmişti; manzaranın güzelliğinde, dağların temizliğinde ve sessizliğinde, Willem’i kendini en rahat hissettiği ağaçlar ve dereler arasında görmekte sağaltıcı bir yan bulmuştu.

Güzel bir tatildi ama bittiğinde gözü arkada kalmadı. Willem’i bu seyahate ikna edebilmesinin sebeplerinden biri, arkadaşı ve yönettiği havuz fonu üzerinden müvekkili olan Elijah’nın ailesiyle Nepal’e tatile gidecek olmaları, gidşte ve dönüşte aynı New York uçağında yer bulmalarıydı.

Elijah'nın çenesinin düşebileceğinden korktuysa da öyle olmamıştı ve yol boyunca, ayaklarının ve sırtının yakıcı acısı içinde memnuniyetle uyumuştı.

Greene Sokak'a döndüklerinin ertesi günü yataktan kalkamadı. O kadar büyük bir sancı çekiyordu ki, vücudu iki ucu paralanmış tek ve büyük bir sinir gibiydi, sanki bir damla su düşse cızır cızır edecekti. Nadiren yataktan doğrulamayacak kadar bitkin ve ağırlı olurdu, endişelendirmemek için özel çaba sarf etmesine rağmen Willem'in telaşlandığını görünce, Andy'yi aramasın diye yalvarmıştı. "Öyle olsun" demişti Willem gönülsüzce, "ama yarına daha iyi olmazsan arayacağım." O başarıyla onayladı, Willem iç geçirdi. "Lanet olsun Jude" demişti Willem, "o tatile çıkmamamız gerektiğini biliyordum."

Fakat ertesi gün daha iyiydi, ancak yataktan kalkabilecek kadar iyi. Yürüyemiyordu; bacaklarına, ayaklarına, sırtına adeta çiviler çakıldı bütün gün, kendini zorlayarak da olsa gülümsedi, konuştu, hareket etti ama Willem dışarı çıktığında ya da arkasını döndüğünde, bitkinlikle suratını astığını fark etti.

Daha sonra normal bu oldu ve ikisi de alıştılar: Artık tekerlekli sandalyesini her gün kullanması gerekiyordu ama sadece tuvalete gitmek için bile olsa, elinden geldiğince yürüyordu, kendini tüketmemeye özen gösteriyordu. Yemek yaparken sürekli buzdolabına gidip gelmemek için, başlamadan önce tüm ihtiyaçlarını tezgâha diziyordu; yemek, parti, açılış, bağış toplantısı davetlerini geri çeviriyor, insanlara ve Willem'e işlerinin çok yoğun olduğunu söylüyordu ama, gerçekte ceza gibi büyük dairesine geldikten sonra tekerlekli sandalyesiyle ağır ağır ilerliyor, gerektiğinde dinlenmek için mola veriyor, Willem eve geldiğinde iki çift laf edecek hali olsun diye yatakta kestiriyordu.

Nihayet ocak ayında Andy'ye gitti, o da şikâyetlerini din-

ledikten sonra Jude'u iyice muayene etti. "Belli bir rahatsızlığın yok" dedi işi bittiğinde. "Yaşın ilerliyor sadece."

"Öyle mi" dedi ve sessiz kaldılar, söylenecek ne vardı ki? "Bakarsın" dedi sonunda, "o kadar zayıf düşerim ki Willem'i artık Loehmann'a gidecek enerjim kalmadığına ikna edebilirim." Çünkü geçen sonbaharda bir gece, Willem'e Dr. Loehmann'ı dokuz ay daha göreceğine ahmaklıkla, sarhoşlukla, hatta romantiklikle söz vermişti.

Andy iç geçirmiş ama gülümsemişti de. "Aklın fikrin oyun-da" demişti.

Fakat şimdi bu dönemi mutlulukla anıyor çünkü önemli meseleler açısından muhteşem bir kış olmuştu. Aralık ayında Willem, *Zehirli Elma*'daki rolüyle büyük bir ödüle aday gösterilmiş, ocak ayında da ödülü kazandığı açıklanmıştı. Sonra daha da büyük ve prestijli bir ödüle aday gösterildi ve yine kazandı. Willem'in kazandığının açıklandığı gece iş için Londra'daydı ama uyanıp töreni internetten izlemek için saatini gece ikiye kurmuştu; Willem'in adı okunduğunda sevinçle bağırdı, Willem'in yüzünde güller açtığını, törene birlikte gittiği Julia'yı öptükten sonra basamakları atlayarak sahneye çıktığını izledi, film yapımcılarına, stüdyoya, Emil'e, Kit'e, müteveffa Alan Turing'e, Roman, Cressy, Richard, Malcolm ve JB'ye teşekkür ettikten sonra, "beni de hep kendi oğulları gibi gördükleri için kayıinvalidem Julia Altman ve kayınpederim Harold Stein'a, son olarak da en iyi dostum ve hayatımın aşkı Jude St. Francis'e her şey için teşekkür ederim" demesini dinledi. O sırada gözyaşlarını zor tuttu, yarım saat sonra Willem'e ulaşabildiğinde ise daha da zor tuttu. "Müthiş gurur duyuyorum seninle Willem" dedi. "Biliyordum kazanacağını, emindim."

"Sen hep öyle düşünüyorsun" dedi Willem gülerek, o da güldü çünkü Willem doğru söylüyordu, hep öyle düşünürdü. Willem'in aday gösterildiği tüm ödülleri hak ettiğine inanır-

dı, kazanamadığı durumda ise ciddi ciddi şaşırırdı: Politik oyunları, tercihleri bir kenara bırakırsak, jüri ya da oy verenler açık açık daha üstün oyunculugu, üstün bir oyuncuyu, üstün bir kişiyi nasıl görmezden gelebilirlerdi?

Ertesi günkü toplantılarında –kendini ağlamamak için değil, sersem gibi sırtmamak için zor tutarken– iş arkadaşları onu tebrik ettiler ve törene neden gitmediğini tekrar sordular, o da başını salladı. “O işler bana göre değil” dedi ki değildi de gerçekten; Willem’in iş için gittiği ödöl törenleri, prömiyerler ve partilerden en fazla ikisine üçüne katılmıştı. Geçen yıl Willem ciddi bir edebiyat dergisine uzun bir röportaj verdiği sırada, yazar ne zaman gelecek olsa ortadan kayboldu. Willem’in buna üzülmeyi, pek ortalarda görünmemesini mahremiyet duygusuna bağladığını biliyordu. Bu yanlış değildi fakat tek gerekçe de değildi.

İlişkileri başladıktan kısa bir süre sonra, Willem’in ilkinin tamamladığı bir casus filmi üçlemesiyle ilgili olarak *Times*’ta yapılan bir haberde resimleri çıkmıştı. Resim, JB’nin çok geciken beşinci sergisi “Kurban ve Murban”ın açılışında çekilmişti, sergi neredeyse tamamen ikisinin çok bulanık resimlerinden oluşuyordu ve JB’nin önceki işlerine göre çok soyuttu. (Serginin başlığına anlam verememişler, JB ise çok sevecen olduğunu söylemişti. Nereden uydurduğunu sorduklarında ise “Arnold Lobel?” diye ciyaklamıştı. Ama ikisi de Lobel’in kitaplarını okumamışlardı çocukluklarında, göndermeyi anlayabilmek için gidip kitapları almak durumunda kalmışlardı.) Resimler, ilişkileri başlamadan önce çekilmiş fotoğraflardan yapılmış olmalarına rağmen, çevrelerinin gözünde ilişkilerini resmileştiren, daha önce *New York* dergisinde Willem hakkında çıkan haber değil, bu sergi olmuştu.

JB’nin daha sonra ileri süreceği gibi, bu sergi onun yükselişinin de anahtarı olmuştu: Satışlarına, eleştirilerine, ödüllerine ve burslarına rağmen, Richard’ın (ve Asyalı Henry

Young'ın) kariyerinin ortasında müzede bir retrospektif sergisi olurken kendisinin olmamasından çok şikâyetçiydi. Fakat "Kurbağa ve Murbağa"dan sonra JB için bir şeyler değişti; *Çınarlı Avlu*'dan sonra Willem için, Doha müzesinden sonra Malcolm için, hatta –böbürlenecek olursa– Malgrave ve Baskett davasından sonra kendisi için değiştiği gibi. Kendi arkadaş çevresinin dışına adım attığı zaman fark etti ki, hepsinin beklediği ve elde ettiği bu değişim, düşündüklerinden daha nadir ve değerliydi. Aralarında bir tek JB bu değişimin *haklı* olduğuna, kesinlikle gerçekleşeceğine inanıyordu; kendisi, Malcolm ve Willem böyle bir inanç içinde değillerdi, başlarına geldiğinde afallamışlardı. Öte yandan, hayatının değişmesini en uzun bekleyen JB olsa da, sonunda değiştiğinde sükûnetle karşılamıştı bunu; sanki tırnakları sökülmüş, onu tanıdıklarından beri ilk kez yumuşamış, sürekli iğneleyici espri yapma anlayışının elektriği alınmış, sessizleşmesi sağlanmıştı. JB için seviniyordu; istediği şöhrete, "Saniyeler, Dakikalar, Saatler, Günler"den sonra kavuşması gerektiğini düşündüğü tanınmışlığa ulaştığı için memnundu.

Sergiyi ilk kez JB'nin stüdyosunda gördükten ve o gece birbirlerine kitapları ellerinde olmadan gülerek okuduktan sonra, "Asıl soru hangimiz kurbağayız hangimiz murbağa?" demişti Willem.

Gülümsemişti, yatakta yatıyorlardı. "Ben murbağayım belli ki" dedi.

"Hayır" dedi Willem, "bence sen kurbağasın, gözlerin kurbağanın derisiyle aynı renk."

Willem o kadar ciddiyetle söylemişti ki bunu sırtıttı. "Elindeki kanıt bu mu yani?" diye sordu. "Senin murbağayla ne ortak noktan var?"

"Galiba onunkine benzeyen bir ceketim var" dedi Willem, tekrar gülmeye başladılar.

Fakat işin aslını biliyordu: Murbağa *kendisiydi* ve *Times*'da

resimlerini görmek ona bu gerçeği hatırlatmıştı. Kendisi açısından çok önemsememişti –kendi endişelerine daha az kafa yormaya çalışıyordu– ama Willem için üzülmüştü çünkü ne kadar uyumsuz, çarpık bir çift olduklarını biliyor, onun adına utanıyor, varlığının bir biçimde Willem’e zarar verebileceğinden çekiniyordu. Dolayısıyla kamuoyu önünde ondan uzak durmaya çalışıyordu. Willem’in onu iyileştirme kabiliyeti olduğunu hep düşünmüştü ama yıllar içinde bir korku da yerleşmişti içine: Willem’in onu iyileştirebilmesi, onun da Willem’i hasta edebilmesi anlamına gelmez miydi? Aynı şekilde, Willem onu bakması bile zor bir kişi olmaktan çıkabiliyorsa, o da Willem’i çirkinleştiriyor olamaz mıydı? Bunun mantıklı olmadığını farkındaydı ama düşünüyordu yine de. Bazen çıkmaya hazırlanırken kendini banyo aynasında görüyor, yüzündeki salak ve mutlu ifadeye bakıp kendini takım elbise giydirilmiş bir maymun kadar saçma ve grotesk buluyor, aynayı yumruklamak istiyordu.

Willem’le görülmekten endişe etmesinin bir sebebi de, göze batacak olmasıydı. Üniversitenin ilk gününden beri, geçmişinde kalmış bir kişinin –bir müşterinin, yurttaki çocuklardan birinin– ona ulaşacağından, sessiz kalması karşılığında ondan bir şeyler sızdırmak isteyeceğinden korkuyordu. “Kimse böyle bir şey yapmayacak Jude” diye temin etmişti onu Ana. “Sana söz veriyorum. Yaparlarsa, seni ne şekilde tanımış olduklarını da belli edecekler demektir.” Ama o hep korkmuştu, yıllar içinde varlığını belli eden bazı hayaletler de olmuştu. İlki, Rosen Pritchard’da çalışmaya başladıktan hemen sonra gelmişti: Bir kartpostalıdan ibaretti, onu yurttan tanıdığını ileri sürüyordu ve Rob Wilson gibi sıradan bir ismi vardı, onu hatırlamamıştı ve bir hafta boyunca panikle yaşamış, gözüne uyku girmemiş, aklından feci olduğu ölçüde kaçınılmazmış gibi gelen senaryolar geçirmişti. Ya bu Rob Wilson denen adam Harold’la, bürodaki meslektaşlarıyla te-

masa geçer ve onun kim olduğunu, neler yaptığını anlatırsa? Ama kendini zorlayarak tepki vermedi, aklından geçeni –kendi varlığını ve öne sürülen geçmişinin doğruluğunu kanıtlamaktan ileri gitmeyecek bir tehditle karışık bir uyarı mektubu yazmak– yapmadı, bir daha da Wilson’dan haber almadı.

Fakat gazetelerde Willem’le fotoğrafları çıktıktan sonra, iş adresine iki mektup ve bir e-posta daha geldi. Mektuplardan biriyle e-posta, yurttan birlikte kaldıklarını iddia eden adamlardandı ama bunların da adı tanıdık gelmiyordu, hiçbirine cevap vermedi, onlar da bir daha temasa geçmediler. İkinci mektupta ise, çıplak bir oğlan çocuğunun yatakta çekilmiş siyah beyaz bir fotoğrafı vardı ama bulanıklığı nedeniyle kendisi olup olmadığı anlaşılmıyordu. Bu mektubu, yıllar önce, çocuk haliyle Philadelphia’da hastanede yatarken, müşterilerden biri kimliğini öğrenip temasa geçmek isterse yapması söylendiği gibi FBI’a göndermişti. O ofis nerede olduğunu her zaman takip ederdi, dört beş yıl arayla bir FBI ajanı işyerine gelip ona resimler gösterir, onlarca yılın ardından Dr. Traylor’ın ve Luke Birader’in arkadaşları ve suç ortakları olduğu tespit edilen kişilerin fotoğraflarını gösterek içlerinden herhangi birini hatırlayıp hatırlamadığını sorardı. Genellikle habersiz olurdu bu ziyaretler ve zaman geçtikçe memurların ziyaretinden sonraki günlerde etrafını insanlar, etkinlikler, gürültü patırtı ve şimdi sürdüğü hayatın diğer kanıtlarıyla çevirmesi gerektiğini öğrenmişti.

Mektubu alıp imha ettiği bu dönemde, son derece utanmış ve kendini alabildiğine yalnız hissetmişti –Willem’e çocukluğunu anlatmadan önceydi bu, Andy’ye de yaşadığı korkuyu kavrayabilmesini sağlayacak kadar bağlam vermemişti– ve sonunda bir özel araştırma şirketiyle anlaşarak (Rosen Pritchard’ın anlaşmalı şirketi değil elbette) kendisi hakkındaki her şeyi inceletmişti. Bir ay kadar süren araştırmanın ardından, onun kimliğinin ifşa olmasına yol açabilecek her-

hangi bir şey bulunamamıştı. Ancak o zaman rahatlayabilmiş, Ana'nın dediklerinin doğru olduğuna inanabilmiş, geçmişinin hiç yaşanmamışçasına silinmiş olduğuna ikna olabilmışti. Bu geçmişi en iyi bilen, seyreden, yönlendiren kişiler –Luke Birader; Dr. Traylor; hatta Ana– ölmüştü ve ölümler kimseyle konuşamazdı. *Güvendesin artık* diye telkin veriyordu kendisine. Güvende olması, dikkati elden bırakması anlamına gelmiyordu tabii; güvende olması fotoğraflarının gazetelerde dergilerde boy göstermesini isteyeceği anlamına da gelmiyordu.

Willem'le hayatının böyle geçeceğini kabullendi elbette, ama kimi zaman farklı olmasını, insan içindeyken Willem'in onu sahiplendiği rahatlıkla kendisinin de Willem'i sahiplenbilmesini dilemedi değil. Boş zamanlarında Willem'in ödül konuşmasını tekrar tekrar dinleyerek, Harold'ın onu ilk kez birine oğlu olarak tanıttığı zamanki baş dönmesinin bir benzerini yaşadı. Gerçekten oldu bu diye düşünmüştü o zaman. Uydurduğum bir şey değil. Şimdi de aynı yanılsamayı yaşıyordu: Gerçekten Willem'e aitti. Kendi ağzıyla söylemişti.

Mart gelip ödül sezonu kapandığında, Richard'la birlikte Willem için Greene Sokak'ta bir parti düzenlediler. Beşinci katta duran oyma tik kapılar ve banklar yeni sevk edilmişti, Richard tavana ip gerip ampuller asmış, duvarlara içinde mumlar duran kavanozlar dizmişti. Richard'ın stüdyo müdürü yukarıdaki en büyük iki çalışma masasını aşağı indirtmiş, o da yemek servisiyle barmeni ayarlamıştı. Akıllarına gelen herkesi çağırdılar: Tüm ortak arkadaşlarını, Willem'in arkadaşlarını da. Harold ve Julia, James ve Carey, Laurence ve Gillian, Lionel ve Sinclair Boston'dan geldiler; Kit Los Angeles'tan uçtu, Carolina Yountville'den, Phaedra ve Citizen Paris'ten, Willem'in arkadaşları Cressy ve Susannah Londra'dan, Miguel ise Madrid'den geldiler. O parti boyunca kendini zorlayarak da olsa ayakta durup yürüdü, onu sa-

dece Willem'in anlattıklarından tanıyan kişiler –yönetmenler, oyuncular, oyun yazarları– gelip nice zamandır adını duyduklarını, nihayet onunla tanıştıklarına sevindiklerini, Willem'in onu uydurduğunu düşünmeye başladıklarını söylediler, gülerek karşılık verdiği halde üzölmüştü; korkularına kulak asmayıp Willem'in hayatına daha çok karışması gerektiğini düşünmüştü.

Birbirlerini nice zamandır görmemiş onca insan bir araya gelince çok yoğun bir parti oldu, gençliklerinde gittiklerine benzer bir partiydi, amatör DJ'lik de yapan Richard'ın asistanının çaldıklarını bastırmak için bağırıştı insanlar, o da birkaç saat içinde bitkin düşüp kuzey duvarına yaslanarak insanların dans etmesini izlemeye başladı. Grubun ortasında Willem'in Julia'yla dans ettiğini görüp gülümsedi, sonra Harold'ın da diğer uçta durmuş onları izlemekte ve gülümsemekte olduğunu gördü. Harold'la göz göze geldiler, Harold ona kadehini kaldırdı, o da aynısını yaptı, derken Harold'ın kalabalığa girip çıkarak ona yaklaştığını gördü.

“Parti süper” diye bağırdı Harold kulağına.

“Büyük ölçüde Richard'ın eseri” dedi o da bağıarak, başka bir şey söyleyecekti ki müzik iyice yükseldi, Harold'la birbirlerine bakıp güldüler, omuz silktiler. Bir süre gülümseyerek durup dans edenlerin kıvrak, coşkulu hareketlerini izlediler. Yorgundu, canı yanıyordu ama önemli değildi; yorgunluğu tatlı ve ılık, acısı tanıdık ve beklendik şeylerdi, bu anlarda neşelenmesinin mümkün olduğunu fark eder, hayatını toz pembe görürdü. Derken müzik değişti, yavaş ve hülyalı bir parça çalmaya başladı, Harold da Julia'yı Willem'in pençesinden kurtaracağını bağırdı.

“Hadi git” dedi Harold'a ama yanından ayrılmadan içinden geldi ve Caleb olayından beri ilk kez kendi iradesiyle Harold'a dokunarak sarıldı ona. Harold'ın önce şaşkına dönüp sonra sevindiğini fark etti, suçluluk duygusunun kabar-

dığını duyumsadı ve hemen geri çekilerek Harold'ı dans pistine doğru kışkışladı.

Bir köşede duran, Richard'ın insanlar dinlensin diye koyduğu pamuk doldurulmuş çuvallara doğru ilerlerken Willem belirdi ve elini tuttu. "Gel dans edelim" dedi.

"Willem" dedi gülümseyerek ama paylar gibi, "biliyorsun dans edemediğimi."

Bunun üzerine Willem onu şöyle bir süzdü. "Gel benimle" dedi, o da Willem'in peşinden çatı katının diğer ucundaki banyoya gitti, Willem onu içeri çekip kapıyı kapattı ve kilitledi, içkisini lavabonun kenarına koydu. Onlar üniversiteyken popüler olan, vıcık vıcık duygusallığından hiç utanması olmadığı için insanı mahcup etse de aynı zamanda etkileyen bir şarkı çalıyor, banyoya adeta uzaklarda bir vadinin dibinden geliyordu. "Sarıl bana" dedi Willem, o da sarıldı. "Ben sol ayağımı uzatınca sağ ayağını geri çek" dedi sonra, dediğini yaptı.

Bir süre ağır ağır, sakarca, göz göze, sessizce hareket ettirler. "Bak, dans ediyorsun" dedi Willem usulca.

"Pek beceremiyorum" diye mırıldandı utanarak.

"Çok da güzel beceriyorsun" dedi Willem, içindeki çılgılık atma ihtiyacını bastırmak için gereken disiplinden ter dökmeğe başlamışsa da hareket etmeyi sürdürdü, ama adım bile atacak hali yoktu ve şarkının sonuna doğru oldukları yerde salınıyorlardı, Willem düşmesin diye sıkı sıkı tutmuştu onu.

Tuvaletten çıktıklarında, yakınlarındakiler onları tezahüratlarla karşıladı ve o kızardı -Willem'le son kez bundan on altı ay önce seks yapmıştı- ama Willem sırtıp maç kazanmış boksör gibi şişindi.

Sonra nisan geldi, kırk yedi yaşına bastı, ardından Mayıs ayında her iki baldırında yaralar çıktı ve Willem casus üçlemesinin ikinci filminin çekimleri için İstanbul'a gitti. Willem'e yaralardan bahsetmişti, başına bir şey geldiği za-

man kendisince önemsiz bile olsa ona anlatmaya özen gösteriyordu, Willem de üzölmüştü.

Ama o endişelenmemiştii. Yıllar içinde kaç tane böyle yara açılmıştı? Onlarca, belki yüzlerce. Değişen tek şey, yaraları iyileştirmek için harcadığı süreydi. Artık Andy'nin muayenehanesine haftada iki kez –salı öğlen ve cuma iş çıkışı– gidiyor, birinde iltihap akıtıp, diğeriinde vakum ortamında yara tedavisi yaptırıyordu Andy'nin hemşiresine. Bir parça steril köpüğün yaraya bastırıldıktan sonra hava emme hortumunun köpüğe bağlanmasıyla ölü dokuyu köpüğün içine sünger gibi çeken bu uygulamanın Jude'un tenine zarar vereceğini düşünüyordu Andy, fakat son yıllarda iyi tolerans göstermişti, yöntem de normal yara temizliğinden daha etkiliydi.

Yaşlandıkça yaraların sıklığı, büyüklüğü, şiddeti, verdiği rahatsızlık sürekli artmıştı. Yaralar varken uzun uzun yürüyebildiği günler çok geride, onlarca yıl geride kalmıştı. (Böyle bir yara varken Chinatown'dan Yukarı Doğu Yakası'na kadar –canı acısa da– yürümesinin hatırası o kadar silikti ki, kendine bile ait değildi adeta.) Gençliğinde yaralar birkaç haftada geçiyordu. Ama artık aylar sürüyordu geçmesi. Yaşadığı sorunlar arasında en kayıtsız kaldığı bu yaralardı ama görüntüsüne alışmakta dahi zorlanıyordu. Tabii ki kan görmekten korkmuyordu ama cerahat, çürüyen doku, vücudunun kendini iyileştirmek için bir parçasını öldürme görüntüleri, bunca yılın ardından bile canını sıkıyordu.

Willem çekimler bitip eve döndüğünde iyileşmemiştii. Balırlarında hayatı boyunca ilk defa aynı anda dört yara vardı ve her gün yürümeye çalışsa da kimi zaman ayakta durmakta bile zorlanıyordu, o da harcadığı eforu sınıflandırmaya, ne zaman yürüyebileceğini sandığı için ne zaman kendine hâlâ yürüyebildiğini kanıtlamak için yürüdüğüne dikkat ediyordu. Kilo verdiğini, zayıf düştüğünü hissediyordu –artık her sabah yüzemiyordu bile– ama Willem'in yüzünü görünce

bundan emin oldu. Usulca “Judy” deyip kanepenin yanına diz çökmüştü Willem. “Keşke söyleseydin bana.” İşin komiği, söylenecek bir şey yoktu çünkü o, buydu işte. Ayrıca bacakları, sırtı ve ayakları dışında iyiydi. Kendini zihnen –gerçi te-reddüt etti bunu söylerken, fazlasıyla cüretkâr bir ifadeydi– sağlıklı hissediyordu. Kendini kesme sıklığını tekrar haftada bire indirmişti. Geceleri pantolonunu çıkarıp akıntı var mı diye pansumanları kontrol ederken ılık çaldığını fark ediyordu. İnsanlar vücutlarının başlarına açtığı her şeye alışırlardı, o da istisnası değildi. Vücut sağlıklı ise, her zaman hatasız ve tutarlı performans göstermesini bekleyebilir insan. Sağlıklı değilse, beklentileri farklı olur. Daha doğrusu, o bunu kabullenmeye çalışıyordu.

Willem temmuz sonunda döndükten sonra, Dr. Loehmann’la sessiz ilişkisini sona erdirmesine izin verdi–ama bunun tek sebebi cidden zaman ayıramamasıydı. Haftanın dört saatini muayenehanelerde –ikisi Andy’yle, ikisi Loehmann’la– geçiriyordu ve haftada iki kez hastaneye gidip hiperbari tedavisi görmesi için iki saatini geri kazanması gerekiyordu. Pantolonunu çıkarıp kravatını omzuna atarak girdiği cam tabut benzeri odacıkta bir yandan çalışırken, konsantre oksijenin yaralarının iyileşmesine yardımcı olacağını umuyordu. Dr. Loehmann ile geçirdiği on sekiz ayın büyük kısmında neredeyse hiçbir şey açıklamadığı, mahremiyetini korumak için çocuk gibi inat ettiği, hem kendisinin hem doktorun zamanını boşa harcadığı için suçluluk duyuyordu. Ama konuştukları az sayıda konudan biri de bacaklarıydı –hastalığın boyutundan çok bakımın gerektirdikleri– ve son randevularında Dr. Loehmann yaralar iyileşmezse ne olacağını sormuştu.

“Kesilecek herhalde” demişti umursamazmış gibi yaparak ama gerçekte elbette umursuyordu, üstelik herhaldelik bir durum da yoktu. Bir gün öleceğinden emin olduğu gibi,

bacaksız öleceğinden de emindi. Tek umudu, bunun çok çabuk olmamasıydı. *Lütfen* diye yalvarıyordu bazen bacaklarına hiperbari odasında yatarken. *Lütfen. Birkaç yıl daha verin bana. Bir on yıl daha verin. Kırklarımı, ellilerimi vücut bütünlüğü içinde tamamlayayım. Size iyi bakacağım, söz veriyorum.*

Yaz sonuna doğru yeni hastalıkları ve tedavi uğraşları o kadar olağan hale gelmişti ki, Willem'in ne kadar etkilenmiş olabileceğinin farkında değildi. Ağustosun başında Willem'in kırk dokuzuncu doğum günü için bir şey yapsak mı yapmasak mı, yapacaksak ne yapsak diye konuştukları sırada, Willem bu yıl fazla büyütmek istemediğini söylemişti.

"O zaman önümüzdeki yıl ellinci yaşın için büyük bir kutlama yaparız" dedi. "Tabii ölmez sağ kalırsam." Willem'in uzun süre sessiz kalması üzerine ocaktan başını kaldırdığında, yüzündeki ifadeyi gördü ve hatasını anladı. "Özür dilerim Willem" dedi ocağı kapatıp ona doğru ağır ve ağırlı yürürken. "Özür dilerim."

"Şakası bile güzel değil Jude" dedi Willem, sarıldı ona.

"Haklısın" dedi. "Beni affet. Salakça bir laftı. Elbette yanında olacağım önümüzdeki yıl."

"Ve uzun yıllar boyunca."

"Ve uzun yıllar boyunca."

Şimdi aylardan eylül, Andy'nin muayene masasında yaraları açık, nar gibi ortadan ikiye ayrılmış halde yatıyor, akşamları da yatakta Willem'in yanında yatıyor. İlişkilerinin imkânsızlığını sık sık aklına getiriyor ve bir çift olmanın gereklerinden birine karşı isteksiz olması nedeniyle suçluluk duyuyor. Arada sırada tekrar denemeye karar veriyor ama tam bunu Willem'e söyleyecekken duruyor ve bir fırsat daha sessizce kaçıyor. Ama suçluluğu ne kadar büyük olursa olsun, içindeki rahatlama ve minnet duygusunun üstüne çıkamıyor: Bu eksiklerine rağmen Willem'i elinde tutabilmiş

olması bir mucize ve o da mümkün olan diğer tüm yollarla Willem'e minnettarlığını ifade etmeye çalışıyor.

Bir gece suya batmış gibi ter içinde uyanıyor ve uyku sersemliğiyle ayakta duramayacağını fark etmeden ayağa kalkıp düşüyor. Willem uyanıyor bunun üzerine, termometreyi getiriyor ve Jude termometreyi dilinin altına koymuş beklerken başında duruyor. "Otuz dokuz" diyor termometreye bakıp, sonra elini alnına koyuyor. "Ama tenin buz gibi." Endişeyle bakıyor gözlerine. "Andy'yi arayacağım."

"Arama Andy'yi" diyor ve ateşe, üşümesine, terlemesine rağmen normal hissediyor, hasta gibi değil. "Bir aspirin alsam yeter." Getiriyor Willem, bir de tişört getiriyor, çarşafı değiştiriyor ve tekrar uyuyakalıyorlar Willem ona sarılmış olarak.

Ertesi gece yine ateşli, yine üşüyerek ve terleyerek uyanıyor. "Ofiste salgın var" diyor bu kez Willem'e. "Kırk sekiz saat sürüyor. Bana da bulaştı herhalde." Yine aspirin alıyor, yine iyi geliyor, yine uyuyakalıyor.

Ertesi gün cuma, yaralarını temizletmeye Andy'ye gidiyor, ama gündüzleri pek çıkmayan ateşinden söz etmiyor. O gece Willem ile Roman yemekte, o da aspirin içip erkenden yatıyor. Willem'in geldiğini duymayacak kadar derin uyuyor fakat ertesi sabah uyandığında terden duşa girmiş gibi ıslak, kolları bacakları uyuşmuş, titriyor. Yanında Willem hafif hafif horluyor, o da oturup elini ıslak saçlarında gezdiriyor.

Cumartesi günü gerçekten daha iyi. İşe gidiyor. Willem öğle yemeğinde bir yönetmenle buluşmaya gidiyor. Akşam işten çıkmadan önce Willem'e mesaj yazıp Richard'la India'ya Yukarı Doğu Yakası'nda, bazı muayenelerden sonra Andy'yle gittikleri ufak bir lokantada suşiye davet etmesini söylüyor. Willem'le sevdikleri iki suşici var Greene Sokak yakınlarında ama ikisi de merdivenli, çıkamadığı için aylardır gidemiyorlar. O gece güzel yiyor ve yemeğin ortasına doğru yorgunluk çökmesine rağmen keyfi yerinde; bu küçük ve sıcak

mekânda, tepesinde sarı ışıklı fenerler, önündeki nalın tipli tahta masada uskumru saşımı –Willem’in en sevdiği– olmasından memnun. Bir ara yorgunluktan ve sevgiden Willem’e yaslanıyor ama Willem kolunu kaldırıp ona sarılana kadar bunun farkında bile olmuyor.

Daha sonra uyku sersemi yataklarında açıyor gözünü, Harold’ın yanına oturmuş ona baktığını görüyor. “Harold” diyor, “sen ne arıyorsun burada?” Ama Harold cevap vermeden üzerine atılıyor ve yüreği hoplayarak Harold’ın onu soymaya çalıştığını anlıyor. *Hayır* diyor içinden. *Harold yapmaz. Olamaz böyle bir şey.* Bu onun en derin, en çirkin, en gizli korkularından biri ve şu anda gerçekleşmekte. Ama sonra eski içgüdüleri devreye gidiyor: Harold da bir müşteri ve onunla mücadele edecek. Kıvranıp kollarını savurarak ve becerebildiği kadarıyla tekmeler atarak bağırıp karşısındaki sessiz, kararlı Harold’ı ürkütmeye çalışıyor, Luke Birader’den imdat istiyor.

Sonra bir anda Harold’ın yerini Willem alıyor, yanı başında onun yüzü var, anlayamadığı bir şey söylüyor. Fakat Willem’in yüzünün gerisinde yine Harold’ın yüzünü ve katı, garip ifadesini görüp mücadeleyi sürdürüyor. Tepesinde bir şeyler söylendiğini duyuyor, Willem’in biriyle konuştuğunu anlıyor, kendi korkusuna rağmen Willem’in de korkmuş olduğunu seziyor. “Willem” diye sesleniyor. “Bana zarar verecek; bana zarar vermesine izin verme sakın Willem. Yardım et. Yardım et, yalvarırım yardım et.”

Sonra bir hiçlik –kararmış bir zaman dilimi– ve tekrar uyandığında kendini hastanede buluyor. “Willem” diyor odanın orta yerine ve hemen ayak ucunda oturmuş elini tutan Willem’i buluyor. Bu elinden de, diğer elinden de birer serum hortumu çıkıyor. “Dikkat et” diyor Willem, “serum bağladılar.”

Bir süre sessiz kalıyorlar ve Willem alnını okşuyor. “Bana saldırmaya kalktı” diye itiraf ediyor sonunda Willem’e, keke-

leyerek. “Harold’ın bana böyle bir şey yapabileceğini hiç düşünmemiştim.”

Willem’in kaskatı kesildiğini görüyor. “Hayır Jude” diyor. “Harold yoktu orada. Ateş yüzünden havale geçirdin. Öyle bir şey olmadı.”

Bunu duyduğu için hem rahatlıyor hem korkuyor. Gerçek olmadığı için rahatlarlarken, alabildiğine gerçek ve sahici hissettigi için korkuyor. Harold’ın böyle bir şey yapabileceğinin aklının kıyısından da olsa geçebilmesinin, kendisi hakkında, hakiki düşünceleri ve korkuları hakkında söylediği şeyden korkuyor. Zihninin, güvenebilmek için bunca uğraş verdiği, kendisine iyilikten başka hiçbir şey göstermemiş birine karşı onu böylesine kıskırtabilecek kadar merhametsiz olmasından korkuyor. Gözleri dolsa da Willem’e sormak zorunda: “Bana öyle bir şey yapmaz değil mi Willem?”

“Yapmaz” diyor Willem gergin bir sesle. “Asla yapmaz Jude. Harold her ne olursa olsun hiçbir biçimde yapmaz böyle bir şey.”

Tekrar uyandığında hangi günde olduklarını bilmediğini fark edip Willem’e soruyor, pazartesi cevabını alınca telaşa kapılıyor: “İş var” diyor, “gitmem lazım.”

“Yok artık daha neler” diyor Willem sertçe. “Ofisi aradım Jude. Andy sana neler olduğunu bulmadan hiçbir yere gitmiyorsun.”

Daha sonra Harold ve Julia geliyorlar, onunla göz göze gelemese de Harold’ın kucaklamasına karşılık veriyor. Harold’ın omzunun üstünden baktığı Willem ise başını sallayarak yüreklendiriyor onu.

Andy girdiğinde hep birlikteler. “Osteomiyelit” diyor ona alçak sesle. “Kemik iltihabı”. Olacakları anlatıyor: Öncelikle ateşi kontrol altına alınana kadar hastanede en az bir hafta –“Bir hafta mı?” diye itiraz edecek oluyor ama başka tek kelime etmesine fırsat vermeden dördü birden bağıyor

ona— veya iki hafta kalması gerekecek. Antibiyotikler toplardamardan verilecek ama on on bir haftalık devam tedavisini ayakta sürdürecektir. Her gün hemşireler damarına serum bağlayacaklar ve serum bir saat kadar sürecek, tek bir randevusunu dahi kesinlikle kaçırmayacak. Tekrar itiraz etmeye kalkıştığında Andy susturuyor onu. “Jude” diyor, “bu durum ciddi. Şaka yapmıyorum. Sıçarım Rosen Pritchard’ına. Bacaklarını kaybetmek istemiyorsan bunu yapacaksın ve sözünden dışarı çıkmayacaksın. Anlaşıldı mı?”

Diğerleri sessiz kalıyor. “Tamam” diyor bir süre sonra.

Hemşire gelip Andy’nin Jude’un sağ köprücük kemiğinin hemen altındaki toplardamara yerleştireceği kateter için hazırlık yapıyor. “Çok derinde olduğu için bulması zordur” diyor hemşire, hastane elbisesinin yakasını indirip cildinin bir parçasını temizlerken. “Ama neyse ki Dr. Contractor’ın eli çok hafiftir, hiç de ıskalamaz.” Kendisi korkmuyor ama Willem’in korktuğunu biliyor, Andy soğuk metal iğneyle derisinden girip ardından kılavuz teli içeri iterken Willem’in elini tutuyor. “Sen bakma” diyor Willem’e. “Bir şey yok.” Bunun üzerine Willem onun yüzüne bakıyor, o da Andy işini bitirip kateterin plastik hortumunu flasterle göğsüne tutturana kadar yüz ifadesini normal tutmaya çalışıyor.

Uyuyor. Hastaneden çalışabileceğini düşünmüştü ama tahmininden daha yorgun, zihni daha bulanık; çeşitli komitelerin başkanlarıyla ve bazı iş arkadaşlarıyla konuştuktan sonra başka bir şey yapacak hali olmadığını fark etti.

Harold ve Julia gidiyorlar, dersleri ve ofis saatleri var, ama Richard ve işten birkaç kişi dışında kimseye söylemiyorlar hastaneye kaldırıldığını; hem uzun kalmayacak, hem de Willem ziyaretçiden çok uykuya ihtiyacı olduğuna karar verdi. Hâlâ ateşli ama yüksek değil, başka havale de geçirmedi. Ve nedense tüm olanlara rağmen, iyimser değilse de sakın hissediyor kendini. Etrafındaki herkes o kadar ciddi,

o kadar ketum ki, onlara bir biçimde meydan okumaya, öne sürdükleri kadar ciddi bir sorunu olmadığını kanıtlamaya çalışıyor.

Willem'le hastaneye Andy'nin şerefine Contractor Palas demeye ne zaman başladıklarını hatırlamıyor, sanki adı hep buydu. "Dikkatli ol" derdi Willem daha Lispenard Sokak'ta oturlurken, Ortolan'daki yardımcı şeflerden birinin vardiya sonunda Willem'e büyük mutlulukla gizliden verdiği etlere giriştiği sırada, "satır çok keskin, parmağını koparırsan Contractor Palas bizi bekler." Bir keresinde de cilt enfeksiyonu ile hastaneye kaldırıldığında, (bir yerlerde çekimde olan) Willem'e mesaj göndermişti: "Contractor Palas'a yerleştim. Büyük bir mesele yok da, M'den veya JB'den duyma istedim." Fakat şimdilerde Contractor Palas'ın giderek kötüleşen yeme içme kalitesine, yatak takımlarının rahatsızlığına dair espriler yaptığında Willem karşılık vermiyor.

"Komik değil Jude" diye tersleniyor cuma akşamı Harold ve Julia'nın yemek alıp gelmelerini beklerken. "İki dakika espri yapmasan keşke şu konuda." Bunun üzerine sessizce bakıyorlar. "Çok korktum" diyor Willem alçak sesle. "Çok hastalandın, ne yapacağımı bilemedim, çok korktum."

"Willem" diyor usulca, "Biliyorum. Sana çok minnettarım." Willem, minnettar olmasına değil durumunu ciddiye almasına ihtiyacı olduğunu söyleyemeden devam ediyor. "Andy'nin dediklerini yapacağım. Söz veriyorum. Sana yemin ederim ciddiye alıyorum bunu. Yine yemin ederim ki bir rahatsızlığım yok. İyi hissediyorum kendimi. İyileşeceğim."

On gün sonra Andy ateşin geçtiğine ikna oluyor, onu taburcu edip iki gün ev istirahati veriyor, cuma günü ofise dönüyor. Şoför kullanmaya hep direndi -arabayı kendisi kullanmayı, bunun getirdiği bağımsızlığı ve yalnızlığı seviyordu- ama şimdi Willem'in asistanı onun için Ahmed adında ufak tefek, ciddi suratlı bir şoför tuttu, ofisten dönüşte uyuyor. Ah-

med ayrıca pek konuşmayan, fakat eli çok hafif Patrizia adlı hemşiresini de her gün alıp, saat tam birde Rosen Pritchard'a getiriyor. Ofisinin dört yanı cam ve büronun içine bakıyor, o da jaluzileri indirip ceketini, kravatını, gömleğini çıkarıyor, fanilasıyla uzanıp üzerine battaniye örttükten sonra Patrizia kateteri temizleyip etrafında kızarıklık, şişme gibi enfeksiyon belirtisi var mı diye bakıyor, ardından serumu bağlayıp ilacın kateterden geçerek damarlarına karışmasını bekliyor. Bu sürede o çalışıyor, hemşire ise tıp dergisi okuyor veya örgü örüyor. Bir süre sonra bu da normalleşiyor: Her cuma yarasını temizletip muayene olmak için Andy'ye gidiyor, o da muayeneden sonra iltihabın yayılıp yayılmadığını görmek için hastaneye röntgen çektirmeye gönderiyor onu.

Tedavisi nedeniyle hafta sonu tatile çıkamıyorlar ama ekimin başında, dört haftalık antibiyotik tedavisinden sonra Andy, daha önce Willem'le konuştuğunu, kendisinin de itirazı olmayacaksa hafta sonu Jane'le birlikte Garrison'daki evlerine konuk olacaklarını ve ilacı kendisinin vereceğini söylüyor.

Şehirden çıkmış, evlerine gitmiş olmak çok ender ve harika bir şey, dördü bir arada olmaktan mutluluk duyuyor. Hatta Andy'ye kısaca araziye gezdirecek kadar iyi hissediyor kendini; Andy ilkbaharda ve yazın gelmişti ama sonbaharda ortam çok farklı: Sert, hüzünlü, güzel, ahırın çatısına dökülen sararmış gingko yaprakları adeta varak kaplanmış gibi görünmesine yol açıyor.

O cumartesi gecesi yemek sırasında Andy ona "Seninle otuz yıldır tanışıyoruz, farkında mısın?" diye soruyor.

"Farkındayım" deyip gülümsüyor. Aslında Andy'ye evlilik yıldönümü için istedikleri zaman ailecek gidecekleri bir safari tatili hediye edecek ama daha söylemedi.

"Otuz yıllık itaatsizlik" diye homurdanıyor Andy, diğerleri gülüyor. "Sen otuz yılını en iyi tıp kurumlarından kazandığın eğitim ve deneyime dayanan paha biçilmez tıbbi tavsiye-

ler vererek geçir, insan biyolojisini senden iyi bildiğine inanan *sermaye avukatının teki* kulak asmasın.”

Kahkahaları durduktan sonra Jane, “Ama Andy” diyor, “Jude olmasaydı ben seninle evlenmezdim.” Ona dönüp devam ediyor: “Tıp fakültesindeyken Andy öyle bencil, öyle kendine âşık, öyle toydu ki” –“Nasıl ya?” diyor Andy kırılmış gibi yaparak– “yanlışına bile söz söyletmeyen tipik cerrahlardan biri olacak sanırdım. Ama sonra senden söz ettiğini, sana nasıl sevgi ve saygı beslediğini duydum, bir başka yönü de olabilir diye düşündüm. Haklıymışım.”

“Haklıymışsın” diyor ona, yine hep birden yine gülüşüyorlar. “Doğru bilmişsin” diyor, herkes Andy’ye bakıyor, o da mahcup olarak kendine bir kadeh şarap daha dolduruyor.

Bir sonraki hafta, Willem yeni filminin provalarına başlıyor. Bir ay önce o hastalandığında projeden çekilmişti, bunun üzerine onu beklemek için projeyi ertelemişlerdi, işler yeterince düzene girdiği için tekrar başladı. Willem’in başta neden çekildiğini anlamıyor –film, *Çaresiz Tipler* romanının uyarlaması ve çekimlerin çoğu nehrin hemen karşısında, Brooklyn Heights’ta yapılacak– ama Willem’in işe dönmesi ve tepesinde durup evhamlı evhamlı en basit şeyleri (markete gitmek, yemek pişirmek, işten geç çıkmak) bile yapacak enerjisinin olup olmadığını sormayacak olması onu rahatlatıyor.

Kasımın başında yine ateşle hastaneye kaldırılıyor ama iki gece sonra taburcu ediliyor. Patrizia her hafta kan alırken Andy sabırlı olmasını, kemik enfeksiyonlarının tamamen giderilmesinin uzun süreceğini, on iki haftalık kürün sonuna kadar iyileşip iyileşmediğinin tam olarak anlaşılamayacağını söylüyor. Ama bunun dışında her şey rutininde: İşine gidiyor. Hiperbarik odada tedavisine gidiyor. Yaralarına vakum tedavisi yaptırmaya gidiyor. Pansumana gidiyor. Antibiyotiğin bir yan etkisi mide bulantısı, diğeri de ishal. Kendisini bile kuşkulandıracak hızda kilo kaybediyor; gömleklerinden se-

kizini ve iki takımını daralttırıyor. Andy ona beslenme bozukluğu olan çocuklara yönelik yüksek kalorili içecekler yazıyor, günde beş kez içtikten sonra dilini kaplayan tebeşirimsi tat gitsin diye suya veriyor kendini. Ofiste geçirdiği süre dışında her konuda daha itaatkâr olduğunun, Andy'nin tüm uyarılarını dikkate alıp tavsiyelerini yerine getirdiğinin farkında. Bu olayın nasıl sonuçlanacağını düşünmemeye, endişeye kapılmamaya çalışıyor ama karanlık ve sessiz anlarda son muayenelerden birinde Andy'nin ona söylediklerini tekrar geçiriyor kafasından: "Kalp mükemmel. Akciğerler mükemmel. Gözler, kulaklar, kolesterol, prostat, kan şekeri, tansiyon, lipid, böbrek fonksiyonu, karaciğer fonksiyonu, tiroid fonksiyonu hep mükemmel. Vücudun senin için ne gerekiyorsa yapmaya hazır Jude; yeter ki sen izin ver." Bu portrenin eksik olduğunun farkında elbette –örneğin dolaşımı mükemmel değil, refleksleri mükemmel değil, belden aşağıda ne varsa dar maduman– ama Andy'nin telkinlerine uyup rahatlamaya çalışıyor, çok daha kötü olabileceğini, esasen kendisinin hâlâ sağlıklı ve şanslı bir insan olduğunu hatırlatıyor.

Kasım sonu. Willem *Çaresiz Tipler* çekimlerini bitiriyor. Şükran Günü buluşmasına Harold ve Julia'nın şehirdeki dairelerine gidiyorlar, iki haftada bir onu görmek için şehre gelmelerine rağmen kilosuna dair bir şey söylememeye, çok az yiyor diye üstüne varmamaya özen gösterdiklerini seziyor. Şükran Günü haftasında antibiyotik tedavisi de sona eriyor ve Andy bitti demeden önce son kez kan tahlili yaptırıp röntgene giriyor. Patrizia'yla son kez olacağını umarak vedalaşıyor, gösterdiği özen için ona bir hediye veriyor.

Yaraları ufaldıysa da Andy'nin umduğu kadar küçülmediler ve onun tavsiyesi üzerine Noel tatilinde Garrison'da kalıyorlar. Andy'ye sakın bir hafta geçireceklerine söz veriyorlar; herkes bir tarafta olduğu için ikisi ve Harold'la Julia'dan başka kimse bulunmayacak.

“Sana iki ödev: Ye ve uyu” diyor tatil için Beckett’i görme-ye San Francisco’ya gidecek olan Andy. “Ocağın ilk cuması en az üç kilo almış göreceğim seni.”

“Üç kilo çokmuş” diyor.

“En az üç” diyor Andy tekrar. “İdeali, daha sonra sekiz kilo alman.”

Noel günü, Punakha’da alçak, inişli çıkışlı bir dağ sırtındaki patikada yürüyüp kralın av köşkünün arkasından do-laşırken binayı kraliyet ailesinin köşküne değil, Chaucer’ın hacıları için yapılmış bir hana benzettikleri günün birinci yıldönümünde, Harold’a yürüyüşe çıkmak istediğini söylüyor. Julia ve Willem, bir tanıdıklarının yakındaki çiftliğinde at binmeye gittiler, o da kendini uzun zamandır olmadığı kadar güçlü hissediyor.

“Bilemiyorum Jude” diyor Harold temkinli.

“Yapma Harold” diyor. “İlk banka kadar.” Malcolm, ormanı keserek evin arkasına kadar açtığı patıkaya üç tane bank koydu; biri göl çevresinin üçte birlik mesafesinde, diğeri yarısında, üçüncüsü de üçte ikilik mesafesinde. “Yavaş yürürüz, ben de bastonumu alırım.” Yıllardır –gençliğinden beribaston kullanmamıştı ama artık elli metreden fazla yürüycekse ihtiyacı oluyor. Harold nihayet kabul ediyor ve fikrini değiştirmesi ihtimaline karşı o da hemen atkısını ve paltosunu alıyor.

Dışarıya çıktıklarında coşkunu artırıyor. Bu evin görünüşünü, sessizliğini, en önemlisi de ona ve Willem’e ait oluşunu, Lispenard Sokak’tan bütün uzaklığına rağmen birlikte yaptıkları, paylaştıkları bir mekân olduğu için kendilerine ait hissettirmesini seviyor. Cephesi başka bir ormana bakan ev bir dizi camdan küp halinde, uzun garaj yolu ise ormanın içinden kıvrıla kıvrıla, evin bazen kısmen görünüp bazen hiç görünmeyeceği açılarla geçiyor. Geceleyin ışıkları yandığında fenere benziyor, zaten Malcolm da monografi-

sinde bu ismi taktı eve: Fener Köşkü. Evin arka cephesinde, geniş bir çimenliğin ardından göl var. Çimenliğin dibinde, suyu en sıcak günlerde bile serin ve berrak kalsın diye kayrak taşıyla döşenmiş bir açık havuz, ahırda ise bir kapalı havuz ve salon var, ama ahırın bütün duvarları açılabilir ve evin içi olduğu gibi dışarıya bağlanıyor, ilkbaharda şakayıklara ve leylaklara, yazın ilk günlerinde çatıdan dökülen tutam tutam morsalkımlara kavuşuyor. Evin sağındaki tarlayı temmuz ayında gelincikler kırmızıya boyuyor, sol taraftaki tarlaya ise Willem'le binlerce kır çiçeği tohumu serp-tiler: kozmos, papatya, yüksükotu, dantel çiçeği. Taşındıklarından kısa süre sonra bir hafta sonunu, evin önündeki ve arkasındaki ormanlarda dolaşıp meşe ve karaağaçları çevreleyen yosunlu tepeciklere zambaklar dikerek, her tarafa nane tohumları serperek geçirdiler. Malcolm'un bu peyzaj çalışmalarını tasvip etmediğini biliyorlardı –ucuz ve duygusal buluyordu– ve Malcolm'un muhtemelen haklı olduğunu düşünseler de umursamıyorlardı. İlkbaharda ve yazın hava kokularla dolduğunda Lispenard Sokak'ın saldırgan çirkinliğini düşünüyor ve güzelliğin bu kadar dolaysız, hayal mahsulü sanılacak kadar katışıksız olduğu böyle bir yeri kafalarında canlandıracak kadar bile görsel yetenekleri olmadığını düşünüyorlardı.

Harold'la patika yapıldığı için inşaat aşamasına göre daha kolay dolaşabildiği orman yoluna sapıyorlar. Yine de dikkat etmesi gerekiyor çünkü patikayı sadece mevsim dönümlerinde temizliyorlar, arada filizler, sürgünler, yapraklar, ağaç kabukları kaplıyor üstünü.

Daha ilk bankın yarı yoluna gelmeden hata yaptığını anlıyor. Çimenliği bitirdikleri gibi bacakları titremeye başlamıştı, şimdi titreme ayaklarına da indi, her adımı acı veriyor. Ama bir şey demiyor, bastonunu daha sıkı kavrayıp rahatsızlığını dengelemeye çalışıyor ve dişlerini sıkıp yoluna devam

ediyor. Banka –aslında koyu gri kireçtaşından bir kaya– var-
dıklarında başı da dönmeye başladığından oturup soğuk ha-
vada gümüşe kesmiş göle bakarak uzun uzun konuşuyorlar.

“Çok soğuk” diyor Harold sonunda, öyle de sahiden, otur-
duğu taşın soğuşunu hissetmeye başladı. “Gel eve dönelim
artık.”

“Tamam” deyip yutkunuyor ve ayağa kalkıyor, aynı anda
da ayaklarından acının kızgın demir gibi sokulduğunu hisse-
diyor ve kısık bir çığlık atıyor ama Harold fark etmiyor.

Ormana daha otuz adım atmışken Harold’ı durduruyor.
“Harold” diyor, “Benim... Benim...” Ama cümlesini bitiremiyor.

“Jude” diyor Harold ve Harold’ın endişelendiğini anlıyor.
Sol kolunu alıp boynuna doluyor ve elini tutuyor. “Verebildi-
ğin kadar bana ver ağırlığını” diyor Harold diğer kolunu da
beline sarıp, o da başıyla olur diyor. “Hazır mısın?” Bir daha
başını sallıyor.

Ayakları yapraklara takılarak ağır ağır yirmi adım daha
attıktan sonra hiç mecali kalmıyor. “Yapamıyorum Harold”
diyor ve acı öylesine şiddetli ki konuşamıyor bile, uzun za-
mandır hissettiği gibi bir şey değil. Bacakları, sırtı, ayakla-
rı Philadelphia’daki hastanede yattığından bu yana bu ka-
dar şiddetli ağrımadı; Harold’ı bırakıp ormanın zeminine yu-
varlanıyor.

“Aman Tanrım Jude” diyor Harold, üzerine eğilip sırtı-
nı ağaca yaslayarak oturmasına yardım ediyor, o da ne ka-
dar aptal ve bencil olduğunu düşünüyor. Harold yetmiş iki
yaşında. Sağlığı takdire şayan da olsa, yetmiş iki yaşında-
ki bir adamdan fiziksel yardım istememeli. Gözlerini açamı-
yor çünkü dünya etrafında fırl fırl dönüyor, fakat Harold’ın
telefonunu çıkarıp Willem’i aramaya çalıştığını duyuyor,
ama ormanın içinde telefon çekmiyor ve Harold küfrü bası-
yor. “Jude” dediğini duyuyor Harold’ın ama sesi çok zayıf,
“Eve gidip tekerlekli sandalyeni getirmem gerekecek. Kusu-

ra bakma ne olur. Hemen dönerim.” Başıyla zar zor onaylıyor, Harold’ın paltosunun düğmelerini iliklediğini, ellerini ceplerine soktuğunu, bacaklarına bir şey sardığını hissediyor, kendi paltosu olduğunu anlıyor. “Hemen dönerim” diyor Harold. “Hemen dönerim.” Harold’ın ayak seslerinin koşarak uzaklaştığını, ayaklarının altında dalların, yaprakların çıtırdadığını işitiyor.

Başını yana çevirince toprak bir anda altından kayıp gidiyor ve midesi bulanarak sabahtan beri yediği her şeyi kusuyor, kusmuğunun dudaklarından akıp yanağından damladığını hissediyor. Kendini biraz daha iyi hissediyor bunun üzerine, başını ağaca yaslıyor. Yurttan kaçarken ormanda geçirdiği gece ağaçların onu koruyacaklarını umduğu geliyor aklına, şimdi yine korumalarını umuyor. Elini cebinden çıkarıyor, bastonunu yoklayıp gücü yettiğinde sıkıyor. Gözkapaklarının ardında minik ışık damlaları patlayıp konfeti oluyor, sonra yağlı izler halinde sönüyor. Soluk alıp verme seslerine konsantre oluyor, bir de bacaklarına: Parmak kalınlığında onlarca vida sokulmuş kütükler gibi hissediyor onları. Vidaların bacaklarından yavaş yavaş söküldüğünü ve beton zemine bir tangirtıyla düştüğünü hayal ediyor. Tekrar kusuyor. Çok üşüyor. Spazmların gelmekte olduğunu hissediyor.

Sonra birinin ona doğru koştuğunu işitiyor ve daha sesini duymadan Willem olduğunu –tatlı sandal ağacı parfümünden– anlıyor. Willem toparlıyor onu, kaldırdığında dünya yine sallanıyor ve kusacağını düşünüyor ama kusmuyor, sağ kolunu Willem’in boynuna dolayıp kusmuklu yüzünü omzuna çeviriyor ve taşınmaya bırakıyor kendini. Willem’in soluk soluğa olduğunu duyuyor –kilosu Willem’den hafif olabilir ama boyları aynı, elinde tuttuğu bastonu Willem’in bacaklarına çarpar, dizleri Willem’in göğüs kafesine vururken taşınmasının pek zor olduğunun farkında– ve sandalyesine oturtulduğunda, tepesinde Willem’in ve Harold’ın seslerini

duyduğuna memnun oluyor. Öne eğilip alnını dizlerine dayıyor; sandalyeyle ormandan çıkarılıp tepeyi tırmandırılıyor ve eve sokuluyor, kaldırılıp yatağa alınıyor. Biri ayakkabılarını çıkarıyor, diğeri ellerine termofor tutuşturuyor, bir başkası bacaklarına battaniye sarıyor. Willem'in öfkeyle söylendiğini işitiyor: "Yahu hadi o istedi, sen niye onun aklına uyuyorsun? *Bilmiyor* musun yapamayacağını?" Harold utana sıkıla cevap veriyor: "Haklısın Willem. Çok üzgünüm. Aptallık ettim. Ama gitmeyi çok istedi." Konuşup Harold'ı savunmak, Willem'e suçun kendisinde olduğunu, Harold'ı zorla çıkardığını söylemek istiyor ama yapamıyor.

"Aç ağzını" diyor Willem ve diline demir acılığında bir hap bıraktığını duyumsuyor. Dudaklarına bir bardak su dayandığını hissediyor. "Yut" diyor Willem, yutuyor, kısa süre sonra da dünyanın varlığı son buluyor.

Uyandığında yatakta Willem'i yanında, ona bakarken buluyor. "Çok özür dilerim" diyor fısıltıyla ama Willem cevap vermiyor. Uzanıp elini Willem'in saçlarında gezdiriyor. "Willem" diyor, "Harold'ın bir suçu yok. Ben zorladım onu."

Willem tıslıyor. "Orası belli" diyor. "Ama yine de kabul etmemeliydi."

Uzun süre sessiz kalıyorlar; hep düşündüğü ama hiç dile getirmediği bir şeyi nasıl ifade edeceğini hesaplıyor aklından. "Bu söylediğim sana çok mantıksız gelecek biliyorum ama" diyor ve Willem ona bakıyor, "bunca yıl geçmesine rağmen kendimi hâlâ engelli olarak göremiyorum. Yani öyle olduğumu biliyorum. Bunun farkındayım. Ömrümün engelli geçirdiğim kısmı, engelsizinin iki katı. Sen beni sadece bu yönümle, yardıma ihtiyacı olan biri olarak tanıdın. Ama ben kendimi her istediği zaman yürüyebilen, istediği gibi koşabilen biri olarak hatırlıyorum.

Sakat kalan her kişi bir şeyin ondan gasp edildiğini düşünür bence. Ama ben hep sakatlığımı kabul edersem Dr.

Traylor'a boyun eğmiş olacağımı, hayatıma Dr. Traylor'ın şekil vermesini kabullenmiş sayılacağımı hissettim. Ben de değilmişim gibi yapıyorum, onunla karşılaşmadan önceki kişiymişim gibi davranıyorum. Mantıklı veya pratik olmadığına farkındayım. Ama üzüntümün esas nedeni, bencilliğim. Bu yaptığının sana yük olduğunun farkındayım. Bu yüzden, yapmayacağım artık." Derin bir nefes alıyor, gözlerini kapatıp açıyor. "Engelliyim ben" diyor. "Sakatım." Ve olanca saçmalığına rağmen -kırk yedi yaşında; bu durumu kabullenmesi için otuz iki yılı vardı- ağlamaklı oluyor.

"Ah Jude" diyen Willem, onu kendine çekiyor. "Üzgün olduğumu biliyorum. Bunun zorluğunun farkındayım. Neden hiç kabullenmek istemediğini anlıyorum, gerçekten. Ben sadece senin için endişeleniyorum, bazen hayatta kalmanı senden çok istiyormuşum gibi hissediyorum."

Bunu duyunca ürperiyor. "Hayır Willem" diyor. "Yani belki bir dönem öyle olmuş olabilir ama şimdi değil."

"O zaman kanıtla bana" diyor Willem bir sessizliğin ardından.

"Kanıtlayacağım" diyor.

Ocak, şubat. Hiç olmadığı kadar yoğun. Willem bir oyunun provalarında. Mart: Sağ bacağında iki yeni yara açılıyor. Artık acı dayanılmaz derecede; duş, tuvalet, giyinme, soyunma dışında hep tekerlekli sandalyede. Ayaklarındaki ağrı en son bir yıl kadar önce ona nefes aldırdı. Fakat yine de her sabah uyandığında ayaklarını yere basıp bir an umutlanıyor. Belki bugün daha iyi hisseder. Belki bugün ağrı azalmış olur. Ama olmuyor, olmuyor. Yine de umudu kesmiyor. Nisan: Doğum günü. Oyun sahnelenmeye başlıyor. Mayıs: Gece terlemeleri, ateş, titreme, havaleler geri geliyor. Contractor Palas'a dönüyor. Damar yolu, bu kez göğsünün sol tarafında tekrar açılıyor. Fakat bu sefer bir fark var: Bu bakteri farklı, bu sefer antibiyotiği yirmi dört saatte bir değil,

sekiz saatte bir alması lazım. Patrizia hayatına tekrar giriyor, bu kez günde iki sefer: Sabah altıda Greene Sokak'ta, öğlen ikide Rosen Pritchard'da, akşam onda ise yine Greene Sokak'ta gece hemşiresi Yasmin devreye giriyor. Arkadaşlıkları boyunca ilk kez Willem'in bir oyununun tek bir temsiliğini izliyor: İlaç kürü gününü öyle bölüyor, öyle kontrol altında tutuyor ki, ikinci kez gitmesi mümkün olmuyor. Bir yıl önce bu süreç başladığından beri ilk kez çaresizliğe yuvarlandığını, vazgeçmek üzere olduğunu hissediyor. Aslında istediği koyuvermekken, Willem'e yaşamak istediğini kanıtlamaya söz verdiğini kendine hatırlatıyor. Koyuvermek istemesi bıkkınlıktan değil bitkinlikten. Bir randevunun sonunda Andy ona garip bir ifadeyle bakıp kendini son kesmesinden bu yana bir ay geçtiğinin farkında olup olmadığını soruyor, o da düşünüyor. Doğru söylüyor Andy. Kesmeyi düşünemeyecek kadar yorgun, tükenmiş.

"Eh" diyor Andy. "Sevindim buna. Ama keşke bırakmanın sebebi bu olmasaydı Jude."

"Ben de sevindim" diyor. Sessiz kalıyorlar, korkusu o ki, ikisi de en ciddi sorununun kendini kesmek olduğu günleri özlüyor.

Haziran oluyor, temmuz oluyor. Bacaklarındaki yaralar – bir yıldır var olan eskileri de, martta açılan yenileri de– iyileşmedi. Neredeyse küçülmediler bile. Dört Temmuz tatilinden, Willem'in oyunu perde kapattıktan hemen sonra, Andy uygun bir zamanlarında Jude ve Willem'le konuşmak istediğini söylüyor. Andy'nin ne diyeceğini bildiği için, konuşmayı geciktirirse geleceği de erteleyebilirmiş gibi, Willem'in çok yoğun olduğunu, zaman bulamayacağını söylüyor, ama bir cumartesi akşamı işten eve döndüğünde ikisini evde onu beklerken buluyor.

Konuşma beklediği gibi. Andy, bacaklarının kesilmesini tavsiye ediyor, şiddetle tavsiye ediyor. Andy son derece yu-

muşak ve nazik konuşuyor, ama söylediklerinin prova edilmiş olmasından, tavrının resmiyetinden anlıyor ki gerçekten endişeli.

“Bugünün geleceğini hep biliyorduk” diyor Andy, “ama biliyorduk diye kolay atlatacak değiliz. Jude, ne kadar acı, ne kadar rahatsızlık kaldırabileceğini bir tek sen biliyorsun. Bunu sana ben söyleyemem. Ama pek çok insandan çok daha uzun süre direndiğini *söyleyebilirim*. Olağanüstü bir cesaret gösterdiğini söyleyebilirim –öyle yapma suratını, gösterdin ve gösteriyorsun–; senin çektiğin ıstırabı hayal dahi edemediğimi de söyleyebilirim.

Ama hepsini bir tarafa bırakalım, devam etmeye gücün olsa bile bazı gerçekler var ortada. Tedavi sonuç vermiyor. Yaralar iyileşmiyor. Bir yıl olmadan iki kere kemik enfeksiyonu geçirmen beni çok ürkütüyor. Antibiyotiklerden biri alerji yapmaya başlarsa tam sıçarız. Yapmasa bile ilaçlara toleransın umduğum kadar iyi değil: Çok fazla, tehlikeli derecede kilo verdin ve seni her gördüğümde biraz daha zayıf düşmüş buluyorum.

Üst bacaklarındaki doku yeterince sağlıklı, bence iki dizini de kurtarabiliriz. Ve sana yemin ederim Jude, ameliyatı olur olmaz hayat kaliten artacak. Ayaklarında ağrı kalmayacak. Üst bacaklarında hiç yara çıkmadı, yakın zamanda çıkacağını düşünmek için de bir sebep yok. Bugün piyasadaki protezler on yıl öncesine göre bile o kadar iyi ki, yürüyüşün kendi bacaklarınla yürümene kıyasla daha iyi ve daha doğal olacak. Ameliyat gayet basit, dört saat kadar sürüyor, bizzat yapacağım. Nekahet devresi de kısa; hastanede bir haftadan az kalırsın, geçici protezlerini de hemen yaptırabiliriz.”

Andy susuyor, ellerini dizlerine koyup ikisine bakıyor. Uzun süren bir bekleyişin ardından Willem sorular sormaya başlıyor; aslında onun sorması gereken yerinde sorular: Ev istirahati ne kadar sürecek? Nasıl bir fizik tedavi uygulan-

cak? Ameliyatın riskleri neler? Andy on yedi yıl önce konuyu ilk gündeme getirdiğinden beri her yıl tam da bu soruları, bu senaryoyu araştırdığı için aşağı yukarı hepsini bildiği cevaplar, bir kulağından girip diğerinden çıkıyor.

Nihayet araya giriyor. “Ya ben istemezsem?” diyor ve ikisinin de yüzüne mutsuzluk çöktüğünü görüyor.

“Sen istemezsen, yaptığımız tedaviyi aynen sürdürmeye devam eder ve bir gün sonuç vermesini umarız” diyor Andy. “Ama Jude, amputasyon yapılacaksa, senin *kararınla* yapılması mecburen yapılmasından her zaman daha iyidir.” Duruyor. “Eğer kan enfeksiyonu olursa, sepsise yakalanırsan, o zaman ampute etmek zorunda kalacağız ve dizlerini kurtaracağımıza söz veremem. Enfeksiyonun başka yerlerine yayılmayacağına, el gibi parmak gibi başka uzuvlarını kaybetmeyeceğine de söz veremem.”

“Ama şimdi de dizleri kurtaracağının garantisini veremiyorsun” diyor çocukça. “İleride sepsis oluşmayacağının da garantisi yok.”

“Evet, yok” diyor Andy. “Ama dediğim gibi, bence kurtarabilme ihtimalimiz yüksek. Bedeninin çok ağır enfekte olmuş bir bölümünü keserek diğer taraflarını kurtarma ihtimalimiz de yüksek.”

Yine sessiz kalıyorlar. Mırıltıyla, “Tercih sunuyor gibisin ama aslında ortada bir tercih yok” diyor.

Andy iç geçiriyor. “Dediğim gibi Jude” diyor, “bir tercih var. Tercih sana ait. Yarın karar ver demiyorum, bu hafta bile vermesen olur. Ama enine boyuna düşünmeni istiyorum.”

Andy gidiyor, Willem’le baş başa kalıyorlar. “Şimdi konuşmamız şart mı?” diye soruyor nihayet Willem’le göz göze gelebildiğinde, Willem de başını iki yana sallıyor. Dışarıda hava güllurusuna dönmekte, gurup uzun ve güzel olacak. Ama güzellik istemiyor. Ansızın canı yüzmek istiyor ama ilk kemik enfeksiyonundan bu yana yüzmedi. Hiçbir şey yapma-

dı. Hiçbir yere gitmedi. Serumu New York'a bağlı olduğu için Londra'daki müvekkillerini bir meslektaşına devretti. Kasları eridi gitti, bir deri bir kemik kaldı, ihtiyarlar gibi hareket ediyor. "Ben yatıyorum" diyor Willem'e, Willem usulca "İki saate Yasmin gelecek" deyince de ağlamaklı oluyor. "Tamam" diyor yere bakarak. "Biraz kestireyim o zaman. Yasmin gelince kalkarım."

O gece Yasmin gittikten sonra, uzun bir aranın ardından ilk kez kendini kesiyor, kanın mermerden deliğe sızmasını izliyor. Başına bu kadar dert açan, bu kadar zaman ve paraya mal olan, bu kadar acı çektiren bacaklarından vazgeçmek istememesinin akla aykırı olduğunun farkında. Ama yine de onun o bacaklar. Onun bacakları. Onun bir parçası. Nasıl kesip atacak bir parçasını? Yıllar içinde önemli bir kısmını zaten kesip atmış olduğunun farkında: yaralar, deriler, kabuklar... Ama bu nedense farklı. Bacaklarını feda ederse, Dr. Traylor'a yenildiğini itiraf etmiş olacak; ona ve arabadaki o geceye teslim olmuş sayılacak.

Yine farklı çünkü bacaklarını bir kaybetti mi, mış gibi yapma imkânı ortadan kalkacak. Bir gün yürüyebilecekmiş gibi, iyileşecekmiş gibi yapamayacak. Sakat değilmiş gibi yapamayacak. Garabetlik derecesi bir puan daha artacak. İlk olarak ve daima eksiğiyle tanımlanan biri olacak.

Ayrıca yorgun. Yürümeyi baştan öğrenmek istemiyor. İlk enfeksiyonda verdiği kiloları alıp ikincisinde kaybettiikten sonra zar zor aldığı kiloların üzerine tekrar vereceği kilolar almaya çalışmak istemiyor. Hastaneye yatmak, şaşkın ve sersem uyanmak, gece korkularıyla uyanmak, işyerindekilere yine hasta olduğunu söylemek istemiyor, aylar ve aylar boyu zayıf kalmak, dengesini bulabilmek için çabalamak istemiyor. Willem'in onu bacaksız görmesini, onun önüne bir sınav daha çıkarmayı, hazmedilecek bir çirkinlik daha yapmayı istemiyor. Normal olmak istiyor, hep ve sadece

normal olmak istedi, ama her geçen yıl normallikten gitgide uzaklaşıyor. Zihni ve bedeni birbirinden ayrı ve rekabet içinde iki varlık olarak düşünmenin mantıksızlığını biliyor ama bunu yapmaya engel olamıyor. Bedeninin bir çarpışma daha kazanmasını, onun adına karar vermesini, onu çaresizliğe düşürmesini istemiyor. Willem'e mecbur olmak, kolları eriyip gideceği için yataktan kalkarken, tuvalete giderken onun yardımını istemek, bacaklarından kalan kütükleri ona göstermek istemiyor. Bu aşamaya gelmeden bir uyarı alacağını, bedeninin iyice kötülemeden ona sezdireceğini düşünmüştü hep. Geçen bir buçuk yılın işte bu uyarı –uzun, yavaş, istikrarlı, ihmal edilemez bir uyarı– olduğunu elbette biliyor, ama kibrine ve saçmasapan umuduna yenik düşüp bu uyarıya kulak asmadı. Daha önce hep düzelmiş olduğu için, bu sefer de düzeleceğine inanmayı seçti. Talihinin sonsuz olduğunu varsayma ayrıcalığını tanıdı kendine.

Üç gece sonra yine ateşle uyanıyor, yine hastaneye yatıyor, yine taburcu oluyor. Bu ateşe kateterin çevresindeki enfeksiyon neden olmuş, çıkarıyorlar. Şahdamarına taktıkları yeni kateterin şişliğini gömleklerinin yakası bile tam kapatamıyor.

Evdeki ilk gecesinde rüyadan rüyaya savrulurken gözlerini açıyor ve Willem'in yatakta yanında olmadığını fark ediyor, kalkıp tekerlekli sandalyesine geçerek odadan çıkıyor.

Willem onu görmeden o Willem'i görüyor; yemek masasında oturmuş, sırtını kitaplıklara dönmüş, tepesinde ışık, gözleri salona dalmış. Önünde bir bardak su var; dirseğini masaya, çenesini eline yaslamış. Willem'e bakıp onun ne kadar yorgun, yaşlı, capcanlı saçlarının ağarmış olduğunu görüyor. Willem'i o kadar zamandır tanıyor, yüzünü o kadar çok gördü ki, ona dışarıdan bakamıyor: Onun yüzünü, kendi yüzünden daha çok tanıyor. Her ifadesini biliyor. Willem'in farklı tebessümlerinin hangi anlamlara geldiğini biliyor; televiz-

yonda röportajını izlerken ne zaman nezaketten, ne zaman komiğine gittiği için gülümsediğini anlıyor. Hangi dışlerinin kaplama olduğunu biliyor; hangilerini yıldız olacağını anlaşıldığı, ömrünü oyunlarda ve bağımsız filmlerde geçirmeyip farklı bir kariyere, farklı bir hayata yöneleceğinin belli olduğu zaman Kit'in düzelttirdiğini biliyor. Ama şimdi Willem'e, yakışıklı olduğu kadar yorgun, yalnız kendisi yaşayabilirmiş sandığı bir türden yorgunluk çökmüş yüzüne bakıyor ve Willem'in de hayatının –onunla geçirdiği hayatının– bir eziyet, bir hastalık, hastane ve korku çilesi haline geldiğini hissediyor ve ne yapacağını, ne yapması gerektiğini biliyor.

“Willem” diyor ve Willem'in trans halinden sıyrılıp kendisine baktığını görüyor.

“Jude” diyor Willem. “Ne oldu? Hastalanıyor musun? Neden kalktın yataktan?”

“Yapacağım” diyor ve kendilerini sahnenin bir ucundan diğerine konuşan iki aktör gibi görüyor, ona yaklaşıyor. “Yapacağım” diyor tekrar, Willem başıyla onaylıyor, sonra alınlarını birbirlerine yaslayıp ağlamaya başlıyorlar. “Çok üzgünüm” diyor Willem'e, o da başını sallarken alınları sürtüyor.

“Ben de” diyor Willem ona. “Ben de çok üzgünüm Jude. Çok.”

“Biliyorum” diyor; biliyor da.

Ertesi gün Andy'yi arıyor, Andy çok rahatlasa da saygısından fazla belli etmiyor. Sonra işler hızla ilerliyor. Tarih belirliyorlar: Andy'nin ilk önerdiği tarih Willem'in doğum günü ve Willem'le ellinci yaşını iyileştikten sonra kutlamak üzere anlaşmışsalar da, ameliyatı o gün olmak istemiyor. Ağustosun sonunda, İşçi Bayramı'ndan ve genellikle Truro'ya gittikleri haftadan önceki haftada mutabık kalıyorlar. İlk yönetim kurulu toplantısında bir açıklama yapıyor, bu ameliyatı isteği üzerine olacağını, ofisten en fazla bir hafta on gün uzak kalacağını, korkulacak bir durum olmadığını bildiriyor. Sonra kendi bölümüne haber veriyor; normalde yapmaz-

dı, onlara söylüyor ama müvekkillerin endişelenmesini, olduğundan ciddi bir şey sanmalarını, ofiste dedikodu ve sohbet konusu olmayı istemiyor (ama olacağını biliyor). İşyerinde kendinden o kadar az söz ediyor ki, ettiği zaman insanların koltuklarında doğrulduklarını, adeta kulaklarını diktiklerini görebiliyor. Hepsinin karlılarıyla, kocalarıyla, sevgilileriyle tanıştı ama onların hiçbiri Willem'le tanışmadı. Şirket gezilerinin, yıllık ofis partilerinin, yaz pikniklerinin hiçbirine Willem'i davet etmedi. "Hiç seveceğin tipler değil" diyor Willem'e ama aslında sorun bu değil; Willem nerede olsa eğlenebilir. "İnan bana." Willem de hep omuz silkti; "Gelmeyi çok isterdim" dedi hep, ama o hiç izin vermedi. Kendisine hep Willem'i bıktırıcı bir etkinlikler dizisinden koruduğunu telkin etti ama Willem'in onu davet etmediği için kırlabileceğini, Greene Sokak ve ortak arkadaşları dışındaki hayatının bir parçası olmak isteyebileceğini hesaba katmadı. Bunu fark ederek kızarıyor şimdi.

"Sorusu olan var mı?" diye soruyor kimsenin sormasını beklemeyerek, ama genç ortaklardan gaddar fakat fena halde işbitirici Gabe Freston'ın el kaldırdığını görüyor. "Freston?" diyor.

"Çok üzgün olduğumu belirtmek istedim Jude" diyor Freston, çevresindekiler mırıltılarla destek veriyor.

Bir espri yapıp havayı dağıtmak, "Geçen yıl ikramiye tutarını açıkladığımdan bu yana ilk kez bu kadar samimi görüyorum seni Freston" demek istiyor çünkü doğru da, ama söylemiyor, derin bir nefes alıyor sadece. "Teşekkür ederim Gabe" diyor. "Hepiniz var olun. Hadi şimdi herkes işinin başına" dediğinde dağılırlar.

Ameliyat pazartesi günü olacak; cuma geç saate kadar ofiste kalıyor ama cumartesi gitmiyor. O akşamüstü hastane çantasını hazırlıyor, akşam da Willem'le Son Yemek'i ilk kutladıkları küçük suşi lokantasında yemek yiyorlar. Patri-

zia ve Yasmin son kez perşembe günü geldiler; Andy cumartesi sabah erkenden arayıp röntgen sonuçlarını aldığını, enfeksiyonun gerilemediğini ama yayılmadığını da söylüyor. “Pazartesiinden sonra sorun olmaktan çıkacak tabii” diyor ve hafta başında Andy “Önümüzdeki pazartesiden sonra ayak ağrısı çekmeyeceksin” dediğinde yaptığı gibi sertçe yutkunuyor. Bunun ardından, sorunun ortadan kaldırılmadığını, ortadan kaldırılanın sorunun *kaynağı* olduğunu hatırlıyor. İkisi arasında fark var ama nasıl gelirse gelsin bir ortadan kaldırılma durumuna şükran duyması gerektiğini düşünüyor.

Son yemeğini pazar akşamı yedide yiyor; ertesi sabah se-kizde ameliyata gireceği için gece boyu bir şey yiyip içmemesi, ilaç almaması gerek.

Bir saat sonra Willem’le asansöre binip kendi bacakları üzerinde son yürüyüşü için dışarı çıkıyorlar. Willem’e söz verdirdi bu yürüyüş için, fakat daha başlamadan bile –bir sokak güneye inip Grand’e, sonra bir sokak batıdaki Wooster’a, oradan yukarı dört sokak yürüyerek Houston’a, doğuya dönüp Greene’e ve oradan güneye evlerine yürüyecekler– bitiremeyeceğini hissediyor. Gökyüzü çürük rengine ve ansızın Caleb’in onu cıvılcıplak sokağa attığı geceyi hatırlıyor.

Sol ayağını atarak başlıyor. Sakin sokak boyunca yürüyorlar ve Grand’e gelip sağa döndüklerinde Willem’in elini tutuyor, insan içinde hiç yapmaz ama şimdi sımsıkı sarılıyor eline ve tekrar sağa dönüp Wooster’da yürümeye koyuluyorlar.

Bu turu tamamlamayı çok istemişti ama bilakis tamamlayamayacak olması –Houston’a varmalarına daha iki sokak varken Willem ona bir bakış atıyor ve sormaya bile gerek görmeden doğuya, tekrar Greene Sokak’a çeviriyor yönünü– doğru kararı verdiğine ikna ediyor onu. Artık bıçak kemiğe dayandı ve sadece Willem için değil, kendisi için de yapabileceği en iyi tercihi yaptı. Yürüyüş dayanılmaz zordu; eve döndüğünde yüzünün gözyaşlarıyla ıslanmış olmasına şaşırıyor.

Ertesi sabah Harold ve Julia kireç gibi, korkulu suratlarla onları hastanede karşıyor. Onu yüreklendirmek için metin olmaya çalıştıklarını fark ediyor; ikisini de kucaklayıp öpüyor, endişelenmemelerini, kolayca atlatacağını söylüyor. Hazırlanması için götürülüyor. O olaydan bu yana bacaklarındaki tüyler düzensiz çıkıyor, yaraların çevresinde hiç çıkmıyor ama şimdi dizkapaklarının altını ve üstünü sinekkaydı tıraş ediyorlar. Andy geliyor, yüzünü avuçlarına alıp alından öpüyor. Bir şey söylemiyor, bir keçelikalem çıkarıp iki dizinin birkaç parmak altına ters kavisler halinde Mors alfabesine benzeyen bazı işaretler koyuyor, sonra çıkması gerektiğini, birazdan geleceğini ama o arada da Willem'i göndereceğini söylüyor.

Willem gelip yatağının kenarına oturuyor, konuşmadan el ele tutuşuyorlar. Tam bir şey söyleyecek, saçma bir espri yapacakken Willem ağlamaya başlıyor, ama hiç kimsenin ağladığını görmediği gibi, üzerine kapanıp hıçkırarak ve inleyerek ağlıyor. "Willem" diyor can havliyle, "Willem, ağlama lütfen. Her şey yolunda gidecek. Gerçekten. Ağlama. Ağlama Willem." Yatakta doğrulup Willem'e sarılıyor. "Ah Willem" deyip iç geçiriyor, kendisi de ağlamaklı. "Willem, her şey yolunda gidecek, sana söz." Ama sakinleştiremiyor onu, Willem ağladıkça ağlıyor.

Willem'in bir şey demeye çalıştığını fark ediyor, sırtını sıvazlayıp tekrarlamasını istiyor. "Gitme" dediğini duyuyor Willem'in. "Bırakma beni."

"Gitmeyeceğim, söz veriyorum" diyor. "Kolay bir ameliyat bu Willem. Hem ben şimdi gidersem, Andy bir daha ki me nutuk çekecek?"

Tam bunun üzerine Andy içeri giriyor. "Hazır mıyız gençler?" diye soruyor, sonra Willem'i görüp duyuyor. "Ah Tanrım" diyor, yaklaşıp kucaklaşmalarına katılıyor. "Willem" diyor, "sana söz veriyorum kendi çocuğummuş gibi üzerine tit-

reyeceğim, tamam mı? Ona bir şey olmasına izin vermeyeceğimi biliyorsun değil mi?”

“Biliyorum” diyor Willem yutkunarak. “Biliyorum, biliyorum.”

Nihayet Willem’i sakinleştirebiliyorlar, o da gözlerini silip özür diliyor. “Çok üzgünüm” diyor Willem ama o başını sallayıp Willem’i elinden çekerek kendisine yaklaştırıyor ve bir veda öpücüğü veriyor. “Üzülme” diyor ona.

Ameliyathanenin kapısında Andy eğilip onu bu kez yanından öpüyor. “Bundan sonra sana dokunamayacağım” diyor, “steril olacağım, beni kirletirsin falan, neme lazım.” Karşılıklı sırtıyorlar, sonra Andy başını sallıyor. “Ergen şakaları yapmak için fazla yaşlı değil misin artık?” diye soruyor.

“Söyleyene bak” diyor. “Sen geldin altmış yaşına.”

“Olsun.”

Ardından ameliyathanedeler, tepesindeki parlak beyaz ışık halkasına bakıyor. “Merhaba Jude” diyor arkasından bir ses, bakınca anesteziist olduğunu görüyor, Andy’yle Jane’in yemek davetlerinden birinde tanıştığı Ignatius Mba adında bir arkadaşı.

“Merhaba Ignatius” diyor.

“Ondan geriye sayar mısınız?” diyor Ignatius ve o da başlıyor ama yediden sonrasını sayamıyor, hissettiği son şey sağ ayağının parmaklarında karıncalanma.

Üç ay sonra. Yine Şükran Günü, Greene Sokak’ta toplanıyorlar. Willem ve Richard bütün yemekleri ve hazırlıkları o uyurken tamamladılar. İyileşmesi beklenenden uzun ve zor oldu, iki kere de enfeksiyona yakalandı. Bir süre hortumla beslendi. Ama Andy dediğini yaptı ve iki dizini de kurtardı. Hastanede uyandığında, Harold ve Julia’ya, Willem’e bacaklarında bir fil oturuyormuş da ileri geri sallanarak kemiklerini un ufak ediyormuş gibi hissettiğini söyledi. Ama ona asla bunun hayal olduğunu söylemediler, hemşirenin seruma tam

da bunun için bir ağrıkesici kattığını, hissin yakında geçeceğini anlattılar. Bu hayalet ağırlara gitgide daha az maruz kalıyor ama tamamen bitmedi de. Ayrıca hâlâ çok yorgun ve çok bitkin, bu nedenle Richard masanın başına India'nın bazen poz verirken kullandığı devetüyü kadifeden bir ofis koltuğu koydu, gücü tükenince kolçaklarına yaslanabilir.

Yemekte Richard ve India, Harold ve Julia, Malcolm ve Sophie, JB ve annesi, bir de çocukları San Francisco'daki kardeşine giden Andy ve Jane var. Herkese onun için yaptıkları ve ona kattıkları için teşekkür ederek başladığı konuşmasında, en çok teşekkür etmek istediği kişiye –sağında oturan Willem'e– geldiğinde boğazının düğümlendiğini fark ediyor, elindeki kâğıttan başını kaldırıp arkadaşlarına bakınca hepsinin gözlerinin dolduğunu görüp susuyor.

Yemekte çok mutlu, hatta insanların tabağında yer bula-mamalarına rağmen farklı yiyeceklerden kaşık kaşık koymaları hoşuna bile gidiyor, ama çok uykusu geliyor ve sonunda sandalyeye gömülüp gözlerini kapatıyor, çevresindeki tanıdık sesleri, tanıdık sohbetleri dinleyerek gülümsüyor.

Bir ara Willem uyuklamakta olduğunu fark edip ayağa kalkıyor. “Hadi bakalım, zengin kalkışı” diyor ve sandalyeyi masadan döndürüp yatak odasına çeviriyor ve insanların gülüşmelerini, hep bir ağızdan vedalarını cevaplamak için zar zor güç bulup sandalyenin sırtından arkaya bakarak elini teatral bir havayla şöyle bir kaldırıyor. “Kalın” diyor onlardan uzaklaştırılırken. “Lütfen siz kalın, Willem’le iki satır sohbet edin” ve onlar da kalacaklarını söylüyorlar, hem saat yedi daha, gece uzun. “Sizi seviyorum” diye sesleniyor onlara, onlar da hep bir ağızdan aynı şekilde cevap veriyorlar ama o koro içinde bile hepsinin sesini tek tek duyabiliyor.

Yatak odasının kapısında Willem kaldırıyor onu –çok kilo verdi, protezleri olmadan boyu da epey kısaldığı için artık Julia bile kaldırabiliyor onu– ve yataklarına götürüyor,

soyunmasına yardım ediyor, geçici protezlerini çıkarmasına yardım ediyor, üzerine battaniye örtüyor. Bir bardak su koyup ona antibiyotiğini ve bir avuç vitamin hapını veriyor. Willem'in gözü önünde hepsini yuttuktan sonra bir süre yanında oturuyor Willem, ona değmese de yakınında.

"Söz ver onlarla geç saate kadar oturacağına" diyor Willem'e, o ise omuz silkiyor.

"Belki de burada seninle kalırım" diyor. "Bensiz de gayet güzel eğleniyorlar zaten." Tabii tam bunun üzerine salondan kahkahalar yükseliyor, bakışıp gülümsüyorlar.

"Olmaz" diyor, "söz ver bana" ve sonunda Willem söz veriyor. "Teşekkür ederim Willem" diyor zar zor, gözleri kapanırken. "Çok güzel bir gündü."

"Güzeldi, değil mi?" dediğini duyuyor Willem'in, sonra da başka bir şey söylemeye başlıyor ama onu duyamıyor çünkü uykuya dalıyor.

O gece rüyaları uyandırıyor onu. Kullandığı antibiyotiğin yan etkilerinden biri bu rüyalar ve bu sefer her zamankinden de kötü. Her gece türlü rüyalar görüyor. Motel odalarında, Dr. Traylor'ın evinde görüyor kendini. On beş yaşında olduğunu, geçen otuz üç yılın yaşanmadığını görüyor. Belirli müşterileri, belirli olayları, hatırladığını bile bilmediği durumları görüyor. Hatta Luke Birader olduğunu bile görüyor rüyasında. Bir başkasında Harold'ı Dr. Traylor olarak görüyor ve uyandığında bu davranışları Harold'a bilinçaltında dahi olsa yakıştırdığı için utanıyor, aynı zamanda rüya değil gerçek olabileceğinden korkuyor ve Willem'in ona verdiği sözü hatırlamak zorunda kalıyor: *Asla yapmaz Jude. Harold her ne olursa olsun hiçbir biçimde yapmaz böyle bir şey.*

Bazen rüyalar o kadar canlı, o kadar sahici ki, dakikalarca ve kimi zaman bir saat hayata dönemiyor, bilinçli halinin kendi gerçek hayatı olduğuna aklı ermiyor. Bazen uyandığında kendinden fazlasıyla uzaklaşmış olduğu için kim ol-

duğunu dahi hatırlayamıyor. “Neredeyim ben?” diye soruyor çaresizce, sonra “Ben kimim? Kimim ben?”

Sonra kulağının hemen dibinde, sanki kafasının içindeymiş kadar yakında Willem’in fısıltısını duyuyor: “Sen Jude St. Francis’sin. En eski, en sevgili dostumsun. Harold Stein ve Julia Altman’ın oğullarısın. Malcolm Irvine, Jean-Baptiste Marion, Richard Goldfarb, Andy Contractor, Lucien Voigt, Citizen van Straaten, Rhodes Arrowsmith, Elijah Kozma, Phaedra de los Santos ve Henry Young’ların arkadaşısin.

“New Yorklusun. SoHo’da oturuyorsun. Bir sanat örgütü ve bir aşevi için gönüllü çalışıyorsun.

Yüzücüsün. Fırıncısın. Aşçısın. Okursun. Güzel sesin var ama artık şarkı söylemiyorsun. Mükemmel bir piyanistsin. Resim koleksiyoncususun. Ben uzaktayken çok güzel mesajlar yazıyorsun bana. Sabırlısın. Cömertsin. Tanıdığım en iyi dinleyicisin. Her bakımdan tanıdığım en akıllı kişisin. Her bakımdan tanıdığım en cesur kişisin.

Avukatsın. Rosen Pritchard ve Klein’in yönetim kurulu üyesisin. İşini çok seviyorsun, çok çalışıyorsun.

Matematikçisin. Mantıkçısın. Bana kaç kere öğretmeye çalıştın.

Çok kötü muameleye maruz kaldın. Sağ salım kurtuldun. Sen her zaman sendin.”

Willem böyle uzun uzun onu ona anlatıyor, o da gündüzleri –bazen günler sonra– Willem’in söylediklerinden bazı parçalar hatırlayıp onları bağrına basıyor, onun için söyledikleri kadar söylemediklerini de, onu tanımlamadığı şekilleri de bağrına basıyor.

Ama geceleri bunu fark edemeyecek kadar korkmuş, sersemlemiş oluyor. Telaşı fazlasıyla gerçek, yakıcı. “Peki sen kimsin?” diye soruyor onu kucaklamış tanımadığı, kulağa çok fazla şeye sahipmiş, gıpta edilen ve sevilen biriymiş gibi gelen bir insanı tarif eden adama. “Sen kimsin?”

Adamın bu soruya da bir cevabı var: “Ben Willem Ragnarsson” diyor. “Ve yanından hiç ayrılmayacağım.”

“Ben gidiyorum” diyor Jude’a ama kımıldamıyor. Bokböceği kadar parlak bir yusufçuk tepelerinde vızlıyor. “Ben gidiyorum” diyor tekrar ama hâlâ kımıldamıyor, üçüncü söyleyişinin ardından sıcaktan sersemlemiş halde şezlongdan kalkıp ayakkabılarını giyiyor.

“Limonu unutma” diyor Jude, başını kaldırıp ellerini gözlerine siper ederek ona bakıyor.

“Tamam” diyor, eğiliyor, Jude’un güneş gözlüğünü kaldırıp gözlerinden öpüyor, sonra gözlüğü tekrar takıyor. Yaz Jude’un mevsimi demıştır JB hep: Koyulaşan teni açılan saçıyla aynı renge geliyor, gözleri bir acayip yeşile dönüşüyor, Willem ona sürekli dokunmamak için kendini zor tutuyor. “Gelirim işim bitince.”

Tepeyi ağır ağır çıkıp esneyerek eve giriyor, bardağında ki buz erimiş çayı lavaboya döküyor ve çakılları gıcırdatacak arabaya yürüyor. Havanın alabildiğine sıcak, kuru, kıpırtısız, güneşin bembeyaz olmasından ötürü insanın çevresini görmekten çok kokladığı ve işittiği günlerden: Arılar, çekirgeler çim biçilir gibi vızıldıyor, ayçiçeklerinden baharlı bir koku yükseliyor, sıcak ise dilini taş emmiş gibi kurutuyor. Sıcaktan içi çekiliyor insanın ama bunaltıcı değil, uyuklu ve savunmasız hale getiriyor sadece, uyuşukluk bir tercih olmaktan çıkıp zorunluluğa dönüyor. Böyle sıcaklarda saatlerce havuz başında yatıyorlar, yemeseler de içiyorlar –kahvaltıda sürahi sürahi buzlu nane çayı, öğlenleyin litrelerce limonata, akşamları şişelerce Aligoté– ve evin tüm pencerelerini kapılarını açık, tavan pervanelerini çalışır halde bırakıyorlar ki, akşam olup sımsıkı kapanmak gerektiğinde çayırların, ağaçların kokusu içeride kalsın.

İşçi Bayramı'ndan önceki cumartesi günü; normalde Truro'da olurlardı ama bu yıl Harold ve Julia'ya Aix-en-Provence'ın hemen dışında sezonluk ev kiraladılar, onlar da tatile Garrison'a geldiler. Harold ve Julia –belki Laurence ve Gillian'la birlikte– yarın gelecekler, bugün ise Willem istasyondan Malcolm'la Sophie'yi ve JB'yle bir ayrılıp bir barıştığı erkek arkadaşı Fredrik'i alacak. Arkadaşlarıyla aylardır doğru dürüst görüşemediler: JB altı aydır İtalya'da bursiyerlikte, Malcolm ve Sophie de Şanghay'da yeni bir seramik müzesinin inşaatıyla o kadar meşgul ki, en son nisan ayında Paris'te bir araya gelebildiler. Kendisi orada çekimdeydi, Jude iş kovaladığı Londra'dan, JB ise Roma'dan gelmişti, Malcolm ve Sophie de New York'a geçmeden önce birkaç gün uğramışlardı.

Neredeyse her yaz mevsiminde, en güzel yaz bu diye düşünüyor. Ama bu yaz gerçekten en iyisi, ondan emin. Sadece yaz da değil; ilkbahar, sonbahar, kış. Yaşı ilerledikçe hayatını retrospektifler halinde incelemeye, geçen her mevsimi şarap sezonu gibi değerlendirmeye, yaşadığı yılları tarihi dönemlere ayırmaya başladı: Hırs Yılları. Güvensizlik Yılları. Zafer Yılları. Yanılgı Yılları. Umut Yılları.

Bunu anlattığında Jude gülümsemişti. “Şimdi hangi dönemi yaşıyoruz peki?” diye sormuş, Willem de gülümseyerek karşılık vermişti. “Bilmiyorum” dedi. “Daha bir isim bulamadım.”

En azından Sefalet Yıllarını geride bıraktıklarında anlaştılar. İki yıl önce tam bu hafta sonunu, İşçi Bayramı tatilini Yukarı Doğu Yakası'ndaki bir hastane odasında, pencereden binanın dışında toplanıp içeride ölüme çeşitli uzaklıklarda insanlar yatmıyormuş, kendi yakını ameliyatın ertesinde dört gündür uyutulmuyormuş, teni alev alev yanmıyormuş gibi yemek yiyip sigara içen, telefonda konuşan zümrüt yeşili pijamalar içindeki doktor, hemşire ve hastabakıcılara midisini bulandıran bir tiksintiyle bakarak geçirmişti.

“Bir şey olmayacak Willem” deyip durdu normalde Willem'den

de evhamlı olan Harold. “Sapasağlam çıkacak. Andy öyle dedi.” Willem’in Andy’den zaten dinlemiş olduklarını defalarca tekrarladı ona Harold ve nihayet Willem’in tepesi attı: “Ya bir dur be Harold! Sen inanıyor musun Andy’nin dediği her şeye? Adamın düzeliyormuş gibi bir hali mi var? Sapasağlam çıkacakmış gibi bir hali mi var?” Harold’ın yüzünün değiştiğini, umut dilenir gibi bir çaresizliğe, ihtiyar fakat umudunu yitirmemiş bir adama döndüğünü görünce pişmanlık yumruk gibi geldi ve gidip ona sarıldı. “Özür dilerim” dedi bir oğlunu kaybetmiş, ikinci oğlunu kaybetmeyeceğine inanmaya çalışan Harold’a. “Çok üzgünüm Harold, özür dilerim. Affet beni. Büyük hıyarlık ettim.”

“Hıyarlık etmedin Willem” demişti bunun üzerine Harold. “Ama bana onun iyileşmeyeceğini söyleyemezsin. Men ederim seni.”

“Biliyorum” dedi. “Elbette iyileşecek” diye ekledi Harold’ın yankısı gibi, Harold’ın sözlerini Harold’ın sesiyle Harold’a söyleyerek. “Mutlaka düzelecek.” Ama içini korku kurdu kemiriyordu: Mutlaka diye bir şey yoktu. Hiç olmamıştı. *Mutlaka* on sekiz ay önce kaybolmuştu. *Mutlaka* hayatlarından ebediyen çıkmıştı.

Kendini bildi bileli üstünde olan iyimserliği o aylarda terk etti onu. Yılın geri kalanındaki tüm projelerini iptal etmişti ama sonbaharda pişman oldu, aklını vereceği başka bir şeyler olmasını istedi. Eylül sonunda Jude hastaneden çıkmıştı ama o kadar zayıf, öyle güçsüzdü ki Willem ona dokunmaya, hatta bakmaya bile korkmuş, dudak kenarlarına kalıcı gölgeler düşürecek kadar çıkık elmacıkkemiklerine, göçmüş boğazında içeriden biri tekmeliyormuş gibi atan nabzına bakmaya çekinmişti. Jude’un onu rahatlatmaya, espriler yapmaya çalıştığını görüyor ve daha da korkuyordu. Evden çıktığı nadir günlerden birinde –“Çıkmak zorundasın” demişti Richard dosdoğru, “yoksa kafayı yiyeceksin Willem”– telefo-

nunu kapatmak istemişti çünkü ne zaman ötsen ve arayanın Richard (veya Malcolm veya Harold veya Julia veya JB veya Andy veya Henry Young'lar veya Rhodes veya Elijah veya India veya Sophie veya Lucien veya o saat Jude'un başında kim duruyor ve onun dalgın dalgın sokaklarda dolanmasına ya da alt katta spor yapmasına, arada bir masaj için kıpırdanmadan yatmasına veya Roman ya da Miguel'le öğle yemeği yemesine fırsat yaratıyorsa o) olduğunu görse, *Buraya kadar* diyordu kendine. *Ölüyor, öldü belki*. İki saniye tereddütten sonra telefonu açtığında durum raporu olduğunu anlıyordu: Jude yemeğini yemişti. İyi yememişti. Uyuyordu. Midesi bulanıyordu. Nihayet söylemek zorunda kaldı onlara: Ciddi bir şey yoksa telefon etmeyin. Kısa bir şey soracağım, yazmakla uğraşamam demeyin, mesaj atın. Telefon ederse- nize kötü haber diye açacağım. Hayatında ilk kez yüreği ağzına gelmek deyimini somut bir şekilde idrak ediyordu, ama onda sanki bir tek yürek değil tüm iç organları telaş ve panikle ağzından fırlamak ister gibiydi.

İnsanlar iyileşme sürecinden istikrarlı ve yükselen bir grafik gibi söz ederdi hep. Ama Hemming'in iyileşmesi –ki iyileşmesiyle sonuçlanmamıştı– böyle olmadığı gibi, Jude'un- ki de değildi. Sıradağlar gibi inişler çıkışlarla ilerliyordu ikisi de, ekim ayında Jude işe döndükten sonra (hâlâ korkutucu derecede çelimsiz, korkutucu derecede güçsüzdü) bir gece aşırı ateşten havale geçirerek uyanmış ve Willem de bunun son çırpınışlar olduğunu, ölümün geldiğini düşünmüştü. O zaman, korkusuna rağmen kendini hiç hazırlamadığını, bunun ne anlama geleceğine hiç kafa yormadığını fark etmiş ve mizaç itibarıyla pazarlık seven biri olmasa da, inandığını bile bilmediği bir şey veya kişiyle pazarlığa tutuşmuştu. Daha fazla sabır ve şükran sözü vermiş; küfretmeyi, kibiri, seksi, şımarıklığı, şikâyeti, bencilliği, vurdumduymazlığı, korkaklığı azaltacağını vaat etmişti. Jude sağ kurtuldu-

ğunda yaşadığı rahatlamanın sarsıcılığı ve şiddetiyle baygınlık geçirince Andy ona bir anksiyete ilacı yazıp hafta sonu JB'yle birlikte Garrison'a göndermiş, Jude'un bakımını kendisi ve Richard üstlenmişti. Jude'un aksine kendisinin yardım teklif edildiğinde geri çevirmemeyi bildiğini düşünmüştü hep, ama bu beceriyi en gerektiği anda unutuvermişti ve arkadaşlarının ona hatırlatma çabası göstermiş olmalarına minnet duyuyordu.

Şükran Günü'ne kadar durum iyileşmediyse de kötü olmaktan çıkmıştı, bunu da aynı şey olarak görüyorlardı. Ama geriye bakınca bunun bir dönüm noktası olduğunu fark ettiler; ilk kez günler, haftalar, sonra tam bir ay boyunca hiçbir şey kötüye gitmedi, sabahları korkuyla değil amaçlarla uyanma kabiliyetini geri kazandılar ve nihayet, tedirginlikle de olsa, gelecekte söz etmeye, o günü kazasız belâsız atlatmayı değil de gelecek günleri düşünmeye fırsat buldular. O zaman yapılması gerekenleri konuşmaya başladılar ve ancak o zaman Andy, Jude'un ne kadar kilo alacağını, kalıcı protezlerinin ne zaman takılacağını, ilk adımlarını ne zaman atıp ne zaman yürümeye başlayacağını belirlemek için ciddi programlar –bir aylık, iki aylık, altı aylık hedefleri olan– hazırladı. Hayatın akışına kapılmışlardı yine, takvime göre hareket etmeyi öğrendiler. Şubat geldiğinde Willem tekrar senaryolar incelemeye başladı. Nisan ayı ve kırk dokuzuncu doğum günü geldiğinde Jude ağır ve sarsakça da olsa yürüyor ve normal bir insana benziyordu tekrar. Ağustosta Willem'in doğum günü geldiğinde, yani ameliyattan neredeyse bir yıl sonra yürüyüşü, Andy'nin tahmin ettiği gibi, kendi bacaklarıyla yürüyüşüne kıyasla daha akıcı, daha kendinden emindi, bir kez daha normal bir insandan daha iyi görünüyor, tekrar kendi gibi duruyordu.

“Ellinci yaş partini yapmadık hâlâ” diye hatırlatmıştı Jude, kendisinin saatlerce ocağın başında durup hiçbir yorgun-

luk belirtisi göstermeden hazırladığı elli birinci yaşgünü yemeğini yedikleri sırada, Willem de gülümsemişti.

“Bütün istediğim bu” demişti, ciddi de söylüyordu. Sert ve sarsıcı geçen iki yılda yaşadıklarını Jude’un yaşadıklarıyla kıyaslamak saçma geliyordu ama yine de onu değiştirdiğini hissediyordu bunların. Sürekli maruz kaldığı çaresizlik içinde bir tür yenilmezlik hissinin belirmesine neden olmuştu, üzerinde fuzuli, yumuşak ne varsa yanıp kül olmuş da çelikten bir çekirdek kalmıştı sanki, tüm kudretine rağmen бүкүlebilir, karşısına çıkan her şeye göğüs gerebilirdi.

Doğum gününü baş başa Garrison’da kutladılar ve yemekten sonra göle indiler, orada soyunup iskeleden koca bir çay birikintisi gibi görünen ve öyle kokan göle atladı. “Gelsene” dedi Jude’a, o tereddüt edince de “Doğum günü çocuğu olarak emrediyorum” diye ekledi. Jude ağır ağır soyundu, protezlerini çıkardı, sonunda iskeleden inip eliyle itti kendini, Willem de onu tuttu. Jude’un beden sağlığı iyileştikçe bedenine ilişkin mahcubiyeti de artmıştı ve Willem, onun bazen içine kapanmasından, bacaklarını takıp çıkarırken kendini dikkatle gizlemesinden, şimdiki görünümünü kabullenmekte ne kadar güçlük çektiğini anlıyordu. Daha zayıfken Willem’in soyunmasına yardım etmesine izin veriyordu ama güçleneli beri onu ancak kazara, göz açıp kapayıncaya kadar çıplak görebilmişti. Fakat Jude’un mahcubiyetini bir sağlık belirtisi olarak algılamayı tercih etmişti çünkü bir zamanlar kendi başına yapmaya mecalinin olmadığı duşa girmek, yatağa girip çıkmak gibi işleri yeniden öğrenip yapacak kadar güçlü olduğunu gösteriyordu.

Kendilerini göle bıraktılar, birbirlerine tutunarak sessizlik içinde yüzdüler ve Willem çıktığında Jude da kollarıyla kendini iskeleye çekerek çıktı, yumuşak yaz sıcağında ikisi de çıplak oturup Jude’un uca doğru sivrilen bacaklarına baktılar. Aylardır ilk kez Jude’u çıplak görüyordu, ne diyeceğini

bilemedi, sonunda sarılıp onu yanına çekti ve bu da (ona göre) söyleyebileceği en güzel şey oldu.

Hâlâ ara ara korku yaşıyordu. Eylül ayında, bir yıldan fazladır ilk kez bir projede yer almak için seyahate çıkmasından birkaç hafta önce, Jude yine ateşle uyanmış, bu kez Willem'den Andy'yi aramamasını istememiş, zaten Willem de sormamıştı. Doğrudan Andy'nin muayenehanesine gitmişler, Andy röntgen, kan sayımı ve diğer tahlilleri istemiş, her biri farklı odada yataklara uzanıp radyologun arayıp kemik enfeksiyonu olmadığını, laboratuvarın arayıp kan değerlerinin normal olduğunu söylemesini beklemişlerdi.

"Rinofaranjit" demişti Andy onlara gülümseyerek. "Soğuk algınlığı yani." Ama elini Jude'un başının arkasına koymuştu ve hepsi birden rahat nefes almışlardı. Korku, uykuya yatan ama hiçbir zaman kökünü kurutamayacakları bir virüs gibi, ne kadar da hızlı, dehşetengiz hızlı ele geçirivermişti bünyelerini. Neşe, umursamazlık: Bunları baştan öğrenmeleri, sil baştan hak etmeleri gerekiyordu. Ama korkuyu tekrar öğrenmeleri gerekemeyecekti: Üçünün içinde ortak bir hastalık, DNA'larına örülmüş parıltılı bir iplik gibi yaşayacaktı.

Derken film çekimleri için İspanya'ya, Galiçya'ya gitti. Onu tanıdığı günden beri Jude'un günün birinde Galiçya'da biten Ortaçağ hac yolu Camino de Santiago'yu yürümek istediğini biliyordu. "Pireneler'deki Aspe Geçidi'nden başlarız" demişti Jude (o zamanlar ikisi de Fransa'ya gitmemişlerdi daha), "batıya yürürüz. Haftalar sürer ama! Hacılar için yapılmış hanlarda geceleriz, bir kitapta okumuştum, yolda da kereviye tohumlu kara ekmek, hıyar ve yoğurt yeriz."

"Bilemiyorum" dedi, gerçi o zamanlar Jude'un engellerinden çok —Jude'un karşısına bazı engeller çıkacağına inanmayacak kadar gençtiler ne de olsa— kendini düşünmüştü. "Kulağa çok yorucu geliyor Judy."

"O zaman sırtımda taşıyım seni" diye lafı yapıştırmıştı Ju-

de, Willem de gülümsemişti. “Ya da eşek tutarız *ona* binersin. Ama bu yolun olayı *yürünmesi* Willem, eşek sırtında ge-çilmesi değil.”

Yaşları ilerledikçe Jude’un bu hayalinin hep hayal olarak kalacağı iyice anlaşıldı ve Camino hayalleri iyice gösterişli bir hal aldı. “Ortam şöyle” derdi Jude. “Dört yabancı: Biri cinselliğiyle yüzleşmeye çalışan Çinli Daoist rahibe, biri hapis-ten yeni çıkmış, şiir yazar bir İngiliz, biri karısının yasını tu-tan Kazakistanlı eski bir silah tüccarı, sonuncusu da yakışık-lı ama sorunlu, üniversite terk bir Amerikalı –yani sen Wil-lem– Camino boyunda karşılaşır ve ömür boyu s’irecek ar-kadaşlıklar kurarlar. Canlı çekileceği için yürüyüş bitti mi çe-kim de bitecek. Ayrıca çekim boyunca yürümeniz gerekecek.”

Bu aşamaya gelene kadar gülmeye başlamış oluyordu. “Sonunda ne oluyor?” diye sordu.

“Daoist rahibe, yolda tanıştığı bir eski İsrail askerine âşık oluyor, birlikte Tel Aviv’e dönüp Radclyffe’s diye bir lezbi-yen barı açıyorlar. Eski hükümlüyle silah tüccarı arasında bir ilişki başlıyor. Senin karakterin ise İsveçli, görünüşte na-muslu ama içinde ateşli bir fahişe yatan bir kızla tanışıp bir-likte Pireneler’de şık bir butik otel açıyor, grup her yıl orada yeniden bir araya geliyor.”

“Filmin adı ne peki?” diye sordu sırtarak.

Jude düşündü. “*Santiago Blues*” dedi ve Willem bir daha güldü.

O günden beri ara sıra hatırladıkları *Santiago Blues*’un kadrosu, ilerleyen yaşını hesaba katarak değişti ama çıkış noktası ve mekânı değişmedi. “Senaryo nasıl?” diye sorardı Jude yeni bir proje geldiğinde, o da iç geçirirdi. “Fena değil” derdi. “Bir *Santiago Blues* değil ama idare eder.”

Dönüm noktasını oluşturan o Şükran Gününden kısa sü-re sonra, zamanında Willem’in Jude’la birlikte Camino’ya duydukları ilgiyi aktardığı Kit, ona bir senaryo gönderdi,

üzerinde sadece “*Santiago Blues!*” yazıyordu. Senaryo *Santiago Blues*’un tıpkısı değildi –çok şükür daha iyi olduğu konusunda Jude’la hemfikirlerdi– ama film Camino’da geçiyordu, kısmen canlı çekilecekti ve Pireneler’de, Saint-Jean-Pied-de-Port’da başlayıp Santiago de Compostela’da bitecekti. *Yıldızlar Altında Aziz James* adlı film, ikisinin de adı Paul olan ve aynı aktör tarafından canlandırılan iki karakteri takip ediyordu: Biri on altıncı yüzyılda yaşayan, Protestan reformu başlamadan kısa süre önce Wittenberg’den yolculuğa çıkan bir Fransız keşiş, diğeri ise günümüzde Amerika’nın küçük bir kasabasında yaşayan ve inancını sorgulamaya başlayan bir rahipti. İki Paul’un hayatına girip çıkan küçük karakterlerin dışında tek rol ona aitti.

Senaryoyu okuması için Jude’a verdi, o da okuması bitince iç geçirdi. “Muhteşem” dedi kederle. “Keşke seninle gelebilseydim Willem.”

“Ben de çok isterdim” dedi usulca. Jude’un kendisi için daha kolay hayaller kurmasını, ulaşabileceği veya ulaşmasına Willem’in yardım edebileceği hayallere kapılmasını istedi. Fakat Jude’un hayalleri hep harekete dairdi: Ya imkânsız mesafeler yürünecek, ya imkânsız topraklar aşılacaktı. Her ne kadar şimdi yürüyebiliyorsa da, Willem’in ne zamandır hatırladığından daha az acı çekiyorsa da, ağrısız bir hayatı asla olmayacaktı, biliyorlardı. İmkânsız, imkânsız olarak kalacaktı.

Genç yaşına rağmen başarılı olan İspanyol yönetmen Emanuel’le yemek yediler; senaryosunun hüznüne ve karmaşıklığına karşın canlı ve neşeli bir adamdı, Willem’in bu filmde rol alacak olması karşısında duyduğu şaşkınlıktan, onunla çalışmayı hep hayal etmiş olduğundan bahsedip durdu. O da Emanuel’e *Santiago Blues*’dan söz etti (Olay örgüsünü anlatınca Emanuel gülmüştü. “Fena değilmiş” deyince Willem de gülmüş ve “Çok fena olması *gerekiyordu!*” diye düzeltmişti Emanuel’i). Jude’un bu yolu yürümeyi ne kadar istediğini,

onun adına yürüyecek olmaktan gurur duyduğunu anlattı.

“Ha” dedi Emanuel alaycı, “uğruna kariyerini mahvettiğin adam o, değil mi?”

Gülümseyerek karşılık verdi. “Ta kendisi.”

Yıldızlar Altında Aziz James çekimleri çok yorucu oldu ve Jude’un öngördüğü gibi bol bol yürümelerini gerektirdi (ama eşekler yerine aheste giden karavanlar geldi peşlerinden). Bazı yerlerde telefon çekmediğinden Jude’u aramak yerine ona mesaj yolladı, hem duruma daha uygundu, hem de hacılığı çağırıyordu; sabahları ise kahvaltısının (kereviyeli kara ekmek, hıyar, yoğurt) ve o gün yürüyeceği yolun fotoğraflarını gönderdi. Yol üzerinde çok sayıda kasaba olduğundan, oralara gelince kırsal kesimden dolanıyorlardı. Her gün yolun kenarından birkaç beyaz taş toplayıp bir kavanoza doldurdu eve götürmek için, akşamları ise ayaklarını sıcak havlulara sarıp otel odalarında yattı.

Çekimler Noel’den iki hafta önce bitti ve önce toplantılar için Londra’ya uçtu, ardından Madrid’e geçip Jude’la buluştu, araba kiralayarak Endülüs turuna çıktılar. Deniz kıyısında yüksek bir uçurumun tepesindeki bir kasabada durup Asyalı Henry Young’ın tepeyi ağır ağır tırmandığını, onları görünce deli gibi kollarını sallamaya başlayıp depar attığını gördüler. “Çok şükür siz geldiniz de çıkabildim şu evden ya!” dedi. Henry bir aydır portakal ağaçlarıyla dolu bir vadideki sanatçılar evinin konukuydu ama kendisinden beklenmeyecek şekilde diğer altı kişiden nefret etmişti; portakal liköründe yüzen portakal dilimleri üzerine toz karanfil, tarçın ve bademli tatlılar yerken, Henry’nin sanatçılar evindekilere ilişkin anlattıklarını gülerek dinlediler. Bir ay sonra New York’ta görüşmek üzere vedalaşıp Ortaçağ kasabasını ağır ağır gezdiler, tuz kayası gibi parıldayan binalarına, yolda uyuşuk uyuşuk yatarken etraflarından geçen el arabalı insanlara kuyruklarının ucunu kıvrıran tekir kedilere baktılar.

Ertesi akşam Granada'da, Jude ona bir sürprizi olduğunu söyledi ve yemek boyunca yanından ayırmadığı sarı zarfı aldı, lokantanın önünde onları bekleyen arabaya bindiler.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu. "Zarfta ne var?"

"Görürsün" dedi.

İnişli çıkışlı yolları bitirip Elhamra Sarayı'nın kapısında durdular, orada Jude güvenlik görevlisine bir yazı uzattı, güvenlik görevlisi yazıyı okuyup başıyla onay verdikten sonra araba kapıdan içeri süzülüp avluda durdu, ikisi inip sessiz avluda çevrelerine bakındılar.

"Emrine amade" dedi Jude, aşağıda kalan binaları ve bahçeleri başıyla mahcup bir şekilde işaret ederek. "Yani üç saatliğine ama olsun." Willem cevap veremeyince alçak sesle devam etti: "Hatırladın mı?"

Zar zor başını salladı. "Elbette" dedi aynı alçak sesle. Onların Camino yürüyüşü böyle bitecekti çünkü: Trenle güneye gidip Elhamra'yı ziyaret edeceklerdi. Yıllar boyunca da, yürüyüşü hiç yapamayacaklarının anlaşılması olmasına rağmen şu veya bu çekimin bitiminde seyahatini iki gün uzatıp Elhamra'ya hiç gitmemiş, beraber görebilmek için Jude'u beklemişti.

"Bir müvekkilim" dedi Jude o sormaya fırsat bulamadan. "Davasına bakmıştım, meğer kültür bakanı çok yakını olumuş, Elhamra'nın bakım bütçesine hatırı sayılır bir bağış karşılığında sana sarayı kapattım." Hıncırca sırttı Willem'e. "Ellinci doğum gününde büyük kutlama olacağını söylemiştim. Bir buçuk yıl gecikmeli de olsa, oldu." Elini Willem'in koluna koydu. "Sakin ağlama Willem."

"Ağlamayacağım" dedi. "Hayatta ağlamaktan başka becerilerim de var" diye ekledi ama doğruluğundan emin değildi artık.

Jude'un verdiği zarfı açtı, içinden çıkan paketin kurdelesini çözüp kâğıdını yırttı ve elle ciltlenmiş bir kitap buldu,

“Alkazaba”; “Aslanlı Saray”; “Bahçeler”; “Minarın Bahçesi” gibi bölümlerden oluşuyordu, tezini Elhamra üzerine yazmış ve sarayı dokuz yaşından beri her yıl ziyaret etmiş Malcolm tarafından elle yazılmıştı. Bölümlerin arasında, sarayın çeşitli yerlerinin detayları –beyaz beyaz açmış bir yasemin, çivit mavisini çinili bir cephe– çizilmiş ve ona ithaf edilmişti; Richard, JB, India, Asyalı Henry Young, Ali gibi tandıklar tarafından imzalanmıştı. Bunun üzerine bir yandan gülüp bir yandan ciddi ciddi ağlamaya başladı, Jude bütün vakitlerini avlu kapısında ağlayarak geçirmemelerini söyleyince de, arkalarında bekleyen siyah giyimli güvenlikçilere aldırmadan, onu tutup öptü. “Teşekkür ederim” dedi. “Çok, çok teşekkür ederim.”

Sessiz geceye, Jude’un elindeki fenerin aydınlattığı dar yoldan daldılar. Mermerlerin erimiş tereyağı gibi aktığı eskilikte sarayları, tepede uçan kuşların seslerinin dahi duyulmadığı yükseklikte tavanlarıyla ve kusursuz bir simetriyle dizilip içeriyi mehtapla dolduran kabul salonlarını gezdiler. Arada durup Malcolm’un notlarına baktılar, dikkatleri çekilmese görmeyecekleri ayrıntıları incelediler, bundan bin yıl önce bir sultanın ferman yazdırdığı bir salonda olduklarını idrak ettiler. Çizimlere bakıp gördükleriyle eşleştirdiler. Arkadaşlarının yaptığı her bir çizimin karşı sayfasında Elhamra’yı ilk ne zaman gördükleri, çizdikleri şeyi neden seçtikleri yazıyordu. Gençliklerinde hissettikleri gibi, herkes dünyanın her bir yerini görürken kendilerinin görmemiş olduğu duygusuna kapıldılar; artık böyle olmadığını bilseler de arkadaşlarının hayatlarına, deneyimlerinin çokluğuna, bunları kaydetmekte bu kadar başarılı olmalarının kıymetini bilmelerine saygı duyular. Mimarın Bahçesi bölümündeki bahçede, selvilerin labirent şeklinde budanmış olduğu bir salona girdiler ve bir güvenlikçinin taş zemindeki ayak seslerine aldırmadan, Jude’u uzun zamandır kendini kaptırmadığı kadar ihtirasla öptü.

Otel odasında öpüşmeye devam ettiler ve bir filmde olsaydı şimdi seks yapmaları gerektiğini düşündü, az daha bunu yüksek sesle de söyleyecekti ama akli başına geldi, durdu ve kendini geri çekti. Fakat söylemese de söz sanki söylenmişti; çünkü bir süre sessizce bakıştılar, ardından Jude alçak sesle, “İstiyorsan yapabiliriz Willem” dedi.

“Sen istiyor musun?” diye sordu nihayet.

“Tabii” dedi Jude, ama Jude’un yere bakışından ve sesinin hafifçe çatlamasından anladı Willem yalan söylediğini.

Bir anlığına rol yapmayı, Jude’un ona doğruyu söylediğine ikna olmuş gibi davranmayı geçirdi aklından. Ama yapamadı. “Yok” dedi yana devrilerek. “Bu gecelik bu kadar heyecan yeter.” Yanında yatan Jude’un nefes verdiğini duydu, tam uykuya dalarken de “Özür dilerim Willem” diye fısıldadığını; Jude’a anladığını söylemek istedi ama artık bilinci kapamıyordu, ağzından kelimeler çıkmadı.

Ama o dönemin tek üzüntüsü buydu, üzüntülerinin kaynakları da farklıydı: Jude’un üzüntüsü bir başarısızlık duygusundan, görevini yerine getiremediğine dair –Willem’in asla sarsmayı başaramadığı– inancından ileri geliyordu. Kendisi ise Jude’a üzülmüyordu. Seks öğrenmek zorunda kaldığı değil, keşfetmesine izin verilen bir şey olsaydı Jude’un hayatı nasıl olurdu diye merak ediyordu bazen ama bunu düşünmenin bir faydası yoktu, onu üzüyordu da ayrıca. Bunu aklına getirmemeye çalışıyordu. Fakat taşın içindeki turkuvaz damarı gibi hep vardı, arkadaşlıklarının ve hayatlarının orta yerinden geçiyordu.

Bu arada duruma normallik ve rutin hâkimdi ve her iki si de seksten, heyecandan iyiydi. O gece Jude’un ağır fakat kararlı adımlarla üç saate yakın yürüdüğü gerçeği vardı. New York’ta hayatları, yapmaktan hoşlandıkları şeyler tekrar başlamıştı çünkü artık Jude’un bunlara mecali vardı; bir oyun, bir opera, bir akşam yemeği boyunca uyanık kalabiliyor, Malcolm’un Cobble Hill’deki evinin merdivenlerini çı-

kabiliyor, merdivenli kaldırımdan inerek JB'nin Vinegar Hill'deki evine gidebiliyordu. Sabah beş buçukta Jude'un alarminin ötmesi, onun kalkıp işten önce yüzmeye hazırlanması, mutfakta bulunan bir kutunun içinden, kullanılmadığı için Andy'ye hastaneye bağışlasın diye iade edeceği serum hortumları, gazlı bezler, Andy'nin bırakabileceğini daha geçenlerde söylediği protein içecekleri çıkmasının huzuru vardı. Kimi zaman, iki yıl önce bugünlerde tiyatrodan eve geldiğinde Jude'u yatakta uyurken bulduğunu, kateterin onu bir damar gibi sömürüp kemik, damar ve sinirden ibaret bırakacağından korktuğunu hatırlıyordu. Bazen o anları düşündüğünde aklı karışıyordu: O zamanda yaşayanlar da aynı insanlar, kendileri miydi? Nereye kaybolmuştu o insanlar? Tekrar gelecekler miydi? Yoksa artık bambaşka kişiler mi olmuşlardı? Sonra o insanların gitmekten ziyade içlerinde durduğunu, tekrar su yüzüne çıkma, bedenlerini ve zihinlerini ele geçirme fırsatı kolladığını düşünürdü. Şimdilik bastırılmış kimlikler olabilirlerdi ama hep yanlarındaydılar.

Yakın zamanda hastalık kapılarını çalmış olduğu için, olaysız geçen her güne artık alışmış olsalar da şükran duymayı unutmadılar. Willem, Jude'u aylardır ilk kez tekerlekli sandalyede gördüğünde, kanepede oturmuş film izlerken nöbet geldiği ve yalnız kalmak istediği için yanından kalktığına huzursuz olmuş, bunun Jude'un karakteri olduğunu hatırlatmak zorunda kalmıştı kendisine: Vücudunun hep ihanet ettiği ve edeceği biriydi o. Ameliyat bunu değiştirmemiş ama Willem'in buna tepkisini değiştirmişti. Jude'un kendini kesmeye –sık olmasa da düzenli– devam ettiğini fark ettiğinde de bunu Jude'un kişilik özelliği olarak görmüş, ameliyatla değişmediğini düşünmüştü.

Yine de "Bence bu döneme Mutluluk Yılları adını verelim" dedi Jude'a bir sabah. Aylardan şubattı, kar yağıyordu, pazar sabahı alışkanlık edindikleri gibi yataktan çıkmamışlardı.

“Bilmem ki” dedi Jude, yüzünü sadece göz ucuyla görebildiği halde Willem onun gülümsediğini anladı. “Kadere meydan okumak gibi olmaz mı biraz? Böyle bir isim koyarız, iki kolum birden düşer. Hem o isim alındı zaten.”

Alınmıştı: Willem’in yeni projesinin adıydı, hatta bir hafta sonra yola çıkacaktı; önce altı hafta prova, ardından on bir hafta çekim. Ama orijinal adı bu değildi. Orijinal adı *Sahne-deki Dansçı* iken, Kit’in söylediğine göre yapımcılar tarafından *Mutluluk Yılları* olarak değiştirilmişti.

Yeni adı sevmemişti. “Çok alaycı” dedi Jude’a, önce Kit’e ardından yönetmene şikâyet ettikten sonra. “Ekşi, ironik bir havası var.” Birkaç gece önceydi bu, her gün gittiği ve bitap düştüğü bale dersinin ardından kanepede yatıyor, Jude ona ayak masajı yapıyordu. Rudolf Nureyev’in hayatının son dönemini; 1983’te Paris Operası’nın bale direktörü olarak atanmasından HIV teşhisi konmasına ve ölümünden bir yıl önce ilk belirtilerini fark etmesine kadar olan süreci oynuyordu.

“Seni anlıyorum” demişti Jude o içini döktükten sonra. “Ama belki de gerçekten onun mutluluk yıllarıydı. Özgürdü, çok sevdiği bir işi yapıyordu, genç dansçılara eğitim veriyordu, bir kurumu yeniden hayata bağlamıştı. En güzel koreograflerini sergiliyordu. O Danimarkalı baletle...”

“Erik Bruhn.”

“Hah, Bruhn’la hâlâ birlikteydiler, bir süre daha olacaklardı. Gençken hiç yaşayamayacağını düşündüğü her şeyi yaşamıştı, üstelik yaşı da tadını çıkaracak kadar gençti. Para, şöhret, sanatında özgürlük. Aşk. Dostluk.” Parmak kemiklerini tabanlarına bastırınca Willem yüzünü buruşturdu. “Böyle bakınca mutlu bir hayat gibi geliyor.”

Bir süre sessiz kaldılar. “Ama hastaydı” dedi Willem neden sonra.

“O zaman değildi” diye düzeltti Jude. “Daha kendini göstermemişti en azından.”

“Olabilir ama ölüme gidiyordu” dedi.

Jude gülümsemiştiş ona. “Ah, ölmek” dedi aldırıışsızca. “Hepimiz ölüyoruz. O sadece ölümünün düşündüğünden daha erken olacağını biliyordu. Ama bu, mutluluk yılları yaşamadı, mutlu bir hayatı olmadı demek değil.”

O zaman Jude’a bakmış ve ona, yaşamış olduğu hayata dair gerçekten kafa yorduğunda kapıldığı hislere kapılmıştı tekrar: Üzüntü diyebilirdi ama acıyarak üzölmek değildi onunki, hayatla cebelleşen tanımadığı milyarlarca insanı kapsayan geniş bir kederdi; insanların en berbat şartlara, en zor yaşantılara rağmen her yerde hayata tutunmalarına duyduğu hayretle karışık bir keder. Hayat çok hazin gelirdi o anlarda. Bunu bile bile hepimiz yaşıyoruz. Bile bile dört elle sarılıyoruz, bize avuntu olacak bir şeyler arıyoruz.

Ama bunları söylemedi tabii, doğrulup Jude’un yüzünü tutarak onu öpmekle yetindi, sonra da yastığa bıraktı kendini. “Aman ne de zekiymiş” dedi Jude’a, Jude da ona sıırttı.

“Sert mi yapıyorum?” diye sordu Willem’in ayak masajına devam ederken.

“Yeterince sert değil.”

Jude’u tutup yüzünü göreceğı gibi çevirdi. “Bence Mutluluk Yılları’nı bozmayalım” dedi ona. “İki kolun düşerse de düşecek artık, ne yapalım?” Güldü Jude.

Ertesi hafta Paris’e gitti. Yaptığı en zor çekimlerden biriydi; en zor sahnelerde yerini alan bir dublörü vardı ama kendisi de epeyce dans ediyordu ve bazı günler –gerçek balerineri havaya kaldırıp bedenlerinin sıkılığına, kaslarının gücüne hayret ettiğı günler– çekim bittiğinde kendini önce küvette, küvetten çıkarıp yatağı atacak gücü zor buluyordu. Son yıllarda bilinçli olmadan daha fiziksel rolleri tercih etmeye başladığını fark etmiş, bedeninin her isteğini kahramanca yerine getirmesine hem şaşırmış hem sayğı duymuştu. Yeni bir farkındalık kazanmıştı bedenine dair ve şimdi kollarını

arkasına doğru uzatıp sıçrarken ağrıyan her kasının hayata geçtiğini, ne isterse yapmasına izin verdiğini, bedeninin hiçbir kısmının arıza çıkarmayıp emrine uyduğunu hissedebiliyordu. Bu minnettarlık konusunda yalnız olmadığının farkındaydı: Cambridge'e gittiklerinde her gün Harold'la tenis oynuyordu ve aralarında hiç sözü edilmese de vücutlarına müteşekkir olduklarını hissediyor, topa sertçe vurmanın, gelen topa sonrasını düşünmeden hücum etmenin ikisi için de ne kadar önemli olduğunu fark ediyorlardı.

Jude nisan sonunda Paris'e ziyaretine geldi ve Willem ona ellinci doğum günü için büyük bir program yapmamaya söz verdiyse de sürpriz bir yemek hazırlamıştı; planlar konusunda ona yardımcı olan Phaedra ve Citizen'a ilaveten JB, Malcolm ve Sophie'den başka, Richard ve Elijah, Rhodes ve Andy, Zenci Henry Young, Harold ve Julia da gelmişlerdi. Ertesi gün Jude nadiren yaptığı bir şey yapıp sette onu izlemeye gitti. Çektikleri sahnede Nureyev, genç bir baletin yaptığı kabrioleyi düzeltmeye çalışıyordu, defalarca anlattıktan sonra kendisi gösterdi, ama henüz çekmedikleri, çekildiğinde bunun hemen öncesinde yer alacak bir sahnede kendisine HIV teşhisi konmuştu; sıçradı, bacaklarıyla makas hareketi yaptı ve yere düştü, o anda bütün stüdyo sessizliğe gömüldü. Sahnenin son planında yüzüne yakın çekim yapıldı; o anda Nureyev'in hem nasıl öleceğini anladığını, hem de bu bilgiye kulak asmamaya karar verişini yansıtmaları gerekiyordu.

Bu çekimi defalarca tekrarladılar, her birinden sonra Willem kenara çekilip soluklanmaya çalışırken saç ve makyaj boynundaki ve yüzündeki teri silmek için etrafında firdolandı, o da hazır olduğunda tekrar işaretli yerine çıktı. Yönetmen tatmin olana kadar dili dışarı sarktı ama sonuçta o da tatmin oldu.

"Kusura bakma" dedi nihayet Jude'un yanına gidebildiğinde. "Bitmek bilmedi, seni de çok beklettim."

“Önemli değil Willem” dedi Jude. “İzlediğime çok sevindim. Çok güzeldin sahnede.” Bir an tedirgince baktı. “Neredeyse sen olduğuna inanamayacaktım.”

Jude’un elini alıp avcunda tuttu, insan içinde bundan daha fazla yakınlığı Jude’un kaldıramayacağını biliyordu. Ama Jude’un fizikselliğin böyle sergilenmesine tanık olduğunda ne hissettiğini bilmiyordu. Geçen ilkbaharda yine Fredrik’le ayrıldıkları bir dönemde, JB ünlü bir modern dans kumpanyasının baş dansçısıyla çıkmıştı, bir temsiline hep birlikte gitmişlerdi. Josiah’nın solosu sırasında Jude’a kaçamak bir bakış attığında, onun hafifçe öne eğildiğini, eliyle çenesine destek olup sahneyi izlediğini görmüştü; öyle dikkatle seyrediyordu ki sahneyi, Willem elini sırtına koyunca sıçramıştı. “Pardon” diye fısıldamıştı Willem. Daha sonra yatakta Jude’un çok suskun olduğunu fark etmiş, aklından geçenleri düşünmüştü: Keder mi? Özlem mi? Hüzün mü? Ama kendisine bile söyleyemediği şeyleri ona açıklamasını istemek ayıp olacaktı Jude’a, o yüzden bir şey dememişti.

Haziran ortasında New York’a döndüğünde, Jude yatakta onu dikkatle incelemişti. “Vücudun balet vücudu gibi oldu” deyince ertesi gün kendine aynada bakmış ve Jude’un doğru söylediğini fark etmişti. Hafta sonu, Richard ve India’yla birlikte nihayet tadilatını bitirebildikleri, Richard ve Jude’un çimen ekip meyve fidanları diktiği terasta yemek yemişler, öğrendiklerinin bir kısmını onlara da sergilemiş ve gün kan kırmızı batarken arkadaşlarının alkışlarıyla mahcubiyeti tatlı bir sarhoşluğa dönüşmüştü.

“Bir yeteneğe daha yazık oluyor” demişti Richard sonrasında, o da ona gülümsemişti.

“Öyle ya” demişti Jude da gülümseyerek. “Bunca yıldan sonra bile hâlâ sürprizlerle dolu Willem.”

Ama hepsinin sürprizlerle dolu olduğunu öğrenmişti. Gençken birbirlerine verecekleri sadece sırları vardı: İtiraf-

lar bir deðiřtokuř nesnesi, açıklamalar yakınlık kurma girişimleri idi. Hayatının ayrıntılarını arkadaşlarından saklamak önce gizemli olmakla, sonra cimrilikle bağdaştırılıyor, gerçek arkadaşlığın önüne geçeceği düşünölüyordu. “Bana söylemediğin bir şeyler var Willem” diye suçlardı onu JB arasıra: “Benden sırlar mı saklıyorsun? Güvenmiyor musun bana? Yakın arkadaşız sanıyordum.”

“Yakınız JB” demişti. “Senden bir şey saklamıyorum ayrıca.” Saklamıyordu da, saklayacağı bir şey yoktu. Aralarında bir tek Jude’un gerçek sırları vardı ve Willem geçmişte onun bunları açıklamaya yanaşmamasından rahatsızlık duymuşsa da bu sebepten yakın olmadıklarını düşünmemişti, bu onu sevebilmesini engellememişti. Jude’a asla tam anlamıyla sahip olamayacağını, bazı temel bakımlardan bilinmez ve ulaşılmaz bir kişiyi seveceği dersini kabullenmesi zor olmuştu.

Fakat tanışmalarından bu yana otuz dört yıl geçmesine rağmen Jude’u hâlâ keşfedebiliyor ve gördüklerinden hâlâ başı dönüyordu. O yıl temmuz ayında ilk kez onu Rosen Pritchard’ın geleneksel yıllık mangal partisine çağırıldı. “Kendini mecbur hissetme Willem” diye eklemişti Jude hemen arkasından. “Ciddi anlamda sıkılabilirsin çünkü.”

“O konuda şüphelerim var” dedi. “Ayrıca geliyorum.”

Hudson’ın kıyısında, Willem’in *Vanya Dayı’yı* çektiği köşkün daha bakımlısı ve büyüğü bir malikânenin bahçesinde yapılan pikniğe, firmadaki herkes –ortaklar, avukatlar, personel ve aileleri– davetliydi. Yoncalarla kaplı arka bahçede toplantıya doğru yürürken, birden ve hiç beklemediği şekilde utangaçlığa kapılmış, Jude sadece birkaç dakika sonra firmanın patronu tarafından acil ve önemli bir konuyu görüşmek üzere alıkonulduğunda gitme diye uzanıp elini tutmak için kendini zor tutmuş, Jude da ona mahcupça gülümseyip eliyle *beş dakika* işareti yapmıştı.

Jude’un tanıştığı sayılı iş arkadaşlarından biri olan ve ge-

çen yıl Jude yeni müvekkil kazanmaya odaklanırken bölümün idari işlerini yürütmek üzere bölüm başkan yardımcısı olarak yönetime katılan Sanjay ansızın yanında belirlediğinde sevindi. Sanjay’la birlikte tepenin başında durup aşağıdaki kalabalığa baktılar ve Sanjay ona kendisiyle Jude’un hiç sevmedikleri muhtelif avukatları ve küçük ortakları gösterdi. (Bu hayatı kaymış avukatlardan bazıları dönüp Sanjay’ı onlara bakarken görünce, Sanjay onlara neşeyle el salladı, bıyık altından da beceriksizliklerini, kabiliyetsizliklerini Willem’e sayıp döktü.) İnsanların ona bakıp gözlerini kaçırdıklarını fark etti, tepeye doğru yürüyen bir kadın da onun orada durduğunu görünce beceriksizce yolunu değiştirdi.

“Burada epey sükse yaptım” dedi Sanjay’a şaka yollu, o da gülümsedi.

“Senden çekinmiyorlar Willem” dedi. “Jude’dan çekiniyorlar.” Sırıttı. “Tamam, senden de biraz çekiniyorlardır.”

Nihayet Jude serbest bırakıldı, bir süre Sanjay’la ve firmanın patronuyla (“Beğenerek izliyoruz”) konuştuktan sonra tepeden indiler, Jude onu yıllardır adını duyduğu bazı kişilerle tanıştırdı. Ofis çalışanlarından biri beraber resim çekirmek istedi, onu gören başkaları da sıraya girdi, Jude tekrar yanından alındığında ise vergi hukuku avukatlarından biri, casus filmi serisinin ikincisinde onun oynadığı aksiyon sahnelerini ona anlattı. Isaac’ın monoloğu sürerken bahçeye göz gezdirdiğinde Jude ile göz göze geldiler, Jude dudaklarıyla “Pardon” derken o başını sallayıp sıırıttı, ama sonrasında sol kulağını kaşıdı –kaç yıllık işaretleri– ve hiç beklemediği halde, o yöne tekrar baktığında Jude’un yaklaşmakta olduğunu gördü.

“Kusura bakma Isaac” dedi kararlılıkla, “Willem’i bir süre alıkoymam icap ediyor” ve kolundan tutup uzaklaştırdı onu. “Çok özür dilerim Willem” dedi fısıltıyla, yürürlerken. “Sosyal becerilerimiz bugün sıfırın da altında; hayvanat bah-

çesindeki panda gibi hissediyorsun değil mi? Ama ben sana söylemiştim çok fena olacağını. İstersen on dakikaya çıkabiliriz, söz.”

“Hayır, sorun yok” dedi. “Ben eğleniyorum.” Jude’un bu başka hayatına tanık olmayı, onu kendisinden fazla gören insanların yanında izlemeyi hep aydınlatıcı bulmuştu. Biraz önce, Jude’un içlerinden birinin telefonuna bakarak anıdırçasına gülen bir grup genç avukata doğru yürümesini izlemişti. Jude yaklaşırken diğerleri birbirlerini dürterek susmuş, en kibar tavırlarını takınıp onu Willem’in yüzünü buruşturacağı kadar yapmacık bir hürmetle selamlamış, geçtikten sonra kaldıkları yerden ama daha usturupluca devam etmişlerdi.

Jude üçüncü kez yanından götürüldüğünde, uzak yürüncesinde dolanıp ona gülücükler atan insanlarla tanışacak kadar özgüvenli hissediyordu kendini. Jude’un iyi bahsettiğini hatırladığı, Clarissa adında uzun boylu, Asyalı bir kadınla tanıştı. “Hakkınızda çok iyi şeyler duydum” dedi ve Clarissa’nın yüzüne rahat, geniş bir tebessüm yerleşti. “Jude benden mi söz etti?” diye sordu. Adını hatırlayamadığı bir avukatla konuştu, izlediği ilk 18 yaş üstü filmin *Kara Merkür 3081* olduğunu öğrendi ve kendisini aşırı ihtiyar hissetti. Jude’un bölümündeki bir başka avukat, fakültede Harold’dan iki ders aldığını söyleyip Harold’ın okul dışında nasıl biri olduğunu sordu. Jude’un sekreterlerinin çocuklarıyla, Sanjay’ın oğluyla, bazılarının adını duyduğu ama çoğunun duymadığı onlarca başka kişiyle tanıştı.

Sıcak, rüzgârsız, berrak bir gündü ve parti boyunca limonata, su, prosecco, buzlu çay, ne bulduysa içmesine rağmen, iki saat sonra çıktıklarında, ortamın kalabalıklığından bir şey yemeye fırsat bulamadıklarını fark ettiler, yolda bir çiftlikte durup mısır alarak eve döndüklerinde, bahçeden kabak ve domateslerle ızgarada pişirmeye karar verdiler.

“Senin hakkında çok şey öğrendim bugün” dedi Jude’a la-

civert göğün altında akşam yemeği yerlerken. “Büroda senden korkmayan yok gibi bir şey, bana hoşluk yaparak senin gözüne girmeye çalışıyorlar mesela. Düşündüğümünden yaşlı olduğumu da öğrendim. Bir de haklıymışsın: Gerçekten iç sıkıcı insanlarla çalışıyormuşsun.”

Jude’un gülümsemesi kahkahaya döndü. “Ben demedim mi sana Willem?”

“Ama harika vakit geçirdim” dedi. “Ciddiyim! Tekrar gelmek istiyorum. Ama bir dahaki sefere JB’yi de çağıralım da Rosen Pritchard’ın komple aklını alsın.” Jude yine güldü.

İki ay önceydi bu, o zamandan beri de çoğunlukla Fener Köşkü’nde kaldı. Erken bir elli ikinci yaş hediyesi olarak Jude’un yaz boyu cumartesileri çalışmamasını istedi, o da kabul etti: Her cuma arabayla eve geliyor, pazartesileri şehre dönüyor. Hafta içi araba Jude’da kalacağı için –espri olsun diye ama binmekten de hoşlanıyor– Jude’un deyimiyle “fuhuş kırmızısı” üstü açık bir araba kiraladı. Hafta içi kitap okuyor, yürüyor, yemek yapıyor, uyuyor: Sonbahar çok yoğun geçecek ve kendini hazır hissettirecek kadar enerji depoladı.

Markette bir kesekâğıdına misket limonu, diğerine sarı limon doldurduktan sonra birkaç şişe soda da alıp tren istasyonuna gidiyor, başını koltuğa yaslayıp gözlerini kapatarak bekliyor, Malcolm’un seslendiğini duyunca doğruluyor.

Willem, Malcolm’la Sophie’yi öperken “JB gelmedi” diyor Malcolm sinirle. “Fredrik’le ayrılmışlarmış galiba. Ama ayrılmamış da olabilirlermiş çünkü yarın ona gelecekmiş. Hiç anlamadım ne olduğunu.”

Homurdanıyor. “Eve gidince ararım” diyor. “Hoş geldin Soph. Karnınız aç mı? Eve döner dönmez yemeği hazırlamaya başlayabiliriz.”

Aç olduklarını öğrenince, makarnanın suyunu koysun diye Jude’u arıyor ama o koymuş bile. “Aldım limonları” diyor ona. “JB de yarın gelecekmiş; Fredrik’le aralarında bir şey-

ler olmuş ama Malcolm anlayamamış. Bir ara da öğren istersen ne olduğunu.”

Arkadaşlarının çantalarını arka koltuğa koyuyor, Malcolm da bagaja doğru bir bakış atarak arabaya biniyor. “İlginç bir renk tercihi” diyor.

“Sağol” diye karşılık veriyor. “Fuhuş kırmızısı deniyor.”

“Ciddi misin?”

Malcolm’un espriyi anlamayıpına sırtıyor, bozmuyor. “Ciddiyim” diyor. “Hazır mısınız?”

Yolda giderken, ne zamandır görüşmediklerinden, Sophie ve Malcolm’un eve dönmekten duydukları mutluluktan, Malcolm’un felaket giden direksiyon derslerinden, havanın güzelliğinden, tatlılığından ve saman kokusundan söz ediyorlar. En güzel yaz diye geçiriyor içinden yine.

İstasyonla evin arası yarım saat, acele ederse daha da kısa sürebilir ama yol güzel, acele etmiyor. Son dörtyol ağzını geçerken, kırmızıda durmayan kamyonun hızla üstüne geldiğini de görmüyor, Sophie’nin oturduğu yolcu koltuğunu ezen muazzam çarpışmayı hissettiğinde ise çoktan koltuğundan fırlamış, uçuyor. “Hayır!” diye bağıyor veya bağırdığını sanıyor ve o an Jude’un yüzü geliyor gözlerinin önüne: Ama sadece yüzü, bedeninden koparılmış siyah bir fonda yüzer halde, ifadesiz yüzü. Kulakları, kafasının içi parçalanan metal, patlayan cam ve kendi nafle çığlıklarının gürültüsüyle doluyor.

Fakat son düşündüğü Jude değil, Hemming. Çocukluk evini ve çimenin ortasında, yokuşun tam başında tekerlekli sandalyesinde oturan Hemming’i görüyor, ona hayatında göremediği sabit, sakın gözlerle bakıyor.

Kendisi bahçe yolunun başında, yolun asfaltla birleştiği yerde ve Hemming’i görünce içini hasret kaplıyor. “Hemming!” diye bağıyor, ardından anlamsızca “Beni bekle!” de-yip ağabeyine doğru koşmaya başlıyor büyük bir hızla, bir süre sonra ayakları yerden kesiliyor.

VI

Sevgili yoldaş

Willem'in ilk başrollerinden biri *Ölümden Sonra Hayat* adlı bir projeydi. Orfe ve Evridiki hikâyesine iki farklı perspektiften bakıyordu ve iki ayrı ünlü yönetmen tarafından çekilmişti. Willem'in oynadığı O., Stockholm'de yaşayan ve kız arkadaşını yeni kaybetmiş bir müzisyendi, bazı melodileri çaldığında kız arkadaşının ona görüneceği sanrısını yaşıyordu. O.'nun ölmüş kız arkadaşı E.'yi ise Fausta adında İtalyan bir oyuncu canlandırıyordu.

Filmin esprisi, O. yeryüzünde kaybettiği aşkı için yas tutup gözyaşı dökerken, E.'nin cehennemde uslu durmayı nihayet bırakıp muazzam eğlenmesiydi: Mızımız annesine ve dertli babasına bakmayı, avukat olarak sevabına ücretsiz temsil ettiği fakat ona bir teşekkürü çok gören müvekkille-riyle uğraşmayı, kendilerinden başkasını düşünmeyen arkadaşlarının suyuna gitmeyi, tatlı fakat müzmin suratsız erkek arkadaşını mutlu etmek için çırpınmayı nihayet bırakabilmişti. Gittiği öte dünyada yiyecek bol, ağaçların dalları meyvelerle doluydu; insanlara herhangi bir karşılık görmeden laf sokabiliyordu, hatta Rafael diye iriyarı bir İtalyan aktörün canlandığı Hades'in bile ilgisini çekmişti.

Ölümden Sonra Hayat eleştirmenleri bölmüştü. Bir kısmı, filmin iki kültürün hayata yaklaşımlarındaki temel farkı ortaya koymasını (O.'nun hikâyesini ünlü bir İsveçli yönetmen gri ve mavi ağırlıklı çekmiş, E.'nin hikâyesini ise estetik coşkunluğu ile tanınan bir İtalyan yönetmen anlatmıştı), ay-

nı zamanda da hafiften kendi parodisini anıştırmasını başarılı bulmuş, ton kaymalarını ve yaşayanlara çok sevecen, bir o kadar da beklenmedik avuntular çıkarmasını sevmişlerdi.

Diğerleri ise nefret etmişti: Gerek tını gerek palet açısından sarsıcı, muğlak taşlama tavrını itici, zavallı O. yeryüzünde donuk, mutsuz bestelerini tıngırdatırken E.'nin cehennemde danslı şarkılara katılmasını tiksindirici bulmuşlardı.

Fakat Amerika'da kimsenin izlemeyip herkesin fikir sahibi olduğu film hakkındaki tüm tartışmaların ortak noktası, iki başrol oyuncusu Willem Ragnarsson ve Fausta San Filippo'nun muhteşem olup ileride çok parlak kariyerlere ulaşacaklarıydı.

Ölümden Sonra Hayat yıllar içinde tekrar okundu, tekrar irdelendi, tekrar üzerine düşünöldü ve Willem kırklı yaşlarının ortasına geldiğinde film resmen kült oldu, yönetmenlerinin filmografilerinde en parlak yere geldi ve artık pek az kimsenin kalkıştığı sinemada açık, mert ve korkusuz işbirliği projelerinin timsali sayıldı. Willem birbirinden çok farklı film ve oyunlarda rol almış olduğu için, o insanlara hep en beğendiklerini sorar, cevapları Willem'e iletirdi: Mesela Rosen Pritchard'ın genç avukatları ve çalışanları casus filmlerini sevmişti. Kadınlar *Düetler*'den yanaydı. Birçoğu oyunculuk da yapan ofis stajyerleri *Zehirli Elma'yı* beğeniyordu. JB en çok *Yenilmezler'i* seviyordu. Richard, *Yıldızlar Altında Aziz James'i* beğenmişti. Harold ve Julia, *Fanus Dedektifleri* ile *Vanya Dayı'yı* çok tutmuşlardı. Willem'e mekânlarda veya sokakta yaklaşma konusunda en rahat olan sinema öğrencileri ise istisnasız *Ölümden Sonra Hayat* diyorlardı. "Donizetti'nin en iyi işlerinden biri" deyiveriyorlardı kolayca, ya da "Bergesson'la çalışmak efsaneydi herhalde."

Willem hep kibar davranmıştı. "Bence de" derdi, sinema öğrencisinin yüzünde güller açardı. "Öyleydi. Efsaneydi gerçekten."

Bu yıl *Ölümden Sonra Hayat*'ın yirminci yıldönümü olduğu için, şubat ayında bir sabah sokağa çıktığında, Willem'in otuz üç yaşındaki yüzünün bina cephelerine, otobüs duraklarına giydirildiğini, tadilat iskeleleri üzerinde Warhol tarzı tekrarlarla uzandığını görüyor. Günlerden cumartesi, yürüyüş yapmaya niyetliydi ama gerisingeri yukarı çıkıyor, tekrar yatağa uzanıp gözlerini yumarak uykuya dalmayı bekliyor. Pazartesi günü Ahmed'in kullandığı arabanın arka koltuğunda Altıncı Cadde'den çıkarlarken, boş bir dükkânın vitrinine yapıştırılmış ilk afişi görüyor, gözlerini kapatıyor ve araba durup Ahmed ofise geldiklerini bildirene kadar açmıyor.

O hafta içi MoMA'dan bir davetiye geliyor; haziran ayında düzenleyecekleri Simon Bergesson haftasında ilk gösterim *Ölümden Sonra Hayat* olacaktı, gösterimden sonra iki yönetmenin ve Fausta'nın katılacağı bir panel yapılacaktı; kendisinin de katılacağını umar, hatta bu teklifi daha önce de yapmışlardı ama, panelde yer alıp Willem'in çekimler sırasında yaşadıklarını aktarabilirse memnun olurlardı. Duruyor bir an: Davet etmişler miydi daha önce? Etmişlerdi herhalde. Ama hatırlayamıyor. Son altı aydan pek az şey hatırlıyor. Festivalin tarihlerine bakıyor şimdi: Üçünden on birine kadar. O arada kendine şehir dışında bir iş çıkarmalı, çıkarmak zorunda. Willem, Bergesson'la arkadaş olmuş ve iki film daha çekmişti. Daha fazla Willem afişi görmek, gazetede adını okumak istemiyor. Bergesson'la karşılaşmak da istemiyor.

O gece yatmadan önce Willem'in henüz boşaltmadığı gardırobunu açıyor. Askıda gömlekleri, rafta kazakları, altında ayakkabıları durmakta. Bordo içinde sarı kırçılı, Willem'in baharları evde giydiği gömleği alıp omuzlarına atıyor. Ama kollarını giymek yerine önünde düğümlüyor, böylece kıyafet deli gömleğine benzese de, konsantre olursa Willem ona sarılmış gibi yapabiliyor. Yatağa çıkıyor. Bu ritüel onu utandı-

rıyor ve üzüyor ama sadece çok ihtiyacı olduğunda yapıyor, bu gece de çok ihtiyacı var.

Yatakta uyanık yatıyor. Arada burnunu uzatıp gömleğin yakasında Willem'in kokusundan kalanı içine çekmeye çalışıyor ama her giydiğinde koku zayıflamakta. Willem'in bu şekilde kullandığı dördüncü gömleği bu, kokusunu korumaya çok özen gösteriyor. Aylarca neredeyse her gece giydiği diğer üç gömlek artık Willem değil kendisi kokuyor. Kimi zaman kendi kokusunun ona Willem tarafından verildiğini düşünerek avunmaya çalışsa da pek uzun sürmüyor.

İlişkileri başlamadan önce de Willem çekime gittiği her yerden ona hediye getirirdi, *Odysseia* çekimlerinden döndüğünde Floransa'da ünlü bir parfüm ustasının ürettiği iki şişe kolonya getirmişti. "Biraz tuhaf bir hediye oldu ama" demişti, "bu ustayı bana biri" –içinden gülümsemişti o "biri"nin bir kadın olduğunu bilerek– "tavsiye etti, bana da ilginç geldi." Willem parfüm ustasına onu tasvir ettiğini –sevdiği renkler, lezzetler, şehirler– ve sonucunda bu parfümün ortaya çıktığını söylemişti.

Kokladığında yeşil ve hafif biberli bir koku almış, genizde sert bir esans bıraktığını fark etmişti. "Bir denesene" dediğinde ise henüz Willem'e bileklerini gösteremediği için eline sürmüştü biraz.

Willem koklamıştı onu. "Beğendim" demişti, "sana yakıştı" ve birdenbire yüzleri kızarmıştı.

"Teşekkür ederim Willem" demişti. "Çok beğendim."

Willem kendine de koku yaptırmıştı. Sandal ağacı esanslıydı onunki, bir süre sonra kokuyu onunla özdeşleştirmişti. Ne zaman burnuna gelse –özellikle iş için Hindistan'da, Japonya'da, Tayland'daysa– Willem'i düşünür ve yalnızlığı hafiflerdi. Yıllarca ikisi de Floransa'daki parfümcüye sipariş ettiler bunları ve iki ay kadar önce, akli düşünebilecek kadar yerine geldiğinde ilk yaptığı, Willem'in özel parfümünden

kasayla istemek oldu. Koli geldiğinde hissettiği rahatlama ve heyecanla paketi açarken elleri titredi. Willem'in uzaklaşmaya başladığını şimdiden hissediyor, onu tutması gerektiğini biliyordu. Fakat parfümü Willem'in gömleğine –fazla harcamamaya dikkat ederek– sıktığında aynı şey olmamıştı. Demek Willem'in giysilerinin Willem kokmasını sağlayan parfümü değil kendisiydi, varlığıydı. O gece sandal ağacına batıp çıkmış bir gömlekle uykuya daldı ve diğer tüm kokuları bastıran yoğun parfüm, Willem'den kalanları bütünüyle yok etti. O gece çok uzun zamandır ilk kez ağladı, ertesi gün de o gömleği katlayıp Willem'in diğer giysilerine bulaşmasın diye bir kutuya kaldırarak gardırobun bir köşesinde emekliye ayırdı.

Parfüm ve gömlekli ritüel, hayatını sürdürebilmek, ayakta kalabilmek için inşa ettiği dökük ve dingildek iskelenin iki tahtası. Gelgelelim sıklıkla yaşadığını değil, sadece var olduğunu hissediyor; kendisi günleri geçirmiyor da günler onun üstünden geçiyor. Ama bunun için kendini fazla cezalandırmıyor; var olmak bile yeterince zor zaten.

Nelerin işe yaradığını çözmesi aylar almıştı. Bir süre her gece, kanepede uyuyakalana kadar, Willem'in filmlerini, konuştugu sahneleri bulmak için ileri sararak izledi. Fakat Willem'in diyalogları, rol yapıyor olması onu kendisine yakınlaştıracasına uzaklaştırıyordu, sonraları Willem'in yüzünü ekranda dondurup gözleri acıyana kadar bakmanın daha iyi geldiğini anladı. Bir ay sonra, filmlerin etkisini kaybetmemesi için dozunu ayarlamaya daha çok dikkat göstermesi gerektiğini fark etti. Bunun üzerine, sıradan gidecek Willem'in ilk filmi olan *Gümüş Elli Kız*'ı belirli kareleri dondurarak her gece izledi. Hafta sonları saatlerce, hava aydınlanıp sonra tekrar kararana kadar durmaksızın seyretti. Derken filmleri kronolojik sırayla izlemenin tehlikesini sezdi: Her film Willem'in ölümünü yaklaştırıyordu. Bu nedenle artık filmleri rastgele seçiyor, böylesi daha güvenli.

Fakat kendisine kurguladığı en geniş ve sürekli hikâye, Willem'in çekimde olması. Çekim çok uzun ve çok yorucu ama sayılı gün çabuk geçecek, eve dönecek. Bu hayal onu epeyce zorladı çünkü Willem'le her gün konuşmadıkları, yazışmadıkları, mesajlaşmadıkları (bazen üçü birden) bir çekim olmamıştı. Willem'in bütün e-postalarını sakladığına şükrediyor çünkü geceleri bunları okuyup yeni almış gibi yapabili. Üst üste okumayı canı çok istese de yapmadı, bir oturuşta birden fazla okumamaya özen gösterdi. Fakat bunun ona ömür boyu yetmeyeceğini anladı, e-postaları daha idareli kullanması gerekiyor. Şimdi haftada sadece bir tane okuyor. Eskiden okumuş olduklarını okuyabilir ama okumadıklarını açamaz. Bu da bir başka kural.

Ancak bu durum, Willem'in suskunluğu sorununu çözmeye yetmedi. Sabahları yüzerken, akşamları ocağın başında çaydanlığın fişlamasını beklemeye dalmışken, Willem'in çekimler sırasında iletişim kuramamasına neyin yol açabileceğini düşündü. Nihayet bir senaryo uydurdu. Willem, Soğuk Savaş sırasında görev yapan Rus kozmonotları konu alan bir filmde oynuyordu ve bu muhayyel filmin çekimleri gerçekten uzayda yapılıyordu çünkü yapımcısı milyarder ve muhtemelen deli bir Rus işadamıydı. Willem onun kilometrelerce üstünde, sabah akşam yörüngede dolanırken onunla iletişim kuramıyor, artık evine dönmek istiyordu. Hayali filmlerden medet umacak kadar çaresizleşmesi de utandırıyordu onu, ama bir yandan da zaman zaman birkaç gün kesintisiz inanabileceği kadar gerçekçi bir hikâyeydi. (Willem'in işi sırasında karşılaştığı lojistik zorluklar ve şartların inanılmaz yakın olmasına şükrediyordu; bu sayede istediğinde kendi yarattığı hikâyeye inanması da mümkün oluyordu.)

Filmin adı ne? dediğini hayal etti Willem'in, gülümsediğini hayal etti.

Sevgili Yoldaş dedi Willem'e çünkü bazen birbirlerine yaz-

dıkları e-postalara *Sevgili Yoldaş, Sayın Jude Haroldoviç, Sayın Willem Ragnaravoviç* diye başlardı, Willem'in casus üçlemesinin 1960'lar Moskova'sında geçen ilk filminden kalma bir alışkanlıkla. Hayalinde *Sevgili Yoldaş*'ın çekimleri bir yıl sürecekti ama süreyi uzatması gerektiğinin farkındaydı: Mart olmuştu bile, bu hesaba göre Willem'in kasımda dönmesi lazımdı, ama o zamana kadar hayali sona erdirmeye hazır olamayacağını biliyordu. Çekimlerin tekrarlandığını, gecikmeler olduğunu hayal etmek zorundaydı. Belki çok beğenilince devamı çekilecekti, Willem'in tekrar uzun uzun çekimlere gitmesi gerekecekti.

Hayalin inandırıcılığına destek olmak için her akşam Willem hayatta olsa yapacağı gibi ona bir e-posta yazarak gününü anlatıyordu. Her mesajı aynı şekilde bitiriyordu: *Umarım çekimler iyi gidiyordur. Çok özledim seni. Jude.*

Yaşadığı sersemlik halinden çıkışı ve Willem'in yokluğunu idrak edebilmesi geçen kasım ayını bulmuştu. Başına büyük dert aldığını o zaman anladı. Ondan önceki aylara ve o güne dair hatırladıkları çok az. Makarna salatasını bitirip felsegen yapraklarını üstüne serptiğini, saatine bakıp nerede kaldılar diye düşündüğünü hatırlıyor. Ama endişelenmemişti: Willem ara yollardan gitmeyi severdi eve, Malcolm da fotoğraf meraklısıydı, belki fotoğraf çekmeye durup saati fark ememişlerdi.

JB'yi aradı, Fredrik'ten şikâyet etmesini dinledi; yemek sonrası için kavun kesti. Artık iyice gecikmişlerdi, Willem'i aradı ama uzun uzun çaldı, açan olmadı. Sinirlendi o zaman: Nerede oyalanıyorlardı bu kadar saat?

Daha da geç oldu. Evin içinde volta atıyordu. Malcolm'un telefonunu, Sophie'nin telefonunu aradı, açmadılar. Willem'i tekrar aradı. JB'yi aradı belki onlardan haber almıştır diye, ama almamıştı. "Evham yapma Judy" dedi. "Dondurma almaya filan durmuşlardır. Ya da bakarsın üçü birlikte kaçmıştır."

“Hah” dedi ama bir terslik olduğunu biliyordu. “Peki. Sonra görüşürüz JB.”

Tam JB’nin telefonunu kapattığı sırada kapı zili çaldı, o da korkudan kaskatı kesildi çünkü zillerini kimse çalmazdı. Ev yol üstünde değildi, iyice aranarak bulunması gerekiyordu, açan olmazsa anayoldan eve kadar uzun uzun yürümek gerekirdi, bahçe kapısının zilini de duymamıştı. Aman Tanrım dedi içinden. Hayır, hayır. Ama tekrar çaldı kapı, ayakları onu kapıya götürdü, açtığı sırada polis memurlarının yüz ifadelerinden çok şapkalarını çıkardıklarını fark etti ve o sırada anladı.

Ondan sonra kendini kaybetti. Bir gelip bir gitti bilinci, gördüğü yüzler –Harold, JB, Richard, Andy, Julia– intihar teşebbüsünde gördükleriyle aynıydı; aynı insanlar, aynı gözyaşları. O zaman da ağlamışlardı, şimdi de ağlıyorlardı ve bunu gördükçe şaşırıyordu, geçen on yılın –Willem’li yıllar, bacaklarının kesilmesi– sahiden rüya olduğuna, kendisinin de psikiyatri koğuşunda gözlerini açacağına inanacaktı az daha. O dönemden bir şeyler öğrendiğini hatırlıyor fakat nasıl öğrendiğini hatırlamıyor, çünkü kimseyle sohbet ettiğini hatırlamıyor aslında. Demek ki etti. Willem’in cesedini teşhis ettiğini ama yüzünü göstermediklerini, arabadan fırlayıp on metre ötedeki bir ağaç gövdesine yapıştığı için yüzünün tamamen parçalandığını, tüm kemiklerinin kırıldığını öğrendi. Sol baldırındaki doğum lekesinden, sağ omzundaki benden teşhis etmiş onu. Sophie’nin vücudunun ezildiğini –biri “parça pinçik olmuş” demişti–, Malcolm’un ise beyin ölümü gerçekleştiği halde dört gün yaşatıldığını, bu sürede ailesinin organlarını bağışladığını öğrendi. Üçünün de emniyet kemerlerinin takılı olduğunu, fakat arabanın –o içine sıçtığının kiralık arabasının– hava yastıklarının çalışmadığını, bira yüklü kamyonun sürücüsünün ise zilzurna sarhoş olup kırmızıda geçtiğini öğrendi.

Genellikle sakinleştirici etkisi altındaydı. Sophie'nin cenazesine gittiğinde de öyleydi ve tek bir ayrıntısını dahi hatırlamıyor cenazenin, Malcolm'unkine gittiğinde de öyleydi. Malcolm'un cenazesinde Bay Irvine'ın onu tutup sarstığını, sonra nefesini kesecek kadar sıkı sarılıp hıçkırığa hıçkırığa ağladığını, bir süre sonra biri –Harold olsa gerek– bir şey deyince onu bıraktığını hatırlıyor.

Willem'e de küçük bir cenaze töreni yapıldığını, cesedinin yakıldığını biliyor. Ama hiçbir şeyini hatırlamıyor. Kimin düzenlediğini bilmiyor. Katılıp katılmadığını bile bilmiyor ve sormaya korkuyor. Harold'ın o sırada anma konuşması yapmak zorunda olmadığını söyleyişini hatırlıyor, sen hazır olduğunda anmasını yaparız demişti. O da başını sallarken içinden "Asla hazır olmayacağım" dediğini hatırlıyor.

Bir noktada işe döndü, galiba eylül sonuydu. Artık olanların bilincindeydi. Farkındaydı. Ama değilmiş gibi yapmaya çalışıyordu ve o günlerde bu henüz kolaydı. Gazete okumuyor, haber izlemiyordu. Willem'in ölümünden iki hafta sonra Harold'la sokakta yürürken bir gazete büfesinin önünden geçmişler, raftaki bir derginin kapağında Willem'in yüzünü, altında da iki tarih görmüştü, sonra baştaki tarihin Willem'in doğum tarihi, sondakinin de ölüm tarihi olduğunu fark etmişti. Durup kalakalınca Harold koluna girmişti. "Gel hadi Jude" demişti usulca. "Bakma. Hadi gel benimle". Uy-sallıkla peşinden gitmişti.

Ofise dönmeden Sanjay'a kesin talimat vermişti: "Kimse-nin baş sağlığı dilemesini istemiyorum. Kimsenin lafını dahi etmesini istemiyorum. Kimse onun adını asla ağzına almayacak."

"Peki Jude" Sanjay demişti alçak sesle ve korkulu gözlerle. "Anlaşıldı."

Dediğini yapmışlardı. Kimse baş sağlığı dilemedi. Kimse Willem'in adını anmadı. Ve şimdi keşke söyleseler diyor.

Kendisinin söylemeye dili varmıyor. Ama birinin söylemesinden çok memnun olacak. Kimi zaman sokakta benzeri bir isim çağrıldığını duyuyor—"William!" diyor bir anne oğluna—ve aklıkla o sese doğru dönüyor.

İlk aylarda halledilecek meseleler vardı, bu sayede yapacak işi oluyordu, böylece günleri öfkeyle doluyordu, o da günlerine şekil şemal veriyordu. Araba üreticisini, emniyet kemeri üreticisini, hava yastığı üreticisini, kiralama şirketini mahkemeye verdi. Kamyon sürücüsüne ve çalıştığı şirkete dava açtı. Karşı taraf vekilinden, sürücünün çocuğunun kronik bir hastalığı olduğunu ve davanın aileyi yıkıma sürükleyeceğini öğrendi. Ama umursamadı. Bir zamanlar umurunda olurdu, şimdi olmadı. Vahşi ve merhamet yoksunu hissediyordu kendisini. Yıkılırsa yıkılsın dedi içinden. Sürünsün. Benim hissettiklerimi o da hissetsin. En önemli, tek önemli şeyini kaybetmek neymiş anlasın. Hepsinden, bütün şirketlerden, bütün personelinden son kuruşuna kadar almak istiyordu. Çaresiz bırakmak istiyordu onları. Tamtakır kalsınlar, sefalet içinde yüzsunler, kendi hayatlarında büyük bir kayıp yaşasınlar istiyordu.

Her bir davalıdan ayrı ayrı, Willem'in ömrünü normal sürdürebilseydi hayatı boyunca kazanması beklenen tüm parayı tazminat olarak talep etti. Saçmasapan, dudak uçuklatan bir rakamdı bu ve her baktığında içi yanıyordu. Rakamın büyüklüğünden değil, denk geldiği yaşanmamış yıllardan ötürü.

"Uzlaşma yoluna gideceklerdir" dedi avukatı, hukuk dergisinde birlikte çalıştıkları Todd adlı, saldırganlığıyla korku salan tazminat hukukçusu, "tutarları da epey büyük olacaktır."

Büyük, küçük önemsemiyordu. Bir tek canlarının acımasın istiyordu. "Donlarına kadar al" talimatını verdi Todd'a nefretten kısılmış bir sesle, Todd da ürktü.

"Ahrım Jude" dedi. "Sen merak etme."

Paraya ihtiyacı yoktu elbette. Kendi parası vardı. Asistanına ve vaftiz oğluna verilecek tutarlar, Willem'in her yıl başışta bulunduğu hayır kuruluşları ve sömürüye maruz kalmış çocuklara yardım eden bir vakfa yapılacak bağışlar dışında tüm parasını ona bırakmıştı Willem; kendi vasiyeti de bunun tıpkısının tersiydi. Yılın başında, Harold ve Julia'nın yetmiş beşinci yaşları şerefine hukuk fakültesinde Harold'ın, tıp fakültesinde Julia'nın adına birer burs ihdas etmişlerdi Willem'le birlikte. İlk sermayesini kendileri koymuşlar, Willem her yıl gereken katkı sağlansın diye bir de varlık fonu oluşturmuştu. Willem'in vasiyeti üzerine kârın geri kalanını dağıttı, onun belirlediğı hayır kurumları, vakıflar, müzeler ve örgütler adına çekler imzaladı. Willem'den kalan eşyaları (kitaplar, resimler, film ve oyunlardan hatıralar, sanat eserleri) onun arkadaşlarına –Harold ve Julia; Richard; JB; Roman; Cressy; Susannah; Miguel; Kit; Emil; Andy; ama Malcolm yoktu, artık yoktu– dağıttı. Willem'in vasiyetinde bir sürpriz çıkmadı ama bazen çıkmış olmasını istedi içten içe. Willem'in herkesten sakladığı bir çocuğı olsun, onunla tanışsın, onda Willem'in tebessümünü görsün çok isterdi; sır gibi saklanmış bir itiraf mektubu çıksa çok korkar ama bir o kadar da heyecanlanırdı. Willem'den nefret etmesini, ona hınç duymasını, ömrünü çözmeye adayacağı bir muammayı ortaya çıkarmasını sağlayacak bir şeyler bulsa memnun olacaktı. Ama hiçbir şey yoktu. Willem'in hayatı sona ermişti. Ölümü de, hayatı kadar temiz olmuştu.

İyi gittiğini, hiç değilse idare ettiğini düşünüyordu. Bir gün Harold arayıp Şükran Günü'nde ne yapacağını sordığında, bir an Harold'ın neyi kastettiğini, "Şükran Günü'nün ne anlama geldiğini bulamadı. "Bilmiyorum" dedi.

"Bir hafta kaldı" dedi Harold çevresindeki herkesin kullanmaya başladığı alçak sesle. "Bize gelmek ister misin? Biz de oraya gelebiliriz veya birlikte başka bir yere de gidebiliriz."

“Olmaz herhalde” dedi. “İşlerim çok yoğun Harold.”

Ama Harold ısrar etmişti. “Nerede istersen olur Jude” demişti. “Kimle istersen olur, istersen kimseyle olmaz. Ama seni görmek istiyoruz.”

“Benimle geçirmeniz keyifli olmaz” dedi sonunda.

“Asıl sensiz geçirirsek keyifsiz olur” dedi Harold. “Mesele keyif değil. Lütfen Jude. Nereye istersen gidelim.”

Böylece Londra’ya gittiler. Onun dairesinde kaldılar. Televizyonda mutlu aile tablolarının gösterileceği, iş arkadaşlarının karılarından, kocalarından, çocuklarından, kayınavi-delerinden, kayınpederlerinden şikâyet edecekleri günlerde ülkeden uzak olmak iyi gelmişti. Londra’da sıradan bir gün yaşandı o tarihte. Yürüyüşe çıktılar üçü birden. Harold büyük hayallerle feci yemekler pişirdi, yediler. Uyudu da uyudu. Sonra eve döndüler.

Derken aralık ayında bir pazar sabahı uyanmış ve anlamıştı: Willem yoktu. Sonsuza kadar ayrılmıştı ondan. Bir daha asla dönmeyecekti. Onu bir daha göremeyecekti. Sesini bir daha duyamayacak, kokusunu alamayacak, kollarının sarıldığını hissedemeyecekti. Bir daha hatıralarından birini anlatarak yüreğinin yükünü hafifletemeyecek, anlatırken utançla ağlayamayacak, rüyasından dehşet içinde ve sıçrayarak uyandığında yüzünde Willem’in elini, kulağında Willem’in “Yok bir şey Judy, geçti. Rüya gördün, geçti, korkma” dediğini duyamayacaktı. O zaman ağladı, gerçekten ağladı, kazadan beri ilk kez ağladı. Willem için, yaşadığı korku için, çektiği acı için, kısacık ömrü için ağladı. Ama en çok kendisi için ağladı. Willem’siz hayatını nasıl sürdürecekti? Hayatının tümünde –Luke Birader’den sonraki hayatında, Dr. Traylor’dan sonraki hayatında, manastırdan ve motel odalarından, yurttan ve kamyonlardan sonraki hayatında, yani hayatının önemli olan kısmında– Willem hep vardı. On altı yaşında, Hood Hall’daki odalarında Willem’le ta-

nışmalarından bu yana onunla bir biçimde iletişim kurmadan geçirdiği tek gün olmamıştı. Kavgalı oldukları zaman bile konuşmuşlardı. “Jude” demişti Harold, “her şey yoluna *girecek*. Yemin ederim sana, girecek. Şu an hiç girmeyecekmiş gibi görünüyor ama girecek.” Hepsi söylüyorlardı bunu: Richard, JB ve Andy; ona kart yazan insanlar. Kit. Emil. Hepsi zamanla düzeleceğini söylüyordu. Ama o yüksek sesle dile getirmemeyi akıl etse de, içten içe düzelmeyeceğini biliyordu. Harold’ın Jacob’la beş yılı olmuştu. Kendisinin Willem’le otuz dört. Kıyas mümkün değildi. Willem onu seven, kullanılacak veya acınacak bir nesne gibi değil bir dost gibi gören ilk, ona her zaman iyilik yapan ikinci insandı. Willem olmasaydı, diğerlerinin hiçbiri de olmazdı; önce Willem’e güvenmeseydi Harold’a hiç güvenemezdi. Onsuz hayatı tahayyül etmekte çok zorlanıyordu, çünkü hayatının ne olduğunu ve olabileceğini belirlemekte Willem’in payı çok büyüktü.

Ertesi gün hiç yapmadığı bir şeyi yapıp Sanjay’ı arayarak iki gün işe gelemeyeceğini söyledi. Sonra yataktan çıkmayıp uzun uzun ağladı, yüzünü yastıklara gömüp sesi kısılana kadar bağırdı.

Fakat o iki günden sonra başka bir çözüm buldu. Şimdi işten çok geç, hatta gün ağarırken çıkıyor. Bunu hafta içi her gün ve cumartesileri yapıyor. Ama pazarları mümkün olduğunca geç uyanıyor, uyanır uyanmaz onu tekrar uyutmakla kalmayıp uyanıklığın her kırıntısını yok eden bir hap yutuyor. Hapın etkisi geçene kadar uyuduktan sonra uykusunu daha hafif ve sakin hale getiren bir başka ilaç içip pazartesi sabahına kadar uyuyor. Pazartesi sabahı en az yirmi dört saattir hiçbir şey yemediği için bedeni titrek, akli dağınık oluyor. Yüzdükten sonra işe gidiyor. Şansı varsa pazar gecesi rüyasında biraz da olsa Willem’i görmüş oluyor. Adam boyunda bir yastık aldı, hamilelerin veya sırt ağrısı çekenlerin yatakta kullandıkları cinsten, –gerçekte Willem ona sarı-

lıyorduydu da- yastığa Willem'in gömleklerinden birini giydirip ona sarılarak uyuyor. Bunu yaptığı için kendinden tiksiniyor ama elinden bir şey gelmiyor.

Arkadaşlarının gözlerinin üzerinde olduğunu, onun için endişelendiklerini uzaktan uzağa fark ediyor. Kazadan sonraki günlere dair çok az şey hatırlamasının bir sebebinin de, intihara karşı önlem olarak hastaneye yatırılması olduğunu sonradan fark etti. Şimdi günlerini güçbela geçirirken kendini neden öldürmediğini o da merak ediyor. En uygun zaman bu halbuki. Kimse ona kabahat bulmaz. Ama yapmıyor.

Hiç değilse hayatına devam etmesini söyleyen yok. Devam etmek, başka bir şeye geçmek istemiyor. Sonuna kadar hep bu evrede kalmak istiyor. Hiç değilse gerçekleri inkâr ettiğini söyleyen yok. Onu ayakta tutan şey bizzat inkâr ve günün birinde sanrılarının ikna kabiliyetini yitirecek olması korkulu rüyası. Onlarca yıldır ilk defa kendini hiç kesmiyor. Kendini kesmediği takdirde uyuşuk kalıyor ve uyuşuk kalması şart, dünyanın kendine o kadar yaklaşmasına izin veremez. Willem'in onun için hep arzuladığı şeye nihayet ulaştı, bunun için Willem'in ondan koparılması yetti üstelik.

Ocak ayında gördüğü bir rüyada, Willem'le kendisini köydeki evlerinde, yemek hazırlayıp sohbet ederlerken gördü. Yüzlerce kez yaptıkları bir şeydi bu, fakat rüyada kendi sesini duyabilmesine rağmen Willem'in sesini duyamıyordu; ağzının kımıldadığını görüyordu ama söylediklerini işitemiyordu. Uyandığı gibi kendini tekerlekli sandalyeye attı, var gücüyle çalışma odasına geçip bütün e-postalarını tarayarak Willem'in bıraktığı ve silmeyi unuttuğu sesli mesajları buldu. Mesajlar kısa ve gündelikti ama iki büküm olup ağlayarak dinledi, mesajların sıradanlığı -"Selam Judy. Pazara gidiyorum, taze soğan alacağım, başka bir isteğin var mı? Varsa ara"- birlikte hayatlarının kanıtıydı çünkü.

"Willem" dedi boş daireye çünkü bazen, durum iyice kötü-

leştiğinde, konuşurdu onunla. “Geri dön. Dön bana.”

Hayatta kaldığı için suçluluktan çok şaşkınlık duyuyor: Willem'den önce öleceğinden her zaman, hep emindi oysa. Herkes biliyordu. Willem, Andy, Harold, JB, Malcolm, Julia, Richard: Hepsinden önce o ölecekti. Tek soru nasıl öleceğiydi: Kendi eliyle mi, enfeksiyonla mı? Ama hiçbiri Willem'in ondan önce öleceğini düşünememişti. Bunun için herhangi bir müdahale planı geliştirilmemişti. Bunun o kadar da saçma olmadığını, ihtimal dahilinde olabileceğini düşünse, yığnak yapardı. Willem'in onunla konuşurken sesini kaydederek saklardı. Daha çok fotoğraf çekti. Willem'in vücut kimyasını damıtıp esans yapmaya bile kalkıştı. Uyku sersemi halini alır, Floransa'daki parfümcüye götürürdü. “Alın bunu” derdi. “Bunun parfümünü istiyorum. Şişeleyin bunu.” Jane bir defasında, genç kızken babasını kaybetmekten çok korktuğunu, babasının sesli notlarını (o da doktordu) gizlice alıp flash belleklere kaydettiğini söylemişti. Dört yıl önce babası gerçekten öldüğünde bu kayıtları tekrar buldu, bir odaya kapanıp babasının sesini, sabırlı sesiyle talimatlar vermesini tekrar tekrar dinledi. Şimdi nasıl kısıkanıyordu Jane'i, nasıl istiyordu aynı şeyi akıl edebilmiş olmayı.

En azından onun elinde Willem'in filmleri, e-postaları, yıllar içinde gönderdiği ve hepsini sakladığı mektupları vardı. Willem'in kıyafetleri ve onun hakkında çıkmış yazılar da elinin altındaydı. JB'nin Willem tabloları vardı hiç değilse, yüzlerce de Willem fotoğrafı, ama bunları belli bir plan dahilinde inceliyordu. Haftada on fotoğrafa bakabileceğine karar vermişti, her birini saatlerce izliyordu. Her gün birine mi bakacak, bir oturuşta onunu birden mi irdeleyecek ona kalmıştı. Bilgisayarının arızalanıp bu resimleri kaybedeceğinden çok korkuyordu; kopyalarını çıkarıp Greene Sokak'taki kasasına, Fener Köşkü'ndeki kasasına, Rosen Pritchard'daki masasına, bankadaki kiralık kasasına yerleştirdi.

Willem'i hayatını albüm şeklinde derleyen biri olarak görmemişti hiç, kendisi de değildi, ama mart ayında bir pazar günü ilaç etkisi altında uyumaktan vazgeçip arabayla Garrison'a gidiyor. Eve o eylül gününden beri yalnız iki kere geldi ama bahçıvanlar düzenli geliyor, garaj yolunun iki yanındaki çiçekler tomurcuğa durmuş, içeri girdiğinde ise mutfak tezgâhında vazo içinde taze kesilmiş erik dalları görüyor ve kalakalıyor. Temizlikçiye mesaj atıp geleceğini söylemiş miydi? Söylemişti herhalde. Ama yine de birinin her hafta başı gelip tezgâha taze çiçekler bıraktığını, hafta sonunda da kimsenin görmeye gelmediği, kurumuş kalmış çiçekleri attığını hayal ediyor.

Willem'in dosyalarını ve belgelerini saklayabilmesi için dolap yaptırdıkları çalışma odasına giriyor. Yere oturup ceketini üstünden attıktan sonra derin bir nefes alıp ilk çekmeceyi açıyor. Burada her bir film ve oyun için hazırlanmış klasörlerin içinde çekimde kullanılan senaryolar ve üzerinde Willem'in notları var. Willem'in çok beğendiği oyuncularla aynı gün sette yer alacağı görev kâğıtları da dosyalanmış: Willem'in *Çınarlı Avlu* çekilirken ne kadar heyecanlandığını, bir günün çekim programında kendi adı hemen Clark Butterfield'in altına yazılınca fotoğrafını çekip gönderdiğini hatırlıyor. "İnanabiliyor musun?!" demişti mesajında.

Sen daha neler göreceksin demişti cevap olarak.

Klasörleri tarıyor, rastgele çekip çıkardıklarının içindeki kâğıtlara bakıyor. Sonraki üç çekmecede de aynı şeyler var: Filmler, oyunlar, diğer projeler...

Beşinci çekmecede "Wyoming" etiketli bir klasör var, bunun içinde çoğunu hiç görmediği fotoğraflar buluyor: Hemming'in fotoğrafları; Willem'in Hemming'le fotoğrafları; anne ve babasının fotoğrafları; Willem'in hiç tanımadığı ablası Britte ve ağabeyi Aksel'in fotoğrafları. Aynı bir zarfta Willem'in tek başına fotoğrafları var: Okul fotoğrafları, izci

üniformalı fotoğrafı, futbol formasıyla fotoğrafı. Yumrukları-
nı sıkıp bu resimlere baktıktan sonra zarfına geri kaldırıyor.

Wyoming klasöründe bunun yanı sıra Willem'in üçüncü sı-
nıfta özenli bitişik elyazısıyla *Oz Büyücüsü* hakkında yazdı-
ğı kitap özetini görüp gülümsüyor; Hemming'e elleriyle ha-
zırladığı doğum günü kartını görüp ağlamaklı oluyor. Anne-
sinin, babasının ölüm ilanları da burada. Vasiyetleri de. An-
ne ve babasıyla karşılıklı İsveççe yazılmış bazı mektuplar da
var, bunları çevirtmek için bir kenara koyuyor.

Willem'in hiç günlük tutmadığını biliyor ama "Boston"
klasörünü incelerken bir şeyler bulabileceğini düşünüyor ne-
dense. Fakat yok. Hepsini görmüş olduğu fotoğraflar var yi-
ne: Yakışıklılığıyla göz dolduran bir Willem; kuşkulu ve hafif
vahşi bakışları, üniversitede deneyip mısır püskülü gibi saç-
larıyla başarısız olduğu Afro stiliyle Malcolm; aşağı yukarı
şimdiki gibi neşeli ve tombul yanaklı JB; üzerinden dökülen
kıyafetleri ve çirkin uzamış saçları, siyah köpüklü kolları-
yla bacaklarını saran protezi, korkmuş, kayıp ve incecik ha-
liyle kendisi. İkisinin Hood'daki odalarındaki kanepede otur-
muş, Willem'in ona doğru eğilip gülümseyerek başını kaldır-
dığı, belli ki bir şey söylediği, kendisinin de yurttaki rehber-
lerden biri gülüşün çok çirkin dedikten sonra öğrendiği gi-
bi ağzını eliyle kapatarak güldüğü bir fotoğraflarında duru-
yor. İki insan gibi değil, iki farklı yaratık gibi duruyorlar ve
fotoğrafı yırtıp atmamak için hemen klasöre geri kaldırıyor.

Göğsüne bir ağırlık çöktü ama devam ediyor. "Boston"
ve "New Haven" klasörlerinde, Willem'in oyunları hakkında
üniversite gazetelerinde çıkan yazılar, JB'nin Lee Lozano'dan
esinlenerek yaptığı performansla dair bir eleştiri var. Kendi-
sinin Willem'i aylarca çalıştırmasının ardından Willem'in B
alabildiği tek kalkülüs sınavının kâğıdı da duruyor, dokunu-
yor ona.

Çekmeceye tekrar elini uzattığında bir klasör değil, büro-

da kullandıkları cinsten körüklü bir dosya buluyor. Yavaşça dışarı çektiğinde üzerinde kendi adının yazdığını görüyor ve dosyayı yavaşça açıyor.

Her şey bunun içinde: Willem'e yazdığı her bir mektup, önemli e-postalarının çıktıları burada. Willem'e verdiği doğum günü kartları da. Bazılarını hiç görmediği fotoğrafları var. *Artforum*'un, kapağında *Sigaralı Jude* olan sayısı var. Evlatlık işlemleri bittikten kısa süre sonra Harold'ın yazdığı, Willem'e geldiği ve hediyesi için teşekkür ettiği bir kart var. Kendisinin hukuk fakültesinde kazandığı ödül hakkındaki bir yazı da var ki bunu Willem'e göndermediğinden emin ama başkası göndermiş işte. Demek hayatını albüm haline getirmesine hiç gerek yokmuş, Willem ta ne zamandır yapıyormuş zaten.

İyi de neden sevmiştii Willem onu bu kadar? Neden onunla bunca zaman geçirmek istemiştii? Bunu hiç anlayamamıştı, artık hiç anlayamayacaktı.

Bazen hayatta kalmanı senden çok istiyormuşum gibi hissediyorum dediğini hatırlıyor Willem'in ve uzun, içini titretten bir nefes alıyor.

Hayatının belgeseli sürdükçe sürüyor ve altıncı çekmeceye geçtiğinde ilkinе benzer, üzerinde "Jude II" yazan bir körüklü dosya daha buluyor, onun arkasında "Jude III" ve onun da arkasında "Jude IV." var Fakat artık daha fazla bakabilecek durumda değil. Dosyaları dikkatle yerine koyuyor, çekmeceleleri kapatıp dolap kapaklarını kilitliyor. Willem'in ailesiyle yazışmalarını, başlarına bir şey gelmesin diye iç içe iki zarfa koyuyor. Erik dallarını alıp kesik uçlarını naylon poşete sarıyor, vazodaki suyu lavaboya döküyor, evi kapatıp erik dallarını yan koltuğuna koyarak şehre dönüyor. Kendi dairesine girmeden önce Richard'ın stüdyosunu açıyor, boş kahve kavanozuna su koyup dalları içine yerleştiriyor ve ertesi sabah bulsun diye çalışma masasında bırakıyor.

Mart sonu, ofiste geçen bir gün. Bir cuma akşamı, daha doğrusu cumartesi sabahı. Bilgisayarından başını çevirip dışarıya bakıyor. Önünde apaçık bir Hudson manzarası var ve nehrin üzerinde göğün ağarmakta olduğunu seçebiliyor. Uzun bir süre ayakta durup kirli gri nehre, uçuşan kuş sürülerine bakıyor. İşine dönüyor. Son birkaç ayda değiştiğini, insanların ondan korkmaya başladığını hissediyor. Hiçbir zaman ofisin neşe kaynağı olmadı ama artık bezginliğinin kendisi bile farkında. Daha acımasız olduğunu hissediyor. Buz gibi bir hava estiriyor çevresinde. Sanjay'la öğle yemeğine çıkarlar, iş arkadaşlarından yakınırlardı eskiden ama artık kimseyle konuşmuyor. Yeni iş getiriyor. İşini yapıyor, hatta yapması gerekenden fazlasını yapıyor ama kimsenin etrafında bulunmaktan memnun olmadığını biliyor. Rosen Pritchard'a muhtaç, işi de olmasa hayatta tutunacak dalı kalmaz. Ama artık zevk almıyor. Bunun önemi yok diye ikna etmeye çalışıyor kendisini. Çoğu insan için iş bir zevk kaynağı değildir. Kendisi için bir zamanlar öyleydi, ama artık değil.

İki yıl önce, ameliyattan sonra toparlanma evresindeyken ve yatağa bile Willem'in yardımıyla yatabilecek kadar yorgunken, bir sabah konuşuyorlardı Willem'le. Hava soğuk olmalıydı çünkü kendini iliklerine kadar ısınmış ve güvende hissediyordu. "Keşke sonsuza kadar burada yatabilsem" demişti.

"Yat o zaman" demişti Willem. (Willem'le olağan konuşmalarından biriydi bu: Alarmı çalınca kalkardı. "Gitme" derdi hep Willem. "Kalkacaksın da ne olacak? Nereye bu acele?")

"Olmaz" dedi gülümseyerek.

"O zaman, neden işten ayrılmıyorsun?" dedi Willem.

Güldü. "İşimden ayrılamam" dedi.

"Neden?" diye sordu Willem. "Entelektüel çabanı sıfıra indirecek ve sana benden başka çevre bırakmayacak olması dışında bir tane iyi sebep söyle bana."

Gülümsedi tekrar. "O zaman iyi bir sebebim yok" dedi.

“Çünkü çevremın senden ibaret olması hoşuma gidiyor. Ama bütün gün kapatma gibi ne yaparım onu bilmiyorum.”

“Yemek yaparsın” dedi Willem. “Kitap okursun. Piyano çalarsın. Gönüllü çalışırsın. Benimle çekimlere gelersin. Gıcık olduğum oyuncuların şikâyetlerimi dinlersin. Yüz bakımı yaptırırsın. Şarkı söylersin. Beni sürekli övgü yağmuruna tutarsın.”

Gülüşmüşlerdi bunun üzerine. Ama şimdi soruyor kendisine: Neden ayrıldım? Neden Willem’den aylarca, yıllarca uzak kaldım onunla seyahat etmek yerine? Neden Willem’le geçirdiğimden fazla zamanı Rosen Pritchard’da geçirdim? Fakat artık karar onun adına verildi ve elinde bir tek Rosen Pritchard kaldı.

Sonra düşünüyor: Neden Willem’e her şeyimi vermedim? Neden seks için başkasına zorladım onu? Neden daha cesur olamadım? Neden görevimi yerine getiremedim? Neden buna rağmen benimle kaldı?

Duş yapıp birkaç saat uyumak için Greene Sokak’a gidiyor, akşamüstü ofise dönecek. Ev yolunda *Ölümden Sonra Hayat* afişlerini görmemek için bakışlarını önüne eğmişken mesajlarına bakıyor: Andy, Richard, Harold, Zenci Henry Young.

Son mesaj JB’den, haftada en az iki mesaj yazıyor veya iki kez arıyor. Nedenini bilmesine de JB’yi görmeye tahammül edemiyor. Hatta nefret besliyor ona, uzun zamandır kimseye duymadığı kadar katıksız bir nefret duyuyor. Bunun mantıksızlığının farkında. JB’nin olanlarda en ufak bir kabahatinin bulunmadığını biliyor. Nefreti anlamsız. JB o gün arabada bile değildi, en çarpık mantıkla dahi ona sorumluluk bulmak mümkün değil. Fakat bilinci açıldıktan sonra JB’yi ilk gördüğünde, kafasının içinde çok berrak ve sakin bir ses *O değil sen ölseydin keşke JB* demişti. Bunu ona söylemedi ama yüz ifadesiyle bir şeyleri ele vermiş olacaktı ki, ona sarılmak için yaklaşırken bir anda durup vazgeçmişti. JB’yi o

zamandan beri sadece iki kez gördü, ikisinde de yanında Richard vardı ve her ikisinde de habis, affedilmez bir şey söylememek için kendini zor tuttu. Fakat yine de arıyor JB onu, mesaj bırakıyor, mesajında da hep aynı şeyleri söylüyor: "Selam Judy, benim. Sesin soluğun çıkmıyor, bir yoklayayım dedim. Hep aklımdasın bu aralar. Bir görüşsek diyorum. Seni seviyorum. Hoşçakal." O da hep yaptığı gibi aynı cevabı yazacak JB'ye: "Selam JB. Mesajın için teşekkür ederim. Kusura bakma bir türlü denk gelemedik, işlerim çok yoğun. Görüşelim bir ara. Sevgiler, J." Fakat bu mesaja rağmen JB'yle konuşmaya niyeti yok, belki bir daha hiç. Bu âlemde çok büyük bir yanlışlık var diye düşünüyor, dördü –kendisi, JB, Willem ve Malcolm– arasından en iyi, en düşünceli, en nazik ikisinin ölüp insanlığın iki kötü örneğinin hayatta kalması acayip bir hata. Hiç değilse JB yetenekli, o yaşamayı hak ediyor. Ama kendisinin yaşaması için hiçbir sebep bulamıyor.

"Birbirimizden başka kimsemiz yok Jude" demişti JB ona bir ara, "başka kimimiz kaldı?" ve o da aniden aklına gelen şeyi söylememeyi başardığı anlardan birini yaşayarak, içinden *Seni verip onu alsam keşke* demişti. Willem geri gelecektse hepsini feda edebilirdi. JB söz konusu olursa gözünü bile kırpmazdı. Richard ve Andy –onun için saçlarını süpürge eden zavallı Richard ve Andy– için de öyle. Julia için bile. Hatta Harold için de. Willem'i geri kazanmak için hepsini ve her birini gözden çıkarabilirdi. İtalyan karizmasıyla öte dünyada E.'yi baştan çıkararak Hades'i düşünüyor. *Sana bir teklifim var* diyor Hades'e. *Bir ruha karşılık beş ruh. Geri çevirmen mümkün mü?*

Nisan ayında bir pazar günü uyurken, kuvvetli ve ısrarlı bir gümbürtü duyuyor, yan dönüp yastığı kafasına bastırarak gözlerini açmadan bekliyor, gümbürtü bir süre sonra dinliyor. Bunun üzerine biri koluna usulca dokunduğunda çığlığı basıp sıçırıyor ve yanında oturan Richard'ı görüyor.

“Özür dilerim Jude” diyor Richard. Sonra da, “Bütün günü uyuyarak mı geçirdin?”

Yutkunuyor, yatakta doğruluyor. Pazar günleri panjurları, perdeleri hiç açmadığı için gündüz mü gece mi fark edemiyor. “Evet” diyor. “Çok yorgunum da.”

“Peki” diyor Richard bir sessizlikten sonra. “Böyle pladır küldür girdim ama telefonunu açmadın, gel birlikte akşam yemeği yiyelim diyecektim.”

“Ha, bilemiyorum Richard” diyor bir bahane bulmaya çalışarak. Richard doğru söylüyor: Pazar günü kozaya çekileceği zaman cep telefonunu ve bütün telefonları kapatıyor ki rüyalarında Willem’le buluşma girişimine kimse engel olamasın. “Çok iyi hissetmiyorum kendimi. Senin de keyfini bozmayayım.”

“Beni eğlendirmeni beklemiyorum ki Jude” diyor Richard ve hafifçe gülümsüyor. “Hadi gel. Hem bir şeyler yemen lazım. India hafta sonu arkadaşında kalıyor, baş başa olacağız.”

Uzun süre sessiz kalıyorlar. Odaya, dağınık yatağa bakıyor. İçerisi havasız, sandal ağacı ve sıcak radyatör kokusu baskın. “Hadi Jude” diyor Richard alçak sesle. “Gel birlikte yiyelim işte.”

“Peki” diyor nihayet. “Olur.”

“Tamam” diyor Richard ayağa kalkarak. “Yarım saate aşağıda bekliyorum.”

Duş yapıyor, sonra Richard’ın sevdiğini hatırladığı bir şişe Tempranillo alıp aşağı iniyor. İçeri girdiğinde mutfaktan kovalandığı için, evin tamamına hâkim, yirmi dört kişi sığdırabilen ve sığdırmış yemek masasına geçip Richard’ın kedisi Bıyık’ı seviyor kucağında. Bu evi ilk gördüğündeki salkım salkım avizeleri ve büyük balmumu heykelleri hatırlıyor; o zamandan bu yana çok evcilleşti ama kemik ve mum sarısı renkleriyle hâlâ Richard’ın mekânı olduğu çok belli, öte yandan India’nın canlı ve şiddetli soyut kadın nüleri duvarları

süslüyor, yerlerde halılar da var. Eskiden haftada bir uğradığı bu daireye son gireli aylar oluyor. Richard’la görüşüyorlar elbette ama genellikle ayaküstü, kendisi onunla karşılaşmama-ya çalışıyor, Richard arayıp yemeğe davet ettiğinde veya uğramak istediğinde ise çok yoğun, çok yorgun olduğunu söylüyor.

“Meşhur seitan sotemi beğenip beğenmediğini hatırlayamadım, ben de deniztarağı hazırladım” diyor önüne bir tabak koyarak.

“Seviyorum senin meşhur soten” diyor sotenin içeriğini de, sevip sevmediğini de hatırlamadan. “Eline sağlık Richard.”

Richard ikisine birer kadeh şarap doldurup kendininkini kaldırıyor. “Doğum günün kutlu olsun Jude” diyor ciddiyetle, o da Richard’ın doğru söylediğini fark ediyor, bugün haki- katen de doğum günü. Harold bütün hafta kendisinden bek- lenmeyecek sıklıkta arayıp e-posta yazdı, o ise üstünkörü ce- vaplar dışında pek konuşmadı onunla. Harold’ın evhamla- nacağını biliyor. Andy’den ve başkalarından da mesajlar gel- mişti; sebebini şimdi anlıyor ve ağlamaya başlıyor: İnsanla- rın bunca sevecenliğine rağmen kendi nobranlığına, kendi yalnızlığına, aksi yönde tüm çabalarına karşın hayatın de- vam etmiş olduğunun yüzüne vurulmasına ağlıyor. Elli bir yaşında ve Willem sekiz aydır yok.

Richard bir şey demiyor, bankta yanına oturup ona sarılı- yor. “Biliyorum bir faydası yok ama” diyor nihayet, “ben de seni seviyorum Jude.”

Başını sallıyor, dili tutuluyor. Son yıllarda kendi kendine ağlasa bile utanmayı bırakıp, önce sürekli kendi kendine ağ- lamaya, sonra Willem’in yanında ağlamaya, nihayetinde de gururundan tamamen sıyrılıp her yerde, herkesle, her şey için ağlamaya başladı.

Richard’ın göğsüne yaslanıp hıçkırıklarla ağlıyor. Richard da ona duyduğu sevgi ve arkadaşlığın sarsılmazlığıyla onu şaşırtan biri. Richard’ın ona karşı duygularının bir kısmının

Willem'e karşı duygularıyla karışık olduğunu biliyor ve bunu anlıyor: Willem'e bir söz verdi ve Richard sorumluluklarını çok ciddiye alan biri. Ama Richard'ın istikrarında, muhteşem güvenilirliğinde bir şey var ki, boyu ve cüssesiyle de bir araya geldiğinde onu bir tanrı-ağaca, insan kisvesine bürünmüş bir asırlık çınara, tarihten bugüne sapasağlam duran bir anıta benzetiyor. Laubali bir ilişkileri yok ama yetişkinlik döneminin arkadaşı Richard oldu, bir bakıma arkadaşı olmakla da kalmayıp anne veya baba yerine geçti, oysa kendisinden sadece dört yaş büyük. O zaman ağabey: Güvenilebileceği hissi ve ciddiyet duygusu hiç sarsılmayan biri.

Nihayet kendine geliyor, özür diliyor, tuvalete gidip elini yüzünü yıkadıktan sonra ağır ağır yemek yiyorlar, şarap içiyorlar, Richard'ın işlerinden konuşuyorlar. Yemeğin sonunda Richard yumru yumru, küçük bir pastayla geliyor mutfaktan, üzerine altı mum saplamış. "Beş artı bir" diye açıklıyor. Zorla da olsa gülümsüyor, mumları üflüyor; Richard iki dilim kesiyor. İncirli, yaş pastadan çok milföye benzeyen bir pasta, sessizce yiyorlar.

Kalkıp Richard'a bulaşıktaki yardım etmek istiyor ama Richard'ın onu evine yolladığında seviniyor; Şükran Günü'nden bu yana en ciddi sosyalleşme girişiminden bitkin düşmüş durumda. Kapıda Richard eline sarı kâğıda sarılmış bir şey tutuşturuyor ve sarılıyor ona. "Senin üzülmeni istemezdi Judy" diyor, o da Richard'ın yanağına değen başını sallıyor. "Seni böyle görse çok üzülürdü."

"Biliyorum" diyor.

"Hatırım için bir şey yap" diyor Richard onu bırakmadan. "JB'yi ara, olur mu? Sana zor geldiğini biliyorum ama o da severdi Willem'i. Senin gibi değil elbette, ama severdi yine de. Malcolm'u da severdi. Çok özlüyor onu."

"Biliyorum" diyor tekrar ve yine gözyaşı dökmeye başlıyor. "Biliyorum."

“Önümüzdeki pazar yine gel” deyip yanağından öpüyor Richard. “Ya da ne zaman istersen. Özlüyorum seninle görüşmeyi.”

“Geleceğim” diyor. “Richard... Çok teşekkür ederim.”

“Mutlu yıllar Jude.”

Asansörle yukarı çıkıyor. Saat bir anda geç oldu. İçeri girince çalışma odasına geçip kanepeye oturuyor. Haftalar önce Flora’nın gönderdiği ama daha açmadığı bir koli duruyor odada; içinde Malcolm’un ona ve Willem’e miras bıraktıkları var; Willem’inkiler de onun artık. Willem’in ölümünün tek iyi tarafı, Malcolm’un ölümünden kaynaklanacak şok ve dehşeti hafifletmiş olması, ama buna rağmen koliyi açmaya eli gitmiyor.

Ama şimdi açacak. Öncelikle Richard’ın hediyesini açıyor ve ağır, siyah demirden bir kaide üzerine ahşaptan oyulmuş bir Willem büstü olduğunu görüyor, vurulmuş gibi kısık bir çığlık atıyor. Richard figüratif heykeli hiç beceremediğini söyler dururdu ama o aksini düşünüyordu, artık bundan emin. Parmaklarını Willem’in görmeyen gözlerinde, saçlarının tepesinde dolaştırıyor, sonra büstü burnuna götürüp sandal ağacı kokusunu içine çekiyor. Kaideye bir de not kazınmış: “J.’ye 51. yaşgünü için sevgiyle. R.”

Tekrar ağlamaya başlıyor, duruyor. Büstü yanındaki mindere koyup koliyi açıyor. Önce top top gazete kâğıtlarından başka bir şey göremiyor, elinde sert bir nesne gelene kadar kolinin içini dikkatle yokluyor ve bulduğunu kaldırıyor: Fener Köşkü’nün şimşirden maketi bu, zamanında firmanın fiziksel veya konsept olarak yaptığı tüm projelerle birlikte Bellcast ofisinde dururdu. Kenarları yarımşar metre kadar maketin; burnunun ucuna kadar getirip pleksiglas camlarından içeri bakıyor, çatısını kaldırıp parmaklarını odalarında dolaştırıyor.

Gözlerini silip tekrar kolinin içine uzanıyor. Bu kez eline gelen, tıklım tıklık fotoğraf dolu bir zarf: Dördünün ya da sadece kendisiyle Willem’in üniversitede, New York’ta, Truro’da,

Cambridge'de, Garrison'da, Hindistan'da, Fransa'da, İzlanda'da, Etiyopya'da kaldıkları ve gezdikleri yerlerden fotoğrafları.

Koli çok büyük değil ama içinden çıkanlar bitmiyor: Bir Fransız illüstratörün Japon evlerini çizdiği iki nadir ve narin kitap; beğendiği genç bir Britanyalı ressamın küçük bir soyut tablosu; Willem'in sevdiği ünlü bir Amerikalı ressamın imzasını taşıyan daha büyükçe bir erkek portresi; Malcolm'un hayali yapılarıyla doldurduğu ilk eskiz defterlerinden ikisi. Kolideki son parçayı da dışarı alıp üzerindeki kat kat gazete kâğıdını yavaşça açıyor.

Ellerinde Lisenard Sokak'taki dairelerini, orantısız ölçülerini ve gelişigüzel iştirilmiş ikinci banyoyu, dar koridorlarını ve minyatür mutfaklarını tutuyor. Bunun Malcolm'un yaptığı ilk maketlerden olduğunu tahmin ediyor çünkü camları pleksiglas veya deriden değil yağlı kâğıttan, duvarları da ahşap değil mukavva. Dairenin içine kartondan kesip katladığı mobilyalar da koymuştu: briketler üzerinde duran yamru yumru çekyat, sokaktan buldukları yayları kırık kanepe, JB'nin teyzelerinin verdiği tekerlekleri gıcırdayan koltuk. Bir tek kâğıttan kendisi ve kâğıttan Willem eksik.

Lisenard Sokak'ı yere, ayağının dibine koyuyor. Uzun süre hiç kıınıdamadan, gözlerini açmadan oturup zihnini çok gerilere götürüyor: Bugün o yıllara dair romantikleştirmedeği şey yok gibi, ama o yılları yaşarken, neye umut besleyeceğini bilemezken, hayatın Lisenard Sokak'tan güzel olabileceğini hiç hayal etmemişti.

"Ya hiç taşınmasaydık?" diye sorardı Willem arada sırada. "Ya ben başarılı olamasaydım? Ya sen savcılıktaki işten ayrılmasaydın? Ya ben hâlâ Ortolan'da çalışıyor olsaydım? Hayatlarımız şimdi nasıl olurdu sence?"

"Teoriyi nereye kadar götürelim Willem?" diye sorardı ona gülümseyerek. "Birlikte olur muyduk yine?"

“Elbette olurduk” derdi Willem. “O kısmı hiç değişmezdi.”

“O zaman” derdi, “ilk yapacağımız şey, sonradan eklenen duvarı yıkıp salonu genişletmek olurdu. İkincisi de düzgün bir yatak almak.”

Gülerdi Willem. “Mal sahibini de mahkemeye verip asansörü tamir ettirmesini sağladık.”

“Evet, ikinci iş de bu olurdu.”

Oturup soluklarının normale dönmesini bekliyor. Sonra telefonunu açıp gelen aramalara bakıyor: Andy, JB, Richard, Harold ve Julia, Zenci Henry Young, Rhodes, Citizen, tekrar Andy, tekrar Richard, Lucien, Asyalı Henry Young, Phaedra, Elijah, tekrar Harold, tekrar Julia, Harold, Richard, JB, JB, JB.

JB’yi arıyor. Saat geç ama JB geç yatar zaten. “Selam” diyor JB telefonu açtığı anda, şaşırdığını sesinden anlıyor. “Müsait miydin, konuşalım mı?”

Ayda en az bir cumartesi işten yarım gün izin alıp Yukarı Doğu Yakası'na gidiyor. Greene Sokak'tan çıkarken mahalledeki butikler, mağazalar henüz açılmamış oluyor, döndüğünde ise kapanmış. Böyle günlerde, Harold'ın çocukluğundaki SoHo'nun cansız, insansız, kepenk kapatmış halini tekrar yaşadığını düşünüyor.

İlk durağı, Park Caddesi ile 78. Sokak'ın buluştuğu köşedeki apartmanın altıncı katı. Asansörle çıkıyor, hizmetçi kapıyı açıyor, peşinden geniş, aydınlık çalışma odasında bekleyen –onu değil, genel olarak bekleyen– Lucien'e ulaşıyor.

Mutlaka bir geç kahvaltı karşılıyor onu: Bir gün minicik karabuğday krepleri üzerinde ince somon füme dilimleri; bir başka gün beyaz glazeli, limon soslu kek. Pek bir şey yemek gelmiyor içinden ama iyice çaresiz kalırsa hizmetçinin sunduğu kek tabağını alıp ziyaret boyunca kucağında tutuyor. Bir şey yemese de fincan fincan çay içiyor ve hep tam istediği gibi demlenmiş buluyor çayı. Lucien de bir şey yemiyor, önceden beslenmiş oluyor, içmiyor da.

Şimdi Lucien'in yanına gidip elini tutuyor. “Merhaba Lucien” diyor ona.

Lucien'in karısı Meredith aradığında Londra'daydı: MoMA'da Bergesson'un retrospektifinin düzenleneceği hafta olduğundan kendisine şehir dışında program yapmıştı. Lucien çok ağır felç geçirdi demişti Meredith; hayati tehlikesi

yoktu ama ne kadar maraz kalacağını doktorlar henüz kestiremiyordu.

Lucien iki hafta hastanede kalıp taburcu olduğunda ağır hasar kaldığı anlaşıldı. Henüz beş ay geçmemiş olmasına rağmen bir iyileşme de görülmedi: Yüzünün sol tarafı akıp gidiyormuş gibi, sol kolunu ve bacağına da kullanamıyor. Hâlâ enikonu iyi konuşabiliyor ama hafıza kaybına uğradı, son yirmi yılı uçup gitti. Temmuz ayında düşüp başını çarpınca komaya girdi, şimdi dengesi bozuk olduğu için hiç yürüyemiyor, Meredith de onu, hastanelere ve kızlarına yakın olabilmek için, Connecticut'taki evlerinden şehirdeki apartman dairelerine getirdi.

Lucien'in bu ziyaretlerden memnun olduğunu, hiç değilse şikâyetçi olmadığını düşünüyor ama tam olarak bilemiyor. Lucien'in onu tanımadığı çok açık: Hayatında aralıklarla görünüp kaybolan biri, her seferinde kendini baştan tanıtıyor.

"Tanışıyor muyuz?" diye soruyor Lucien.

"Ben Jude" diyor.

"Kusura bakma çıkaramadım" diyor bir kokteylde ayaküstü sohbet ediyorlarmış gibi nazikçe, "nereden tanışıyorduk?"

"Benim hocamdın" diyor ona.

"Ha" diyor Lucien. Sonra bir sessizlik oluyor.

İlk haftalarda Lucien'e hayatını hatırlatmaya çalıştı: Rosen Pritchard'dan, ortak tanıdıklarından, aralarında tartışma konusu olan davalardan söz etti. Fakat sonra, kapıldığı aptalca umutla düşünüyor sandığı ifadenin, gerçekte korku olduğunu fark etti. Artık geçmişten, ortak geçmişlerinden söz etmiyor. Sohbetin yönünü Lucien'e bırakıyor ve Lucien'in yaptığı göndermeleri anlamasa da gülümseyip anlamış gibi yapıyor.

"Tanışıyor muyuz?" diye soruyor Lucien.

"Ben Jude" diyor.

"Kusura bakma çıkaramadım" diyor, "nereden tanışıyorduk?"

“Benim hocamdın” diyor ona.

“Ha” diyor Lucien, “Groton’da!”

“Evet” diyor gülümseyerek karşılık vermeye çalışarak. “Groton’da.”

Ama bazen Lucien dikkatle bakıyor ona. “Hoca mı?” diyor. “Ben senin hocan olacak yaşta mıyım?” Bazen de hiç sormuyor, sohbete orta yerinden giriyor, o da münasip bir cevap verebilecek kadar ipucu toplamak için –kızlarının eski sevgililerinden biri, üniversiteden bir sınıf arkadaşı, kulüpten bir tanıdıkları– bir süre araya girmeden dinliyor.

Bu saatlerde Lucien’in geçmiş hayatı hakkında kendisinin hiç açıklamadığı kadar çok şey öğreniyor. Gelgelelim Lucien artık Lucien değil, hiç değilse eskiden tanıdığı Lucien değil. Bu Lucien bulanık ve şekilsiz, yumurta gibi köşesiz. Hırıltılı ve alaycı sesiyle, her biri beyanat iriliğinde cümlelerini söyleyip cümle sonunda alışkın olduğu gülüşmeler için es bırakması, paragraflarını başı sonu espri zannedilen ama ipek pelerin içinde sert hakaretler olan cümlelerle kurması farklı. Birlikte çalıştıkları zaman da ofisteki Lucien’in kulüpteki Lucien’den farklı olduğunu biliyordu ama o farklı Lucien’i hiç görmemişti. Nihayet gördü, görüyor; gördüğü tek kişi o. Bu Lucien havadan, golften, yelkenden, vergi kanunundan söz ediyor ama kanunlar yirmi yıllık. Kimdir, ne iş yapar, neden bazen tekerlekli sandalyeyle geliyor: Hiç sormuyor bunları ona. Lucien konuşuyor, o da gülümseyerek soğuyan çay fincanını avuçlarında tutuyor. Lucien’in elleri titrediğinde ellerini tutuyor çünkü kendi elinin titremesinden biliyor bunun iyi geldiğini: Willem de böyle yapar, onunla birlikte nefes alıp verirdi, bu da hep sakinleştirirdi onu. Lucien’in salyaları aktığında mendilinin köşesiyle siliyor. Fakat onun aksine Lucien, elinin titremesinden ve salyasının akmasından utanmıyor gibi, bu da onu rahatlatıyor. Lucien adına utanmıyor belki, ama onun için daha fazlasını yapamadığına mahcup oluyor.

“Seni gördüğüne çok seviniyor Jude” diyor hep Meredith ama bunun doğru olmadığını düşünüyor. Oraya Lucien’den çok Meredith için gittiğini düşünüyor ve bunun böyle olması gerektiğine karar veriyor: İnsan kayıpları ziyaret etmez, kayıplarını arayan insanları ziyaret eder. Lucien bunun bilincinde değil ama kendisi ilk ve ikinci hastalığında Willem’in ona baktığı günlerden hatırlıyor bunu. Uyanıldığında, başucunda Willem’den başkasını gördüğüne şükrederdi. “Roman’la birlikte” derdi Richard veya Malcolm, ya da “JB’yle yemeğe gittiler” ve o da rahatlardı. Ayaklarının kesilmesinden sonraki haftalarda, içinden vazgeçmek dışında hiçbir şey gelmezken, Willem’in avutulduğunu bilmek tek gerçek mutluluk kaynağıydı. Şimdi o da Lucien’den sonra Meredith’le oturuyor ve konuşuyorlar, ama Meredith de onun hayatına dair hiçbir şey sormuyor, o da bundan rahatsız olmuyor. O yalnız, kendisi de yalnız. Lucien’le iki kızları var, biri New York’ta yaşıyor ve düzenli olarak madde bağımlılığı tedavisine girip çıkıyor, diğeri ise kocası ve üç çocuğuyla Philadelphia’da yaşıyor ve o da avukat.

Lucien ile Harold yaşıt olmasına karşın kendisinden on yaş küçük olan iki kızla da tanıştı. Lucien hastanedeyken, New York’ta yaşayan büyük kızı ona öyle bir nefretle baktı ki geri adım atacaktı az daha, sonra kardeşine “Bak kim gelmiş: Babamın sevgili ev hayvanı. Ne sürpriz!” dedi.

“Büyü artık Portia” diye tısladı küçük kız. Ona dönüp “Ne iyi ettin de geldin Jude” dedi. “Willem’e çok üzüldüm.”

“Ne iyi ettin de geldin Jude” diyor şimdi Meredith kapıda onu yanağından öperken. “Yakında görüşür müyüz?” Bunu hep soruyor, bir gün artık görüşmeyeceklerini söyleyecekmiş gibi.

“Tabii” diyor. “Sana mesaj yazarım.”

“Yaz” diyor ve koridordan asansöre doğru yürürken ona el sallıyor. Hep kendisinden başka ziyaretlerine gelen yok-

muş hissine kapılıyor ama nasıl olabilir ki bu? Lütfen olmasın. Meredith ve Lucien'in çevrelerinde hep dostları vardı. Hep yemek davetleri verirlerdi. Lucien'in ofisten protokol takımıyla çıkıp ona hoşça kal derken gözlerini devirmesi sık yaşanan bir şeydi. "Hayır işi" derdi açıklama olarak. "Balo." "Düğün." "Davet."

Bu ziyaretlerden yorgun ayrılıyor ama güneye doğru yedi sokağı mutlaka yürüyerek geçip Irvine'lara gidiyor. Aylarca uzak durdu Irvine'lardan, fakat geçen ay, birinci yıldönümünde, onu Richard ve JB'yle evlerine yemeğe davet ettiler, o da kaçamayacağını anladı.

İşçi Bayramı'ndan sonraki hafta sonuydu. Geçen dört hafta –Willem'in elli üçüne basacak olduğu günü, Willem'in öldüğü günü de içeren zaman dilimi– yaşadığı en feci günler arasındaydı. Kötü olacağını bildiğinden ona göre plan yapmaya çalışmıştı. Bürodan birinin Beijing'e gitmesi gerekiyordu, aslında New York'ta kalması gerektiğini bilse de –Beijing'deki işe göre ona daha çok ihtiyaç duyulan bir davaya bakmaktaydı– gönüllü olmuş ve gitmişti. Önceleri çok zorlanmayacağını düşündü: Yol yorgunluğunun onu sarmalayan uyuşukluğu, acının verdiği uyuşukluğu andırıyordu, başka şiddetli fiziksel rahatsızlıklar da olduğundan –mesela onu sarmalayan nemli sıcak– aklının başka yerde olacağını ummuştu. Fakat seyahatin sonuna doğru bir akşam, toplantıdan otel odasına dönerken arabanın camından baktığında, yola cepheli kocaman bir ışıklı reklam panosunda Willem'in yüzünü görmüştü. Yalnızca Doğu Asya'da dolaşıma girmesi için Willem'in iki yıl önce çektiği bir bira reklamıydı. Afişin tepesinden halatla insanlar sarkıyordu ve reklamın üzerini kapatmakta, Willem'in yüzünü silmekte olduklarını gördü. Aniden soluğu kesildi; sürücüden durmasını isteyecekti az daha ama duramazlardı, çıkışı ve emniyet şeridi olmayan bir transit yoldaydılar, o da kalbinin göğsünde parçalanmasına aldırmadan

kaskatı durmaya çalıştı, kaç atışta otele geldiklerini, sürücüye teşekkür edip içeri girdiğini, lobiden geçip asansöre bindiğini, koridoru bitirip odasına girdiğini saydıktan sonra, düşünmesine fırsat bile kalmadan kendini ağzı açık, gözleri kapalı halde düşün mermer duvarına çarptı, her bir omuru yuvasından çıkmışçasına ağrıyana kadar çırpındı da çırpındı.

O gece kendini çılgın gibi, zincirinden boşanmışçasına kestti, devam edemeyeceği kadar şiddetli bir titreme geldiğinde bekledi, yerleri temizledi, enerjisi yerine gelsin diye meyve suyu içip tekrar başladı. Üç turdan sonra emekleyerek duşun köşesine büzüşüp ağladı, kollarını başına sarıp saçlarını kan içinde bıraktı ve battaniye niyetine havlu örtüp orada uyuyakaldı. Bunu çocukken arada sırada yaptığında infilak ettiğini, ölen bir yıldız gibi kendinden ayrıldığını hissederek, kemikleri birbirinden kopmasın diye bulabileceği en küçük deliğe sığışma ihtiyacı duyardı. Sonra Luke Birader'in altından dikkatle çekilip dökülmüş dikenlerin, raptiyelerin batmasına, kullanılmış prezervatiflerin kayganlığına ve yer yer ıslaklıklara aldırmadan leş gibi motel halısında yatmak için yatağın altına girer ya da elinden geldiğince küçüldükten sonra küvette, dolapta uyuyakalırdı. "A benim tespih böceğim" derdi Luke Birader onu böyle bulduğunda. "Neden böyle yapıyorsun Jude?" Yumuşak ve endişeli tavrına karşın ona bir türlü açıklayamazdı halini.

Bir biçimde o seyahati atlattı; bir biçimde koca yılı devirdi. Willem'in ölüm yıldönümü gecesinde cam vazoların kendi içine kırıldığını, Willem'in vücudunun havada savrulduğunu, yüzünün ağaçta patladığını gördü rüyasında. Willem'e öyle bir hasretle uyandı ki kör olacağını sandı. Evine döndüğünün ertesi günü, eski adı olan *Sahnedeki Dansçı*'ya dönmüş *Mutluluk Yılları*'nın ilk afişini gördü. Bu afişlerden bazılarında Willem'in yüzü, Nureyev'inki gibi uzunca saçları, derin V yaka bluzu, uzun ve kaslı boynu görünüyordu. Bazı-

ları ise sadece ayağının –bizzat Willem’in ayağının, biliyordu– bale ayakkabısı içinde yakın çekimiydi; parmak ucuna kalkmıştı, damarların ve kılların, şişmiş kasların ve zorlanan bağların görülebileceği kadar yakındı. *Şükran Günü’nde Sinemalarda* yazıyordu afişlerde. Aman Tanrım diye diye gerisingeri eve girdi. Onu hatırlatan şeylerin son bulmasını istiyor, bir gün son bulacak diye uykuları kaçıyordu. Son haftalarda, acısı azalmaya yanaşmasa da Willem’in hatırasının içinden çekilmekte olduğunu hissediyordu.

Ertesi hafta Irvine’lara gittiler. Aralarında konuşmadan birlikte gitmeye karar vermişlerdi; Richard’ın evinde buluştular, o arabanın anahtarlarını Richard’a verdi, Richard onları götürdü. JB dahil hepsi çok suskundu, o bir de tedirgindi. Irvine’ların ona kızmış olduğunu ve bu kızgınlığı hak ettiğini düşünüyordu.

Malcolm’un en sevdiği yemekler vardı sofrada, yerken Bay Irvine’in ona bakıp bakıp muhtemelen kendisinin de aklından geçen şeyi düşündüğünü hissetti: Neden Malcolm? Neden o değil?

Bayan Irvine, sofrada herkesin sırayla Malcolm’la bir anısını anlatmasını teklif etti, o da oturup diğerlerini dinledi. Bayan Irvine, Malcolm altı yaşındayken Pantheon’a gittiklerini, çıktıktan beş dakika sonra Malcolm’u unuttuklarını fark edince telaşla dönüp onu yere oturmuş, kubbedeki okülüse dalıp gitmiş halde bulduklarını anlattı; Flora, Malcolm ikinci sınıftayken onun tavan arasında duran bebek evlerinden birine el koyup bebekleri tahliye ettikten sonra içini kiliden yaptığı minik objeler, onlarca sandalye, masa, koltuk ve isimsiz diğer mobilyayla doldurduğunu anlattı; JB bir Şükran Günü’nde Hood’a normalden bir gün erken dönüp içerde yalnız kalabilmek için kilidi kırarak yurda girdiklerini, Malcolm’un salondaki şöminede ateş yakıp sosis kızarttığını hatırlattı; sıra ona geldiğinde ise Lispenard Sokak’ta-

ki evlerinde Malcolm'un yaptığı kütüphanenin, zaten daracık olan salonlarını bir de ikiye ayırdığını, kanepede otururken dosdoğru kitaplığa ayak uzatıldığını anlattı. Ama o istemişti rafları, Willem de olur demişti. Malcolm bir keresteci-den bulabildiği en ucuz tahtaları alıp gelmiş, Willem'le birlikte komşular şikâyet etmesin diye tahtaları çatıya çıkarıp kitaplığı orada kurmuş, aşağı indirip yerleştirmişlerdi.

Ama yerleştirirken Malcolm ölçüyü yanlış aldığını, genişliği sekiz santim fazla tuttuğunu, bu yüzden bir köşenin koridora taşıdığını görmüştü. Onun için önemli değildi, Willem de takılmamıştı ama Malcolm düzeltmek istemişti.

"Yapma Mal" demişlerdi ikisi de. "Çok güzel oldu böyle, hiç elleme."

"Çok güzel falan değil" demişti Malcolm dudağını bükererek. "Hiç güzel olmadı."

Nihayet onu ikna edebilmişler ve Malcolm gitmişti. Willem'le kitaplığı narçiçeğine boyayıp kitapla doldurmuşlardı. Ertesi pazar tekrar gelen Malcolm kararlı görünüyordu. "Hiç aklımdan çıkmıyor bu" demişti. Çantasını yere bırakıp testeresini çıkardığı gibi kitaplığın köşesine girişmişti. İki-si önce bağırıp çağırsalar da, Malcolm'un her türlü bunu yapacağını anlamışlar, bari yardım edelim diyerek kitaplığı tekrar çatıya çıkarmışlardı ve bu kez indiğinde yerine mükemmel oturmuştu.

"Hep bu olayı düşünürüm" dedi diğerleri dinlerken, "çünkü Malcolm'un işini ne kadar ciddiye aldığını, mükemmel yapmaya çalıştığını, mermerden kontrplağa tüm malzemelere saygı duyduğunu göstermişti bana. Ama aynı zamanda Chinatown'da şekilsiz şemalsiz sevimsiz bir apartman daire-si bile olsa, tüm mekânlara saygı gösterdiğinin işaretiydi.

Arkadaşlarına ne kadar değer verdiğinin, hepimizin onun hayali evleri kadar güzellik ve canlılık taşıyan yerlerde yaşamasını istediğinin de göstergesiydi."

Durdu. Asıl söylemek istediği –fakat sonuna kadar anlatmayı içinin kaldırmayacağını düşündüğü– kendisi banyo-
dan fırçaları ve boyaları alırken Malcolm’un iş çıkardığından
şikâyet eden Willem’e dedikleriydi. “O haliyle bıraksam takı-
lıp düşebilirdi Willem” diye fısıldamıştı Malcolm. “Bunu ister
miydin?”

“Hayır” demişti Willem bir süre duraksadıktan sonra uta-
narak. “Hayır, elbette istemezdim. Haklısın Mal.” Malcolm’un
aralarında onun engelliliğini ilk fark eden kişi olduğunu anla-
mıştı; kendisinden bile önce idrak etmişti bunu Malcolm. Ken-
disi hep bilincindeydi ama bunu Jude’un yüzüne vurmamıştı
hiç. Malcolm’un tek amacı onun hayatını kolaylaştırmaktı, o
ise zamanında bunun için ona öfke duymuştu.

Kalkarlarken Bay Irvine elini omzuna koydu. “Biraz daha
kalır mısın Jude?” diye sordu. “Monroe seni eve bırakır.”

Hayır diyemezdi, demedi de, Richard’ı arabayla Greene
Sokak’a gönderdi. Bir süre salonda Bay Irvine’la baş başa
oturdular –Malcolm’un annesi yemek odasında Flora, koca-
sı ve çocuklarıyla birlikte kaldı– ve onun sağlığından, Bay
Irvine’ın sağlığından, Harold’dan, işlerinden konuştular,
derken Bay Irvine ağlamaya başladı. Bunun üzerine kalktı,
Bay Irvine’ın yanına oturdu ve elini çekinerek sırtına koydu;
onlarca yıl geriye gitmiş gibi tedirgin ve mahcup oldu.

Bay Irvine hepsi için korkutucu bir figür olagelmışti ha-
yatları boyunca. Cüssesi, etrafına ilgisizliği, iri ve kemikli el-
leri ayaklarıyla Edward Curtis fotoğraflarını çağrıştırıyordu,
bu yüzden aralarında ona hep “Büyük Şef” demişlerdi. Mal-
colm Ratstar’dan ayrılmaya karar verdiğinde diğerleri onu
mantığa davet etmeye çalışırken, JB “Büyük Şef bu husus-
ta ne der Mal?” diye sormuştu. Veya (yine JB): “Mal, Büyük
Şefe sorar mısın, önümüzdeki ay Paris’ten geçerken sizin evi
kullanabilir miyim?”

Ama Bay Irvine artık Büyük Şef değildi: Hâlâ dimdikti,

mantık uğruna yaşıyordu, ama seksen dokuz yaşındaydı ve kara gözleri ancak çok yaşlılarla ve çok küçüklerde görülen o tarifsiz griye dönmüştü: İnsanın geldiği ve döndüğü denizin grisi.

“Onu çok sevdim” dedi Bay Irvine. “Biliyorsun değil mi Jude? Biliyorsun çok sevdiğimi.”

“Biliyorum” dedi. Hep bunu söylemişti Malcolm’a: “Baban seni tabii ki seviyor Mal. Bütün babalar çocuklarını sever.” Fakat bir keresinde Malcolm çok kızginken (sebebini artık hatırlamıyordu) “Yahu sen ne bileceksin Jude?” diye terslemişti onu ve bir sessizlik olmuştu, ardından Malcolm dehşet ve telaş içinde özür dilemeye başlamıştı: “Çok özür dilerim Jude” demişti. “Çok özür dilerim.” Bir karşılık verememişti çünkü Malcolm haklıydı: Bu konu hakkında hiçbir bilgisi yoktu. Bildikleri kitaplardandı, kitaplar da yalan söylerdi, her şeyi güzelleştirirlerdi. Malcolm’un ona söylediği en ağır söz oldu bu ve sonrasında Malcolm’a hiç hatırlatmasa da bir keresinde, evlat edinildikten kısa süre sonra, Malcolm kendisi hatırlatmıştı.

“Sana o söylediğimi hiç unutmayacağım” demişti.

“Unut gitsin Mal” demişti Malcolm’un ne demek istediğini tam olarak anlamasına rağmen, “kızgınlıkla söyledin. Üstelik kaç zaman önceydi.”

“Ama yanlıştı” demişti Malcolm. “Neresinden tutarsan elinde kalıyordu.”

Bay Irvine ile otururken düşündü: Keşke bu anı Malcolm yaşasaydı. Bu an Malcolm’a ait olmalıydı.

O da artık Lucien’den sonra Irvine’lara gidiyor ve ziyaretler birbirine benziyor. İkisi de geçmişe açılan kapılar, ikisi de yaşlı adamların onunla yabancı olduğu bağlamlarda paylaşılmadığı hatıralara dair konuşması. Bu ziyaretler onun canını sıkırsa da bunların bir görev olduğunun farkında: İki adam da istediğinde ona zamanlarını ve sohbetleri-

ni verdiler fakat kendileri nasıl isteyeceklerini bilemediler. Yirmi beş yaşında ve şehre yabancıyken Irvine'lerde kalmıştı ve Bay Irvine ona piyasadan, hukuktan söz etmiş, tavsiyeler vermişti: Nasıl düşüneneğine dair tavsiyeler değil varoluş öğütleri, garipliklerin hoş karşılanmadığı bir dünyada garipliğini sürdürmeye dair fikirler. "İnsanlar yürüyüşünden ötürü senin hakkında bazı şeyler düşünecek" demişti Bay Irvine bir keresinde, o da başını önüne eğmişti. "Hayır" diye devam etmişti. "Bükme boynunu Jude. Utanılacak bir şey değil bu. Çok parlak bir adamsın, geleceğin de çok parlak ve bu parlaklığının ödülünü alacaksın. Ama bulunduğun yere yabancıymış gibi davranırsan, kendinden utanıyormuş gibi yaparsan insanlar da sana öyle davranmaya başlar." Derin bir nefes almıştı. "İnan bana." *Canının istediği kadar sert dur* demişti Bay Irvine. *Kimseye kendini sevdirmeye çalışma. Çalıştığın insanlar daha rahat etsin diye kendini daha cazip bir kalıba sokmaya çalışma.* Harold ona avukat gibi düşünmeyi öğretmişti, Bay Irvine ise öyle davranmayı. Lucien bu iki özelliğini de görmüş ve ikisini de takdir etmişti.

O gün Irvine'lara ziyareti kısa sürüyor çünkü Bay Irvine yorgun, çıkışta da –Malcolm'un hep gurur duyduğu, bir o kadar da kışkandığı– Fevkalade Flora'ya rastladı, ayrılmadan önce bir süre konuştular. Ekim ayının başı, hava hâlâ ılık, günler yaz gibi başlıyor ama akşama doğru kararıp kışa dönüyor, şimdi Park Caddesi'nden arabasına doğru yürürken, yirmi yıl, belki otuz yıl önce de cumartesieleri buraya geldiğini hatırlıyor. Eve yürüyerek dönerdi, yolda bazen Madison Caddesi'ndeki pahalı ve ünlü bir fırında durup cevizli ekmek alırdı –bir cevizli ekmek o zamanki akşam yemeği fiyatına satılıyordu– ve Willem'le tereyağı tuz sürüp yerlerdi. Fırın hâlâ duruyor, o da Park'tan sapıp ekmek almaya gidiyor; diğer her şey çok pahalılanırken ekmeğin fiyatı aynı kalmış, belki de sadece onun hatırasında. Lucien ve Irvine'lara cu-

martesi ziyaretlerine başlamadan önce bu mahalleye ne zaman gündüz geldiğini hatırlamıyor –Andy’yle randevuları akşam oluyor çünkü– ve kaldırımında koşturan güzel çocuklara, peşlerinden yürüyen güzel annelerine, tepelerindeki ıhlamların istemeye istemeye sararmasına bakıyor uzun uzun. Yetmiş Beşinci Sokak’tan geçerken bir zamanlar ders verdiği Felix’i hatırlıyor, inanılmaz ama kendisi artık otuz üç yaşında ve punk grubunda şarkıcı değil, daha da inanılmazı babası gibi fon yöneticisi.

Eve dönünce ekmeği dilimliyor, peynir kesiyor, tabağı masaya getirip öylece bakıyor. Gerçek yemekler yeme, yaşayanların alışkanlık ve davranışlarını sürdürme konusunda ciddi bir çaba sarf ediyor. Fakat nedense yemek zorlaştı onun için. İştahı kayboldu gitti, her şeyin tadı macun gibi, daha da fenası yurttan verdikleri hazır patates püresi gibi geliyor. Ama deniyor yine de. Seyirci karşısında oldu mu yemesi kolaylaştığından, her cuma Andy’yle, her cumartesi de JB’yle yemek yiyor. Pazarları da Richard’a gitmeye başladı, birlikte Richard’ın otlu yapraklı vejetaryen yemeklerini yapıyorlar, sofrada India da onlara katılıyor.

Gazete okumaya da tekrar başladı, şimdi ekmekle peyniri kenara itip sanat sayfalarını elini ısıracaktı gibi dikkatle açıyor. İki pazar önce kendine güven gelmiş, ilk sayfayı çat diye açtığı gibi, geçen eylül ayında Willem’in çekimlerine başlayacağı filmin haberine rastgelmişti. Haberde başrol oyuncusunun değiştiği, eleştirmenlerin filme şimdiden destek verdiği, ana karaktere Willem’in adının verildiği yazıyordu, gazeteyi kapattığı gibi yatağına gidip yüzüne yastık kapatarak tekrar ayağa kalkabilecek hale gelmeyi beklemişti. Önündeki iki yıl boyunca, Willem’in son on iki ayda çekecek olduğu filmlerin haberleri, afişleri, reklamlarıyla karşılaşacağını biliyor. Ama bugün gazetede tam sayfa *Sahne-deki Dansçı* reklamından başka bir şey yok ve Willem’in bi-

re bir ölçülerdeki yüzüne uzun uzun bakıyor, ellerini gözlerine götürüp götürüp kaldırıyor. Filmde olsaydı, diye düşünüyor, Willem'in yüzü konuşurdu onunla. Filmde olsaydı, başını kaldırdığında Willem karşısında duruyor olurdu.

Bazen daha iyi olduğunu, iyileşmeye başladığını düşünüyor. Bazen bir coşku ve enerjiyle uyanıyor. İşte o gün geldi diye düşünüyor. Bugün iyileşmeye başlamamın ilk günü olacak. Bugün ilk kez Willem'i daha az özleyeceğim. Sonra bir şey oluyor, giyinme odasına girip Willem'in hiç giyilmeyecek gömleklerini yapayalnız, boynu bükük görmek kadar basit bir şey oluyor ve kararlılığı, umudu dağılıp gidiyor, tekrar çaresizliğe gömülüyor. Bazen başarabilecekmış gibi geliyor ama giderek artan bir kesinlikle biliyor ki başaramayacak. Kendisine söz verdi, her gün hayatı sürdürmek için yeni bir sebep bulacak. Bazıları küçük sebepler: Hoşlandığı lezzetler, beğendiği senfoniler, sevdiği resimler, güzel bulduğu binalar, merak duyduğu operalar ve kitaplar, ilk defa veya tekrar gitmek istediği yerler. Bazıları mecburiyetten: Çünkü yapması lazım. Çünkü yapabilir. Çünkü Willem yapmasını isterdi. Bazı sebepleri ise büyük: Richard için yaşamalı. JB için. Julia için. Özellikle de Harold için.

İntihar girişiminin birinci yılının dolmasına az kala Harold'la bir yürüyüşe çıkmışlardı. İşçi Bayramı'ydı, Truro'daydılar. O hafta sonu yürümekte zorlandığını hatırlıyor; kum tepelerini dikkatle aştığını, Harold'ın ona dokunmamak, ona yardım eli uzatmamak için uğraşmakta olduğunu hissettiğini hatırlıyor.

Nihayet bir yere oturup dinlenmiş, denize bakarak konuşmuşlardı: Üzerinde çalıştığı bir dava, emekliye ayrılan Laurence, Harold'ın yeni çıkan kitabı hakkında. Sonra durduk yere Harold, "Jude, bana söz ver, bir daha böyle bir şey yapmayacaksın" demişti ve ses tonu –sertti, oysa nadiren sert konuşurdu Harold– nedeniyle başını kaldırıp bakmıştı ona.

“Harold” dedi.

“Senden bir şey istememeye gayret ediyorum” dedi Harold, “çünkü bana bir şey borçluymuşsun gibi düşünmeni istemiyorum, değilsin de zaten.” Dönüp baktı, ifadesi de sertti. “Ama bunu isteyeceğim senden. İstiyorum. Bana söz vereceksin.”

Tereddüt etti. “Söz veriyorum” dedi sonunda, Harold da başını salladı.

“Teşekkür ederim” dedi.

Bu konuşmadan daha sonra hiç söz etmediler ve mantıksızlığının farkında olsa da Harold’a verdiği sözden dönmek istemedi. Bazen bu sözün –sözlü mutabakatın– onu tekrar denemekten alıkoyan tek şey olduğunu düşünüyordu ama bir yandan da biliyordu ki tekrar yapacak olursa teşebbüste kalmaz, başarılı olurdu. Nasıl yapacağını da biliyordu, amacına ulaşacağını da. Willem’in ölümünden bu yana neredeyse her gün bunu düşünmüştü. Nasıl bir program uygulayacağını, bulunmasını nasıl sağlayacağını biliyordu. İki ay önce, çok kötü geçen bir haftada, vasiyetnamesini tekrar yazarak ölümünden ötürü özür dileyen bir insanın son sözlerine, bıraktığı mirası da af dileklerine çevirmişti. Her ne kadar bu vasiyeti yerine getirmeye niyeti olmasa da –diye hatırlatıyor kendine– değiştirmeye de yanaşmadı.

Enfeksiyon gibi hızlı ve ölümcül bir şeyin ona kabahat bırakmadan bu işi göreceğini umuyor. Ama enfeksiyon yok. Ampütasyondan bu yana yeni yara açılmadı. Hâlâ ağrıları var ama eskisine göre fazla değil, hatta daha az. Mümkün mertebe iyileşmiş durumda.

Bu yüzden haftada bir Andy’ye gitmesine gerek yok ama yine de gidiyor, çünkü Andy’nin intihar edeceğinden endişelendiğini biliyor. Kendisi bile intihar edeceğinden endişeli. Bu nedenle her cuma o tarafa gidiyor. Bu cuma buluşmalarının çoğu sadece yemek amaçlı, ama her ayın ikinci cu-

ması yemekten önce bir muayene oluyor. Bu da hep aynı; bir şeylerin değiştiğine dair tek belirti ayaklarının, baldırlarının eksikliği. Diğer bakımlardan, onlarca yıl önce olduğu kişiye dönmüş durumda. Yine utangaç. Temastan korkuyor. Willem'den sırtındaki yaralara krem sürmesini ölümünden hepitopu üç yıl önce isteyebilmişti, o zaman da kendini kabuk değiştirmiş yılan gibi farklı hissetmişti bir süre. Ama tabii artık yardım edecek biri yok, yaralar yine şişip gerildi, sırtını deri kayışlar gibi cendereye aldı.

Biliyor artık: İnsanlar değişemez. Kendisi de değişemez. Willem, iyileşme döneminde ona yardım ederek dönüştüğünü hissetmişti; kendi kabiliyetine, sabrına şaşırmıştı. Ama o ve diğer herkes, Willem'in bu hasletlere zaten sahip olduğunu biliyordu. O aylar Willem'e ayna tutmuş olabilirdi ama keşfettikleri başka kimseyi şaşırtmadı. Aynı şekilde, Willem'i kaybetmesi de ona ayna tuttu. Willem'le geçirdiği yıllarda kendini bir başkası, daha mutlu, daha özgür ve daha cesur biri gibi görmüştü. Ama artık Willem yok ve o bundan yirmi, otuz, kırk yıl önce olduğu kişi.

Bir cuma daha. Andy'nin muayenehanesine gidiyor. Bas-kül: Andy'nin iç geçirmesi. Sorular: cevapları, bir dizi *evet*-ler ve *hayırlar* halinde. Evet, iyi hissediyor. Hayır, ağrıları artmadı. Hayır, yara belirtisi yok. Evet, on-on beş günde bir nöbet geçiriyor. Evet, iyi uyuyor. Evet, insanlarla görüşüyor. Evet, beslenmesine dikkat ediyor. Evet, günde üç öğün. Evet, her gün. Hayır, neden hâlâ kilo verdiğini bilmiyor. Hayır, tekrar Dr. Loehmann'ı görmeyi düşünmüyor. Kol muayenesi: Andy kollarını tutuyor, eviriyor çeviriyor, yeni kesik bulmuyor. Beijing'de kontrolünü kaybettiği haftanın ertesinde Andy yaralara bakıp bir çığlık attığında o da aşağı bakmış ve zaman zaman ne kadar kötü olduğunu, çığrından çıktığını hatırlamıştı. Ama Andy bir şey dememiş, yaralarını temizlemiş, işi bittikten sonra da iki elini iki eliyle tutmuştu.

“Bir yıl ha” demişti.

“Bir yıl” diye karşılık vermişti ve sessiz kalmışlardı.

Muayeneden sonra köşedeki, sevdikleri küçük İtalyan lokantasına gidiyorlar. Andy yemek sırasında hep lokmalarını sayıyor ve yeterince yediğine ikna olmazsa bir tabak daha söyleyip yedirinceye kadar ısrar ediyor. Ama bu yemekte Andy’nin bir derdi olduğunu görebiliyor; yemeklerini beklerken hızlı hızlı içiyor Andy ve futboldan konuşuyor, oysa ki futbolla hiç ilgilenmediğini ve futboldan hiç bahsetmediğini bilir. Andy arada Willem’le de spor konuşurdu, o da tatlı hazırlarken masada oturmuş şamfıstığı yiyerek, takım kavgası vermelerini dinlerdi.

“Pardon” diyor Andy sonunda, “çenem düştü.” Başlangıçlar geliyor, sessizce yiyorlar, sonra Andy bir nefes alıyor.

“Jude” diyor, “kliniği bırakıyorum.”

Önündeki pathcanı kesiyordu, şimdi duruyor, çatalını bırakıyor. “Daha var” diye ekliyor Andy hemen. “Hemen değil. Bir üç yılım daha var. Ama bu yıl bir ortak gelecek, personelin ve daha önemlisi hastaların geçiş sürecinin sorunsuz olmasına uğraşacağız. Gitgide daha çok hastayı benden devralacak.” Soluklanıyor. “Bence onu sen de seveceksin. Seveceğinden eminim. Ben ayrıldığım güne kadar senin doktorun olmaya devam edeceğim, ayrılmadan çok önce de sana haber vereceğim. Ama önce onunla tanışmanı istiyorum, bakalım elektrik alabilecek misiniz” –Andy hafifçe gülümsüyor ama o karşılık verecek durumda değil– “herhangi bir sebepten ötürü olmazsa de, sana başkasını bulmak için bol zamanımız olacak. Sana böyle komple bakım sağlamayı kabul edebilecek birkaç kişi var aklımda. Senin rahatını sağlamadan önce de işi bırakmayacağım zaten.”

Hâlâ bir şey diyemiyor, başını kaldırıp Andy’ye bakamıyor bile. “Jude” dediğini duyuyor Andy’nin yumuşakça, yalvarır gibi. “Keşke ömür boyu devam edebilsem diyorum, se-

nin için. Bunu istememin tek sebebi sensin. Ama yoruldum. Altmış iki yaşına geldim, kendime söz vermiştim altmış beş olmadan emekliye ayrılacağım diye. Bunun...”

Ama sözünü kesiyor. “Andy” diyor, “elbette istediğin zaman emekliye ayrılabilirmelisin. Bana açıklama borcun yok. Senin adına çok sevindim. Cidden. Seni özleyeceğim sadece. O kadar. Bana çok büyük iyiliğin dokundu.” Soluklanıyor. “Sana bağımlıyım hatta” diyor sonunda.

“Jude” diye lafa giriyor Andy, devamını getiremiyor. “Ben hep dostun kalacağım Jude. Tıbben olsun, başka şekillerde olsun hep yardımına koşacağım. Ama sana, birlikte yaşlanabileceğiniz biri lazım. Bu yeni ortak kırk altı yaşında, istersen ömrün boyunca doktorun olabilir.”

“On dokuz yıl içinde ölmem kaydıyla” dediğini duyuyor. Bir sessizlik daha. “Özür dilerim Andy” diyor hissettiği perişanlığa, yaptığı şımarıklığa şaşmış halde. Andy’nin günün birinde emekliye ayrılacağını hep biliyordu. Ama şimdi fark ediyor ki, buna kendi ömrünün vefa edeceğini hiç düşünmemiş. “Özür dilerim” diyor tekrar. “Sen bakma bana.”

“Jude” diyor Andy alçak sesle. “Ben öyle ya da böyle senin yanında olacağım. Ta ne zaman söz vermiştim sana ve sözümün arkasındayım.”

“Bak Jude” diye devam ediyor bir sessizlikten sonra. “Koy olmayacağının farkındayım. Aramızdaki hukuku bir başkasıyla yakalayamayacağını da biliyorum. Kendimi beğenmişlikten değil, bir başkasının seni bütünüyle anlayamayacağını düşündüğümden. Ama elimizden geldiği kadar yaklaşırız oraya. Üstelik kim sevmez ki seni?” Andy yine gülümüyor ama o yine karşılık veremiyor. “Her neyse, gelip bu yeni elemanla tanışmanı istiyorum. İsmi Linus. İyi bir doktor, daha da önemlisi iyi bir insan. Ben ona senin hakkında özel hiçbir şey anlatmayacağım. Sadece gelip tanışmanı istiyorum, olur mu?”

Bunun üzerine ertesi hafta yine muayenehaneye gidiyor ve içerde kısa boylu, yakışıklı, gülüşü Willem'inkini hatırlatan bir adam daha var. Andy onları tanıştırıyor, el sıkışıyorlar. "Ününü çok duydum Jude" diyor Linus. "Nihayet tanıştığımıza sevindim."

"Ben de" diyor. "Ayrıca tebrikler."

Andy onları baş başa bırakıyor konuşmaları için, onlar da, ortam kör randevuya döndü diye şakalaşarak konuşuyor. Linus'a sadece ampütasyon anlatılmış; kısaca konuşuyorlar, operasyondan önceki osteomiyelit konusunu açıyorlar. "O tedaviler bitiriyor insanı" diyor Linus ama bacaklarını kaybettiği için üzüntüsünü dile getirmiyor, bu da hoşuna gidiyor. Linus, Andy'nin daha önce sözünü ettiği bir özel klinikte hekimdi; Andy'ye çok saygı duyduğu ve onunla çalışacak olmaktan ötürü heyecanlandığı belli.

Linus'ın hiçbir falsosu yok. Sorduğu sorulara ve gösterdiği saygıya bakarak, iyi bir doktor ve muhtemelen iyi bir insan olduğunu anlayabiliyor. Fakat aynı zamanda Linus'ın karşısında hiç soyunamayacağını da biliyor. Andy'yle yaptığı konuşmaları bir başkasıyla yapabileceğini aklı almıyor. Başka herhangi birinin bedenine, korkularına onun kadar rahat uzanabildiğini hayal edemiyor. Birinin vücudunun yeni halini göreceğini düşününce titreme geliyor: Ameliyattan beri kendi bedenine sadece bir kere baktı. Linus'ın yüzünü, ürpertici derecede Willem'e benzeyen tebessümünü inceliyor ve Linus'tan sadece beş yaş büyük olmasına rağmen kendini yüzyıllarca yaşlıymış, kuruyup dağılmış, insanın bir bakış atıp tekrar üstünü örteceği bir şeymiş gibi hissediyor. "Alın bunu" diyecekler sanki; "hurda bu."

Yapması gereken konuşmaları, yapması gereken açıklamaları düşünüyor: Sırtı, kolları, bacakları, hastalıkları hakkında. Kendi korkularından ve tedirginliklerinden yılmış vaziyette ama her şeye rağmen onlardan uzak tutamıyor ken-

dini. Linus'ın dosyasını sayfa sayfa karıştırdığını, Andy'nin onlarca yıl boyu kesikleri, yaraları, ilaçları, enfeksiyonları hakkında tuttuğu notları incelediğini hayal ediyor. İntihar girişimi ve Andy'nin Dr. Loehmann'la görüşmesi için harcadığı çabalar da orada. Andy'nin tüm bunları kaydettiğini biliyor, ne kadar titiz olduğunun farkında.

“Birine anlatman lazım” derdi Ana, o da büyüdükçe bu sözü kelime anlamıyla yorumlamaya karar verdi: “Bir” kişiye. Bir gün, bir şekilde, bunları tek bir kişiye anlatmanın bir yolunu bulacağını düşündü. Sonra güvendiği birini bulmuş, ona anlatmış, ardından o kişi ölmüştü ve şimdi hikâyesini sil baştan anlatacak gücü bulamıyordu kendinde. Öte yandan herkes hayatını –tüm gerçekliğiyle hayatını– tek bir kişiye anlatmaz mıydı? Elbiselerini bedeninden, derisini kemiğinden ayırmayı andıran bu anlatma uğraşına bir daha başlaması, pespembe fare yavrusu gibi narin kalana kadar tekrarlaması kaç kez istenebilirdi? İşte bu yüzden başka bir doktoru olmayacağını biliyor. Elinden geldiği kadar, Andy'nin kabul ettiği kadar Andy'yi görmeye devam edecek. Ondan sonrasını da o zaman düşünecek. Şimdilik hayatı, mahremiyeti hâlâ ona ait. Şimdilik başka kimsenin bilmesi gerekmiyor. Akıllı Willem'le –onu hayalinde canlandırmak, sesini ve yüzünü aklına kazımak, yanında tutmakla– o kadar meşgul ki, geçmişi ona hiç olmadığı kadar uzak şimdi: Bir gölün ortasında, su yüzünde kalmaya çalışıyor ve kıyıya dönüp tekrar hatıraları arasında yaşamayı düşünecek hali yok.

O gece Andy'yle yemeğe çıkmak istemiyor ama Linus'a veda edip gidiyorlar. Suşi lokantasına suskun giriyorlar, suskun oturuyorlar, sipariş verip suskun bekliyorlar.

Nihayet Andy “Nasıl buldun?” diye soruyor.

“Willem'e benzettim biraz” diyor.

“Sahi mi?” diyor Andy, o da omuz silkiyor.

“Uzaktan” diyor. “Gülümsemesi benziyor.”

“Ha” diyor Andy. “Olabilir. Benziyor hakikaten.” Bir sessizlik daha oluyor. “Peki nasıl buldun? İlk karşılaşmada anlamamanın zor olduğunu biliyorum ama sence anlaşılabileceğin biri mi?”

“Sanmıyorum Andy” diyor bir süre sonra, Andy’nin hayal kırıklığını hissediyor.

“Neden Jude? Nesini beğenmedin?” Ama cevap vermiyor, Andy de sonunda iç geçiriyor. “Üzüldüm” diyor. “Seni rahat hissettirir, en azından bir düşünürsün diye umuyordum. Yine de düşünür müsün? Belki bir şans daha verirsin. Bu arada tanışmanı istediğim biri daha var, Stephan Wu. Ortopedist değil ama olmasına gerek de yok, çalıştığım en iyi dahiliyecilerden biri. Bir de şey var...”

“Tanrım, yeter Andy” diyor ve sesinde, taşıdığını hiç bilmediği bir öfkeyi işitiyor. “Yeter.” Başını kaldırıp Andy’nin üzgün yüzünü görüyor. “Çok mu istiyorsun benden kurtulmayı? Bir nefes aldırılmaz mısın bana? Biraz sindirme izin versen olmaz mı? Benim için ne kadar zor olduğunu anlamıyor musun?” Yaptığının nasıl bir bencillik, mantıksızlık, benmerkezcilik olduğunun farkında, çok da utanıyor ama kendine engel olamıyor, masaya çarparak ayağa kalkıyor. “Beni rahat bırak” diyor. “Benim yanımda olamayacaksan, beni rahat bırak.”

“Jude” diyor Andy ama masanın yanından geçti bile, o sırada garson geliyor yemeklerle, Andy’nin küfrü bastığını duyuyor, cüzdanına uzandığını görüyor ve sendeleyerek dışarı atıyor kendini. Cumaları Andy’ye arabayla kendisi geldiği için Ahmed izinli, fakat şimdi Andy’nin muayenehanesinin önünde duran arabaya dönmek yerine taksi çeviriyor ve Andy yetişmeden hemen biniyor.

O gece telefonları kapatıyor, ilaçlarını yutup sürünerek yatağa giriyor. Ertesi gün uyanınca JB ve Richard’a mesaj yazarak iyi olmadığını, yemeklere gelemeyeceğini söylüyor,

tekrar haplanıp pazartesiye kadar uyuyor. Pazartesi, salı, çarşamba, perşembe. Andy'nin hiçbir telefonuna, mesajına, e-postasına cevap vermedi; artık öfkeli değil sadece utanıyor olsa da bir özür daha dilemeye, kendi kalpsizliğiyle yüzleşmeye, kendi zayıflığını görmeye tahammülü yok. "Korkuyorum Andy" demek istiyor. "Sensiz ne yaparım ben?"

Andy tatlı sever; perşembe günü sekreterine Andy'nin en beğendiği şekerden saçma büyüklükte bir çikolata siparişi verdiriyor. "Not yazılsın mı?" diye soruyor sekreteri, başını sallıyor. "Hayır" diyor, "adım yeter." Sekreter başıyla tamam deyip çıkacakken geri çağırıyor onu, bir not kâğıdı koparıp *Çok mahcubum Andy, lütfen beni affet. Jude* yazıp eline tutuşturuyor.

Ama ertesi akşam Andy'ye gitmiyor; habersiz gelen Harold'a yemek hazırlamak için eve dönüyor. Geçen bahar Harold'ın okuldaki son dönemi idi, bunu da eylül ayı gelece kadar idrak edememişti. Harold emekli olduğunda, ona Julia'nın emekliliğinde verdikleri gibi bir parti vermeyi, Willem'le hep düşünmüşlerdi. Ama unutmuş ve hiçbir şey yapmamıştı. Sonra hatırladı ama yine bir şey yapmadı.

Yorgun. Harold'ı görmek istemiyor. Ama yine de, yemeyeceğini bildiği halde yemek hazırlıyor, Harold'a servis ediyor, kendisi de karşısına oturuyor.

"Sen aç değil misin?" diye soruyor Harold, başıyla hayır diyor. "Öğle yemeğini beşte yedim" diyor ama yalan. "Sonra yerim."

Harold'ın yemesini izlerken yaşlandığını, ellerinin bebek teni gibi yumuşak, pürüzsüz hale geldiğini görüyor. Harold'ın tanıştıkları zamanki yaşından bir, sonra iki, şimdi altı yaş büyük olduğunu gitgide daha çok anlıyor. Fakat bunca yıla rağmen Harold onun gözünde kırk beş yaşından inatla gün almadı; değişen ise onun kırk beş yaş algısı oldu. Bunu kendine itiraf ederken utanıyor ama Harold'dan uzun ya-

şayacağına dair bir ihtimal, hem de güçlü bir ihtimal olduğunu yeni yeni düşünmeye başladı. Zaten hayal ettiğinden uzun yaşamış durumda; daha da uzun yaşaması mümkün değil mi?

Otuz beş yaşına bastığında yaptıkları bir konuşmayı hatırlıyor. “Yolun yarısı eder” demişti, Harold da gülmüştü.

“Sen daha gençsin” demişti. “Çok gençsin hem de Jude. Yetmişinde ölecekse, yolun yarısı de. Ama bence çok hazırlık yapma. Hiç cenazene katılacak havamda değilim.”

“Sen doksan beş olacaksın” dedi. “O yaşına kadar yaşayacaksın yani.”

“Yaşamak ne kelime, zimba gibi olacağım, etrafımda balıketi, genç hemşireler, hiç öyle uzun uzadıya cenaze havası dinleyemem.”

Nihayet gülümsemişti. “Bu balıketi kadronun maaşlarını kim ödeyecek?”

“Sen ne güne duruyorsun?” dedi Harold. “Boşuna mı o kadar ilaç şirketinin avukatlığını yapıyorsun?”

Ama şimdi bunların olamayacağından endişeli. Bırakma beni Harold diyor içinden ama ruhsuz, boş bir yakarış, kabul olacağına dair bir umudu yok, ezberden söylenmiş daha çok. Bırakma beni.

“Bir şey söylemedin” diyor şimdi Harold, o da ortama dönüyor.

“Pardon Harold” diyor. “Aklım başka yerdeydi.”

“Fark ettim” diye cevap veriyor Harold. “Diyordum ki: Julia’yla şehirde daha çok kalmayı düşünüyoruz, temelli buradaki daireye geçmeyi planlıyoruz.”

Gözlerini kırpıştırıyor. “Buraya mı yerleşeceksiniz yani?”

“Cambridge’deki evi kapatmayacağız” diyor Harold, “ama evet. Sonbaharda Columbia’da bir seminer dersi verebilirim, burada yaşamayı da seviyoruz zaten.” Ona bakıyor. “Sana yakın oturmak da iyi olur diye düşündük.”

Bu konuda ne düşüneceğini bilemiyor. “Oradaki hayatınız ne olacak?” diye soruyor. Haber tadını kaçırdı; Harold’la Julia Cambridge’i çok severler, bırakabileceklerini hiç düşünmemişti. “Laurence’la Gillian ne olacak?”

“Laurence’la Gillian her dakika şehirde, diğerleri de öyle.” Harold yine süzüyor onu. “Pek sevinmedin sanki Jude.”

“Affedersin” diyor başını öne eğip. “Benim için buraya taşınıyormuşsunuz gibi geldi de.” Sessizlik oluyor. “Haddimi aşırıysam özür dilerim” diyor sonunda, “ama gerçekten benim için taşıyorsanız yapmayın Harold. İdare ediyorum. İyiyim ben.”

“İyi misin gerçekten?” diye soruyor Harold usulcacık, o ise aniden kalkıyor, hızla mutfağın yanındaki tuvalete geçip klozete oturuyor ve yüzünü avuçlarına bastırıyor. Harold’ın kapıda beklemekte olduğunu farkında ama kendisi de bir şey demiyor, Harold da. Dakikalar sonra kendine gelebildiğinde kapıyı açıyor, bakışıyorlar.

“Ben elli bir yaşımdayım” diyor Harold’a.

“Bu ne demek şimdi?” diye soruyor Harold.

“Kendi başımın çaresine bakabilirim demek” diyor. “Birinin yardımına ihtiyacım yok demek.”

Harold iç geçiriyor. “Jude” diyor, “yardıma, insanlara ihtiyaç duymanın son kullanma tarihi olmaz. Belli bir yaşa geldiğinde sona ermez bu.” Yine sessiz kalıyorlar. “Çok zayıfsın” diyor Harold, o cevap vermeyince de, “Andy ne diyor?” diye soruyor.

“Bu konuşmaya devam edemeyeceğim” diyor sonunda hırıltılı, zorlanan bir sesle. “Edemem. Sen de edemezsin Harold. Tek yaptığım seni hayal kırıklığına uğratmış gibi hissediyorum ve çok üzgünüm bunun için, her şey için çok üzgünüm. Ama uğraşıyorum. Elimden geleni yapıyorum. Yetmiyorsa da, üzgünüm.” Harold araya girmeye çalışıyor ama bırakmıyor. “Ben buyum işte. Bu kadarım Harold. Sana

bu kadar dert olduğum için üzgünüm. Emekliliğini berbat ettiğim için üzgünüm. Daha mutlu olamadığım için üzgünüm. Willem'i unutamadığım için üzgünüm. Saygı duymadığın bir iş yaptığım için üzgünüm. Bu kadar değersiz biri olduğum için üzgünüm." Ne dediğini de bilmiyor artık, ne hissettiğini de: Kendini kesmek, yok olmak, yatıp bir daha kalkmamak, kendini uzay boşluğuna fırlatmak istiyor. Kendinden nefret ediyor, kendine acıyor; kendine acıdığı için kendinden nefret ediyor. "Artık git" diyor. "Artık gitsen iyi olur."

"Jude" diyor Harold.

"Lütfen git" diyor. "Lütfen. Çok yorgunum, yalnız kalmak istiyorum. Lütfen yalnız bırak beni." Harold'a arkasını dönüp onun uzaklaştığını duyana kadar bekliyor.

Harold gittikten sonra asansörle çatıya çıkıyor. Burada göğüs hizasında bir taş duvar var çepeçevre, ona yaslanıp serin havayı içine çekiyor, ellerini titremesi dursun diye duvarın üstüne bastırıyor. Willem'i ve Willem'le geceleri bu çatıda durup bir şey konuşmadan başkalarının evlerine baktıklarını hatırlıyor. Çatının güney tarafından Lispenard Sokak'taki eski evlerinin çatısını ucu ucuna görebiliyorlardı, kimi zaman sadece çatıyı değil kendilerini de içinde görebildiklerini, eski halleri gündelik hayatlarını tiyatro gibi oynarken onları izlediklerini hayal ederlerdi.

"Zaman-uzay sürekliliğinde kırılma olmuş" derdi Willem aksiyon kahramanı sesiyle. "Burada yanımdasın ama *seni o fare deliğinde dolanırken görebiliyorum*. Hale bak St. Francis: *Aklın alıyor mu burada olanları?!*" O zamanlar hep gülerdi ama şimdi hatırlayınca gülemiyor. Bugünlerde tek zevki Willem'i düşünmek, ama aynı düşünceler onu en derin kederlere de sürüklüyor. Willem'in varlığını, onunla hayatını Lucien gibi kökten unutabilmek istiyor.

Çatıda dururken ne yapmış olduğunu düşünüyor. Akılsızca davrandı. Yine ona yardım etmek isteyen, minnettar oldu-

ğu, borçlu olduğu, derinden sevdiği birine sinirlendi. Neden böyle yapıyorum diye hayıflanıyor. Cevabı yok.

Bırak iyileşeyim diyor. *Bırak iyileşeyim ya da bırak bitireyim.* Çeşitli kapıların olduğu beton bir odada durmuş tek tek kapıları kapattığını, kendini içeriye kısırdığını, çıkış şansını kendi eliyle teptiğini hissediyor. Peki neden yapıyor bunu? Neden nefret ettiği, korktuğu bu yere kısıyor gidebileceği başka yerler varken? Bu, diyor içinden, başkalarına bağımlı olmanın diyeti: Tek tek bırakacaklar onu ve yine yalnız kalacak, fakat bu sefer daha kötü olacak çünkü bir zamanlar daha iyi olduğunu hatırlayacak. Hayatının geriye gittiğini hissediyor bir kez daha, giderek küçüldüğünü, beton duvarların yaklaşıp yaklaşıp ona ancak çömecek kadar yer bıraktığını; çünkü uzanırsa, tavan tepesine inip onu boğacak.

Yatmadan Harold'a bir not yazıp davranışı için özür diliyor. Cumartesi boyunca çalışıp pazar bütün gün uyuyor. Ve yeni bir hafta başlıyor. Salı günü Todd'dan bir mesaj alıyor. Davaların ilkinde astronomik bir rakamla uzlaşmaya gidildi, fakat Todd bile kutlayalım demeyecek kadar iyi tanıyor onu. Telefon ve e-posta mesajları kısa ve net: Uzlaşmayı kabul eden şirketin adı, teklif edilen rakam ve kısaca "tebrikler."

Çarşamba günü gönüllü çalıştığı sanatçı örgütüne gitmesi lazım ama merkeze inip JB'yle retrospektif sergisinin hazırlanmakta olduğu Whitney'de buluşuyor. Bu sergi, hayali kalmış geçmişten bir başka hatıra: İki yıldır planlanıyor neredeyse. JB bu sergiden ilk söz ettiğinde, Greene Sokak'ta üçü küçük bir parti vermişlerdi.

"Bu ne demek farkındasın değil mi JB?" diye sormuştu Willem, JB'nin ilk sergisinden alınan ve salonlarında yan yana asılı iki resmi göstererek –*Willem ve Kız* ile *Willem ve Jude, Lispenard Sokak, II*. "Sergi kapanır kapanmaz bunlar doğruca Christie's yolcusu." Herkes gülmüştü, en çok da gururla, mutlulukla, bir oh çekerek JB.

O parçaların yanı sıra, kendisinin “Saniyeler, Dakikalar, Saatler, Günler” sergisinden aldığı *Willem, Londra, 8 Ekim, 9:08*, Willem’in aldığı *Jude, New York, 14 Ekim, 7:02* ve “Tanıdığım Herkes”, “Narsistin Özyıkım Güncesi” ve “Kurbağa ve Murbağa” sergilerinden alınan parçalar, bazıları üniversiteden beri onlarda bulunan çizimler, tablolar, eskizler hep Whitney sergisinde olacak, daha önce sergilenmemiş işleriyle birlikte.

Aynı anda JB’nin galerisinde başlayacak bir sergide de yeni işleri sergilenecek; üç hafta önce JB’nin Greenpoint’teki stüdyosuna giderek gördü bunları. Serinin adı “Altın Yıldönümü” ve JB’nin anne ve babasının o doğmadan önceden başlayıp muhayyel bir geleceğe uzanan, hep birlikte oldukları, beraber yaşlandıkları tablolardan oluşuyor. Gerçekte JB’nin annesi ve teyzeleri hayatta ama tablolarda otuz altı yaşında ölmüş babası da öyle. Seride sadece on altı tablo var, çoğu JB’nin önceki işlerinden küçük ölçekte ve JB’nin stüdyosunda dolaşıp evcimen fantezilerini irdelerken –altmış yaşındaki babası elma soyarken annesi sandviç yapıyor; yetmiş yaşındaki babası oturmuş gazete okurken arkada annesinin bacakları merdivenden inerken görülüyor– kendi hayatının da ne olduğunu, ne olabileceğini görmeden yapamadı. Kendisinin Willem’le hayatında eksik bulduğu tam da bu sahnelerdi, görünüşte önemsiz, sıradan, geçici olup gerçekte boşluğu hiç doldurulamayan anlar.

Portrelerin aralarında, JB’nin anne ve babasının birlikte hayatını şekillendiren nesnelerin resmedildiği ölü doğalar vardı: Bir yatakta iki yastık, ikisi de yoğurda ters kaşık bastırılmış gibi çökmüş; birinin ağzında uçuk pembe ruj lekesi olan iki kahve fincanı; ergen JB’nin babasıyla çektiği çerçeveli fotoğrafın tablosu; JB’nin bu resimlerdeki tek sahnesi. Bu resimlere bakınca, JB’nin birlikte hayatı, onun hayatını, evin içindeki her şeyin –Willem’in kirli sepetinin kena-

rına atılmış eşofmanı, Willem'in lavabonun kenarındaki bardakta bekleyen diş fırçası, Willem'in kadranı kazada kırılmış, komodinde duran kol saati- totemleşmiş, yalnız onun okuyabildiği yazıtlar haline gelmiş olduğunu böyle mükemmel kavramasına bir kez daha hayret etti. Fener Köşkü'nde Willem'in tarafında duran komodin, istemeden de olsa mabe-de dönüşmüştü; son içtiği bardak, son zamanlarda taktığı siyah çerçeveli gözlük, son okuduğu, hâlâ yüz üstü ortasından ayırık duran kitap.

"Ah, JB" deyip iç geçirdi, bir şeyler daha söylemek istiyordu ama yapamadı. JB teşekkür etti buna rağmen. Birlikteyken daha az konuşuyorlardı; JB artık böyle biri mi olmuştu, yoksa onun yanındayken mi böyle biri oluyordu, bilmiyordu.

Şimdi müzenin kapısını vuruyor ve JB'nin stüdyo asistanlarından biri içeri alıyor onu, JB'nin en üst kattaki yerleşimi kontrol etmekte olduğunu ama kendisinin altıncı kattan başlayıp eserleri inceleyerek yukarı çıkmasının daha iyi olduğunu söylüyor, o da öyle yapıyor.

Bu kattaki galeriler JB'nin ilk işlerine, hatta çocukluk çalışmalarına ayrılmış, pek çok çerçeveli çocukluk çizimi var, hatta birinde matematik sınav kâğıdının üzerine kurşunkalemle sınıf arkadaşlarını çizmiş; sıralarına eğilmiş şeker yiyen, kuş besleyen sekiz dokuz yaşındaki çocuklar. Bunları çizeyim derken soruları çözmeyi unutmuş, sınavın tepesinde kırmızı kalemle koca bir sıfır, altında da bir not var: "Sayın Bayan Marion, sorunumuzu görüyorsunuz. En kısa zamanda ofisime bekliyorum. Saygılarımla, Jamie Greenberg. Not: Oğlunuz inanılmaz bir yetenek." Buna bakarken gülümsüyor ve uzun zamandır ilk kez gülümsediğini hissediyor. Salonun ortasında bir kaidede duran akrilik küpün içinde "Gün-delik" sergisinden bazı objelerin yanı sıra JB'nin ona geri vermediği saç kaplı saç fırçası var; hafta sonları kuaför kuaför dolaşıp kesik saçları topladıklarını hatırlayarak bir daha gülümsüyor.

Katın geri kalanında “Hood Çetesi”nden resimler var, odaları ağır ağır gezip Malcolm’un, kendisinin, Willem’in resimlerine bakıyor. Şurada Lispenard Sokak’taki yatak odalarının, yataklarına oturmuş dosdoğru JB’nin objektifine bakmışlar, Willem hafifçe gülümsüyor; burada masada oturuyorlar, kendisi bir dosya üzerinde çalışıyor, Willem kitap okuyor. Burada partideler. Burada bir başka partideler. Burada onun yanında Phaedra var; şurada Willem’in yanında Richard. Burada Malcolm ablasıyla, şurada Malcolm anne ve babasıyla. Burada *Sigaralı Jude* var, şurada ise *Jude, Hastalık-tan Sonra*. Şu duvarda, resimlerin tükenmezkalemle, mürekkeple yapılmış eskizleri duruyor. Burada resimlere ilham veren fotoğraflar var. Şuradaki, *Sigaralı Jude* resminin kaynağı olan fotoğraf: Yüzündeki ifadeyle, omuzlarındaki çökkünlükle kendine bile yabancı ama bir o kadar da tanıdık.

Katların arasındaki merdivenlere boydan boya ara parçalar, JB’nin esas işlerinin arasına sıkıştırdığı çizimler, küçük tablolar, eskizler ve denemeler asılmış. Evlat edinildiği dönemde JB’nin Harold ve Julia için yaptığı portresini görüyor, kendisinin Truro’da, Cambridge’de çizimlerini, Harold’la Julia’nın resimlerini. Şurada dördü var, burada JB’nin annesi, teyzeleri ve anneannesi; şurada Büyük Şefle Bayan Irvine, burada Flora; şurada Richard, Ali, Henry Young’lar, Phaedra.

Bir üst kat: “Tanıdığım Herkes Sevdiğim Herkes Sevmediğim Herkes Seviştiğim Herkes”; “Saniyeler, Dakikalar, Saatler, Günler.” Arkasında sergi kurma görevlileri vızır vızır doluyor, beyaz eldivenleriyle tabloları düzeltip iki adım geri çekilerek bakıyorlar. Bir kez daha merdiven çıkıyor. Bir kez daha başını kaldırıyor ve yine kendi çizimlerini görüyor: Bir portresi; ayakta dururken, tekerlekli sandalyede, Willem’le, yalnız başına resimleri. Bunlar JB’nin konuşmadıkları dönemde, o JB’yi hayatından çıkarmışken yaptığı resimler. Başkalarının resimleri de var ama daha çok onunkiler, bir

de Jackson. Jackson'la ikisi dama tahtası gibi dizilmişler duruyor. Onun resimleri uçar, geçici, karakalem veya suluboya. Jackson'ın resimleri ise akrilik, kalın hatlı, daha dağınık, öfkeli. Bir resmi ise kartpostal boyunda, daha dikkatli bakınca kâğıda önce bir şey yazılmış sonra silinmiş olduğunu fark ediyor. "Sevgili Jude" kısmını okuyabiliyor, "lütfe bu..." ama gerisi yok. Nefesi daralarak dönüyor ve intihar girişiminden sonra hastanede yatarken JB'nin gönderdiği suluboya kamelyaları görüyor.

Bir üst kat: "Narsistin Özyıkım Güncesi." Bu, JB'nin ticari açıdan en başarısız sergisiydi, sebebi de anlaşılıyor: Her biri öfke ve kendinden nefret kusan bu resimlere bakınca insan saygı duyuyor belki ama dayanılmaz bir rahatsızlık da hissediyor. Resimlerden birinin adı *Marsık*; diğerleri *Soytarı*; *Şaklaban*; *Şamaroğlanı*. Her birinde JB kara parlak teni, sararmış ve pörtlemiş gözleriyle, rengi kaçmış dişetlerini göstere göstere dans edip soytarılık yaparken, fondan Jackson ve arkadaşları Goyavari kahverengiler ve griler içinden çıkıp onu yuh alıyor, alkış tutup parmak uzatarak kahkaha atıyor. Bu serinin son tablosu olan *Şebekler Bile Efkârlanı*'da JB, kafasında kan kırmızı fes, kırmızı apoletli ceket, bacakları çıplak halde boş bir depoda tek ayak üstünde zıplıyor. Bu katta biraz uzun kalarak resimlere bakıyor, gözlerini kırıştırıyor, boğazı düğümleniyor, ardından son kez merdivenlere yöneliyor.

Derken üst kata çıkıyor, başkaları da var, bir süre kenarda bekleyip JB'nin küratörler ve galeri sahibiyle gülerek, hararetleli hararetleli konuşmasını izliyor. Bu galerilerde çoğunlukla "Kurbağa ve Murbağa"dan resimler var, dolaşırken resimleri değil, bunları ilk gördüğü zaman yaşamakta olduklarını düşünüyor: JB'nin stüdyosundaydı, Willem'le daha yeni başlamışlardı, duygu yoğunluğuyla baş edebilmek için ikinci bir kalbi, ikinci bir beyni çıkacaktı gibi hissediyordu, hayatının mucizesiydi.

Resimlerden birine bakarken JB onu fark edip yanına geliyor, o da JB'ye sıkı sıkı sarılıp onu tebrik ediyor. "Seninle çok gurur duyuyorum JB" diyor.

"Sağol Judy" diyor JB gülümseyerek. "Ben de kendimle duyuyorum, iyi mi?" Sonra gülümsemesi donuyor. "Keşke onlar da burada olsaydı" diyor.

Başını sallıyor. "Keşke" diyebiliyor ancak.

Bir süre konuşmuyorlar. Sonra "Gel bak" diyor JB, onu elinden tutup salonun öbür ucuna götürürken galeri sahibinin önünden geçiyorlar, o da elini sallıyor, daha açılmamış bir resim kasasını da geçtikten sonra, baloncuklu naylonun dikkatle kesilip alınmakta olduğu bir tuvalin önünde duruyorlar. JB tam karşısına geçiriyor onu, naylon söküldüğünde ise bunun Willem'in resmi olduğunu görüyor.

Tablo büyük değil, doksana bir yirmi boyutlarında, yatay duruyor. JB'nin yıllardır yaptığı en gerçekçi resim, renkleri yoğun ve zengin, Willem'in saçlarını oluşturan fırça darbeleri kıl inceliğinde. Resimdeki Willem, ölümünden hemen önceki haline benziyor: Willem'i *Sahnedeki Dansçı*'nın çekimlerinden önceki veya sonraki birkaç ayda görür gibi oluyor, saçları normalinden daha uzun ve koyu renkli. Çekimden sonra olması gerektiğine karar veriyor çünkü üstündeki manolya yaprağı rengi kazağı, ziyarete gittiğinde ona Paris'ten aldığını hatırlıyor.

Resimden gözlerini ayırmadan geri çekiliyor. Resimde Willem'in gövdesi izleyiciye dönük ama yüzü sağa baktığı için neredeyse profilden çizilmiş, birine veya bir şeye doğru eğilmiş, gülümsüyor. Willem'in gülüşünü tanıdığı için, resimde Willem'in sevdiği bir şeye baktığını, o anda mutlu olduğunu biliyor. Tuvalin büyük kısmını Willem'in yüzü ve boynu kaplıyor; her ne kadar fon net değilse de, JB'nin ılık ve gölge çizimlerine bakarak Willem'in evdeki yemek masasında oturmakta olduğunu anlıyor. Willem'in adını söylese,

resimdeki yüz ona dönüp cevap verecekmiş gibi hissediyor; sanki elini uzatıp tuvali okşarsa, parmaklarına Willem'in saçları, uzun kirpikleri değecek.

Tabii bunu yapmıyor, başını kaldırıyor ve JB'nin ona kederle gülümsediğini görüyor. "Plaketi takıldı bile" diyor JB, o da ağır adımlarla tablonun asılı olduğu duvara gidip okuyor –*Willem, Jude'un Hikâye Anlatmasını Dinlerken, Greene Sokak*– ve aniden soluğu kesiliyor; kalbi soğuk ve gevşek bir çamurdan, adeta kıymadan da, sıkışıp top olurken parçalar dökülüp ayaklarının dibine düşüyor.

Gözleri kararıyor. "Oturmam lazım" diyor ve JB onu tablonun asılı olduğu duvarın yanındaki dar girintiye götürüyor. Kasalardan birine yaslanıp elleriyle dizlerinden destek alıyor ve başını öne eğiyor. "Affedersin" diyebiliyor güçlkle. "Kusura bakma JB."

"Bu sana" diyor JB usulca. "Sergi bitince senin olacak Jude."

"Teşekkür ederim JB" diyor. Zorlanarak ayağa kalkarken içinin çalkalandığını hissediyor. Bir şeyler yemem lazım diye düşünüyor. En son ne zaman yedi? Kahvaltı olabilir ama dün. Başında ve sırtında hissettiği dalgalanma dursun, kendini dengelesin diye kasaya tutunuyor; bu uçup gitme, aşırı coşku halini son zamanlarda sık sık yaşamaya başladı. *Götür beni bir yere* dediğini duyuyor içinde bir sesin, ama bunun kime söylendiğini de, nereye gitmek istediğini de bilmiyor. *Al beni, götür*. Kollarını kavuşturmuş bunu düşünüürken, JB onu ansızın omuzlarından tutup dudaklarından öpüyor.

Sertçe geri çekiliyor. "Ne yapıyorsun sen?" deyip ağzını elinin tersiyle silerek geriye doğru sendeliyor.

"Özür dilerim Jude, kötü bir niyetim yoktu" diyor JB. "Bir an çok... üzgün gördüm de seni."

"Karşılığı bu mu yani?" diye çemkiriyor JB'ye, JB ise ona doğru bir adım atıyor. "Sakın dokunma bana JB." Fonda müze görevlilerinin, galeri sahibinin, küratörlerin konuşmaları-

nı duyuyor uzaktan. Bir adım daha atıp duvarın dibine geliyor. Bayılacağını sanıyor ama bayılmıyor.

“Jude” diyor JB, sonra yüzü değişerek bir daha, “Jude?” diyor.

Ama uzaklaşıyor ondan. “Yaklaşma bana” diyor. “Dokunma sakın. Git başımdan.”

“Jude” diyor JB alçak sesle, peşinden geliyor, “iyi görünüyorsun. Bırak sana yardım edeyim.” Ama yürümeye, JB’yle mesafesini korumaya devam ediyor. “Özür dilerim Jude” diyor hâlâ JB. “Çok özür dilerim.” İnsanların toplu halde salonun diğer tarafına geçtiklerini, onun gitmekte, JB’nin de peşinden gelmekte olduğunu fark bile etmediklerini görüyor; sanki yoklar orada.

Asansöre yirmi adım kaldı diyor içinden; on sekiz adım, on altı, on beş, on dört. Zemin yalpalayarak dönen bir topaç sanki ayaklarının altında. On, dokuz, sekiz. “Jude” diyor çenesini kapatamayan JB, “bırak da yardım edeyim. Niye konuşmuyorsun benimle?” Asansöre vardı; düğmeye avucunun içiyle vurup sırtını duvara yaslayarak ayakta kalabilmek için dua ediyor.

“Uzak dur benden!” diye hırlıyor JB’ye. “Bulaşma bana.”

Asansör geliyor, kapılar açılıyor. İçeri yürüyor. Adımları farklı artık: Yine sol ayağıyla başlıyor, normalden de fazla kaldırıyor ayağını, sakatlığının bir sonucu bu, değişmeyecek. Fakat sağ ayağını sürümüyor artık, protezlerinin hareket kabiliyeti kendi ayaklarına göre çok daha iyi olduğundan, ayağının yerden kalkışını, yere tekrar kısım kısım, güzelce, kuvvetle bastığını hissediyor.

Ama yorgunken, heyecanlıyken eski yürüyüşüne döndüğünü, ayaklarının yere sarsakça vururken sağ bacağının ardından süründüğünü fark ediyor. Asansöre girerken de çelik ve fiberglastan bacaklarının daha hassas ve incelikli kullanılmak üzere yapıldığını unutup tökezleyerek düşüyor. “Ju-

de!” diye bağırdığını duyuyor JB’nin ve bir an gözleri kararıyor, tekrar açıldığında insanların JB’nin sesini duyarak ona doğru yürümekte olduklarını görüyor. JB’nin ona tepeden bakmakta olduğunu da görüyor ama ifadesini çözemeyecek kadar bitkin. *Willem, Jude’un Hikâye Anlatmasını Dinlerken* diyor içinden ve tablo gözünün önünde belirmeye başlıyor: Willem’in yüzü, Willem’in tebessümü, ama Willem ona bakmıyor, başka yere bakıyor. Ya resimdeki Willem aslında onu arıyorsa diye düşünüyor. Ansızın içinden tablonun sağında durmak, Willem’in görüş açısı içinde bir sandalyeye oturmak, o tabloyu hiç yalnız bırakmamak geliyor. Willem şurada, konuşmayıp sadece dinleyerek sonsuza dek hap solmuş durumda. Kendisi ise burada, hayatın içinde, o da hapis. Tablosunda yapayalnız duran, boş müzede gecelerce onun bir hikâye anlatmasını bekleyen Willem’i düşünüyor.

Affet beni Willem diyor kafasının içindeki Willem’e. *Beni affet ama bırakmak zorundayım seni. Bağışla beni, gitmem şart.*

“Jude” diyor JB. Asansörün kapısı kapanırken ona elini uzatıyor.

Ama elini tutmuyor, kendi kendine kalkıp asansör kabini- nin köşesine sığıyor. İnsanlar geldi bile. Herkes ondan çok hızlı hareket ediyor. “Uzak dur benden” diyor JB’ye, o sessiz kalıyor. “Rahat bırak beni. Lütfen rahat bırak.”

“Jude” diyor JB tekrar. “Çok özür dilerim.”

Başka bir şey de diyecek oluyor ama ağzını açtığı sırada asansörün kapıları kapanıyor ve nihayet yalnız kalabiliyor.

Bilerek başlamadı, gerçekten farkında değildi ama ne yaptığıını anlayınca da bırakmadı. Kasımın ortası; sabah yüzdükten sonra Richard'ın tekerlekli sandalyeye oturabilsin diye havuzun etrafına yaptırdığı demirlere tutunup kendini yukarı çekerken dünya silinip gidiyor.

Tekrar uyandığında on dakika geçmiş oluyor. Kendini yukarı çektiği an saat altı kırk beşi, siyah lastik paspasın üzerinde, kolları sandalyeye doğru uzanmış, sırtı yerde ıslak bir iz bırakırken altı elli beş. İnleyerek oturur pozisyona geliyor, etrafın dönmesi durana kadar bekliyor ve o şekilde bir daha deniyor kendini yukarı çekmeyi, bu kez başarıyor.

İkinci olay birkaç gün sonra yaşanıyor. Ofisten eve yeni döndü, saat geç. Yaşama enerjisini Rosen Pritchard'dan aldığını gitgide daha çok fark ediyor; ofisten ayrıldığı sırada gücü de ondan ayrılıyor. Ahmed arabanın arka kapısını kapatmış anda uykuya dalıyor ve Greene Sokak'a gelene kadar da uyanmıyor. O gece karanlık ve sessiz eve girerken bir yersizlik duygusuyla sarsılıyor, duygunun şiddetinden bir an afallayıp gözlerini kırıştırdıktan sonra salondaki kanepeye geçip uzanıyor. Birkaç dakika dinlenmek istiyor tekrar ayağa kalkabilsin diye, ama gözlerini bir daha açtığında gün ağarmış, salona kurşuni ışık dolmuş oluyor.

Üçüncü olay pazartesi sabahı. Alarmdan önce uyanıyor; yatakta yatıyor olmasına rağmen etrafındaki her şey köpük

köpük bulutlara bırakılmış yarım şişe su gibi çalkalanıyor. Geçen haftalarda pazarları ilaç almasına hiç gerek kalmadı: Cumartesi JB ile yemekten dönüyor, yatağa yerleşiyor ve ertesi akşam Richard gelince uyanıyor ancak. Richard gelmezse –bu pazar gibi mesela; India’nın ailesini ziyaret etmeye New Mexico’ya gittiler– bütün gün ve bütün gece uyuyor. Hiç rüya görmüyor, hiçbir şey uyandırmıyor onu.

Olanın farkında elbette: Doğru dürüst yemek yemiyor. Aylardır böyle. Bazı günler bir meyve, bir dilim ekmekten başka bir şey yemiyor, diğer günler ağzına lokma koymuyor. Açlık grevine başlamış filan da değil; aklına gelmiyor, içi almıyor sadece. Acıkmadığı için bir şey yemiyor.

Fakat o pazartesi yiyor. Kalkıp titreye titreye aşağı iniyor. Yavaş ve beceriksizce yüzüyor. Sonra yukarı çıkıp kahvaltı hazırlıyor. Etrafına, yanındaki masada katlı duran gazetelere bakınarak yiyor. Ağzını açıyor, çatalla lokmayı atıyor, çiğniyor, yutuyor. Hareketlerini mekanikleştirmeye çalışsa da birden yaptığığın iğrençliği geliyor aklına: Ağzına bir şey sokmak, diliyle çevirmek, tükürükten macun haline gelmiş şeyi yutmak. Duruyor. Buna rağmen kendine söz veriyor: Yiyeceğim çünkü yaşıyorum ve yaşamak için yemem lazım. Ama unuttuyor, yine unuttuyor.

Derken iki gün sonra bir şey oluyor. Bedeni dağılıp havaya karışıyormuş, etten kemikten değil de sisten, buhardan yapılmış gibi varlığını silen bir yorgunlukla eve vardığı sırada karşısında Willem’i görüyor. Ağzını açıyor bir şey söylemek için, ama göz kırptığı anda Willem yok oluyor ve kollarını ona uzatmış halde sendeleyerek kalakalıyor.

“Willem” diyor boş daireye. “Willem.” Onu geri getirebileceğini düşünerek gözlerini kapatıyor, ama Willem belirmiyor.

Ertesi gün geliyor ama. Yine eve döndü. Yine gece. Yine hiçbir şey yemedi. Yatağına uzanmış, odanın karanlığına bakıyor. Bir anda Willem hologram gibi ışıltılı, hatlarından ışık

fişkırarak karşısında görünüyor ve ona bakmasa da –kapıya doğru bakıyor, o kadar dikkatli ki bakışlarını takip ederek onun gördüğü şeyi görmek istiyor, ama biliyor ki gözlerini kırpmaması, başını çevirmemesi şart yoksa Willem kaybolur– onu görmesi, onun bir biçimde varlığını sürdürdüğünü, yok oluşunun daimi bir durum olmayabileceğini hissetmesi için yeterli oluyor bu. Dayanamayıp gözünü kırptığında ise Willem tekrar kayboluyor.

Ama çok üzölmüyor çünkü artık biliyor: Yemek yemezse, açlıktan bayılmanın eşiğine gelirse halüsinasyonlar görmeye başlayacak ve Willem'i görebilecek. O gece on beş aydır ilk kez huzurla uykuya dalıyor; çünkü artık Willem'i nasıl geri getirebileceğini, Willem'i çağırma kabiliyetinin kontrolü altında olduğunu biliyor.

Evde kalıp denemeler yapmak için Andy'yle randevusunu iptal ediyor. Üst üste üç cumadır Andy'ye gitmemiş oluyor. Lokantadaki geceden beri birbirlerine nazik davrandılar, Andy Linus'ı veya bir başka doktoru gündeme getirmediyse de altı ay sonra konuyu tekrar açacağını bildirdi. "Derdim senden kurtulmak değil Jude" dedi. "Sen böyle anladıysan çok özür dilerim, gerçekten üzgünüm. Ama endişeleniyorum. Hoşlanacağın, yanında rahat edeceğini bildiğim birini bulmak istiyorum sadece."

"Biliyorum Andy" dedi. "Minnettarım da, gerçekten. Çok huysuzlaştım ve hıncımı senden çıkardım." Ama artık dikkatli olması gerektiğini biliyor: Öfkenin tadı diline geldi, kontrol altında tutması gerektiğinin farkında. Ağzından ısıran kara sinekler sürüsü gibi fırlamaya fırsat kolladığını hissediyor. Bu kadar öfkenin nerede saklandığını merak ediyor. Nasıl yok edebilir bunu? Son rüyaları hep şiddet içerikli; en sevdiği, en sevmediği insanların başına feci şeyler geliyor: Luke Birader'in vıcır vıcır aç sıçanlarla dolu bir çuvala tıklıldığını gördü; JB'nin kafasının duvarda patlayıp beyninin ça-

mur gibi dağıldığını. Rüyalarda kendisi de olay yerinde oluyor, duygusuzca izlemekle yetiniyor ve kişilerin sonunu izledikten sonra dönüp uzaklaşıyor. Uyandığında, çocukluğunda öfke nöbetlerini bastırmaya çalışırken olduğu gibi burnu kanamış, elleri titrek, yüzü çarpılmış oluyor.

Sonuçta o cuma Willem görünmüyor. Ertesi akşam JB'yle yemekte buluşmak için ofisten çıkarken başını sağa çevirdiğinde, Willem'i arabada yanında otururken görüyor. Bu kez Willem'in biraz daha net çizilmiş, daha somut olduğunu hissedip elinden geldiği kadar uzun baktıktan sonra gözlerini kırptıyor ve Willem yine kayboluyor.

Bu anlardan sonra tükenmiş oluyor ve dünyası tüm elektliğini, enerjisini Willem'i yaratmaya harcamış gibi kararıyor. Ahmed'e restorana değil eve gitmelerini söylüyor, JB'ye mesaj yazıp hastalandığını, gelemeyeceğini söylüyor. İnsanlarla randevularını hoyratça, son anda –zor yer bulunan bir lokantada rezervasyondan bir saat önce, bir galerideki buluşma saatini birkaç dakika geçtikten sonra, perde açılmadan birkaç saniye önce– iptal etme işini sık sık yapmaya başladı. Richard, JB, Andy, Harold ve Julia, onunla her hafta ısrarla iletişim kuran tek insanlar artık. Citizen'la, Rhodes'la, Henry Young'larla, Elijah'yla veya Phaedra'yla en son ne zaman konuştuğunu hatırlamıyor bile, haftalar geçmiştir. Bunu önemsemesi gerektiğini bildiği halde önemsemiyor. Umudu, enerjisi artık yenilenebilir kaynaklar değil; rezervleri kısıtlı ve olanı da Willem'i bulmak peşinde kullanmak istiyor, yakalaması çok zor, muhtemelen başarısızlığa mahkûm olsa da.

Böylece eve gidiyor, Willem'in ona görünmesini uzun uzun bekliyor. Ama görünmüyor, o da uykuya dahiyor.

Ertesi gün yatakta uykuyla uyanıklık halinde, (ona göre) Willem'in belirmesine en elverişli durumda bekliyor.

Pazartesi kendini aptal hissederek uyanıyor. *Buna bir son vermem gerek diyor kendi kendine. Hayata tekrar katılman*

lazım. Aklını kaçırmış gibi davranıyorsun. Görünmek ne demek yahu? Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu senin?

Manastırda Pavel Birader'in anlattığı, on birinci yüzyılda yaşamış Hildegard adlı rahibenin hikâyesini hatırlıyor. Hildegard'a görüşleri meşhurdu; gözlerini kapattığında etrafında ışıklı cisimler beliriyor, günleri ışık içinde yüzüyordu. Fakat Pavel Birader, Hildegard'dan çok Hildegard'ın hocası olup bir hücrede inzivaya çekilen, kendini fanilerin endişelerinden soyutlayan, yaşamayıp hayatta kalan Jutta ile ilgiliydi. "İtaat etmezseniz sizin de başınıza bu gelir" derdi Pavel ve o çok korkardı. Manastırın bahçesinde, içi yabalar, tırpanlar, dirgenler gibi şeytani cisimlerle dolu, soğuk, küçük bir alet kulübesi vardı; birader ona Jutta'yı anlattığında kendisinin de o kulübeye kapatılacağını, hayatta kalacağı kadar yemek vereceklerini, unutulmuş gibi hissetse de unutulmayacağını, ölmesine ramak kalacağını düşünürdü. Ama Jutta'nın dahi yanında Hildegard vardı. Onun yanında kimse olmayacaktı. Bunun bir gün gerçekleşebileceğini düşününce çok korkmuştu.

Şimdi yatakta yatarken eski bir şarkı mırıldanıyor ona. *"Anlamaz oldu dünya beni"* diye eşlik ediyor usulca, *"Ben ona bunca zamanımı harcadıktan sonra."*

Yaptığı saçmalığın farkında olsa da, canı yemek istemiyor. Yemek eylemi bile itici geliyor ona. İstek ve ihtiyaçların ötesine geçebilmeyi arzuluyor. Hayatını ovula ovula ok başı gibi incecik kalmış bir sabun parçası olarak görüyor, her gün bir parçasının daha eriyip gittiğini hissediyor.

Sonra kendine de itiraf etmek istemediği ama aklında yer ettiğini bildiği bir şey var: Harold'a verdiği sözden dönemez, dönmeyecek. Öte yandan yemekten, çabalamaktan vazgeçerse sonuç farklı olmayacak.

Yaptığının melodramatik, narsistlik, gerçekçilikten yoksun bir şey olduğunun farkında ve her gün en az bir kez azarlıyor

kendini. Mesele şu ki, Willem'in somut özelliklerini çağırabilmek için aksesuarlara ihtiyaç duyuyor. Willem'in sesini hatırlayabilmek için önce kayıtlı ses mesajlarından birini dinlemesi gerekiyor. Willem'in kokusunu, gömleğini koklamadan hatırlayamıyor. Bu yüzden de Willem'in değil kendi hayatının küçüklüğü ve değersizliğinin yasını tutuyormuş gibi hissediyor. Mirasını hiç aklına takmadı, daha doğrusu taktığını düşünmedi. Böyle olması da iyi çünkü geride hiçbir şey bırakmayacak: Ne binalar ne tablolar, ne filmler ne heykeller. Ne kitaplar, ne kâğıtlar, ne insanlar: Eş, çocuk zaten yok, anne baba muhtemelen olmayacak, bu gidişle arkadaş da. Yeni bir kanun bile bırakamayacak. Hiçbir şey yaratmadı. Paradan başka hiç ama hiçbir şey geçmedi eline; bir kazandığı paralar, bir de Willem'in ondan koparılması karşılığında ödenen tazminatlar. Evi Richard'a kalacak. Diğer malları bağışlanacak veya satılıp gelirleri hayır kurumlarına hibe edilecek. Resimleri müzeye, kitapları kütüphaneye, mobilyaları kim isterse ona geçecek. Sanki hiç varolmamış gibi olacak. Sevimsiz de olsa bir duygu var içinde: Sunduğu şeyin ondan zorla alınıyor olmasına rağmen en değerli olduğu zaman, motel odalarındaki zamandı çünkü orada birilerine anlam ifade eden, benzersiz biriydi. Orada bir başkası için gerçektir; onu olduğu gibi görüyorlardı. En az sahte olduğu dönemdi.

Willem'in onu cesur, yaratıcı, takdire değer biri olarak değerlendirmesine bir türlü inanamamıştı. Willem bunları söylerken utanır, biri onu dolandırıyormuş gibi hissedirdi. Kimdi Willem'in tarif ettiği bu insan? İtirafı bile Willem'in onun hakkındaki algısını değiştirememiş, hatta Willem'in saygısı azalacağına artmıştı ve bunun sebebini çözemesi de varlığından avuntu duyuyordu. İkna olmamasına rağmen, birinin onu değerli görmesi, hayatını anlamlı bulması ona devam etme gücü vermişti.

Willem'in ölümünden önceki ilkbaharda bir akşam, dördü-

nün yanı sıra Richard ve Asyalı Henry Young'la evde yemek yerlerken, Malcolm'a Sophie'yle çocuk sahibi olmama kararlarından ötürü ara sıra tutulduğu pişmanlık nöbetlerinden biri gelmiş, hepsi ona en başından beri ikisinin de çocuk istemediğini hatırlatmasına rağmen sormuştu: "Çocuk olmadan hayatımızın anlamı ne bilmiyorum. Siz hiç düşünmüyor musunuz? Hayatımızın manalı olduğunu nereden bileceğiz?"

"Kusura bakma da Mal" demişti Richard, Willem yeni şişe açarken şişenin dibini Malcolm'un kadehine doldururken, "ben alınırim bu dediğine. Çocuğumuz yok diye hayatımız daha mı az anlamlı yani?"

"Hayır" dedi Malcolm. Sonra düşündü. "Belki biraz."

"Ben eminim hayatımın anlamlı olduğundan" demişti Willem aniden, Richard da ona gülümsemişti.

"*Senin hayatın tabii anlamlı*" demişti JB. "Sen benim gibi, Malcolm, Richard ve Henry gibi değilsin, insanların gerçekten görmek *istediği* şeyler yapıyorsun."

"Niye, insanlar bizim yaptıklarımızı da görmek istiyorlar" dedi Asyalı Henry Young kırıncıca.

"New York, Londra, Tokyo ve Berlin dışındaki insanlardan söz ediyorum."

"Ha onları diyorsun. Bize ne *onlardan*?"

"Hayır" dedi Willem gülüşmeleri bittikten sonra. "Ben hayatımın anlamlı olduğunu biliyorum çünkü" –bir an durdu, kızarır gibi oldu, kısa bir aradan sonra devam etti– "çünkü iyi bir arkadaşım. Arkadaşlarımı çok seviyorum, onlara değer veriyorum ve bence onları mutlu ediyorum."

Bir sessizlik oldu, Willem'le masanın iki yanından bakıştılar bir süre ve etraflarındaki insanlar, hatta ev bile kayboldu. İki sandalyede oturan iki kişiydiler, çevrelerinde hiçlik vardı. "Willem'in şerefine" dedi sonunda, kadehini kaldırdı, diğerleri de eşlik etti. "Willem'in şerefine!" diye tekrarladılar ve Willem gülümsedi ona.

Akşam herkes gidip onlar da yattıktan sonra Willem'e haklı olduğunu söyledi. "Hayatının anlamlı olduğunu bilmene sevindim" dedi. "Seni ikna etmek zorunda olmadığımı da memnunum. Nasıl harika bir insan olduğunu bilmen beni mutlu ediyor."

"Ama senin hayatının da benimki kadar anlamı var" diye karşılık verdi Willem. "Sen de harika bir insansın. Bilmiyor musun bunu Jude?"

O sırada Willem'in dediğini onaylar gibi bir homurtu çıkardıysa da, Willem uyuduktan sonra o bir süre daha düşündü. Hayatın anlamı var mı yok mu diye düşünmeyi, bir tuzu kuru insan meselesi olarak, hatta bir ayrıcalık olarak görmüştü hep. Kendi hayatını anlamlı bulmuyordu. Ama bundan da çok rahatsız değildi.

Hayatının değerine dair dertleri hiç olmasa da, kendisinin ve daha bir dolu insanın yaşamaya neden devam ettiğini hep merak etmişti; bazen kendini ikna etmekte bile zorlanıyordu, oysa daha milyarlarca insan aklının dahi almayaacağı yokluklar, sefalet ve hastalıklar içinde yaşayıp gidiyordu. Ama hiç vazgeçmiyorlardı. O zaman insanın yaşama kararlılığı bir tercih değil de, evrimin eyleme geçiş şekli miydi? Beynin içinde kas bağları kadar sertleşip zedelenmiş bir nöron takımyıldızı, insanların mantıklarının emrettiği bir şeye karşı durmalarını mı sağlıyordu? Bir yandan da sarsılmaz değildi bu içgüdü, kendisi bir kere yenebilmişti. Peki sonra ne olmuştu ona? Zayıflamış mıydı, daha dayanıklı hale mi gelmişti? Hayatı, yaşamayı tercih edebileceği kadar kendine ait miydi hâlâ?

Hastaneye yattığından bu yana, bir kişiyi kendisi için yaşamaya ikna etmenin imkânsızlığını biliyordu. Ama insanlara başkaları için yaşamaları gerektiğini hissettirmenin sorununa daha etkili bir çözüm olacağını düşünüyordu; kendi gözünde en sağlam argüman buydu. İşin özünde, Harold'a bor-

cu vardı. Willem'e borcu vardı. Eğer onlar onun yaşamasını istiyorsa, yaşayacaktı. O günlerde amacını bilemeden, bulanık sularda günlerini tüketse de, şimdi onlar için hayatta kaldığını, kendinden geçip onlar için çaba göstermesinin de gurur duyabileceği ender şeylerden biri olduğunu anlıyor. Neden hayatta kalmasını istediklerini bilmiyor; tek bildiği, onlar istediler, o da kaldı. Gitgide huzuru, hatta neşeyi bile baştan keşfetti. Ama böyle başlamamıştı.

Şimdi bir kez daha hayatı gitgide daha zor, her günü bir öncekinden daha çekilmez buluyor. Her gününün ortasında kararımış, kurumuş bir ağaç var, sağına doğru tek bir dal uzatmış tek kollu korkuluk gibi, o da bu dala tutunuyor. Sürekli yağmur çiselediğinden dal kaygan. Fakat tüm yorgunluğuna rağmen tutunuyor çünkü altında dipsiz bir kuyu var. Kuyuya düşmekten korktuğu için dalı bırakamıyor ama bir gün bırakacağının, bırakmak zorunda kalacağının farkında; gücü tükenmek üzere. Her hafta parmakları biraz daha aralanıyor.

O da suçluluk ve pişmanlıkla, ama aynı zamanda bir kaçınılmazlık duygusuyla, Harold'a verdiği sözü çiğniyor. İş için Jakarta'ya gideceğinden Şükran Günü'nde gelemeyeceğini söyleyerek Harold'ı kandırıyor. Yanaklarının göçüklüğünü gizler diye sakal bırakmaya karar verince kandırıyor. Sanjay'a bir şeyi olmadığını, midesini üşüttüğünü söyleyerek onu kandırıyor. Yemek istemediğini, yolda gelirken bir şey aldığını söyleyerek sekreterini kandırıyor. Bir ayın bütün randevularını isim çok gerekçesiyle iptal ederek Richard'ı, JB'yi, Andy'yi kandırıyor. İçindeki sesin durduk yere ona *Çok sürmez artık, çok sürmez* dediğini duyduğu her sefer hile yapmış oluyor. Cidden açlıktan öleceğini zannedecek kadar sapıtmış değil ama günün birinde, çok yakın zamanda, açlıktan baygınlık geçirip Greene Sokak'taki holün beton zeminine kafayı vuracağını, kaptığı virüsü yenecek gücü bulamayacağını biliyor.

Yalanlarından biri doğru hiç değilse: Gerçekten *çok* işi var. Bir aya temyiz duruşmasına çıkacak ve başına hiç kötü bir şey gelmediği, Willem'in bile ona görünmemeyi akıl ettiği Rosen Pritchard'da bu kadar fazla kalmaktan çok memnun. Bir gece Sanjay'ın kapısının önünden geçerken "Sıçacak ağzıma" diye mırıldandığını duyuyor ve başını kaldırdığında gece değil gündüz olduğunu, Hudson'ın turuncuya boyanmakta olduğunu görüyor. Buna rağmen hiçbir şey hissetmiyor. Burada hayatı duraklıyor; burada herkes olabilir, her yerde olabilir. Onu bekleyen yok, aramazsa bozulan yok, eve gitmezse sinirlenen yok.

Duruşmadan önceki gece geç saatte çalışırken sekreterlerinden biri başını uzatıp Dr. Contractor'ın kendisini lobide beklediğini söylüyor, yukarı gönderilsin mi diye soruyor. Kalakalıyor bir süre; Andy çok aradı ama cevap vermedi, şimdi dönüp gitmeyeceğini biliyor.

"Evet" diyor sekreterine. "Karşıdaki toplantı odasına alın."

Penceresiz ve gözlerden uzak toplantı odasında bekliyor, Andy geldiğinde dudaklarının gerildiğini görüyor ama yabancı gibi el sıkışıyorlar, Andy sekreter çıktıktan sonra ayağa kalkıp ona doğru yürüyor.

"Kalk ayağa" diye buyuruyor.

"Kalkamam" diyor.

"Neden?"

"Bacaklarım ağrıyor" diyor ama doğru değil. Protezleri yerinde durmadığı için kalkamıyor. "Bu protezlerin iyi tarafı çok hassas ve hafif olması" demişti protez uzmanı ölçü almaya gittiğinde. "Kötü tarafı ise yuvalarında fazla pay olması. Vücut ağırlığınızın yüzde onundan fazla –sizin için altı yedi kilo– alır ya da verirsiniz kullanamazsınız, o zaman ya kilonuzu ayarlayacaksınız ya da yenisini yaptıracaksınız. Bu yüzden kilonuzu koruyun." Son üç haftadır tekerlekli sandalyede, bacaklarını takmaya devam ediyor ama sırf gö-

rüntü için, paçalarını doldursun diye; kullanamayacağı kadar kötü oturuyor dizlerine ve protez uzmanına gitmeye, kaçınamayacağını bildiği konuşmaları yapmaya, açıklamalar uydurmaya mecali yok.

“Bence yalan söylüyorsun” diyor Andy. “Bence çok kilo verdiğin için protezler yerinde durmuyor, değil mi?” Cevap vermiyor. “Kaç kilo verdin Jude?” diye soruyor Andy. “Son gördüğümde beş kilo vermiştin. Şimdi kaç oldu? On mu? On beş mi?” Bir sessizlik daha. “Ne yapıyorsun ulan sen?” diye soruyor Andy sesini daha da alçaltarak. “Kendine ne yapıyorsun Jude?”

“Berbat görünüyorsun” diye devam ediyor Andy. “Rezil haldesin. Yüzünden hastalık akıyor.” Duruyor biraz. “Bir şey söyle” diyor. “Lanet olsun, *bir şey söyle* Jude.”

Bu buluşmada neler yaşanacağını biliyor: Andy ona bağırarak. O Andy’ye bağırarak. Ateşkese varılıp gerçekte hiçbir şeyi değiştirmeyen bir müsamere oynanacak: Çözüm olmayan fakat Andy’yi mutlu eden bir şeye boyun eğecek. O zaman daha da kötü bir şey olacak çünkü müsamerenin sahidenden müsamere olduğu anlaşılabilecek ve istemediği bir uygulamaya zorla maruz bırakılacak. Harold aranacak. Ona nutuk üstüne nutuk üstüne nutuk çekilecek, o da yalan üstüne yalan üstüne yalan söyleyecek. Aynı döngü, aynı makara tekrar tekrar dönecek; motel odasına gelip yatağın üzerine çarşafı geçiren, onunla seks yapıp giden adamlar kadar tanıdık, sürekli bir döngü. Sonra bir daha, bir daha. Ertesi gün yine aynı. Hayatı bir dizi bıktırıcı tekrardan ibaret: Seks, kesme, şu, bu. Andy’ye gitme, hastaneye gitme. Bu sefer değil, diyor içinden. Bu sefer farklı bir şey yapacak; bu sefer kaçacak.

“Haklısın Andy” diyor duruşmada kullandığı sakini ve duyusuz sesiyle. “Çok kilo verdim. Daha önce gelemediğim için de özür dilerim. Üzüleceğini bildiğim için gelmedim. Ama midemi çok kötü üşütmüştüm, bir türlü kendime gele-

medim, yeni geçti. Yemek yiyorum, yemin ederim. Çok kötü göründüğümün farkındayım. Ama yemin ederim uğraşıyorum.” İronik bir yandan, çünkü iki haftadır gerçekten biraz daha fazla yiyor, duruşmayı atlatmak istiyor. Mahkeme salonunda bayılıp kalmaya niyeti yok.

Bunun üzerine ne diyebilir Andy? Şüpheleri ortadan kalkmadı. Ama yapabileceği bir şey yok. “Önümüzdeki hafta bana gelmezsen ben buraya geleceğim” diyor Andy sekreteri onu geçirmeden önce.

“Tamam” diyor güzellikle. “Bu salı değil haftaya salı. Davaya bitmiş olacak.”

Andy gittikten sonra, tehlikeli bir düşmanı yenmiş bir masal kahramanı gibi bir zafer duygusu tadıyor kısa bir süre. Ama elbette Andy düşmanı değil, bu yaptığına saçmalık denir; zaferin ardından mutsuzluk çöküyor. Hayatının, kendi yaratacağı yerde onun başına gelen bir şey olduğunu hissediyor gitgide. Hayatının nasıl olabileceğini hiç hayal edemedi; çocukken bile başka yerlerin, başka hayatların hayallerini kurarken o yerlerin, o hayatların nasıl olacağını gözünde canlandıramazdı; kim olduğuna, ileride kim olacağına dair ne belletilmişse ona inanmıştı. Ama arkadaşları, Ana, Lucien, Harold ve Julia bu hayatı onun için hayal etmişlerdi. Onu kendi gördüğünden farklı biri olarak görmüşler, onun aklının ucundan geçmeyecek olanaklara inanmasını sağlamışlardı. O kendi hayatını eşitlik aksiyomu olarak görürken diğerleri başka bir denklem, adı olmayan bir bilmece *Jude = x* - gibi görmüşler ve x'in yerine Luke Birader'in, yurttaki rehberlerin, Dr. Traylor'ın hiç yazmadığı, onu da yazmaya teşvik etmedikleri şeyler koymuşlardı. Sundukları kanıtlara onlar gibi inanabilmek istiyor; gidiş yollarını gösterse belki puan verebileceğini düşünüyor. Kanıtı nasıl yazdıklarını bilse, yaşamaya neden devam etmesi gerektiğini de bilecek. Tek ihtiyacı olan bir cevap. Bir kere ikna edilmesi ye-

tecek. Kanıtın çok dolambaçlı olmasına gerek yok, inandırıcı olsun yeter.

Mahkeme görülüyor. Kazanıyor. Cuma eve dönüp sandalyesiyle yatak odasına gidiyor, yatağa geçiyor. Bütün hafta sonunu garip ve yabancı bir uyuklama halinde, hafıza ve hayal, bilinçsizlik ve ayıklık, endişe ve umutsuzluk düzlemlerinde süzülerek bitiriyor. Burası rüya âlemi değil başka bir yer diye düşünüyor ve arada uyandığının farkında olsa da –tepesindeki avizeyi, üzerindeki örtüyü, karşısındaki desenli kanepeyi görüyor– hayalinde yaşanan şeylerle gerçekte olanları ayırt etmekte zorlanıyor. Koluna bir jilet yaklaştırdı eti boyunca gezdirdiğini görüyor ama fişkırırlar demir talaşları, dolgu malzemesi, at kılı; mutasyon geçirdiğini, artık insan bile olmadığını fark ederek rahathyor: Harold’a sözünden dönmek zorunda değil artık; çarpıldı ve insanlığıyla birlikte cezai ehliyeti de ortadan kalktı.

Gerçek mi bu? diye soruyor içindeki ses, cılız ve umutlu. *Cansız mıyız artık?*

Fakat kendine cevap veremiyor.

Tekrar tekrar Luke Birader'i, Dr. Traylor'ı görüyor. Zayıf düştükçe, kendinden uzaklaştıkça onları daha sık görmeye başladı; Willem'le Malcolm'un anısı zayıflasa da Luke Birader ve Dr. Traylor'ınki zayıflamadı. Geçmişinin, çok eskiden tedavi ettirmesi gerekirken umursamadığı bir kanser olduğunu hissediyor. Şimdi Luke Birader ve Dr. Traylor metastaz yaptı, aldıramayacağı kadar büyük ve habisler artık. Şimdi göründüklerinde sessizler; önünde duruyorlar, yatak odasındaki kanepede yan yana oturup ona bakıyorlar ve bu konuşmalarından bile kötü; çünkü ona ne yapacaklarını kararlaştırmakta olduklarını biliyor ve verecekleri kararın hayal edebileceğinden de, başına gelenlerden de kötü olacağını biliyor. Bir ara fısıldaştıklarını görüyor ve ondan bahsettiklerini anlıyor. “Susun” diye bağıyor onlara, “susun, susun” fakat al-

dırmıyorlar, kalkıp kovmak istiyor ama başaramıyor. “Willem” diye seslendiğini duyuyor, “koru beni, yardım et bana, gönder şunları, gitsinler.” Ama Willem gelmiyor, yalnız olduğunu anlayınca korkuyor, battaniyenin altına saklanıp elinden geldiğince kıpırtısız kalıyor; hayatının geriye sarmakta olduğunu, olayları sırasıyla baştan yaşayacağını düşünüyor. *Zamanla iyileşecek* diye telkin ediyor kendisine. *Kötü yılların peşinden iyi yıllar geldi, unutma.* Ama baştan alamaz, yarı ömrü yaptığı ve olduğu her şeye bulaşacak kadar kuvvetli ve etkili olan o on beş yılı bir daha yaşayamaz.

Pazartesi günü nihayet ayıldığında, bir eşiği atladığını hissediyor. Yaklaştığını, bir dünyadan ötekine geçmekte olduğunu biliyor. Tekerlekli sandalyesine oturmaya çalışırken bile iki kez gözü kararıyor. Banyoya giderken bayılıyor. Fakat bir şekilde sakatlanmıyor, bir şekilde hâlâ hayatta. Geçen ay daralttırdığı halde yine bol gelen gömleğini, takımını giyip protezlerini yerine oturtuyor, aşağıda bekleyen Ahmed’in yanına iniyor.

İşyerinde her şey aynı. İnsanlar yılbaşı tatilinden dönüyor. Yönetim kurulu toplantısında ayık kalabilmek için parmaklarını bacaklarına batırıp duruyor. Dalı tutan parmaklarının kurtuluvermek üzere olduğunu hissediyor.

Sanjay erken çıkıyor o gün, peşinden de kendisi çıkıyor. Bugün Harold’la Julia taşınıyorlar, onları ziyaret etmeye söz verdi. Bir aydır görüşmüyorlar; dışarıdan bakıldığında nasıl görüldüğünü kestiremese de kat kat giyiniyor bugün; atlet üzerine gömlek üzerine yelek üzerine kazak üzerine ceket üzerine palto –az daha kilolu görünsün diye. Harold’ın evine vardığında kapı görevlisine el sallayarak yukarı çıkıyor, baş dönmesini şiddetlendirdiği için gözünü kırpmamaya çalışıyor. Kapının önünde durup gücü yerine gelene kadar başını ellerine yasladıktan sonra tokmağı çeviriyor, içeri giriyor ve bakakalıyor.

Hepsi orada: Harold ve Julia elbette, ama yanlarında Andy ve JB, Richard ve India, Henry Young'lar, Rhodes, Elijah, Sanjay ve Irvine'lar da var ve hepsi fotoğraf çekimi varmış gibi farklı farklı mobilyalara tünemiş; bir an gülmesi geliyor. Sonra düşünüyor: Rüya mı görüyorum acaba? Uyanık mıyım? Sonra kendini sarkık bir döşek olarak gördüğü aklına geliyor ve soruyor kendine: Hâlâ gerçek miyim? Bilincim hâlâ açık mı?

"Tanrım" diyor nihayet konuşabildiğinde. "Bu ne böyle?"

"Aklından ne geçiyorsa o" dediğini duyuyor Andy'nin.

"Ben burada kalamayacağım" demek istiyor ama diyemiyor. Hareket edemiyor. Hiçbirine bakamıyor, tepesinde Andy konuşurken yaralı sol eline, normal sağ eline bakmakla yeteniyor. Haftalardır takip ediyorlarmış onu; Sanjay ofiste kaç kez yemek yediğini gözlüyormuş, Richard eve girip buzdolabında yemek var mı diye bakıyormuş. "Kilo kaybı derecelere ölçülür" dediğini duyuyor Andy'nin. "Vücut ağırlığının yüzde biri ile yüzde onu arasındaki kayıp birinci derecedir. On birle yirmi arası ikinci derece. İkinci derecede hortumla besleme gündeme gelir. Bunları pekâlâ biliyorsun Jude çünkü başından geçti. Sırf görünüşüne bakarak bile en azından ikinci derecede olduğunu söyleyebilirim." Andy konuştuğu konuşuyor ve o da ağlamaya başladığını sanıyor ama gözyaşı akıyor. Her şey berbat oldu diye düşünüyor. Nasıl böyle berbat olabildi her şey? Willem'le birlikteyken kim olduğunu nasıl böyle bütünüyle untabildi? Sanki o kişi Willem'le birlikte öldü de kendisi özüne döndü, kimsenin sevmediği, yine kendine rağmen kurabildiği hayatın hakkını veremeyen biri oldu.

Nihayet başını kaldırıp Harold'ın ona baktığını görüyor, sessizce ağladığını da; gözlerini ondan ayırmadan ağlayarak baktığını. Andy konuşurken "Harold" diyor, "bırak beni. Bırak döneyim sana verdiğim sözden. Yaptırma bunu bana artık. Zorla devam ettirme."

Ama kimse bırakmıyor onu, ne Harold ne de başkası. Bilakis kısıkvrak yakalanıp hastaneye götürülüyor ve hastanede mücadeleye başlıyor. Son kavgam diye düşünerek manastırda çocukken yaptığı gibi dövüşüyor, ona hep dedikleri canavara dönüşüyor, uluyarak Harold'ın ve Andy'nin yüzlerine tükürüyor, kolundaki serumu koparıp atıyor, yatakta çırpınıyor, Richard'ın kollarını paralıyor, sonunda bir hemşire küfür ederek iğneyi saplayıp onu uyuşturuyor.

Uyandığında bilekleri yatağa bağlanmış, protezleri çıkarılmış, giysileri de çıkarılmış, köprücük kemiğinin altında bir parça pamuk var, kateter takılmış. Aynı şey sil baştan diye düşünüyor, hep aynı, hep aynı.

Ama bu kez aynı değil. Bu kez seçenek sunulmuyor. Bu kez karnından sokulan bir hortum midesine bağlanıyor. Bu kez zorla Dr. Loehmann'a götürülüyor. Bu kez her yemekte başında biri duracak: Kahvaltıda Richard, öğleyin ve geç saatte kalırsa akşam yemeklerinde ofiste Sanjay. Hafta sonları Harold bakacak. Yemeğin üstüne bir saat geçmeden tuvalete gitmesine izin verilmeyecek. Her cuma mutlaka Andy'yle, cumartesileri JB'yle görüşecek. Pazarları da Richard'la. Harold her gel dediği zaman ona gidecek. Bir öğünü atladığı, bir buluşmaya gelmediği, yemekleri atmaya kalktığı görüldüğü takdirde hastaneye yatırılacak ve haftalar değil aylarca hastanede tutulacak. En az on beş kilo alacak ve kilosunu altı ay koruduktan sonra üzerindeki gözetim kaldırılacak.

Böylece aşağılanmanın, üzüntünün, umudun ötesinde bir yerlerdeki yeni hayatı başlıyor. Bu hayatta arkadaşlarının yorgun yüzleri onu omlet, sandviç, salata yerken izliyor. Çatalına makarna dolarken, polentaya kaşık sallarken, kemikten et sıyrırken bakıyorlar ona. Tabağına, kâsesine bakıp başlarını öne arkaya –evet, gidebilir– ya da sağa sola sallıyorlar: *Olmaz Jude, daha fazla yemen lazım*. İşyerinde bazı kararlar veriyor ve insanlar bunları uyguluyor ama saat bir-

de ofisine ögle yemeği geliyor ve sonraki yarım saatte –ofiste bunu kimse bilmesede– kararlarının hiçbir anlamı yok çünkü mutlak güç Sanjay’da ve ne söylerse yapması lazım. Sanjay, Andy’ye çekeceği bir mesajla onu hastaneye kapattırabilir, orada da yine elini kolunu bağlayıp zorla beslerler. Hepsi yapabilir bunu. İstedığının bu olmadığını kimse umursamıyor sanki.

Hepiniz unuttunuz mu? diye sormaya içi gidiyor. Unuttunuz mu onu? Ona nasıl muhtaç olduğumu unuttunuz mu? Onsuz nasıl yaşayacağımı bilmediğimi unuttunuz mu? Kim söyleyecek bana şimdi ne yapacağını?

Bir ultimatomla gitmişti Dr. Loehmann’a ilk kez, şimdi bir başka ultimatomla dönüyor. Dr. Loehmann’a hep nazik, mesafeli ve nazik davranmıştı, ama şimdi düşmanca ve gaddar. “Ben burada olmak istemiyorum” diyor doktor onu tekrar gördüğüne sevindiğini söyleyip ne konuşmak istediğini sorunca. “Ayrıca bana yalan uydurma: Sen beni gördüğüne sevinmedin, ben de burada olduğuma sevinmiyorum. Senin de benim de zamanımıza yazık. Zorla bulunuyorum ben burada.”

“İstemiyorsan, neden burada olduğunu konuşmak zorunda değiliz Jude” diyor Dr. Loehmann. “Sen neden bahsetmek istersin?”

“Hiçbir şeyden” diye tersleniyor ve bir sessizlik oluyor.

“Harold’ı anlat bana” diyor Dr. Loehmann, o da sabırsızlıkla iç geçiriyor.

“Anlatacak bir şey yok” diyor.

Dr. Loehmann’a pazartesi ve perşembeleri gidiyor. Pazartesi randevusundan sonra işe dönüyor. Ama perşembe günü oradan Harold ve Julia’ya gitmesi gerekiyor ve onlara da berbat davranıyor. Sadece kaba değil, pis ve kindar. Onu bile şaşırtan, çocukken bile cüret edemediği, kime yapsa dayak yiyeceği şekillerde davranıyor. Ama Harold ve Julia asla terslemiyorlar onu, azarlamıyorlar da.

“İğrenç bir şey bu” diyor Harold’ın yaptığı tavuk yahnisini önünden iterken. “Yemem ben bunu.”

“Başka bir şey getireyim” diyor Julia hemen ayağa kalkıp. “Ne istersin Jude? Sandviç yapayım mı? Veya yumurta?”

“Ne olursa” diyor. “Köpeğe versen yemez bunu.” Ama dimdik Harold’ın gözünün içine bakıyor, öfkesine yenik düşsün diye damarına basıyor. Kalbi küt küt boğazında atıyor heyecanla: Harold’ın sandalyesinden fırlayıp suratının ortasına vurduğunu görebiliyor. Harold’ın gözyaşları içinde çöktüğünü görebiliyor. Harold’ın onu evden kovduğunu görebiliyor. “Siktir git bu evden Jude” diyecek Harold. “Hayatımızdan çık ve bir daha asla gözümüze görünme.”

“Peki” diyecek. “Tamam, öyle olsun. Sana muhtaç değilim zaten Harold. Hiçbirinize muhtaç değilim.” Harold’ın onu gerçekte hiçbir zaman istemediğini, onu keyif için evlat edip hevesinin çoktan geçtiğini anlaması ne büyük bir rahatlama olacak!

Ama Harold bunların hiçbirini yapmıyor, sadece gözlerine bakıyor. “Jude” diyor sonunda çok alçak sesle.

“Jude, Jude” diye taklit ediyor onu, papağan gibi kendi adını Harold’a söylüyor. “Jude, Jude.” O kadar sinirli, o kadar öfkeli ki, bulunduğu durumu anlatacak kelime yok. Nefret damarlarında kabarıyor. Harold yaşamasını istedi madem, alsın bakalım. Şimdi olduğu gibi görüyor onu Harold.

Seni ne kadar kötü yaralayabileceğimin farkında mısın? diye sormak istiyor Harold’a. *Asla unutamayacağın, beni asla affetmeyeceğin sözler söyleyebileceğimi biliyor musun? Bu gücün elimde olduğunun farkında mısın? Seni tanıdığım günden beri sana yalan söylediğimi biliyor musun? Kaç erkeklerle birlikte olduğumu, bana neler yaptıklarını, içime neler girdiğini, ne sesler çıkardığımı biliyor musun?* Hayatına, ona ait olan tek şeye el konuyor: Onu hayatta tutmak isteyen Harold tarafından; vücudunu parçalayan, kaburgalarına

tüneyen, ciğerini didikleyen zebaniler tarafından. Luke Bivander, Dr. Traylor tarafından. *Hayatın amacı ne?* diye soruyor kendine. *Benim hayatımın amacı ne?*

Of, diyor içinden, hiç unutamayacak mıyım? Bunca yıla rağmen ben hâlâ bu muyum?

Burnundan kan geldiğini hissedince kendini geri itiyor. “Ben gidiyorum” diyor Julia sandviçle içeri girdiği sırada. Çocuğa hazırlar gibi ekmeğin kabuklarını ayırıp üçgen şeklinde kestiğini görüyor ve bir an sarsılıp ağlayacak gibi olsa da kendine gelerek tekrar Harold’a çeviriyor öfkeli bakışlarını.

“Gitmiyorsun” diyor Harold sinirle değil ama kesin kararlılıkla. Sandalyesinden kalkıp parmağını uzatıyor ona. “Kalıyorsun ve bitiriyorsun.”

“Hayır bitirmeyeceğim” diyor. “Ararsan ara Andy’yi. Ben kendimi öldüreceğim Harold, sen ne yaparsan yap öldüreceğim ve hiçbir şekilde durduramayacaksın beni.”

“Jude” diye fısıldadığını duyuyor Julia’nın. “Söyleme öyle.”

Harold ona doğru yürürken Julia’nın elinden tabağı alıyor ve o da işte oldu diye geçiriyor içinden. Buraya kadar. Harold’ın ona tabakla vurmasını bekleyerek çenesini kaldırıyor ama o tabağı önüne koyuyor. “Ye bakayım” diyor Harold gergin bir sesle. “Hepsi bitecek onun.”

Nedendir bilinmez, Harold’la Julia’nın evinde geçirdiği ilk nöbet aklına geliyor. Julia marketteydi, Harold da üst katta, yapmaya niyetlendiği feci derecede karmaşık bir sufle tarifinin çıkışını alıyordu. Kilerde yere devrilmiş, etrafa acıyla tekmeler savurmamak için dişini sıkarken Harold’ın merdivenlerden inip mutfığa girdiğini duymuştu. “Jude?” diye seslenmişti onu göremeyince; ne kadar uğraşsa da biraz ses çıkardığı için Harold kapıyı açıp onu bulmuştu. O zaman Harold’la altı yıldır tanışıyorlardı ama etrafında hep temkinli davranmış, gerçekliğinin gözler önüne serileceği günü korkarak ama geleceğini de bilerek beklemişti. “Özür dile-

rim” demeye çalışmıştı Harold’a ama gırtlğından sadece hırlı çıkmıştı.

“Jude” demişti Harold korkuyla, “beni duyuyor musun?” Başıyla evet deyince Harold kilere girip kâğıt havlu paketleri, bulaşık deterjanı şişelerinin arasından dolaşarak yanına gelmiş, yanına çöküp başını kucağına almıştı ve bir tarafıyla hep beklediğı anın geldiğini düşünmüştü kısacık; şimdi Harold fermuarını açacaktı ve o hep yaptığı şeyi yapacaktı. Ama açmamış, sadece başını okşamıştı ve bir süre sonra, kıvranıp inildemesine, vücudunun acıyla kasılmasına, eklemelerinin yanmasına rağmen Harold’ın ona şarkı söylediğini işitmişti. Hiç duymadığı bir şarkı olmasına rağmen bir çocuk şarkısı, bir ninni olduğunu anlayıp titremeler geçirmiş, dişlerini takırdatmış, sol elini yumruk yaparken sağ eliyle zeytinyağı şişesini kavramış, acıyla tıslarken Harold şarkısına devam etmişti. Orada rezil rüsva halde yatarken, bu olaydan sonra Harold’ın ya ondan uzaklaşacağını ya da ona iyice yaklaşacağını düşünmüştü. Hangisinin olacağını da bilemediğinden, daha önce hiç yapmadığı, sonrasında da yapmayacağı bir şey yapıp bu nöbetin hiç geçmemesini, Harold’ın şarkısının hiç bitmemesini, ardından gelecekleri hiç öğrenmemesini ummuştu.

Şimdi kendisi çok daha büyük, Harold çok daha yaşlı, Julia da çok daha yaşlı; üç ihtiyarlar şurada ve önüne bir çocuk için hazırlanmış bir sandviç konuyor, çocuklara verilecek bir komut veriliyor: *Ye bakayım!* O kadar yaşlandık ki küçüklüğümüze döndük diye düşünerek tabağı alıyor, karşı duvara çarpıyor, paramparça olduğunu görüyor. Sandviğin içindeki erimiş peynirin duvara yapışıp topak topak damladığını görüyor.

İşte, diyor içinden heyecandan başı dönerek, Harold ona doğru yürürken bir kez daha, işte şimdi, şimdi işte. Harold elini kaldırıyor ve geceyi kapatacak sertlikte bir yumruk bekliyor, yarın sabah yatağında uyanacak ve bir süre bu anı, neler yaptığını unutabilecek.

Ama aksine Harold'ın onu kollarıyla sardığını fark ediyor, onu itmeye çalışırken Julia da tekerlekli sandalyesinin üzerinden eğilerek ona sarılıyor ve aralarında sıkışıyor. "Rahat bırakın beni" diye kükrüyor ama enerjisi tükenmekte, karını aç, gücü yok. "Rahat bırakın beni" diyor bir daha ama sözcükleri şekilsiz ve faydasız; kolları kadar, bacakları kadar faydasız, az sonra vazgeçiyor.

"Jude" diyor Harold ona usulca. "Ah Jude. Canımın içi." O anda ağlamaya başlıyor çünkü ona kimse canımın içi demedi, Luke Birader'den beri. Willem bazen canımın içi, tatlım demeye kalkıştırdı, o da engel olurdu; bu sevgi sözü onun için kirli bir aşağılanma, ahlaksızlık demektir. "Canımın içi" diyor Harold tekrar ve söylememesini istiyor, hep söylemesini istiyor. "Oğlum benim." Ağladıkça ağlıyor, olduğu her şey için, olabileceği her şey için, bütün eski acılarına, bütün eski mutluluklarına ağlıyor; nihayet bir çocuk olmanın, çocukluğun bütün kaprislerini, isteklerini ve güvensizliklerini sergilemenin, yaramazlık yapıp affedilme ayrıcalığının, şefkat ve sevgi lüksünü tatmanın, o tabağın bitecek olmasının, bunca yıldan sonra bir annenin, bir babanın güven telkin eden sözlerine inanmanın, tüm hataları ve nefretine rağmen, hatta tüm hataları ve nefreti *yüzünden* özel bir insan olduğuna inanmanın utancı ve sevinciyle ağlıyor.

Sonunda Julia mutfağa dönüp yeni sandviç yapıyor; sonunda aylardır ilk kez gerçek bir açlıkla yiyor; sonunda geceyi Harold ve Julia'nın iyi geceler öpücüklerinin ardından misafir odasında geçiriyor; sonunda belki zamanın gerçekten geri saracağını ama bu düzenin bozulmayıp başından beri anne ve babası Julia ve Harold'mış gibi baştan yaşayacağını düşünüyor; kim olacağı belli değil ama daha iyi, daha sağlıklı, daha nazik olacağını biliyor, kendi hayatına karşı bu kadar mücadele vermesi gerekmeyeceğini biliyor. On beş yaşında görüyor kendini, Cambridge'deki eve koşarak girip daha

önce ağzından çıkmamış kelimeler –“Anne! Baba!”– söylüyor, her ne kadar rüyadaki halini neyin bu kadar heyecanlandırdığını bilmiyorsa da (normal çocukları, ilgi alanlarını ve davranışlarını çok incelemiş olmasına rağmen pratik bilgisi çok az) mutlu olduğunu anlıyor. Belki bir futbol forması vardır üzerinde, kolları bacakları çıplaktır; belki yanında bir arkadaş, kız arkadaş vardır. Muhtemelen hiç seks yapmamıştır, muhtemelen her fırsatı zorluyordur. Bazen yetişkinliğinde ne olacağını düşünürdü ama seveceği, seks yapacağı birinin olmayacağı aklına gelmezdi, halı gibi çimenlerde gezerdi çıplak ayakları. Kendini keserek, kestiğini gizleyerek, hatıraları kovalayarak geçirdiği o saatlerde başka neler yapılmazdı ki? Daha iyi bir insan olurdu, biliyor. Daha sevgi dolu olurdu.

Ama belki de çok geç değildir diyor kendi kendine. Belki bir kez daha rol yapabilir, bu kez kendinde bir şeyleri değiştirebilir, olmak istediği gibi biri olabilir. Elli bir yaşında; ihtiyarladı. Ama belki hâlâ zamanı vardır. Belki iyileştirilebilir.

Pazartesi günü aklında hâlâ bunlar varken Dr. Loehmann’a gidiyor ve geçen hafta –ve önceki hafta ve ondan önceki hafta– yaptığı kabalıklar için özür diliyor.

Ve bu kez, ilk kez, Dr. Loehmann’la konuşmayı gerçekten deniyor. Sorularını cevaplamaya çalışıyor, üstelik dürüstçe. Yalnızca bir kez anlatmış olduğu bir hikâyeyi anlatmaya başlamaya çalışıyor. Ama çok zor; kelimeleri telaffuz etmesinin güçlüğü bir yana, Willem’i düşünmeden, bu hikâyeyi son anlattığında, Ana’dan bu yana onu bu şekilde görmeyen, geçmişinin ilerisini görürken onu da bütünüyle kavramış birinin yanında olduğunu hatırlamadan edemiyor. O sırada sıkıntıdan nefesi kesiliyor, tekerlekli sandalyesini hızla çevirip –protezle yürüyebilmesi için daha üç dört kilo alması lazım– izin isteyerek Dr. Loehmann’ın ofisinden çıkıyor, koridoru hızla geçip tuvalete giriyor, kapıyı kilitliyor, derin nefesler alıp kalbini yatıştırmak ister gibi eliyle göğsünü ovuş-

turuyor. Soğuk ve sessiz tuvalette, eskiden kalma “Ya” oyununa başlıyor kendi kendine: Ya hiç Luke Birader’in peşinden gitmeseydim? Ya Dr. Traylor’ın beni almasına izin vermeseydim? Ya Caleb’i içeri davet etmeseydim? Ya Ana’yı daha çok dinleseydim?

Her soru beyninde zonklayarak devam ediyor. Ama başka yollara da sapıyor: Ya Willem’le tanışmasaydım? Ya Harold’la tanışmasaydım? Ya Julia veya Andy veya Malcolm veya JB veya Richard veya Lucien veya onca insanla tanışmasaydım: Rhodes ve Citizen ve Phaedra ve Elijah hiç girmeseydi hayatıma? Ya Henry Young’lar? Sanjay? En korkutucu sorular insanlarla ilgili olanları. En güzelleri de öyle.

Nihayet sakinleşebiliyor ve sandalyesini tuvaletten dışarı sürüyor. Gidebileceğini biliyor. Asansör şurada, Ahmed’e rica eder paltosunu getirir.

Ama gitmiyor. Aksi yöne dönüp tekrar ofise giriyor, Dr. Loehmann’ı masasının başında onu beklerken buluyor.

“Jude” diyor Dr. Loehmann. “Geldin demek.”

Bir nefes alıyor. “Evet” diyor. “Kalmaya geldim.”

VII

Lispenard Sokak

Ölümünün ikinci yıldönümünde Roma'daydık. Hem tesadüftü hem değildi: Şehirden, hatta New York eyaletinden uzakta olmamız gerektiğini o da biliyordu, ben de biliyordum. Belki Irvine'lar da öyle hissediyorlardı ki töreni o tarihe denk getirdiler. Ağustosun sonunda bütün Avrupa başka yerlere göçerken, biz gürültücü kalabalığı çekilmiş, doğal faunası kaybolmuş o kıtaya doğru uçuyorduk.

Tören, Sophie'yle Malcolm'un zamanında kürsü sahibi oldukları ve Irvine'ların genç bir öğrenci için burs ihdas ettikleri Amerikan Akademisi'ndeydi. İlk bursiyerin seçimine kendileri de katılmışlardı: Londra'dan, çok uzun boylu, tedirginliği tatlı bir genç kadındı; çoğunlukla geçici barınaklar, topraktan, çamurdan ve kâğıttan, karmaşık görünüm-lü ve zamanla tekrar toprağa karışacak binalar inşa ediyordu, bursla birlikte bir para ödülü de aldı ve töreninde Flora konuşma yaptı. Bizden ve Sophie'yle Malcolm'un Bellcast'teki ortaklarından başka, ikisi de Roma'da bursiyer olarak bulunmuş Richard ve JB vardı, törenden sonra orada yaşarlarken beğendikleri küçük bir lokantaya gittik, Richard bize binanın hangi duvarlarının Etrüsk, hangilerinin Roma dönemine ait olduğunu gösterdi. Rahat, samimi, güzel bir yemekti ama sessiz de geçti, bir ara başımı kaldırdığımda hiçbirimizin yemeklere dokunmadığını, ya tavana ya tabaklara ya birbirimize baktığımızı, farklı farklı düşünceler içinde olsak da hepimizin aklında tek bir şey olduğunu fark ettim.

Ertesi akşamüstü Julia şekerleme yaparken biz yürüyüşe çıktık. Kaldığımız yer nehrin karşısında, İspanyol Merdivenleri'nin oradaydı ama arabayla köprüyü geçip Trastevere'ye gittik, apartman holü olacak kadar dar ve karanlık sokaklarda yürüyüp küçücük, dört köşe, gün ışığından başka süsü olmayan bir meydana çıktık ve taş bir banka oturduk. Bankın diğer ucunda beyaz sakallı, keten takımlı yaşlı bir adam oturuyordu, bizi başıyla selamladı, aynı şekilde karşılık verdik.

Uzun bir süre yakıcı güneşin altında sessizce oturduk, sonra birden bu meydanı hatırladığını söyledi; seninle gelmiş bir kere, iki sokak ötede de meşhur bir dondurmacı varmış.

"Gideyim mi?" diye sorup gülümsedi.

"Sorman kabahat" dedim, ayağa kalktı. "Hemen dönerim" dedi. "Stracciatella" dedim arkasından, başını salladı. "Biliyorum" dedi.

Adamla onun peşinden baktık, sonra o bana gülümsedi, ben karşılık verdim. O kadar da yaşlı olmadığını fark ettim, benden birkaç yaş büyüktü en fazla. Fakat ben bir türlü kendimi yaşlı gibi göremiyordum, hâlâ da göremiyorum. Bilirmişim gibi konuşuyor, yaşımdan şikâyet ediyordum oysa. Ama sırf espri olsun diye, başkalarını genç hissettirebilmek için.

"*Lui è tuo figlio?*" diye sordu adam, başımla evet dedim. Aramızdaki ilişkiyi çözebildikleri zaman hep şaşıyor ve seviniyordum çünkü birbirimize hiç benzemiyorduk, ama davranışlarımızda, fiziksel benzerlik olmasa da bir bağımız olduğunu gösteren bir şey vardı demek.

"Aa" dedi adam o köşeyi dönüp gözden kaybolmadan önce tekrar bakarak. "*Molto bello.*"

"Sì" dedim ve bir anda kederlendim.

Bunun üzerine bir hınzırlık geldi adamın üstüne ve sordu, daha doğrusu beyan etti: "*Tua moglie deve essere molto bella, no?*" Ardından sırtarak espri yaptığını, iltifat ettiğini göster-

mek istedi; sıradan bir adamsam da, böyle yakışıklı bir evlat vermiş güzel bir karım olduğuna göre şanslı bir adamdım, alınmam yersizdi. Ben de ona sıırttım hınzırca. “Öyledir” dedim ve adam şaşırmadan gülümsedi.

Adam bana bir baş selamı verip bastonuna yaslanarak uzaklaştıktan sonra, benim için bir külah, Julia için de bir limon granitayla döndü. Kendine de alsaydı keşke, ama almamıştı. “Hadi gidelim” dedi gittik, o gece erken yattı, ertesi gün –senin öldüğün gün– onu hiç görmedik: Resepsiyona bir mesaj bırakıp yürüyüşe çıktığını, yarın görüşeceğimizi, özür dilediğini bildirdi ve biz de yürüyüşe çıktık; rastlaşırız diye bir umudum vardı –Roma küçük şehir ne de olsa– ama rastlaşmadık ve o gece yatmaya hazırlanırken her sokak başında, her kalabalıkta gözlerimin onu aradığını fark ettim.

Ertesi sabah kahvaltıda gördük onu, gazete okuyordu, yüzü beyazdı ama gülümsüyordu; dün ne yaptığını sormadık, o da anlatmadı. O gün şehirde yürüdük sadece, üçümüz birden kaldırımlara sığmayacağımız için sırayla öne geçip tek sıra halinde giderek, ama bilindik yerleri, ayak altı yerleri, bir özel hatırası veya sıcaklığı olmayacak yerleri dolaştık. Via Condotti civarında Julia minicik bir kuyumcunun ufacık vitrinine baktı, içeri girip bütün dükkânı doldurduk ve onun vitrinde beğendiği küpeleri inceledik. Som altından kuş figürünün gözlerine yakut kakılmış, gagasına altından bir dal iliştirilmişti usta bir işçilikle, Julia’ya hediye aldı küpeyi, Julia da hem sevindi hem utandı –pek takı kullanmazdı– fakat o hediye alabildiği için mutluydu, ben de hem onun hem Julia’nın mutluluğundan mutluydum. O akşam son kez JB ve Richard’la yemekte buluştuk, ertesi gün biz kuzeye, Floransa’ya geçtik, o da eve döndü.

“Beş gün sonra görüşürüz” dedim, başını salladı.

“İyi gezmeler” dedi. “Çok eğlenin. Yakında görüşürüz.”

Araba bizi götürürken el salladı, biz de koltukta arkamı-

za dönüp ona el salladık. El sallarken, yüzüne söyleyemediğimi hissettirebildiğimi umuyordum: *Sakin kalkışma*. Bir gece önce, o ve Julia JB'yle sohbet ederken, Richard'a biz yokken onun ne durumda olduğunu bize haber verip veremeyeceğini sordum, Richard da vereceğini söyledi. Andy'nin istediği kıloların hepsini almıştı neredeyse ama biri mayısta, biri temmuzda iki engele takılmıştı, bu yüzden gözümüz üzerindeydi.

Bazen ilişkimizi tersten yaşıyormuşuz gibi hissediyordum: Gün geçtikçe onun için endişem azalacağına artıyordu; her geçen yıl onun zayıf düştüğünü görüyor, ona bakabildiğimden şüphe ediyordum. Jacob bebekken, yaşadığı her ay kendimi daha emin hisseder, bu dünyada daha çok zaman geçirdikçe ona daha sıkı bağlanacakmış, yaşaması yaşayacağının teminatıymış gibi hissederdim. Akla ve mantığa aykırı bir düşünceydi elbette ve en feci şekilde çürütüldü. Ama yaşamının insanı hayata bağladığı düşüncesinden kurtulamıyordum. Onun hayatında bir dönemden sonra –tarih vermem gerekirse Caleb'in ardından– onun bir sıcak hava balonu olduğunu, uzun ve örgülü bir halatla yere bağlandığını ama her yıl halatı daha şiddetli çekiştirdiğini, kurtulup gökyüzüne yükselmeye çalıştığını hissetmeye başladım. Biz ise aşağıda toplanmış balonu yere, emniyete almaya çalışıyorduk. Böylece onun için hep korktum, aynı zamanda ondan da korktum.

Korktuğun biriyle gerçek bir ilişki yaşayabilir misin? Elbette yaşarsın. Ama yine de korkutuyordu beni çünkü güçlü olan oydu, ben zayıftım: Kendini öldürürse, kendini benden koparırsa yaşamaya devam edeceğimi biliyordum ama yaşamak bir görev haline gelecekti; o andan sonra hep açıklamalar arayacak, geçmişini didik didik ederek hatalarını bulacaktım. Ve tabii onu ne kadar özleyeceğimi de biliyordum, çünkü aramızdan ayrılışının provalarını yapmış olsa da ben bir türlü bunlara alışmamış, sarsıntısını kanıksayamamıştım.

Sonra biz de eve döndük, her şey aynıydı: Ahmed bizi ha-

vaalanından alıp eve getirdi, markete gitmek zorunda kalmayalım diye kapıda bizi poşet poşet alışveriş karşıladı. Ertesi gün perşembeydi, akşam geldi yemek yedik, bize nelerleri gördüğümüzü, neler yaptığımızı sordu, anlattık. O akşam bulaşıkları topluyorduk, makineye koymam için uzattığı kâse parmaklarından kayıp düştü, yerde parçalandı. “*Lanet olsun!*” diye bağırdı. “Çok özür dilerim Harold, çok salağım, çok sakarım.” Lafı bile olmayacağını söylememize rağmen üzüntüsü giderek arttı, sonunda burnu kanamaya başladı. “Jude” dedim ona, “olur öyle, ne üzülüyorsun?” Ama başını salladı, “Hayır” dedi, “her şeyi berbat ediyorum. Neye elimi değdirsem kurutuyorum.” Yerdeki kırıkları toplarken Julia’yla birbirimize baktık, ne diyeceğimizi bilemedik: Verdiği tepki, olana kıyasla çok abartılıydı. Fakat tabağı duvara çarpmasından bu yana geçen aylarda birkaç olay daha yaşanmıştı ve onunla geçirdiğim hayatım boyunca ilk kez ne kadar öfke dolu olduğunu, öfkesini bastırmak için her gün ne kadar mücadele verdiğini anlamıştım.

O tabak mevzusundan birkaç hafta sonra başka bir olay yaşamıştık. Bu sefer, aylardır ilk kez gittiği Fener Köşkü’ndeydik. Sabah kahvaltıdan sonra Julia’yla alışverişe gidecektik, bir şey istiyor mu diye sormak için yanına gittim. Yatak odasında idi, kapı aralıktı, ne yaptığını gördüğümde nedense seslenmedim, dönüp gitmedim de, kapının az gerisinde durarak sessizce izledim. Protezlerinden birini takmıştı, öbürünü takmakla uğraşıyordu; hiç protezsiz görmemiştim onu, izledim. Sol bacağını yuvasına oturttu, lastik bandı dizine, bacağına doğru çekti, sonra pantolonunun paçasını indirdi. Protezinin ayak kısmında parmak ve topuk şeklinde paneller vardı ya, onların üzerine çorabını, ayakkabısını giydi. Sonra bir nefes alıp ayağa kalktı, bir adım, ardından bir adım daha atmasına baktım. Fakat ben bile bir dengesizlik olduğunu fark ettim, protezler büyük geliyordu, hâlâ çok za-

yıftı ve ben seslenemedi önüne doğru devrilip yatağa kapaklandı, bir saniye öylece kaldı.

Sonra uzanıp iki bacağını da yerinden kopardı, protezlerde çorap ve ayakkabılar durduğu için gerçek bacaklarıymış, kendi bacağını koparmış gibi hissettim ve koptuğu yerden kan püskürmesini bekledim. Ama o bacaklardan birini alıp yatağı öfkeyle, kuvvetle dövdükten sonra bacağı yere fırlattı, dönüp yatağın kenarına oturdu, yüzünü ellerine aldı, dirseklerini bacaklarına dayadı ve ses çıkarmadan olduğu yerde sallanmaya başladı. “Lütfen” dediğini duydum, “ne olur.” Ama başka bir şey demedi, ben de çok utanıyorum ama sessizce uzaklaşıp yatak odamıza gittim, onunla aynı şekilde oturup neyi beklediğimi bilmeden durdum.

O aylarda ne yapmaya çalıştığımı, yaşamak istemeyen bir insanı yaşatmanın ne kadar zor olduğunu düşündüm. Önce mantıkla giriyorsun (*Uğruna yaşanacak bir sürü şey var*), sonra suçluluk hissini yokluyorsun (*Benim hatırım yok mu?*), o sökmezse öfkeyi, tehditleri, yakarışları deniyorsun (*Bak ihtiyar bir adamım ben, yapma bunu bana*). Ama bir kere tamam derlerse, azmettirici olarak senin kendini kandırma sürecin başlıyor, çünkü ona ağır geldiğini, yaşamayı hiç istemediğini, var olmanın dayanılmaz ağırlığı altında ezildiğini görüyor ve her gün kendine tekrarlıyorsun: Ben doğrusunu yapıyorum. Onu istediğini yapmaya bırakmak doğanın ve aşkın kanununu çiğnemek demek. Athyorsun mutlu anların üzerine, kanıt olarak gözüne sokuyorsun –*Bak işte bu yüzden yaşamaya değer. Bu yüzden yaşamaya zorluyorum seni*– ama o bir an, diğer tüm anları, anların büyük çoğunluğunu telafi edemiyor. Jacob’da düşündüğüm gibi düşünüyorsun: Çocuk ne için var? O mu bana huzur verecek, ben mi ona huzur vereceğim? Çocuğa artık huzur veremiyorsam, gitmesi için izin vermek de benim görevim mi? Sonra bir daha düşünüyorsun: Ağza alınması dahi çirkin. Yapamam.

Bu yüzden denedim elbette. Çok uğraştım. Ama her geçen ay içine çekildiğini fark ediyordum. Fiziksel bir yok oluş değildi bu: Kasım ayına doğru alt sınırından da olsa ideal kilosuna döndü, belki her zamankinden iyi görünüyordu. Ama eskisine göre suskun, çok daha suskundu, üstelik hiç konuşkan olmamıştı. Artık ağzını bıçak açmıyordu, bazen birlikte otururken benim göremediğim bir şeye gözlerinin daldığını, sonra atların kulaklarını sallaması gibi ufacık bir baş hareketiyle kendine döndüğünü görüyordum.

Bir perşembe akşamı yemeğe geldiğinde, yüzünün ve boyunun sadece bir tarafında ezikler vardı, akşamüstü bir binanın önünde durmuş da gölge tek tarafına vurmuş gibi. Kurumuş kan rengindeydi ezikler, görünce irkilmiştim. “Ne oldu?” diye sordum. “Düştüm” dedi kısaca. “Merak etme” dedi ama ettim tabii. Onu bir daha böyle bereli gördüğümde ona sarılmaya çalıştım. “Anlat bana” dedim, kendini geri çekti. “Anlatacak bir şey yok” dedi. Ne olduğunu hâlâ bilmiyorum: Kendi kendine mi yapmıştı bunu, biri mi ona yapmıştı yoksa? Hangisi daha fena bilemedim. Ne yapacağımı da bilemedim.

Seni özlüyordu. Ben de özlüyordum. Hepimiz özlüyorduk. Ama bilmelisin ki seni özlememin tek sebebi onu iyi hissettirmen değildi. Sevdiğin şeyleri yaparken aldığın zevki görmeyi özlüyordum, yemek yemek olsun, tenis topu kovalamak olsun, havuza atlamak olsun. Seninle konuşmayı, seni odadan odaya geçerken izlemeyi, Laurence’ın torunlarının hücumuyla çimenlere devrilip ağırlıklarından ayağa kalkamıyormuş gibi yapmanı özlüyordum. (Aynı gün, Laurence’ın hani sana âşık olan küçük torunu, papatyalardan bileklik yapmıştı sana, sen de bütün gün takmıştın ve ne zaman onu bileğinde görse koşup babasının sırtına gömmüştü yüzünü. Bunu da özledim.) Ama en çok ikinizi birlikte görmeyi, senin ona bakışını, onun sana bakışını izlemeyi özledim; bir-

birinize ne kadar düşünceli davrandığınızı, ona sevgini nasıl samimiyetle ve çekincesiz gösterdiğini görmeyi özledim; birbirinizi dinlemenizi, hem de dikkatle dinlemenizi görmeyi özledim. JB'nin tablosu –*Willem Jude'un Hikâye Anlatmasını Dinlerken*– o kadar gerçek, yüzündeki ifade o kadar sahiciydi ki, daha adını okumadan hangi sahneyi resmettiğini anladım.

Sen gittikten sonra mutlu anlar, mutlu günler olmadığını düşünmeni istemem. Daha azdı elbette. Daha zor bulunuyor, zor yaratılıyordu. Ama vardı. İtalya'dan döndükten sonra Columbia'da hukuk fakültesi öğrencileri ve tüm yüksek lisans öğrencilerine açık bir seminer dersi vermeye başladım. “Hukukun Felsefesi, Felsefenin Hukuku”ydu adı ve eski bir arkadaşımınla ortaklaşa veriyorduk, hukukun adaletini, hukuk sisteminin ahlaki dayanaklarını, kimi zaman toplumun ahlak anlayışıyla nasıl çeliştiğini anlatıyorduk: onca yılın ardından Drayınan 241'de! Akşamları arkadaşlarla görüşüyordum. Julia canlı modelden çizim kursuna gidiyordu. Başka ülkelerden (Sudan, Afganistan, Nepal) eğitilmiş profesyonellerin (doktorlar, öğretmenler, avukatlar) iş bulmalarına yardımcı olan bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü çalışıyorduk; kendi meslekleriyle en iyi ihtimalle uzaktan ilgilirdi ama olsun: Hemşireler tıbbi teknisyen, hâkimler kâtip oluyordu. Bazılarının hukuk fakültesine başvurularına yardımcı oldum, karşılaştığımızda neler öğreniyorlar, aldıkları hukuk eğitiminden ne kadar farklı, onları konuşuyorduk.

“Bence birlikte bir proje üzerinde çalışalım” dedim o sonbaharda (sanatçılara yönelik kurumda çalışıyordu hâlâ, ben de gidip gönüllü olduğumda düşündüğümünden çok daha fazla uygulanmıştım; genç fakat yeteneksiz tiplerin kendilerine zorla sanat ve yaratıcılık kariyeri yapmaya çalıştığını sanıyordum, öyleydi de zaten ama bir de baktım ki o çocukların azmini, körü körüne bağlanmalarını en az onun kadar tak-

dir etmeye başlamışım. Hayata dört elle sarılmaktan hiçbir engel vazgeçiremiyordu onları).

“Ne gibi?” diye sordu.

“Bana yemek yapmayı öğretebilirsin” dedim, komiğine gitmiş de henüz göstermeye hazır değilmişçesine neredeyse gülümser gibi bir bakış attı. “Ciddiyim. *Düzgün* yemek yapmayı diyorum. Gerektiğinde başvurabileceğim altı yedi tane yemeğim olsun.”

Öğretti. Cumartesi günleri işini veya Lucien’i ve Irvine’ları ziyaretlerini bitirdikten sonra ikimiz Garrison’a gittik ya da yanımızda Richard ve India ya da JB veya Henry Young’lardan biri ve karlılarıyla, pazar günleri yemek yaptık. En önemli sorunumun sabırsızlık, yeknesaklığı kabullenememek olduğu ortaya çıktı. Okuyacak bir şeyler bulayım diye dolaşırken ocakta risottoyu unutup bulamaç ediyor, kızaran havuçları çevirmeyi ihmal edip yakıyordum. (Yemek pişirmenin büyük kısmı tutma, yıkama, izleme, çevirme, döndürme, dinlendirmeden ibaretti, bunlar da bebeklikle ilişkilendirdiğim şeylerdi hep.) Diğer sorunum da hamur işlerinde hep yenilik peşinde olmamdı, öyle söylediler. Başarısızlığın teminatıymış bu. “Olayın özü kimya Harold, felsefe değil” deyip durdu aynı yarın gülümsemeyle. “Tarifte yazan miktarları kullanmayıp aynı sonucu elde etmeyi bekleyemezsin.”

“Belki daha iyi bir sonuç elde ederim” dedim ben de onu eğlendirmek için –o eğlenecekse aptal numarası yapmaya hep hazırdım– ve bu kez gerçekten gülümsedi. “Edemezsin” dedi.

Ama sonunda bazı şeyler öğrendim, tavuk çevirmeyi mesela, kıvamında yumurta haşlamayı, ızgarada balık pişirmeyi. Havuçlu kek yapmayı, Cambridge’de çalıştığı fırının yaptığı gibi çok tahıllı ekmek pişirmeyi öğrendim: Onun tarifi daha bir acayıpti, haftalarca somun somun ekmek pişirdim. “Şahane Harold” dedi bir gün tadına baktıktan sonra. “Bu gidişle yüz yaşına geldiğinde kendine yemek yapabileceksin.”

“Kendime yapmak ne demek? Sen gelip yapacaksın” diye cevap verdim ve bana tuhaf, kederli bir gülümsemeyle baktı ama bir şey demedi, söylememiş gibi yapmam gerekecek bir şey demesine fırsat vermeden konuyu değiştirdim. Hep geleceğe yönelik planlar, hayaller kuruyordum ki onlara bağlan- sın ve ben de sözünü tutmasını isteyeyim. Fakat çok dikkat- liydi, hiç söz vermedi.

“Seninle müzik dersi alalım” dedim niyetimin ne olduğu- nu bilemeden.

Hafifçe gülümsedi. “Olabilir” dedi. “Tabii. Konuşuruz.” Ama bundan ötesine geçirmede konuyu.

Yemek derslerinden sonra yürüyüşe çıktık. Kır evinde Malcolm’un açtığı patıkada yürüyorduk: Onu bir kere acı içinde kıvranırken ağaca yaslayıp bırakmak zorunda kal- dığım korudan, birinci, ikinci, üçüncü bankların yanından. İkinci bankta mutlaka oturup dinlendik. Eskisi gibi dinlen- meye ihtiyacı olmuyordu, yavaş yürüdüğümüz için ben de yo- rulmuyordum. Ama âdettendir diye duruyorduk çünkü ev en güzel oradan görünüyordu, hatırladın mı? Malcolm ağaçlar- dan bazılarını kestirmişti, banka oturunca ev tam karşında kalıyordu, evin arka terasında oturursan da bank tam kar- şında. “Ne kadar güzel bir ev” dedim hep dediğim gibi ve hep yaptığım gibi onunla gurur duyduğumu anlasın istedim: Hem inşa ettirdiği ev, hem de onun içinde inşa ettiği hayat için.

Hepimiz İtalya’dan döndükten bir ay kadar sonra bu bank- ta oturuyorduk, bana “Sence benimle mutlu muydu?” di- ye sordu. Çok alçak sesle sormuştu, bana mı öyle geldi di- ye baktım, o da bana bakınca gerçekten sorduğunu anladım.

“Elbette mutluydu” dedim ona. “Eminim mutlu olduğun- dan.”

Başını salladı. “Yapmadığım o kadar çok şey vardı ki” de- di sonunda.

Neyi kastettiğini bilmiyordum ama fikrimi değiştirmede.

“Her neydiyse, önemli olmadığını biliyorum” dedim. “Seninle mutlu olduğunu da biliyorum. Kendisi söyledi.” O zaman baktı bana. “Biliyorum” dedim tekrar, “eminim.” (Sen böyle açık açık söylemedin hiç ama beni affedersin, biliyorum. Benim böyle söylememi isterdin de ayrıca.)

Bir başka seferinde, “Dr. Loehmann sana bazı şeyleri anlatmam gerektiğini söylüyor” dedi.

“Ne gibi şeyleri?” diye sordum göz göze gelmemeye dikkat ederek.

“Beni bu hale getiren şeyleri” dedi, durdu, “Beni ben yapan şeyleri” diye düzeltti.

“Peki” dedim bir süre sonra, “Ben memnun olurum. Seni daha iyi tanımayı çok isterim.”

O zaman gülümsedi. “Ne tuhaf değil mi?” dedi. ““Seni daha iyi tanımak.” Birbirimizi bunca zamandır tanıyoruz oysa.”

Bu sohbetlerde hep tek bir doğru cevap yokmuş ama tek bir yanlış cevap varmış, onu verirsem bir daha hiç konuşmayacakmış gibi hissedirdim ve o yanlış cevabı vermeyeyim diye hep o cevabın ne olduğunu bulmaya çalışırdım.

“Doğru” dedim, “ama konu sen olunca ben hep daha fazlasını öğrenmek isterim.”

Bana hızlı bir bakış atıp tekrar eve çevirdi gözlerini. “İyi” dedi, “denerim belki. Belki yazar da veririm.”

“Çok iyi olur” dedim. “Sen kendini ne zaman hazır hissedersen.”

“Biraz uzun sürebilir” dedi.

“Önemli değil” dedim. “İstediğin kadar beklerim.” Uzun süre iyi bir şeydi kafamda: Yıllar geçecek demekti o neleri söyleyeceğini bulana kadar, bunlar zor ve eziyetli yıllar olacaktı belki ama hiç değilse hayatta olacaktı. Böyle düşündüm işte: Ölmesin de, gerekiyorsa yaşayıp acı çeksin.

Fakat o kadar da uzun sürmedi. Şubat ayıydı, müdahalemizden bir yıl kadar sonraydı. Mayıs'a kadar kilosunu korur-

sa gözetimi bırakacaktık, istiyorsa Dr. Loehmann'la görüşmeyi de kesebilecekti ama hem Andy hem ben devam etmesini istiyorduk. Artık karar bize ait olmayacaktı sadece. O pazar şehirde kalmıştık, Greene Sokak'taki yemek dersinden sonra (kuşkonmazlı ve enginarlı terrine) yürüyüşe çıktık.

Soğuk ama rüzgârsız bir gündü, Greene'den güneye doğru Church Sokak'a kadar devam ettik, sonra aşağıya dönüp TriBeCa'yı, Wall Street'i geçerek adanın ta ucuna kadar yürüdük, nehrin çırpınan kurşuni suyuna baktık. Sonra dönüp aynı sokaktan kuzeye yürüdük, Trinity'den Church'e, Church'ten Greene'e. Bütün gün sessiz ve cansızdı, ben de ona meslek yerleştirme merkezinde tanıştığım orta yaşlı bir adamı anlattım; ondan bir yaş kadar büyük, Tibet'ten göçmüş bir sığınmacıydı, Amerika'da tıp fakültelerine başvuruyordu.

"Takdir ettim" dedi. "Baştan başlamak zor iş."

"Öyle" dedim. "Ama sen de baştan başladın Jude. Sen de takdire layıksın." Bana bir bakış atıp uzaklara döndü. "Ciddiyim" dedim. İntihar girişiminin ardından taburcu olduktan sonra bizimle Truro'da kaldığı bir günü hatırladım. O gün de yürüyüşe çıkmıştık. "Herkesten daha iyi yaptığını düşündüğün üç şey söyle bana" demiştim kumda otururken, o da yanaklarını iyice şişirip poflamıştı.

"Şimdi konuşmayalım Harold" demişti.

"Hadi" dedim. "Üç şey. Başka herkesten iyi yaptığın üç şey söyle, başka sormayacağım." Ama düşündü, düşündü, buna rağmen bir şey bulamadı ve sessizliği sürdükçe içten içe telaşlanmaya başladım. "İyi yaptığın üç şey de olur" diye düzelttim. "Kendine dair sevdiğin üç şey." Artık yalvaracak haldeydim. "Söyle de ne söylersen söyle."

"Uzun boyluyum" dedi sonunda. "Uzun sayılırım yani."

"Uzun boy iyidir" dedim farklı, daha karakterine dair bir şey beklediğim halde. Ama cevabını kabul edecektim, bunu bulması bile çok sürmüştü. "Kaldı iki." Başka bir şey düşü-

nemedi ama. Sıkılmaya ve utanmaya başladığını gördüm, konuyu kapattım.

O gün TriBeCa'dan geçerken, laf arasında, öylesine, kendisine firmanın yönetim kurulu başkanlığının teklif edildiğini söyledi.

“Ne diyorsun!” dedim, “Harika bir şey bu Jude. Vay canına. Tebrikler.”

Başını bir kez salladı. “Ama kabul etmeyeceğim” dedi ve çarpılmışa döndüm. Sıçtığımın Rosen Pritchard'ına bütün ömrünü vermişti, şimdi nasıl kabul etmeyecekti? Bana baktı. “Sevinirsin diye düşünmüştüm” dedi, başımı iki yana salladım.

“Hayır” dedim. “İşinden ne kadar mutlu ve memnun olduğuna biliyorum. Seni tasvip etmediğimi, seninle gurur duymadığımı düşünmeni istemiyorum.” Bir şey demedi. “Neden kabul etmeyeceksin?” diye sordum. “Çok başarılı olurdun. Bunun için doğmuşsun.”

O anda yüzünü buruşturdu –neden bilemedim– ve başını çevirdi. “Hayır” dedi, “bence olmam. Zaten biraz tartışmalı da bir karar anladığım kadarıyla. Hem...” dedi ama devamını getirmede. Yürürken konuşulamazmış gibi yolun ortasında durmuştuk bir de, bir süre soğukta bekledik. “Hem” diye devam etti, “ben bir yıla kadar firmadan ayrılmayı düşünüyorum.” Ne tepki verdiğimi görmek ister gibi bana baktı, sonra gökyüzüne çevirdi bakışlarını. “Seyahat ederim diye düşünüyorum” dedi ama sesi ruhsuz, neşesizdi, hiç istemediği bir hayata sürgün ediliyormuş gibi. “Uzaklara giderim belki” dedi sesli düşünür gibi. “Görmem gereken bir sürü yer var.”

Ne diyeceğimi bilemedim. Uzun uzun baktım ona. “Ben de gelebilirim seninle” diye fısıldadım ve kendine döndü, bana baktı.

“Olur” dedi içimi rahatlatan bir kesinlikle. “Sen de benimle gelirsin. Hatta ikinizle çeşitli yerlerde buluşuruz.”

Tekrar hareketlendik. “Seyyahlık kariyerini geciktirmek için değil ama” dedim, “bence Rosen Pritchard’ın teklifini bir daha düşün. Birkaç sene yap, sonra ilk uçakla artık Balear Adaları mı olur, Mozambik mi, nereye istersen.” Başkanlık teklifini kabul ederse, arkasında iş bırakıp intihar edemeyecek kadar sorumluluk duygusu taşıdığını biliyordum çünkü. “Olur mu?” diye bastırdım.

Gülümsedi; eski parlak, güzel gülüşüyle. “Peki Harold” dedi. “Söz veriyorum, düşünceğim.”

Eve birkaç sokak kalmışken, Lispenard Sokak’a geldiğimizi fark ettim. “Aman Tanrım” dedim neşeli halinden faydalanmaya çalışarak, keyfimiz sürsün diye. “Hayatımın en kötü kâbuslarının sahnesine geldik: Dünyanın En Feci Apartman Dairesi” ve güldü, birlikte Church’ten sağa dönüp Lispenard Sokak’ın yarısına kadar yürüyerek eski apartmanınızın önüne geldik. Bir süre abartarak, süsleyerek dairenin kötülüğünden konuştum, o da gülererek itiraz etti. “Bir gün yangın çıkacak, ikinizi de yakacak diye ödüm kopuyordu” dedim. “Rüyalarımda hastaneden telefon ediyorlardı, cesedinizi fareler kemirmiş halde bulduklarını söylüyorlardı.”

“O kadar *da* kötü değildi be Harold” dedi gülümseyerek. “Buranın bendeki hatırası çok güzel ayrıca.” Havamız yine değişti, durup uzun uzun binaya bakarak seni, onu ve bu anla yıllar önce, gencecik ve çok parlak, kıvrak zekâlı, ama benim için bu kadar anlamlı hale geleceğini hayal dahi edemeyeceğim bir öğrenciyken tanıştığım o an arasındaki yılları düşündük.

Sonra bana döndü ve –o da benim keyfim kaçmasın diye uğraşıyordu, ikimiz de performans sergiliyorduk– “Sana bu binanın çatısından yangın merdivenine atladığımızı anlatmış mıydım?” diye sordu.

“Nasıl?” dedim cidden şaşırarak. “Hayır, hiç anlatmadın. Anlatsan unutmazdım.”

Benim için nasıl bir insan haline geleceğini hiç bilemezdim ama beni tam olarak nasıl bırakacağını biliyordum; bütün umutlarıma, yakarışlarıma, imalarım, tehditlerime, hülyalı düşüncelerime rağmen biliyordum. Beş ay sonra –haziranın on ikisinde, herhangi bir şeyin yıldönümü olmayan anlamsız bir günde– bıraktı. Telefonum çaldı, gecenin geç bir saati değildi, bunu düşündürecek bir şey de olmamıştı ama anladım işte, bildim. Arayan JB’ydi, sık sık ve zor nefes alıyordu, daha bir şey demeden bildim. Elli üç yaşındaydı, daha iki ay olmamıştı elli üçüne basalı. Atardamarına hava enjekte ederek kendini felce uğratmıştı; Andy bana hızlı ve acısız bir ölüm olduğunu söyledi ama sonra internette okudum, yalan söylediğini anladım: Kuş gagası çapında bir iğneyi en az iki kere saplamış olması gerekiyordu bunun için, büyük acılar çekmişti.

Nihayet evine gidebildiğimde her yeri derli toplu buldum; çalışma odasındaki her şeyi kolilere yerleştirmiş, buzdolabını bile boşaltmıştı, vasiyetini ve mektuplarını yemek masasına düğünlerdeki oturma kartları gibi dizmişti. Richard, JB, Andy, ikinizin tüm eski arkadaşları oradaydı, hep birlikte evin içinde oradan oraya dolanıyorduk; şaşkındık ama değildik, şaşırılmış olmamıza şaşıırıyorduk, yıkılmıştık, yenilmiştik, en fenası da çaresizdik. Bir ihmalimiz mi olmuştu? Farklı bir şey yapabilir miydik? Cenazesi kalabalıktı: Onun arkadaşları, senin arkadaşların ve aileleri, fakülteden sınıf arkadaşları, müvekkilleri, vakıf personeli ve sanatçıları, aşevinin yöneticileri, eskisiyle yenisiyle sayısız Rosen Pritchard personeli, Meredith ve yanında ne olup bittiğinden tümüyle habersiz bir Lucien (ki hâlâ Connecticut’ta bir bakımevinde gün sayıyor, ne fena), ayrıca beklemediğim kişiler: Kit, Emil, Philippa ve Robin. Törenden sonra Andy ağlayarak yanıma gelip mesleği bırakacağını söyledikten sonra işlerin çok kötüye gittiğini anlattı, onun suçu olduğunu söyledi. Andy’nin

bırakacağını bilmiyordum bile –bana söylememiştii– ama avuttum onu, onun suçu olmadığını söyledim, ona hep iyilik yaptığını, kendisine hep güvendiğimi anlattım.

“İyi ki Willem yaşayıp görmedi bugünleri” dedik karşılıklı. “İyi ki Willem yaşayıp görmedi bugünleri.”

Gerçi sen burada olsan, o da hâlâ yanımızda olmaz mıydı?

Nasıl öleceğini bilmiyordum diyemem ama çok şey bilmiyordum diyebilirim, sonradan anladım. Andy’nin üç yıl sonra kalp krizinden, Richard’ın ondan iki yıl sonra beyin tümöründen öleceğini bilmiyordum. Hepiniz çok genç gittiniz: Sen, Malcolm, o. Elijah altmış yaşında felçten, Citizen da altmış yaşında zatürreeden. Sonunda bir tek JB kaldı, Garrison’daki evi ona miras bırakmıştı, sık sık orada görüşüyoruz, orada olmazsa şehirde veya Cambridge’de. JB’nin cidi bir ilişkisi var artık, Tomasz diye bir adam, Sotheby’s’de Ortaçağ Japon resmi uzmanı, çok seviyoruz, siz de tanısınız severdiniz eminim. Kendime, bize üzüldüğüm tabii ama en çok JB’ye üzüldüğüm hepinizden mahrum kaldığı, yaşlılığını tek başına, daha doğrusu yeni arkadaşlarla ama onu çocukluğundan beri tanıyan kimse olmadan geçirdiği için. Ben hiç değilse onu yirmi iki yaşından beri tanıyorum; görüştüğümüz oldu görüşmediğimiz oldu, ama görüşmediğimiz yılları ikimiz de saymıyoruz.

Şimdi JB altmış bir yaşında, ben seksen dört yaşındayım; o öleli altı yıl oluyor, sen öleli dokuz. JB’nin son sergisinin adı “Jude, Tek Başına” oldu ve on beş tabloda sadece o vardı, sen öldükten sonra hayata tutunabildiği üç yıldan hayali anlarda resmedilmiş Jude. Denedim ama bakamıyorum onlara, çok uğraşıyorum, çabalıyorum ama olmuyor.

Bilmediğim başka şeyler de vardı. Haklıydı bir kere: New York’a sırf onun için taşınmıştık, miras işlerini hallettikten sonra –Richard’a vekalet bırakmıştı ama ben de yardım ettim–, *bizi* çoktandır tanıyan insanların yanında olalım di-

ye Cambridge'deki evimize döndük. Temizleme, ayırma işleri canıma yetmişti. Richard, JB ve Andy'yle birlikte bütün evrak-ı metrukesini taramış (çok yoktu), senin ve onun giysilerini elden geçirmiştik (takımlarının gitgide küçüldüğünü görmek bile içimizi acıttı), Fener Köşkü'ndeki dosyalarınızı birlikte incelemiş, durup durup ağladığımız, şaşır-dığımız, hiç görmediğimiz fotoğraflarınızı elden ele dolaştırdığımız için bu işe günler harcamıştık. Cambridge'deki eve döndüğümüzde toplama bir refleks haline gelmişti bende, bir cumartesi günü oturup kütüphaneyi elden geçirmeye karar verdim, az sonra işin azametini anlayıp vazgeçecektim ki, kitapların arasında iki zarf buldum, elyazısıyla ikimize bırakmıştı. Bana yazılı zarfı kalbim çarparak açtım, adımı gördüm –*Sevgili Harold*– ve onlarca yıl önce, evlatlık davasının sonuçlandığı gün bıraktığı mektubu okuyup hıçkırarak ağladım, sonra içindeki CD'yi takıp kendi sesinden mesajını dinlerken sırf sesinin güzelliğinden ötürü bile ağladım ama ses onun sesi olduğu için daha çok ağladım. Sonra Julia eve döndü, beni o halde buldu, kendi mektubunu açıp okudu ve yeni baştan ağladık.

Masasında bize bıraktığı mektubu bundan birkaç hafta sonra açabildim. Daha önce açmayı kalbim kaldırmayacaktı, o zaman da kaldıracak mıydı bilmiyordum. Ama açtım. Sekiz sayfalık bir itirafnameydi: Luke Birader'i, Dr. Traylor'ı ve başına gelenleri anlatmıştı. Okumamız günler aldı çünkü kısa olmasına kısaydı ama dipsizdi aynı zamanda, mektubu bırakıp biraz uzaklaşmamız, birbirimize sarılıp –*Hazır mısınız?*– kaldığımız yerden devam etmemiz gerekti kaç defa.

“Özür dilerim” yazıyordu, “lütfen beni affet. Seni aldatmayı hiç istemedim.”

O mektuba dair ne diyeceğimi hâlâ bilmiyorum, hâlâ düşünemiyorum. Kim olduğuna, neden böyle olduğuna dair tüm cevaplar orada vardı, ama öğrenmek işkenceydi artık. Böy-

le yapayalnız ölmesini hayal etmekte zorlanıyorum; bize özür borçlu olduğunu düşünerek gitmesi daha da beter; sana, bana, tüm sevenlerine rağmen kendisine belletilenlere körü körüne inanarak ölmesi ise bana ömrümün faydasız olduğunu, tek önemli görevimde çuvalladığımı hissettirdi. En çok o zamanlar konuşuyorum seninle; gecenin bir yarısı aşağı inip *Willem Jude'un Hikâye Anlatmasını Dinlerken*'in önünde duruyorum, yemek masamızın üstünde asılı, ve "Willem" diyorum sana, "sen de benim gibi mi hissediyorsun? Sence o benle mutlu muydu?" Çünkü mutluluğu hak ediyordu. Hiçbirimizin mutlu olacağının güvencesi yok ama o hak ediyordu. Fakat sen gülümsemekle yetiniyorsun, bana da değil, uzakta bir yere ve hiç cevap vermiyorsun. İşte bu anlar da, ölümden sonra hayata inansaydım keşke diyorum; belki başka bir evrende, bacağımız yerine kuyruğumuzun olduğu küçük, kıvılcık bir gezegenin atmosferinde foklar gibi yüzüyoruz, hava trilyonlarca protein ve şeker molekülünden ibaret ve yaşamak için kişinin ağzını açıp havayı içine çekmesi yetiyor; belki orada ikiniz birliktesiniz, iklimleri geziyorsunuz. Belki daha da yakında; komşunun kapısında peyda olup elimi uzattığımda mırıldayan gri kedi o; belki diğer komşumun tasmaıyla dolaştırırken gördüğüm yavru köpeği o; belki birkaç ay önce meydana neşeyle oynayıp annesini babasını peşinde koştururken gördüğüm küçük çocuk o; belki çoktan kurudu sandığım çalılarda ansızın açan çiçek o; o belki şu bulut, şu dalga, şu yağmur, şu sis. Ölmesi ya da ölüm biçimi değil mesele; inanarak ölmüş olması. Ben de gördüğüm her şeye şefkatle yaklaşıyorum, baktığım her şeyde onu görüyorum.

Ama o gün, Lisenard Sokak'ta, bunların çoğunu bilmiyordum. O gün sadece ikimiz durmuş ateş rengi tuğladan apartmana bakıyorduk, ben onun için hiç korkmam gerekmiyormuş gibi yapıyordum, o da böyle yapmama göz yumuyordu: Sanki yapabileceği tüm tehlikeli şeyler, kalbimi kırabilecek

onca hareket geçmişte kalıp masal olmuştu; geçmişte kalan yıllarımız korkutucuydu ama önümüzdeki zaman değildi.

“Çatıdan mı atladınız?” dedim ona. “Evladım aklınızı mı kaçırdınız siz?”

“Çok güzel hikâyedir” dedi. Sırıttı bile. “Anlatayım mı?”

“Lütfen” dedim.

Anlattı.

Teşekkür

Mimarlık, hukuk, tıp ve film yapımı konularındaki uzmanlıkları için Matthew Baiotto, Janet Nezhad Band, Steve Blatz, Karen Cinorre, Michael Gooen, Peter Kostant, Sam Levy, Dermot Lynch ve Barry Tuch'a çok teşekkür ederim. Engin bilgisi ve sabrı için Douglas Eakeley'e, sonsuz destekleri için Priscilla Eakeley, Drew Lee, Eimear Lynch, Seth Mnookin, Russell Perreault, Whitney Robinson, Marysue Ricci ve Ronald ile Susan Yanagihara'ya teşekkür ederim.

Yaşamıma kattıkları neşe için müthiş Michael "Bitter" Dykes, Kate Maxwell ve Kaja Perina'ya, yaşamıma kattığı konfor için Kerry Lauerman'a içten teşekkürler. Uzun zamandır Yossi Milo, Evan Smoak, Stephen Morrison ve Chris Upton'ın bir aşk ilişkisinde nasıl davranmak gerektiğine ilişkin birer rol modeli olduklarını düşünüyorum; onları birçok sebepten takdir ediyor ve hayranlık besliyorum.

Bu kitaba büyük cömertlik ve bağlılık gösteren özverili Gerry Howard ile eşsiz Ravi Mirchandani'ye, inancı için Andrew Kidd'e, anlayışı, soğukkanlılığı, tutarlılığı için Anna Stein O'Sullivan'a minnettarım. Bu kitabın ortaya çıkmasında bana destek olan herkese, özellikle Lexy Bloom, Alex Hoyt, Jeremy Medina, Bill Thomas ve Peter Hujar Vakfı'na da teşekkürler.

Son ve esas olarak: Bu kitabı ilk ve en sevgili okurum, sırdaşım ve Kutup Yıldızım Jared Hohlt'la yaptığım sohbet-

ler –ve onun sevecenliği, inceliği, empatisi, merhameti ve bilgeliği– olmadan asla yazamazdım ve yazmazdım da. Onun harika dostluğu yetişkin yaşamımdaki en güzel hediye.

